

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN SEBEPLERİNİN ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU RAPORU

2. CİLT

(Tespit ve Öneriler)

8 MAYIS 2015

İÇİNDEKİLER

ii

TABLolar LİSTESİ

vi

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE POLİTİKASININ UYGULANMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLARIN ANALİZİ

3.1.KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK POLİTİKALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	386
3.1.1. Ataerkil Tutumlarla Mücadele	386
3.1.2. Farkındalık ve Bilinçlendirme Çalışmaları	395
3.1.3.Farklı Düzeyde Eğitim Faaliyetleri	400
3.1.4.Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye Erkek Katılımı	403
3.2. ŞİDDET MAĞDURU KADINI KORUYUCU POLİTİKALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	407
3.2.1. Destek Hizmetleri	407
3.2.1.1. Telefon Yardım Hatları	407
3.2.1.2. Kadın Konukevleri	409
3.2.1.3.ŞÖNİM'ler ve Kadın Danışma Merkezleri	412
3.2.1.4.Hukuki Yardım ve Danışmanlık Hizmetleri	418
3.2.1.5. Şiddet Mağdurunun Güçlendirilmesine Yönelik Uzun Vadeli Sosyal ve Ekonomik Destekler	422
3.2.1.6. Şiddet Mağduruna Yönelik Sağlık Hizmetleri	425
3.2.2. Teknik Yöntemlerle Takip: Elektronik Kelepçe	425
3.2.3. Kamu Görevlilerinin Özen Yükümlülüğü	428
3.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET EYLEMLERİNDE YAŞANAN HUKUKİ SÜRECİN ANALİZİ	430
3.3.1. Kadına Yönelik Şiddet Suçlarının Soruşturulması ve Kovuşturulmasına Yönelik Sürecin Değerlendirilmesi	430
3.3.1.1. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki Düzenlemeler	431
3.3.1.2. Şiddetin 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Değerlendirilmesi ve Uygulanan Hükümler	434
3.3.2.Ceza Yargılaması Dışındaki Adli Süreç	457
3.3.2.1. Borçlar Hukuku Açısından Şiddetin Yaptırımı	457
3.3.2.2. Miras Hukuku Açısından Şiddetin Yaptırımı	458

3.3.2.3. Aile Hukuku Açısından Şiddetin Yaptırımı	459
3.3.2.4. İcra Hukuku Açısından Uygulama	466
3.3.2.6. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Aile Mahkemeleri Uygulamaları	470
3.3.3. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile Uygulamasının Analizi	482
3.3.3.1. Kanun Metninden Kaynaklanan Tereddütler	484
3.3.3.2. Kanunun Uygulanmasında İhtiyaç Duyulan Mekanizmaların Oluşturulamamasından Kaynaklanan Sorunlar	488
3.3.3.3. Uygulamadan Kaynaklanan Sorunlar	492
3.3.3.4. Kurumlararası Koordinasyon Eksikliği ve Farkındalık	495
3.4. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE KAPSAMLI VE EŞGÜDÜMLÜ POLİTİKALAR GELİŞTİRİLMESİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER	496
3.4.1. İstanbul Sözleşmesi’nde Eşgüdümlü Politikalar ve Koordinasyon Birimi	497
3.4.2. 6284 Sayılı Kanun’da Kurumlararası Koordinasyona Yönelik Düzenlemeler	498
3.4.3. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün Koordinasyona Yönelik Görevleri	499
3.4.4. Koordinasyon ve Eşgüdüm Sorunu	499
3.4.5. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İle İlgili Kurum ve Kuruluşlar Arasında İmzalanan İşbirliği Protokolleri	500

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETTİN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN TESPİT VE ÖNERİLER

4.1. FARKINDALIK VE ZİHNİYET DÖNÜŞÜMÜ	512
4.2. MEDYA	517
4.3. İNSAN KAYNAĞI	523
4.4. MEVZUATA YÖNELİK ÖNERİLER	525
4.4.1. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulama Yönetmeliğine İlişkin Öneriler	525
4.4.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa İlişkin Öneriler	535
4.4.3. 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna İlişkin Öneriler	542
4.4.4. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununa Yönelik Öneriler	544
4.4.5. 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa İlişkin Öneriler	546
4.4.6. Diğer İlgili Mevzuata Yönelik Öneriler	547
4.5. MAĞDURUN DESTEKLENMESİ	552
4.6. SAĞLIK HİZMETLERİ	556

4.7. CEZA İNFAZ KURUMLARINDAKİ KADINLAR	557
4.8. ŞİDDET UYGULAYAN ERKEKLER	558
4.9. VERİ TOPLAMA VE ANALİZ	560
4.10. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	562
4.11. KURUMLAR ARASI İŞBİRLİĞİ	563
4.12. KAMU POLİTİKASININ KOORDİNASYONU	565
SONSÖZ	567

BEŞİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ÖNERİLERİN KURUMSAL EYLEM PLANI TABLOSU

ALTINCI BÖLÜM

RAPORA EK DOKÜMANLAR VE LİSTESİ

6.1. KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ 2014 YILI FAALİYET RAPORU	663
6.2. 04.07.2006 TARİHLİ VE 2006/17 SAYILI ÇOCUK VE KADINLARA YÖNELİK ŞİDDET HAREKETLERİYLE TÖRE VE NAMUS CİNAYETLERİNİN ÖNLENMESİ İÇİN ALINACAK TEDBİRLER KONUSU BAŞBAKANLIK GENELGESİ'NDE YER ALAN ÇÖZÜM ÖNERİLERİNE İLİŞKİN OLARAK SORUMLU/İLGİLİ KURUMLARCA GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALAR	730

YEDİNCİ BÖLÜM

KOMİSYON TOPLANTI ÖZETLERİ VE ÇALIŞMA ZİYARETİ RAPORLARI

7.1. 14 OCAK 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	816
7.2. 21 OCAK 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	817
7.3. 22 OCAK 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	820
7.4. 28 OCAK 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	825
7.5. 29 OCAK 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	827
7.6. 05 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	836
7.7. 10 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	844
7.8. 11 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	848
7.9. 12 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	850
7.10. 18 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	853
7.11. 19 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	856

7.12. 25 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	859
7.13. 26 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	864
7.14. 04 MART 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	869
7.15. 24 MART 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	872
7.16. 02 NİSAN 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ	876
7.15. ÇALIŞMA VE İNCELEME ZİYARETLERİ	886
7.15.1. 06.02.2015 Tarihli Çalışma Ziyareti	886
7.15.2. 25 Mart 2015 Tarihli Çalışma Ziyareti Raporu	887
7.15.3. 27 Mart 2015 Tarihli Çalışma Ziyareti Raporu	899
RAPORA İLİŞKİN KARAR İMZA CETVELİ	907
MUHALEFET ŞERHLERİ	908
MUHALEFET ŞERHİ 1	908
MUHALEFET ŞERHİ 2	912
MUHALEFET ŞERHİ 3	923
MUHALEFET ŞERHİ 4	926
MUHALEFET ŞERHİ 5	939

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: KSGM’ ye Bağlı Konukevi ve İlk Kabul Birimlerinden Hizmet Alan Kişi Sayısı ve Aldıkları Hizmetlere İlişkin Dağılım	409
Tablo 2: İzmir İli Kadınların Beraberindeki Çocuklarının Yaş Dağılımı.....	410
Tablo 3: İzmir İli Beraberindeki Çocuk Sayısına Göre Kadın Sayısı.....	411
Tablo 4: İstanbul İli Kadınların Beraberindeki Çocuklarının Yaş Dağılımı.....	411
Tablo 5: şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinde Görev Yapan Personelin Kadro Durumuna Göre Dağılımı	413
Tablo 6: şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinde Görevli Meslek Elemanı ve Diğer Personel Dağılımı	414
Tablo 7: şÖNİM’lerde şiddet Mağdurunun Güçlendirilmesine Yönelik Verilen Destekler	424
Tablo 8: Türkiye Geneli Koruyucu Tedbir Karar Sayıları.....	483
Tablo 9: Türkiye Geneli Önleyici Tedbir Karar Sayıları.....	483
Tablo 10: Hibe Desteği Alan STK’lar, Proje Desteği ve Buldukları şehir	779
Tablo 11: 6284 Sayılı Yasaya İlişkin Önleyici Tedbir Kararı Alınan Kişi Sayısı.....	794
Tablo 12: şiddet Mağduru Sağlık Kuruluşuna Başvuran Kadın Sayısı.....	794
Tablo 13: 25.03.2015 Tarihli Ankara 1 Nolu L Tipi Kapalı İnfaz Kurumu Mahkûm Görüşmeleri.....	889
Tablo 14: 25.03.2015 Tarihli Ankara Kadın Kapalı İnfaz Kurumu Mahkûm Görüşmeleri	894

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE POLİTİKASININ UYGULANMASINDA KARŞILAŞILAN SORUNLARIN ANALİZİ

3.1.KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK POLİTİKALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1.1. Ataerkil Tutumlarla Mücadele

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde, kadına yönelik şiddetin temelini oluşturan ve şiddeti bütün toplumsal katmanlarda meşrulaştıran ataerkil tutum ve davranışlarla mücadele önemli bir yer işgal etmektedir. Nitekim kadın hakları ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin uluslararası örgütler nezdinde yürütülen birçok çalışmada ve kabul edilen belgelerde bu konuya dikkat çekilmiştir.¹

CEDAW Sözleşmesi'nde "Önyargıların ve Geleneklerin Tasfiye Edilmesi" başlıklı 5 inci madde ile taraf devletlere "her iki cinsten birinin aşağı veya üstün olduğu veya erkekler ile kadınların basamaklıp rollere sahip oldukları düşüncesine dayanan bütün önyargılar ve gelenekler ile her türlü uygulamayı tasfiye etmek amacıyla erkeklerin ve kadınların sosyal ve kültürel davranış tarzlarını değiştirmek amacıyla gerekli tedbirleri alma" sorumluluğu verilmiştir.²

İstanbul Sözleşmesi'nde kadına karşı şiddetin yapısal özelliğinin toplumsal cinsiyete dayandığını ve kadına karşı şiddetin, kadınların erkeklere nazaran daha ast bir konuma zorlandıkları en önemli sosyal mekanizmalardan biri olduğu açıkça vurgulanmaktadır. Sözleşmenin "Genel Yükümlülükler" başlıklı 12 inci maddesi kapsamında Sözleşmeye taraf devletler, "kadının aşağılığı iddiasına veya kadın erkek için kalıp rollere dayanan ön yargıları, örf ve adetleri, gelenekleri ve tüm diğer uygulamaları ortadan kaldırmak amacıyla kadın ve erkeklere ilişkin toplumsal ve kültürel davranış modellerinde değişim sağlamak için gerekli tedbirleri" almakla yükümlüdür.³

¹İstanbul Sözleşmesi, CEDAW Sözleşmesi ve Tavsiye Kararları, BM Kadına Karşı Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirge vb. için bknz: <http://kadininstatusu.gov.tr/kaynak/ulusarasi-belgelerkuruluslar/uluslararası-belgeler>; <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/topic4.htm>, (Erişim: 28.04.2015)

²14 Ekim 1985 tarih ve 18898 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/>, (Erişim: 28.04.2015)

³2011 tarihli Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention/Convention%20210%20Turkish.pdf> (Erişim:20.02.2015), (Erişim: 28.04.2015)

Ataerkil tutumlarla mücadele çalışmalarını üç temel alanda incelemek mümkündür. Bunlar;

- Mevcut yasaların ataerkil tutumlardan arındırılması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin gerekli yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi yönündeki çalışmalar,
- Yasal alanda gerçekleşen dönüşümlerin uygulamaya yansıtılmasına yönelik çalışmalar,
- Toplumsal bağlamda ataerkil tutum ve davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik olarak zihniyet dönüşümü ve bilinçlendirme çalışmalarıdır.

Türkiye’de, özellikle 1980 sonrasında, sivil toplum kuruluşlarının önderliğinde kadın hakları alanında mücadelenin artması ve uluslararası örgütler tarafından konunun ele alınmaya başlaması neticesinde, ataerkil tutumların kadınların ikincilleştirilmesinde, kadın ve erkek arasındaki mevcut eşitsizliklerde ve kadının insan hakları ihlallerindeki yadsınamaz payı kabul edilmeye ve bu kapsamda politikalar oluşturulmaya başlanmıştır.

Bu çerçevede, CEDAW Sözleşmesi öncelikli olmak üzere, Kahire Dünya Nüfus ve Kalkınma Konferansı Eylem Planı, 4. Dünya Kadın Konferansı Eylem Planı ve Pekin Deklarasyonu, Avrupa Sosyal Şartı, Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi sözleşme, karar ve tavsiyelerin uygulanması ve iç hukuka aktarılması yönünde çalışmalar yürütülmeye başlanmıştır. Özellikle 2000 yılından sonra öncelikle ataerkil sistemin değerlerine göre yapılan yasalar –Anayasa dahil- toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifiyle gözden geçirilerek cinsiyetçi unsurlar ayıklanmaya çalışılmıştır.⁴

Türkiye’de kadın-erkek eşitliği ilkesi; 2001 yılında Anayasa’nın 41 inci ve 66 ıncı maddeleri, 2004 yılında 10 uncu ve 90 ıncı maddeleri, 2010 yılında ise yine 10 uncu maddesinde yapılan değişikliklerle güçlendirilmiştir.

2002 yılında yürürlüğe giren Yeni Türk Medeni Kanunu ile büyük ölçüde kadın-erkek eşitliğini gözeten, cinsiyet ayrımcılığına son veren, kadınları, aile ve toplum içerisinde erkeklerle eşit kılan, kadın emeğini değerlendiren düzenlemeler yapılmıştır. Yeni Medeni Kanun’un yürürlüğe girmesinin ardından Aile Mahkemeleri kurulmuş ve 2003 yılında bu mahkemeler adli sistem içinde yerini almıştır. 2005 yılında kabul edilen Türk Ceza Kanunda da cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddet konusunda bazı reformlar yapılmıştır.

---

⁴Ayrıntılı bilgi için bkzn Bölüm: 2.1. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelenin Hukuki Temelleri”

Ayrıca, yıllarca “özel alan” meselesi olarak kabul edilerek herhangi bir yasal düzenlemeye konu olmayan aile içi şiddet, 1998 yılında kabul edilen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile ilk kez yasal bir metinde ele alınmıştır. Süreç içerisinde Kanunun ihtiyaçları karşılayamaması nedeniyle yeni bir yasal düzenleme yapılmıştır. 2012 yılında kabul edilen 6284 sayılı Kanun, İstanbul Sözleşmesi’ne paralel düzenlemeler içermektedir. Kanun’da kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, ev içi şiddet gibi kavramların tanımlanması ve önleyici çalışmalara yer verilmesi, yasal düzlemde ataerkil tutumlarla mücadelenin önemli bir dönüm noktasını oluşturmuştur. Önemli reformlar gerçekleştirilmiş olmakla birlikte, yasalarda halen ataerkil düzenlemeler varlığını sürdürmektedir. Bunun yanı sıra mevcut düzenlemelerin uygulamaya yansıtılmasında da sorunlar bulunmaktadır. Bu durumun sebepleri arasında kamu görevlilerinin “özen yükümlülüğünü” yerine getirmesine yönelik yaptırımların eksik kalması ve zihniyet dönüşümünün sağlanamaması yer almaktadır.

Nitekim Ülkemizde kadına yönelik şiddetin halen önemli bir sorun alanı olarak varlığını sürdürmesi ve tüm sosyo-ekonomik ve siyasi alanlarda kadının eşitsiz konumu sadece yasal değişikliklerle ataerkil tutum ve davranışların ortadan kaldırılamayacağını göstermektedir. Yasaların uygulamaya yansıtılmamasındaki önemli faktörlerden birisi hukukçuların, kolluk kuvvetinin ve diğer politika uygulayıcılarının ataerkil sistemin değerlerine göre toplumsallaşmış oldukları gerçeğidir. Bu kapsamda ülkemizde politika uygulayıcılarına yönelik özellikle ilgili Bakanlıklar arasında imzalanan protokoller aracılığıyla eğitim faaliyetleri düzenlenmektedir.⁵

Toplumsal yapı içindeki cinsiyetçi değer ve yargılar kadınların sosyal yaşam alanında, gündelik yaşam pratikleri içinde mevcut yasal haklardan yararlanmalarının önünde engeller oluşturmaktadır. Bu nedenle toplumsal anlayış ve davranış biçimlerinin gözden geçirilmesi, sorgulanması ve değiştirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, sosyo-ekonomik ve siyasal göstergelere yansıyan eşitsizliklerin giderilmesi için yapılacak çalışmalara yön göstermesi ve temel oluşturması açısından ulusal eylem planları önemli bir araçtır. Ulusal eylem planlarının başarıya ulaşmasını belirleyecek kritik başarı faktörleri ise;

- planın hazırlık aşamalarının ilgili taraflarla işbirliği içerisinde hazırlanması,
- uygulanabilir ve somut hedeflerin belirlenmesi,
- belirlenen hedeflere ulaşmada izlenecek stratejilerin tespiti,

⁵Ayrıntılı bilgi için bkz Bölüm: 3.1.3. “Farklı Düzeyde Eğitim Faaliyetleri” ve Bölüm: 3.1.4. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye Erkek Katılımı”

- planın uygulaması aşamasında uygulamadan sorumlu kuruluşların plana sahip çıkmaları,
- yeterli finansal kaynağın sağlanması,
- ilgili kurum kuruluşlar tarafından geliştirilen plan ve programlara toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımının dahil edilmesidir.⁶

KSGM tarafından Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı (2008-2013), Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2007-2010) ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015) hazırlanmıştır. Her üç planda da ataerkil tutum ve davranışlarla mücadeleye devam edilmesi önemli bulunarak; bu eksenle hedeflere yer verilmiştir.

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı'nda (2007-2010) "kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümünün sağlanması" iyileştirme hedeflenen beş temel alandan birisidir. Bu kapsamda;

"Kadına yönelik şiddeti doğuran ve pekiştiren olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılması amacıyla, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında toplumsal farkındalık yaratmak ve zihniyet dönüşümünü sağlamak" hedeflenmektedir. Hedef kapsamında;

- Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadelenin plan, politika ve programlara yansıtılabilmesi için kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sendikalar, üniversiteler, meslek kuruluşları, medya ve STK temsilcilerine yönelik olarak eğitim, seminer, atölye çalışması vb. etkinliklerin işbirliği içinde düzenlenmesinin sağlanması,
- Politika yapıcılara, karar vericilere, hizmet sunanlara ve kamuoyuna yönelik olarak görsel ve basılı materyallerin işbirliği içinde hazırlanması ve dağıtılması,
- Erkeklerle yönelik farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümü sağlama amaçlı eğitim programı, seminer, konferans vb. etkinliklerin düzenlenmesi,
- Örgün ve yaygın eğitim müfredatına toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi konularının dahil edilmesi, eğitim materyallerinin taranarak toplumsal cinsiyet ayrımcılığını pekiştiren ifadelerin çıkarılması,

---

⁶Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2008), Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı, Ankara. <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/ulusal-eylem-planlari/toplumsal-cinsiyet-esitligi-ulusal-eylem-planlari>(Erişim 20.02.2015)

- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konusunda duyarlılık kazandırıcı televizyon, radyo programlarının hazırlanarak yayınlanması, yayınlanan programların bu kapsamda incelenmesi ve denetlenmesi,
- Üniversitelerin, Sağlık ve Sosyal Bilimler alanındaki bütün fakülte ve yüksekokulları öncelikli olmak üzere mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim programlarında, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet konularına yer verilmesi hususu düzenlenmiştir.⁷

Yukarıda belirtilen Eylem Planları altışar aylık dönemlerde, ilgili tarafların katılımıyla düzenlenen İzleme ve Değerlendirme Toplantıları vasıtasıyla izlenmektedir. Bahsi geçen eylem planlarının İzleme ve Değerlendirme Toplantıları raporlarının incelenmesi neticesinde eğitim, atölye, çalıştay vb. farkındalık yaratma ve bilinçlendirme faaliyetlerinin yoğunlukta olduğu görülmektedir.⁸ Politika uygulayıcıların zihniyet dönüşümünün sağlanması yönünde faaliyetlerinin ise daha çok kurumlar arası protokoller ve projeler⁹ kapsamında yürütüldüğünü belirtmek mümkündür.

Toplumda ataerkil tutum ve davranışların ortadan kaldırılması kapsamında değerlendirebileceğimiz hedeflerden birisi, her aşamadaki eğitim programlarının, eğitimcilerin ve eğitim materyallerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı hale getirilmesi, müfredata toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi konularının dahil edilmesidir. Nitekim, İstanbul Sözleşmesi'nin Eğitim başlıklı 14 üncü maddesi de taraf devletlere, yerine göre, tüm eğitim seviyelerinde resmi müfredata, kadın erkek eşitliği, toplumsal klişelerden arındırılmış toplumsal cinsiyet rolleri, karşılıklı saygı, kişisel ilişkilerde çatışmaların şiddete başvurmadan çözüme kavuşturulması, kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve kişilik bütünlüğüne saygı gibi konuların, öğrencilerin zaman içinde değişen

---

⁷Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2012), Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015), Ankara, <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/ulusal-eylem-planlari/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı> (Erişim: 20.02.2015)

⁸A.g.e.

⁹Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanlığı Arasında "Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması İşbirliği" Protokolü ve ortak yürütülen "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması" projesi; Milli Savunma Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Arasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi, İşbirliği ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol; KSGM ile EGM işbirliğiyle hazırlanan ve 2006 yılında imzalanan "Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Polisin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Projesi Protokolü", 2009 yılında Adalet Bakanlığı ile imzalanan "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Yargı Mensuplarının Rolü" Protokolü.

öğrenme kapasitelerine uyarlanmış bir biçimde dahil edilmesi için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü getirmektedir.¹⁰ Bu doğrultudaki hedeflere eylem planlarında yer verilmiştir.

Eylem planlarının İzleme ve Değerlendirme Toplantıları Raporlarının (2012-2013-2014) incelenmesi neticesinde bu kapsamda yürütülen çalışmalar özetle şöyledir:

– MEB tarafından düzenlenen hizmet içi eğitim programlarına toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele konuları dahil edilmiş; söz konusu eğitimlerde eğitimci olarak KSGM tarafından uzman desteği sağlanmış olmakla birlikte eğitimlerin süreklilik arz etmediği görülmektedir.

– Eğitim materyallerinden cinsiyetçi öğelerin ayıklanmasına yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu kapsamda öğretim programları ve ders kitaplarında; anlatım, etkinlikler ve görsellerin tasarımında cinsiyet ayrımcılığını çağrıştırmayacak öğeler seçilmiş, bir cinsi öven ya da yeren anlatımlara yer verilmemiştir. Ders kitap setlerindeki metinlerde ve görsel öğelerde kullanılan kız ve erkek öğrenci sayıları denk tutulmuş, aile ile ilgili kazanımların işlendiği bölümlerde ailede demokratik yapı ve işleyiş ile anne baba rolleri özenli bir şekilde ifade edilerek kadın erkek eşitliğine dikkat çekilmiştir. Ancak materyallerin sürekli değişmesi, yapılan çalışmaların sürekliliğini sekteye uğratmaktadır.

– Yaygın eğitimde ise şiddet, cinsel taciz, alkol ve madde bağımlılığı vb. konular halk eğitim kurs programlarına dâhil edilmiştir. Ayrıca, MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından dezavantajlı ailelere yönelik olarak uygulanan ve tüm risk faktörlerinin önlenmesi açısından son derece önemli olan aile eğitim programları ve baba destek programları içinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ile ilgili konulara yer verilmektedir.

– “Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet” konularının lisans, yüksek lisans ve doktora programlarına entegre edilmesi amacıyla YÖK ve ASPB işbirliğinde çalışmalar yürütülmüştür. 2012 yılında ASPB ile YÖK arasında imzalanan işbirliği protokolünün 6/2-e maddesinde “... kadın erkek eşitliği, kadına ve çocuğa yönelik şiddet, ihmal, istismar gibi konularda lisans ve lisansüstü öğrencilerinde belirli bir bilinç oluşturulması için öncelikle siyasal bilgiler, eğitim, hukuk, iletişim ve tıp fakülteleri ile diğer sağlık personeli yetiştiren fakülte ve yüksekokullar olmak üzere ders müfredat programlarında gerekli düzenlemeler için önerilerde bulunmak.” ifadesi yer almıştır. 2013 yılında YÖK’ün talebi ile ilgili konuların üniversitelerin tıp, eğitim, iletişim ve hukuk fakültelerinin eğitim programlarına nasıl entegre

¹⁰2011 tarihli Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), <http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/convention-violence/convention/Convention%20210%20Turkish.pdf>, (Erişim: 20.02.2015)

edilebileceği konularında Ankara'daki dört üniversitenin (Başkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi) ilgili bölümlerinden katılımcılarla çalıştaylar yapılmış ve sözü edilen entegrasyon için yöntemler geliştirilerek YÖK tarafından üniversitelere iletilmiştir.

- Üniversiteler bünyesinde kadın çalışmaları ana bilim dalı başkanlıklarının, uygulama ve araştırma merkezlerinin ve yüksek lisans programlarının sayısı giderek artmaktadır.¹¹ Ulusal Eylem Planı İzleme ve Değerlendirme Toplantılarına katılım sağlayan üniversite temsilcileri tarafından, üniversitelerin bazı bölümlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularının müfredatlarına dahil edildiği belirtilmektedir. Nitekim 2011-2012 güz döneminde Atılım Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi bünyesinde Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Hakları isimli teknik olmayan seçmeli bir ders açılmıştır. Hacettepe Üniversitesi'nde toplumsal cinsiyet eşitliğine dikkat çeken aylık konferanslar düzenlenmekte, tıp fakültesi, hemşirelik bölümü, sosyoloji bölümünde verilen derslerin içeriğine toplumsal cinsiyet eşitliği kavramları entegre edilmektedir. Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığına bağlı bölümlerde de "Toplumsal Cinsiyet ve Kadına Yönelik Şiddet" seçmeli ders olarak verilmektedir. Ayrıca, Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen Türkiye Üreme Sağlığı Programı kapsamında tıp fakülteleri, hemşirelik ve ebelik sağlık yüksek okullarına yönelik üreme sağlığı konuları ile toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularının yer aldığı müfredat dokuz fakülteye entegre edilmiştir.

Kadınların toplumsal konularının belirlenmesinde ve kadına yönelik şiddete ilişkin toplumsal algının yaratılmasında medya önemli bir aktördür. Nitekim iletişim araçlarında şiddet gösteriminin toplumlarda şiddetin yaygınlaşmasına neden olduğu yapılan araştırmalarla da desteklenmektedir.¹² Medyada kadının sorunlu temsili tüm dünyada yaşanan ortak bir sorundur. Kadınların medyada klişe rollerle temsil edilmesi ve şiddet içeren küçültücü kadın imajına sıkça yer verilmesi toplumda mevcut cinsiyet ayrımcılığının devamlılığına katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla medya, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için ataerkil tutum ve davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik zihniyet dönüşümünün gerçekleştirilmesinde en önemli ve zorunlu paydaş olarak göze çarpmaktadır.¹³

¹¹Ayrıntılı bilgi için bkz: <http://kadininstatusu.gov.tr/kaynak/ilgili-kuruluslar/universiteler>, (Erişim: 28.04.2015)

¹²TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, (2012), Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü Konulu Komisyon Raporu, Ankara http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/toplumsal_cinsiyet_esitliginde_medyanin_rolu.pdf, (Erişim 20.02.2015)

¹³ Ayrıntı için bkz: Bölüm: 2.2.14.3. "Medyanın Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeledeki Rol ve Sorumluluğu"

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı'nda (2012-2015) medyanın kadına yönelik şiddetle mücadeledeki sorumluluğu “*Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konusunda duyarlılık kazandırıcı televizyon, radyo programlarının hazırlanarak yayınlanması, yayınlanan programların bu kapsamda incelenmesi ve denetlenmesi*” stratejisi ile yer bulmuştur. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı'nda (2008-2013) ise “kadın ve medya” ayrı başlık altında incelenmiştir. Planda, “*medyada toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlılığın geliştirilmesi ve medyadaki cinsiyetçi temsillerin dönüştürülmesi için profesyonellere ve geleceğin medya profesyonellerine dönük farkındalık artırılması*” hedeflenmiştir. Söz konusu hedef kapsamında medya alanında faaliyette bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının [TRT, RTÜK, Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM)] hizmet içi eğitim programlarına ve medya çalışanlarına yönelik mevcut eğitim programlarına toplumsal cinsiyet eşitliği konusunun dahil edilmesi, medya okuryazarlığı dersine toplumsal cinsiyet eşitliği konusunun entegrasyonu, RTÜK'e yapılan şikâyet başvurularında kullanılan formlara “cinsiyetçilik” kategorisinin eklenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusunun iletişim fakültelerinin lisans programlarında yer alması stratejilerine yer verilmiştir.

Bu çerçevede, BYEGM, RTÜK ve TRT tarafından hizmet içi eğitim programlarına toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konuları dahil edilmeye başlanmıştır. Eğitimler sonucunda çalışanlar tarafından da konunun içselleştirilmeye başlandığının bir göstergesi olarak, toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddet konularında RTÜK uzmanlık tezleri hazırlanmıştır. BYEGM tarafından yerel medya çalışanlarına, RTÜK tarafından ise kurum dışında ulusal, bölgesel ve yerel radyo ve televizyon kuruluşlarını bilgilendirmeye yönelik olarak düzenlenmekte olan seminerlerin kapsamına “toplumsal cinsiyet eşitliği”, “kadına yönelik şiddet”, “kadın ve medya” konuları dahil edilmiştir. Ayrıca, RTÜK'e yapılacak şikâyet başvurularında cinsiyetçiliğe yönelik şikâyetler “ayrımcılık” kategorisi altında değerlendirilmektedir.¹⁴

Bahse konu hedef kapsamında; KSGM tarafından 2009-2013 yılları arasında yerel medya çalışanlarına yönelik “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Yerel Medya

---

¹⁴Yayın içeriği ve belirlenen “Kod” kapsamında “Türk Aile Yapısına ve Ahlaka Aykırılık, Cinsellik ve Müstehcenlik, Kadına Yönelik Şiddet, Kişilik Haklarına Aykırılık, Ayrımcılık” olmak üzere şikâyet başvuruları 5 kategoride ele alınmakta olup cinsiyetçiliğe yönelik şikâyetler “Ayrımcılık” kategorisi altında değerlendirilmektedir.

Çalışanlarının Rolü ve Haber Yazma Atölyesi"¹⁵ ve iletişim dalı lisans öğrencilerine yönelik "Toplumsal Cinsiyet ve Medya Atölyesi"¹⁶ başlıklı eğitim çalışmaları düzenlenmiştir. Söz konusu çalışmalara ilişkin 2013 yılında etki analizi çalışması yapılmıştır. Araştırma kapsamında mevcut atölye raporları incelenmiş, odak grup çalışmaları ve derinlemesine görüşmeler yapılmış, katılımcılara ön test-son test ve eğitim değerlendirme anketleri uygulanmıştır. Etki araştırmasının sonuçları, atölye çalışmalarının büyük ölçüde hedeflenen çıktıkları sağladığını göstermektedir. Medya profesyonelleri veya adayları (iletişim öğrencileri) olan katılımcıların, atölye çalışmalarının sonucunda toplumsal cinsiyet farkındalıklarının arttığı, medyanın kadına karşı ayrımcılık ve şiddetle mücadeledeki önemi ve rolü konusunda duyarlılık ve mesleki becerilerinin geliştiği bulgulanmaktadır. Geleceğin medya profesyonelleri olan iletişim fakültesi öğrencileriyle beş yıldan beri süregelmekte olan toplumsal cinsiyet ve medya atölyelerinin, pek çok açıdan tatmin edici sonuçları sayesinde, iletişim alanındaki üniversite lisans eğitimini tamamlayıcı bir şekilde kurumsallaşmasının fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Yerel medya çalışanlarıyla yapılan atölyelerde ise katılımcıların medyada kadına yönelik şiddet ve genel olarak toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık konusunda algılarının açık olduğu gözlemlenmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki duyarlılık ve farkındalıkları artmış ve derinleşmiştir. Ancak eğitimin kısıtlı süresi, eğitimi takiben sürdürülebilir etkileri sağlamak yönünde bir destek olmaması ve eğitim içeriğinde sorunların vurgulanarak olumlu çözüm önerilerine yer verilmemesi, eksiklikler ve geliştirilmesi gereken zayıf yönler olarak öne çıkmıştır.¹⁷

¹⁵Yarım gün süren atölye çalışmalarına kadın ve erkek yerel medya profesyonelleri katılım sağlamaktadır. İlk kısımda Türkiye'de kadınların eğitim, sağlık, istihdam vb. temel alanlarda durumuna ilişkin bilgiler; ikinci bölümde ise, medya-toplumsal cinsiyet ilişkisi üzerine sunum yapılmaktadır. Burada özellikle medyada kadına yönelik şiddetin yer alış biçimleri, medyada cinsiyete dayalı ayrımcılık konusu ve medyanın sorumluluğu işlenmektedir. Sunumların ardından interaktif bir çalışma yürütülerek, katılımcıların kendi gazete veya TV/radyo kanallarından örnekler paylaşmaları ve bunları toplumsal cinsiyet perspektifinden tartışmaları; ya da bir haber örneğini toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı habercilik anlayışıyla yeniden yazmaları istenmektedir. Antalya ve Kars'ta 2010'da, Eskişehir'de 2012'de gerçekleştirilen çalışmalara toplam 54 yerel medya profesyoneli katılım sağlamıştır.

¹⁶Atölye programı 5 günlük olup ilk iki gün teorik bilgiler sunulmaktadır. Bu çerçevede, alanda gerçekleşen kurumsal, yasal ve uluslararası gelişmeler, temel kavramlar ve eşitsizlik göstergeleri konulu sunumlar ile çeşitli akademisyen, medya profesyoneli ve Sivil Toplum Kuruluşları temsilcileri tarafından toplumsal cinsiyet ve medya ilişkisine dair sunumlara yer verilmektedir. Bu çerçevede, Medyada Kadının Temsili, Sinema ve Toplumsal Cinsiyet, Basında ve Haber Söyleminde Toplumsal Cinsiyetlerin Temsili, neden kadın odaklı bir haberciliğe ihtiyaç olduğu ve bunun nasıl yapılacağı ve atölye teması konusunda sunumlar yapılmaktadır. Ardından atölye çalışmaları gerçekleştirilmektedir. 2009-2013 döneminde beş ilde (Eskişehir'de 4, Antalya, İzmir, Kocaeli ve Konya'da 1'er olmak üzere) toplam 8 atölye çalışması düzenlenmiş; bu atölyelere 16 üniversiteden 346 öğrenci katılmıştır

¹⁷TÜBİTAK Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2013), Medya Eğitimleri Etki Analizi Raporu, Ankara.

3.1.2. Farkındalık ve Bilinçlendirme Çalışmaları

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde kadınların maruz kaldıkları şiddet konusunda düzenli ve sürekli olarak yürütülecek çalışmalarla toplumda farkındalık oluşturulması önemlidir. Söz konusu farkındalık, bahse konu şiddet eyleminin ne olduğunun teşhis edilmesinden, şiddet mağdurlarının toplum nezdinde desteklenmesinin neden önemli olduğunun algılanmasına kadar geniş bir perspektifte ele alınabilir.

Kadına yönelik şiddete ilişkin farkındalık çalışmaları, kadına yönelik şiddetin temeli olan “toplumsal cinsiyet”e işaret eden bir çerçevede yürütülecek farkındalık çalışmalarından bağımsız değildir. Bu bakımdan, kadın erkek eşitliği, kalıpcı olmayan toplumsal cinsiyet rolleri ve kişisel ilişkilerde şiddete başvurmeyen çözüm yöntemleri gibi konulara ilişkin bilgilerin yaygınlaştırılması gerekmektedir. Ayrıca kadınlara karşı şiddetin, çocuklar üzerindeki doğrudan veya dolaylı etkileri ile olumsuz sonuçlarının, farkındalık yaratma çalışmalarının konusunu oluşturması önemlidir.¹⁸

Söz konusu çalışmaların farklı kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülmesi, daha fazla bireye erişebilmek bakımından faydalı olacaktır. Bahse konu kuruluşlar arasında kamu kurum ve kuruluşları kadar yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, medya organları gibi hayatın her alanında rol alan farklı aktörlerin sürece dahil edilmesi oluşturulacak bilincin yaygınlaştırılmasına da hizmet edecektir. İstanbul Sözleşmesi; ulusal insan hakları ve eşitlik kuruluşları ve kadınların korunması/desteklenmesi alanında çalışan kadın kuruluşları vasıtasıyla genel kamuoyuna ulaşmaya yönelik çabalarda işbirliğini özendirilmektedir.¹⁹ Ayrıca yöntem olarak kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik polis ve hizmet sunan kurum ve kuruluşların sundukları hizmetlere ilişkin bilgilerin, el ilanlarının, afişlerin veya çevrimiçi bilgilerin; yardım hatları, kurumsal hizmet birimleri gibi imkânların yaygın biçimde tanıtılması ve duyurulması önerilmiştir.²⁰

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesinde, kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasının bir devlet politikası haline getirilmesi ile Genelge kapsamında farkındalık sağlamaya özel önem verilmiştir. Genelge ile vurgulanan bu husus 633 sayılı KHK'nın yürürlüğe girmesiyle devam etmiştir. Özellikle kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin farkındalık faaliyetlerinin bir yansıması olarak KHK'nın 9 uncu maddesinin birinci

¹⁸<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/210.htm> , (Erişim: 28.04.2015)

¹⁹A.g.e.

²⁰A.g.e.

fikrasının d bendinde KSGM'nin görevleri arasında "Kadının insan hakları konusunda kamuoyunu bilgilendirmek ve aydınlatmak suretiyle toplumsal bilinçlenmeyi geliştirmek." sayılmıştır. Söz konusu görevin yasalar üzerinde kalmayarak hayata geçirilmesine yönelik hedeflere yer veren ve önemli bir politika metni olan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı'nda (2012-2015) "*farkındalık yaratma ve zihniyet dönüşümünün sağlanması*" başlığına yer verilmiş olup, bu çerçevede ulusal düzeyde çeşitli kurum ve kuruluşların sorumlulukları tanımlanmıştır. Böylece kamu kurumları, STK'lar ve medya kuruluşları tarafından yürütülen kampanya ve eğitim programları ile kadına yönelik şiddetin bireyler ve toplum üzerindeki etkilerinin görünür kılınması ve sorunun ortadan kaldırılması için toplumun tüm kesimlerine sorumluluklar düştüğünün farkına varılması mümkün olabilecektir. Ayrıca, bu sorumluluk tespitiyle kadına yönelik şiddet konusunda duyarlılığın artırılması için yürütülen çalışmaların geliştirilerek yaygınlaştırılması, koordineli bir şekilde devam etmesinin sağlanması ve konunun tüm taraflarca sahiplenilmesi amaçlanmıştır.²¹

Bahse konu Plan kapsamında son olarak 2014 yılında KSGM tarafından gerçekleştirilen iki izleme toplantısında kamu kurumları ile bir araya gelinerek, bu kurumlardan belirlenen aktiviteler çerçevesinde çalışmalarını paylaşımları istenmiştir. Ancak, adı geçen Planın STK'lar, yerel yönetimler, sendikalar, meslek kuruluşları, özel medya kuruluşları ve üniversitelere yüklediği sorumlulukların sorgulanmadığı anlaşılmaktadır.²²

Planda, farkındalık sağlamaya yönelik olarak "*kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadelenin plan, politika ve programlara yansıtılabilmesi için kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sendikalar, üniversiteler, meslek kuruluşları, medya ve STK temsilcilerine yönelik olarak eğitim, seminer, atölye çalışması vb. etkinliklerin işbirliği içinde düzenlenmesinin sağlanması*" stratejisine yer verilmiştir. Söz konusu yükümlülük hizmet içi eğitim programlarıyla, kurumlar arası işbirliği protokolleriyle, toplantı ve seminer çalışmaları yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin plan, politika ve programlara yansıtılabilmesinde eğitimler önemli bir araç olarak kullanılmakla birlikte, bunun farklı kuruluşların plan, politika ve programlarına ne ölçüde yansıdığına ilişkin değerlendirme çalışmalarının eksik kaldığı dikkati çekmektedir.

²¹Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2012), Kadına Yönelik Şiddet Ulusal Eylem Planı (2012-2015), s.23

²²Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2014), Kadına Yönelik Şiddet Ulusal Eylem Planı İzleme Raporu, s.1

Planda bir diğer strateji *“kadına yönelik şiddet konularında toplumsal farkındalık yaratmak ve zihniyet dönüşümünü sağlamak amacıyla politika yapıcılara, karar vericilere, hizmet sunanlara ve kamuoyuna yönelik olarak görsel ve basılı materyallerin işbirliği içinde hazırlanması ve dağıtılması”* olarak ifade edilmiştir. Söz konusu stratejiye ilişkin KSGM tarafından yazılı materyaller hazırlanmakta ve bu materyaller talep doğrultusunda dağıtılmaktadır. Yurtiçinde yapılan çalışmaların yanı sıra yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarına yönelik de materyal geliştirme ve dağıtma çalışmaları yürütülmektedir.

Ne var ki, bu çalışmaların kamuoyuna yönelmesi olumlu karşılanmakla birlikte politika yapıcılara, karar vericilere, hizmet sunanlara yönelik çalışmaların zayıf kaldığı, yurtiçinde bilgilendirici materyallerin dağıtımına yönelik belirli bir sistem izlenmeyerek sınırlı sayıda kişiye ulaşıldığı ve kadına yönelik şiddet konusunda görsel materyallerden gerek sayıca gerek yayımlanma saatleri itibarıyla yeterince yararlanılmadığı değerlendirilmektedir.

Öte yandan, Plan’da yer alan Strateji 2.3’te erkeklere yönelik farkındalık yaratma²³ amaçlı eğitim programı, seminer, konferans vb. etkinliklerin düzenlenmesinden bahsedilmiştir. Erkek farkındalığı iki açıdan önemlidir. Bunlardan ilki farkındalık sahibi erkeklerin şiddet uygulamamasıdır. Bir diğeri ise, şiddet uygulamayan erkeklerin şiddeti besleyen kültürel yapının değiştirilmesi için uğraşarak, toplumsal cinsiyet eşitliğini savunarak, kalıplaşmış rolleri kırmaya yönelik tutumlar sergileyerek iyi birer rol model olabilmesidir.²⁴

Bilindiği üzere kadına yönelik şiddet yaygın olarak aile içinde görülmektedir. Bu durumla mücadele etmek amacıyla Plan’da *“Evlilik başvurusunda bulunan çiftlere dağıtılmak üzere, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, ev içi şiddet, cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularında bilinçlendirme materyallerinin hazırlanması, basılması ve ilgili kuruluşlara gönderilmesi”* stratejisi öngörülmüştür. Bu kapsamda ATHGM tarafından toplumun temel yapı taşı olan aileleri bilinçlendirmek, yaşam kalitelerini arttırmak ve ‘sağlıklı, mutlu, müreffeh ve güçlü aileler’ oluşturulması amacıyla hazırlanan “Aile Eğitim Programı” kapsamında seminer programları düzenlenmektedir. Ancak bu programların Plan’da sayılan alanların tamamını kapsamadığı görülmektedir.

Planda ifade edilen bir diğer strateji *“Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konusunda duyarlılık kazandırıcı televizyon, radyo programlarının hazırlanarak yayımlanması, yayımlanan programların bu kapsamda incelenmesi ve denetlenmesi”*dir.

²³ Ayrıntılı bilgi için bkz Bölüm: 3.1.4. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye Erkek Katılımı”

²⁴ <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/210.htm> (Erişim: 28.04.2015)

Ayrıca, RTÜK, TRT ve özel medya kuruluşlarına sorumluluk verilmiş olsa da söz konusu stratejiye ilişkin yürütülen çalışmalar sadece RTÜK ve TRT tarafından KSGM'ye iletilmiştir.

Buna göre, TRT tarafından konuya ilişkin spot programların uygun program aralıklarında yayınlandığı, ASPB işbirliğinde yayınlanan 13 programdan bir tanesinin doğrudan aile içi şiddet, bir yayının da çocuk gelinler hakkında olduğu görülmüştür. Öte yandan doğrudan TRT tarafından hazırlanan televizyon yayınlarından 2014 yılı içinde kadına yönelik şiddet konusunda ortalama 80 dakikadan üç programa yer verildiği (TRT 1 ve TRT Okul kanallarında, yayın saatleri belirtilmemiş); radyo yayınlarında toplam 679 dakika kadına yönelik şiddet konusu ağırlıklı olmak üzere kadın hakları ve sağlığı konularında toplam altı programa yer verilmiş olup; programların yayın saatlerinin belli olmadığı tespit edilmiştir.²⁵

RTÜK tarafından söz konusu strateji kapsamında yapılan çalışmalar, dayanağını aynı zamanda 6112 sayılı Kanun'dan da almaktadır. Kanunun;

8 inci Maddesinin birinci fıkrasının;

(b) bendinde yer alan, yayın hizmetleri; *“İrk, dil, din, cinsiyet, sınıf, bölge ve mezhep farkı gözeterek toplumu kin ve düşmanlığa tahrik edemez veya toplumda nefret duyguları oluşturamaz.”* hükmünün ihlal edilmesi nedeniyle iki medya hizmet sağlayıcıya,

(e) bendinde yer alan, *“İrk, renk, dil, din, tabiiyet, cinsiyet, engellilik, siyasî ve felsefî düşünce, mezhep ve benzeri nedenlerle ayrımcılık yapan ve bireyleri aşağılayan yayınları içeremez ve teşvik edemez.”* hükmünün ihlal edilmesi nedeniyle beş medya hizmet sağlayıcıya,

(s) bendinde yer alan, *“Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar içeremez.”* hükmünün ihlal edilmesi nedeniyle yedi medya hizmet sağlayıcıya,

(ş) bendinde yer alan, *“Şiddeti özendirici ve kanıksatıcı olamaz.”* hükmünün ihlal edilmesi nedeniyle onüç medya hizmet sağlayıcıya müeyyide uygulanmıştır.

9 uncu Maddesinin altıncı fıkrasının;

(b) bendinde yer alan *“Ticarî iletişim, 8 inci Maddede belirlenen esas ve ilkeler saklı kalmak kaydıyla; “Cinsiyet, ırk, renk veya etnik köken, tabiiyet, din, felsefî inanç veya siyasî düşünce, engellilik, yaş ve herhangi bir ayrımcılığı içermemek veya teşvik etmemek zorundadır.”* hükmünün ihlal edilmesi nedeniyle onbeş medya hizmet sağlayıcıya,

²⁵Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2014), Kadına Yönelik Şiddet Ulusal Eylem Planı İzleme Raporu

(d) bendinde yer alan “*Kadınların istismarına yönelik olmamak*” hükmünün ihlal edilmesi nedeniyle iki medya hizmet sağlayıcıya müeyyide uygulanmıştır.

Diğer taraftan, aynı Kanununun 32 nci maddesinin dördüncü fıkrasında idari tedbir uygulanması sonucu yayını durdurulan programların yerine, aynı yayın kuşağında ve ticari iletişim yayını içermeksizin, Üst Kurulca temin edilen eğitim, kültür, trafik, kadın ve çocuk hakları, gençlerin fiziksel ve ahlaki gelişimi, uyuşturucu ve zararlı alışkanlıklarla mücadele, Türk dilinin güzel kullanımı, çevre eğitimi, engelli sorunları, sağlık ve benzeri kamuya yararlı konularda programlar yayınlanacağı düzenlenmiştir.

Ancak, yayını kuruluşlarına uygulanan müeyyidelerden 8 inci maddenin birinci fıkrasının (s) bendi ile 9 uncu maddenin birinci fıkrasının (d) bendi dışında kalan müeyyidelerin kaç tanesinin toplumsal cinsiyet eşitliğine aykırı olduğu veya kadına yönelik şiddet içerdiği/özendirdiği için verildiği tespit edilememektedir. Ayrıca, söz konusu müeyyidelerin 2011 yılından günümüze kadar geçen sürece ilişkin veriler olduğu göz önüne alındığında, yaptırım mekanizmasının etkin kullanılıp kullanılmadığı tartışmalıdır. Buna ek olarak yayını durdurulan programların yerine yapılan zorunlu yayınlardan ne kadarında “kadın hakları” konusuna yer verildiği de bilinmemektedir.

Bilindiği üzere bahse konu yayınlarda yapılmaması sadece eylem planında değil; aynı zamanda 6284 sayılı Kanun’da da bir zorunluluk olarak öngörülmüştür. Söz konusu Kanun gereği, TRT ile ulusal, bölgesel ve yerel yayını yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Yayınların, asgari otuz dakikası 17.00-22.00 saatlerine denk gelmesi suretiyle 08.00-22.00 saatleri arasında yapılarak sürelerin RTÜK tarafından denetlenmesi ve materyallerin, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak hazırlanması öngörülmüştür.

Bu çerçevede söz konusu yayınlarda belirtilen saatler içinde yapılmaması, sürenin doksan dakikaya ulaşması ya da materyallerin hazırlanmasında belirtilen kuruluşların görüşlerinin alınıp alınmadığı hususları önemlidir.

Neticede ülkemizde farkındalık çalışmaları; bilgilendirici/bilinçlendirici materyaller, eğitimler ve medya yayınları vasıtasıyla yürütülmektedir. Ne var ki bu çalışmaların

içeriklerinin doğru değerlendirilmesi, erişilebilirliğinin kolaylığı, eğitimlerin düzenli olması ve sürekliliğinin sağlanması, medyada zorunlu yayın uygulamasının tam anlamıyla hayata geçirilmesi ve yayınların denetiminde gereken hassasiyetin gösterilmesi gibi hususlarda eksiklikler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca gerek materyal hazırlanmasına gerekse bahsedilen yükümlülüklerin yerine getirilmesinin izleme süreçlerine kamu kurumları dışındaki aktörlerin de dahil edilmesi şiddetin önlenmesinde önemli katkılar sağlayacaktır.

3.1.3.Farklı Düzeyde Eğitim Faaliyetleri

Kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik bir diğer önemli husus eğitimidir. Bahsedilen eğitim, toplumun tümünü hedef alan, toplumsal cinsiyet eşitliğinin benimsenmesi ve kişisel ilişkilerde saygı, şiddet içermeyen çatışma çözümleri, cinsiyet temelli şiddet ve kişisel bütünlük hakkı gibi konuları içine alan bir eğitim müfredatının eğitimin her seviyesinde uygulanmasını gerektirmektedir.²⁶ Söz konusu eğitimlerin yapılmasında bahsedilen konulara ilişkin materyal geliştirilmesi İstanbul Sözleşmesi'nde de yönetsel olarak yerini almıştır.²⁷

Her ne kadar eğitim denildiğinde ilk etapta örgün öğretim akla gelse de bunun yanı sıra yaygın öğretim kuruluşları, çeşitli spor ve kültür faaliyetlerinden medyaya kadar uzanan bir alanda bahsedilen ilkelerin desteklenmesinin sağlanması, eğitimin tüm toplumu hedef alan ve süreklilik arz eden yönü ile de uyumlu olacaktır. Böylece daha geniş kitlelere ulaşılabilir ve daha yaygın ve kitlesel bir bilinçlendirme sağlanabilecektir.

Bu çerçevede Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı'nın (2012-2015) 2.4. başlığı altında "*Örgün ve yaygın eğitim müfredatına toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi konularının dahil edilmesi, eğitim materyallerinin taranarak toplumsal cinsiyet ayrımcılığını pekiştiren ifadelerin çıkarılması*" stratejisine yer verilmiştir. Söz konusu strateji, eğitimlere ilişkin önemli bir noktaya işaret etmektedir. Buna göre bahse konu eğitimlerin verilmesi kadar bunların doğru bir içerikte sunulması da önemlidir. Stratejiye ilişkin olarak MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından "Aile Eğitim Programı"nın değerlendirilmesi yönünde bir çalışma yapılarak; toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve çocuk hakları, ihmal-istismar, aile içi şiddet ve çocuğa yönelik şiddet konularının ihtiyaçlar doğrultusunda güncellendiği bildirilmiştir. Ne var ki yapılan çalışma, programa sadece belli konuların dahil edilmesi ile

²⁶Ergüneş Duran, E., (2014), "İstanbul Sözleşmesi'nin İç Hukuk Bakımından İncelenmesi ve Sözleşme'nin Uygulanmasında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün Rolü", Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, s.37.

²⁷<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/210.htm>, (Erişim: 28.04.2015)

sınırlı kalmamalıdır. Bunun yanı sıra öğrenmede daha riskli bir alana işaret eden toplumsal cinsiyet ayrımcılığını pekiştiren ifadelerin eğitimin her aşamasında tüm müfredattan ayıklanması gerekmektedir. Zira, tutum ve davranış kalıpları yaşamın erken dönemlerinde şekillendiğinden vetoplumsal cinsiyet eşitliğinin benimsenmesi, kişisel ilişkilerde karşılıklı saygı ve şiddetsizlik ailede şekillenmekle birlikte;bu değerlerin yaygınlaştırılıp benimsetilmesinde eğitim kurumlarının rolünün büyük olduğu hatırlanmalıdır.²⁸ Oysa eğitim sistemi içindeki uygulamalar, açık ya da örtük biçimde toplumsal yapılanmanın temelindeki cinsiyetçi iş bölümünü ve cinsiyetler arasındaki eşitsizlikleri yeniden üretmektedir.²⁹ Bu durum içten içe cinsiyet temelli şiddeti körüklerken konulara kategorize edilmiş davranış kalıplarının öğrencilere aktarılmaya çalışılması çabalarını da nafiye kılmaktadır.

Öte yandan Plan'ın 2.7. başlığı altında belirtilen “*Üniversitelerin, Sağlık ve Sosyal Bilimler alanındaki bütün fakülte ve yüksek okulları öncelikli olmak üzere mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim programlarında, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet konularına yer verilmesi*”stratejisine ilişkin olarak bazı üniversiteler bünyesinde³⁰ özel çalışmalar yürütüldüğü bilinmekle birlikte, tüm üniversiteler tarafından çalışmaların yaygınlaştırılmasına ilişkin YÖK'ten bilgi iletilmemiştir.³¹

Söz konusu eğitim programlarının, kadına yönelik şiddet alanında çalışan meslek mensuplarına sağlanması da önemlidir. Bu kapsamda, şiddetin önlenmesi ve ortaya çıkarılmasında rol almalarını sağlamak üzere bu personelin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadının insan hakları gibi alanlarda mesleki ve hizmet içi eğitim programlarından geçirilmeleri gerekmektedir. Böylece özellikle yargı mensupları, kolluk, sosyal çalışmacı, sağlık personeli ve öğretmenler gibi profesyonellerin bu açıdan eğitilmeleri, şiddetin erken bir aşamada tespit edilerek, bunu önlemeye yönelik tedbirler alınmasında fayda sağlayacaktır. Söz konusu eğitimlerin, amacına ulaşabilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması kurumlar arası işbirliği ve eşgüdümün gerçekleştirilmesiyle mümkündür.³²

Eylem Planının 3.2. stratejisinde ifadesini bulan “*Hizmet sunumunun her kademesinde yer alan görevlilere yönelik eğitim programları düzenlenmesi/sürdürülmesi*”sorumluluğu

²⁸<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/210.htm>, (Erişim: 28.04.2015)

²⁹Tezcan, M.,<http://www.tebd.gazi.edu.tr/index.php/tebd/article/viewFile/37/29>, s.4, (Erişim: 28.04.2015)

³⁰19.02.2015 tarihli Komisyon toplantısında yapılan sunumunda Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde bu yönde bir eğitim verildiği belirtilmiştir.

³¹Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadına Yönelik Şiddet Ulusal Eylem Planı İzleme Raporu, s.17

³²Ergüneş Duran, E., (2014), “İstanbul Sözleşmesi'nin İç Hukuk Bakımından İncelenmesi ve Sözleşme'nin Uygulanmasında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün Rolü”, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, s.38.

çerçevesindepek çok kurum tarafından personeline yönelik eğitimler verilmektedir. Bu eğitimlerin, farklı alanlarda görev yapan personelin branşına uygun bir biçimde şekillendirilmesi ve oluşturulacak eğitim materyallerinde standartlar belirlenmesi faydalı olacaktır. Söz konusu yükümlülük hizmet içi eğitim programlarıyla ve kurumlar arası işbirliği protokolleri kapsamında yürütülen eğitimler yoluyla gerçekleştirilmektedir.³³ Öte yandan farklı kurum ve kuruluşlar nezdinde de benzer eğitimlerin yürütüldüğü bilinmektedir. Ancak bu eğitimlerin içeriği de önemlidir. Eğitimlerin, bu kişilerin kadına yönelik şiddet biçimlerinin nedenine, tezahürüne ve sonuçlarına ilişkin olarak eğitilmeleri ve duyarlılaştırılmaları yoluyla mağdurlara bakışları ve yaklaşımlarını hedef alan bir çerçevede ele alınması, şiddetin önlenmesi kadar mağdurlara sağlanan desteğin mahiyetini ve kalitesini de önemli ölçüde iyileştirecektir.³⁴

KSGM tarafından 2009 yılından itibaren 2013 yılı sonuna kadar kamu görevlilerine yönelik (MEB’e bağlı İlçe Milli Eğitim ve Halk Eğitim Müdürlüğü personeli veya Tarım Bakanlığı’na bağlı İlçe Tarım Müdürlükleri’nde görev yapan personel, ASP İl Müdürlüğü personeli) “Kadın-Erkek Eşitliği ve Toplumsal Cinsiyet Eğitimleri” düzenlenmiştir. Söz konusu eğitimlerin etki analizi çalışması 2014 yılında gerçekleştirilmiştir.

Analiz çalışmasında katılımcıların çoğunun erkek olduğu, “bilinçlenme ve farkındalık edinme”ye önemli bir vurgu yapıldığı, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun aldıkları eğitimi “iş çevresinde” yayarak paylaşmayı düşündüğü, bu şekilde kendi bölge ve birimlerinde farkındalık yaratmayı hedefledikleri ve konu hakkında bilişsel kapasitelerini arttırdıkları ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla, kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla ataerkil tutum ve davranışların ortadan kaldırılmasında eğitimlerin sürekliliği önemlidir.

İstanbul Sözleşmesi’nde profesyonellere verilecek eğitimlerin kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve ortaya çıkarılması, kadın erkek eşitliği, mağdurların ihtiyaçları ve hakları, ikincil mağduriyetin nasıl önlenebileceği gibi konuları içermesinin yanı sıra, zamanla bu kişilerin şiddet vakalarını erken aşamada belirleyip yönetebilecek, buna göre gerekli önlemleri alabilecek duruma gelmelerini sağlayacak bir içerikte olması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca bunu sağlayabilmek için eğitimlerin süreklilik kazanması, personelin kendi alanında izlemesi gereken standartları ortaya koyan net protokoller ve kılavuzlarla desteklenip pekiştirilmesinin önemi de vurgulanmıştır. Bunlara ek olarak, bahsedilen personele aynı zamanda farklı

³³Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadına Yönelik Şiddet Ulusal Eylem Planı İzleme Raporu

³⁴<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/210.htm>, (Erişim: 28.04.2015)

kuruluşlarla birlikte çalışma eğitimi de verilerek diğer profesyonellerle birlikte çalışma açısından donanımlı kılınmalarının sağlanması önem arz etmektedir.³⁵

Bu bakımdan, kamu kurumları tarafından yapılan eğitimlerin içeriğinin ifade edilen kapsamda olup olmadığı, personele bahsedilen yetileri kazandırıp kazandırmadığı ya da kurumlar arası işbirliğinin personellerin birlikte çalışma becerisine imkân tanıyıp tanımadığı hususları iyi değerlendirilmelidir.

3.1.4.Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye Erkek Katılımı

Kadına yönelik şiddet, yıllardır kadın sorunu olarak görülmüştür. Ancak, dünyanın pek çok yerinde sadece kadınları hedef alan ve erkeklerin dâhil edilmediği çalışmaların mücadelede başarıya ulaşılması noktasında önemli bir eksiklik olduğu görülmektedir. Kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin çalışmaların başarıya ulaşmasını sağlamak ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşmak için erkeklerin de bu çalışmalara dâhil edilmesi yaklaşımı, kadınlarla yapılan pek çok çalışmanın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede, özellikle 1990'lı yıllardan sonra başta BM, AK gibi uluslararası örgütler ve STK tarafından kadına yönelik şiddetin önlenmesinde erkek işbirliğinin önemine ilişkin argüman kabul görmeye; erkeklerin rol ve sorumluluklarına odaklanılmaya başlanmıştır.

Bazı ülkelerdeki deneyimler, erkeklerin ve kadınların şiddetin bütün türlerinin üstesinden gelmek için harekete geçirilebileceklerini ve şiddetin hem nedenlerini hem de sonuçlarını göz önünde tutan etkili toplumsal önlemlerin alınabileceğini göstermektedir. Kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmak için harekete geçmiş erkek grupları, değişim için gerekli ve zorunlu bir ortaktır.

BM tarafından 1995 yılında kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu'nda; bütün dünyada toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik ortak hedefe ilişkin kadınların da paylaştığı ortak endişelerin, ancak erkeklerle ortaklık yaparak ve birlikte çalışılarak çözülebileceği vurgulanmakta ve taraf ülkeler erkekleri, eşitliğe yönelik bütün faaliyetlere tam katılımında bulunmaya teşvik etmeye çağrılmaktadır.³⁶

AK Bakanlar Komitesi tarafından 2002 yılında kabul edilen kadınların şiddete karşı korunmasına ilişkin Tavsiye Kararı Rec (2002)5 ve İzahat Belgesi'nde, kadına karşı şiddetin

³⁵<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/210.htm>, (Erişim: 28.04.2015)

³⁶BM Dördüncü Dünya Kadın Konferansı Sonuçları: Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, <http://kadininstatusu.gov.tr/kaynak/ulusarasi-belgelerkuruluslar/uluslararası-belgeler>, (Erişim 20.02.2015)

kadınlarla erkekler arasında eşitsiz güç ilişkilerinden kaynaklanan temel bir yapısal ve toplumsal sorun olması nedeniyle erkeklerin, kadınlara karşı uygulanan şiddetle mücadeleyi hedefleyen eylemlere katılımının teşvik edilmesi gerektiği belirtilmektedir.³⁷

BM Kadının Statüsü Komisyonu'nun (KSK) 2004 yılında gerçekleştirilen 48. Oturumu'nun teması "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Ulaşmada Erkeklerin ve Erkek Çocuklarının Rolü" olmuştur. Toplantı sonucunda kabul edilen "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Erkeklerin ve Erkek Çocuklarının Rolü" başlıklı *uzlaşılmış sonuçlar* (agreed conclusions) belgesinde kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılmasında erkeklerin ve erkek çocukların aktif rol almaları konusunda teşvik edilmesi ve desteklenmesi hususunda tavsiyelere yer verilmiştir.³⁸

Şiddet öğrenilen bir olgudur. Aile, medya, toplum ve diğer kurumlar da şiddetin öğrenilmesini ya da deneyimlenmesini tetiklemektedir. Dolayısıyla, tüm toplumlarda kadına yönelik şiddet ile erillik rolü arasındaki ilişki olduğu görülmelidir. Bu çerçevede, kadına yönelik şiddetin sonlandırılması konusunda verilen mücadelede erkekleri ve erkek çocukları bu kalıpların dışında hareket edebilme konusunda cesaretlendiren, toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konusunda farkındalık sağlayan çalışmalar önemli yer tutmaktadır.

Erkeklerle işbirliği içinde çalışmaya yönelik bazı farklı stratejiler kabul edilmektedir. Bunlar: (1) Tutum ve değerleri dönüştürmek için erkeklerle birlikte çalışma, (2) Partner olarak erkeklerle birlikte çalışma, (3) Suçu işleyenler olarak erkeklerle birlikte çalışma olarak sıralanabilir.³⁹

Ülkemizde son dönemde kadına yönelik şiddetin önlenmesi kapsamında yürütülen çalışmalara erkek katılımının sağlanması önemle üzerinde durulan hususlardandır. Özellikle, yapılan çalışmalara ve yasal düzenlemelere karşın kadına yönelik şiddetin halen ciddi bir problem olarak varlığını sürdürmesi, çalışmaların erkekler üzerine yoğunlaştırılması gereğini ortaya çıkarmıştır.

---

³⁷30 Nisan 2002'de kabul edilen Bakanlar Komitesi'nin Üye Devletlere Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı Rec (2002)5 ve "Kadınların Şiddete Karşı Korunması" İzahat Belgesi, <http://kadininstatusu.gov.tr/kaynak/ulusarasi-belgelerkuruluslar/uluslararası-belgeler>, (Erişim 20.02.2015)

³⁸Kadının Statüsü Komisyonu 48. Oturum Uzlaşılmış Sonuçlar Belgesi, (2004), <http://kadininstatusu.gov.tr/kaynak/ulusarasi-belgelerkuruluslar/uluslararası-toplantı-sonuçları>,(Erişim 20.02.2015)

³⁹Körükçü, Ö., Öztunalı Kayır, G. ve Kukulu, K., (2012), "Kadına Yönelik Şiddetin Sonlanmasında Erkek İşbirliği,Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar", *CurrentApproaches in Psychiatry*, C.4, S.3, ss.396-413

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nde kadına yönelik şiddetin önlenmesinde erkek işbirliği açıkça vurgulanmaktadır.⁴⁰ Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı'nda (2008-2013) ise toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesi için erkeklerin farkındalığının ve duyarlılığının artırılması hedefine yer verilmiştir. KSGM, “*erkeklerin toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusunda rollerinin tanımlanması ve bu konuda farkındalıklarının artırılması*” çalışmalarında sorumlu kurum olarak belirlenmiştir. Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, işçi-işveren sendika ve konfederasyonları ile STK'lar ise bu hedef kapsamında işbirliği kurum ve kuruluşları olarak belirlenmiş;⁴¹ böylece ilgili tüm aktörlere sorumluluk verilmiştir.

Plan'da Milli Savunma Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü dışındaki kurumların isimlerinin açıkça belirtilmeyerek, “ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları” olarak tanımlanmasının bu alandaki sorumluluğun eksik belirlenmesine neden olduğu değerlendirilmektedir. Açıkça ismi zikredilen kurumlar “erkek” çalışanların ağırlıkta olduğu kurum/kuruluşlardır. Ancak, MEB, Gençlik ve Spor Bakanlığı, YÖK gibi genç erkeklerin ve erkek çocukların sürece dahil edilmesinde ve sorumluluklarının tanımlanmasında ilgili olan veya TBMM, Adalet Bakanlığı gibi kanun yapıcı ve uygulayıcı kurumlar bünyesindeki erkeklerin sürece dahil edilmeleri için açıkça kurumların belirtilmemiş olması önemli bir eksikliklerdir.

Ulusal Eylem Planı İzleme ve Değerlendirme Toplantı raporları değerlendirildiğinde, üniversitelerde müfredata ilgili derslerin entegre edilmesinin⁴² ve seminer, toplantı, film gösterimi gibi bilinçlendirme faaliyetlerinin yapılmasının özellikle genç erkeklerin katılımının sağlanmasına hizmet edeceği değerlendirilmektedir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Diyanet İşleri Başkanlığı çalışmaları erkek katılımına ilişkin örneklerdir. 2013 yılında ASPB ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasında imzalanan Protokol kapsamında personele verilen eğitimlerde aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet, kadına yönelik şiddet konusunda uluslararası ve ulusal mevzuat, İslam'da kadın figürler, hadislerde kadın,

⁴⁰Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler konulu 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi, 4 Temmuz 2006 tarih ve 26218 sayılı Resmî Gazete, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/07/20060704-12.htm>, (Erişim: 20.02.2015)

⁴¹Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2008), Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı, Ankara.

⁴² Ayrıntılı bilgi için bkz Bölüm: 3.1.1. “Ataerkil Tutumlarla Mücadele”

Diyanet İşleri Başkanlığının kadına yönelik şiddet konusundaki yaklaşımları, mağdurla görüşme teknikleri konuları ele alınmaktadır.⁴³

KSGM ile Emniyet Genel Müdürlüğü arasında 2006 yılında imzalanan “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Polisin Rolü ve Uygulanacak Prosedürler Eğitimi Projesi Protokolü, ASPB ile Milli Savunma Bakanlığı arasında 2013 yılında imzalanan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi, İşbirliği ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol” ile 2012 yılında Jandarma Genel Komutanlığı ile imzalanan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Sunulan Hizmetlerde Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine, İşbirliği Yapılmasına ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol” kapsamında kolluk personeli, erbaş ve erlere yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Söz konusu eğitimler kadına yönelik şiddetle mücadelede erkek katılımının sağlanması açısından önemlidir.

Bahse konu protokoller kapsamında yürütülen çalışmalar ile azımsanamayacak sayıda erkek personelin kadına yönelik şiddet konusunda bilinçlendiğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte, eğitim çalışmalarının etki analizlerinin yapılması konuya ilişkin isabetli politikalar belirlenmesine katkı sunacaktır. Ayrıca, eğitim alan personelin, özellikle eğitici eğitimlerinden faydalananların, görev yerinin değişmesi eğitimlerden beklenen hedeflere ulaşılmasında ve kurumların kendi personeli ile eğitimlerin sürekliliğini sağlamasında engel oluşturmaktadır.

Son dönemde, erkeklerde zihniyet dönüşümüne yönelik çalışmaların yanı sıra suç işleyen erkeklere yönelik çalışmalar tartışılmaya başlanmıştır. Özellikle 6284 sayılı Kanun ve İstanbul Sözleşmesi hükümleri çerçevesinde şiddet uygulayan ya da uygulama tehlikesi bulunan kişinin;

- Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına,
- Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına,
- Meslek edindirme kurslarına katılmasına

yönelik faaliyetler düzenlenmesinden ŞÖNİM ve ASP İl Müdürlüklerini sorumlu kılmıştır.

---

⁴³Ülke genelinde 47.000 din görevlisinin eğitimi tamamlanmıştır.

Bu çerçevede, Ankara ASP İl Müdürlüğü tarafından 6284 sayılı Kanun kapsamında hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişilere yönelik “Öfke Kontrolü ve Şiddet Konusunda Farkındalık Sağlanması Programı” uygulanması amacı ile proje başlatılmıştır.⁴⁴

3.2. ŞİDDET MAĞDURU KADINI KORUYUCU POLİTİKALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.2.1. Destek Hizmetleri

Şiddete uğrayan veya bu riski taşıyan kadınlara yönelik uygun sosyal hizmetlerin sunulmasının gerekliliği ve bu konuda devletlerin sorumluluğu, gerek ulusal kalkınma planlarında, gerekse ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve kararlarda ifade edilmektedir. Bu doğrultuda, şiddete maruz kalan kadınlara yönelik koruyucu ve tedavi edici hizmetler kapsamındaki müdahale önem taşımaktadır. Krize müdahale hizmetleri kadının şiddeti yaşamasından hemen sonra verilen destek hizmetlerini kapsamaktadır. Ülkemizde şiddet mağdurlarının barınma hizmetlerinden yararlanması için ilk kabul birimleri ve kadın konukevleri, ALO 183 telefon destek hattı, şiddet önleme ve izleme merkezleri ile yerel yönetimlere bağlı kadın danışma merkezleri gibi kuruluşlar hizmet vermektedir.

Bu bölümde, şiddet mağduru kadınlara yapılacak müdahale çerçevesinde koruma, barınma, destek ve rehberlik gibi hizmetleri sunan kurum ve kuruluşların çalışmaları değerlendirilmiştir.

3.2.1.1. Telefon Yardım Hatları

ASPB Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği’ne bağlı olarak hizmet veren ALO 183 Hattının psiko-sosyal yardım anlamında mağdura yönelik daha çok yönlendirme hizmetinde bulunduğu, bu durumun yapılandırılmış krize müdahale hizmetleri konusunda eksik kaldığı değerlendirilmektedir. Bu bağlamda telefon yardım hatlarına başvuruda bulunan şiddet mağduru kadınlara yönelik krize müdahale hizmetlerinin, alanında profesyonel meslek elemanlarınca yerine getirilmesi büyük önem taşımaktadır. Mağduru yalnızca kolluk ya da acil müdahale ekip sorumlularına yönlendirmenin, mağduriyetin giderilmesi boyutunda yeterli olmayacağı açıktır. Hali hazırda ALO 183 Hattı merkezi çalışanları özel hizmet alımı yoluyla çalışmaktadırlar. Çoğu meslek elemanı (sosyal hizmet uzmanı, psikolog, çocuk gelişimcisi vb.) statüsünde olmayan bu çalışanlar, yalnızca alana yönelik kısa bir hizmet içi eğitimden geçirildikten sonra göreve başlamaktadırlar. Bu açıdan merkez çalışanlarının vermiş olduğu

⁴⁴Ayrıntılı bilgi için bkz Bölüm:7.15.3. “27 Mart 2015 Tarihli Çalışma Ziyareti Raporu”

hizmetin profesyonel nitelik taşımadığı, yalnızca yönlendirme işlevini yerine getirdiklerini söylemek mümkündür. ALO 183 Hattı çalışanlarının alanında uzman meslek elemanlarından oluşturulması, söz konusu meslek elemanlarının ise kriz, krize müdahale gibi temel konularda eğitimlerinin sağlanması ya da bu konuda eğitim alanlardan görevlendirilmeleri önemlidir.

2010 yılında Alo 183 Hattı'na 1012 ihmal, istismar, şiddet çağrısı gelmiş olup; bunlardan 493'ü çocuk, 304'ü kadın, 155'i aile, 42'si engelli, 12'si yaşlı ve 6'sı erkeğe yönelik çağrılardır.

2011 yılında 3.435 ihmal, istismar, şiddet çağrısı gelmiş olup; bunlardan 2.084'ü kadın, 1.028'i çocuk, 168'i aile, 89'u engelli, 38'i yaşlı ve 28'i erkeğe yönelik çağrılardır.

2012 yılında 11.764 ihmal, istismar, şiddet çağrısı gelmiş olup; bunlardan 8.300'ü kadın, 2.595'i çocuk, 309'u yaşlı, 304'ü erkek, 225'i engelli ve 31'i aileye yönelik çağrılardır.

2013 yılında 10.286 ihmal, istismar, şiddet çağrısı gelmiş olup; bunlardan 5.084'ü kadın, 3.925'i çocuk, 761'i engelli ve 516'sı yaşlıya yönelik çağrılardır.

2014 yılında 12.554 ihmal, istismar, şiddet çağrısı gelmiş olup; bunlardan 5.688'i çocuk, 5.118'i kadın, 1.028'si engelli ve 720'si yaşlıya yönelik çağrılardır.

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinin verilerine göre; acil telefon yardım hattını arayan şiddet mağduru kadınların maruz kaldıkları şiddet türlerine göre dağılımına bakıldığında ise 4.754 fiziksel istismar ilk sırayı almaktadır. Bunu 3.404 fiziksel ihmal, 1.745 adet duygusal ihmal, 779 cinsel istismar, 533 ekonomik istismar, 464 erken yaşta evlendirilme, 55 suça sürüklenme, 49 örgün eğitimine devam ettirmeme çağrıları takip etmektedir.

İstatistiki verilerden de anlaşıldığı üzere kadına yönelik şiddet başvurularında her geçen yıl artış yaşanmaktadır. Bununla birlikte, yalnızca kadına yönelik şiddet alanında ayrı bir telefon yardım hattının oluşturulmasının gereği ortaya çıkmaktadır. Söz konusu uygulamanın Hürriyet Aile İçi Şiddet Yardım Hattı ve Ankara Barosu Gelincik Yardım Hattı gibi ülkemizde örnekleri mevcuttur. Ancak, şiddet mağduru kadınlara yönelik telefon destek hatlarının devlet eliyle de güçlendirilmesi, yalnızca şiddet mağduru kadınların destek hizmetlerine ulaşabileceği ayrı telefon hatlarının oluşturulması gerekmektedir.

3.2.1.2. Kadın Konukevleri

Ülkemizde kadın konukevi hizmetlerini başta KSGM olmak üzere, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler yürütmektedir. Halihazırda ülkemizde KSGM'ye bağlı 95, sivil toplum kuruluşlarına bağlı 3 ve yerel yönetimlere bağlı 33 olmak üzere toplam 131 kadın konukevi hizmet vermektedir. Bunların dışında ASPB'ye ait 2 erkek konukevi 30 kapasite ile hizmete açılmıştır. 2002 yılında 8 kadın konukevi, 170 kapasite ile hizmet vermekte iken, Ocak 2015 tarihi itibari ile ASPB'ye bağlı yeni hizmete açılan kadın konukevleri ve mevcut kadın konukevlerinin kapasite değişiklikleri ile birlikte 95 kadın konukevinin toplam kapasitesi 2.585'e ulaşmıştır. 2015 yılında kadın konukevi bulunmayan illerde kadın konukevi açma ve ihtiyaç duyulan illerde ise sayıyı artırma çalışmaları devam etmektedir.⁴⁵

Tablo 1: KSGM' ye Bağlı Konukevi ve İlk Kabul Birimlerinden Hizmet Alan Kişi Sayısı ve Aldıkları Hizmetlere İlişkin Dağılım⁴⁶

Kuruluş Türleri	Kuruluş Sayısı	Şiddet Nedeniyle Hizmet Alan Kişi Sayısı	Barınma Nedeniyle Hizmet Alan Kişi Sayısı	Beraberindeki Çocuk Sayısı
Kadın Konukevi	95	8.768	6.770	10.050
Erkek Konukevi	2	34	8	1
İlk Kabul Birimi	24	5.869	7.487	8.037
Toplam	121	48.637	22.257	19.087

Tablo 1'de yeralan veriler incelendiğinde; 2014 yılında şiddet nedeniyle hizmet alan kadın sayısı 8.768, barınma ihtiyacı nedeniyle hizmet alan kadın sayısı ise 6.770'dir. Bununla birlikte, şiddet nedeniyle başvuruda bulunan kadın profili değişkenlik göstermektedir.

Şiddet mağduru kadın profilleri incelendiğinde;

- Can güvenliği tehlikesi olan ve beraberinde çocuğu bulunan kadın profili,
- Can güvenliği tehlikesi olmayan ve beraberinde 12 yaş üstü erkek ya da engelli çocuğu bulunan şiddet mağduru kadın profili,
- Psikiyatrik sorunlu/engelli/yaşlı şiddet mağduru kadın profili olduğu görülmektedir.

Yalnızca barınma ihtiyacı bulunan kadın mevcut durumda; kolluk, ASP İl Müdürlüğü, sosyal hizmet merkezi (SHM), ŞÖNİM ve ALO 183 Hattı kanalları ile sunulan hizmetten

⁴⁵Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2015), Kadın Konukevleri Hakkında Bilgi Notu

⁴⁶Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014

yararlanmaktadır. Söz konusu kadınlar, ŞÖNİM bulunan illerde ŞÖNİM vasıtasıyla, bulunmayan illerde de İl Müdürlüğü değerlendirmesinin sonrasında ilk kabul birimi/kadın konukevi ya da ilin koşullarına göre belirlenen barınma yerlerine yerleştirilmektedirler. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik'te yer alan "Konukevi" tanımı ile hizmetten yararlanabilecek kadın profili şiddet mağduru ile sınırlandırılmış olmakla birlikte, ASPB ve bağlı taşra teşkilatının şiddete uğrama ihtimali bulunan kadınlara hizmet veriyor olması nedeniyle barınma talebinde bulunan kadınlar ve beraberindeki çocukları ilk kabul birimi ve kadın konukeviden yararlanmaktadır.

Şiddet mağduru kadın profilini can güvenliği riski bulunan ve can güvenliği riski bulunmayan kadın profili üzerinden ikiye ayırarak değerlendirmek, sunulacak hizmetin sınıflandırılması açısından önemlidir.

Can güvenliği tehlikesi olan ve beraberinde çocuğu bulunan şiddet mağduru kadına sunulan hizmet modelini belirlerken beraberindeki çocuğu da ihmal etmemek gerekmektedir. Konuyu net bir şekilde ortaya koymak için İzmir ve İstanbul İllerine ait detaylı veriler Tablo 2 ve Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 2: İzmir İli Kadınların Beraberindeki Çocuklarının Yaş Dağılımı⁴⁷

Yaş Aralığı	Çocuk Sayısı
0-3	376
4-7	285
8-12	183
12 Yaş Üzeri	88
Toplam	932

⁴⁷Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014

Tablo 3: İzmir İli Beraberindeki Çocuk Sayısına Göre Kadın Sayısı⁴⁸

Çocuk Sayısı	Kadın Sayısı
1	350
2	171
3	55
4	9
5	4
6	2
Yanında Çocuk Olmayan	1.173
Toplam	1.764

Tablo 4: İstanbul İli Kadınların Beraberindeki Çocuklarının Yaş Dağılımı⁴⁹

Yaş Aralığı	Çocuk Sayısı
0-6	1.257
7-12	931
13-18	140
Toplam	2.328

Şiddet mağduru kadın ve beraberindeki çocuğuna kadın konukevlerinin fiziki yapısının uygunluk durumuna göre hizmet sunulmaktadır. Fiziki yapısı uygun olan kadın konukevlerinde kadınlar çocukları ile birlikte, kendilerine özel alan oluşturulabilecek odalarda kalmaktadır. Söz konusu kuruluşlarda çocuğun vakit geçirebileceği, el becerilerini geliştirebileceği oyun odaları da bulunmaktadır. Ancak fiziki yapısı nedeniyle, hizmet alan kadının beraberindeki çocuğun yaş durumuna uygun bir alanın bulunmadığı kadın konukevlerinde çocuklar, şiddet mağduru kadınların hikâyelerine şahit olmakta, bu durum çocuğun yaşadığı travmanın etkilerinin derinleşmesine neden olmaktadır. Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesine İlişkin Yönetmelik gereğince, can güvenliği riski bulunan kadının, beraberindeki çocuğunun 12 yaş üstü erkek olması halinde, söz konusu çocuk, ikinci yaşanan travma ile anne ve varsa kardeşlerinden ayrılarak, aynı ilde bulunan Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı uygun bir kuruluşa yerleştirilmektedir.

⁴⁸ Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014.

⁴⁹ Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014.

Şiddete tanıklık eden/şiddet mağduru çocuğun annesinden ayrı bir yerde barındırılması ailenin parçalanmasına, çocuk ve annenin örselenmesine, mağduriyetlerinin artmasına, şiddet mağduru kadının çocuklarından ayrılmamak için şiddet ortamını tercih eder duruma gelmesine neden olabilmektedir.

Kadın konukevlerinin hizmete açılacağı illerde, kamu kaynaklarının etkin kullanımı açısından öncelikle varsa uygun kamu binaları değerlendirilmekte, gizlilik ve güvenliğin riske girdiği durumlarda yer değiştirilebilmesine imkân sağlanması açısından kiralanan binalarda hizmet sunumu gerçekleştirilmektedir. Bu durum fiziki yapısı 12 yaş altı çocuklar için uygun olmayan binalarda hizmet verilmesine neden olabilmektedir. Bina kiralama işlemleri yürütülürken çocukların da hizmet alacağı gerçeği, çocukların yaş ve eğitim durumlarına yönelik oyun ve etüt odalarının oluşturulması gerekliliği göz önünde bulundurulmalıdır.

Şiddet mağduru kadına yönelik sunulan hizmetler incelendiğinde; meslek elemanının şiddet mağduru kadına hem psiko-sosyal destek sağlaması hem de kadının bulunduğu ortamı kontrol eden ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan bir pozisyonda bulunması rol karmaşasına neden olabilmekte, mesleki çalışmanın etkisini azaltmaktadır. Bu nedenle şiddet mağduruna yönelik travma sonrası stres bozukluğu, stresle başa çıkma, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının insan hakları, etkili ebeveynlik, iletişim becerileri vb. konuları içeren ve kadını dışarıdaki hayata hazırlayan danışmanlık programları ve terapi hizmetlerinin kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları işbirliğinde verilmesi hususunun değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Psikiyatrik rahatsızlığı bulunduğu gözlemlenen, kendine ve başkalarına zarar verme davranışı olan, ikna edilerek veya kolluk desteğiyle psikiyatrik tedaviye yönlendirilen, ağır psikiyatrik ilaç kullanımı olan kadınlar da kadın konukevlerinden hizmet almaktadırlar. Söz konusu kadınlarda şiddet, ruhsal sorunlarının nedeni ya da sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Psikiyatrik sorunu olan kadınların yanı sıra, fiziksel, ruhsal veya zihinsel engel durumuna dair raporu bulunan kadınlar da mevcut profilin içerisinde yer alabilmektedir. Dolayısıyla, söz konusu kadınlara yönelik ihtisaslaşmış kadın konukevi hizmeti gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

3.2.1.3.ŞÖNİM'ler ve Kadın Danışma Merkezleri

Ülkemizde şiddet mağduru kadınlara yönelik danışmanlık ve yönlendirme, barınma, psikolojik destek, hukuki danışmanlık, tıbbi danışmanlık, ekonomik destek, konukevi sonrası

izleme çalışmaları gibi hizmetleri sunan, önleyici çalışmaları yerine getiren kuruluşlar ASPB'ye bağlı ŞÖNİM'ler ile Belediyelere bağlı kadın danışma merkezleridir.

ŞÖNİM'ler de hizmetlerin etkin biçimde sunumunda psikolog, sosyal çalışmacı, sosyolog, çocuk gelişimcisi gibi meslek elemanları ile sağlık personeli ve idari personel görev almaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadele alanında hizmet veren ilgili kamu kurum ve kuruluş personelinin polis, hemşire, avukat ve eğitimciler de ŞÖNİM' de yarı zamanlı/tam zamanlı görev yapmaktadır. Tablo.. 'da ŞÖNİM'lerde çalışmakta olan personellerin kadro/özel hizmet alımı/görevlendirme durumuna göre dağılımları yer almaktadır.⁵⁰

Tablo 5: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinde Görev Yapan Personelin Kadro Durumuna Göre Dağılımı

İller	Kadrolu Personel (ASPB)	Özel Hizmet Alımı	Görevlendirme (Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarından)	Toplam
Adana	4	16	5	25
Ankara	5	15	17	37
Antalya	6	17	5	28
Bursa	7	18	1	26
Denizli	5	16	5	26
Diyarbakır	5	17	6	28
Gaziantep	1	15	6	22
İstanbul	4	17	5	26
İzmir	4	18	5	27
Malatya	4	15	5	24
Mersin	7	15	4	26
Samsun	10	16	10	36
Şanlıurfa	3	15	1	19
Trabzon	7	15	3	25
Toplam	69	225	76	370

⁵⁰Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2014), Bilgi Notu

Tablo 6’da ise ŞÖNİM’lerde görev yapan personel dağılımı yer almaktadır.

Tablo 6: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinde Görevli Meslek Elemanı ve Diğer Personel Dağılımı⁵¹

Görev	Kişi Sayısı
Psikolog	12
Sosyal Çalışmacı	16
Çocuk Gelişimci	2
Öğretmen	3
Sosyolog	14
İdareci	8
Hemşire	27
Avukat	2
Diğer Görevler	42
Toplam	126

2014 yılında Adana, Ankara, İzmir ve Bursa’da gerçekleştirilen proje çerçevesinde ŞÖNİM’lerde görev yapan personele yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Bu bağlamda ŞÖNİM’lerde oluşturulması gerektiği öngörülen birimlerin (Koordinasyon Birimi, Psiko-Sosyal Destek Birimi, Hukuki Destek Birimi, Eğitim Destek Birimi, Sağlık Destek Birimi gibi) kurulmamış ya da standartlarının oluşturulmamış olması nedeniyle söz konusu birimlere ilişkin hizmetlerin aynı meslek elemanları tarafından yerine getirilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Bu durum hizmetlerin aksaması ya da personelde yetersizlik hissiyle birlikte ikincil travmalara yol açabilmektedir.⁵² Bununla birlikte, 2013 yılında gerçekleştirilen bir atölye çalışmasında da ŞÖNİM’lerde görev yapan personele tanımlanan iş yükünün fazla olduğu,

⁵¹Akyıldız, M., (2014), “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Bir Model Olarak Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi”, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, s.128.

⁵²Kurtoğlu, A., Bayrakçeken, G. ve Ülker, G., (2014), “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizması İzleme Modeli”, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği, s.31

ancak bunu gerçekleştirecek personelin sayısının az olduğu ve uygulama yönergelerinin bulunmadığına değinilmiştir. Hizmetlerin, alanında ihtisaslaşmış personel tarafından yerine getirilmemesi çalışanların iyi niyeti, çabası ve özverisi ile yürütülen bir iş izlenimini ortaya koymaktadır.⁵³ Ayrıca, ŞÖNİM’lerde verilen hizmetlerin içeriğine göre ortak standartlara sahip hizmet yönergeleri ile personele ilişkin net ve anlaşılır görev tanımlarının bulunmadığına da değinilmiştir.

ŞÖNİM hizmetlerinin yürütülmesi ve aksayan yönlerine yönelik mesleki danışmanlık gibi destekleyici hizmetlerin ASPB tarafından sağlanması gerekmektedir. Bununla ilgili Bakanlıkta bir mesleki danışmanlık biriminin oluşturulması öngörülebilir. Yine hazırlanacak ortak yönergeler ile personelin görev tanımları ve ortak standartlar belirlenmelidir. Aynı projenin göstergelerine göre ŞÖNİM’lerde görev yapan personellerin çalıştığı alana yönelik bilgilerinin yeterli olmadığı ve bu eksikliği giderecek etkin ve yeterli hizmet içi eğitim almadıkları ifade edilmiştir.⁵⁴ Nitekim ŞÖNİM’lerde gerçekleştirilen bir çalışmanın bulgularına göre de ŞÖNİM’de çalışanların %20,6’sı hizmet içi herhangi bir eğitime katılmadıklarını ifade etmişlerdir.⁵⁵ ASPB tarafından ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliğinde ŞÖNİM’lerde çalışan personelin çalıştığı alan ve toplumsal cinsiyet, kadına yönelik şiddet, travma, travmaya müdahale yöntemleri gibi konularda etkili ve sık eğitimler düzenlemelidir.

ŞÖNİM’lerin kuruluş amacıyla vermesi gereken hizmetler üç ana başlık altında ele alınmıştır. Bu hizmetler; şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesine yönelik hizmetler, şiddet mağduru kişilere yönelik hizmetler ve şiddet uygulayan/uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik hizmetler olarak belirlenmiş, bu hizmetlerin tek bir merkezde toplanarak tek adım prensibinin uygulamada yer alacağı öngörülmüştür. Ancak, bahsedilen öngörünün gerçekleştirilemediği, özellikle nüfusu yüksek illerde tek adım uygulamasının mümkün olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte öngörülen tek kapı mekanizmasının halihazırda, ŞÖNİM bulunan illerdeki alt yapısının çok iyi oluşturulmadığı, uygun protokollerin yapılmadığı ya da yetersiz kaldığı ifade edilmektedir. Ayrıca Merkezi düzeyde

---

⁵³ Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği, (2013), “İzleme Olmazsa Olmaz!”, Atölye Çalışması Sonuç Raporu, s.53

⁵⁴ Kurtuluş, A., Bayrakçı, G. ve Ülker, G., (2014), “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizması İzleme Modeli”, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği, s.31

⁵⁵ Akyıldız, M., (2014), “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Bir Model Olarak Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi”, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, s.132.

hazırlanan protokoller de yerelde yetersiz kalmaktadır.⁵⁶Bilindiği gibi kadına yönelik şiddetle etkili bir mücadele için birçok kurum ve kuruluşun eşgüdüm halinde çalışması gerekmektedir.

Ayrıca, İstanbul Sözleşmesinde de kadına yönelik şiddetle mücadelede kapsamlı ve bütüncül politikalar yürütmenin önemi vurgulanmaktadır. Bu bakımdan, çok taraflı ve işbirliğine açık bir mücadele politikası kapsamında hizmetlerin geliştirilmesi ve eğitimlerin düzenlenmesi önem taşımaktadır.⁵⁷ Bu kapsamda söz konusu işbirliğinin ve sorumluluk paylaşımının net bir şekilde belirlenmiş olması gerekmektedir. Tek kapı sisteminin alt yapısının iyi oluşturulması gerekliliğinden hareketle, hazırlanacak ŞÖNİM mevzuatında ilgili kurum temsilcilerinin bulunduğu bir kurumsal yapı çerçevesinin iyi belirlenmesi gerekmektedir. Bu anlamda, özellikle yerelin ihtiyaçlarına yönelik işbirliği protokollerinin geliştirilmesi bütüncül hizmet kavramı açısından önemlidir.

ŞÖNİM’lerde verilen destek hizmetlerinin çoğunlukla barınma yönlendirmelerine odaklı ve şiddet mağdurunu güçlendirme perspektifinden uzak olduğu değerlendirilmektedir. Şiddete yönelik yapısal çözümlerden çok geçici önlemlere başvuran, kadınları yönlendiren bir dağıtım merkezi gibi çalıştığı izlenimi edinilmiştir.⁵⁸

Sosyal hizmet kuruluşlarından olan ŞÖNİM’lerde “vaka yönetimi (case management) olgusunun işlerliğinin çok iyi bir biçimde yürütülmesi gerekmektedir. Söz konusu kuruluşlarda görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının vaka yönetimi temelinde hizmet vermeleri gereği açıktır. Vaka yönetimi, mağdurun ihtiyaçları temelinde sosyal destek sistemlerini belirlemek ve değerlendirmek, toplum kaynakları ile mağdurun ihtiyaçları arasında bağlantı kurmaktır.⁵⁹

ŞÖNİM’lerin sunması gereken hizmetlerden birisi olan ve kuruluş amacında da belirtilen şiddeti önlemeye yönelik faaliyetlerde bulunması önemlidir. Bu bağlamda şiddeti önleyici çalışmaların yerine getirilmesinin gereği açıktır. Ancak, önleyici çalışmalar şiddet uygulayanlar için alınan önleyici tedbirler olarak anlaşılmakta, toplumda şiddete ilişkin farkındalık yaratmak gibi makro düzeydeki hizmetler yetersiz kalmaktadır.

⁵⁶ Kurtoğlu, A., Bayrakçeken, G. ve Ülker, G., (2014), “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizması İzleme Modeli”, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği, s.3

⁵⁷Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği, (2013), “İzleme Olmazsa Olmaz!”, Atölye Çalışması Sonuç Raporu, s.52

⁵⁸Kurtoğlu, A., Bayrakçeken, G. ve Ülker, G., (2014), “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizması İzleme Modeli”, Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği, s.31

⁵⁹Yalçın, M.,(2014), “Aile İçi Şiddet Nedeniyle Kadın Konukevinden Hizmet Alan Şiddet Mağduru Kadınlar İle Kuruluştaki Görev Yapan Meslek Elemanlarının Kadın Konukevi Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmeleri: Ankara Örneği”, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.167

İstanbul Sözleşmesi'nde yer alan, şiddet ortaya çıkmadan alınacak önlemleri de kapsayan çalışmalar yapılamamakta, önleme; şiddet ortaya çıktıktan sonraki önleyici tedbir kararları olarak algılanmakta ve önleyici hizmetlere ilişkin uygulamalar da bu ikincil çerçeve üzerinden düzenlenmektedir. Şiddeti önlemeye yönelik, şiddet olgusu ortaya çıkmadan düzenlenecek makro uygulamalar ile toplumda şiddete ilişkin farkındalık çalışmaları yapmak, eğitimler düzenlemek ŞÖNİM'lerin önleme faaliyetlerini gerçekleştirmeleri anlamında önem taşımaktadır.

Yine ŞÖNİM'lerin sunması gereken hizmetlerden biri olan izlemeye yönelik çalışmaların da yalnızca mağdurlar hakkında verilen tedbir kararlarının izlenmesi bağlamında ele alındığı anlaşılmaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede koordinasyon sağlama görevi de bulunan ŞÖNİM'lerin izleme çalışmalarının, yalnızca tedbir kararlarını izleme olarak anlaşılmaması, ŞÖNİM'lerin hizmetlerini bütüncül bir bakış açısıyla sunması bakımından da önemlidir.⁶⁰ Bununla birlikte izlemenin koordinasyon kapsamındaki sürecinde ise, ilgili diğer kurumların kadına yönelik şiddete ilişkin çalışmalarının izlenmesi de ele alınmalıdır.

Sonuç olarak; şiddetin uzun vadede önlenmesi ve ortadan kaldırılması için yalnızca şiddet mağdurlarıyla çalışılmaması, bu anlamda onların ihtiyaçlarının barınma hizmeti üzerinden kurgulanmaması, izlemeye yönelik çalışmaların yalnızca 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarını izleme olarak algılanmaması gerektiği değerlendirilmektedir. Tüm bunların yanı sıra şiddet uygulayanlara ilişkin çalışmaların da hizmete açılan her bir ŞÖNİM'de bir an önce başlatılması gerekmektedir. Ayrıca, alanında ihtisaslaşmış meslek elemanlarının kadına yönelik şiddet konusunda istihdam edilmeleri, özellikle sosyal çalışmacıların mesleki müdahale sürecinde vaka yönetimi (case management) anlayışını benimsemeleri ve uygulamalarını bu yönde gerçekleştirmeleri önem taşımaktadır. Personel ihtiyacını karşılamaya yönelik çalışmalarda bakış açısı, yalnızca meslek elemanı sayısını arttırmak olmamalıdır. Bu anlamda nitelikli, alanında uzman, müdahale sürecini iyi bilen meslek elemanlarının görevlendirilmesi gerekmektedir.

Kadın danışma merkezleri ise yerel yönetimlere bağlı olarak hizmet veren, yatılı olmayan, kadınların şiddete uğradığında başvurabileceği danışmanlık ve yönlendirme hizmetlerinin verildiği merkezlerdir. Bu merkezlerde, kadınlara ve çocuklarına şiddetle

---

⁶⁰ Samsun Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi, Bilgi Notu, (2015)

mücadele sürecinde ihtiyaç duydukları konularda ücretsiz destek sağlanmakta ya da sağlayabilecek kuruluşlara yönlendirmesi yapılmaktadır.⁶¹

Söz konusu merkezlerde görüş farklılıkları nedeniyle zaman zaman farklı kurum ve kuruluşlar ile iletişim ve koordinasyon sağlanmasında sıkıntılar yaşanabilmekte, ortak çalışmaların gerçekleştirilmesi kimi zaman mümkün olamamaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede tüm kurum ve kuruluşlar arasında görüş farklılıklarına rağmen, birlikte mücadele anlayışı benimsenmelidir.

Kadın danışma merkezlerinde kimi zaman yeterli ve gerekli donanım, araç, personel gibi ihtiyaçların sağlanması konularında eksiklikler yaşandığı görülmektedir. Aynı zamanda söz konusu merkezlerin faaliyetleri kimi zaman bütçe nedeniyle sınırlanabilmektedir. Belediyelerde toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme yapılması, kadın danışma merkezlerinin bütçelerinin artırılarak esnek bütçe oluşturulması yoluna gidilebilir.⁶²

Kadına yönelik şiddetle mücadele alanında yerel bazda çalışan kadın danışma merkezlerinin önemi dikkate alınarak, kadına yönelik şiddet ile mücadeleyi genişletmek anlamında her belediyenin kadın danışma merkezi hizmete açması yönünde teşvik çalışmalarının yapılabileceği değerlendirilmektedir.

3.2.1.4.Hukuki Yardım ve Danışmanlık Hizmetleri

Şiddet mağduru kadınların ceza adaleti karşısında durumuna ilişkin, viktimojik (mağdur bilimi) araştırmaların veri ve analizleri, önemli bir referans teşkil etmektedir. Viktimoloji açısından cinsiyet, mağdur olma riskini arttıran faktörler arasında yer almaktadır⁶³. Viktimolojide, şiddet mağduru kadınlar ve istismara maruz kalan çocuklar özellikle dikkat çekmektedir.

Şiddete uğramış veya uğrama riski bulunan kadınların başvurabileceği, danışmanlık, rehberlik, yönlendirme hizmetleri ve ihtiyaç duyabilecekleri güçlendirici ve destekleyici hizmetleri vermek, şiddet mağduru kadını koruyucu politikaların başlıca amaçlarını oluşturmaktadır⁶⁴.

⁶¹ Tosun, Z., (2010), "Belediyeler İçin Kadın Sığınmaevi", Kadın Danışma Merkezi ve Şiddet Başvuru Hattı Uygulama Rehberi, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, s.32

⁶² Nilüfer Belediyesi, (2013), Yerel Yönetimlerde Kadın Sığınakları ve Kadın Danışma/Dayanışma Merkezleri Çalıştayı Sonuç Bildirgesi

⁶³ Düvenci, N., (2007), "Mağdur Hakları Açısından Şiddet Mağduru Kadının Korunması", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s. 16.

⁶⁴ A.g.e., s.18.

Hukuk düzenimizde aile içi şiddete maruz kalanları ve şiddete maruz kalan kadınları koruyucu mekanizmalar oluşturulmuştur. Bunların başında bu konuda açık ve etkili düzenlemeler içeren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun gelmektedir.

Buna göre şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenmelidir.

Şiddet mağduru kadın; en yakın karakol, jandarma, ŞÖNİM, Cumhuriyet savcılığına ya da aile mahkemesine başvurup, şiddete uğradığını belirterek başvuruda bulunmalıdır. Şiddet mağduru kadın kendisi başvurmasa bile, üçüncü kişilerin ihbarı ile de süreç başlamaktadır.

Bu başvurunun ardından şiddete uğrayan kadın hakkında, sağlık muayenesi yapılması suretiyle adli rapor alınabilecektir. Bu rapor ile şiddet mağduru kadın şiddeti uygulayan kişiden şikayetçi olabilecek, ayrıca şiddet uygulayan eşine boşanma davası açabilecek ve 6284 sayılı Kanun gereği koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilmesi amacıyla en kolay ulaşılabilecek yer aile mahkemesi hakimine, mülki amirine ya da kolluk birimine başvuruda bulunabilecektir.

Yukarıda ayrıntılarını belirttiğimiz 6284 sayılı Kanun, şiddete uğrayan kadınları, hemen şiddet ortamından uzaklaştırmak ve güvenceye almak için hazırlanmış bir yasal düzenlemedir. Bu yasal düzenleme, ilgili makamlar tarafından zaman kaybetmeksizin uygulandığı takdirde, şiddet mağduru kadınların sorunları önemli ölçüde çözülmüş olacaktır.

Ülkemizde her türlü şiddete uğrayan kadın aşağıda sayılan merkezlere ve makamlara başvurabilmektedir:

- a) Aile Mahkemeleri
- b) Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri
- c) Alo 183 Hattı (Kadın ve Sosyal Hizmetler)
- d) Cumhuriyet Savcılığı
- e) Baroların Kadın Dayanışma Merkezleri ve Adli Yardım Kurulları
- f) Belediyelerin Kadın Dayanışma Merkezleri
- g) Kadın Sivil Toplum Kuruluşları
- h) Sağlık Kuruluşları

i) Polis Merkezleri, Jandarma Karakolları

Yukarıda sayılan tüm aşamalarda mağdur kadının bir avukattan hukuki destek almasının önemi oldukça büyüktür. Bu kapsamda, karakol ve Cumhuriyet savcılığına başvuru sırasında; baronun mağdur hakları biriminden bir avukat atanması istenilebilmektedir. Mağdur kadının mali durumunun elverişli olmaması halinde, muhtarlıktan alınacak fakirlik belgesi, ikametgah ve nüfus cüzdanı fotokopisi ile il baro adli yardım servisine başvurulabilmektedir. Talep kabul edildiğinde mağdur kadın tarafından, atanacak avukat için vekalet ücreti ödenmesi gerekmeyecektir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 334 üncü maddesine göre, kendisinin ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler.

Adli yardım, yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden, ayrıca bu giderlerle ilgili teminat göstermekten muafiyet sağlar. Dava ve icra takibi sırasında ödenmesi gereken tüm giderler devlet tarafından sağlanır. Davanın bir avukat ile takibi gerekiyorsa ücreti sonradan ödenmek üzere bir avukat temin edilebilir.

Dava sırasında hüküm kesinleşinceye kadar adli yardım devam eder. İcra sürecinde de adli yardım talebi mümkündür. Bu yardım giderine ilişkin evrak her türlü harç ve vergiden muaftır.

Adli yardım kararından dolayı ertelenen tüm yargılama giderleri ve devlet tarafından ödenen avanslar, dava veya takip sonunda haksız çıkan kişiden tahsil olunur. Adli yardımdan yararlanan kişinin haksız çıkması durumunda uygun görülürse yargılama giderlerinin en çok bir yıl içerisinde aylık eşit taksitler halinde ödenmesine karar verilebilir.

Adli yardımdan yararlanan kimse için mahkemenin talebi üzerine baro tarafından görevlendirilen avukatın ücreti, yargılama gideri olarak hazineden ödenir.

Şiddet mağduru kadın bu şekilde açacağı davada veya yapacağı icra takibinde adli yardım talebinde bulunabilecek ve kendisinin haklarını koruyacak bir avukat atanabilecektir.

Öte yandan, 11/04/2013 tarihli ve 6459 sayılı İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 24 üncü maddesiyle,

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun “Adli yardımla ertelenen yargılama giderlerinin tahsili” kenar başlıklı 339 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yapılan değişiklikle; adli yardımdan yararlananın mağduriyetine neden olacağına mahkemece açıkça anlaşılması halinde, adli yardım kararından dolayı Devletçe ödenen veya muaf tutulan yargılama giderlerinin tahsilinin, mahkemece tamamen veya kısmen ödemediği muaf tutulmasına karar verebileceği yönünde önemli bir düzenleme getirilmiştir.

Anılan düzenleme kapsamında, adli yardımdan yararlananın, mahkemece uygun görülmesi halinde Devletçe ödenen veya muaf tutulan yargılama giderlerinin ödenmesinden kısmen veya tamamen muaf tutulmasına olanak tanınmaktadır.

Diğer taraftan, bir adli yardım türü olarak baroların da kadınlara yönelik hizmet ve çalışmaları bulunmaktadır. Bu kapsamda, birçok baroda kadın hakları komisyonları/merkezleri kurulmuştur. Bu merkezler;

- Kanunlarda kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına ve eşit hakların uygulamaya yansımalarına destek oluşturmak,
  - Kadın hakları konusunda kamuoyunu bilgilendirmek,
  - Nereye ve nasıl başvuracakları konusunda bilgi edinmek isteyen ve hakları konusunda da yeterli bilgisi bulunmayan özellikle kırsal kesim kadınlarına fahri danışmanlık yapmak;
  - Baroların kadın hakları komisyonlarıyla işbirliği yapmak,
  - Kadın kuruluşları ile dayanışma içinde çalışmak
  - Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’ne, eşitlik politikalarına uygun olması amacıyla hazırlanmış olan yasa tasarılarına ilişkin görüş bildirmek,
- gibi görevleri yerine getirmektedirler.

Yine Ankara Barosu tarafından oluşturulan Gelincik Projesi bu kapsamdaki yapılanmaların başında gelen en önemli örneklerden birini oluşturmaktadır. Proje ile, şiddet mağduru kadın ve çocuklara her türlü hukuki destek sunulmakta, barınmadan meslek edinmeye her türlü sosyal ve psikolojik desteği sağlanmaktadır. Gelincik Merkezi, şiddete uğrayan kadın mağdurların, yanında yer almayı; bu davaların gözlemcisi, takipçisi ve avukatı olmayı hedeflemektedir.

Haftanın 7 günü 24 saat hizmet veren Gelincik Merkezi’nde görev alan tüm avukatlar, kadın ve çocuk hakları konusunda uzun süre çalışmış, hukuki süreçler konusunda ayrıntılı

bilgi ve donanıma sahip, sosyal ve psikolojik iletişim teknikleri konusunda eğitim almış ve şiddet mağduru kadının her türlü sorusunu yanıtlayabilecek uzmanlardan oluşmaktadır.

Telefonda rehber avukatla yapılan ilk görüşme sonrası şiddet mağduru kadın Gelincik Merkezi'ne kendi imkânlarıyla gelemiyorsa, içinde mutlaka kadın bir görevlinin bulunduğu baroya tahsis edilmiş bir araçla bulunduğu yerden alınarak Ankara Barosu Gelincik Merkezi'ne getirilmektedir.

Mağdur ile yapılan görüşmeye göre Adli Tıp Kurumu'ndan rapor alınması veya mağdura psikolojik destek verilmesi sağlanmaktadır. Bu kapsamda, gerektiğinde Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulmakta, ayrıca 6284 sayılı Kanun gereği şiddet uygulayan kişinin uzaklaştırılması, varsa silah vb. araçlarını teslim etmesi gibi tedbir kararlarının alınması sağlanmaktadır. Yine, boşanma, nafaka, velayet, mal paylaşımı, tazminat, aile konutu şerhi verilmesi gibi davalar da açılabilir. Mağdurun evine dönmek istememesi ve kalacak bir yeri olmaması durumunda imzalanan protokoller kapsamında mağdur, kadın konuk evlerine yerleştirilebilmesi sağlanmaktadır.

3.2.1.5. Şiddet Mağdurunun Güçlendirilmesine Yönelik Uzun Vadeli Sosyal ve Ekonomik Destekler

Şiddet mağduru kadınların güçlendirilmeleri sürecinde sosyal ve ekonomik anlamda desteklenmeleri oldukça önemlidir. Sosyo- ekonomik yönden güçsüz olan kadınların şiddete uğrama ve şiddet ortamlarında kalma durumlarının diğer kadınlara göre daha yüksek olduğu yapılan araştırmalarda da belirtilmekte ve düşük sosyo-ekonomik yapıdaki ailelerin hayatlarında şiddetin daha sık yaşandığı ifade edilmektedir.⁶⁵

Ülkemizde şiddet mağduru kadınlara sunulan ekonomik desteklere ilişkin mevcut durum aşağıda değerlendirilmiştir.

Kadın konukevlerinden hizmet alan kadınlara ödenecek harçlık Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik'in 23 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre "Harçlık, ilk kabul birimi veya konukevi hizmetlerinden yararlanan ve geliri bulunmayan kadınlara ve çocuklara, Kanun kapsamında geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmemiş olması halinde sosyal inceleme raporlarına dayanılarak müdürün teklifi ve

---

⁶⁵Kocadaş, B. ve Kılıç M., (2012), Düşük Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Kadın ve Çocuğun Şiddet Algısı. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, C. 1, 27-28 Nisan, s.350

ŞÖNİM'in onayı ile Kanunun 17 nci maddesinde belirtilen orana göre ödenir.”⁶⁶ ifadesi yer almaktadır. Kanunun 17 inci maddesinde belirtilen orana yönelik hüküm ise onaltı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılacağı şeklindedir.

Bununla birlikte Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik'in 23 üncü maddesi 5 inci bendine göre harçlıklar, Bakanlığa ait konukevlerinde Bakanlık bütçesinden, Belediyelere ait konukevlerinde belediye bütçesinden, İl özel idarelerine ait konukevlerinde il özel idaresi bütçesinden ve sivil toplum kuruluşlarına ait konukevlerinde ise Bakanlık bütçesinden karşılanmaktadır. Bu durum uygulamada kimi zaman sıkıntıların yaşanmasına neden olabilmektedir. Gerçekleştirilen bir çalışmada ASPB'ye bağlı konukevlerindeki harçlıkların hizmet alan kadınlara düzenli ve yeterli miktarda ödenirken, yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde harçlık uygulamasının bulunmadığı, yerel yönetime bağlı konukevlerinin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ya da bağış yoluyla kadınlara harçlık ödeme yöntemini tercih ettiği görülmektedir. Bakanlığa bağlı konukevlerinde kadınlara harçlık ödemesi için bir bütçe ayrılmışken yerel yönetimlere bağlı olan konukevlerinde ayrı bir bütçenin olmadığı gibi ödemelerde de standardın bulunmadığı tespit edilmiştir.⁶⁷ Özellikle yerel yönetimlere bağlı konukevlerinin bütçe sisteminin yeniden düzenlenmesi söz konusu alandaki eksikliklerin giderilmesi açısından önem taşımaktadır.

Bununla birlikte, 6284 sayılı Kanun kapsamında geçici maddi yardım yapılması yönünde koruyucu tedbir kararı verilebilmektedir. Ülkemizde söz konusu Kanunun yürürlüğe girmesinden Şubat 2015 tarihine kadar 572 geçici yardıma ilişkin koruyucu tedbir kararı verilmiştir. Geçici maddi yardıma ilişkin ödemeler ise, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanmakta olup, yapılan ödemeler, şiddet uygulayandan tahsil edilmektedir.

Yine çocuğu bulunan kadınların istihdama katılmalarını sağlamalarında destek sağlamak üzere 6284 sayılı Kanunla düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu Kanunun 3 üncü maddesi birinci fıkrası (d) bendinde yer alan “Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması

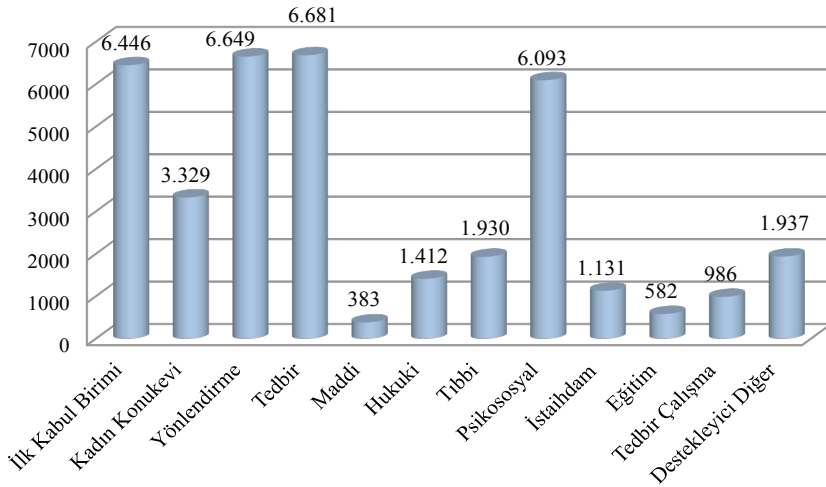
⁶⁷Yalçın, M., (2014), “Aile İçi Şiddet Nedeniyle Kadın Konukevinden Hizmet Alan Şiddet Mağduru Kadımlar İle Kurulmuşta Görev Yapan Meslek Elemanlarının Kadın Konukevi Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmeleri: Ankara Örneği”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.” hükmü kapsamında kreş destek hizmeti verilebilmektedir. Bununla birlikte SHÇEK Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ve Özel Çocuk Kulüpleri Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik’in 27 inci maddesinde “İl Müdürlüğüne kuruluşların kapasitelerine göre en az iki çocuk olmak üzere % 5 ücretsiz kontenjan kullanılır.” hükmüne göre ücretsiz kreş imkanı sağlanmaktadır. Şiddet mağduru kadınların güçlendirilmeleri sürecinde çalışma yaşamına katılabilmeleri için varsa bu süreçte çocuklarının bakımı özel bir önem teşkil etmektedir. Kadın istihdamının artırılması için bahsedilen kreş destek hizmetinin önemi büyüktür.

Şiddet mağduru kadınların sosyo-ekonomik yönden güçlendirilmeleri için ŞÖNİM, kadın danışma merkezleri ve kadın konukevlerinde verilen hizmetler önem arz etmektedir. Söz konusu hizmetlerin sağlanması ve toplum kaynaklarının daha etkin bir şekilde kullanılması gerçeğinden hareketle ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile STK işbirliğinde koordinasyon çalışmaları yerine getirilmelidir.

ŞÖNİM’lerde şiddet mağduru kadınların sosyo-ekonomik olarak güçlendirilmesi amacıyla verilen hizmetler Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7: ŞÖNİM’lerde Şiddet Mağdurunun Güçlendirilmesine Yönelik Verilen Destekler⁶⁸

⁶⁸Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014

3.2.1.6. Şiddet Mağduruna Yönelik Sağlık Hizmetleri

Kadına yönelik şiddet olaylarında şiddet mağdurunun tedavisi ve şiddet uygulayanın rehabilitasyonu aşamalarında karşılaşılan bir takım güçlükler bulunmaktadır.

Şiddet mağdurlarının, sağlık kuruluşlarına başvurularında, işlemi gerçekleştiren sağlık personelinin doğru ICD kodunu (şiddet kodunun vb.) sisteme girmemesi durumunda şiddet verilerinin doğru alınmaması sorunu doğmakta, bunun neticesinde de doğru istatistiki veri elde edilmesi mümkün olmamaktadır.

Bunun yanı sıra, sağlık kuruluşuna başvuran her bireyin kaydının yapıldığı gibi, şiddet vakalarında da veri girişi, işin varlığını ispat yükümlülüğü ve müdahalelerde kullanılan her türlü sarf malzemesinin girişi yapılmak zorunda olduğundan, sistem kaydı yapılmaktadır. Sağlık sisteminde ise herhangi başka sağlık kuruluşuna ya da herhangi bir eczaneye gidildiğinde ne kişinin nerde hatta hangi doktora gittiği görüldüğünden vaka gizliliği açısından açık olmaktadır.

Şiddet mağdurları, durumuna göre farklı birimlere başvurabilmektedir. Başvuru yerinde kurumlardan birisinde süreç başlatılmakta ve her ulaştığı merkezde mağdura ait ayrı ayrı veri kayıtları tutulmaktadır. Bu durum şiddet mağdurunu daha da örselemektedir.

Son olarak şiddet uygulayana bakından durum incelendiğinde 6284 Sayılı Kanun kapsamında bu kişilere yönelik verilen tedbir kararlarından psikolojik değerlendirme ve desteğin kişinin iradesine bırakılmasının, kişilerin tedavi amacıyla başvurmamalarına neden olduğu görülmektedir.

3.2.2. Teknik Yöntemlerle Takip: Elektronik Keleçe

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Adli Kontrol" başlıklı 109/1 maddesinde, "Bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, 100 üncü maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, şüphelinin tutuklanması yerine adli kontrol altına alınmasına karar verilebilir.", 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı" başlıklı 105/A maddesinde "şartlı salıverme" hükümleri kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanabilmektedir.

Denetimli serbestlik tedbiri kapsamında uygulanan elektronik izleme; şüpheli, sanık veya hükümlülere ilişkin kararların infaz edilmesinde kullanılan, elektronik yöntem ve araçlar ile toplum içinde izlenmesini, gözetim ve denetim altında tutulmasını, aynı zamanda

toplumun korunmasını destekleyen bir yöntemdir. Ayrıca maliyet açısından karşılaştırma yapıldığında, bir tutuklu veya hükümlünün infazı cezaevinde gerçekleştirildiğinde bir günlük maliyet 50 TL iken, denetimli serbestlik uygulaması kapsamında elektronik izleme yapılması halinde bir günlük maliyeti 17 TL olduğu bilinmektedir.

Elektronik izleme; hüküm öncesinde tutuklama yerine verilen bazı adli kontrol tedbirlerinin yerine getirilmesinde, hüküm sonrasında hapis cezası yerine verilen bazı seçenek cezaların infazında ve salıverme sonrasında da hükümlülerin toplum içinde denetim ve takibinde kullanılmaktadır.

Elektronik izleme sisteminde kullanılan cihazlar, GPS (uydu takip sistemi) ve RF (radyo frekansı) ile çalışmaktadır. Fail tarafından ilgili karardaki durum ihlal edildiğinde, mağdurda ve failde bulunan cihazlar ile her ikisine de ikaz yapmakta, ihlalin devamı halinde izleme merkezindeki görevlilerce ilgili kolluğa haber verilerek, ihlali yapan faile müdahale edilmesi sağlanmaktadır.

Adalet Bakanlığı'nca, Avrupa ve Amerika'daki elektronik izleme uygulamalarının incelendiği, yasal alt yapının oluşturulmasına yönelik çalışmaların eş zamanlı olarak yürütüldüğü ve 5402 sayılı Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanunu ile Yönetmeliği'nde elektronik izleme sistemine ilişkin düzenlemelerin yapıldığı bilinmektedir.

20 Ocak 2013 tarihinde Ankara'da Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Hizmet Binasında kurulumu tamamlanan elektronik izleme merkezi, aynı anda 5.000 kişiyi izleme, yedi gün yirmi dört saat esasına göre dört vardiya şeklinde 96 personelle çalışma kapasitesine sahip olup elektronik izlemenin veri güvenliği UYAP Bilişim Sisteminin denetimindedir.

Taşrada elektronik izleme ünitelerinin kurulumunu ve kullanımını yapan, hükümlülerin izlenmesi, donanımların kurulumu ve işletilmesi, elektronik kelepçenin sökülmesi ve takılması ile elektronik kelepçe takılacak kişinin bilgilendirilmesi hususunda eğitim alan 209 personel tarafından hizmet yürütülmektedir.

Diğer taraftan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un "Teknik Yöntemlerle Takip" başlıklı 12 nci maddesinde "Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz." hükmü gereğince, 27 Ekim 2012 tarihinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığı arasında imzalanan "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele

Kapsamında Elektronik Destek Teknolojilerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İşbirliği Protokolü” kapsamında mağdurların şiddetten korunması amacıyla Bursa ve Adana illerinde polis sorumluluk bölgesinde “güvenlik butonu cihazlarının” pilot uygulamasına başlanılmıştır.

EGM teknik altyapısı kullanılarak uygulamaya geçirilen sistem, EGM Araç Takip Modülü GPS üzerinden çalışmakta olup, kapalı alanlarda bulunan mağdurlar tarafından kullanılan güvenlik butonları cihazlarında, sinyal zayıflığı sebebiyle olumsuzluklar yaşanabilmektedir.

Ayrıca 6284 sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği’nin, “Tebdir kararının ilgili makamlara iletilmesi ve yerine getirilmesi” başlıklı 35 inci maddesi beşinci fıkrasında;

“...Önleyici tedbir kararlarının yerine getirilip getirilmediği karar süresince kolluk tarafından kontrol edilir. Bu kontrol korunan kişinin;

- a) Bulunduğu konutun haftada en az bir kez ziyaret edilmesi,
- b) İkinci derece dâhil olmak üzere yakınları ile iletişim kurulması,
- c) Komşularının bilgisine başvurulması,
- d) Oturulan yerin muhtarından bilgi alınması,
- e) Bulunduğu konutun çevresinde araştırma yapılması,

şeklinde yerine getirilir. Tedbir kararlarına aykırılığın tespit edilmesi halinde bu husus hakkında tutanak tutulur ve Cumhuriyet Başsavcılığı’na gönderilir.” hükmü bulunmakla birlikte önleyici ve dolayısıyla da koruyucu tedbir kararlarının elektronik yöntemler kullanılmaksızın etkin olarak takip edilmesinin, kolluğun mevcut imkânlarıyla mümkün olamayacağı değerlendirilmektedir.

Şiddet mağdurlarının daha etkin korunabilmesi, şiddet uygulayanların takibi ile tedbir kararlarının ihlâl edilmesi halinde kolluğun olaylara daha hızlı müdahalesinin sağlanması amacıyla 08 Mart 2015 tarihinde; ASPB, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında imzalanan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Teknik Yöntemlerle İzleme Sistemlerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İşbirliği Protokolü” ile Ankara ve İzmir illerinde “elektronik kelepçe” uygulamasına başlanılacaktır. Protokol gereğince yapılacak risk değerlendirmesi sonrasında aile mahkemesine sunulacak nihai rapor ile tedbir kararlarının teknik yöntemlerle takibine karar verilebilecektir.

Bu kapsamda, Adalet Bakanlığı Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı'nın şüpheli, sanık ve hükümlülerin, hüküm öncesi, hüküm sonrası ve salıverme sonrasında takibinin yapılmasında kullandığı "Elektronik İzleme Sistemi" merkez ve taşra teknik altyapısı ile imkânları, pilot uygulama sonrasında denetimli serbestlik hizmetleri mevzuatında yapılacak değişikliklerle birlikte, 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunanların takibinde de kullanılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Böylece, kişilere yönelik hâkim tarafından verilen önleyici tedbir kararlarının ihlal edilip edilmediği takip edilebilecek, kasten öldürme ve yaralamayla sonuçlanan kadına yönelik şiddet olayları daha etkin bir şekilde önlenebilecektir.

3.2.3. Kamu Görevlilerinin Özen Yükümlülüğü

Uluslararası insan hakları hukukuna göre devletin hem negatif hem de pozitif görevleri vardır. Devlet görevlileri, hem hukuka saygılı olup uluslararası planda hatalı fiillerden kaçınmalı, hem de kişileri devlet dışı diğer aktörlerin bu tür fiillerinden korumalıdır.

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)'nin "Devletin yükümlülükleri ve titizlikle yapması gereken inceleme ve araştırmalar" başlıklı; 5/1 maddesinde, "Taraflar, kadınlara karşı herhangi bir şiddet eylemine girişmekten imtina edecek ve devlet yetkililerinin, görevlilerinin, organlarının, kurumlarının ve Devlet adına hareket eden diğer aktörlerin bu yükümlülüğe uygun bir biçimde hareket etmelerini temin edeceklerdir. 5/2 maddesinde, "Taraflar, devlet dışı aktörlerce gerçekleştirilen ve bu Sözleşmenin kapsamı dâhilindeki şiddet eylemlerinin önlenmesi, soruşturulması, cezalandırılması ve bu eylemler nedeniyle tazminat verilmesi konusunda azami dikkat ve özenin sarf edilmesi için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır." hükümleri bulunmaktadır. Her iki maddeden de anlaşılacağı üzere devletlerin, sözleşme kapsamındaki şiddet fiillerini önleme, araştırma, cezalandırma ve mağdurun zararını giderme konusunda gerekli titizliği göstermeleri gerekmektedir. Bunu sağlamak için yasal önlemleri alma, mağdurları koruma yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumu; mağdurların insan hakları ve temel özgürlüklerden yararlanma haklarının ihlali, zedelenmesi veya geçersiz kılınması anlamını taşımaktadır.

Gerekli titizliğin gösterilmesi, kadınlara karşı şiddetle ilgili uluslararası insan hakları belgelerinde, yapılan yorumlarda ve verilen kararlarda yer alan bir zorunluluktur.

Söz konusu belgeler arasında;

- Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi (CEDAW) Komitesi Genel Tavsiye Kararları 19 No'lu Tavsiye Kararı (11. Oturum, 1992),
- Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Kadınlara Karşı Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi'nin 4 üncü maddesi (1993),
- Amerikan Devletleri Örgütü tarafından benimsenen Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesi Sözleşmesi (Belém do Pará Sözleşmesi, 1994),
- Kadınların şiddete karşı korunmasıyla ilgili olarak üye devletlere yönelik Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin üye devletlere Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı Rec (2002) 5'de,
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ev içi şiddetle ilgili son içtihadın da “gereken özen” yükümlülüğüne (bakınız, Opuz v. Türkiye kararı, 2009), yaşama hakkını koruma pozitif yükümlülüğü (AİHS Madde 2) devlet yetkililerinin, yaşamı tehlikede olan bir kişiyi korumaya yönelik önleyici işlemlerle gerekli titizliği göstermeleri hususlarına yer verilmiştir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un “İhbar” başlıklı 7'nci maddesindeki, “Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.”, 6284 sayılı Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin “İhbar ve şikâyet” başlıklı 4'üncü maddesindeki, “(1) Kişinin, şiddete uğraması veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunması halinde herkes durumu yazılı, sözlü veya başka bir suretle ilgili makam ve mercilere ihbar edebilir. Şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinden haberdar olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ise durumu derhal, şikâyet mercilerine bildirmek zorundadır. (2) Şiddet mağduru, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesine maruz kalması halinde durumu şikâyet mercilerine yazılı, sözlü veya başka bir şekilde bildirebilir. (3) Şikâyet mercileri Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.” ifadelerinden de anlaşılacağı üzere, Ulusal mevzuatımız kamu görevlilerinin özen yükümlülüğünü Kanun ve Yönetmelikte düzenlenmiştir.

3.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET EYLEMLERİNDE YAŞANAN HUKUKİ SÜRECİN ANALİZİ

3.3.1. Kadına Yönelik Şiddet Suçlarının Soruşturulması ve Kovuşturulmasına Yönelik Sürecin Değerlendirilmesi

Türkiye'de kadına yönelik şiddet toplumsal sorunlarımızın en önemlilerinden birisidir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 2014 yılında yaptırılan kadına yönelik aile içi şiddet araştırmasına göre; yaşamının herhangi bir döneminde cinsel veya fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı %36'dır. Şiddet gören kadınların %44'ü duygusal, %12'si cinsel şiddete uğramaktadır. Yine şiddet gören kadınların %89'u şiddet sonrasında hiçbir resmi kuruma veya sivil toplum kuruluşuna başvurmamakta, sadece %7'si kolluğa başvurmaktadır.

Şiddetin nedenleri; sosyolojik, kültürel, ekonomik olabilir; ancak her ne sebeple olursa olsun şiddetle mücadele tüm toplumun ve devletin en önemli görevlerinden birisi olmalıdır.

Şiddetle mücadele için sorunun tespiti ve bu sorunun tedavi edilmesi gerekmektedir. Şiddete karşı koruyucu ve destekleyici hizmetlerin sunulması, tedbirlerin alınmasının yanında önleyici ve zorlayıcı tedbirlerin de uygulanması gereklidir.⁶⁹

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın en önemli ilkelerinden birisi 10 uncu maddede belirtilen “kanun önünde eşitlik” ilkesidir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olup, ayrıca yaşama maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Ayrıca, usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeni ile çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.

Ülkemiz, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni (İstanbul Sözleşmesi) ilk ve çekincesiz olarak imzalayan ülkedir. Sözleşmenin amaçlarından birisi, kadınları her türlü şiddetten

⁶⁹Uğur, H., “Kadın ve Ailenin Şiddete Karşı Ceza Hukuku Araçlarıyla Korunması”, İnsan Hakları Standartlarının Etkili Uygulanması Bağlamında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Sempozyumu, s.574

korumak, kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmaktır. Sözleşmenin 5 inci maddesinde taraf devletlere yükümlülükler getirilmiş olup, devletler Sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerinin gerektirdiği biçimde önlenmesini, kovuşturulmasını, cezalandırılmasını ve tazmin edilmesini sağlamakla yükümlüdür. Sözleşmenin 12 nci maddesine göre, devletlerin bu konuda yasal düzenleme yapmak yükümlülükleri de bulunmaktadır.

Sözleşmede bulunan zorla evlendirme, zorla gebe bırakma, genital organların mutilasyonu (kadın sünneti) gibi suçlar henüz iç hukukumuzda yer almamıştır. Enstest ise, kavram ve tanım olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer almasa da, çocukların cinsel istismarına yönelik suçlarda, bazı akrabalar tarafından işlenmesi halinde ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmiştir.

Uluslararası sözleşmelere uygun olarak ulusal mevzuatta bu yönde birçok düzenleme yapılmıştır. Bu çerçevede, ceza adalet sistemimizde sanık hakları kadar suç mağdurlarının hakları da korunma altına alınmıştır.⁷⁰

3.3.1.1. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki Düzenlemeler

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu suçun soruşturulması ve kovuşturulması aşamalarında suç mağdurlarına bir takım haklar tanımıştır.

Kanunun 75 inci maddesinin birinci fıkrasında, “bir suça ilişkin delil elde etmek için şüpheli veya sanık üzerinde iç beden muayenesi yapılabilmesine ya da vücuttan kan veya benzeri biyolojik örneklerle saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine; Cumhuriyet savcısı veya mağdurun istemiyle ya da re'sen Hakim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı yirmidört saat içinde hâkim veya mahkemenin onayına sunulur, hakim veya mahkeme, yirmidört saat içinde kararını verir. Onaylanmayan kararlar hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılamaz.” hükmü yer almaktadır.

Kanunun 76 ncı maddesinin birinci fıkrasında, “bir suça ilişkin delil elde etmek amacıyla, mağdurun vücudu üzerinde iç ve dış beden muayenesi yapılmasına veya vücudundan kan veya benzeri biyolojik örnekler, saç, tükürük, tırnak gibi örnekler alınabilmesine, sağlığını tehlikeye düşürmemek ve cerrahi bir müdahalede bulunmamak

---

⁷⁰Uğur, H., “Kadın ve Ailenin Şiddete Karşı Ceza Hukuku Araçlarıyla Korunması”, İnsan Hakları Standartlarının Etkili Uygulanması Bağlamında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Sempozyumu

şartıyla; Cumhuriyet savcısının talebi ile resen hâkim veya mahkeme, gecikmesinde sakınca bulunması halinde Cumhuriyet savcısı tarafından karar verilebilir. Cumhuriyet savcısının kararı yirmidört saat içinde hakim veya mahkemenin onayına sunulur. Hakim veya mahkeme tarafından yirmidört saat içinde onaylanmazsa kendiliğinden hükümsüz kalır ve elde edilen deliller kullanılmaz.” hükmü öngörülmüştür. Aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre, çocuğun soy bağının araştırılması gerekirse yine aynı usulle izin alınması gereklidir. Kanunun 77 nci maddesine göre kadının muayenesi istemi halinde ve olanaklar elverdiği takdirde bir kadın hekim tarafından yapılır.

Kanunun 78 inci maddesine göre, 75 ve 76 ncı maddelerde öngörülen işlemlerle elde edilen örnekler üzerinde, soybağının veya elde edilen bulgunun şüpheli veya sanığa ya da mağdura ait olup olmadığının tespiti için zorunlu olması halinde, moleküler genetik inceleme yapılabilir, alınan örnekler üzerinde bu amaçlar dışında tespitler yapılmasına yönelik incelemeler yasaktır.

Kanunun 79 uncu maddesine göre, 78 inci madde uyarınca moleküler genetik inceleme yapılabilmesi sadece hakim kararı ile mümkün olabilmektedir.

Bir suça ilişkin iz, eser, emare ve delillerin elde edilmesi; ayrıca, maddi gerçeğin ortaya çıkartılması bakımından şüpheli, sanık, mağdur ve diğer kişilerin beden muayenelerinin yapılması, tıbbi incelemelerde bulunmak üzere vücuttan, kan veya benzeri biyolojik örneklerle, saç, tükürük, tırnak gibi örneklerin alınması, moleküler genetik incelemeler ile şüpheli ve sanığın kimliğinin teşhisi için gerekli fiziki özelliklerin tespitine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla “Ceza Muhakemesinde Beden Muayenesi Genetik İncelemeler ve Fizik Kimliğin Tespiti Hakkında Yönetmelik” çıkartılmıştır.⁷¹

Kanunun 80 inci maddesine göre de, 75, 76 ve 78 inci madde hükümlerine göre alınan örnekler üzerinde yapılan inceleme sonuçları, kişisel veri niteliğinde olup, başka bir amaç için kullanılamaz; dosya içeriğini öğrenme yetkisine sahip kişiler tarafından bir başkasına verilemez.

Bu bilgiler, kovuşturmayaya yer olmadığı kararına itiraz süresinin dolması, itirazın reddi, beraat veya ceza verilmesine yer olmadığına ilişkin karar verilip kesinleşmesi hallerinde Cumhuriyet savcısının huzurunda derhal yok edilir ve bu husus dosyasında muhafaza edilmek üzere tutanağa geçirilir.

---

711 Haziran 2005 tarih ve 25832 sayılı Resmi Gazete

Kanunun 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre;

- Soykırım ve insanlığa karşı suçlar(madde 76, 77, 78),
- Kasten öldürme(madde 81, 82, 83),
- İşkence (madde 94, 95),
- Cinsel saldırı (birinci fıkra hariç madde 102),
- Çocukların cinsel istismarı (madde 103),
- Hırsızlık (madde 141, 142) ve yağma (madde 148, 149),

suçlarının işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde tutuklama nedeni var sayılabilir.

Kanunun “adli kontrol” kenar başlıklı 109 uncu maddesine göre, Kanunun 100 üncü maddesinde belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde üç yıl veya daha az hapis cezasını gerektiren bir suç sebebi ile yürütülen soruşturmada şüphelinin tutuklanması yerine adli kontrol altına alınmasına karar verilebilir. Adli kontrol tedbiri olarak “aile yükümlülüğünü yerine getireceğine ve adli kararlar gereğince ödemeye mahkum edildiği nafakayı düzenli olarak ödeyeceğine garanti vermekle” yükümlü tutulabilir.

Kanunun 112 nci maddesine göre adli kontrol hükümlerini isteyerek yerine getirmeyen şüpheli veya sanık hakkında hükmedilecek hapis cezasının süresi ne olursa olsun hemen tutuklama kararı verilebilir.

Kanunun 114 üncü maddesine göre; hakim, mahkeme veya Cumhuriyet savcısı, şüpheli veya sanığın rızası ile, bir adli kontrol yöntemi olarak şüphelinin yatırdığı güvencenin, mağdurun haklarını karşılayan veya nafaka borcuna ilişkin kısımlarının, istedikleri takdirde, mağdura veya nafaka alacaklılarına verilmesini emredebilir. Kovuşturma ve kovuşturmanın konusunu oluşturan olaylar nedeni ile mağdur veya nafaka alacaklısı lehine bir yargı kararı verilmiş ise, şüpheli veya sanığın rızası olmasa da ödemenin yapılması emredilebilir.

Kanunun 135 inci maddesinde iletişimin tespiti, denetlenmesi, dinlenmesi ve kayda alınması düzenlenmiştir. Bir suç dolayısı ile yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine dair kuvvetli şüphelerin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkanının bulunmaması durumunda hakim ve gecikmesinde sakınca bulunması halinde Cumhuriyet savcısının talebi ile şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yolu ile iletişimi tespit edilebilir, dinlenilebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Dinleme ve kayda alma, Türk Ceza Kanunu'nda yer alan göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti, kasten öldürme, işkence, cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı gibi suçlara yönelik olarak yapılabilir .

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 234 üncü maddesine göre, mağdur soruşturma evresinde delillerin toplanmasını isteyebilir, vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda baro tarafından kendisine bir avukat görevlendirilmesini isteyebilir. Aynı şekilde kovuşturma aşamasında da kendisine bir vekil atanmasını isteyebilir. Mağdur onsekiz yaşını doldurmamış, sağır ya da dilsiz ya da meramını ifade edemeyecek derecede malul olur ve bir vekili de bulunmazsa, istemi aranmaksızın bir vekil görevlendirilir; tüm hakları da mağdur ve şikayetçiye anlatılıp açıklanarak tutanağa geçirilir.

Mağdur ve şikayetçinin dinlenmesi de özel olarak düzenlenmiştir. Kanunun 236 ncı maddesine göre, mağdurun tanık olarak dinlenmesi halinde işlenen suçun etkisi ile psikolojisi bozulmuş olan çocuk veya mağdur, bu suça ilişkin soruşturma veya kovuşturmada tanık olarak bir defa dinlenebilir. Bunların dinlenmesi esnasında psikoloji, psikiyatri, tıp veya eğitim alanında uzman bir kişi bulundurulur.

Kanunun 239 uncu maddesine göre, katılan da cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebilir. Mağdur veya suçtan zarar görenin çocuk, sağır ve dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede akıl hastası olması halinde istem olmaksızın avukat görevlendirilir.

Kanunun 253 üncü maddesine göre soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı olsa bile cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda uzlaşma mümkün değildir.

3.3.1.2. Şiddetin 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Değerlendirilmesi ve Uygulanan Hükümler

Şiddet kime yönelirse yönelsin “insan hakları ihlali” olup dünyanın ve Ülkemizin en önemli sorunlarından birisidir. Şiddetin en fazla görüldüğü alan, insan için en güvenli yer olması gereken “ev içinde” meydana gelen “aile içi şiddettir”. Aile içi şiddetin mağdurları ise genellikle kadınlar ve çocuklardır.

Kadına yönelik şiddetin Anayasal, sosyal, toplumsal ve uluslararası yönleri mevcut olup, konunun aynı zamanda hukuki yönü de bulunmaktadır. Şiddetin suç kapsamında cezalandırılması ile birlikte; “aile içi şiddet” nitelikli hal kabul edilerek önlenmesinin

amaçlanması, suç işleyen kişilerin rehabilite edilmesi ve denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak toplum içinde denetim, takip ve iyileştirilmesinin sağlanması gereklidir.⁷²

Ülkemizdeki hukuk sistemi içerisinde kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik düzenlemelerden ilki 1998 yılında yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanundur. 2012 yılında ise 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun yürürlüğe girmiş olup, 4320 sayılı Kanun mülga olmuştur. Söz konusu mevzuatın dışında şiddeti içeren cezai hükümler Türk Ceza Kanunu'nda ayrıca düzenlenmiştir.

6284 sayılı Kanun, kapsamına giren kadınlar ile çocuklar ve diğer aile bireyleri ve ısrarlı takip mağdurlarını şiddetten ve aile içi şiddetten korumayı ve şiddeti önlemeyi amaçlamaktadır. Kanun ile kadınların ve çocukların şiddetten korunması için sadece aile bireylerine karşı bir koruma getirilmemiştir. Kanunla, mağdurun sadece şiddete uğramasından değil, şiddete uğrama ihtimalinden de korunması sağlanmaktadır. Aile içinde yaşayan diğer kişiler de şiddete ve şiddete uğrama ihtimaline karşı koruma altına alınmıştır.

Ayrıca 6284 sayılı Kanuna ilişkin uygulama yönetmeliğinin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (n) bendinde **şiddet mağduru** “aralarında aile bağı veya ilişkisi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın şiddet mağduruna yönelik olarak güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki ya da psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışı ifade eder” şeklinde tanımlanarak kapsamı geniş tutulmuştur. Böylece mağdurun cinsiyetine, çocuk olmasına, aile ferdi olmasına ilişkin belirlemeye gidilmemiştir. Bu çerçevede, değişik cinsel yönelimleri olan kişiler sözkonusu belirleme nedeni ile bu Kanun kapsamında korunacaktır.⁷³

Türk Ceza Kanunu'nda ise eş olarak sadece resmi birliktelikler kabul edilmektedir. Bu nedenle örneğin boşanmış eşlere karşı yapılan şiddet eylemleri nitelikli hal olarak kabul edilmemektedir. Eşe karşı yönelen eylemler bazı maddelerde nitelikli hal olarak kabul edilmiş ve ceza artırımına gidilmiştir.

6284 sayılı Kanun, koruyucu ve önleyici tedbirleri içeren bir Kanun olup, ceza kanunu değildir.

72Akbulut, B., (2014), “6284 Sayılı Kanunda Şiddet ve İstanbul Sözleşmesinin TCK Açısından Değerlendirilmesi”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, S.16, ss. 144-145.

73A.g.e.

Kanunun 6 ncı maddesinde, suçlulara ait hükümler saklı tutulmuş ve “kişinin silah bulundurması, uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanmasının suç olması dolayısıyla ya da fiilinin başka bir suç oluşturması nedeni ile soruşturma ve kovuşturma aşamasında, koruma tedbirlerine veya denetimli serbestlik tedbirlerine, mahkumiyet halinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazına ve bu çerçevede uygulanabilecek denetimli serbestlik tedbirlerine ilişkin kanun hükümleri saklıdır.” denilerek ceza soruşturma ve kovuşturması yapılarak ceza verilebilmesine engel bir hal olmadığı belirtilmiştir.

Türk Ceza Kanununda Şiddet ve Şiddet Sayılan Eylemleri Cezalandıran Hükümler

Kanununun amacı 1 inci maddesinde, “kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir.” şeklinde ifade edilmektedir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir.

Kanunun “suçta ve cezada kanunilik ilkesi” kenar başlıklı 2 nci maddesinde, Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemeyeceği ve güvenlik tedbiri uygulanamayacağı, Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenemeyeceği, ayrıca idarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamayacağı, yine Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamayacağı, suç ve ceza içeren hükümlerin, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamayacağı belirtilmiştir.

“Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi” kenar başlıklı 3 üncü maddenin incelenmesinde, suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenacağı, bu Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefî inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konuları yönünden ayırım yapılamayacağı ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınamayacağı hükmünün öngörüldüğü anlaşılmıştır.

Kanunun 4 üncü maddesinde ceza kanunlarını bilmemenin mazeret sayılamayacağı belirtilerek Kanunun bağlayıcılığı

Kanunun “nefret ve ayrımcılık” kenar başlıklı 122 inci maddesinde, ayrımcılığın diğer türleri yanında cinsiyete dayalı ayrımcılık da cezalandırılmıştır.

Kanunun pek çok maddesinde mağdurun kadın olması, gebe olması, eş olması ayrıca değerlendirilmektedir. Söz konusu nedenler cezalarda artırım nedeni veya suçun nitelikli hali olarak sayılmıştır.

Bazı suçlarda ise diğer aile bireyleri ve eş tarafından işlenmiş suçlarda mağdur ile fail arasındaki ilişki göz önüne alınmamaktadır.

Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçlar

Buna göre; Kanunun “*soykırım*” kenar başlıklı 76 ncı maddesine göre; bir planın icrası suretiyle, milli, etnik, ırki veya dini bir grubun tamamen veya kısmen yok edilmesi amacıyla, bu grupların üyelerine karşı kasten öldürme, kişilerin bedensel veya ruhsal bütünlüklerine ağır zarar verme, grubun tamamen veya kısmen yok edilmesi sonucunu doğuracak koşullarda yaşamaya zorlanması, grup içinde doğumlara engel olmaya yönelik tedbirlerin alınması, gruba ait çocukların bir başka gruba zorla nakledilmesi fiillerinden birinin işlenmesi soykırım suçunu oluşturur ve suçun failine ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilir. Ayrıca bu suçlardan dolayı zamanaşımı işlememektedir.

Madde kapsamında düzenlenen suçun mağduru kadınlar ve çocuklar olabilmektedir, ayrıca kadınlar yönünden doğum yapmaya engel olacak şekilde bir gruba yönelik eylem yapanlar cezalandırılmaktadır.

Kanunun 77 nci maddesinde “*insanlığa karşı suçlar*” düzenlenmiştir. Buna göre; siyasal, felsefi, ırki veya dini saiklerle toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistemli olarak kasten öldürme, kasten yaralama, işkence, eziyet veya köleleştirme, kişi hürriyetinden yoksun kılma, bilimsel deneylere tabi kılma, cinsel saldırıda bulunma, çocukların cinsel istismarı, zorla hamile bırakma, zorla fuhşa sevk etme fiillerinin işlenmesi insanlığa karşı suç oluşturmaktadır. Bu fiillerden kasten öldürme fiilinin işlenmesi fail hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına, diğer fiillerin işlenmesi halinde sekiz yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Bu suçlardan dolayı zamanaşımı işlememektedir.

“*Göçmen kaçakçılığı*”, Kanunun 79 uncu maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek amacıyla, yasal olmayan yollardan, bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkan sağlayan; Türk vatandaşı veya yabancıнын yurt dışına çıkmasına imkan sağlayan kişi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun mağdurların hayatı bakımından

bir tehlike oluşturması, onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi halinde verilecek ceza yarısında üçte ikisine kadar artırılır.

Kadınlar da göçmen kaçakçılığı suçunun mağduru olabilmekte ve bu suçtan zarar görebilmektedirler.

Kanununun 80 inci maddesinde “*insan ticareti*” düzenlenmiştir. Buna göre; zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tabi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkararak, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ceza verilir. Üstelik belirtilen amaçlarla girişilen ve suç oluşturarak fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası olsa bile bu rıza geçersiz sayılmıştır. Ayrıca, onsekiz yaşını doldurmamış olanların belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezanın verileceği belirtilmiştir. Son yıllarda komşu ülkelerden ülkemize sığınan kadınlar bu suçun mağduru olarak zarar görmekteyiz. Madde ile, anılan suçun failerini cezalandırılmaktadır.

Hayata Karşı Suçlar

Bu kapsamda, “*kasten öldürme*”suçu 81 inci madde kapsamında hüküm altına alınmış olup, bir insanı kasten öldüren kişinin müebbet hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir.

“*Suçun nitelikli halleri*”ise 82 inci madde içerisinde sıralanmış olup, tasarlayarak, canavarca hisle veya eziyet çektirerek, üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı, çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, gebe olduğu bilinen kadına karşı, bir suç gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla, bir suç işleyememekten dolayı duyduğu infialle, kan gütme saikiyle, töre saikiyle işlenmesi halinde kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

Suçun eşe karşı, gebe olan kadına karşı, kan gütme ve töre saiki ile işlenmesi gibi hallerin nitelikli hal olarak düzenlenmesi suretiyle daha ağır ceza öngörülmesi bu tür eylemlerin sayısının azaltılabilmemesi açısından önem arz etmektedir.

Kanun kapsamındaki bu düzenlemelerle, kişinin hayat hakkına verilen önem vurgulanmıştır.

“İntihara yönlendirme” hayata karşı suçlardan olup Kanunun 84 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişinin, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Aynı madde kapsamında, intiharın gerçekleşmesi durumunda ise, kişinin dört yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı; başkalarını intihara teşvik eden kişinin üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir. İşlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlerle, cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar.

Kadınlar psikolojik ve fiziksel şiddetle intihara yönlendirilmekte olup,⁷⁴ söz konusu fiil bu madde kapsamında cezalandırılmaktadır.

Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar

“Kasten yaralama”, vücut dokunulmazlığına karşı suçlardandır ve Kanunun 86 ncı maddesinde düzenlenmiştir. Madde kapsamında; kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişinin bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı; kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde ise, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunacağı belirtilmiştir.

Kasten yaralama suçunun; üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, silahla işlenmesi halinde, şikayet aranmaksızın verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Kadınlar eşleri ve yakın ilişki içinde oldukları kişiler ve diğer aile bireylerinin şiddetine maruz kalmakta ve bu nedenle yaralanmaktadır. Madde kapsamında kadına ve aile bireylerine yönelik olarak işlenen kasten yaralama fiili ayrıca düzenlenerek cezası öngörülmüş olup soruşturma ve kovuşturması şikâyete tabi kılınmamıştır.

“Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama”suçu Kanunun 87 nci maddesinde

---

⁷⁴Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu (2014) sonucuna göre fiziksel ve cinsel şiddet gören kadınların %33’ü hayatına son vermeyi düşünmüştür.

düzenlenmiş olup; kasten yaralama fiili mağdurun; duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına, konuşmasında sürekli zorluğa, yüzünde sabit ize, yaşamını tehlikeye sokan bir duruma, gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına neden olmuşsa 86 ncı maddeye göre belirlenen ceza bir kat artırılır. Kasten yaralama fiili, mağdurun; iyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine, duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine, konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına, yüzünün sürekli değişikliğine, gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine neden olmuşsa belirlenen 86 ncı maddeye göre belirlenen ceza iki kat artırılır.

Kadınlar neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçundan dolayı yoğunlukla mağdur olabilmekte ve bu nedenle tedavi görmek zorunda kalabilmektedirler. Bu bakımdan madde içeriği ile düzenlenen fiiller ile öngörülen ağırlaştırılmış cezalar kadına şiddetle mücadele kapsamında özel önem arz etmektedir.

*“Kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi”*Kanununun 88 inci maddesinde düzenlenmiş olup, bu durumda verilecek ceza üçte ikisine kadar indirilebilmektedir.

İşkence ve Eziyet

*“İşkence”*suçu Kanununun 94 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Madde kapsamında; bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan on iki yıla kadar hapis cezasına; suçun; çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı işlenmesi halinde sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına; fiilin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi halinde ise on yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükümlenacağı öngörülmüş olup, bu suçtan dolayı zamanaşımının işlemeyeceği belirtilmiştir.

*“Neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence”*Kanununun 95 inci maddesinde düzenlenmiştir. İşkence fiilleri, mağdurun; duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına, konuşmasında sürekli zorluğa, yüzünde sabit ize, yaşamını tehlikeye sokan bir duruma, gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına neden olmuşsa 94 üncü maddeye verilecek olan ceza yarı oranında artırılır.

Aynı madde kapsamında işkence fiilleri, mağdurun; iyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine, duyularından veya organlarından birinin işlevinin

yitirilmesine, konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına, yüzünün sürekli değişikliğine, gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine neden olmuşsa 94 üncü maddeye verilecek olan ceza bir kat artırılır.

İşkence fiillerinin vücutta kemik kırılmasına neden olması halinde, kırığın hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına; işkence sonucunda ölüm meydana gelmişse ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

“*Eziyet*” Kanununun 96 ncı maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla hapis cezasına hükmolunur. Bu fiillerin; çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı, üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa ya da eşe karşı işlenmesi halinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Kadınların da zaman zaman bu suçun mağduru oldukları bilinmektedir. Suçun eşe, çocuğa ve gebe kadına karşı işlenmiş olması ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmiştir.

Koruma, Gözetim, Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün İhlali

“*Terk*” fiili Kanununun 97 nci maddesinde düzenlenmiş olup, buna göre; yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan ve bu nedenle koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan bir kimseyi kendi haline terk eden kişi üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Terk dolayısıyla mağdur bir hastalığa yakalanmış, yaralanmış veya ölmüşse, neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç hükümlerine göre cezaya hükmolunur.

“*Yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi*” 98 inci maddede düzenlenmiştir. Buna göre yaşı, hastalığı veya yaralanması dolayısıyla ya da başka herhangi bir nedenle kendini idare edemeyecek durumda olan kimseye hal ve koşulların elverdiği ölçüde yardım etmeyen ya da durumu derhal ilgili makamlara bildirmeyen kişi bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Bu fiil dolayısıyla kişinin ölmesi durumunda bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Hamile eşi terk eden, bakım ve yardım yükümlülüğünü yerine getirmeyenler bu suçun faili olup cezalandırılabilir.

Çocuk Düşürtme, Düşürme veya Kısırlaştırma

Kanunun 99 uncu maddesinde “**çocuk düşürtme**” suçu düzenlenmiş olup, buna göre; rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürten kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Maddenin ikinci fıkrasına göre, tıbbi zorunluluk bulunmadığı halde, rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu düşürten kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu durumda, çocuğunun düşürtülmesine rıza gösteren kadın hakkında bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

Aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre, birinci fıkrada yazılı fiil kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına neden olmuşsa, kişi altı yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır; fiilin kadının ölümüne neden olması halinde, onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Maddenin dördüncü fıkrasına göre; ikinci fıkrada yazılı fiil kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına neden olmuşsa, kişi üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır; fiilin kadının ölümüne neden olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Ayrıca, rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftayı doldurmamış olan bir kadının çocuğunun yetkili olmayan bir kişi tarafından düşürtülmesi halinde; iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan diğer fiiller yetkili olmayan bir kişi tarafından işlendiği takdirde, bu fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılarak hükmolunur.

Maddenin son fıkrasına göre; kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla, gebeliği sona erdirene ceza verilmez. Ancak, bunun için gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir.

Bu maddede kadının rızası olmadığı halde çocuğunun düşürtülmesi düzenlenmiştir. Ayrıca kadının, mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması ve rızasının olması halinde gebeliğin sona erdirilmesine ilişkin düzenleme yapılmıştır.

“**Çocuk düşürme**” suçu Kanunun 100 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Gebelik süresi on haftadan fazla olan kadının çocuğunu isteyerek düşürmesi halinde, bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

“**Kısırlaştırma**” Kanununun 101 inci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; bir erkek veya kadını rızası olmaksızın kısırlaştıran kimse üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Fiil, kısırlaştırma işlemi yapma yetkisi olmayan bir kimse tarafından yapılırsa ceza üçte bir oranında artırılır. Rızaya dayalı olsa bile, kısırlaştırma fiilinin yetkili olmayan bir kişi tarafından işlenmesi halinde bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Kadınlar istemedikleri halde bu suçun mağduru olabilirler. Rızası dışında kadını kısırlaştırana verilen ceza bu maddede düzenlenmiştir.

Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar

18/06/2014 tarih ve 6545 sayılı Kanun ile, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlara yönelik önemli değişiklikler yapılarak cezalar önemli ölçüde artırılmış, bu suçların işleniş biçimleri nazara alınarak nitelikli hal sayılacak yeni eylem tipleri eklenmiştir.

“**Cinsel saldırı**”suçu 102 nci maddede düzenlenmiştir. Buna göre; cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişi, mağdurun şikayeti üzerine beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması halinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir. Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on iki yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi halinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır.

Suçun, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, kamu görevinin, vesayet veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle, üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından, silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte, insanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle işlenmesi halinde verilen cezalar yarı oranında artırılır.

Cinsel saldırı için başvuru olan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması halinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır. Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü halinde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

“*Çocukların cinsel istismarı*” da Kanunda ağır cezaları içeren bir suç olarak 103 üncü maddede kapsamında düzenlenmiştir. Buna göre; çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması halinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası verilir. Sarkıntılık düzeyinde kalmış suçun failinin çocuk olması halinde soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun, velisinin veya vasisinin şikâyetine bağlıdır.

Cinsel istismar deyiminden; on beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış, diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar anlaşılır.

Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on altı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Suçun; birden fazla kişi tarafından birlikte, insanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle, üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş veya evlat edinen tarafından, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından, kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Cinsel istismarın onbeş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş çocuklara karşı cebir veya tehditle ya da diğer çocuklara karşı silah kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır. Cinsel istismar için başvuru olan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması halinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

Bu madde ile onbeş yaşını bitirmeyen çocuklara yönelen cinsel saldırı suçlarının cezası düzenlenmiştir. Enstest de bu kapsam içindedir.⁷⁵

---

⁷⁵Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu (2014) sonuçlarına göre; Türkiye genelinde kadınların %9’u çocukluk döneminde onbeş yaşından önce cinsel istismara uğramaktadır. Bu istismarın %29’u erkek akrabalar tarafından gerçekleşmektedir.

Onbeş yaşını bitirmiş ancak, “*reşit olmayanla cinsel ilişki*”suçu Kanununun 104 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; cebir, tehdit ve hile olmaksızın, onbeş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Maddenin ikinci fıkrasına göre, suçun mağdur ile arasında evlenme yasağı bulunan kişi tarafından işlenmesi hâlinde, şikâyet aranmaksızın, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Aynı maddenin son fıkrasına göre; evlat edineceği çocuğun evlat edinme öncesi bakımını üstlenen veya koruyucu aile ilişkisi çerçevesinde koruma, bakım ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişi tarafından işlenmesi hâlinde, şikâyet aranmaksızın ikinci fıkraya göre cezaya hükmolunur.

Bu maddede onbeş, onsekiz yaş arasındaki çocuklara cinsel istismara ilişkin cezalar düzenlenmiştir. Enstest de bu kapsamdadır.⁷⁶

“*Cinsel taciz*”Kanununun 105 inci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikayeti üzerine, üç yıldan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına, fiilin çocuğa karşı işlenmesi halinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Suçun; kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin ya da aile içi ilişkinin sağladığı kolaylıktan faydalanmak, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından, aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan faydalanmak, posta veya elektronik haberleşme araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak ve teşhir suretiyle işlenmesi hallerinde verilecek ceza yarı oranında artırılır. Bu fiil nedeniyle mağdur işi bırakmak, okuldan veya ailesinden ayrılmak zorunda kalmış ise verilecek ceza bir yıldan az olamaz.

Hürriyete Karşı Suçlar

“*Tehdit*” suçu 106 ncı madde kapsamında düzenlenmiş olup buna göre; bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştirileceğinden bahisle tehdit eden kişi altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük

---

⁷⁶Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu (2014) sonuçlarına göre Türkiye genelinde onbeş yaşını bitirip henüz reşit olmayanların cinsel istismara uğrama oranı%3 tür.

edeceğinden bahisle tehditte ise mağdurun şikâyeti üzerine altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

Tehdidin; silahla, kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle, imzasız mektupla veya özel işaretlerle, birden fazla kişi tarafından birlikte, var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesi halinde fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Tehdit amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama veya malvarlığına zarar verme suçunun işlenmesi halinde ayrıca bu suçlardan dolayı ceza verilir.

Kadınlar da hürriyete karşı suçlardan olan tehdit suçun mağduru olabilmekte ve bu fiilden zarar görebilmektedirler.

“Şantaj” suçu Kanununun 107 nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; hakkı olan veya yükümlü olduğu bir şeyi yapacağından veya yapmayacağından bahisle, bir kimseyi kanuna aykırı veya yükümlü olmadığı bir şeyi yapmaya veya yapmamaya ya da haksız çıkar sağlamaya zorlayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Kendisine veya başkasına yarar sağlamak maksadıyla bir kişinin şeref veya saygınlığına zarar verecek nitelikteki hususların açıklanacağı veya isnat edileceği tehdidinde bulunulması halinde de aynı cezaya hükmolunur.

Şantaj suçunun arzettiği özellik, kişinin hak veya yükümlülüklerini kötüye kullanarak haksız bir çıkar sağlamaya çalışması ya da başkasını bir şeyi yapmaya veya yapmamaya mecbur etmesidir. Özellikle kadınların elektronik ortamlarda elde edilen görüntü, ses ve diğer kayıtları kullanılarak şantaj suçu işlenebilmekte olduğundan, madde önem arz etmektedir. Şantaj suçunun oluşabilmesi için, mağdurun zorlanması yeterlidir. Bu zorlama karşısında, mağdurun isteneni yapması suçun oluşması için gerekli değildir.

“Cebir” suçu 108 inci madde kapsamında düzenlenmiş olup, bir şeyi yapması veya yapmaması ya da kendisinin yapmasına müsaade etmesi için bir kişiye karşı cebir kullanılması halinde kasten yaralama suçundan verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılarak hükmolunur.

“Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma”, Kanununun 109 uncu maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

Kişi, fiili işlemek için veya işlediği sırada cebir, tehdit veya hile kullanırsa iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Bu suçun silahla, birden fazla kişi tarafından birlikte, kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle, kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle, üstsoy, altsoy veya eşe karşı, çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenmesi halinde verilecek ceza bir kat artırılır.

Bu suçun mağdurun ekonomik bakımdan önemli bir kaybına neden olması halinde, ayrıca bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur. Suçun cinsel amaçla işlenmesi halinde verilecek cezalar yarı oranında artırılır. Bu suçun işlenmesi amacıyla veya sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

Bu suç ile korunan hukuki değer, kişilerin kendi arzusu ve iradesi çerçevesinde hareket edebilme hürriyetidir. Kişiler, bir yerde kalma ve bir yere gitme konusunda tercihte bulunma serbestisine sahiptirler. Söz konusu suç işlenmekle kişinin bir yerde kalma ve bir yere gitme hürriyeti ihlâl edilmiş olmaktadır.

Örneğin kişinin bir yere kapatılması, bir yerde tutulması veya bir yere götürülmesi veya bir yere gitmekten men olunması fiilleri, bu tanıma göre ceza yaptırımını gerektirmektedir. Maddenin beşinci fıkraya hükmüne göre, suçun cinsel amaçla işlenmesi, söz konusu suç açısından failin güttüğü amaç itibarıyla ayrı bir nitelikli unsur oluşturmaktadır. Bu nitelikli unsurun gerçekleşmesi hâlinde verilecek ceza ayrıca artırımına tabi tutulmuş olup, anılan madde kapsamı itibarıyla kadınlar lehine olan

“Eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi”Kanununun 112 nci maddesinde düzenlenmiştir. Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla; devletçe kurulan veya kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak yürütülen her türlü eğitim ve öğretim faaliyetlerine, kişinin eğitim ve öğretim hakkını kullanmasına, öğrencilerin toplu olarak oturdukları binalara veya bunların eklentilerine girilmesine veya orada kalınmasına engel olunması halinde fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Kadınların eğitiminin engellenmesi özellikle kırsal kesimde yaygın bir durumdur.⁷⁷Bu madde ile kişilerin karar verme ve hareket etme hürriyetleri korunarak eğitimin engellenmesine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

“Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi”Kanununun 113 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, bir kamu faaliyetinin yürütülmesine, kamu kurumlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında verilen ya da kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak sunulan hizmetlerden yararlanılmasına engel olunması halinde fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

“Konut dokunulmazlığının ihlali”Kanunda düzenlenmiş olan kişi hürriyetine karşı suçlardan olup 116 ncı madde ile hüküm altına alınmıştır. Bir kimsenin konutuna, konutunun eklentilerine rızasına aykırı olarak giren veya rıza ile girdikten sonra buradan çıkmayan kişi, mağdurun şikayeti üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Evlilik birliğinde aile bireylerinden ya da konutun veya işyerinin birden fazla kişi tarafından ortak kullanılması durumunda, bu kişilerden birinin rızası varsa, yukarıdaki fıkra hükümleri uygulanmaz. Ancak bunun için rıza açıklamasının meşru bir amaca yönelik olması gerekir. Fiilin, cebir veya tehdit kullanılmak suretiyle ya da gece vakti işlenmesi halinde bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

“Nefret ve ayırimcılık suçu”Kanununun 122 nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; dil, ırk, milliyet, renk, cinsiyet, engellilik, siyasi düşünce, felsefi inanç, din veya mezhep farklılığından kaynaklanan nefret nedeniyle; bir kişiye kamuya arz edilmiş olan bir taşınır veya taşınmaz malın satılmasını, devrini veya kiraya verilmesini, bir kişinin kamuya arz edilmiş belli bir hizmetten yararlanmasını, bir kişinin işe alınmasını, bir kişinin olağan bir ekonomik etkinlikte bulunmasını engelleyen kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

“Kişilerin huzur ve sükununu bozma”, hürriyete karşı suçlardandır ve 123 üncü madde kapsamında düzenlenmiştir. Sırf huzur ve sükununu bozmak amacıyla bir kimseye ısrarla; telefon edilmesi, gürültü yapılması ya da aynı maksatla hukuka aykırı başka bir davranışta bulunulması halinde mağdurun şikayeti üzerine faile üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

---

⁷⁷Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu (2014) sonuçlarına göre Türkiye’de kadınların %32’si okula devam etmelerinin engellendiğini beyan etmektedir.

Bu suç tanımı ile, kişilerin psikolojik, ruhsal sükun içinde yaşamak hakkı korunmaktadır. Özellikle kadınlar telefon kullanılması suretiyle bu suçun mağduru olabilmektedir.

“Haberleşmenin engellenmesi” Kanununun 124 üncü maddesinde düzenlenmiş olup kişiler arasındaki haberleşmenin hukuka aykırı olarak engellenmesi halinde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

Şerefe Karşı Suçlar

Kanunun **“hakaret”** kenar başlıklı 125 nci maddesine göre; bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden (...) veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir. Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde de aynı cezaya hükmolunur.

Hakaret suçunun; kamu görevlisine karşı görevinden dolayı, dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamasından, değiştirmesinden, yaymaya çalışmasından, mensup olduğu dinin emir ve yasaklarına uygun davranmasından dolayı, kişinin mensup bulunduğu dine göre kutsal sayılan değerlerden bahisle işlenmesi halinde cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz. Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza altıda bir oranında artırılır.

Hakaret suçunun işlenmesinde mağdurun ismi açıkça belirtilmemiş veya isnat üstü kapalı geçirilmiş olsa bile, eğer niteliğinde ve mağdurun şahsına yönelik bulunduğu duraksanmayacak bir durum varsa, hem ismi belirtilmiş ve hem de hakaret açıklanmış sayılır. Hakaret psikolojik şiddet suçudur ve kadınlar en fazla bu suçun mağduru olmaktadır.⁷⁸

Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar

“Haberleşmenin gizliliğini ihlal”Kanununun 132 inci maddesinde düzenlenmiş olup, kişiler arasındaki haberleşmenin gizliliğini ihlal eden kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu gizlilik ihlali haberleşme içeriklerinin kaydı suretiyle gerçekleşirse verilecek ceza bir kat artırılır.

---

⁷⁸Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Raporu (2014) sonuçlarına göre kadınların %44’ü hayatlarının herhangi bir döneminde duygusal şiddete maruz kalmaktadır.

Kişiler arasındaki haberleşme içeriklerini hukuka aykırı olarak ifşa eden kimse, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kendisiyle yapılan haberleşmelerin içeriğini diğer tarafın rızası olmaksızın hukuka aykırı olarak alenen ifşa eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İfşa edilen bu verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması halinde de aynı cezaya hükmolunur.

“Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması” suç olarak kabul edilmiş ve 133 üncü madde kapsamında düzenlenmiştir. Kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaları, taraflardan herhangi birinin rızası olmaksızın bir aletle dinleyen veya bunları bir ses alma cihazı ile kaydeden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Katıldığı aleni olmayan bir söyleşiyi, diğer konuşanların rızası olmadan, ses alma cihazı ile kayda alan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Kişiler arasındaki aleni olmayan konuşmaların kaydedilmesi suretiyle elde edilen verileri hukuka aykırı olarak ifşa eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis ve dört bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. İfşa edilen bu verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması halinde de aynı cezaya hükmolunur.

Kadınlar yakın ilişki içerisinde oldukları kişilerin fiilleri nedeniyle bu suçun mağduru olabilmektedir.

Kanunun 134 üncü maddesinde düzenlenen **“özel hayatın gizliliğini ihlal”**, Kanunun 134 üncü maddesinde düzenlenmiş olup buna göre; kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlal eden kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gizliliğin görüntü veya seslerin kayda alınması suretiyle ihlal edilmesi halinde verilecek ceza bir kat artırılır. Kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü veya sesleri hukuka aykırı olarak ifşa eden kimse iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İfşa edilen bu verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması halinde de aynı cezaya hükmolunur.

“Kişisel verilerin kaydedilmesi” Kanunun 135 inci maddesinde düzenlenmiştir. Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir. Kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırki kökenlerine, hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin bilgileri kişisel veri olarak kaydeden kimse hakkında da aynı cezaya hükmolunur.

“Kişilere ait verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme”Kanunun 136 ncı maddesinde düzenlenmiş olup, kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Malvarlığına Karşı Suçlar

“Hırsızlık” suçu Kanununun 141 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olup, zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir. 142 nci madde kapsamında ise suçun nitelikli halleri düzenlenmiştir.

“Yağma” suçu Kanununun 148 inci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden ya da malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından bahisle tehdit ederek veya cebir kullanarak, bir malı teslimine veya malın alınmasına karşı koymamaya mecbur kılan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Maddenin ikinci fıkrasına göre, cebir veya tehdit kullanılarak mağdurun, kendisini veya başkasını borç altına sokabilecek bir senedi veya var olan bir senedin hükümsüz kaldığını açıklayan bir vesikayı vermeye, böyle bir senedin alınmasına karşı koymamaya, ilerde böyle bir senet haline getirilebilecek bir kağıdı imzalamaya veya var olan bir senedi imha etmeye veya imhasına karşı koymamaya mecbur edilmesi halinde de aynı ceza verilir.

Kanunun 149 uncu maddesinde yağma suçunun nitelikli halleri sıralanmıştır

“Mala zarar verme”suçu Kanununun 151 inci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılamaz hale getiren veya kirleten kişi, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Suçun nitelikli halleri Kanununun 152 nci maddesinde sıralanmıştır.

“Güveni kötüye kullanma” suçu Kanununun 155 inci maddesinde düzenlenmiş olup, başkasına ait olup da, muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyedliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyedliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunan veya bu devir olgusunu inkâr eden kişi, şikayet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.

Suçun, meslek ve sanat, ticaret veya hizmet ilişkisinin ya da hangi nedenden doğmuş olursa olsun, başkasının mallarını idare etmek yetkisinin gereği olarak tevdi ve teslim edilmiş eşya hakkında işlenmesi halinde, bir yıldan yedi yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

Kanunun 157 nci maddesinde “*dolandırıcılık*” suçu düzenlenmiş olup; hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası verilir. Suçun nitelikli halleri Kanunun 158 inci maddesinde düzenlenmiştir.

Kanunun 167 nci maddesine göre; yağma ve nitelikli yağma hariç, bu bölümde yer alan suçların; haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin, üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın, aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin, zararına olarak işlenmesi halinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmaz. Ancak bu suçların, haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde; ilgili akraba hakkında şikayet üzerine verilecek ceza yarısı oranında indirilir.

Genel Ahlak Karşı Suçlar

“*Hayasızca hareketler*” suçunu düzenleyen 225 inci maddeye göre; alenen cinsel ilişkide bulunan veya teşhircilik yapan kişi altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

“*Müstehcenlik*” Kanunun 226 ncı maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten, bunların içeriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söyleten, bu ürünleri, içeriğine vakıf olunabilecek şekilde satışa veya kiraya arz eden, bunların satışına mahsus alışveriş yerleri dışında, satışa arz eden, satan veya kiraya veren, sair mal veya hizmet satışları yanında veya dolayısıyla bedelsiz olarak veren veya dağıtan, bunların reklamını yapan, kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.

Maddenin ikinci fıkrasına göre; müstehcen görüntü, yazı veya sözleri basın ve yayın yolu ile yayınlayan veya yayınlanmasına aracılık eden kişi altı aydan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre; müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları kullanan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu ürünleri ülkeye sokan, çoğaltan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, ihraç eden, bulunduran ya da başkalarının kullanımına sunan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Maddenin dördüncü fıkrasına göre; şiddet kullanılarak, hayvanlarla, ölmüş insan bedeni üzerinde veya doğal olmayan yoldan yapılan cinsel davranışlara ilişkin yazı, ses veya görüntüleri içeren ürünleri üreten, ülkeye sokan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, başkalarının kullanımına sunan veya bulunduran kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Bu maddenin üç ve dördüncü fıkralardaki ürünlerin içeriğini basın ve yayın yolu ile yayınlayan veya yayınlanmasına aracılık eden ya da çocukların görmesini, dinlemesini veya okumasını sağlayan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Bu maddede özellikle çocuklara yönelen fiiller ile, bu amaca yönelik olarak çocukların aracı kılınması cezalandırılmıştır.

“**Fuhuş**”Kanununun 227 nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; çocuğu fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran, bu maksatla tedarik eden veya barındıran ya da çocuğun fuhşuna aracılık eden kişi, dört yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun işlenişine yönelik hazırlık hareketleri de tamamlanmış suç gibi cezalandırılır.

Maddenin ikinci fıkrasına göre; bir kimseyi fuhşa teşvik eden, bunun yolunu kolaylaştıran ya da fuhuş için aracılık eden veya yer temin eden kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis ve üçbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Fuhuşa sürüklenen kişinin kazancından yararlanılarak kısmen veya tamamen geçiminin sağlanması, fuhuşa teşvik sayılır.

Aynı maddenin dördüncü fıkrasında; cebir veya tehdit kullanarak, hile ile ya da çaresizliğinden yararlanarak bir kimseyi fuhşa sevk eden veya fuhuş yapmasını sağlayan kişi hakkında yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarısından iki katına kadar artırılır.

Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan suçların eş, üstsoy, kayın üstsoy, kardeş, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler

tarafından ya da kamu görevi veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Bu suçların, suç işlemek amacıyla teşkil edilmiş örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Maddenin son fıkrasına göre; fuhşa sürüklenen kişi, tedaviye veya psikolojik terapiye tâbi tutulabilir.

Fuhuşa teşvik kadınların maruz kaldığı suçlardandır ve bu madde ile bu suça yönelik cezalar düzenlenmiştir.

“Dilencilik”Kanununun 229 uncu maddede düzenlenmiştir. Çocukları, beden veya ruh bakımından kendini idare edemeyecek durumda bulunan kimseleri dilencilikte araç olarak kullanan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımları ya da eş tarafından işlenmesi halinde verilecek ceza yarı oranında artırılır. Bu suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.

Aile Düzenine Karşı Suçlar

“Birden çok evlilik, hileli evlenme, dinsel tören”Kanununun 230 uncu maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; evli olmasına rağmen, başkasıyla evlenme işlemi yaptıran kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kendisi evli olmamakla birlikte, evli olduğunu bildiği bir kimse ile evlilik işlemi yaptıran kişi hakkında da aynı cezaya hükmolunur. Gerçek kimliğini saklamak suretiyle bir başkasıyla evlenme işlemi yaptıran kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Aynı maddeye göre; aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir. Ancak, medeni nikah yapıldığında kamu davası ve hükmedilen ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar. Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilir.

“Kötü muamele” Kanununun 232 inci maddesinde düzenlenmiş olup; aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimse, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İdaresi altında bulunan veya büyütme, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi

üzerinde, sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişiye, bir yıla kadar hapis cezası verilir.

“Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali” Kanununun 233 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi, şikâyet üzerine, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Maddenin ikinci fıkrasına göre; hamile olduğunu bildiği eşini veya sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden gebe kalmış bulunduğunu bildiği evli olmayan bir kadını çaresiz durumda terk eden kimseye, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

Aynı maddenin üçüncü fıkrasına göre; velayet hakları kaldırılmış olsa da, itiyadi sarhoşluk, uyuşturucu veya uyarıcı maddelerin kullanılması ya da onur kırıcı tavır ve hareketlerin sonucu maddi ve manevi özen noksanlığı nedeniyle çocuklarının ahlak, güvenlik ve sağlığını ağır şekilde tehlikeye sokan ana veya baba, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Kanunun 234 üncü maddesinde **“çocuğun kaçırılması ve alıkonulması”** suçu düzenlenmiştir. Buna göre; velayet yetkisi elinden alınmış olan ana veya babanın ya da üçüncü derece dahil kan hısmının, onaltı yaşını bitirmemiş bir çocuğu veli, vasi veya bakım ve gözetimi altında bulunan kimsenin yanından cebir veya tehdit kullanmaksızın kaçırmaya veya alıkoymasına halinde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Fiil cebir veya tehdit kullanılarak işlenmiş ya da çocuk henüz oniki yaşını bitirmemiş ise ceza bir katı oranında artırılır.

Aynı maddeye göre, kanunî temsilcisinin bilgisi veya rızası dışında evi terk eden çocuğu, rızasıyla da olsa, ailesini veya yetkili makamları durumdan haberdar etmeksizin yanında tutan kişi, şikâyet üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde kapsamında belirtilen fiil, özellikle boşanmış eşlerin sık karşılaştıkları ve velayete ilişkin mahkeme kararına uymayan ya da kişisel ilişki tesisine yönelik mahkeme kararlarını ihlal eden ebeveynlerin işledikleri bir suçtur. Madde ile, bu suçun işlenmesi halinde verilecek cezalar düzenlenmiştir.

Bilişim Alanda Suçlar

“Banka ve kredi kartlarının kötüye kullanılması” suçu Kanununun 245 inci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimse, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya kullandırarak kendisine veya başkasına yarar sağlarsa, üç yıldan altı yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu suçun; haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin, üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinilen veya evlâtlığın, aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin, zararına olarak işlenmesi halinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükümlenmez.

Adliyeye Karşı Suçlar

“Suçu bildirmeme”Kanununun 278 inci maddesinde düzenlenmiş olup; işlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması halen mümkün bulunan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi hakkında da, aynı cezaya hükümlenir.

Mağdurun onbeşyaşını bitirmemiş bir çocuk, bedensel veya ruhsal bakımdan engelli olan ya da hamileliği nedeniyle kendisini savunamayacak durumda bulunan kimse olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılır.

Maddenin son fıkrasına göre, tanıklıktan çekinebilecek olan kişiler bakımından cezaya hükümlenmez. Ancak, suçu önleme yükümlülüğünün varlığı dolayısıyla ceza sorumluluğuna ilişkin hükümler saklıdır.

Kanununun 279 uncu maddesinde **“kamu görevlisinin suçu bildirmemesi”** düzenlenmiştir. Buna göre; kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

“Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi” Kanununun 280 inci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Sağlık mesleği mensubu deyiminden tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler anlaşılır.

Kanunun 287 inci maddesinde “*genital muayene*” düzenlenmiş olup; yetkili hakim ve savcı kararı olmaksızın, kişiyi genital muayeneye gönderen veya bu muayeneyi yapan fail hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Bulaşıcı hastalıklar dolayısıyla kamu sağlığını korumak amacıyla kanun ve tüzüklerde öngörülen hükümlere uygun olarak yapılan muayeneler açısından yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz.

Madde ile, bir suça ilişkin soruşturma ve kovuşturma sırasında genital muayenenin, ancak hakim ve savcı kararı ile yapılabileceği, bunu ihlal edenlerin cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.

3.3.2.Ceza Yargılaması Dışındaki Adli Süreç

Şiddet tarih boyunca var olmuş, şiddet uygulayanlara karşı ceza yaptırımları getirilmiştir. Ancak şiddet uygulayanın cezalandırılması, şiddet mağdurunun korunmasını ve mağduriyetinin giderilmesini sağlamamaktadır. Bu nedenle özel hukuk bakımından şiddet mağdurlarının korunması ve desteklenmesi için yaptırımlar ve kurallar getirilmiştir.

3.3.2.1. Borçlar Hukuku Açısından Şiddetin Yaptırımı

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 49 uncu maddesine göre “kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile ahlaka aykırı bir fiille bir başkasına kasten zarar veren de bu zararı gidermekle yükümlüdür.”

Kanunun 51 inci maddesine göre de “hâkim tazminatın kapsamını ve ödeme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirler.”

Şiddete uğrayan kadınlar uğradıkları şiddet nedeni ile bedensel zararlarının karşılığını, tedavi giderlerini, kazançlarında bir kayıp meydana gelmesi durumunda kazanç kayıplarını, bedeni zarar nedeni ile çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar ile ekonomik geleceklerinin sarsılmasından doğan kayıplarını şiddet uygulayan kişiden talep edebilmektedir.

Kanunun 56 ıncı maddesine göre “hâkim bir kimsenin bedensel bütünlüğünün ihlal edilmesi halinde olayın özelliklerini göz önünde tutarak zarar görene uygun bir miktar paranın manevi tazminat olarak ödenmesine karar verebilir.

Ağır bedensel zarar veya ölüm halinde zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verebilir.”

Şiddet mağduru kadın uğradığı her türlü şiddet nedeni ile bu maddeye dayalı olarak manevi tazminat talep edebilmektedir.

Kanunun 58 inci maddesine göre “kişilik haklarının zedelenmesinden zarar gören uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.”

Bu çerçevede; bedensel bütünlüğe yönelmeyen, hakaret, sövme, özel yaşamı ihlal gibi kişilik hakkını oluşturan değerlerin ihlali durumunda da ilgili madde kapsamında tazminata hükmedilebilmesi mümkündür.⁷⁹

3.3.2.2. Miras Hukuku Açısından Şiddetin Yaptırımı

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 499 uncu maddesine göre, eşler birbirlerinin mirasçısıdır. Boşanma davası devam ettiği sürece, eşlerin mirasçılık durumları devam etmektedir. Kanununun 510 uncu maddesi gereğince, boşanma davası açan ve şiddet gören eş tarafından, kendisine ya da yakınlarına karşı ağır bir suç işleyen veya eşine ve eşinin ailesine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmeyen eş, ölüme bağlı tasarrufla mirasçılıktan çıkarılabilir.

Kanunun “mirastan yoksunluk” kenar başlıklı 578 inci maddesine göre, mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak öldüren veya öldürmeye teşebbüs edenler, mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getirenler, mirasbırakanın ölüme bağlı bir tasarruf yapmasını veya böyle bir tasarruftan dönmesini aldatma, zorlama veya korkutma yoluyla sağlayanlar ve engelleyenler, mirasbırakanın artık yeniden yapamayacağı bir durumda ve zamanda ölüme bağlı bir tasarrufu kasten ve hukuka aykırı olarak ortadan kaldıranlar veya bozanlar mirasçı olamayacakları gibi; ölüme bağlı tasarrufla herhangi bir hak da edinemezler.

⁷⁹Kılıçoğlu, A., (2014), “Aile İçindeki Şiddetin Medeni Hukuktaki Yansımaları” Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddet Kitabı (Derleme), Savaş Yayınevi, s.107

Maddeye göre, eşe uygulanan şiddet öldürmeye teşebbüs niteliğinde ise veya eşin ölümüne bağlı tasarruf yapmasını engellemek için korkutma, zorlama yapılmışsa kişi mirasçı olamayacaktır.

Mirastan yoksunluk, mirasbırakanın affıyla ortadan kalkar.

3.3.2.3. Aile Hukuku Açısından Şiddetin Yaptırımı

Aile Mahkemeleri 00/01/2003 tarih ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunla kurulmuştur. Aile mahkemelerinin kurulmasıyla, aile hukuku ile (aile içi şiddet de dahil olmak üzere) ilgili konularda özel bir yargı mercii oluşturulmuştur.⁸⁰

Kanun gereğince, aile mahkemesi hakimleri önlerine gelen davalarda işin esasına girmeden önce aile içindeki karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörünün korunması bakımından, eşlerin ve çocukların karşı karşıya oldukları sorunları tespit ederek, bunların sulh yoluyla çözümünü sağlamakla; gerektiğinde uzmanlardan yaralanmak yoluyla sulhe teşvik etmekle; sulh olmaz ise esasa girip yargılama yaparak davayı sonuçlandırmakla yükümlüdürler.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 140 ıncı maddesinin ikinci fıkrasında, uyuşmazlık konularının tespitinden sonra hakimin, tarafları sulhe veya arabuluculuğa teşvik edeceği belirtilmiştir.

6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununun 1 inci maddesinde, sadece tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözülmesinde arabuluculuğun uygulanabileceği, ancak, aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıkların arabuluculuğa elverişli olmadığı belirtilmiştir.

Türk Medeni Kanununun 124 üncü maddesine göre, erkek ve kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez, ancak hakim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onaltı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Bu çerçevede, on altı yaşını doldurmamayan küçüklerin evlenmesine izin verilmeyecektir. Türk Ceza Kanununda da bu durum suç sayılmıştır.

Türk Ceza Kanunu'nun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre, çocuğu cinsel yönünden istismar eden kişinin sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile

---

⁸⁰Ertürk, Ş. ve Özdamar, D., (2009),“Kadınlara Karşı Şiddet ve Ayrımcılık”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, Özel Sayı, ss. 1128- 1169

cezalandırılacağıının belirtildiği, cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması halinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağıının düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Kanunun 104 üncü maddesine göre de onbeş yaşını doldurmuş olan çocukla cebir, tehdit, hile olmaksızın cinsel ilişkide bulunan kişinin şikayet üzerine iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir.

Kanunun 109 uncu maddesinde kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçu hüküm altına alınmış olup, bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verileceği belirtilmiştir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile birlikte çocukların cinsel istismarı ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu işleyenler bakımından, evlenmeye bağlı olarak cezanın ertelenmesi uygulamasına son verilmiştir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'na göre aile, evlendirmeye yetkili memur önünde yapılan evlenme sonucu meydana gelen birliktelik olarak kabul edilmektedir. Bu birliktelik eşlere bir taraftan bazı haklar verirken bir taraftan da bazı yükümlülükler getirmektedir. Kanun evlilik birliğinin kendisine yüklediği yükümlülükleri yerine getirmeyen veya diğer eşin haklarını ihlal eden eş için bazı yaptırımlar da getirilmiştir. Kanunun 151 inci maddesine göre, kendisinin veya yakınlarından birinin hayatı, sağlığı, namus ve onuruna yönelik pek yakın ve ağır bir tehlike ile korkutularak evlenmeye razı edilmiş eş, evlenmenin iptalini dava edebilecektir. Şiddet ve tehditle, örneğin "kardeşini öldürürüm" diyerek evlenmeye zorlanan kadın evliliğin iptalini talep edebilecektir.

Ayrıca, Kanunda boşanma sebepleri özel ve genel sebepler olarak düzenlenmiştir.

Özel Boşanma Nedenleri

- Zina nedenine dayalı boşanma (Madde 161)

Boşanmanın özel sebeplerinden biri Kanunun 161 inci maddesinde düzenlenen zina sebebine dayalı boşanmadır. Zina, evlilik birliği devam ederken bir eşin karşı cinsten başka birisi ile bilinçli olarak cinsel ilişki içerisine girmesi hali olup; evlilik içi psikolojik boşanma sebeplerinden birisidir. Bu durumda, zina sebebine dayalı boşanma davası açılabileceği gibi evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedenine dayalı boşanma davası da açılabilecektir.

Kadının cinsel saldırı suçunun mağduru olması halinde kusur şartı gerçekleşmediğinden boşanma kararı verilemeyecektir.

– Hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış (Madde 162)

Kanunun 162 inci maddesinde özel boşanma nedenlerinden biri olan hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış nedenine dayalı boşanma davası düzenlenmiştir.

Hayata kast, bilerek ve isteyerek diğer eşin yaşamına karşı yapılan ve öldürme amacını taşıyan harekettir. Pek kötü davranış ise, eşlerden birinin diğerine karşı yaptığı bedensel ve ruhsal sağlığını tehlikeye düşürecek davranışlardır. Aç bırakmak, bağlamak, cinsel ilişkiye zorlamak pek kötü davranış olarak nitelendirilebilir. Onur kırıcı davranış ise, diğer eşe yönelen onur ve haysiyetine zarar verecek haksız saldırıda bulunması halidir. Zina ile suçlamak, hırsızlık ile suçlamak onur kırıcı davranış olabilir.

Bu maddede eşe yönelen her türlü hareket şiddettir, bu hareketlerden birine maruz kalan kadın bu sebeplere dayanarak boşanma davası açabilecektir.

– Küçük düşürücü suç işleme veya haysiyetsiz hayat sürme (Madde 163)

Kanunun 163 üncü maddesinde, küçük düşürücü suç işleme veya haysiyetsiz hayat sürme hali düzenlenmiştir. Buna göre eşin zimmet, rüşvet, irtikap gibi suçlar işlemesi durumunda diğer eş tarafından boşanma davası açılabilir.

Haysiyetsiz hayat sürme hali ise onur kırıcı, görenler üzerinde olumsuz etki yaratan ve herkes tarafından hoş kabul edilmeyecek nitelikte davranıştır. Alkol, kumar, uyuşturucu madde bağımlılığı, randevu evi işletmek, kadın pazarlamak bu kapsama girmektedir.

Bu madde diğer eş için psikolojik şiddet içermektedir ve eş buna dayanarak boşanma talebinde bulunabilir.

– Terk (Madde 164)

Kanunun 164 üncü maddesinde terk nedenine dayalı boşanma davası düzenlenmiştir. Buna göre evlilik birliğinin kendisine yüklediği yükümlülükleri yerine getirmemek için evi terk eden veya eşini evi terk etmesi için zorlayan veya eve dönmesini engelleyen eş aleyhine boşanma davası açılabilir.

Kanun evin terk edilmesinden itibaren dört ay geçmesi ve terk ihtarı gönderilmesinden itibaren iki ay içerisinde eve haklı bir sebep olmaksızın dönülmemesi halinde bu davanın açılabileceğini öngörmektedir.

– Akıl hastalığı (Madde 165)

Kanunun 165 inci maddesinde akıl hastalığına dayalı boşanma davası öngörülmüştür. Kusura dayanmayan bir dava çeşididir.

Genel boşanma nedenleri

– Evlilik birliğinin temelinden sarsılması (Madde 166)

Kanunun 166 ncı maddesi ile düzenlenen genel boşanma nedenidir. Evlilik birliğinin, ortak hayatın sürdürülmesi kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılması halinde bu nedene dayalı boşanma davası açılabilir.

Eşe kötü muamele etmek, hakaret etmek, cinsel beraberliğin gerçekleşmemesi, üzerine yürümek, tokat vurmak, kapının üzerine kilitlemesi gibi haller evlilik birliğinin temelinden sarsıldığını gösteren davranışlardır. Alay etmek, sevmediğini, çirkin ya da şişman olduğunu söylemek gibi davranışların, psikolojik şiddet olarak değerlendirilmesi ve buna dayanarak boşanma kararı verilebilmesi mümkündür. Kadına yönelik cinsel şiddet sebebiyle de bu nedene dayalı boşanma davası açılabilir. Ters ilişkiye zorlamak, kadını pazarlayacağını söylemek, “kendini sat para getir” demek cinsel şiddet olarak değerlendirilmektedir. Evlilik birliğinin kendisine yüklediği yükümlülükleri yerine getirmemek, eve bakmamak, para vermemek, sürekli borçlanıp eve haciz gelmesine neden olmak gibi davranışlar ekonomik şiddet olarak değerlendirilir; bu nedenlerle boşanma kararı vermek mümkündür.

Velayet

Evlilik içi şiddetin aile hukukuna yansımalarından bir tanesi de velayet konusudur. Velayet küçük veya kısıtlı çocuklar hakkında gerekli kararları almaları için yasa koyucunun ana-babaya tanıdığı bir yükümlülük ve yetkidir.⁸¹ Evlilik birliği devam ettiği sürece ana baba bu yetkiyi birlikte kullanırlar.

Kanunun 348 inci maddesinde velayetin ana-babadan kaldırılması düzenlenmiştir. Buna göre ana baba yetersiz ise ve çocuğa yeterli ilgiyi göstermiyorsa veya ona karşı

---

81 Ertürk, Ş. ve Özdamar, D., (2009),“Kadınlara Karşı Şiddet ve Ayrımcılık”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.11, Özel Sayı, s. 113.

yükümlülüklerini ağır biçimde savsaklıyorsa velayet ana-babadan ya da her ikisinden de kaldırılabilir.

Kanunun 182 nci maddesine göre, boşanma kararı verildiği zaman, hakim velayet konusunda bir düzenleme yapmakla yükümlüdür. Velayet düzenlenirken çocuğun yüksek menfaatine göre karar verilir. Aile içi şiddet varsa hakim bu durumu da gözетerek velayet düzenlemesi yapmalıdır.

Evlilik dışı doğan çocuğun velayeti Kanunun 337 nci maddesi gereğince anneye aittir. Ana küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velayet kendisinden alınmışsa, hakim çocuğun menfaatine göre vasi atar ya da velayeti babaya verir.

Çocukla kişisel ilişki

Kanunun 323 üncü maddesine göre, velayeti kendisinde bulunmayan veya kendisine bırakılmayan ana ya da baba çocuğu ile uygun kişisel ilişkisinin kurulmasını isteme hakkına sahiptir. Ana babadan her biri, diğerinin kişisel ilişkisini zedelemekten, çocuğun eğitilmesi ve yetiştirilmesini engellemekten kaçınmakla yükümlüdür. Kişisel ilişki nedeni ile çocuğun huzuru tehlikeye girer veya ana ya da baba bu haklarını kötüye kullanır, yükümlülüklerini yerine getirmez, çocuk ile ciddi olarak ilgilenmezler ya da diğer önemli sebepler varsa kişisel ilişki kurma hakları reddedilebilir veya kendilerinden alınabilir. Çocuğun hayatını tehlikeye düşürecek şiddet, korkutma, cinsel istismar gibi hallerde çocukla ebeveyn arasındaki kişisel ilişki kaldırılabilir.

Tazminat

Boşanma kararının sonuçlarından bir tanesi de kusursuz ya da az kusurlu eş yararına, talep halinde, maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi halidir. Tazminat, Kanunun 174 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Evlilik içi her türlü şiddete uğrayan eş, kusursuz ya da daha az kusurlu olması halinde, eşinin desteğini kaybedecek olması nedeni ile maddi; kişilik haklarının saldırıya uğramış olması nedeni ile manevi tazminat isteyebilecektir. Evlilik içi her türlü şiddet kusur olarak değerlendirilip, buna göre talep halinde hakim tarafından hakkaniyete uygun bir tazminata hükmedilebilecektir.

Nafaka

Kanunun 169 uncu maddesine göre, boşanma ya da ayrılık davası açılması halinde hakim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine,

eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin tedbirleri kendiliğinden almalıdır.

Boşanma davası açılınca eşlerden her biri diğerinden ayrı yaşama hakkına sahiptir. Mali durumu zayıf olan eş, diğer eşten kendisinin ve çocuklarının geçimini sağlayacak bir nafaka verilmesini isteyebilecektir

Kanunun 175 inci maddesine göre boşanma nedeni ile yoksulluğa düşen taraf, eşit kusur veya daha az kusurlu olması halinde, eşinden yoksulluk nafakası isteyebilecektir. Eşinden şiddet gören kadın, eşit kusurlu ya da daha az kusurlu ya da tamamen kusursuz ise, bir geliri ve işi yoksa, yoksulluğa düştüğü kabul edilip kadın yararına yoksuluk nafakasına hükmedilebilmesi mümkündür.

Kanunun 182 inci maddesine göre, velayet hakkı kendisine verilmeyen eşin, çocuğun bakım ve eğitim giderlerine gücü oranında katılma yükümlülüğü vardır. 327 inci maddede, ana-babanın çocuğun bakımı, eğitimi ve korunması için gerekli giderleri karşılamakla yükümlü olduğu; 328 inci maddede ise, söz konusu borcun çocuk ergin oluncaya kadar, çocuk eğitimine devam ediyorsa eğitimi bitene kadar devam edeceği düzenlenmiştir.

Evlilik birliğine hâkimin müdahalesi

Evlilik birliğinin korunması amacıyla, hâkim aile birliğine müdahale edebilir. Kanunun 195 inci maddesine göre; evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir uyuşmazlığa düşülmesi halinde, eşlerden birinin talebi ile hakim evliliğe müdahale edebilecektir. Bu hüküm çerçevesinde; hakim eşleri uyarabilir, uzlaştırabilir, yardım için uzmanlara yönlendirebilir, eşler birlikte yaşarken diğerine yapacağı parasal katkıyı tespit edebilir, eşlerden birinin kişiliği tehlikeye düşmüşse birlikte yaşamaya ara verilmesine karar verebilir. Yani kişinin vücut bütünlüğü, sağlığı, namusu, şerefi, haysiyeti, sır çevresi ve resmi kişiliği tehlikeye düşerse hakim müdahale edip birlikte yaşamaya ara verebilecektir.

Evlilik birliğinde eşlerden birinin ekonomik varlığı tehlikeye düşerse yine hakim müdahale edebilecektir. Bunun yanında, eşlerden birisinin ailenin huzurunu tehlikeye düşürecek bir davranışta bulunması halinde de hakim müdahalesi mümkündür. Bu durumda hakim diğer eşin yapacağı maddi katkıyı tespit edebilecek, eşin konut ve ev eşyasından yararlanması konusunda, ayrıcamalların yönetimine ilişkin tedbir kararı verebilecektir.

Hakimin birlikte yaşamaya ara verilmesine yönelik olarak tedbir kararı vermesi halinde, çocukların hangi eşin yanında kalacağı ve şahsi ilişkisinin nasıl tesis edileceği konusunda da karar verebilecektir.

Hakimin yetkilerinden biri de borçlulara ilişkin önlem almaktır. Buna göre hakim eşlerden birinin borçlularına, ödemeyi kısmen veya tamamen diğer eşe yapmalarına yönelik olarak karar verebilecektir.

Kanunun 199 uncu maddesine göre, ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde, eşlerden birinin istemi ile, hakim diğer eşin tasarruf yetkisinin sınırlandırılmasına karar verebilir. Örneğin, eş sürekli alkol alıp, kumar oynayıp, malvarlığını kumar nedeni ile elinden çıkarıyorsa, hakim eşin tasarruf yetkisini sınırlandırabilecektir.

Eşler arasında mal rejiminin tasfiyesinde şiddet

Kanunun 236 ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre, zina veya hayata kast nedeniyle boşanma kararı verilmesi halinde, hakim kusurlu eşin artık değerdeki pay oranının hakkaniyete uygun olarak azaltılmasına veya kaldırılmasına karar verebilir.

Eşler arasında edinilen mallara katılma rejiminin geçerli olduğu hallerde ⁸² kural olarak eşler malvarlıklarını eşit olarak yarı yarıya paylaşırlar. Zina özel nedenine dayalı bir boşanma kararı olması halinde veya hayata kast nedenine dayalı boşanma kararı verilmesi halinde hakim uygun bir indirim yapabilecektir.

Evlilik devam ederken kadının hakları

Kanunun 192 ncı maddesine göre eşler, meslek ve iş seçiminde birbirinin iznini almak zorunda değildir. Ancak Kanuna göre, eşlerin paylaşma ve sadakat yükümlülükleri vardır. Bu çerçevede, evliliğin huzur ve yararı için eşler işleri ve meslekleri ile ilgili tercih ve isteklerini paylaşmak yükümlülüğündedirler. Eşin çalışmasına izin vermemek boşanma nedeni olup; kendisine izin verilmeyen eş bu nedene dayanarak Kanunun 166 ncı maddesinin birinci fıkrası gereğince boşanma davası açabilecektir.

Kanunun 186 ncı maddesine göre eşler oturacakları konutu birlikte seçerler, aile birliğini beraberce yönetirler ve evlilik birliğinin giderlerine güçleri oranında katılırlar.

8201.01.2002 tarihinden sonra yasal mal rejimi edinilen mallara katılma rejimi olup, Türk Medeni Kanununun 202 inci maddesinde düzenlenmiştir.

Kanunun 194 üncü maddesine göre ise, eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz. Tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması isteyebilir. Kira kontratının tarafı olmayan eş, ev sahibine yapacağı bildirim ile sözleşmenin tarafı haline gelebilir. Eşler bu konuda anlaşma sağlayamamışlarsa hakim müdahalesini isteyebilirler.

Kanunun 187 nci maddesine göre, kadın evlenmekle kocasının soyadını alır, ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruya kocasının soyadının önünde önceki soyadını da kullanabilir.⁸³

Kanunun 173 üncü maddesine göre boşanan kadın boşandığı kocasının soyadını kullanmakta menfaati bulunduğunu ve bunun kocaya zarar vermeyeceğini ispatlarsa, istemi halinde kadına koca soyadını taşıyabilmesi için izin verilebilir.

3.3.2.4. İcra Hukuku Açısından Uygulama

Borçlu kimse yerine getirmekle yükümlü olduğu borcunu ihmal veya inkar sebebiyle yerine getirmedeği takdirde alacaklı alacağını zor kullanarak alamaz. Zorlama ancak devlet tarafından yerine getirilir. Alacaklı, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu çerçevesinde hakkını arayabilir. Bu hususta kurulmuş icra iflas mahkemeleri ve icra iflas müdürlükleri vardır.

İcra mahkemeleri, icra ve iflas müdürlüklerinin işlemlerine karşı yapılan şikayetler ve itirazların incelenmesi için kurulmuştur. İcra mahkemeleri, icra ceza ve icra hukuk mahkemeleri olarak ayrılır ve adlandırılırlar. Kanunun 4 üncü maddesine göre, buldukları yer Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanlığınca o mahkemeye bağlanan icra ve iflas müdürlüklerinin işlemlerine ilişkin şikâyetleri ve itirazları inceler, mahkeme bu dairelerin denetimini yapar ve idari işlerine bakar.⁸⁴

Kadına yönelik şiddet ve kadın hakları kapsamında icra daireleri ve icra mahkemeleri önüne bazı talepler ve davalar gelmektedir.

6284 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre; aile mahkemesi hakimi, şiddet uygulayan aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi

---

83Anayasa Mahkemesi 2013/2187 E,19.12.2013 tarihli kararı ile kadını sadece kızlık soyadını kullanmasına ilişkin açılan davada red kararı verilmesini manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ve özel yaşama saygı hakkı kapsamında değerlendirmiştir.

849.06.1932 tarih 2004 sayılı kanun. Yayımlı tarihi 19.06.1932 Resmî Gazete Sayısı 2128,(17.07.2003-4949/1. made ile değişik)

ise, daha önce Türk Medeni Kanunu hükümlerince nafakaya hükmedilmemesi kaydı ile şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi nafakaya hükmedebilir.

Bu çerçevede nafakaya hükmedilmesi halinde kararın bir örneği re'sen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir. Nafaka borçlusunun Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın, nafaka ilgilinin maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir. İcra müdürlüğünün nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta masrafları Cumhuriyet başsavcılığı suçüstü ödeneğinden karşılanır. Ayrıca harç ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.

İcra dairelerine müraccat edilerek; çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki tesisine ilişkin takip yapılabilir.

İcra ve İflas Kanununun 344 üncü maddesine göre nafakaya ilişkin kararların gereğini yerine getirmeyen borçlu hakkında alacaklının şikayeti üzerine üç aya kadar tazyik hapsine⁸⁵ karar verilir. Hapsin tatbikine başladıktan sonra kararın gereği yerine getirilirse, borçlu tahliye edilir. Borçlu tarafından, nafakanın kaldırılması veya azaltılması talebiyle dava açılmış olması halinde, ileri sürdüğü sebepler göz önünde bulundurularak, tazyik hapsinin uygulanması bu davanın sonuna bırakılır.⁸⁶

Bu hükümle; aile mahkemesi tarafından dava süresince tedbir nafakası veya iştirak, yoksulluk veya yardım nafakasına hükmedilmiş olması ve nafaka yükümlüsü tarafından bu borcun yerine getirilmemesi nedeni ile yapılacak icra takibinde, borçlunun borcunu ödememesi halinde tazyik hapsine tabi tutulması öngörülmüştür. Bunun için nafakaya ilişkin takibin işleme konulması, icra ödeme emri düzenlenmesi,⁸⁷bu ödeme emrinin mutlaka borçluya tebliğ edilmesi, borçlunun cezalandırılması için en az bir aylık nafaka borcunun doğmuş olması gereklidir. İştirak, yoksulluk ve tedbir nafakasının ödenmesi için kesinleşmesi beklenmeden icra takibi yapılabilir.⁸⁸

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 93 üncü maddesine

⁸⁵Tazyik hapsi; borçlunun takibe konu yükümlülüklerii yerine getirmek amacıyla,yükümlülüğünü yerine getirdiğinde tahliye edilmek üzere belirli bir süreye kadar özgürlüğünden yoksun bırakılmasıdır.

⁸⁶Uysal, M., (2006), “Yeni Yasaların Işığında İcra İflas Suçları İle Yargılama Yöntemine Farklı Bakış”, İstanbul Barosu Dergisi, C.80, S.:3, s.1029.

8753 nolu ödeme emri

882008/12-656E-2008/368 K Sayılı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu İlamı

göre,“bu kanun gereğince sigortalılar ve hak sahiplerinin gelir, aylık ve ödenekleri, sağlık hizmeti sunucularının genel sağlık sigortası hükümlerinin uygulanması sonucu Kurum nezdinden doğan alacakları, devir ve temlik edilemez. Gelir, aylık ve ödenekler; 88 inci maddeye göre takip ve tahsili gereken alacaklar ile nafaka borçları dışında haczedilemez.” Yani nafaka borçları için haczedilmezlik kuralı uygulanmaz. Söz konusu hüküm birikmiş nafaka borçları için de geçerlidir. İcra İflas Kanununun 83 üncü maddesine göre, borçlunun ve ailesinin geçimi için icra müdürlüğünce zorunlu olarak takdir edilen miktar çıkartıldıktan sonra kalan bölüm haczedilebilir ve bu miktar maaşın 1/4'ünden az olamaz. Nafaka alacağı imtiyazlı bir alacaktır, önce nafaka alacaklısına tam ödeme yapılır, daha sonra diğer alacaklılar alacaklarını tahsil ederler.

Boşanma nedeni ile kadın yararına maddi ve manevi tazminata hükmedilmişse ve karar boşanma yönünden kesinleşmişse; bunların tahsili için maddi ve manevi tazminata ilişkin hükümlerin kesinleşmesine gerek yoktur. Tazminat alacaklısı, borçlu borcunu ödemediği takdirde icraya başvurarak bu alacağının tahsilini isteyebilir.

Çocukla şahsi ilişki ve çocuk tesliminde icra süreci

Türk Medeni Kanununun 336 ncı maddesine göre, boşanma durumunda çocuğun velayeti eşlerden birisine verilebilir. Velayet kendisine verilmeyen eş ile çocuk arasında şahsi ilişki kurmak gerekmektedir. İcra İflas Kanununun 25/a maddesine göre, çocukla velayet kendisine verilmeyen ebeveyn arasında şahsi ilişki kurma konusunda sıkıntı yaşandığında, çocukla ilişki kurmak isteyen eş icra yoluna başvurabilir. Bu durumda Kanunun 24 üncü maddesi kapsamında icra memuru şahsi ilişki tesisine ilişkin ilamı alınca bir icra emri düzenleyerek borçluya, yani çocuk kendisinde bulunan ebeveyne tebligat çıkartır ve çocukla diğer ebeveyn arasında şahsi ilişkiye engel olmaması gerektiğini, aksi takdirde zorla bu işlemi yerine getireceğini bildirir. Bu bildirimde ilam hükmüne aykırı davranılması halinde 341 inci madde uyarınca tazyik hapsine karar verileceği de yazılır. Borçlu bu emri tutmazsa ilam hükmü zorla yerine getirilir. Çocuğu teslim etmeyen, diğer ebeveynin şikayeti üzerine 341 inci madde gereğince icra ceza mahkemesi tarafından altı aya kadar tazyik hapsine tabi tutulur.

Çocukla kişisel ilişki kurulmasına ve çocuk teslimine ilişkin ilamların icra yolu ile yerine getirilebilmesi için kesinleşmiş olmaları gerekmektedir. Aile hukukuna ilişkin ilamların konusu olan haklar mutlak haklardır ve bu nedenle zamanaşımına uğramazlar, ancak çocuğun ergin olmasına kadar ilamların hükmü devam eder. Türk Medeni Kanunu'nun 419 uncu

maddesinin üçüncü fıkrasına göre, kısıtlanan ergin çocuklar vesayet altına alınmayıp velayet altında kalmaya devam ederler. Bu nedenle böyle bir kişi hakkındaki ilamların kişisel ilişki hükmü devam eder.

Yabancı bir mahkeme tarafından çocukla kişisel ilişki tesisine veya çocuk teslimine ilişkin bir karar verilmişse, bunun icra edilebilmesi için ülkemizde bulunan aile mahkemesi tarafından tenfiz kararı verilmiş olmalıdır.

Kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamlarda yetki kuralı yoktur, bulunulan yer icra dairesinden bu konuda icra takibi yapılması istenebilir. Çocuk başka yerde ise, çocuğun bulunduğu yerdeki icra dairesine talimat gönderilir. Tebligat, çocuğu teslim edecek olan borçlu asile yapılır.

İcra İflas Kanununun 25 inci maddesine göre, çocuk teslimine ilişkin ilamlar icra dairesine verince, icra memuru 24 üncü madde gereğince çocuk yanında bulunan borçluya bir icra emri gönderir ve çocuğu yedi gün içerisinde teslim etmesi gerektiği bildirilir. İcra emrinde çocuk teslim edilmez ve gizlenir ise, gizleyen Kanunun 341 inci maddesi uyarınca tazyik hapsine tabi tutulacağı ihtar bulunmalıdır. Bunun üzerine çocuğun teslim edilmemesi halinde çocuk zorla kendisinden alınarak diğer tarafa teslim edilir.

Kanunun 25/b maddesine göre, çocuğun teslim alınması esnasında icra müdürü ile beraber sosyal çalışmacı, pedagog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzmanın, bunların bulunmadığı yerde bir eğitimcinin hazır bulunması zorunludur.

Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasına icra işleminin yapılabilmesi için icra giderlerinin alacaklı tarafından peşin olarak yatırılması gereklidir. Ancak bu giderlerden borcunu zamanında yerine getirmeyen borçlu sorumludur.

İcra dairesinde takip talebinde bulunabilmek için alacaklının takip harcı yatırması gerekmektedir. İlamlı takiplerde alacaklıdan başvurma harcı alınır.⁸⁹Ayrıca icranın yerine getirilmesi harcı olarak maktu harç alınır. İcra yolu ile çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin icra süreci masraflı olmakta, bu masraf ortalama 320 TL civarında tutmaktadır. Bu nedenle çocuk kendisinde olmayan ebeveyn büyük sıkıntı yaşamaktadır.

Çocuk teslimine ilişkin ilamların icrasında buna engel olan borçluya Kanunun 341 inci maddesi gereğince lehine hüküm verilmiş alacaklının şikayeti üzerine altı aya kadar tazyik hapsine tabi tutulur. Borçlu ilam hükmünü yerine getirirse tahliye kararı verilir.

892015 yılı Harçlar Kanunu Genel Tebliğine göre başvuru harcı 27.70 TL, maktu harç 27.70 TL dir. Ayrıca takip yerine getirilince %02 oranında cezaevi harcı alınmaktadır.

Çocukla diğer ebeveyn arasında kurulacak şahsi ilişkide icra yolu ile bunun yerine getirilmesi taraflar ve çocuk açısından zor ve acı veren bir süreçtir. Velayet ve şahsi ilişki düzenlenirken çocuğun üstün yararı esas alınmaktadır, bu nedenle çocuk ve ebeveynler için maddi ve manevi olarak zor olan bu sürecin icra daireleri aracılığı ile değil, bunun yerine geçecek bir kurum aracılığı ile yapılması daha uygun olacaktır.

3.3.2.6. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Aile Mahkemeleri Uygulamaları

Kadına yönelik ve aile içi şiddet ulusal ve uluslararası düzeyde, en önemli toplumsal sorunlardan birisidir. Toplumsal düzeyde yaşanan gelişmeler ve Türkiye'nin uluslararası sözleşmelere taraf olmasından sonra iç mevzuatımızda yasal düzenleme ihtiyacı oluşmuş ve bu konuda ilk olarak 14/01/1998 tarihinde kabul edilen 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, 17/01/1998 tarihli ve 23233 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun toplam dört maddeden oluşmaktadır. Kanunun bazı maddelerinde 26/04/2007 tarihli ve 5636 sayılı Kanunla değişiklikler yapılmıştır. Ayrıca 4320 sayılı Kanunun uygulanması hakkında yönetmelik 01/03/2008 tarihli ve 26803 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla hazırlanan 4320 sayılı Kanunun, günümüzün ihtiyaçlarına cevap vermediği anlaşıldığından ve ortaya çıkan yeni gereksinimler uyarınca **6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 08/03/2012 tarihinde kabul edilmiş, 20/03/2012 tarih ve 28239 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve böylece 4320 sayılı Kanun mülga olmuştur. 6284 sayılı Kanunun uygulama yönetmeliği ise 18/01/2013 tarihli ve 28532 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.**

6284 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre, bu Kanunun amacı, **şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek** olarak belirtilmiştir.

Kanunun "**tanımlar**" kenar başlıklı 2 nci maddesinin birinci fıkrasının(c) bendinde, bu Kanun gereğince verilecek tedbir kararlarında görevli hakimin "**aile mahkemesi hakimi**" olduğu belirtilmiştir.

6284 sayılı Kanun kapsamı itibarıyla “ceza kanunu” değildir, şiddet mağduru ve şiddet uygulayan hakkında alınacak olan “*önleyici ve koruyucu tedbirleri*” düzenleyen, özellikle “*kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan*” tedbirleri içeren bir kanundur.

Kanun kapsamında tedbirler”*koruyucu ve önleyici*” olarak iki başlık altında sınıflandırılmıştır.

Koruyucu tedbir kararları mülki amir ya da gerektiğinde kolluk amiri tarafından verilebilmektedir. Hâkim tarafından verilebilecek koruyucu tedbir kararları da ayrıca düzenlenmiştir.

Mülki Amir Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir. Kanun kapsamında *korunan kişilerle ilgili olarak aşağıda belirtilen tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülki amir tarafından karar verilebilecektir.* Bu tedbirler, şiddet ihbarı alındığında yapılması gereken acil, mağduru koruyucu ve destekleyici niteliği içeren tedbir türleridir.

- a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.
- b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.
- c) Psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.
- d) Hayati tehlikesinin bulunması halinde, ilgilinin talebi üzerine veya re'sen geçici koruma altına alınması.
- e) Gerekli olması halinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkanının sağlanması.

Maddenin ikinci fıkrasına göre; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yukarıdaki fıkranın (a) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, *ilgili kolluk amirlerince de alınabilir.* Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülki amirin onayına

sunar. Mülki amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Hâkim Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

Kanunun 4 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Kanun ***kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıda belirtilen tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hakim tarafından karar verilebilecektir.*** Bu tedbirler, şiddet mağdurunun güvenliğinin sağlanması amacıyla verilecek koruyucu nitelikteki tedbirlerdir.

- a) İşyerinin değiştirilmesi.
- b) Kişinin evli olması halinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'ndaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- d) Korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağıının anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

Koruyucu tedbir kararlarının verilmesine yönelik olarak uygulamada tereddütler yaşanmaktadır. Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, ***şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmayacağı belirtilmiştir. Bu hüküm lehine ve aleyhine tedbir kararı verilen kişiler bakımından önemli sonuçlar doğurmaktadır.*** Örneğin, işyerinin değiştirilmesine yönelik olarak verilen tedbir kararlarının uygulanması her zaman mümkün olamamakta, kişinin atanacağı kurum, kadro durumu engel oluşturabilmekte, özel sektörde ise bu durum mağdurun işten çıkartılmasına sebep olabilmektedir.

Tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulmasına ilişkin tedbir kararı, yalnızca evli olan çiftler için uygulanabilir nitelik taşımaktadır. Ayrıca ***tedbire konu evin, tarafların aile konutu olup olmadığının da araştırılması gerekmektedir.***

Korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağıının anlaşılması halinde kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi ise,doğurduğu sonuçlar bakımından özel önem arz eden tedbirlerin başında gelmektedir.Bu nedenle delil ve belge aranmaksızın anılan tedbire karar verilmesibir

çok sıkıntıyı da beraberinde getirmektedir. *Kişinin aranan bir şahıs olması, hayati tehlikenin ne şekilde belirleneceği, aydınlatılmış rıza kavramının içeriği ve tespitinin kim tarafından yapılacağı gibi konularda Kanunda bir açıklık bulunmamaktadır.*

Şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmayarak koruyucu tedbir kararı verilebilmesi, geri dönülmez sonuçlara yol açabilmekte ve uygulayıcılar tarafından tereddütler yaşanmasına neden olabilmektedir.

Hakim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları

Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir. Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak *şağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hakim tarafından karar verilebilir.* Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde bazı önleyici tedbir kararları kolluk amiri tarafından da verilebilecektir.

Uygulamada aile mahkemesine şiddet mağduru başvurabilmekte ve hakim tarafından Kanun gereğince önleyici tedbirlerden uygun görülenlere karar verilebilmektedir. *Şiddet mağduru, Cumhuriyet savcılığına, kolluğa veya Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne (ŞÖNİM) başvuru yapabilecek, böylece aile mahkemesi hakimi de, kendisine iletilen talebi değerlendirdikten sonra, şiddet uygulayan hakkında önleyici tedbir kararı verebilecektir.*

Buna göre hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları;

- a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.
- b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
- c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
- d) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.
- e) Gerekli görülmesi halinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin haller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.
- f) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
- g) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
- h) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.

- i) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
- j) Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.
- k) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.

Maddenin ikinci fıkrasına göre; gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yukarıdaki fıkranın (a), (b), (c) ve (e) bentlerinde yer alan tedbirler, **ilgili kolluk amirlerince de alınabilir**. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hakim onayına sunar. Hakim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Uygulamada hakimler, olayın özelliğine göre bu tedbirlerin birine veya birkaçına hükmedebilmektedirler.

Aleyhine tedbir verilenin alkol veya uyuşturucu madde bağımlısı olması halinde tedavisinin sağlanması veya hastaneye sevk edilmesi ve tedavisinin sağlanması hükmü bulunmaktadır. **Ancak tedbir kararı verildikten sonra, kişinin hastaneye başvurup başvurmadığı, tedavinin akabeti ve sonucu, aleyhine tedbir kararı verilen kişinin tedaviyi kabul etmemesi halinde bu durumun ihlal sayılarak kişi hakkında zorlama hapsi uygulanmasına yönelik olarak uygulama birliği bulunmamaktadır. Bu durumun ihlal olarak değerlendirilmesi suretiyle zorlama hapsi talep edebilecek bir mekanizma bulunmaktaki, tedaviyi sağlayacak kurumun hangisi olduğu ve takibinin hangi kurum tarafından yapılacağı konusunda da belirsizlik bulunmaktadır.**

Maddenin üçüncü fıkrasına bu Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hakim, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir. Ancak diğer ilgili mevzuata göre **kayyım atanması, sulh hukuk mahkemelerinin görevine girmekte, Çocuk Koruma Kanunu'na göre verilecek koruyucu ve destekleyici tedbirler ise çocuk mahkemelerinin görev alanına girmektedir. Her ne kadar aile mahkemesi hakimine, belirtilen tedbirlere yönelik olarak karar alabilmesi için madde içeriğine göre yetki verilmişse de, görevli olan bu mahkemelerce gerekli araştırma ve inceleme yapıldıktan sonra anılan tedbirlere karar verilmesinin ve takibinin yapılmasının**

daha uygun olacağı değerlendirildiğinden, bu tedbirler bakımından aile mahkemesi hakimi ilgili mahkemelere ihbarda bulunmakta, süreç bu şekilde işlemektedir.

Aynı maddenin dördüncü fıkrasına göre, şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla ***hakim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilecektir.***

Suçlara İlişkin Saklı Tutulan Hükümler

Kanunun 6 ncı maddesinde suçlara ilişkin hükümler saklı tutulmuştur. Buna göre; kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasının suç oluşturması dolayısıyla ya da fiilin başka bir suç oluşturması nedeniyle;

- a) Soruşturma ve kovuşturma evresinde koruma tedbirlerine veya denetimli serbestlik tedbirlerine,
- b) Mahkûmiyet hâlinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazına ve bu çerçevede uygulanabilecek olan denetimli serbestlik tedbirlerine ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

Bu hüküm ile, ***tedbir kararlarının verilmesiyle birlikte, fil aynı zamanda suç teşkil ediyorsa, soruşturma ve kovuşturmanın yapılarak mahkûmiyet halinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazı ile denetimli serbestlik tedbirlerinin uygulanmasına engel bir hal olmadığı belirtilmiştir.***

İhbar

Kanunun 7 nci maddesinde ihbar yükümlülüğü düzenlenmiştir. Buna göre; ***şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı halinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir.*** İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.

Kanunda ihbar yükümlüğü düzenlenmiş, ancak bu yükümlülüğü yerine getirmeyenlere ilişkin yaptırımlar ise düzenlenmemiştir.

Tedbir Kararlarının Verilmesi, Tebliği ve Gizlilik

Kanunun 8 inci maddesinde, tedbir kararlarının verilmesi, tebliği ve gizliliğe ilişkin hükümler yer almaktadır.

Buna göre; **tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülki amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.**

Tedbir kararı ilk defasında en çok **altı ay için** verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hallerde, re'sen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.

Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

Tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana **tefhim veya tebliğ edilir.** Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhal tebliğ edilir.

Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık halinde şiddet uygulayan hakkında **zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar** yapılır.

Gerekli bulunması halinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, **tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur.** Yapılacak tebligatlara ilişkin **ayrı bir adres tespit edilir.** Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanır.

Talep halinde ilgililere **kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimi sağlanır.**

Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında öngörülen, koruyucu tedbir kararı verilirken delil ve belge aranmayacağı, önleyici tedbir kararlarının da geciktirilmeksizin verileceğine yönelik hüküm, uygulamada en çok soruna yol açan hükmüdür. Şiddet mağdurlarının derhal korunması esas olmakla birlikte, hakim tarafından koruyucu tedbir kararı verilirken delil ve belge aranmaması, haksız uygulamalara ve telafisi güç sonuçlara neden olabilmektedir. Bu bakımdan hakim tarafından koruyucu tedbir kararlarının verilirken, hayati tehlike olan durumlar hariç tutulmak üzere, “delil ve belge aranacaklar”

ile delil ve belge aranmayacaklar” olarak ikili ayrıma gidilmesi uygulamadaki sorun, tereddüt ve haksız uygulamaları tamamen ortadan kaldıracaktır.

Tedbir kararlarının, şiddet uygulayana tebliği de bazen uygulamada sorunlara yol açabilmektedir. *Kimlik ve adres bilgilerinin değiştirilmesi ile korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adreslerinin resmi kayıtlarda gizli tutulmasına yönelik kararların, aleyhine tedbir kararı verilen kişiye tebliği, korumanın amacına aykırı olmakta ayrıca korumanın etkinliğini azaltmaktadır. Bu tür kararlar; doğrudan şiddet uygulayana yönelik olmayıp sırf mağduru koruma amacı taşıdığından şiddet uygulayana tebliğ edilmemesi gerekmektedir. Kanun kapsamında tedbir kararlarının tebliğine ilişkin ayırım yapılarak, hangi tür kararların kime tebliğ edileceğinin belirtilmesine yönelik mevzuat değişikliği yapılması uygulamadaki sorunları ortadan kaldıracaktır.*

Kanunda, Hakim tarafından verilebilecek tedbir kararlarının süreye tabi kılınması da ayrı bir sorun alanıdır. *Kimlik bilgisinin değiştirilmesi, adres bilgilerinin kayıtlarda gizli tutulması gibi tedbir kararlarının niteliği gereği süreye tabi olmaması gerekmektedir.*

İtiraz

Kanunun 9 uncu maddesinde, Hakim tarafından verilen kararlara yapılacak olan itiraz düzenlenmiştir, maddeye göre her iki tarafın da karara itiraz hakkı bulunmaktadır.

Bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren *iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.*

Hakim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması halinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması halinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hakimi ile asliye hukuk mahkemesi hakiminin aynı hakim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

İtiraz mercii kararını bir hafta içinde verir. *İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.*

Maddenin ikinci fıkrasında itiraza bakacak mahkemenin belirlenirken, aile mahkemesi hakimi ile asliye hukuk mahkemesi hakiminin aynı hakim olması halinde ise “...*en yakın asliye hukuk mahkemesinin...*” görevli kılınmasına ilişkin hükmün Kanunun ruhuna ve

sistematığıne uygun düşmemesi nedeniyle, maddedeki itiraz merciinin “...*en yakın aile mahkemesi hakimi...*”olarak düzenlenmesi yönünde mevzuat değişikliği yapılması görev hükmünü daha etkin kılacaktır.

6284 sayılı Kanun'un, mülga 4320 sayılı Kanundan en önemli farkı, şiddet mağdurunu korumaya yönelik ivedi tedbirleri düzenlemesidir. *Kanun kapsamında verilen kararlara karşı temyiz yolu kapalıdır.* Böylece, tedbir kararlarının en seri şekilde verilerek mağdurun korunması amaçlanmıştır. Ancak *temyiz yolunun kapalı olması içtihat oluşmasını önlemekte ve uygulama birliğinin sağlanmasına da engel olmaktadır. Bu durumun önüne geçilebilmesi için, 6284 sayılı Kanun ve uygulaması hakkında hakim ve Cumhuriyet savcısı adaylarına meslek öncesi eğitim verilmesi, halen meslekte bulunan hakim ve Cumhuriyet savcularına ise meslek içi eğitim verilmesi son derece önem arz etmektedir.*

Tedbir Kararlarının Bildirimi ve Uygulanması

Kanunun 10 uncu maddesinde tedbir kararlarının bildirimi ve uygulanması düzenlenmiştir. Aile mahkemeleri, kendilerine kolluktan, kişinin kendisinden, Cumhuriyet savcılığından, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı yetkililerinden gelen talepler üzerine tedbir kararı vermektedir. Kararın infazı ve takibi ise mahkemenin görevi değildir. *Tedbir kararları, verildikten sonra en seri vasıtalarla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il veya ilçe müdürlükleri ile kararın niteliğine göre Cumhuriyet savcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilmektedir.*

Bu kanun kapsamında yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan mercii tarafından Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüğüne derhal bildirilir.

Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu ve önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

Tedbir kararının ilgililere tebliğ ya da tefhim edilememesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

İşyeri değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir.

Teknik Yöntemlerle Takip

Kanunun 12 nci maddesine göre; bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında **hakim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir**. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınmaz.

Maddenin ikinci fıkrasında, teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Anılan **yönetmelik çalışmalarının henüz tamamlanmamış olması ve teknik altyapının oluşturulamaması nedeniyle, bu Kanun kapsamında halen, pilot uygulamalar dışında teknik yöntemle takip yapılamamaktadır**.

Tedbir Kararlarına Aykırılık

Kanunun 13 üncü maddesinde tedbir kararlarına aykırılık halinin sonuçları düzenlenmiştir.

6284 sayılı Kanunla, mülga 4320 sayılı Kanunda bulunmayan “**zorlama hapsi**” müessesesi düzenlenmiştir. 4320 sayılı Kanunda, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ihlal halinde, koruma kararına uymayan eş veya diğer aile bireyleri hakkında sulh ceza mahkemesine kamu davası açılmakta iken, **6284 sayılı Kanunla ceza hükmü kaldırılarak, tedbirin ihlali halinde “zorlama hapsi” uygulaması getirilmiştir**.

Bu Kanun hükümlerine göre; hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayanın, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi halinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla **üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur**.

Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi **onbeş günden otuz güne kadardır**. **Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez**.

Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir.

Zorlama hapsine yönelik uygulamalar, hakimler açısından ayrı bir sorun alanını oluşturmaktadır. **Zorlama hapsinin nasıl verileceği, aleyhine tedbir verilenin savunmasının alınıp alınmayacağı, infaz zamanasını, tedbir süresinin bitmesi halinde zorlama hapsi verilip verilmeyeceği gibi hususlarda tereddüt yaşanmaktadır. Zorlama hapsi ve**

uygulanmasına yönelik detayların ayrı bir yönetmelikle düzenlenmesinin, bu sorunların ortadan kaldırılmasına ve uygulama birliği sağlanmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

Kanunun 14 üncü maddesinde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, *şiddet önleme ve izleme merkezlerini kuracağı*, kurulan bu *merkezlerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmalarının yapılarak destek hizmetlerinin verileceği* belirtilmiştir.

Ülkemizde halen 14 il merkezinde ŞÖNİM hizmet vermektedir. ŞÖNİM'lerin en kısa zamanda tüm ülke çapında yapılanmaları ve işleyişlerine yönelik olarak kapsamlı bir yönetmelik çıkarılarak yürürlüğe konulması gerekmektedir.

Destek Hizmetleri

Kanunun 15 inci maddesinde, bu Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından *korunan kişi ve şiddet uygulayan hakkında şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri sıralanmıştır.*

Madde kapsamında *hakim, korunan kişiyle ilgili olarak, kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlanıp sunulmasını; ayrıca şiddet uygulayanla ilgili olarak kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunulmasını ŞÖNİM yetkililerinden isteyebilecektir.*

ŞÖNİM'lerin, koruyucu ve önleyici tedbir kararlarına yönelik veri toplamaktan, Kanun kapsamında öngörülen hizmetleri koordine etmeye kadar birçok görevi bulunmaktadır. Ancak ŞÖNİM'lerin *tüm ülke çapında yapılanamaması nedeniyle hakim tarafından bu madde kapsamında talep edilen raporlar her zaman gerektiği gibi hazırlanamamakta,*

mahkemelere bu yöndeki geri dönüşler sınırlı şekilde yerine getirilmektedir. Belirtilen nedenlerle ŞÖNİM'lerin en kısa zamanda tüm ülke çapında yapılanmaları ve işleyişlerine yönelik olarak kapsamlı bir yönetmelik çıkarılarak yürürlüğe konulması gerekmektedir.

Nafaka

Kanunun 18 inci maddesi “*nafaka*” kenar başlığını taşımaktadır. Maddeye göre; bu Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi halinde, kararın bir örneği, re'sen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir. *İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır. Ayrıca harç ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.*

Harçlardan ve Masraflardan, Vergilerden Muafiyet Ve Davaya Katılma

Kanunun 20 nci maddesinde, bu kanun hükümlerince verilen tedbir kararlarına ilişkin yapılacak masraflara ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Maddeye göre; *bu Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.*

Ancak bu hükme rağmen uygulamada kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi sırasında, değerli kağıt bedelinin kim tarafından ödeneceği konusunda tereddüt yaşanmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan *idari, cezai, hukuki her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir.*

Kanunun diğer hükümlerinde, destek hizmetleri, kurumlararası koordinasyon ve eğitim, geçici maddi yardım yapılması, sağlık giderlerine yönelik konular düzenlenerek hüküm altına alınmıştır.

6284 sayılı Kanunda öngörülen koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin ve hızlı bir şekilde yerine getirilerek mağdurların korunması amacıyla, kurumlar arası koordinasyonun

sağlanmasına öncelik verilmesi ve süreç içerisinde yer alan tüm uygulayıcıların gerekli eğitim faaliyetlerine tabi tutulmaları, bu konuda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından eğitim materyalleri ve eğitim programlarının hazırlanması, bu eğitimlerdeki sürekliliğin sağlanabilmesi açısından eğitici eğitimlerine önem verilmesi ve ülke genelinde farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmaların bir an önce tamamlanması gerekmektedir. Ayrıca, Kanunun uygulanmasına yönelik olarak alt yapı ve mevzuat eksiklikleri de giderilmelidir.

3.3.3. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile Uygulamasının Analizi

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 8 Mart 2012 tarihinde TBMM’de kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanun kapsamında şiddet mağdurları ve şiddet uygulayan kişiler hakkında verilen tedbir kararlarına ilişkin veriler Tablo 8’de ve Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 8: Türkiye Geneli Koruyucu Tedbir Karar Sayıları

Türkiye Geneli Koruyucu Tedbir Kararı Sayıları			
Tedbir Kararının Türü	2012 Yılı	2013 Yılı	2014 Yılı
Barınma	342	536	1660
Geçici Maddi Yardım	54	195	128
Rehberlik ve Danışmanlık Hizmeti	72	137	188
Korunma	2623	7.888	13.887
Kreş Yardımı	6	45	33
İş Yerinin Değiştirilmesi	15	17	45
Eşinden Ayrı Yerleşim Yeri Belirlenmesi	77	26	43
Tapu Kütüğüne Aile Konutu Şerhi Konulması	22	13	27
Tanık Koruma Kanunu Çerçevesinde Kimlik Değişikliği	20	95	87
Diğer	2.064	2.097	1016
Toplam	5.295	11.049	17.114

Tablo 9: Türkiye Geneli Önleyici Tedbir Karar Sayıları

Türkiye Geneli Önleyici Tedbir Kararı Sayıları			
Tedbir Kararının Türü	2012 Yılı	2013 Yılı	2014 Yılı
Korunan kişiye yönelik şiddet içerikli söz ve davranışta bulunmama vb.	46.963	76.681	86.820
Konuttan uzaklaştırma	18.747	25.272	30.587
İşyerine ve konuta yaklaşmama	28.872	50.549	62.936
Çocuk ile ilişkinin düzenlenmesi	2.168	2.010	1.785
Yakınlarına ve çocuklarına yaklaşmaması	12.433	23.310	31.508
Şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi	18.839	24.744	24.141
İletişim araçları ile rahatsız etmemesi	22.818	34.915	35.635
Alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması	12.840	17.181	14.270
Psikolojik tedavisinin sağlanması	2.054	2.337	2.891
Zorlama hapsi	1.074	1.399	1.380
Diğer	2.701	2.476	2.410
Toplam	169.509	260.874	294.363

Bu bölüm;

- Kanun metninden kaynaklanan eksikler ve sorunlar,
- Kanunun uygulanmasında ihtiyaç duyulan mekanizmaların oluşturulamamasından kaynaklanan sorunlar,
- Uygulamadan kaynaklanan sorunlar ve
- Kurumlar arası koordinasyon eksikliği ve farkındalık alt başlıklarına ayrılmıştır.

Ancak konuların iç içe geçen yapısı başlıkların ayrıştırılmasını güçleştirdiğinden, zaman zaman konularda tekrara gidilse de meydana gelen çakışma konunun başlık ile örtüşen yönü ele alınarak aşılmaya çalışılmıştır.

3.3.3.1. Kanun Metninden Kaynaklanan Tereddütler

6284 sayılı Kanun metninden kaynaklanan eksiklikler iki başlık altında açıklanabilir. Bunlardan ilki; konunun metinde ele alınış biçiminde yaşanan sorunlar iken; diğeri Kanunun uygulanmasına yönelik usul ve esasların eksik ya da hiç düzenlenmemiş olması nedeniyle anlaşılma zorluğudur.

6284 sayılı Kanunun amacı 1 inci maddesinde; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi biçiminde ifade edilmiştir. Aynı maddede Kanunun temel ilkeleri kapsamında uluslararası metinlere atıf yapılarak, şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izleneceği vurgusu yapılmıştır. Dolayısıyla Kanunun ruhunda, süratli bir şekilde hareket edilmesi ve atıf yapılan metinlerden yola çıkıldığında yasanın mağdur odaklı bir anlayışla uygulanması gerektiği açıktır.

Bu bakımdan, Kanun metninin oluşturulmasında uygulamanın en seri şekilde hayata geçirilmesine yönelik düzenlemelere yer verilmiştir. Bunların başında 8 inci maddenin üçüncü fıkrası yer almaktadır. Söz konusu düzenlemede *“Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.”* denilmektedir. Oysa şiddet mağdurları için öngörülmüş olan koruyucu tedbir kararlarının tümü *“delil ve belge aranmaksızın”*

hükmedilmeye uygun değildir. Örneğin mağdurun işyerinin değiştirilmesi, tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması ya da korunan kişi bakımından hayatı tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi yönündeki hükümlerin delil ve belge aranmaksızın verilmesi riskler taşımaktadır. Özellikle kişinin kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgeleri değiştirilirken, koruma talep eden kişinin başka bir suç nedeniyle aranan bir kişi olması veya kişinin tedbir kararının üzerinde yaratacağı etkileri öngörememesi durumlarında geri dönülemez sonuçlar doğabilecektir.

Diğer taraftan tedbir kararlarıyla birlikte hükmedilebilen gizlilik kararı da söz konusu değerlendirmelerle benzer riskler taşımaktadır. Kanun gereğince gerekli bulunması hâlinde, diğer tedbir kararları ile birlikte talep üzerine veya re'sen, Kanun 8 inci maddesi altıncı fıkrası kapsamında *“korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgilerinin tüm resmi kayıtlarda gizli tutulması”* yönünde karara hükmedilmesi mümkündür. Bu durumda şiddet mağduru hakkında verilen bir koruyucu tedbir kararının yanında ayrıca gizliliğe hükmedilmesi halinde, kişinin kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi yönündeki kararın verilmesinde de belirtilen riskler baş gösterecektir.

Yukarıda belirtilenlere ek olarak kimlik bilgilerinin değiştirilmesi tedbirinin, yasa metninde klasik bir tedbir kararı gibi süreye bağlı verilmesi sorunlara yol açmaktadır. Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında tedbir kararlarının ilk defasında en çok altı ay için verilebileceği; ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, re'sen, *“Korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebileceği”* hüküm altına alınmıştır. Ne var ki kişinin kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi yönündeki hüküm, doğası gereği süreli olarak uygulanabilecek bir tedbir değildir. Mağdur bakımından risk oluşturan kişilerin kendisine ulaşamaması amacıyla hükmedilebilecek bu tedbir kararı, kişinin tüm geçmişinin saklanarak risksiz yeni bir hayata başlamasını öngören bir tedbirdir. Oysa söz konusu tedbirin doğasına aykırı bir şekilde süresinin uzatılması, ilgili kurumlara ve şiddet mağduruna fazladan bir yük getirmektedir. Benzer biçimde iş yeri değişikliği ve tapuya aile konutu şerhi konulması kararlarında da bu tedbirlerin klasik bir tedbir kararı gibi süreli uygulanması, kararların niteliği ile bağdaşmamaktadır.

Ayrıca kimlik değişikliği tedbirine hükmedilmesinin ardından yapılacak belge değişikliklerinde alınan kıymetli kağıt bedelinin, Kanununun harç ve masraflardan muafiyete ilişkin maddesinde sayılmamış olması bu masrafın kimden alınacağı noktasında soruna yol açmaktadır.

Bir tedbir kararı olmamakla birlikte tedbir kararına aykırı davranılması durumunda şiddet uygulayan için hükmedilen “Zorlama hapsi” kararı da delil ve belge aranmadan, savunma alınmaksızın ve kolluk tarafından düzenlenecek bir tutanağa dayanarak verilmektedir. Öte yandan her ne kadar Kanunda zorlama hapsinin uygulanabilmesi için tedbir kararının kişiye tebliğ edilmesi zorunluluğu ifade edilse de, 7201 sayılı Tebligat Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca tebligatın, tebliğ yapılacak şahsa bilinen en son adresinde yapılacağı ve bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığına anlaşılması veya tebligat yapılamaması hâlinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresinin, bilinen en son adresi olarak kabul edilerek tebligatın buraya yapılacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeden dolayı zorlama hapsinin uygulanacağı konusunda kişiye hiç ihtarda bulunulmamış olması riski mevcuttur. Dolayısıyla tebligat hususundaki çekincelere ek olarak konunun düzenlendiği 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği yeterince açık değildir. Yönetmelik gereği kararın duruşma yapılmaksızın verilmesi “savunma hakkının kutsallığı” nı zedelediği gibi ceza yargılamasına ilişkin bir sürecin aile mahkemesinde yürütülmesi de hukuki açıdan problemlidir.

Buna ek olarak, zorlama hapsi kararının infazı için kesinleşmesinin beklenip beklenmeyeceği ya da infaz zamaşımının olup olmadığı; ayrıca bu kararın **hangi süre içerisinde alınacağı**, özellikle tedbir süresi bittikten sonra zorlama hapsine yönelik karar verilip verilemeyeceği hususları da net değildir.⁹⁰ Metindeki bu açıklıklar aile mahkemelerinde farklı yorumlara, dolayısıyla farklı uygulamalara yol açmaktadır.

Kanun metninde yer alan ancak eksik bir düzenleme olarak ifade edilebilecek bir diğer husus “İhbar” başlıklı 7 nci madde de yer almaktadır. Düzenleme, ihbarı alan kamu görevlilerini Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlü kılarsa da söz konusu maddede görevini yerine getirmeyen kişilere yasal yaptırım uygulanması hususunun düzenlenmemiş olması bir eksikliktir. Zira İstanbul Sözleşmesi ile getirilen “özen

---

⁹⁰ 29.01.2015 tarihli Komisyon toplantısında aile mahkemesi temsilcisi tarafından yapılan sunum.

yükümlülüğü” çerçevesinde, ülke olarak hem uluslararası bir yükümlülüğün yerine getirilmesi hem de söz konusu eksikliğin şiddetle mücadele gayretlerini sekteye uğratmaması bakımından ihbar yükümlülüğünün yaptırımı bağlanması göz ardı edilmemesi gereken bir husustur.

Bir diğer sorun alanı, silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesine yönelik tedbir kararının uygulanmasının nasıl yapılacağı hususunda baş göstermektedir. Uygulamada el konulan silahların nereye teslim edileceğine yönelik mevzuatta açık bir düzenleme olmaması farklı uygulamalara yol açmaktadır. Öte yandan kadına yönelik şiddet olaylarında ciddi bir risk faktörü olarak kabul edilen silaha, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından el konulamaması riskli durumlara yol açabilmektedir.

Diğer taraftan Kanun ile 14 pilot ilde ŞÖNİM’lerin kurulması öngörülmüştür. Bu merkezlerin kurulmasındaki amaç şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları yapılması ve Kanun kapsamındaki kişilere yönelik destek hizmetleri verilmesidir. Bu kapsamda yasa ile ŞÖNİM’lere son derece önemli görevler tanımlanmıştır. Ancak, Kanunun yürürlüğe girmesinin üzerinden üç yıl geçmiş olmasına rağmen, bu kuruluşların usul ve esaslarının net bir biçimde tanımlanmamış olması yasanın etkin uygulanmasının önünde önemli bir engeldir. Örneğin, Kanun kapsamında nafakaya hükmedilmesi halinde uygulama yönetmeliği gereği, bu kararın re’sen icra müdürlüğüne gönderilmesi öngörülmüştür. Oysa, uygulamada ilgili mevzuat gereği icra müdürlükleri talep üzerine işlem yaptığından ve re’sen harekete geçemediğinden hükmün nasıl yerine getirileceği tartışmalara yol açmaktadır.

Ayrıca, Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca tedbir kararının kaldırılmasına re’sen veya başvuru üzerine hükmedilebilmektedir. Ancak, şikayet edenin, şikayetinden vazgeçmesi durumunda daha önceden hükmedilmiş olan tedbirlerin kaldırılıp kaldırılmayacağına ilişkin yasada açık bir hüküm bulunmamaktadır. Konuya ilişkin bir uygulama birliği olmamasına rağmen, bazı hakimler kişinin baskı altında şikayetlerinden vazgeçme ihtimalleri olduğunu düşünerek mağduru dinlediklerini ve gerçekten problemin olmadığına kanaat getirdikleri noktada tedbir kararını kaldırdıklarını ifade etmişlerdir.⁹¹ Konu İstanbul Sözleşmesi’nin Açıklayıcı Kitapçığı’nda özellikle ağır şiddet olaylarında mağdur beyanını veya şikâyetini geri çekmiş olsa bile devam etmekte olan hukuk süreçlerinin

⁹¹Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü,6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Etki Analizi Araştırması

yürütüleceği biçiminde ifade edilmiştir. Zira kadına yönelik şiddet eylemlerin çoğunun aile üyeleri, yakın partnerler ve mağdurun yakın çevresinden kişiler tarafından gerçekleştirilmesi, bunun sonucunda ortaya çıkan utanç, korku ve çaresizlik duygularının suç bildirimini olumsuz yönde etkileyeceği göz ardı edilmemelidir.⁹²

3.3.3.2.Kanunun Uygulanmasında İhtiyaç Duyulan Mekanizmaların Oluşturulamamasından Kaynaklanan Sorunlar

6284 sayılı Kanunun uygulanmasının önündeki en büyük engellerden biri uygulamanın sağlanmasına yönelik alt yapının hazır olmayışıdır. Bu durum yasada öngörülen önlemlerin gerektiği gibi yerine getirilememesinin yanı sıra zaman zaman şiddet mağduruna yönelik riskleri de artırabilmektedir.

Şiddet mağduruna gereken hallerde en etkin koruma sağlayabilecek tedbirlerden biri 4 üncü maddede düzenlenmiş olan işyeri değişikliği tedbiridir. Söz konusu tedbirin nasıl uygulanacağına ilişkin Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde kişinin tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre işyerinin bulunduğu il içinde ya da dışında görevlendirilebileceği belirtilmiştir. Ancak uygulamada söz konusu hükümde kişinin tabi olduğu mevzuata yapılmış olan atıf nedeniyle hükmün uygulanması neredeyse olanaksız hale gelmektedir. Diğer taraftan özel sektörde çalışmakta olan kadınlar bakımından hükmün fiiliyatta uygulanması şayet kişinin görev yaptığı kuruluşun başka bir şubesi yoksa mümkün olamamaktadır. Ayrıca, mahkeme kararlarında söz konusu tedbire hükmedilirken farklı usuller izlendiği gözlemlenmiştir. Kimi kararlarda doğrudan madde metnine atıf yapılırken kimi kararlarda ise birkaç kurum sayılarak bunlara benzer herhangi bir kuruma atama yapılması yönünde karar verildiği görülmüştür. Bahsedilen biçimde verilen kararların yasa ile uyumu tartışmalı olmakla birlikte uygulamaya da geçirilemediği durumlara rastlanmaktadır.

Bir diğer sorun alanı ise 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi kararının verilmesine ve uygulanmasına ilişkin net bir usul belirlenmemiş olmasıdır. Örneğin, bilgi ve belgelerin değiştirilmesi aşamasında mağdur tarafından beyanı unutulmuş belgeler, sonraki süreçte yeni mağduriyetlere yol açabilmektedir. Ayrıca, şiddet mağdurunun çocuğunun bulunması halinde, çocuk için de bu yönde karar verilip/verilmemesinin yaratacağı riskler, karar verilmemesi halinde ebeveynlik haklarının nasıl kullanılacağı konuları çözümlenmesi gereken sorunlar arasındadır.

⁹²<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/210.htm>(Erişim: 28.05.2014)

Öte yandan, özellikle yüksek riskli vakalarda en temel ihtiyaç, mağdurun gizliliğinin sağlanmasıdır. Oysa gizlilik kararı verilmesinin ardından uygulamada yaşanan sorunların temelinde alt yapı eksikliği yatmaktadır. Bu kararın tüm resmi kayıtlar bakımından sağlanması, korumanın etkinliği bakımından bir zorunluluk olmasına rağmen, hala kimi kamu kurum ve kuruluşlarının kayıt sistemlerinde bu gizliliğin sağlanmamış olduğu görülmektedir. Ayrıca, Tapu Müdürlükleri ve bankalar nezdinde yürütülecek işlemler için gerekli prosedür nedeniyle de mağduriyetler yaşanmaktadır.

Kanun'da ele alınan bir diğer önemli konu olan tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemlerin kullanılabilmesine dair düzenleme Adana ve Bursa illerinde pilot uygulama olarak hayata geçirilmiştir. Pilot uygulama işleyiş sürecine bakıldığında, 6284 sayılı Kanunun 12 inci maddesi gereğince “Teknik Yöntemlerle Takip Kararı” aile mahkemesi hakimi tarafından alınmaktadır. Söz konusu karar ŞÖNİM'e gönderilmekte olup, güvenlik butonu cihazları mağdurlara ŞÖNİM ve Emniyet Genel Müdürlüğü personeli tarafından ŞÖNİM'de teslim edilmektedir. Güvenlik butonu cihazının gerekli hallerde değiştirilmesi ve tedbir kararlarının sona ermesini müteakiben cihazların geri alınması da ŞÖNİM tarafından gerçekleştirilmektedir. Yöntem olarak seçilen güvenlik butonu uygulamasının teknik açıdan etkin olduğunu söylemek güçtür. Özellikle mağdurların acil durumda (şiddete maruz kalma tehlikesi altında olduğu durumda) cihaza basması ile ekibin olaya müdahalesi arasında geçen sürede, mağdurun ciddi risk altında bulunduğu tespit edilmiştir. Oysa söz konusu uygulamadan beklenen fayda, mağdurun hareket alanını genişletmesi ve tehlike durumunda en kısa sürede olaya müdahale edilmesinin sağlanmasıdır. Bu durum mağdurların kendilerini güvende hissetmemesi sonucunu doğurmaktadır.

ŞÖNİM'lere ilişkin usul ve esasların düzenlenmemiş olmasının yanı sıra merkezlerin kapasite sorunları da dikkat çekmektedir. Öncelikle 14 pilot ilde uygulamaya devam edilmesi ve ülke geneline yaygınlaştırılamaması nedeniyle, ŞÖNİM'de kapasite ve nitelik problemlerine rağmen yürüyen bazı işlerin, ŞÖNİM bulunmayan illerde daha derinden hissedilen bir problem olduğu bilinmektedir.

Şiddet mağdurlarının en temel ihtiyaçlarından biri hukuki yardım alabilmektir. Nitekim bugüne kadar en çok talep edilen ve en yüksek oranda uygulanan ikinci karar hukuki destekdir.⁹³ ŞÖNİM'lerde bu hizmet daha çok kişinin barolara yönlendirilmesi ile

---

⁹³Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Etki Analizi Araştırması

sonuçlanmaktadır. Oysa şiddet mağdurlarının kurumlar arasında tekrar mağdur olmamaları mantığıyla oluşturulmuş olan ŞÖNİM'lerde avukat istihdam edilmesi ve kadınların yönlendirilmesinden ziyade pek çok işleminin mümkün olduğunca tek çatı altında yerine getirilmesi gerekmektedir.

Benzer biçimde kişinin kreş yardımı, iş bulma ve meslek edindirilmesine yönelik faaliyetler de kadının güçlendirilmesi ve şiddet döngüsünü kırması bakımından hayati bir öneme sahiptir. 2014 yılında konukevi ve ilk kabul birimine başvurarak iş ve meslek edindirme kurslarına giden 3.937 kadından 1.072 tanesi işe yerleştirilmiştir. Bu işlerin düşük nitelikli olması, kadınlara çocuk bakım hizmeti desteğinin kısa bir süre için sunuluyor olması gibi nedenler mağdurların güçlendirilmesinin önünde önemli bir engeldir.

ŞÖNİM'lerde şiddet uygulayana yönelik öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programları şu ana kadar sınırlı düzeyde uygulanabilmektedir. Bu durum failin bu hizmetlerden yararlanmaya gönüllü olmamasının yanı sıra özel bir eğitim gerektiren bu hizmeti sunacak insan kaynağının bulunmamasından da kaynaklanmaktadır.

Donanımlı personel eksikliği sadece ifade edilen alanda değil; diğer hizmet faaliyetlerinde de karşılaşılabilen bir sorundur. Örneğin şiddetle mücadelenin önemli sac ayaklarından biri konuya ilişkin izlemeyi sağlamaya dönük sağlıklı bir veri tabanı oluşturulmasıdır. Bu amaçla ŞÖNİM'ler bünyesinde tedbir kararları ve hizmetten yararlananlara yönelik bir takım veriler tutulmakla birlikte, kimi illerde bu konuda personel sayısının yeterli olmaması nedeniyle, söz konusu verilerin sağlıklı bir şekilde kayıt altına alındığını söylemek güçtür. Alanda çalışacak meslek elemanı eksikliği hem süreçte aksamalara yol açmakta hem de çalışanlar bakımından tükenmişlik sendromu gibi yıpranmışlıklara neden olabilmektedir.

Kurumsal kapasite problemi insan kaynağının yanı sıra hizmet binalarının sayısı ve kapasitesi ile de yakından ilgilidir. Bu ilişki sosyal hizmet faaliyetleri bakımından kadın konukevlerinin sayısına bakıldığında da kendini göstermektedir. ASPB'ye bağlı 95, yerel yönetimlere bağlı 33 ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı 3 olan kadın konukevlerinin toplam 3.382 kapasite ile hizmet vermektedir. AK tarafından konukevleriyle ilgili belirlenen standarda göre, konukevlerinin kapasitesi her 7500-10000 nüfusa karşılık bir kalacak

yerdir.⁹⁴“Kalacak yer” bir yetişkinin ve ortalama sayıdaki çocuğun kalabileceği yer olarak tarif edilmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının a bendi uyarınca, nüfusu 100.000’i geçen belediyelerin kadın ve çocuklar için konukevi açma zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak aynı maddenin b bendinde yer alan “*Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.*” ibaresi nedeniyle pek çok belediye bu yükümlüğü yerine getirmemektedir.

Kurumsal kapasiteye ilişkin sorunlar sadece sosyal hizmet alanında değil bunun yanı sıra mahkemeler ve kolluk kuvvetleri bakımından da kendini göstermektedir. Aile mahkemelerinde aile hukukuna ilişkin pek çok davanın yanı sıra 6284 sayılı Kanuna ilişkin taleplerin karara bağlanması iş yükünü artırmaktadır. Ayrıca söz konusu taleplerin detaylı bir biçimde incelenebilmesi ya da hakim tarafından ihtiyaç duyulması halinde tarafların dinlenilmesi mümkün olamamaktadır.

Şiddet mağdurlarının ilk müracaat noktası Polis Merkezleri’dir.⁹⁵ Bu bakımdan Kanunda da görev alacak personelden “kolluk görevlileri”ne özel önem atfedilmiştir. Kanunda tanımlanan görevlerin, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeterli sayıda personel tarafından yerine getirilmesi öngörülse de uygulamada bu mümkün olamamaktadır. Zira her karakolda aile içi şiddet suçları biriminin olmaması, bu eğitimlerin sınırlı sayıda personele verilmesi ve görev yeri değişen personel yerine konuya ilişkin eğitim almamış personelin atanmış olması branşlaşmayı olanaksız kılmaktadır.

Öte yandan kolluk kuvvetleri tarafından özellikle geçici koruma kararı ya da çağrı üzerine koruma kararı verilen hallerde personel yetersizliği nedeniyle kararın uygulanmasında güçlükler yaşanmaktadır. Oysa koruyucu tedbir kararları içinde en fazla hükmedilen karar geçici koruma kararıdır. Şiddet mağdurunun hayati riski bulunması durumunda kolluk

---

⁹⁴Council of Europe, Group of Specialists For Combating Violence Against Women, (1997), Final Report of Activities of The EG-S-VL Including A Plan of Action For Combating Violence Against Women, Strasbourg; Blueprint of The Council of Europe Campaign to Combat Violence Against Women, Including Domestic Violence, EG-TFV(2006)8rev5, Strasbourg, 2006; EU European Parliament Resolution on Violence Against Women (1986) Doc. A2- 44/86 OJ. C. 176. EU Conference on Violence Against Women Cologne (1999) Expert Forums Recommendations; EU Austrian Presidency of The Council of The European Union (1998), Conference of Experts–Police Combating Violence Against Women, Baden; EU Expert Meeting on Violence Against Women Recommendations (1999) Jyväskylä, Finland.

⁹⁵Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Etki Analizi Araştırması’na göre şiddet gören kadınların %87’si ilk başvurularını polise yapmaktadır.

refakatinde belli bir yere transferi sağlanırken ilgili kurumların araç sayısının yeterli olmamasından kaynaklanan problemler yaşanmaktadır.

3.3.3.3. Uygulamadan Kaynaklanan Sorunlar

Gerek Kanun metninden kaynaklanan nedenler gerekse Kanunun uygulanmasında ihtiyaç duyulan mekanizmaların oluşturulamamasından kaynaklanan belirsizlikler uygulamada da bazı aksaklıklara yol açmaktadır.

Bu anlamda en sık karşılaşılan sorunlardan ilki, Kanunda yer alan ivedilikle karar verilmesi yönündeki anlayışın somut olaya uygunluk değerlendirmesi yapılmaksızın, şablon kararlar verilmesine yol açmasıdır. Mağdur için ihtiyaç değerlendirmesi yapılamaması, öngörülen tedbirlerden umulan faydanın alınamamasına yol açmaktadır. İhtiyaç değerlendirmesi yapılmadan karar verilmesi Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasının yanlış yorumlanmasından kaynaklanabilmektedir. Zira maddede yer alan koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için delil veya belge aranmayacağı; önleyici tedbir kararlarının ise geciktirilmeksizin verileceği yönündeki düzenlemenin, uygulamada tüm tedbir kararları bakımından “delil ve belge” aranmayacağı yönünde yorumlandığı görülmektedir. Örneğin, olayın niteliğine ve ağırlığına bakılmaksızın 6 ay için verilen “*müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi*” tedbir kararı somut olaya göre orantısız bir uygulama olabilmektedir. Kadına yönelik şiddetin en çok eş ve sevgili gibi en yakınlarındaki erkeklerden yöneldiği göz önüne alındığında uzaklaştırma kararının gerekliliği tartışılmazdır. Ne var ki yasa uygulayıcılar⁹⁶ tarafından şiddeti önlemede en etkili karar olarak nitelenen bu tedbir kararının, her olay için ayrı bir değerlendirme yapılmaksızın ve olayın ağırlığı ile orantısız bir şekilde uygulanmasının mağdur için de farklı riskler yaratacağı göz önüne alınmalıdır.

Söz konusu tedbir kararı farklı ülkelerde de şiddet mağdurunun güvenliğini sağlamanın en etkili yollarından biri olarak yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. AK tarafından kabul edilen İstanbul Sözleşmesi'nin Açıklayıcı Kitapçığı'nda “Acil durum uzaklaştırma emirleri” olarak tanımlanan bu kararların nasıl uygulanacağına ilişkin yönlendirmelere yer verilmiştir. Buna göre, zaten mağdur olan bir kişiyi bir yere sığınma yükünden acilen kurtaran bu tedbirin uygulanmasında dikkat edilecek hususlar şunlardır:

---

⁹⁶6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Etki Analizi Araştırması'nda Kanun uygulayıcıların büyük bölümü şiddetin önlenmesinde en etkili karar olarak “uzaklaştırma tedbiri”ni gördüklerini ifade etmişlerdir.

- Tedbirin mağdura etkili bir koruma sağlanmasına yetecek bir süre için uygulanması,
- hemen zarara yol açabilecek, gerçekleşmiş veya tekrarlanma olasılığı bulunan durumların “yakın tehlike” olarak kabul edilmesi,
- kararın uygulanmasında mağdurun veya risk altındaki kişinin güvenliğine özel özen gösterilmesidir.⁹⁷

Kanunun uygulanmasındaki problemlerden bir diğeri, şiddet uygulayanın muayene ve tedavisi ile öfke kontrolü ve rehabilitasyonuna ilişkin tedbirlerin uygulanmamasıdır. Zira, söz konusu karar kişinin sağlık hakkı kapsamında, onayı olmaksızın zorlanamayacağı bir tedbir olarak nitelendirilmekte ya da kişinin rızası olmaksızın bu tedbirden umulan faydanın elde edilemeyeceği ifade edilerek söz konusu karar uygulanmamaktadır.

Kanunda düzenlenen “gizlilik” kararı uygulamaya ilişkin bazı sorunlara da yol açmaktadır. Özellikle okul ve hastaneler gibi bazı kurumlarda görev yapan personelin şiddet uygulayan kişilerle, şiddet mağduruna ulaşmasını sağlayacak bilgileri paylaşması ciddi sorunlara yol açmaktadır. Konuya ilişkin bilincin düşük olmasının yanı sıra Kanunda gizliliğin ihlali halinde TCK’ya yapılan atıfla bu kişilerin cezai müeyyideye tabi tutulacağı belirtilmesine rağmen bu yönde bir uygulamaya rastlanmamaktadır.

Öte yandan gizliliğe ilişkin bir diğer problem, şiddet uygulayanla paylaşılan tebligatta şiddet mağdurunun adres bilgisi/il bilgisinin yer alması Kanun’da öngörülen “gizlilik” kararının uygulamada ihlal edilmesine yol açmaktadır.

Şiddet mağdurunun kimlik değişimi gerçekleşirken beraberindeki çocuk hakkında kimlik değişimi kararı verilmemesi durumunda velayet, nafaka, kişisel ilişki tesisi ve benzeri konularda açılan davalar dolayısıyla kimlik değişimi birden fazla kez yapılabilmektedir. Aynı durum boşanma, mal rejimi, tazminat gibi davalarda da yaşanabilmektedir.

6284 sayılı Kanunun “tedbir kararlarının bildirim ve uygulanması” kenar başlıklı 10 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında, “Tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır.” ve aynı maddenin altıncı fıkrasında, “Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın

⁹⁷<http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Reports/Html/210.htm> (Erişim: 28.04.2015)

gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.” hükmü çerçevesinde şiddet mağduru kadınlar kolluk tarafından barınma talebi ile güvenli sevkleri sağlanarak ŞÖNİM, kurulu olmayan yerlerde ise Aile ve Sosyal Politikalılar İl/İlçe Müdürlüklerine veya ilgili birimlere teslim edilmek üzere götürüldüklerinde sunulan hizmetlerin etkin olarak yürütülememesi uygulamadaki sorunlardan biridir.

Ayrıca Yönetmeliğin, “yapılacak işlemler” kenar başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında “Kolluk, kendisine yapılan ihbar veya şikâyet üzerine genel hükümler doğrultusunda gerekli işlemleri yapar. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Kanun kapsamında almış olduğu koruyucu ve önleyici tedbirleri onaylanmak üzere tedbirin niteliğine göre mülki amire veya hâkime sunar. Kolluk, kendisine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla ŞÖNİM’e bilgi verir.” ve aynı maddenin dördüncü fıkrasında “Hâkim veya mülki amir tarafından verilen kararlar ivedilikle ŞÖNİM’e bildirilir.” hükmü çerçevesinde ŞÖNİM, kurulu olmayan yerlerde ise Aile ve Sosyal Politikalılar İl/İlçe Müdürlüklerine veya ilgili birimlere, kolluğun bildirdiği olaylar ile, hakim ve mülki amirin bildirdiği kararlara ilişkin ŞÖNİM, kurulu olmayan yerlerde ise Bakanlığın il/ilçe müdürlükleri veya ilgili birimlerce somut olaya ilişkin yapılan işlemler hakkında, bildirim yapan ilgili mercie geri bildirim yapılmadığı, bu nedenle şiddet mağdurlarına yönelik olarak süreç içerisinde bütüncül bir hizmet sunulamadığı değerlendirilmektedir.

Yine, kolluk birimleri, kendisine yapılan ihbar veya şikâyet üzerine genel hükümler doğrultusunda gerekli işlemlere başlarken öncelikle Cumhuriyet savcısını bilgilendirmekte ve aldığı talimatlar doğrultusunda işlem yapmaktadır.5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu 253 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “Soruşturma konusu suçun uzlaşmaya tâbi olması halinde, Cumhuriyet savcısı veya talimatı üzerine adli kolluk görevlisi, şüpheli ile mağdur veya suçtan zarar görene uzlaşma teklifinde bulunur...” hükmü gereğince kolluk tarafından taraflara uzlaşma teklif edilmekte ve tanzim edilen form tahkikat evrakı ile birlikte Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmektedir.

Kolluk tarafından 6284 sayılı Kanun kapsamında koruyucu ve önleyici tedbirler alınmakla birlikte, Kanunun uygulanma Yönetmeliğininin 35 inci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen “...Koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında uzlaşma ya da arabuluculuk

önerilemez.” hükmü gereğince şiddet mağduru kadınlara uzlaşma teklifinde bulunulmaması esastır.

Bununla birlikte, uygulamada, CMK’nın 253 üncü maddesi kapsamında belirtilen “uzlaşma” ile 6284 sayılı Kanunun uygulama Yönetmeliğinin 35 inci maddesinde belirtilen “uzlaşma ya da arabuluculuk” kavramlarının anlaşılmasında kargaşa yaşandığı, somut olayın tarafları bakımından zaman zaman bu kavramların “barıştırmaya” olarak algılanabildiği, değerlendirilmektedir. Soruna yönelik olarak belirtilen yanlış algının ortadan kaldırılabilmesi amacıyla süreçte görevli olan meslek gruplarının meslek içi eğitimlerinde bu hususa dikkat çekilmesi önem arz etmektedir.

Son olarak, Kanunun 9 uncu maddesinde Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından, aile mahkemesine itiraz edilebileceği hükmüne bağlanmıştır. Ancak söz konusu hükümde itiraz üzerine verilen kararların kesin olduğu belirtilmediğinden, bu kararlara karşı Yargıtay yolunun kapalı olması nedeniyle yasaya ilişkin uygulama birliği oluşturulamamaktadır.⁹⁸

3.3.3.4. Kurumlararası Koordinasyon Eksikliği ve Farkındalık

6284 sayılı Kanunda koordinasyon konusuna verilen önem nedeniyle bu husus ayrı bir maddeyle düzenlenmiş, koordinasyonun ASPB tarafından gerçekleştirileceği hükmüne bağlanmıştır. Diğer kurumlar ise kendi görev alanlarına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunma ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirme konusunda yükümlü kılınmıştır.

Söz konusu koordinasyon görevi iller düzeyinde ŞÖNİM’ler vasıtasıyla yürütülecektir. Ancak daha önce bahsedildiği üzere ŞÖNİM’lerin sadece 14 pilot ilde bulunması, hala Yönetmeliğinin çıkarılmamış olması ve diğer kurumların 6284 sayılı Kanuna mevzuatlarını uyarlamamış olmaları nedenleriyle net olmayan görev tanımları koordinasyonda aksamalara yol açmaktadır.

Diğer taraftan eşgüdümlü çalışma sadece kamu kurumları arasında doğrudan Kanunun uygulanması aşamasında öngörülmemiştir. Bunun yanı sıra şiddetle mücadelede bütüncül bir anlayışla şiddetin önlenmesine yönelik farkındalık ve bilinç yaratmanın bir yolu da farklı kesimlere bu mücadelede rol vermektir. Bu bakımdan Kanun tüm gerçek ve tüzel kişiler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, medya ve eğitim ayaklarıyla çok yönlü bir mücadele mekanizması öngörmektedir. Bu çerçevede,

⁹⁸29.01.2015 tarihli Komisyon toplantısında aile mahkemesi temsilcisi tarafından yapılan sunum.

TRT başta olmak üzere ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika, kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini asgari otuz dakikası 17.00-22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00-22.00 saatleri arasında yayınlamak zorunda olmasına rağmen, bu konuda eksiklikler olduğu gözlenmektedir.

Öte yandan eşgüdümlü çalışılması gereken alanlardan biri olan bilinçlendirme faaliyetlerinin önemli bir ayağını “eğitim” oluşturmaktadır. Kanun uyarınca bir yandan tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları personel ve üyelerine, Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılma yükümlülüğü getirilirken; diğer taraftan ilköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulması hükme bağlanmıştır. Ancak özellikle farkındalık yaratma ve bilinç artırma amacıyla getirilen bu düzenlemelerin hayata geçirilme noktasında zayıf kaldığı görülmektedir.

3.4. KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE KAPSAMLI VE EŞGÜDÜMLÜ POLİTİKALAR GELİŞTİRİLMESİNİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER

Kadına yönelik şiddetle mücadelede koordinasyon ve eşgüdüm konusunda ilk anlamlı gelişme, 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nde; “Bu önerilerle ilgili olarak başlatılacak çalışmalarda koordinasyon görevi çocuğa yönelik şiddet konusunda Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetleri konusunda ise Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilecektir.” şeklinde düzenleme ile yer almıştır.

Genelge ile, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde çalışmalar yapmakta olan tüm kamu kurum ve kuruluşları, STK’lar, üniversitelerin kadın çalışması yapan araştırma merkezleri ve yerel yönetimler arasında koordinasyonun sağlanarak, ortak bir “hizmet ağı modeli” oluşturulmasında sorumlu kurum olarak KSGM belirlenmiştir.

2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nin ardından 2007’de oluşturulan “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi”nin yıllık toplantılarına; KSGM, Adalet Bakanlığı, HSYK, Adalet Akademisi, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Kültür ve Turizm

Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, MEB, Gençlik ve Spor Bakanlığı, YÖK, RTÜK, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Üniversitelerin Kadın Araştırma Merkezleri ile Sivil Toplum Kuruluşları temsilcileri katılmaktadır.

3.4.1. İstanbul Sözleşmesi’nde Eşgüdümlü Politikalar ve Koordinasyon Birimi

Ülkemizin de taraf olduğu İstanbul Sözleşmesinde koordinasyon konusu; “Eşgüdümlü Politikalar ve Koordinasyon Birimi” başlığı altında açıklanmıştır.

Sözleşmede öngörülen eşgüdümlü politikalar yaklaşımı, Sözleşmenin uygulanmasının bel kemiği niteliğinde olduğundan, bu politikaları gözetecek koordinasyon birimi hayati önem taşımaktadır. Eşgüdümlü politikalar ve koordinasyon biriminin Sözleşme’de ele alınmış biçimi şu şekilde açıklanabilir.

Eşgüdümlü politikalar; Sözleşme kadına karşı şiddetle mücadelede sürdürülebilirliği, farklı aktörlerle işbirliği ve koordinasyon içinde yürütülecek çalışmalarla sağlanacağı yaklaşımını içermektedir. Bu amaçla, kadına karşı şiddetin ortadan kaldırılmasında devletlerin hükümet, parlamento, yerel yönetimler gibi çeşitli seviyelerde, STK’ları da içeren çeşitli sektör ve kuruluşlarda ve tüm karar alma süreçlerinde kapsamlı ve koordineli politikalar geliştirmesi gerekmektedir.

Koordinasyon birimi; Sözleşme kapsamında oluşturulacak politikaların tüm aktörlerle uyum içinde yürütülmesi bir koordinasyon birimini gerektirdiğinden, Sözleşme’de böyle bir birim görevlendirilmesi zorunlu kılınmıştır. Bu birim, kapsamlı ve eşgüdümlü politikaların ve önlemlerin koordinasyonu, uygulanmasının izlenmesi ve değerlendirilmesini yapacaktır. Birimin şiddetle mücadele politikalarını izleme görevi, politika ve önlemlerin ne ölçüde etkin uygulandığının belirlenmesi anlamına gelmektedir. Değerlendirme görevi ise bu önlem ve politikaların amacına ulaşip ulaşmadığının anlaşılmasına yönelik bilimsel çalışmaları kapsamaktadır. Bu çerçevede, Sözleşme’de ifadesini bulan verilerin toplanmasının koordinasyonu, analizi ve sonuçlarının duyurulması gerekmektedir. Bu bakımdan ilgili kurumlar açısından genel bir takım bilgileri bu birimle paylaşma yükümlülüğü doğmaktadır. Ayrıca, Sözleşme’de öngörülen çerçevede oluşturulacak politikaların mağdurların ihtiyaçlarına odaklanması ve çok yönlü bir nitelik arz edip, ulusal ve uluslararası düzeyde farklı aktörlerle işbirliği içinde yürütülmesi de öngörülmektedir.

Diğer taraftan, bahse konu entegre politikaların oluşturulmasında tüm kuruluşların izleyeceği süreçlerin belirlenmesi, protokollerin yapılması, eylem planı hazırlanması, sorumlulara eğitim verilmesi ve yeterli insan gücü ve mali kaynağın ayrılması gerekmektedir.

Öte yandan, işbirliği biriminin Sözleşme’de taraf ülkelerdeki muadili birimlerle çalışma olanağının sağlanması gerekliliği de belirtilmiştir.

Bahse konu düzenlemeler çerçevesinde, Sözleşme’ye ilişkin yükümlülüklerimizi değerlendirmek ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gereken işbirliği ortamını tesis etmek amacıyla, 20 Ağustos 2014 tarihinde ilgili Bakanlıkların üst düzey temsilcilerinin katılımıyla bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantı sonunda Sözleşme ile ilgili iş ve işlemlerin yürütülmesinde koordinasyon görevinin KSGM tarafından yürütüleceği belirlenmiş, ilgili Bakanlıkların da iletişim birimi (irtibat noktası) belirleyerek söz konusu Bakanlığa iletmeleri istenmiştir. Öte yandan, KSGM tarafından İstanbul Sözleşmesi’ne ilişkin var olan yükümlülükler, gerçekleştirilen çalışmalar ve gerçekleştirilmesi öngörülen çalışmalara ilişkin bir yükümlülük tablosu hazırlanarak, ilgili kurum ve kuruluşlara iletilmiş olup, kurumlardan gelen görüşlerin derlenmesinin ardından, bu çerçevede bir yol haritası oluşturulmaya çalışılmıştır.

3.4.2. 6284 Sayılı Kanun’da Kurumlararası Koordinasyona Yönelik Düzenlemeler

Koordinasyon ve eşgüdüm konusu, 08/03/2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 6284 Sayılı Kanunun “Kurumlararası Koordinasyon ve Eğitim” başlıklı 16 ncı maddesinde;

“(1) Bu Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlar arası koordinasyon Bakanlık (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı) tarafından gerçekleştirilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanun kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir.

(3) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikası 17.00-22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00-22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların

kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez. Bu süreler Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak hazırlanır.

(4) Bu Kanunda öngörülen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu kurum ve kuruluşlarının personeli Bakanlık görevlilerine yardımcı olurlar.

(5) Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin bu Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlar.

(6) İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulur.”

şeklinde yer almıştır.

3.4.3. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün Koordinasyona Yönelik Görevleri

08/06/2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki 633 sayılı KHK’da “kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi, kadının insan haklarının ve toplumsal statüsünün korunması ve geliştirilmesi, kadının toplumsal hayatın tüm alanlarında etkin hâle getirilmesine yönelik ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi çalışmalarını koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek” görevi KSGM’ye verilmiştir. Ayrıca “Kadına karşı her türlü ayrımcılığı önlemek ve kadının insan haklarını geliştirmek amacıyla faaliyet ve projeler yürütmek, bu alanda yapılan çalışmalara destek vermek.” görevi de İstanbul Sözleşmesi’nde yer alan koordinasyon biriminin değerlendirme görevine karşılık gelmektedir. Öte yandan, toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddete ilişkin ulusal eylem planlarında politika oluşturma ve oluşturulan politikaların uygulanmasının izlenmesinden de KSGM sorumlu tutulmuştur.

3.4.4. Koordinasyon ve Eşgüdüm Sorunu

Kadına yönelik şiddet konusunda, birçok kamu kurum ve kuruluşuna düşen görevler dolayısıyla koordinasyon önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Kolluk kuvvetleri, sağlık çalışanları, üniversiteler, medya ve STK’lar bunlardan sadece bir kaçıdır. Bu alanda çalışan ASPB’ye bağlı ŞÖNİM, kadın konukevi ve ilk kabul birimleri ile bu birimler ile irtibat

halinde olan Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'na bağlı olarak çalışan kolluk görevlilerinin, meslek elemanı olmamalarının yanında, yeterli eğitimi almaksızın kadına yönelik şiddet olaylarında çalışmaları bu konudaki temel sorun alanlarından bir tanesidir.

Kadına yönelik şiddet konusunda görevli ve yetkili olan kamu personelinin diğer rutin işlerinin yanında şiddet mağduru kadınlara ek olarak hizmet vermeleri, yani bu alanda uzmanlaşmamları ciddi sıkıntılara yol açmaktadır. Tayin, terfi gibi durumlardan ötürü, bu alanda görevlendirilen personelin sürekli olarak değişmesi, uygulamada birliklilik oluşturulmasını engellemekte; kamu personelinin değişmesiyle birlikte, farklı uygulamalar gündeme gelmektedir.

Ayrıca, her bir kurum ve kuruluşun, buna STK'lar da dahil olmak üzere, kadına yönelik şiddetle mücadelede farklı uygulamalara gitmeleri, değişik yöntemler kullanarak, sorunu çözmeye çalışmaları ciddi bir eşgüdüm sorununu neden olmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi'nde de açıkça belirtildiği üzere; kadına karşı şiddetin ortadan kaldırılmasında; hükümet, TBMM, yerel yönetimler gibi tüm seviye ve karar alma süreçlerinde, STK'ları da içeren çeşitli sektör ve kuruluşlarda kapsamlı ve koordineli politikalar geliştirilmesi gerekmektedir.

3.4.5. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İle İlgili Kurum ve Kuruluşlar Arasında İmzalanan İşbirliği Protokolleri

ASPB, ilgili kurum ve kuruluşlarla; kadına yönelik şiddetin önlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, 6284 sayılı Kanunun etkin bir şekilde uygulanması, bu konularda personele yönelik eğitim ve eğitici eğitimlerinin verilmesi, ders ve eğitim müfredatına bu konuların dahil edilmesi, kadın istihdamının artırılması amacıyla işbirliği ve eşgüdümü arttırmaya yönelik protokoller imzalamıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı Arasında Gerçekleştirilecek İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında Gerçekleştirilecek İşbirliği Protokolü,26/09/2011 tarihinde imzalanmıştır.

Bahsi geçen Protokol geniş bir kapsamla Bakanlığımızın hizmet alanına giren çocuk, genç, engelli, yaşlı vb. dezavantajlı grupların örgün, yaygın mesleki eğitime katılımı

sağlamak, eğitimlerine engel teşkil eden hususları belirleyerek bu engellerin kaldırılması için her iki bakanlık arasında işbirliği sağlamak ve eğitim ve öğretim kurumlarından öncelikli ve özellikli hizmet alarak topluma kazandırılmaları amacıyla hazırlanmış bir metindir.

Kadına sunulan hizmetler özelinde; sığınma evlerinde kalan kadınlardan okuma yazma bilmeyen ya da ihtiyaca olanlar için 8 kişiden az olmamak üzere grup oluşturularak sınıf açılması, mesleki eğitim ve beceri geliştirme kurslarından yararlandırılması ve gerekirse eğitici ve öğreticilerin sığınma evlerine gelerek bu hizmetin sağlanması koşullarını içermektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı Arasında İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı Arasında İşbirliği Protokolü,26/10/2011 tarihinde imzalanmıştır.

Protokol; aile yapısının ve değerlerinin korunması, gelecek nesillere sağlıklı biçimde aktarılmasını sağlamak üzere ailenin güçlendirilmesi, aileyi ve aile içinde bireyi tehdit eden problemler hakkında toplumun duyarlı kılınması, koruyucu önleyici sosyal hizmetlerin etkinliğinin artırılması, aile, kadın, çocuk, genç, yaşlı ve özürlü bireylerin bilinçlendirilmesi ile sosyal destek sistemlerinin güçlendirilerek problemlerin çözümüne katkı sağlanması amacını taşımaktadır.

Kadına verilecek hizmetler kapsamında her iki kurumun işbirliğinde; ailelerin parçalanmasına yol açan boşanma, aile içi ihmal ve istismar gibi nedenlerin olumsuz etkilerini en az seviyeye indirmek amacıyla toplumsal bütünleşme, psiko-sosyal destek, eğitim ve istihdam konularında ihtiyaç halinde kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile kısa ve uzun vadede işbirliği yapmak ve ortak projeler hazırlamak, erken yaşta ve zorla evlilikler ile töre ve namus adı altında işlenen cinayetlerin önlenmesi, kadının insan haklarının geliştirilmesi, kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi, sorun çözme kapasitelerinin artırılması gibi konularda toplumda bilinç ve duyarlılığın artırılmasına yönelik çeşitli faaliyetler yapılması amaçlanmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanlığı Arasında Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İle Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanlığı Arasında Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması İşbirliği Protokolü, 22/08/2013 tarihinde imzalanmıştır.

Söz konusu protokol kapsamında; ASPB ile Diyanet İşleri Başkanlığı'nın işbirliğiyle ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesinde Diyanet İşleri Başkanlığı personelinin farkındalık ve duyarlılığını artırmak amacıyla; kadının insan haklarının geliştirilmesi, kadına ve çocuğa yönelik şiddetle mücadele, ailenin güçlendirilmesi, aile içi iletişimin artırılması ve aile bireylerinin sorun çözme kapasitesinin geliştirilmesi alanında eğitimler ile eğitici eğitimlerinin düzenlenmesi planlanmış ve hayata geçirilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Arasında Gerçekleştirilecek İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Arasında Gerçekleştirilecek İşbirliği Protokolü 10/02/2012 tarihinde imza altına alınmıştır.

Bu protokol ile kadın, gazi ve şehit yakınlarına yönelik girişimcilik faaliyetlerinin geliştirilmesi, ASPB'nin kullandığı bilişim sistemlerinin geliştirilmesi amacıyla işbirliği yapılması amaçlanmaktadır. Kadın girişimciliğini desteklemeye yönelik stratejiler geliştirilmesi amacıyla; Türkiye'de girişimcilik ortamının cinsiyete duyarlılık açısından değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılması, kadınlara yönelik KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin sayısının artırılması, bu girişimcilerin yeni ve teknolojik alanlara yönlendirilmesini sağlamak amacıyla modeller geliştirilmesi ve uygulanması, finansmana erişimin kolaylaştırılması ile ilgili çalışmalar yapılması, kadınlara yönelik İŞGEM'lerin sayısının artırılmasına ilişkin çalışmalar yapılması, kadın girişimciliği konusunda yarışma ve ödül programları, ulusal konferans, panel vb. etkinlikler düzenlenmesi, başarılı kadın girişimci hikâyelerinin düzenli ve sürekli paylaşımı için çalışmalar yapılması, ev eksenli iş kadınlara yönelik proje ve destek modelleri geliştirilmesi, organize sanayi bölgelerinde çalışan kadınların çocuklarını bırakabilecekleri kreşlerin açılmasının teşvik edilmesi ve bu çerçevede gerekli düzenlemelerin yapılması planlanmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Borusan Arasında İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Borusan Arasında İşbirliği Protokolü, 21/01/2013 tarihinde imzalanmıştır.

Bahsi geçen Protokol ile Organize Sanayi Bölgelerinde “Borusan Neşe Fabrikaları” adı altında kreş ve gündüz bakımevlerinin kurulması kapsamında gerçekleştirilecek olan iş ve işlemlere ilişkin uygulamalarda tarafların yükümlülüklerinin belirlenmesi, taraflar arasındaki iş birliği ve eş güdümün artırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda Protokol’ün taraflarca imzalandığı tarihten itibaren birinci senenin sonunda Adıyaman OSB, Afyonkarahisar OSB, Malatya 2. OSB ve Şanlıurfa OSB olmak üzere dört adet “Borusan Neşe Fabrikası”nın temeli atılacak ve en az ikisi tamamlanarak hizmete açılacaktır. Dört yılın sonunda ise toplam on adet “Borusan Neşe Fabrikası” açılacaktır.

ASPB ve Borusan ile iş birliği içerisinde, OSB’lerde kadın istihdamının artırılması amacı ile bilinçlendirme, farkındalık oluşturma ve gerektiğinde meslek edindirmeye yönelik çalışmalar bu Protokol kapsamında yürütülmektedir. Borusan, “Borusan Neşe Fabrikaları”nın tanıtım kampanyalarında “Annemin İşi Benim Geleceğim” sloganı kullanarak, çalıştırılacak çocuk bakıcısı ve yardımcı personelin öncelikli olarak İŞKUR meslek edindirme kurslarında eğitim alan kadın işsizler arasından tercih edilmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İşbirliği Protokolü, 17/02/2012 tarihinde imzalanmıştır.

Protokol kapsamında; aile ve sosyal destek ile iş ve meslek danışmanları arasında koordinasyonun sağlanması, sosyal yardımlar ile istihdam arasında bağlantının etkinleştirilmesi, engellilerin sosyo-ekonomik konularının güçlendirilmesi ve istihdamlarının artırılması ve çocuk işçiliğinin önlenmesi hususlarında işbirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır.

Bu protokol kapsamında; kadınların sosyo-ekonomik konularının güçlendirilmesi ve istihdamının artırılması amacıyla Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen çalışmalarda İŞKUR’un kadınlara yönelik faaliyetlerinin daha görünür kılınması, İŞKUR

personeline işgücü piyasası odaklı toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik eğitim modülü hazırlanarak eğitimin sürekliliğini sağlamak amacıyla eğitici havuzu oluşturulması, şiddet mağduru, cezaevinde kalıp tahliyesine bir yıldan az kalmış, kocası ölmüş, kocası tarafından terk edilmiş, kocası cezaevinde olan veya boşanmış kadınların sosyal yaşama katılımlarının sağlanması amacıyla çalışabilir durumda olanların İŞKUR'a erişiminin sağlanması, işsizlere yönelik İŞKUR tarafından uygulanan işgücü yetiştirme kurslarında kullanılmak üzere toplumsal cinsiyet eşitliği, kadının insan hakları, çalışma yaşamında haklar, kadına yönelik şiddetin önlenmesi, aile eğitimi konularında eğitim materyalinin hazırlanması çalışmaları yürütülecektir. Kadın istihdamını artırmaya yönelik olarak, ilgili kurum ve kuruluşların işbirliğiyle kreş hizmetlerinin desteklenmesi ve yaygınlaştırılması ve bu hizmetlere erişilebilirliğin artırılmasına ilişkin bir modelin geliştirilmesi, çoğunluğunu kadınların oluşturduğu evden ve ev içi hizmetlerde çalışanların sosyal güvenlik sistemine dahil edilmesine ve istatistiksel olarak izlenebilmesini sağlamak üzere gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) Arasında İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) Arasında İşbirliği Protokolü, 16/02/2012 tarihinde imzalanmıştır. Bu protokol ile, ASPB meslek elemanlarına yönelik anne-baba eğitimleri, toplumsal cinsiyet eşitliği, aile içi şiddet ve çocuk koruma alanlarında eğitim çalışmaları ve formatör eğitimi gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Arasında İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Arasında İşbirliği Protokolü, 26/03/2012 tarihinde imzalanmıştır.

Protokol geniş bir kapsamla Bakanlığımızın hizmet alanına giren çocuk, genç, engelli, yaşlı, gazi ve şehit yakınlarının sosyal ve kültürel yaşama katılımlarının sağlanması, bu kesime sosyal ve kültürel değerlerin kazandırılması amacıyla hazırlanmıştır.

Kadınların sosyal ve kültürel yaşama katılımlarının sağlanması, kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi, kadının insan hakları ve toplumsal statüsünün korunması ve geliştirilmesinin yanı sıra bu konuda kamuoyunun bilinçlendirilmesi amacıyla, Sinema Genel Müdürlüğü tarafından sinema sektörünün eğitim, yatırım, girişim, yapım, dağıtım ve gösterim

alanlarında geliştirilmesi ve güçlendirilmesi bünyesinde verilen proje, yapım ve yapım sonrası destek faaliyetlerinde kadın-erkek eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularını işleyen filmlere destek verilmesini sağlanacaktır. Ayrıca, ASPB'ye bağlı kurumlarda ve merkezlerde kadın-erkek eşitliği ve aile içi şiddetin zararları konularına yönelik etkinlikler için yapılacak araştırmalara destek ve izin verilecektir.

İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Arasında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Sunulan Hizmetlerde Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine, İşbirliği Yapılmasına ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol

İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Arasında Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Sunulan Hizmetlerde Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine, İşbirliği Yapılmasına ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol, 11/04/2012 tarihinde imzalanmıştır.

Bahse konu protokol; İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında sunulan hizmetlerde kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, işbirliği ve eşgüdümün artırılması amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda Protokol kapsamında taraflar arasında; komutanlık personelinin “toplumsal cinsiyet eşitliği” ve “kadına yönelik şiddet” konularına ilişkin duyarlılık ve farkındalığının artırılması için çalışmalar yürütülmesi ve komutanlık bünyesindeki okulların müfredatına “toplumsal cinsiyet eşitliği” ve “kadına yönelik şiddetin önlenmesi” konularının dahil edilmesine yönelik ortak çalışmalar yürütülecektir. Ayrıca komutanlık birimlerine başvuran şiddet mağduru kadınlara uygulanacak hizmet prosedürlerine ilişkin birimler arasında eşgüdüm ve standardizasyonun sağlanmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi ve vatani görevini ifa eden er ve erbaşlara yönelik olarak “kadına yönelik şiddet” ve “töre-namus adı altında işlenen cinayetlerin önlenmesi” konularında eğitim programlarının düzenlenmesi de bu çalışmalar kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Arasında Kadın Çiftçilerin Eğitimi İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Arasında “Kadın Çiftçilerin Eğitimi” İşbirliği Protokolü, 14/05/2012 tarihinde imzalanmıştır.

Bahse konu Protokol ile kırsal alanda yaşayan ve çiftçilikle uğraşan kadınların tarım, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, kişi hak ve özgürlükleri konularında eğitilmesi ve kurumlar arası işbirliğinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaçla; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından kadının sosyal açıdan güçlendirilmesi kapsamında “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği”, “Türkiye’de Kadın Erkek Eşitliği Alanında Mevcut Durum”, “Yasal Gelişmeler”, “Uluslararası Gelişmeler”, “Kurumsal Yapılanmalar” ve “Kadına Yönelik Şiddet” konularında eğitim materyali hazırlanması, eğitimcilerin eğitiminin planlanması ve gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmesi, kadın çiftçilere yönelik olarak verilen hizmetlerin görünür kılınması planlanmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Arasında İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Arasında İşbirliği Protokolü, 21/06/2012 tarihinde imzalanmıştır. Protokol ile ASPB ile YÖK arasında, aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakını ve gazilere yönelik işbirliği içerisinde yürütülecek çalışmaların çerçevesinin, koşullarının ve tarafların yükümlülüklerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Kadına yönelik çalışmalar kapsamında YÖK’ün yükümlülükleri arasında; aile bütünlüğünün korunması, kadına ve çocuğa yönelik şiddet, kadın erkek eşitliği gibi konularda lisans ve lisansüstü öğrencilerinde belirli bir bilinç oluşturulması için ders müfredat programlarında gerekli düzenlemeler yapılması, kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık uygulamalarının geliştirilmesi için çalışmalar yürütülmesi yer almaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile Avea İletişim Hizmetleri A.Ş. Arasında İmzalanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Sosyal Sorumluluk Programı İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile Avea İletişim Hizmetleri A.Ş. Arasında İmzalanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Sosyal Sorumluluk Programı İşbirliği Protokolü, 14/09/2012 tarihinde imzalanmıştır.

Protokol ile; KSGM ile Avea İletişim Hizmetleri A.Ş. işbirliğiyle, şiddet mağduru kadınların mobil teknolojiler aracılığıyla daha etkin şekilde korunması, elektronik destek sisteminin Adana ve Bursa illerinde gerçekleştirilecek pilot uygulaması için gerekli teknik alt yapının kurulması ve elektronik destek sistemi pilot uygulamasında görev alacak personelin eğitimi ve sistemden faydalanacak mağdurların bilgilendirilmesi amaçlanmıştır.

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Arasında İmzalanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Elektronik Destek Teknolojilerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama Protokolü

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Arasında İmzalanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Elektronik Destek Teknolojilerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama Protokolü, 27/09/2012 tarihinde imzalanmıştır.

Bahsi geçen Protokol; 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddet mağdurlarının, elektronik izleme sistemleri kullanılarak seri müdahale etmek suretiyle, daha etkili korunmasını sağlamak için geliştirilen güvenlik butonu cihazlarının pilot uygulamasının Emniyet Genel Müdürlüğü işbirliğinde gerçekleştirilmesini, elektronik destek sistemi pilot uygulamasında görev alacak personelin eğitimi ile sistemden faydalanacak mağdurların bilgilendirilmesine ilişkin esasları içermektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Intel Teknoloji Hizmetleri Limitet Şirketi ve Türkiye Kadın Girişimciler Derneği Arasında “Genç Fikirler Güçlü Kadınlar Projesi” İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Intel Teknoloji Hizmetleri Limitet Şirketi ve Türkiye Kadın Girişimciler Derneği Arasında “Genç Fikirler Güçlü Kadınlar Projesi” İşbirliği Protokolü, 27 Aralık 2012 tarihinde imzalanmıştır.

Bu Protokol ile, Türkiye’de kadınların konumlarının güçlendirilmesi ve bölgesel ekonomik kalkınmaya katılımlarına yönelik bilinç ve fırsat yaratma çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, 18-30 yaş arası kadınlar aracılığıyla, özellikle kaynaklara erişimin sınırlı olduğu kesimlerde kadınların konumlarının güçlendirilmesi ve kadına karşı ayrımcılığın önlenmesine yönelik olarak teknoloji kullanımı ile yenilikçi çözüm önerileri ve/veya sosyal girişimcilik projelerinin üretilmesi, kadınların bölgesel ihtiyaçları dikkate alınarak ele alınacak sorunların tespit edilmesi, sorunların çözümüne katkı sağlamak isteyen katılımcıların başvurularının alınması ve çözüm önerilerinin değerlendirilmesi planlanmıştır.

Toplumsal Cinsiyet ile Hayata ve İstihdama Katılıma İlişkin Öğretmen Eğitimlerinin Desteklenmesine Yönelik İşbirliği Protokolü

Toplumsal Cinsiyet ile Hayata ve İstihdama Katılıma İlişkin Öğretmen Eğitimlerinin Desteklenmesine Yönelik İşbirliği Protokolü 16/12/2013 tarihinde, ASPB, MEB ve Genç Hayat Vakfı arasında imzalanmıştır.

Bu Protokol ile MEB’e bağlı, bünyesinde öğrenci yurdu veya pansiyon bulunan orta öğretim kurumlarının öğretmenlerine yönelik, toplumsal cinsiyet eşitliği, hayata ve istihdama katılıma yönelik eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda MEB tarafından seçilecek pilot illerde, bünyesinde öğrenci yurdu bulunan ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlere yönelik, karma ve erkek liseleri için “Dikkat Yurtta Genç Var” ve sadece kız meslek liseleri için “Ben de Varım” başlıkları ile yürütülecek proje kapsamında Genç Hayat Vakfı uzmanları tarafından verilecek hizmet içi eğitimlerin içerik ve eğitim materyalleri hazırlanacaktır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) Türkiye Ülke Ofisi Arasında İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) Türkiye Ülke Ofisi Arasında İşbirliği Protokolü, 14/02/2014 tarihinde imzalanmıştır. Protokolün amacı, 2000 yılından bu yana tarafların işbirliği ile yürütülmekte olan Ülke Programları kapsamındaki projelerin 2014-2015 yıllarında da aynı işbirliği çerçevesinde yürütülmesidir. Protokol, KSGM'nin çalışma alanına giren konularda, merkez ve taşra teşkilatının kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konularında gerçekleştirilecek eğitim ve eğitici eğitimlerinin esaslarını belirlemektedir.

Milli Savunma Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Arasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi, İşbirliği ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol

Milli Savunma Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Arasında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi, İşbirliği ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol, 03/07/2013 tarihinde imzalanmıştır.

Bu Protokol ile, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde vatani görevini ifa eden erbaş ve erlere yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularında eğitim programlarının düzenlenmesi ile var olan eğitim programlarının zenginleştirilmesi, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularında eğitim, olanak ve stratejilerinin geliştirilmesi ve söz konusu eğitimi verecek personel yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Türkiye Belediyeler Birliği Arasında İşbirliği Protokolü

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Türkiye Belediyeler Birliği Arasında İşbirliği Protokolü, 01/09/2012 tarihinde imzalanmıştır.

Bahsi geçen Protokol ile, geniş bir kapsamla ASPB'nin görevleri arasında yer alan ve belediyeleri ilgilendiren sosyal hizmet ve yardımlara ilişkin veri paylaşımı, aile, genç, özür

ve yaşlılar ile toplumun sosyal yardım, sosyal hizmet ve korunmaya ihtiyaç duyan diğer kesimlerine yönelik hizmet alanlarında işbirliği koşullarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Kadına yönelik hizmetler özelinde; şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan kadınlara belediyelerce sunulması gereken hizmetlerin (koruma-sığınma evleri, barınma, meslek/iş edindirme, tedavi, güçlendirme, yasal hakları hakkında bilinçlendirme) daha etkin verilmesi, yaygınlaştırılması ve ihtiyaca göre güncellenmesi ile hizmet sunumunun her kademesinde yer alan belediye görevlilerine yönelik eğitim programları düzenlenmesi, belediye başkanlıklarının, 5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde belediyelerce kadın konukevi ve kadın danışma merkezi açılması yönünde bilgilendirilmesi ve teşvik edilmesi çalışmaları işbirliği esasları arasında yer almaktadır.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sisteminin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İşbirliği Protokolü

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Teknik Yöntemlerle Takip Sisteminin kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama İşbirliği Protokolü, ASPB, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı arasında 08/03/2015 tarihinde imzalanmıştır.

Bu protokol ile, CMK'nın 109 uncu maddesi kapsamında hakkında adli kontrol kararı ve 6284 sayılı Kanun kapsamında hakkında koruyucu ve önleyici tedbir kararı verilen şiddet mağduru ve şiddet uygulayanlara, yapılacak risk değerlendirmesi sonucunda, aile mahkemelerince uygun görülmesi halinde, 6284 sayılı Kanunun "Teknik yöntemlerle takip" başlıklı 12 nci maddesine dayanarak Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulu elektronik izleme sistemi altyapısı kullanılarak, şiddet mağdurları ile şiddet uygulayanların takibi ve tedbir kararlarının ihlali ya da ihlali ihtimalinin doğması durumunda, kolluğun olaylara müdahale etmesi sağlanarak şiddet mağdurunun korunması amaçlanmaktadır.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede İşbirliği Protokolü

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede İşbirliği Protokolü, ASPB ve Sağlık Bakanlığı arasında, 08/03/2015 tarihinde imzalanmıştır.

Protokolde, ASPB tarafından, Sağlık Bakanlığı personeline yönelik kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği, 6284 sayılı Kanun ve mağdura yaklaşım konularında eğitim verilmesi, şiddet mağdurlarının sağlık hizmetlerine erişiminin

kolaylaştırılması ile muayene, tedavi ve rapor alma süreçlerinde öncelik tanınması, veri sistemlerinde korunan kişilerin adres ve kimlik bilgilerinin gizlenmesi, hakim tarafından hakkında önleyici tedbir kararı verilen şiddet uygulayanlara yönelik öfke kontrolü, stresle başa çıkma vb. programların geliştirilmesi ve uygulayıcıların eğitiminin sağlanarak programların etkinliğinin izlenmesi için ortak çalışmalar yapılması hususları yer almaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN TESPİT VE ÖNERİLER

Bu bölümde ortaya konulan öneriler;

1. Komisyon toplantısı sırasında Komisyon üyesi milletvekilleri tarafından ifade edilen görüş ve önerilerden,
2. Komisyon toplantısına katılan kamu kurumu temsilcileri, STK'lar ve konunun uzmanları tarafından yapılan sunumlardan,
3. Komisyona sunulan belge ve raporlardan derlenmiştir.

4.1. FARKINDALIK VE ZİHNİYET DÖNÜŞÜMÜ

4.1.1. Tespitler

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin ön koşulu “önlemek”tir. Bu bakımdan, kadına yönelik ayrımcılığa neden olan, kadına yönelik şiddeti onaylayan, yeniden üreten tüm olumsuz yargıların ve geleneksel tutumların değiştirilmesi gerekmektedir. Uzun soluklu bir çaba ve uzun vadeli politikalar gerektiren bu mücadele kültürel ve toplumsal değişimi zorunlu kılmaktadır. Bu çerçevede başta kamu kurumlarında görev yapan personel olmak üzere tüm topluma etki edecek bilinçlendirme, farkındalık ve zihniyet dönüşümü seferberliği başlatılmalıdır. Yöntemsel olarak eğitim ve kampanyalar başta olmak üzere farklı araçlar kullanılmalıdır. Ayrıca olumsuz geleneksel uygulamaların kültür kadar dinden kaynaklandığı yönündeki yanlış algının da toplumun aydınlatılması suretiyle giderilmesi gerekmektedir.

4.1.2. Öneriler:

1. **Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunun “2013/1 Sayılı Raporu”nda benzer önerilere değinildiği üzere;**
  - Aileler için asgari şartlarda da olsa aile mahremiyetine uygun, hijyenik ve sağlıklı ortamlarda yaşama imkanı sağlanması,

- Çocuklara küçük yaşlardan itibaren profesyoneller tarafından güvenli ilişkiler (güvenli dokunuşlar, güvenli mesafeler, kişilere göre mahremiyet alanları ve vücudun mahrem yerleri) konusunda bilinç artırıcı eğitimler verilmesi,
- Kamu hizmetlerinde görevli çalışanların suç oluşmadan önceki riskleri fark ettikleri durumda başvurabilecekleri ve harekete geçirebilecekleri önleyici mekanizmaların yeterli sayıda ve etkinlikte oluşturulması,

2. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nde de benzer önerilere değinildiği üzere;

- Okul öncesi eğitimden itibaren yaş gruplarına uygun yöntemlerle sağlıklı iletişim, çatışmaları barışçıl yolla çözme, öfke kontrolü, stresle baş etme, davranış değişikliği eğitimleri verilmesi ve ders müfredatınatoplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet ve çocuk hakları konularının ünite olarak eklenmesi,
- Yerel yönetimlerin, o bölgeye has özellikleri göz önüne alarak kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında reklam ve ilan panolarının kullanılması, semt pazarlarında şiddet mağduru kadınlara yer ayrılması gibi uygulamalarda etkin rol almaları,
- Öncelikle eğitim, tıp, hukuk, sosyal bilimler ve siyasal bilgiler fakülteleri olmak üzere açıköğretim dahil tüm fakülte ve yüksekokulların eğitim müfredatına toplumsal cinsiyet eşitliği, insan hakları ve kadına yönelik şiddet dersinin dahil edilmesi,
- Sosyal hizmet uzmanı ve psikologların lisans, yüksek lisans ve hizmetiçi eğitimlerine kadınlara yönelik şiddet konusunda uygulama becerilerini geliştirecek derslerin dahil edilmesi,
- “Aile Danışmanlığı” hizmetlerinin yaygınlaştırılması için çeşitli üniversitelerde açılan Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans Programlarının işleve uygun hale gelecek şekilde içeriğinin zenginleştirilmesi,
- Tüm tarafların katkısıyla eğitimin bütün düzeyleri için cinsiyete dayalı klişelerden bağımsız öğretim malzemeleri, ders kitapları ve müfredat geliştirmek ve bunun sürekliliğini sağlamak üzere ayrıntılı önerilerin yer aldığı kılavuz metinlerin hazırlanması,
- Erkek egemen zihniyetin hakim olduğu toplumsal yapının yarattığı olumsuz söylemleri bertaraf etmek amacıyla; Türk Dil Kurumu ile ASPB işbirliği içinde, dilimizde yer alan ve kadınlar aleyhine ayrımcılık, şiddet ve cinsiyetçi ifadeler içeren sözcük ve deyimlerin sözlüklerden ayıklanması,

- Kadın ve çocuğa yönelik şiddetin, töre/namus adı altında işlenen cinayetlerinin önlenmesi konusunda toplumu bilinçlendirmek üzere; Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hutbe ve vaaz metinleri ile yazılı ve görsel yayınların hazırlanması gibi etkinliklerin artırılması,
- Kışla ve kahvehane gibi erkeklerin yoğun olarak bulunduğu mekanlarda kadına yönelik şiddet konusunda erkeklere yönelik zihniyet dönüşümünü sağlayacak eğitim programlarının etkinliğinin artırılarak sürdürülmesi,
- Şiddete uğrayan kadınların başvurabilecekleri, rehberlik ve danışmanlık hizmeti alabilecekleri merkezlerin tanıtımı, kadınlara yönelik bilinç yükseltme ve eğitim çalışmaları konusunda ulusal bir bilgilendirme kampanyalarının etkinliğinin artırılması

3. 07/11/1985 tarihli ve 18921 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Evlendirme Yönetmeliği”nde, evlenmek isteyen erkek ve kadın bakımından kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği, kız ve erkek çocuklarına ayrımcı olmayan eğitim ve çocuğa yönelik şiddet/istismar konularının yer aldığı uygun eğitim ve bilgilendirme programlarına katılımın zorunlu tutulmasına yönelik düzenleme yapılması, bu eğitimlerin ASPB’ye bağlı sosyal hizmet merkezleri ile belediyelerin semt konağı/aile yaşam merkezleri vb. aracılığıyla verilmesinin sağlanması,

4. Okul öncesi eğitimden itibaren kız ve erkek çocuklarına yönelik eşitlik, işbirliği, saygı ve sorumlulukların paylaşılması konularına yönelik eğitim modüllerinin oluşturulması,

5. Çocukların, kadın erkek eşitliğini destekleyen bir anlayışla oluşturulmuş programlar çerçevesinde ve ayrımcılık içermeyen materyaller (masal kitapları, oyuncaklar) kullanılarak eğitileceği bir anaokulu modeli için pilot uygulama başlatılması,

6. Kadına karşı şiddetin ağır cezaları olan bir suç olduğunun liselerdeki genç nesillere anlatılarak bilinçlenmenin sağlanması için; okullarda öğrenci ve rehber öğretmenlerden bir heyet oluşturulması ve bu heyetin afiş, broşür yarışması, konferans ve seminer düzenleme gibi çeşitli etkinliklerde bulunması,

7. Üniversiteye yeni başlayan gençlere yönelik tanıtım broşürlerine kadına karşı şiddetin ağır cezaları olan bir suç olduğu hususunun eklenmesi ve bu konunun sonraki süreçlerde üniversite bünyesinde verilecek seminer, eğitim ve konferanslara entegre edilmesi,

8. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda toplumda farkındalık yaratmak amacıyla tüm üniversitelerde ortak bir temada tasarlanmış afişler, broşürler ve el ilanları kullanılması, üniversiteler arası bir afiş yarışması yapılarak, yarışma sonucunda dereceye giren afişlerin kamuya açık alanlarda sergilenmesi,
9. Hukuk fakültesinde okuyan öğrencilerin, kadına yönelik şiddet konusunda ihtiyacı olan kesimlere hukuki yardımda buldukları “Hukuk Klinikleri” uygulamalarının yaygınlaştırılması,
10. Özellikle eğitim fakültelerinde uygulanan hem üniversite öğrencilerinin toplumsal konulara ve sorunlara ilişkin duyarlılığını arttırmak hem de alan çalışmalarında mesleki becerilerini geliştirmek amacıyla sürdürülen “Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi”nin yaygınlaştırılması ve kadına karşı şiddet konusunun da bu ders içeriğine eklenmesi,
11. Sosyal hizmet, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi ve eğitimi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümlerinde üniversitelere göre değişebilen özellikle kadına karşı şiddetle mücadele ile ilgili “Zorunlu Staj” uygulamalarının yaygınlaştırılması, bu uygulama kapsamında ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliğine gidilmesi,
12. Halk eğitim kursları ile öğretmenler, muhtarlar, sağlık görevlileri, kolluk ve din görevlileri gibi kamu çalışanları öncülüğünde sağlıklı iletişim, öfke kontrolü gibi konularda eğitim verilmesi, kadına yönelik şiddetin suç olduğunun ve ihbar yükümlülüğünün öneminin anlatılması,
13. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı koordinesinde; kadınların, kamu ve özel sektörde maruz kaldıkları psikolojik tacize (mobbing) ilişkin bilinçlendirme çalışmalarının yapılması,
14. Kamuda görev alacak personelin bilinçlendirilmesi amacıyla adaylık dönemindeki eğitimlerine; toplumsal cinsiyet eşitliği ile 6284 sayılı Kanunun kamu görevlilerine getirdiği ihbar yükümlülüğünü içerecek şekilde kadına ve çocuğa yönelik şiddet konularının da dahil edilmesi,
15. Öğretmen ve eğitimciler için toplumsal cinsiyete duyarlı öğretim yöntemleri konusunda eğitim programları ile materyaller geliştirilmesi,

16. Toplumsal cinsiyet rollerini oluşturan, pekiştiren oyuncaklar ile şiddeti özendiren dijital oyun ve oyuncakların kullanımını önlemeye yönelik ilgili Bakanlıklarla protokoller yapılması ve ebeveynlerin bu konuda bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması,
17. Boşanma aşamasına gelinmeden önce sorunların tespiti ve telafisine yönelik aile danışmanlığı hizmetlerinin erişilebilirliğinin sağlanması ve boşanma sonrası ebeveynlerin birbirleri ve çocukları ile sağlıklı iletişimlerini sürdürmelerine yönelik çalışmalar yapılması,
18. Toplumun sosyo-kültürel yapısı da göz önünde bulundurularak kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik yapılan farkındalık çalışmalarında ortak bir dil kullanılması,
19. Önemli gün ve haftalarda aile, kadın ve çocuk konusunda, toplum liderleri ve rol model kişilerin yer aldığı çeşitli faaliyetlere ve kampanyalara yer verilmesi,
20. Kadına yönelik her türlü ayrımcılıkla dinin ilişkilendirilmesini önlemek üzere; ilmiyal, meal ve tefsirlerdeki ayrımcılık ve şiddeti meşrulaştıran ifadeler ve dine atfedilen sahipsiz hadislerle mücadele etmeye yönelik kampanyaların ve farkındalık çalışmalarının Diyanet İşleri Başkanlığınca yürütülmesine devam edilmesi,
21. Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından çıkarılan dini yayınlar ile kadın, aile ve çocuk ile ilgili yayınların tanıtımına yönelik kampanyalar yürütülmesi,
22. Erken yaşta ve/veya zorla evlendirmelerin önlenmesine dair ulusal ve yerel düzeyde yürütülen çalışma ve projelerin artırılması,
23. Dini gün ve gecelerde, basın ve yayın organlarıncı yapılan dini içerikli programlarda aile birliği, kadına karşı şiddet, kadının toplum içindeki yeri ve önemi konularına daha çok yer verilmesi; ayrıca önemli gün ve haftalarda aile, kadın ve çocuk konularında çeşitli faaliyetlerin düzenlenmesi,
24. Aile İrşat ve Rehberlik Bürolarının kapasitelerinin artırılması, Bürolarda eğitici eğitimi almış personel tarafından gerekli bilgilendirme, eğitim programları ve yönlendirmelerin yapılması, yürütülen faaliyetlerde ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliğinin artırılması,
25. Bazı il müftülüklerinde evlilik öncesi uygulanan evlilik okulu ve aile okulu uygulamalarının yaygınlaştırılması,

26. Kuran kurslarında çocukların anlayacağı dilde kadın erkek eşitliği, kadına yönelik şiddet ve mahremiyet eğitimlerinin verilmesi,
27. İl müftülüklerinin, STK'lar ile işbirliğini arttırmaya yönelik çalışmalar yapması,
28. Sosyal hizmet ve ceza infaz gibi kurumlarda görevli personele yönelik olarak değerler eğitimi, bilgilendirme ve farkındalık artırma seminerlerinin din görevlileri tarafından verilmesinin sağlanması,
29. Gençler tarafından çok tercih edilen özel sektöre ait markalara kadına yönelik şiddetle ilgili temalar tanımlanması ve ürünlerinde bu temaların kullanılması.

4.2. MEDYA

4.2.1. Tespitler

Kadına yönelik şiddet ve kadın-erkek algısı konusunda medyanın toplum üzerindeki etkisi büyüktür. Bu etki program içeriklerinde yer alan ayrımcılık ve şiddet içeren öğeler yoluyla tüm topluma nüfuz etmektedir. Bu bakımdan medya bağımsızlığını zedelemeyen, kadına karşı şiddeti önlemede medya katılımının teşvik edilmesi önem arz etmektedir.

4.2.2. Öneriler:

1. **TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu tarafından 2012 yılında yayınlanan Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü Konulu Komisyon Raporu'nda da belirtildiği gibi;**

- Kadın ve medya konusundaki farkındalığın artırılması amacıyla geniş kapsamlı bir “Medya ve Kadın Kampanyası” gerçekleştirilmesi,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında kamu spotu hazırlamak isteyen STK'larla ve bu talepleri değerlendiren RTÜK ile KSGM arasında bir işbirliği kurulması,
- Konuya ilişkin kamu spotlarının devamlı olarak yayınlanması,
- Özellikle gazete ve televizyonlar için hem medya içeriğine hem de medyada çalışan kadın profesyonellere yönelik nicel/nitel araştırmaların yapılması ve bu çalışmaların rutin bir biçimde yapılması,

- Akademisyenler, araştırmacılar ve öğrencilerin, yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarında ve bilgilendirme faaliyetlerinde medyada kadına karşı şiddete ilişkin izleyicilerin tutum ve davranışlarına yönelik çalışmalara yer verilmesi,
- Türkiye’de kadın ve medya başta olmak üzere kadına yönelik çalışmalarının birbirinden kopuk ilerlemesi ve çalışmalardan haberdar olunamaması sorununu czmek amacıyla, bir online bibliyografya projesi gerçekleştirilmesi.

2. Devlet Denetleme Kurulu Raporunda belirtildiği üzere;

- İnternet üzerinden istismarın önlenmesi amacıyla çocuklar, aileler ve eğitimcilerin internetin kullanımı, kişisel bilgilerin ve görüntülerin internette paylaşılabileceği riski, internet üzerinden diğer bireylerle (zellikle yabancılarla) ne derecede irtibat kurulabileceği ve iletişim sağlanması gerektiği gibi konularda bilgilendirilmesi,
- Çocukların internet üzerinden ve diğer şekillerde pornografik ve şiddet içerikli yayınlara maruz kalmalarının engellenmesi,
- Çocukların siber zorbalıktan korunması için “güvenli internet” uygulamasının yaygınlaştırılması ve bu konuda kamuoyunun bilinçlenmesini sağlayacak medya çalışmaları (kamu spotları vb.) yapılması.

3. Haberlerin sunumunda ve görsellerin kullanımında dikkat edilmesi önerilen hususlar:

- Haberlerin kamuoyu tarafından beklenen tarafsızlıkla ve herhangi bir yorum eklenmeksizin sunulması esas olup, ıştırıp ve üzüntü içeren haberlerin eksiksiz ve doğru biçimde duyurulmasındaki kamu yararı ile bireyin özel yaşamına ve insanlık onuruna saygı duyulması ilkesinin dengelenmesi,
- İnsanların lm anları gibi durumların, duygu sömürüsüne yol açacak, korku ve çelişkili duygulara sebep olacak biçimde yayınlanmaması,
- Kaza, felaket ve trajedilerde yaralının ve mağdurun korunmasının, kamunun bilgilendirme hakkından önce gelmesi,
- şiddet haberlerinde özellikle cinsel saldırılarla ilgili durumlarda çocukların kimliklerinin açıklanmaması ve çocuğun kimliğini açığa çıkarabilecek detayların verilmesinden kaçınılması,
- Kadına yönelik şiddet haberleri yapılırken kişilik haklarını ihlal etmemek adına hukuk bilgisine sahip uzman kişilerle bilgi alış verişi yapılabilecek platformlar oluşturulması,

- Şiddet mağdurlarının isimlerinin (genel yarar bakımından mağdurun kendisi istemedikçe) yayınlanmaması, kimliği açığa çıkacak ölçüde ayrıntı (görsel, adres, yerel odaklı haberler için yerleşim birimi vb.) verilmemesi ve olayla ilgisi bulunmayan akrabaların kişisel haklarına da saygı duyulması,
- Konuşulacak kişinin rızası önceden alınarak, kişinin konuşması sonrasında karşılaşılabileceği olası riskler konusunda bilgilendirilmesi ve bu bilgilendirme çerçevesinde mağdura teşhis edilip edilmemeye karar verme hakkı tanınması,
- Şiddete uğrayan ya da risk altında olanların, çözüm yolları ve yöntemleri konusunda bilgilendirilmesi amacıyla var olan kuruluş ve yardım hatlarının erişim bilgilerinin haberlerde yer almasının zorunlu olması,
- Kadınların sürekli olarak kurban ya da mağdur konumunda ya da çaresiz bireyler olarak temsil edilmemesi,
- Şiddet suçlarında saldırganın ifadesinden yararlanılarak hazırlanan metinlerin; mağdur açısından yaralayıcı, suçu sıradanlaştıran, potansiyel faili kışkırtıcı ve suçun önemini azaltıcı nitelikte oluşturulmaması ve bu metinlerde sansasyonel kullanımlardan kaçınılması,
- Namusun sadece kadını içeren ve kadına ait bir kavram olarak görülmesini engelleyecek ifadelerin kullanılması,
- Saldırganların, olay sonrasında yasal olarak hangi yaptırımlar ile karşılaştıklarının, manevî olarak kayıplarının, bu sürecin fail açısından pişmanlık doğuran bir süreç olduğunun ve bu şekilde yapılan saldırının cezasız kalmadığının hatırlatılması,
- Şiddet gören kadınların bir süre sonra hayata nasıl devam ettiklerini gösteren haberler yapılarak, şiddete “dur” diyen kadının mağdur olmayacağını gösterilmesi/vurgulanması,
- Kadının, şiddet karşısında yasal korunma ve çözüm yollarının yalın bir içerikle anlatılması ve bu haberlerde mevzuatın mağdurun anlayacağı bir dille anlatılması,
- Şiddet mağduru kadınlara destek veren kuruluş ve gönüllülerle röportajlar yapılarak buralardan destek alanların kazanımlarının sergilenmesi,
- Konukevlerinin sayılarının artırılması ve buraların geliştirilmesi için özellikle STK’ları ve özel sektörü teşvik eden haberler yapılması,
- “Namus cinayeti”, “namusun temizlenmesi”, “namusun kirlenmesi”, “namus/töre kurbanı”, “aile meclisi”, “töre infazı”, “çılgın koca”, “gönlünü kaptıran” vb. ifadeler yerine

örneğin; “töre adı altında işlenen cinayetler”, “sözde namus cinayetleri”, “erken yaşta evlenmeye zorlananlar” gibi ifadeler kullanılması,

– “Karısı”, “eşi”, “sevgilisi”, “aşığı” gibi kelimeler, kadını erkek ile aile birlikteliği ya da gönül bağı içerisinde gösterdiğinden ve erkeğin kadın üzerindeki tasarrufunu doğallaştırdığından; şiddete maruz kalan kadın ayrılmış, evi terk etmiş, boşanma sürecinde olan bir kimse ise, haberlerde erkek ile olan bağının vurgulanmadan verilmesi,

– Şiddetin bahane, mazeret veya gerekçesi olmayacağına vurgu yapan bir anlatım dili kullanılması,

– Suçla herhangi bir ilişkisi olan (mağdur, fail, tanık vb.) çocukların görüntülerinin, ondan sorumlu ailesinin veya vasinin rızası olması durumunda dahi, çocuğun yüksek yararı ilkesi gereğince yayınlanmaması,

– Şiddet görüntülerinin flulaştırılması veya mozaikleme tekniği ile verilmesinin zorunlu olması,

– Şiddet haberleri ile ilgili canlandırma yapılmasının yasaklanması,

– Yayınlarda şiddeti olumlayan ve özendiren görüntülere yer verilmemesi,

– Mağduru küçük düşürücü, yanlış temsil eden, yaralayıcı görüntülerin yayınlanmasına izin verilmemesi,

– Taciz ve tecavüz gibi cinsel suçların haberleştirilmesinde kullanılan görsel malzeme ile anlatım biçiminin pornografik, şiddeti özendirici ve mağduru suçlayıcı çağrışımlar yaratmamasına dikkat edilmesi,

– İntihar etmiş mağdurun fotoğrafının kullanılmaması,

– Sözde töre/ namus cinayet haberleri için, kadının fotoğrafının diğer fotoğraflardan daha büyük ve ağırlıklı olmaması, kadının cazibesine, başına buyrukluğuna vurgu yapılmaması;

– Saldırgan erkeğin fotoğraflarının kadının görüntüsü olmaksızın tek başına faili öne çıkaracak şekilde verilmesi,

4. Televizyon programlarının içeriğinde;

– Cinsiyet ayrımcılığına dayalı şiddeti meşru gösteren, şiddetin toplumsal düzlemdeki önemini azaltacak sansasyonel kullanımlardan ve mizah malzemesine dönüştürme eğilimlerinden uzak durulması,

– Şiddeti olumlayan ve özendiren yorum ve ifadelere yer verilmemesi,

- Şiddetin, programın ana unsuru olmaması, sıkça ve uzun sahnelerde yer almaması ve teşvik edilmemesi,
  - Özellikle reklamlarda kadının cinsel obje olarak metalaştırılmaması,
  - Şiddet içeren programların duyuruları/ön tanıtımlarının yapılmaması,
  - Kadına yönelik şiddeti ve cinsel saldırıyı meşrulaştıran ve özendiren görüntü ve mesajlara yer verilmemesi,
  - Konuya ilişkin özel temalı dizi ve film senaryoları yazılması ve bu yapımlarda toplumun beğenisini kazanmış sanatçılara yer verilmesi,
  - Dizi, film ve reklamlarda kadınların güçsüz, kurban, aciz, şiddeti hak etmiş vb. şekillerde sunulmaması,
5. Toplumda cinsiyet ayrımcılığı konusundaki her türlü ihlalin izlenerek önlenmesi, haber ve diğer içerikler yoluyla topluma yansıtılması yönünde medyanın öncülük yapması,
6. Medyanın yönetim kademelerinde kadın bakış açısına sahip yönetici sayısının artırılması,
7. Medyada, ifade özgürlüğüne ve bağımsızlığına gerekli saygı gösterilerek, kadına yönelik şiddeti önlemek ve kadın haklarına yönelik politikaları gerçekleştirmek amacıyla standartlar belirlenmesi ve bu standartların anlatıldığı kılavuzlar oluşturulması,
8. STK'lar aracılığıyla aileler için televizyon rehberleri ve toplumsal farkındalık artırma çalışmaları yapılması,
9. TV'lerde şiddet ve cinsellik içeren programların çocuklar ve gençler tarafından izlenmesini engelleyecek teknolojinin aygıt/yazılımlarla birlikte satılmasına yönelik tedbirler alınması,
10. **2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nde belirtildiği gibi**, kadına yönelik şiddet vakalarında doğru medya dilinin oluşturulması amacıyla medya kuruluşlarının ulusal ve uluslararası hedeflerden yola çıkarak kendine özgü özdenetim politikaları ve kurum içi izleme mekanizmaları oluşturması, mevcut basın konseyinin yeniden yapılandırılması ya da her gazeteye özdenetim yapan bir medya derneğine/konseyine üye olma zorunluluğu getirilmesi,

11. TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu tarafından 2012 yılında yayımlanan Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü Konulu Komisyon Raporu’nda da belirtildiği gibi;

- Türkiye’de ASPB bünyesinde kurulacak bir Medya İzleme Merkezi’nin ilgili düzenlemeler çerçevesinde medyayı toplumsal cinsiyet eşitliği, ailenin korunması ile kadın ve çocuk hakları bağlamında etik ilkeler çerçevesinde izlemesi, raporlar hazırlaması ve bu raporları da ilgili STK’lara gönderecek bir ağ oluşturarak kamuoyuna cinsiyetçi hak ihlallerin duyurulması,
- TRT bünyesinde eşitliği sağlamaya yönelik bir özdenetim mekanizması kurularak TRT’nin programlarının takip edilmesi,
- STK’ların “Medya İzleme Grupları” oluşturması,
- İletişim fakültelerinde “toplumsal cinsiyet eşitliği” vb. derslerin zorunlu olması ve bu fakültelerde eğitim gören öğrencilere yönelik toplumsal cinsiyet ve medya atölyelerinin sayısı ve yaygınlığının artırılması,
- Medya okuryazarlığı ders içeriğinin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı hale getirilmesi, dersin formasyon almış iletişim fakültesi mezunları tarafından verilmesinin sağlanması, dersi veren öğretmenlere yönelik toplumsal cinsiyet konusunda atölye çalışmaları gerçekleştirilmesi ve ders kapsamına RTÜK’e şikâyet mekanizmasının kullanımı eklenerek ayrıca özdenetim mekanizmalarının daha detaylı anlatılması,

12. RTÜK’ün, STK’lar tarafından oluşturulacak “Medya İzleme Grupları” ile düzenli toplantılar düzenlemesi ve STK’lar tarafından getirilen önerileri değerlendirmesi,

13. Medyanın, sürekli olarak izlenen ve özellikle kadın ve çocuklara karşı şiddeti teşvik edici programlar konusunda uyarılması ve bu yayınların engellenmesi,

14. Sigaraya karşı gösterilen sansür uygulamasına benzer bir uygulamanın silaha karşı da gösterilmesi,

15. RTÜK’ün şiddet konusuna ilişkin cezalarının caydırıcı olacak şekilde yeniden düzenlemesi,

16. Birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi “cinsiyetçilik” ve ayrımcılık kategorisinin yayınlardan önce uyarıcı mahiyette kullanılan “akıllı işaretler” içinde ayrıca yer alması ve RTÜK’e yapılacak şikâyet başvurularında söz konusu kategorilerin alt başlık olarak eklenmesi,
17. Şiddet içerikli görüntülerin, çocukların ekran karşısında olduğu saat dilimleri içerisinde ekrana getirilmemesi,
18. Çocukların Şiddet İçeren Video Oyunları’na (ŞİVO) erişiminin engellenmesi,
19. ŞİVO’nun içerdiği şiddetin belirlenmesine yönelik şiddet ve cinsel içerik miktarını gösteren bir derecelendirme (reyting) sistemi oluşturulması,
20. Ülke genelini temsil edecek şekilde ŞİVO oynanma sıklığı, bu oyunlara ilişkin sosyal değişkenler ve bu oyunların meydana getirdiği genel etkilerinin yanı sıra, şiddet, saldırganlık ve suç üzerine etkilerine ve ailelerin bu konudaki farkındalığı üzerine bilimsel çalışmalar yapılması,
21. ŞİVO’nun uluslararası ölçülerde lisanslandırılması ve ŞİVO’ya erişiminin caydırıcı olacak şekilde ücretlendirmesi,
22. Medya çalışanları için toplumsal cinsiyet duyarlılığını artırmayı hedefleyen kurum içi eğitim programları oluşturulması ve mevcut olanların geliştirilerek yaygınlaştırılması,
23. Dizi, film, çizgi film vb. yapımlardaki olumlu ve olumsuz örnek oluşturan rollerin izleyiciler üzerindeki etkilerinin araştırılması,
24. RTÜK tarafından yayımlar ile ilgili “Kadına Yönelik Şiddet” ve “Aile İçi Şiddet” konuları özelinde Kurul’a yapılan şikâyetler, şikâyetler ve Kurul denetimi sonucu yapılan tespitler ve bu tespitler sonucu uygulanan cezalara ilişkin ayrı bir istatistiki çalışma yapılması,

4.3. İNSAN KAYNAĞI

4.3.1. Tespitler

Aile ve Sosyal Politikalar, İçişleri, Sağlık Bakanlıkları başta olmak üzere pek çok farklı kamu kurumu ve yerel yönetimler bünyesinde kadına yönelik şiddet alanında görev yapmakta olan kamu görevlilerinin nicelik ve nitelik açısından yetersiz kaldığı, sınırlı sayıda personelle

sunulan söz konusu hizmetlerin mevcut personelin mesleki tükenmişlik yaşamalarına neden olduğu ve bu durumun personelin verimliliğini olumsuz etkilediğitespit edilmiştir.

4.3.2.Öneriler:

1. Devlet Denetleme Kurulu raporunda da belirtildiği üzere;

– Hizmet kuruluşlarında görevli meslek elemanları dışındaki personelin de yaptıkları işin hassasiyetinin farkına varmalarını sağlayacak hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi,

– Şiddet mağduru kadınlar ile beraberindeki çocuklara hizmet veren kuruluşların gerekli hassasiyet içerisinde denetlenmesinin sağlanması amacıyla yeterli donanıma sahip denetim elemanı sayısının artırılması ve daha çok sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimi uzmanı gibi meslek elemanlarının denetim elemanı olarak istihdam edilmesi,

2. Kadına yönelik şiddet mağdurlarına mesleki müdahale sürecinde vaka yönetimi (case management) anlayışını benimsemiş, müdahale sürecini iyi bilen, yeterli sayıda psikolog ve sosyal çalışmacı gibi meslek elemanı istihdam edilmesi,

3. 6284 sayılı Kanunun uygulanmasında görev alan kişilerin mesleki danışmanlık ile yaşadıkları mesleki tükenmişliklerini gidermeye yönelik psikolojik destek almalarının sağlanması, özlük haklarının iyileştirilmesi ve bu yönde gerekli bütçenin ayrılması.

4. Kadına yönelik şiddet konusunda, hakim, savcı, yardımcı yargı personeli, kolluk, din ve sağlık görevlilerine yönelik devam eden/tamamlanan eğitimlerin, eğitici eğitimleri yoluyla sürekli hale getirilmesi,

5. Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde din hizmetlerinin yerine getirilmesinde özellikle kadın din görevlisi sayısının artırılması,

6. Din görevlilerine toplumla çalışma becerilerinin geliştirilmesini sağlayacak eğitimler verilmesi,

7. Mülki amirlerin performans değerlendirilmesine ilişkin puanlama kriterlerinde, kadın hakları ve kadının güçlendirilmesine yönelik aldıkları tedbirlere ve oluşturdukları mekanizmalara da yer verilmesi,

8. Vali yardımcılarını ile belediye başkan yardımcılarında en az birinin kadın olmasının sağlanması,

9. Üniversitede görev yapan kadın akademisyenlerin yönetim kadrolarında sayısının artırılması.

4.4. MEVZUATA YÖNELİK ÖNERİLER

4.4.1. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulama Yönetmeliğine İlişkin Öneriler

1. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında; koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmayacağı, önleyici tedbir kararlarının geciktirilmeksizin verileceği belirtilmiştir. Kanunun genel amacına uygun olması ve anlam bütünlüğünün sağlanabilmesi bakımından hem koruyucu hem de önleyici tedbir kararları için delil ve belge aranmaması hususunda ilgili maddeye “koruyucu ve önleyici tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmayacağı”ifadesinin eklenmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,

Ancak, hakim tarafından verilen **aile konutu şerhi, işyeri değişikliği, kimlik değişikliği gibi koruyucu tedbir kararlarında**, isabetli uygulamaların çoğaltılabilmesi ve telafisi güç sonuçlara yol açmaması amacıyla, **hayati tehlike içeren durumlar hariç olmak üzere**, delil ve belge aranması suretiyle araştırma yapılarak karar verilebilmesi için gerekli mevzuat değişikliğinin yapılması,

2. 6284 sayılı Kanun uyarınca, kadına yönelik şiddet olaylarına kolluk tarafından müdahale edilmesi veya kolluğa tedbir kararı verilmesi talebiyle şiddet mağduru tarafından başvuru yapılması halinde, kolluk görevlileri tarafından, aile içi ve kadına karşı şiddet olayları kayıt formu doldurularak dosyaya eklenmesi suretiyle evrak mahkemeye ulaştırılmaktadır. Uygulamada bu form şiddet mağduru, ailesi, şiddet uygulayan ve somut olay hakkında detaylı bilgiler içermektedir.

Mahkemeler tarafından çoğunlukla tek taraflı mağdur beyanı ile yapılan taleplere ilişkin, daha etkin ve isabetli kararlar verilebilmesi ve her somut olaya uygun olarak tedbir seçeneklerinin değerlendirilebilmesi bakımından anılan formun;

- Risk analizi yapılabilecek nitelikte detaylı bilgiler içerecek şekilde geliştirilmesi,
- Somut olayın durumuna göre sadece mağdur değil şiddet uygulayan yönünden de bu formun doldurulması,
- Tedbir kararı verilmesine yönelik talebin yapıldığı ilgili merciler tarafından bu belgenin tanziminin zorunlu hale getirilmesi amacıyla mevzuatta hüküm ihdas edilmesi,
- Gerekliğinde form/risk analizi uygulamasının usul ve esaslarının uygulama yönetmeliğinde düzenlenmesi.

3. Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre, korunan kişinin hayatı tehlikesinin bulunması halinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınmasına karar verilebileceği, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına göre de korunan kişinin ne şekilde koruma altına alınacağı, şiddet mağduruna yönelik muhtemel tehdit ve risk göz önüne alınarak şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın durumunun değerlendirilmesi suretiyle Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte yer alan fiziki koruma tedbirlerinin hakim veya mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından belirleneceği öngörülmüştür.

Anılan yönetmeliğin 14 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, koruma tedbirinin, yakın koruma, konutta koruma, işyerinde koruma, motorize veya yaya devriyeye koruma, çağrı üzerine koruma usullerinden bir veya birkaç tanesinin aynı anda uygulanmak suretiyle yerine getirileceği belirtilmiştir. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2014 yılında hakkında geçici koruma kararı bulunan kadınlardan yirmi üç tanesinin öldürüldüğü, yine aynı yıl Çağlayan Adliyesi çıkışında bir kadının korumasıyla birlikte öldürüldüğü dikkate alındığında, anılan tedbir türünün beklenen faydayı sağlayamadığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda **geçici koruma tedbirinin, şiddet mağduruna yönelik temel koruma prensibi olarak değerlendirilemeyeceği, bunun yerine şiddete uğrayan, şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlara, çocuklara, aile bireylerine ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olanlara daha etkin bir koruma sağlayabilmek amacıyla, şiddet uygulayan veya şiddet uygulama ihtimali**

bulunanlara yönelik olarak elektronik takip yöntemlerinin benimsenerek derhal uygulamaya geçirilmesinin gerektiği, geçici koruma tedbiri kararının sadece özel ve istisnai durumlarda verilebilmesine yönelik mevzuat değişikliği yapılmasının daha doğru olacağı; bununla birlikte geçici koruma tedbirine yönelik olarak uygulamadaki tereddütlerin giderilebilmesi için anılan yönetmelikte sayılan koruma türlerinin tanımlanması ve geçici koruma uygulamasının ne şekilde yapılacağına ilişkin olarak Kanunun uygulama yönetmeliğine hüküm konulması,

4. Kanunun mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararlarına ilişkin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde düzenlenen ve kişinin çocukları varsa, çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması halinde ise iki aylık kreş imkanının sağlanmasına yönelik tedbir süresinin, diğer tedbir kararları için öngörülen altı aylık süreyle aynı olması için gerekli mevzuat değişikliğinin yapılması,

5. Kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen hakim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararlarının arasına“**okul değişikliği**”tedbirinin eklenmesi yönünde mevzuat değişikliği yapılarak, şiddet mağduru öğrenciler ile şiddet mağdurunun beraberindeki çocuklarının da korunmasının sağlanması,

6. Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca verilen “İşyerinin değiştirilmesi”, “ 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi” gibi tedbirler doğası gereği süreye tabi olamayacağından bu tedbirlere ilişkin **süre sınırının kaldırılması** yönünde mevzuat değişikliğinin yapılması

7. Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca, hakim tarafından verilebilecek koruyucu tedbir kararları arasında sayılan, korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağının anlaşılması halinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre, kimlik ve diğer ilgili bilgi ve belgelerin değiştirilmesine yönelik tedbir kararları verilmeden önce;

- Korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması,
- Bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olup olmayacağına yönelik araştırma yapılması,

- Bu araştırmanın kapsamının belirlenmesi, araştırmanın hangi kurum tarafından ve ne şekilde yapılacağı,
  - “Aydınlatılmış rıza” kavramının tanımı ve bu rızanın kim tarafından ve ne şekilde açıklığa kavuşturulacağı,
  - Var ise mağdurun çocuklarının durumu, diğer ebeveyn ile şahsi ilişkinin ne şekilde düzenleneceği,
  - Mağdura ait tüm resmi kayıtlardaki (tapu kaydı, diploma, pasaport vb) değişikliklerin ne şekilde ve hangi kurum tarafından yapılacağı,
  - İşlemlere ait harç ve masrafların hangi bütçeden karşılanacağı,
  - 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununa yapılan atfın içeriği,
  - Kimliği değiştirilen mağdurun, sonuçları ağır olan bu yeni duruma psikolojik olarak uyum sağlamasına yönelik destek hizmetlerinin ne şekilde gerçekleştirileceği,
  - ŞÖNİM'lerin bu maddeye ilişkin olarak görev kapsamının belirlenmesine yönelik uygulamadaki tereddütlerin giderilmesi,
- amacıyla bir yönetmelik çıkarılması,

8. Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde belirtilen, korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisindeyken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığın olması halinde hastaneye yatmak dahil muayene ve tedavisinin sağlanması ile, (ı) bendinde belirtilen bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanmasına yönelik önleyici tedbir kararlarına uyulmaması halinde bu durumun tedbir kararının ihlali olarak değerlendirilerek yaptırım uygulanması yönünde mevzuat değişikliği yapılması,

Ayrıca tedaviye yönelik olarak verilen tedbir kararının ne şekilde ve hangi kurum tarafından uygulanacağı, takibinin nasıl yapılacağına yönelik olarak da mevzuatta düzenleme yapılması,

9. Kanunun 5 inci maddesine göre, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından verilen ve en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hakimim onayına sunulan önleyici tedbir kararlarının süresine yönelik olarak; uygulamada bazı kararlarda sürenin hakim tarafından tayin edildiği, bazı kararlarda ise süre tayininin kolluğa bırakıldığı

anlaşılmaktadır. Uygulama birliğinin sağlanması amacıyla **tedbir süresinin onay makamı olan ve dosyayı değerlendiren hakim tarafından belirlenmesi yönünde** mevzuatta düzenleme yapılması,

10. Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde, şiddet uygulayan hakkında, çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tümüyle kaldırılmasına yönelik olarak hakim tarafından önleyici tedbir kararı verilebileceğinin belirtildiği, uygulamada hakkında evden uzaklaştırma kararı verilen şiddet uygulayanın çocukları ile kişisel ilişkinin ne şekilde sağlanacağına yönelik tereddütler bulunduğundan bu yönde mevzuatta düzenleme yapılması (örneğin, aile mahkemelerinde veya ŞÖNİM’lerde görev yapan uzmanlardan destek alınması, refakatçi eşliğinde kişisel ilişkinin sağlanması vb.),

11. Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre, bulundurulması ve taşınmasına kanunen izin verilen silahın kolluğa teslim edilmesi; aynı fıkranın (ğ) bendine göre ise, şiddet uygulayan hakkında hakim tarafından, silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle **zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi** yönünde hakim tarafından önleyici tedbir kararı verilebileceği belirtilmektedir. Bu tedbire yönelik olarak uygulamadaki tereddütlerin ortadan kaldırılması ve kararların etkinliğinin artırılması amacıyla, uygulamanın ne şekilde yapılacağı; özellikle silahın teslim ve muhafaza edileceği yerin belirlenmesi;

Tedbir süresinin bitiminde, hakkında tedbir kararı verilen kişinin **silah taşımada veya bulundurmasında psikolojik veya nörolojik bakımdan sakınca bulunup bulunmadığına dair tam teşekküllü devlet hastanesinden sağlık raporu talep edilmesi, hakim tarafından araştırma yapılarak ve sağlık raporu göz önünde bulundurularak;** gerektiğinde şiddet uygulayan adına kayıtlı ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun ve 2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ile Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanuna göre verilen **bulundurma ve taşıma ruhsatlarının iptali veya zimmetinde bulunun silahın bağlı bulunduğu kuruma iadesi yönünde yasal düzenleme yapılması,**

Silah teslimi yalnızca hakim tarafından verilebilen önleyici tedbir kararları arasında sayılmaktadır. Kadınların daha etkin korunabilmesi amacıyla Kanunun 5 inci maddesinin ikinci

fıkrasında yer alan **gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, sonradan hâkimin onayına sunulması kaydıyla kolluk amiri tarafından alınabilecek tedbir kararlarının arasına, (g) ve (ğ) bendlerinde sayılan “silah teslimi” tedbirinin de eklenmesi** yönünde mevzuatta düzenleme yapılması, böylece, **somut olayda kullanılıp kullanılmadığına bakılmaksızın** şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişi tarafından taşınan, bulundurulmuş veya zimmetinde bulunan silahın ivedi olarak kolluk tarafından geçici muhafaza altına alınmasının sağlanması,

Yukarıdaki bend kapsamında belirtilen değişiklik doğrultusunda, gerektiğinde **“kolluk tarafından geçici muhafaza altına alma”**kenar başlıklı bir tanımın uygulama yönetmeliğine eklenmesi, bu doğrultuda uygulamanın ne şekilde yapılacağına ilişkin aynı yönetmelikte düzenleme yapılması,

12. Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında tedbir kararlarının en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hakiminden, mülki amirden ya da kolluk biriminden talep edilebileceği düzenlenmiştir. Kanunun amacı ve temel ilkeleri göz önüne alındığında, etkili ve süratli bir usul izlenmesi amacıyla tedbir kararlarının aynı zamanda soruşturma yetkisi bulunan **Cumhuriyet savcısından** da talep edilebilmesine yönelik gerekli mevzuat değişikliğinin yapılması,

13. Kanunun 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, bu Kanunda belirtilen koruyucu ve önleyici tedbirlerle birlikte hakim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirleri ve 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkili olduğu belirtilmiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 406 ncı maddesinde de; savurganlığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi sebebiyle kendisini veya ailesini darlık veya yoksulluğa düşürme tehlikesine yol açan ve bu yüzden devamlı korunmaya ve bakıma muhtaç olan ya da başkalarının güvenliğini tehdit eden her erginin kısıtlanacağı belirtilmektedir. Uygulamada 6284 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde tedbir kararları verilirken alkol ve uyuşturucu madde bağımlılarının gerektiğinde vesayet altına da alınmalarına ihtiyaç duyulabildiği anlaşıldığından etkili bir koruma sağlanabilmesi amacıyla maddenin üçüncü fıkrasına hakim **“vesayet”** altına almaya ilişkin karar verebilmesi yönünde mevzuat değişikliği yapılması,

14. Kanunun 7 nci maddesine göre, şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkesin bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebileceği, ihbarı alan kamu

görevlilerinin bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlü oldukları belirtilmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun 278 inci maddesinde her ne kadar işlenmekte olan bir suçta yetkili makamlara bildirmemek suçtu düzenlenmiş ise de **“şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı halinde”** ihbar yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmadığından, bu eksikliğin giderilmesi yönünde Türk Ceza Kanunu'nun da gerekli değişikliğin yapılması,

15. Kanunun 8 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, tedbir kararlarının, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edileceği öngörülmüştür. Kimlik değişikliği, işyeri değişikliği, kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi gibi, doğrudan şiddet uygulayana yönelik olmayan, yalnızca mağduru korumaya yönelik olan tedbir kararlarının etkinliğinin sağlanması amacıyla şiddet uygulayana bildirilmemesinin gerektiği, bu nedenlerle **tedbir kararlarının tebliğine ilişkin olarak ikili bir ayrıma gidilmesine yönelik mevzuatta düzenleme yapılması,**

Önleyici tedbir olarak müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılan şiddet uygulayana, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'na göre yapılan tebligat işlemleriyle ilgili olarak uygulamada tereddütler meydana geldiği, bir kısım tebligatların muhataba ulaşmadığı anlaşılmaktadır.

Tedbir kararlarının şiddet uygulayana tebliğ edilmesi, şiddet uygulayanın itiraz hakkı, tedbir kararının ihlali halinde zorlama hapsinin uygulanabilmesi ve tedbirlerin etkinliğinin artırılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Özellikle müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılan şiddet uygulayana, 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen kararların zaman kaybetmeksizin kolaylıkla tebliğ edilmesini sağlayan etkili ve süratli, **özel bir usul getirilmesine ilişkin olarak mevzuatta düzenleme yapılması (elektronik posta, mobil telefon mesajları gibi),**

16. Kanunun 8 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararının şiddet uygulayana bir tutanakla derhal tebliğ edileceği belirtilmektedir. Ancak kolluk tarafından verilen tedbir kararlarının mahkeme tarafından onaylanmaması veya değiştirilmesinin söz konusu olduğu durumlarda, uygulamadaki tereddütlerin ortadan kaldırılabilmesi amacıyla, sürecin bu aşamasında şiddet uygulayana tebligat yapılmasının gerekliliğine ilişkin uygulama yönetmeliğinde düzenleme yapılması,

17. Kanunun 8 inci maddesinin altıncı fıkrası kapsamında, haklarında “adres ile kimlik bilgi ve belgelerinin gizlenmesi” kararı verilen şiddet mağduru kadınlar ile beraberindeki çocukların ve diğer aile bireylerinin tüm kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların (okul, adliye, hastane, eczane, banka vb.) kayıtlarında gizliliklerinin etkin bir şekilde sağlanabilmesi amacıyla İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan kimlik paylaşım sisteminden kimliği gizlenen kişiler için gönderilen uyarı sonrasında **ilgili kurum, kuruluşlar tarafından ara yüz oluşturulmak suretiyle, geçmişte alınan hizmet bilgilerinin özellikle adres, telefon kaydı, muayene olunan hastane adı, sigorta pirim kaydı, kredi kartı bilgileri, okul kaydı vb. görünmeyeceği sadece hizmet için gereken bilgilerin ulaşılabileceği veri sistemi düzenlemesinin yapılması,**

18. Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre, bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebileceği belirtilmiştir. Kanunda yer alan önleyici ve koruyucu tedbirlerin etkili ve süratli uygulanmasının önem taşıması nedeniyle, madde kapsamındaki iki haftalık itiraz süresinin kısaltılarak **yedi gün olarak düzenlenmesi** yönünde mevzuatta değişiklik yapılması,

19. Kanunun hakim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosyanın gönderileceği mahkemenin belirlendiği 9 uncu maddesinde; aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde dosyanın en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderileceği düzenlenmiştir. Ancak bu itiraz yönünden **en yakın yerdeki aile mahkemesinin görevli kılınmasının** daha uygun olacağı değerlendirildiğinden bu yönde mevzuatta düzenleme yapılması,

20. Kanunun tedbir kararlarının bildirim ve uygulanmasının düzenlendiği 10 uncu maddesinin altıncı fıkrasında, hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen şiddet mağdurlarının, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait veya bu Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirileceğinin belirtildiği, **aynı maddenin, rehabilitasyonu kabul etmesi halinde, uzaklaştırma tedbiri verilen şiddet uygulayan hakkında da uygulanabilmesi** amacıyla mevzuatta düzenleme yapılması,

21. Kanunun itiraz kenar başlıklı 9 uncu maddesinde; bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim ve tebliğ tarihlerinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile

mahkemesine itiraz edilebileceği, itiraz mercinin kararını bir hafta içinde vereceği ve itiraz üzerine verilen kararların kesin olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme ile, **Kanun kapsamında verilen kararlara karşı temyiz yolu kapatılmıştır. Böylelikle, tedbir kararlarının süratle verilerek mağdurun korunması amaçlanmıştır. Ancak temyiz yolunun kapalı olması, içtihat oluşmasını önlemekte ve uygulama birliğinin sağlanmasına engel olmaktadır. Bu durumun önüne geçilebilmesi için, 6284 sayılı Kanun ve uygulaması hakkında hakim ve Cumhuriyet savcısı adaylarına meslek öncesi eğitim verilmesi, halen meslekte bulunan hakim ve Cumhuriyet savcılarında ise meslek içi eğitim verilmesi,**

22. Kanununun 12 nci maddesinde, bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında **hakim kararı ile teknik araç ve yöntemlerin kullanılabilmesi, teknik takibe yönelik usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Anılan yönetmelik çalışmalarının tamamlanarak yönetmeliğin yürürlüğe konulması,**

23. Kanununun 13 üncü maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayanın, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi halinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hakim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulacağı belirtilmiştir.

Ancak bu maddeye yönelik uygulamadaki tereddütlerin giderilebilmesi ve zorlama hapsinin etkin olarak uygulanabilmesi amacıyla;

- Zorlama hapsine ilişkin karar verilmeden önce şiddet uygulayanın mahkeme huzurunda **savunmasının alınıp alınmayacağı,**
- Bu kararın **hangi süre içerisinde alınacağı,** özellikle tedbir süresi bittikten sonra zorlama hapsine yönelik karar verilip verilemeyeceği,
- İnfaz için kararın **kesinleşmesinin beklenip beklenilmeyeceği,**
- İnfaz **zamanaşımı süresinin ne kadar olduğu** hususlarında mevzuatta düzenleme yapılması,

24. Kanununun 14 üncü maddesinde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürüten, şiddet önleme ve izleme merkezlerinin (**ŞÖNİM**) kurulacağı belirtilmiştir. Bu merkezlerin çalışma usul

ve esaslarının yönetmelikle belirlenmesi öngörüldüğünden anılan **yönetmelik çalışmalarının tamamlanarak yürürlüğe konulması,**

25. Kanunun harçlar ve masraflardan, vergilerden muafiyeti ve davaya katılmayı düzenleyen 20 nci maddesinde, bu Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmayacağı belirtilmiştir. Uygulamadaki tereddütlerin giderilebilmesi için **değerli kağıt bedelinin de** madde kapsamına dahil edilmesiyönünde mevzuatta düzenleme yapılması,

26. Kanun kapsamında, hakkında tedbir kararı verilmesi istenilen şiddet uygulayanın, **on sekiz yaşından küçük veya yabancı uyruklu olması halinde;** ne şekilde işlem yapılacağına yönelik düzenleme yapılması ve bu kişiler hakkında uygulanabilecek önleyici tedbir türlerinin mevzuat kapsamında ayrıca düzenlenmesi,

Ayrıca, Kanunun uygulama yönetmeliğinin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (n) bendinde, **“Şiddet mağduru: Mütekabiliyet** ilkesi çerçevesinde uyuşuna bakılmaksızın Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalan ya da kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenmesi tehlikesi bulunan kişi” olarak tanımlanmıştır. Ülkemizin taraf olduğu ve çekincesiz olarak onayladığı İstanbul Sözleşmesinin temel haklar, eşitlik ve ayırım gözetmeme başlıklı 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre; bireylerin cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi görüş veya farklı görüşe sahip olma, ulusal veya sosyal menşe, herhangi bir etnik azınlık, mülkiyet, doğum, cinsel tercih/yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, yaş, sağlık durumu, medeni durum, göçmen ya da mülteci olma, yaş veya engelinin ve diğer bir durumunun bulunmasına bakılmaksızın özellikle mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirler başta olmak üzere işbu Sözleşme hükümlerinin Taraflar tarafından uygulanması güvence altına alınmış olduğundan, ayrıca Ülkemizdeki şiddet mağduru sığınmacı kadınların korunması açısından tanım kapsamında yer alan **“mütekabiliyet” ifadesinin bend kapsamında çıkarılması yönünde yasal düzenleme yapılması,**

27. Kanunun uygulamasında; taraflar arasında **şiddetin karşılıklı olması veya her iki taraf hakkında da tedbir kararı verilmesi ya da aynı mağdur hakkında farklı mahkemelerce birden fazla tedbir kararı verilmesi veya aynı anda tarafların her ikisinin de farklı mahkemelerden tedbir kararı verilmesini talep etmeleri** hallerinde uygulamadaki

tereddütlerin giderilmesi amacıyla, ne şekilde işlem yapılacağına ilişkin yol gösterici nitelikte mevzuatta düzenleme yapılması,

28. Kanunun uygulanması sırasında mükerrer kararların önüne geçilmesi ve dosyanın bir bütün olarak değerlendirilebilmesi amacıyla, şiddet mağduru veya şiddet uygulayan hakkında, Türkiye'nin herhangi bir yerinde açılan davanın, yapılan soruşturmanın, bu Kanun kapsamında verilen tüm kararların ve ceza infaz kurumuna giren her hükümlünün risk-ihiyaç-uygunluk durumunu değerlendirmek üzere geliştirilen **ARDEF (Araştırma Ve Değerlendirme Formu)** belgelerinin hakim ve Cumhuriyet savcıları tarafından Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) sisteminde sorgulanabilmesine ilişkin teknik yönde ve mevzuatta düzenleme yapılması,

4.4.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa İlişkin Öneriler

1. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun “haksız tahrik kenar” başlıklı 29 uncu maddesinde; haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işleyen kimseye Kanunda belirtilen oranlarda ceza indirim uygulanacağı belirtilmiştir. Zaman zaman haksız tahrik nedeniyle yapılan indirimlerin toplumda infiale yol açarak kamu vicdanını yaraladığı, bu durumun, Kanunun 3 üncü maddesinde belirtilen, suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenileceği ilkesine de aykırılık teşkil ettiği değerlendirilmektedir. Bu nedenlerle; cezada orantılılık ilkesinin **haksız tahrik nedeniyle yapılan ceza indirimlerine de uygulanması hakkaniyete daha uygun olacağından mevzuatta yer alan haksız tahrik oranlarının değiştirilerek azaltılması,**

Uygulamada kadına yönelik işlenen şiddet ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda, şiddet uygulayana yönelik mağdurdan kaynaklanan herhangi bir haksız fiil olmadığı halde, kadının basit, olağan, gündelik olarak nitelendirilebilecek bazı davranışlarının “tahrik fiili” olarak sayılabildiği, bu durumun kamu vicdanını zedeleyerek adalet duygusunun örselenmesine neden olduğu anlaşılmaktadır. Açıklanan nedenlerle, **haksız fiil nedeni sayılabilecek olan durumların Kanunda sınırlandırılması; ayrıca cinsiyet temelli bir ayrımcılık sonucu sosyal olarak inşa edilen rol, davranış, eylem ve niteliklerden doğan fiiller nedeniyle haksız tahrik indirim yapılmamasına yönelik mevzuatta düzenleme yapılması,**

2. Kanunun “azmettirme” kenar başlıklı 38 inci maddesinde; “üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden

yarısına kadar artırılır. Çocukların suça azmettirilmesi halinde, bu fıkra hükmüne göre cezanın artırılabilmesi için üstsoy ve altsoy ilişkisinin varlığı aranmaz.” hükmü bulunmaktadır. Ancak uygulamada eş, amca, dayı, kardeş gibi kayın ve kan hısımlarının, kişileri aile içi şiddete yönelik suçlar ile kan gütme ve töre saikiyle adam öldürmeye kolaylıkla azmettirdikleri görülmektedir. Suç işlenmesinin önlenmesi ve cezaların caydırıcılığının sağlanması amacıyla **eş, yansoy ve kayın hısımlarının da** madde kapsamına alınması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,

3. Kanununun 43 üncü maddesinin birinci fıkrasında; bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun, birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedileceği, ancak bu cezanın artırılacağı düzenlendiği, maddenin üçüncü fıkrasında ise bu madde hükümlerinin; kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında uygulanmayacağı belirtilmiştir.

Ülkemizin taraf olduğu ve çekincesiz olarak kabul ettiği İstanbul Sözleşmesi'nin ağırlaştırıcı sebepler başlıklı 46 ncı maddesinin (b) bendinde; suçun veya ilgili suçların defalarca işlenmesinin ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlendiği ve maddenin birinci fıkrasında; taraf devletlerin, ihdas edilen suçlara istinaden, cezaların belirlenmesindeki ağırlaştırıcı sebeplerin, göz önünde bulundurulabilmesini sağlamak amacıyla, gerekli hukuki ve diğer tedbirleri almakla yükümlü oldukları anlaşıldığından, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında, cezaların caydırıcı olması gerekliliğinden hareketle, maddenin üçüncü fıkrasına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçların da dahil edilmesi suretiyle bu suçların da bir kişiye karşı farklı zamanlarda işlenmesi halinde, her bir fiil için ayrı ayrı cezalandırılmasının sağlanması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,

4. Kanununun takdiri indirim nedenlerini düzenleyen 62 ncı maddesinde; fail yararına cezayı hafifletecek takdiri nedenlerin varlığı halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, müebbet hapis; müebbet hapis cezası yerine, yirmi beş yıl hapis cezası verileceği, diğer cezaların altıda birine kadarının indirileceği belirtilmiştir.

Ayrıca, takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususların göz önünde bulundurulabileceği, takdiri indirim nedenlerinin kararda gösterileceği düzenlenmiştir.

Ancak, uygulamada, kadına yönelik işlenen şiddet suçlarında, genel hükümlere göre değerlendirilen nedenlerle cezada takdiri indirim yapılabildiği, bu durumun kamuoyunda “cezasızlık veya az ceza” gibi yanlış algıya yol açarak kamu vicdanını zedelediği anlaşıldığından cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, adam öldürme, işkence, hayati tehlike geçirecek şekilde ağır yaralama gibi suçlarda cezaların caydırıcı olması amacıyla ve yukarıda sayılan nedenlerle **takdiri indirim nedenlerinin uygulanmamasına yönelik mevzuatta düzenleme yapılması,**

5. Kanunun “af” kenar başlıklı 65 inci maddesinde “genel af halinde, kamu davası düşer, hükmolunan cezalar bütün neticeleri ile birlikte ortadan kalkar.” hükmü yer almaktadır. Af yetkisinin kullanılması ceza hukuku emir ve yasaklarının ciddiyetinin kaybolmasına ve ceza kovuşturmasının sakatlanmasına sebep olmaktadır. Genel af istisnai bir durumdur. Bu müessesenin Türk Ceza Kanunu kapsamında düzenlenmiş olması kamuoyunda da yanlış algıya sebebiyet vermektedir. Özellikle kadına yönelik şiddet ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda bu hassasiyet daha yoğundur. Açıklanan nedenlerle **genel af müessesesinin Kanundan çıkarılması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

6. Kanunun 84 üncü maddesinde düzenlenen intihara yönlendirme, 97 nci maddesinde düzenlenen terk, 99 uncu maddesinde düzenlenen çocuk düşürme, 101 inci maddesinde düzenlenen kısırlaştırma, 106 ncı maddesinde düzenlenen tehdit, 107 nci maddesinde düzenlenen şantaj, 108 inci maddesinde düzenlenen cebir, 116 ncı maddesinde düzenlenen konut dokunulmazlığının ihlali, 117 nci maddesinde düzenlenen iş ve çalışma hürriyetinin ihlali, 123 üncü maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma suçlarının, Kanunun diğer maddeleriyle uyumlu hale getirilerek **üstsoy, altsoy, eşe veya kardeşe karşı işlenmesi** halinde, fail ile mağdur arasındaki ilişki dikkate alındığında işlenmesinin kolay olması ve mağdur üzerindeki ağır etkileri nedeniyle, verilecek olan cezada artırım nedeni olarak kabul edilmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,

7. Kanunun 82 nci maddesinde kasten öldürme suçunun nitelikli halleri sayılmış olup, **kan gütme ve töre saiki** bu haller arasında yer almıştır. Ülkemizde namus bahanesiyle, mağdurun hiçbir haksız davranışı bulunmaksızın öldürme olayları yaşanmaktadır. İstanbul Sözleşmesi'nin “genel yükümlülükler” kenar başlıklı 12 nci maddesinde, tarafların; kültür, örf ve adet, gelenek, din veya sözde “namus”un bu Sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet eylemi için mazeret oluşturmamasını sağlayacağı belirtilmiştir. Yine Sözleşmenin sözde “namus” adına işlenen suçlar

dahil olmak üzere kabul edilemez gerekçeler” kenar başlıklı 42 inci maddesinde; taraf devletlerin, Sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet eyleminin gerçekleşmesini müteakiben başlatılan cezai işlemlerde; kültür, gelenek, din, görenek veya sözde “namus”un bu eylemlerin gerekçesi olarak kabul edilmemesini sağlamak üzere gereken hukuki ve diğer tedbirleri almakla yükümlü oldukları, bu durumun özellikle mağdurun kültürel, dini, sosyal veya geleneksel olarak kabul gören uygun davranış normlarını veya törelerini ihlal ettiği iddialarını da içereceği belirtilmiştir.

Uygulamada, töre saikinin; namus saiki ile işlenen suçları bütünüyle kapsamadığı, sözde “namus” kavramının adam öldürme suçunun nitelikli halleri arasında sayılmadığı, bu durumun; haksız tahrik kabul edilerek ceza indirimine neden olabildiği, ceza hukukunun genel ilkelerine göre aynı “sebeplere” ceza tayini yapılırken, hem artırım hem de indirim nedeni olamayacağından ve uygulamadaki tereddütlerin de giderilebilmesi amacıyla; Ülkemizin anılan Sözleşmeyi çekincesiz olarak onaylamış olması da göz önüne alınarak, **sözde “namus” saikinin adam öldürme suçunun nitelikli halleri arasında sayılmasına yönelik Türk Ceza Kanunu’nda düzenleme yapılması,**

8. Kanunun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında, cinsel saldırının eşe karşı işlenmesi halinde soruşturma ve kovuşturmanın mağdurun şikayetine bağlı olduğunun belirtildiği, ancak Kanunun “kasten yaralama” kenar başlıklı 86 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde, kasten yaralama suçunun üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı işlenmesi halinde şikayet aranmayacağı ifade edildiği, her iki madde karşılaştırıldığında birbiriyle çelişki oluşturduğu anlaşıldığından ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele kapsamında, Kanunun 102 nci maddesinde belirtilen **eşe karşı cinsel saldırı suçunun da şikayete bağlı olmaktan çıkartılarak re’sen soruşturma ve kovuşturmaya tabi olması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

9. Kanunun “**şahsi cezasızlık sebebi veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebep**” kenar başlıklı 167 nci maddesinin birinci fıkrasında; “malvarlığına karşı suçlar” bölümünde yer alan yağma ve nitelikli yağma hariç, diğer suçların, haklarında **ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin,** üst soy veya alt soyu veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin zararına işlenmesi halinde ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmayacağı belirtilmiştir. Ayrıca maddenin ikinci fıkrasında; bu suçların haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca,

dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde ilgili akraba hakkında şikayet üzerine verilecek cezanın yarısı oranında indirileceği öngörülmüştür.

Ülkemizin taraf olduğu ve çekincesiz olarak onayladığı İstanbul Sözleşmesi'nin tanımlar başlıklı 3 üncü maddesinin (a) bendinde kadınlara yönelik şiddetin ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma olarak tanımlandığı, maddenin (b) bendinde ise; aile içi şiddetin tanımlanarak aile içerisinde veya hanede veya mağdur faille aynı evi paylaşmasa da eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet olarak tanımlandığı, Sözleşmenin genel yükümlülükler kenar başlıklı 12 nci maddesinin ikinci fıkrasında da; taraf devletlerin iş bu sözleşme kapsamındaki her türlü şiddeti önlemek amacıyla gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacağı yönünde hüküm bulunduğundan, Türk Ceza Kanunu'ndaki anılan hükmün Sözleşme ile uyumlu hale getirilmesi bakımından, **eşler arasındaki şahsi cezasızlık sebebinin kaldırılması yönünde mevzuatta düzenleme** yapılması,

10. Kanunun “**banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması**” kenar başlıklı 245 inci maddesinde; başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimsenin, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya kullandırarak kendisine veya başkasına yarar sağlaması halinde cezalandırılacağı belirtilmiş, maddenin dördüncü fıkrasının (a) bendinde de; birinci fıkrada yer alan suçun; haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin, ... zararına olarak işlenmesi hâlinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükümlenemeyeceği düzenlenmiştir. Uygulamada özellikle kadınların, eşleri tarafından yaygın şekilde kendi adlarına banka kredileri çektirilmek suretiyle yüksek miktarlarda borçlandırıldığı, kredi kartının rızası dışında elinden alınarak kullanıldığı veya kadının rızası olsa bile yüksek miktarlarda kredi kartlarından harcama yapılarak borçlanılmasına sebep olunduğu anlaşıldığından anılan maddede öngörülen **eşler arasındaki şahsi cezasızlık sebebinin kaldırılmasına** yönelik mevzuatta düzenleme yapılması,

11. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun “**işçinin kişiliğinin korunması**” kenar başlıklı 417 nci maddesinde; işverenin hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel

tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlü olduğu belirtilmiştir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun "eşit davranma" kenar başlıklı 5 inci maddesinde de; iş ilişkisinde dil, ırk, cinsiyet, engellilik, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamayacağı, işverenin esaslı sebepler olmadıkça tam süreli çalışan işçi karşısında kısmi süreli çalışan işçiye, belirsiz süreli çalışan işçi karşısında belirli süreli çalışan işçiye farklı işlem yapamayacağı, işverenin biyolojik veya işin niteliğine ilişkin sebepler zorunlu kılmadıkça, bir işçiye iş sözleşmesinin yapılmasında, şartların oluşturulmasında, uygulanmasında ve sona ermesinde, cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapamayacağı, aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırılmayacağı, işçinin cinsiyeti nedeniyle özel koruyucu hükümlerin uygulanmasının, daha düşük bir ücretin uygulanmasını haklı kılmayacağı öngörülmüştür.

Diğer yandan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 8 inci maddesinde; devlet memurlarının işbirliği içinde çalışmalarının esas olduğu, aynı Kanununun 10 uncu maddesinde ise, amirin mahiyetindeki memurlara hakkaniyet ve eşitlik içinde davranacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu çerçevede; İşyerlerinde Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi konulu 2011/2 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile, kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör işyerlerinde gerçekleşen psikolojik tacizin, çalışanların itibarını ve onurunu zedelediği, verimliliğini azalttığı ve sağlığını kaybetmesine neden olarak çalışma hayatını olumsuz etkilediği, kasıtlı ve sistematik olarak belirli bir süre çalışanın aşağılanması, küçümsenmesi, dışlanması, kişiliğinin ve saygınlığının zedelenmesi, kötü muameleye tabi tutulması, yıldırılması ve benzeri şekillerde ortaya çıkan psikolojik tacizin önlenmesinin gerek iş sağlığı ve güvenliği gerekse çalışma barışının geliştirilmesi açısından çok önemli olduğu, bu doğrultuda, çalışanların psikolojik tacizden korunması amacıyla genelgede sıralanan tedbirlerin alınmasının uygun görüldüğü anlaşılmıştır.

İşyerinde psikolojik taciz (**mobbing**) olarak adlandırılan eylemler, muhatabının vücut dokunulmazlığı ile kişilik haklarına saldırı niteliğinde olup bu eylemler kişinin beden ve ruh sağlığının bozulmasına neden olduğu gibi, işyerindeki huzurunu yok etmekte ve çalışma hayatını

tamamen olumsuz etkilemektedir. Böylece mağdurun iş ve çalışma hürriyeti zedelenmekte ve ülke açısından da istihdam sorununa neden olmaktadır.

Yukarıda sayılan yasal düzenlemeler de dikkate alınarak; **işyerinde psikolojik tacizin (mobbing) Türk Ceza Kanunu’nda açık tanımının yapılarak ayrı bir başlık altında suç olarak sayılması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

12. Ülkemizin taraf olduğu İstanbul Sözleşmesi'nin **“ısrarlı takip”** kenar başlıklı 34 üncü maddesinde; taraf devletlerin, başka bir kişiyi hedef alan ve kişinin kendi güvenliği için korku duymasına neden olacak şekilde tekrar eden, kasıtlı ve tehditkar davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alacağı belirtilmiştir.

“İsrarlı takip” kavramı henüz yeni olup, hukuki nitelik kazanması da yakın tarihlidir. 6284 sayılı Kanun, tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunmasını ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesini kapsamına almıştır. Ancak ısrarlı takip olarak nitelendirilebilecek olan davranışların Türk Ceza Kanunu’nda birbirinden farklı suç kapsamı içerisinde değerlendirilmesi, eylemin tam karşılığının bulunmaması nedeniyle verilen cezaların caydırıcı olamadığı ve yetersiz kaldığı anlaşıldığından, ayrıca kadınların tüm şiddet türlerinden korunabilmesi amacı da göz önünde bulundurularak **“ısrarlı takip” kavramının Türk Ceza Kanunu kapsamına alınarak ayrı bir başlık altında suç olarak sayılması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

13. Ülkemizin taraf olduğu ve çekincesiz olarak onayladığı İstanbul Sözleşmesi'nin 37 nci maddesinde, tarafların; yetişkin bir bireyi veya çocuğu, evlenmeye zorlayan kasıtlı davranışların suç sayılmasını sağlamak üzere hukuki veya diğer tedbirleri alacağı hükmü yer aldığından, **“zorla evlendirme” nin Türk Ceza Kanunu kapsamında bir suç olarak düzenlenmesi,** böylece evlenme yaşına ulaşmış bir kimseye evlenmesi yönünde cebir veya tehdit kullanan kişinin cezalandırılması, ayrıca cebir ve tehdit sonucunda evlenmenin gerçekleşmesi veya mağdurun intihara teşebbüs etmesi, yaralanması veya sağlığının bozulması, intihar etmesi, suçun failinin altsoy, üstsoy, kardeş olması halinde verilecek cezanın artırılması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,

14. Mevzuatımızda, ayrıca tanımı bulunmayan “Ensest” kavramı; Türk Ceza Kanununun “cinsel saldırı” kenar başlıklı 102 nci maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendinde; “çocukların cinsel

istismarı” kenar başlıklı 103 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendinde, “reşit olmayanla cinsel ilişki” kenar başlıklı 104 üncü maddesinin ikinci fıkrasında ve “cinsel taciz” kenar başlıklı 105 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde cezada artırım nedeni olarak düzenlenmiştir. Bu duruma yönelik olarak;

- Çocukların yüksek yararı ile aile yapısı ve düzenini ihlal edici olması nedeniyle; öncelikle mevzuatımızda “**ensest**” kavramının tanımlanması;
- “**Ensest**” kavramının önemi ve toplumsal ahlaka aykırı olması göz önüne alınarak, bu nedenin cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda artırım nedeni olarak değil, **Türk Ceza Kanunu kapsamında ayrı bir başlık altında suç olarak düzenlenmesi**;
- “**Ensest**”in varlığı halinde mağdurun bu duruma katlanmasının “**rıza**” olarak değerlendirilmemesi, ayrıca bu suçun re'sen soruşturma ve kovuşturmayaya tabi kılınması,

4.4.3. 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna İlişkin Öneriler

5275 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinde, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amacın, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, **toplumu suça karşı korumak**, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak olduğu belirtilmiştir.

Maddenin gerekçesi incelendiğinde, infazda temel amacın suçluyu infaz yolu ile ayrıca cezalandırmak veya ondan öcalmak olmadığı, **toplumu suça ve suçluya karşı korumak**, hükümlüyü yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirerek sosyalleştirmek ve buna teşvik etmek, pişmanlık göstermesini sağlamak, üretken, hukuka ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak olduğu belirtilmiştir.

Bu hedef ve amaçların, hükümlünün üretken bir toplum iştirakçisi haline gelmesi, toplumsal kurallara ve kanun ve nizamla saygılı bir kişilik kazanması ve sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunun kolaylaştırılması amacına yönelik olduğu vurgulanmaktadır.

Ülkemiz tarafından çekincesiz olarak onaylanan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (İstanbul Sözleşmesi) “Devlet yükümlülükleri ve gereken özeni gösterme” kenar başlıklı 5 inci maddesinde, tarafların

devlet dışı aktörlerce işlenen ve bu Sözleşme kapsamında yer alan **şiddet eylemlerinin önlenmesini, kovuşturulmasını, cezalandırılmasını ve tazmin edilmesini sağlamak üzere gerekli hukuki ve diğer tedbirleri alacağını belirtildiği**; Sözleşmenin “yaptırım ve tedbirler” kenar başlıklı 45 inci maddesinde tarafların, bu Sözleşme gereğince belirlenmiş suçların ciddiyetini de göz önünde bulundurarak **bu suçların etkili, orantılı ve caydırıcı biçimde cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alacağını belirtildiği** anlaşılmaktadır.

Yukarıda belirtilen ilkeler doğrultusunda, “**kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçları**” ile “**cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar**” dan mahkum olanların cezalarının infazına yönelik kuralların, bu suçların özelliğine uygun olup olmadığı değerlendirilerek, fiil neticesinde ortaya çıkan olumsuz durumların toplumsal ve bireysel sonuçlarının hafifletilebilmesi için işlenen suçun niteliğine göre **farklı bir infaz rejimine tabi tutulmaları gerektiği** düşünülmektedir.

Belirtilen nedenlerle bu suçlar yönünden;

- Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkelerin yeniden değerlendirilerek suçun niteliğine göre özel bir infaz rejiminin benimsenmesi,
- Özellikle cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkum olanların kendi aralarında ayrı bir tasnife tabi tutularak infaz rejimi kurallarının belirlenmesi,
- Hapis cezalarının infazının kapalı ceza infaz kurumunda yerine getirilmesi, doğrudan açık kuruma alınma ile kapalı kurumdaki açık kuruma ayrılma koşullarının sınırlandırılması, açık kuruma ayrılmayacak hükümlü kapsamının genişletilmesi,
- Hükümlünün istemiyle infazın ertelenmesi koşullarının sınırlandırılması,
- Hükümlülerin gözlem, sınıflandırma ve gruplandırılmaları sırasında “kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçları” ve “cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar” yönünden özel değerlendirme yapılması,
- Kurum dışında çalıştırma ve kurum hizmetinde çalıştırılabilme koşullarının sınırlandırılması,
- Bireyselleştirme ve iyileştirme programlarının belirlenmesi sırasında, bu suçlara özel önem atfedilerek değerlendirme yapılması,
- Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı ilkelerinin bu suçların özelliğine uygun şekilde değiştirilerek sınırlandırma ve yükümlülükler getirilmesi,

- Koşullu salıverme hükümlerinin uygulanamayacağı suç kapsamının genişletilmesi ve koşullu salıverme sürelerinin uzatılması,
- Belirtilen suçlardan mahkum olanlara yönelik olarak iyileştirme ve eğitim programları hazırlanması, bu hükümlülerin anılan programlara katılmalarının zorunlu tutulması, bakımından mevzuat değişikliği yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Tüm bu hususların yanında, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkum olanların, yeniden suç işlemelerinin önlenmesi için, işlenen suç ile orantılı olarak cezalandırılmalarının yanında, hapis cezasının infazı sırasında, kendilerine uygun tedavi programlarına katılmalarının da zorunlu hale getirilmesi son derece önem arz etmektedir.

Ayrıca bu mahkumların hüküm giydikten sonra süreklilik içeren bir tedavi ve gözetim sistemi içerisinde takip edilmeleri, bu takip sisteminin de kamuoyu tarafından bilinmesinin sağlanması, yeniden suç işlenmesinin önüne geçilebilmesi yönünden değerlendirilerek bu yönde mevzuat çalışması yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Diğer yandan, 5275 sayılı Kanununun 108 inci maddesinin on birinci fıkrasında, aynı maddenin dokuzuncu fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esasların, Sağlık Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanacak olan yönetmelikle düzenleneceği belirtildiğinden, anılan yönetmelik çalışmalarının başlatılarak tamamlanarak yürürlüğe konulması da ayrıca, önem arz etmektedir.

4.4.4. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununa Yönelik Öneriler

1. Türk Medeni Kanunu'nun 124 üncü maddesinde; erkek veya kadının on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemeyeceği, ancak, hakimin olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebileceği belirtilmiştir.

Ülkemizin taraf olduğu Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 1 inci maddesinde, on sekiz yaşına kadar her insanın çocuk sayılacağı belirtilmiştir; Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme'nin (CEDAW) 16 ncı maddesinin ikinci fıkrasında, çocuğun nişanlandırılması ve evlendirilmesinin hiçbir hukuki sonuç doğurmayacağı, asgari evlenme yaşını tespit etmek ve evliliklerin resmi sicile kaydının zorunlu hale getirilmesi için yasama tedbirleri de dahil gerekli tüm işlemlerin yapılacağını belirtildiği; İstanbul Sözleşmesinin 37 nci maddesinin

birinci fıkrasında da; tarafların, yetişkin bir bireyi veya çocuğu evlenmeye zorlayan kasıtlı davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere hukuki veya diğer tedbirleri alacağı belirtildiğinden, üst normlarla uyumlu hale getirilmesi açısından **Türk Medeni Kanunu’ndaki evlenme yaşının on sekiz olarak değiştirilmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

2. Türk Medeni Kanunu’nun “evlilik birliğinin sarsılması” kenar başlıklı 166 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında; boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi halinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliğinin temelden sarsılmış sayılacağı ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verileceği belirtilmiştir. Ancak hükümde geçen üç yıllık bekleme süresinin günümüzde son derece uzun olduğu, dava ve temyiz sürelerinin tamamı göz önüne alındığında uygulamada mağduriyetlere, taraflar arasındaki uyuşmazlığın artmasına ve hatta çatışmanın devamına yol açtığından **bu sürenin bir yıl olarak değiştirilmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

3. Türk Medeni Kanununun “boşanmada yargılama usulü” kenar başlıklı 184 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) nolu bendinde; hakimin taraflardan birinin istemi üzerine duruşmanın gizli yapılmasına karar verebileceği belirtilmiştir. Aile mahremiyetinin ve kişilik haklarının korunması açısından **aile hukukuna ilişkin tüm davalarda duruşmaların gizli yapılmasına yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

4. Türk Medeni Kanunu’nun 187 nci maddesinde; kadının, evlenmekle kocasının soyadını alacağı, ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruya kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabileceğinin belirtildiği, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşmenin (CEDAW) “evlenme ve aile ilişkileri alanındaki haklar” kenar başlıklı 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde; soyadı, meslek ve iş seçme hakları da dahil, eşlerin aynı kişisel haklara sahip olmalarının öngörüldüğü; ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları⁹⁹ ile Anayasa Mahkemesi kararları¹⁰⁰ da dikkate alınarak mevzuatın üst normlarla uyumlu hale getirilmesi açısından **kadının evlendikten**

⁹⁹ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Dördüncü Daire – Ünal Tekeli Türkiye Davası (Başvuru no: 29865/96) KARAR STRAZBURG 16 Kasım 2004.

¹⁰⁰ Anayasa Mahkemesi 19/12/2013 tarihli 12013/2187 nolu kararı.

sonra tek başına kendi soyadını kullanabilmesi veya eşlerin ortak bir soyadı seçebilmeleri yönünde Türk Medeni Kanunu'nda düzenleme yapılması,

5. Türk Medeni Kanunu'nun 336 ncı maddesinde; evlilik devam ettiği sürece ana ve babanın velayeti birlikte kullanacakları, ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hali gerçekleşmişse hakimin, velayeti eşlerden birine verebileceği, velayet, ana ve babadan birinin ölümü halinde sağ kalana, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olduğu belirtilmiştir. Uygulamada çocuğun yüksek yararı göz önünde bulundurularak, müşterek çocuk hakkında, çocuğun taraflardan birine fiilen teslim edildiği anlaşılmaktadır. Ancak, çocukla ilgili olağanüstü ve çok önemli kararlar alınırken iki tarafın da rızasının arandığı **“ortak velayet”kararı verilebilmesi veya taraflar bakımından “ortak velayet” in seçimlik hak olarak öngörülmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

4.4.5. 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa İlişkin Öneriler

1. Hukuk Muhakemeleri Kanununun 28 inci maddesinde; duruşma ve kararların bildirilmesinin aleni olduğu, duruşmaların bir kısmının veya tamamının gizli olarak yapılmasına ancak genel ahlakın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli kıldığı hallerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut re'sen mahkemece karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu nedenle, aile mahremiyetinin korunması açısından **aile hukukuna ilişkin tüm davalarda duruşmaların gizli yapılmasına yönelik olarak mevzuatta düzenleme yapılması,**

2. Hukuk Muhakemeleri Kanununun 316 ncı maddesinde; basit yargılama usulüne tabi dava ve işlerin sıralandığı, bu kapsamda sayılmayan boşanma davaları ile aile hukukundan kaynaklanan diğer bazı davaların sonuçlanması ve kararın kesinleşmesine kadar geçen sürenin uzunluğu ve bu süreçte tarafların mağduriyeti göz önüne alınarak yargılamanın daha kısa sürede sonuçlanması bakımından **aile hukukundan kaynaklanan tüm davaların basit yargılama usulüne tabi kılınması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

3. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun ve ilgili diğer mevzuatta belirtilen “14/01/1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun...” ifadesinin, “20/03/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun...” olarak güncellenmesi yönünde mevzuatta değişiklik yapılması,

4.4.6. Diğer İlgili Mevzuata Yönelik Öneriler

1. 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında; bu Kanun hükümlerine aykırı olarak ateşli silahlarla bunlara ait mermileri satın alan veya taşıyan veya bulunduranlar hakkında 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve otuz günden yüz güne kadar adli para cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir.

Diğer yandan; İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2014 yılında, hakkında geçici koruma kararı bulunan yirmi üç mağdur kadından sekiz tanesinin ruhsatsız tabanca ile öldürüldüğü anlaşılmaktadır. Ruhsatsız silah edinilmesinin önüne geçilmesi, böylece silahla işlenen şiddet olaylarının ortadan kaldırılması amacıyla **6136 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında öngörülen hapis ve adli para cezalarının alt ve üst sınırlarının artırılmasına yönelik mevzuatta düzenleme yapılması,**

2. 2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanununun 13 üncü maddesi uyarınca, mülkiyetinin kendisine ait olup olmadığına bakılmaksızın, yivsiz tüfek ruhsatnamesi olmadan yivsiz av tüfeği bulunduran kişi ile, ruhsatlı yivsiz av tüfeğini, bu Kanun hükümlerine aykırı olarak başkasına veren kişinin idari para cezası ile cezalandırılacağı öngörülmüştür.

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2014 yılında, hakkında geçici koruma kararı bulunan yirmi üç mağdur kadından dört tanesinin ruhsatsız av tüfeği ile öldürüldüğü anlaşıldığından, ruhsatsız av tüfeği edinilmesinin önüne geçilmesi, böylece av tüfeği ile işlenen şiddet olaylarının ortadan kaldırılması amacıyla **2521 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinde öngörülen fiilin suç olarak düzenlenmesi ve karşılığında yaptırım olarak hapis ve/veya adli para cezası öngörülmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

3. İşyerinde psikolojik tacizin (**mobbing**) Türk Ceza Kanununda açık tanımının yapılması ve ayrı bir başlık altında suç olarak düzenlenmesi yönünde mevzuata hüküm konulması yukarıda önerilmiştir.

Her ne kadar 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "işçinin kişiliğinin korunması" kenar başlıklı 417 nci maddesinde; işverenin hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin

psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlü olduğunun belirtilmiş isede, bu hükmün “mobbing” kavramının tanımını tam olarak karşılamadığı anlaşıldığından konunun önemi, bu eylemlerin kişinin işyerindeki huzurunu yok etmesi ve çalışma hayatını tamamen olumsuz etkilemesi, böylece mağdurun iş ve çalışma hürriyetinin zedelenmesi nedeniyle **Türk Borçlar Kanunu’ndaki düzenlemenin genişletilmesi, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 4857 sayılı İş Kanunu ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında “mobbing” kavramının ayrı bir başlık altında düzenlenerek hüküm altına alınması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması, böylece kadına yönelik şiddet türlerinden olan işyerinde psikolojik tacizle daha etkin mücadele edilmesinin sağlanması,**

4. Çocuk teslimi ile çocukla şahsi münasebet tesisi, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun “ilamların icrası” başlıklı ikinci babında, 25, 25/a ve 25/b maddelerinde düzenlenmiştir.

Uygulamada, boşanma ya da velayet davası devam ederken ve bu davalar sona erdikten sonra, çocuk teslimi ve çocukla şahsi ilişki tesisine yönelik mahkeme kararlarının yerine getirilmesinin icra müdürlükleri aracılığıyla yapılmasının taraflar arasındaki gerginliği artırdığı, çocuğun ve tarafların manevi olarak zarar görmesine neden olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda belirtilen nedenlerle, çocuğun yüksek menfaati de göz önüne alınarak çocuk teslimi ve çocukla şahsi ilişki tesisine yönelik mahkeme kararlarının infazının **icra dairelerinin görev alından çıkartılması, bu amaçla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bünyesinde oluşturulacak, içerisinde sosyal hizmet uzmanlarının yer aldığı, teslim ve kişisel ilişki sağlanması sürecinin her aşamasında çocuğun ve tarafların zarar görmesine engel olacak, mahkemelerce verilen kararların uygulanması ve takibini sağlamak üzere kamu gücüne sahip bir idari birim içerisinde bu işlemlerin gerçekleştirilmesi, ayrıca bu işlemlerin tamamının harçtan ve diğer ücretlerden muaf olması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

5. Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüpleri Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmeliğin 27 inci maddesinin birinci fıkrasında il müdürlüğü kuruluşların kapasitelerine göre en az iki çocuk olmak üzere %5 ücretsiz kontenjan kullanılacağı, bu kontenjandan hangi çocukların faydalanacağına madde kapsamında sayıldığı anlaşılmıştır.

Şiddet mağduru kadınların istihdamının kolaylaştırılması amacıyla, maddenin birinci fıkrasında belirtilen ücretsiz kontenjan oranının artırılarak, bu kontenjandan yararlanacak olan çocuklar arasında, **şiddet mağduru kadınların çocuklarının da sayılabilmesi için mevzuatta düzenleme yapılması,**

6. 07/11/1985 tarihli ve 18921 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Evlendirme Yönetmeliğinin 20 nci maddesinin birinci fıkrasında; evlenme dosyasına konulacak belgeler sayılmıştır. Bireylerin kendilerini en çok güvende hissettikleri alan olan ailenin içinde şiddetin önüne geçilebilmesi, evlenecek olan tarafların menfaati bakımından, bu belgeler arasına, **“sabıka kaydı”nın da eklenmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

7. Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmeliğin “eş görüşmesi ödülü” kenar başlıklı 11 inci maddesinde; kapalı ceza infaz kurumundaki hükümlü ve tutuklulara, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde eş görüşmesi ödülü verilebileceği, aynı yönetmeliğin “eş görüşmesinde alınacak güvenlik tedbirleri” kenar başlıklı 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında da; görüşme odası ve eklentilerinde, Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’te belirtilenler dışında başka eşya bulundurulamayacağı hüküm altına alınmıştır.

Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in “yeme ve içmede kullanılan araç ve gereçler” kenar başlıklı 6 ncı maddesinde ise; koğuş, oda ve eklentilerinde, her hükümlü için kantinden temin edilmek şartıyla **bir adet uç kısmı sivri olmayan on santimetre uzunluğunda bıçak**, plastik veya yumuşak metalden imal edilmiş çatal, yemek ve çay kaşığı, 0.50 mm. kalınlığında iki adet metal yemek tabağı ve ikişer adet cam su bardağı ile çay bardağı ve tabağı bulundurulabileceği belirtilmektedir.

Ancak; uygulamada kadınlar aleyhine meydana gelebilecek telafisi imkansız sonuçlarla karşılaşılması, kadına yönelik şiddetle mücadelenin etkin bir şekilde sürdürülebilmesi ve kadınların güvenliklerinin sağlanabilmesi amacıyla; tarafların yalnız kaldıkları ve koğuşlara göre müdahalenin sınırlı olduğu bölümlerde gerçekleştirilen eş görüşmesi ödülünün **“kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçları” ile “cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar” dan mahkum olanlar yönünden kaldırılmasına ilişkin mevzuatta düzenleme yapılması,**

Diğer yandan; yukarıdaki düzenlemelerin kapsamından, görüşme odaları ile koşulların aynı düzenlemelere tabi tutulduğu anlaşılınca, eş görüşme odalarının, tarafların yalnız kaldıkları ve koşullara göre ceza infaz kurumu görevlilerinin denetim ve müdahalelerinin daha sınırlı yerler olduğu dikkate alınarak, **eş görüşme odalarında bulundurulacak eşyaların kesici ve delici olmayan ya da bu hale getirilemeyenler arasından seçilmesi, ayrıca oda ve eklentileri içerisinde bulunan yatak, sandalye, televizyon, duş başlığı gibi eşyaların buldukları yere sabit olarak yerleştirilmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması,**

8. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında aile mahkemesi hakimi tarafından koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının verilebileceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu Kanun bir tedbir kanunu olup, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler içermektedir. Bu çerçevede şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenmesi temel ilke olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, koruyucu ve destekleyici tedbirlere yönelik kararların ivedilikle ve somut olaya uygunluk değerlendirmesi yapılarak verilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, tedbir kararlarından beklenen etkinin görülebilmesi bakımından olayın ağırlığına göre orantılı bir tedbire hükmedilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Aynı zamanda mağdurun içinde bulunduğu şartlar ile karşılaşacağı muhtemel riskler de dikkate alınmalıdır.

Aile mahkemesi hakimleri, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun gereğince, aile hukukundan doğan dava ve işlere bakmakta olup görevleri Kanunda sayılmıştır. Ailenin toplum içindeki hassasiyeti, görülmekte olan davalarda verilen kararların toplumun temeli olan aileyi ve kişileri fazlasıyla etkileyen kararlar olması ve derinlemesine inceleme ve araştırma yapılmasını gerektirmesi nedeniyle, **münhasıran 6284 sayılı Kanun gereğince karar vermeye yetkili ve görevli mahkemelerin kurulması veya bu konuda özel görevlendirme yapılması,**

9. Son yıllarda boşanmaların çoğaldığı ve bu süreçte yaşanan anlaşmazlıkların taraflarda ve çocuklarında derin yaralar açtığı göz önüne alınarak; aile içi uyuşmazlığın ortaya çıkması halinde; adli süreç öncesi veya adli sürecin devamı sırasında, tarafların sağlıklı iletişim

kurabilmeleri amacıyla, uyuşmazlığın giderilmesinin mümkün olup olmadığının değerlendirildiği, problemlerin çözümlenmesinde aileye danışmanlık ve destek hizmetlerinin verildiği, mevcut uyuşmazlığın giderilemeyecek boyutta olması halinde ise; tarafların, hakları konusunda bilgilendirildiği, ilgili mercilere yönlendirilmek suretiyle; tarafların süreci birbirlerine zarar vermeden, mağduriyet yaşamadan ve çatışmaya girmeden atlabilmelerinin sağlandığı, özellikle her iki tarafın da haklarını elde edebileceği bir yol olarak, serbest iradeleri ile başvurabilecekleri, **aile kurumunu destekleyen, onarıcı adalete hizmet eden etkili, süratli ve işlevsel bir “mekanizma”nın oluşturulması,**

10. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "kanunun kapsamı" kenar başlıklı 1 inci maddesinde, bu Kanunun, ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kuralları ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerini düzenlediği belirtilmiştir.

Gerçekten, çağdaş hukukta ve ceza muhakemeleri usulü hukukuna egemen olan temel strateji, **sosyal düzenin korunması** ile bireyin temel hak ve özgürlüklerine saygı arasında bir denge kurulması suretiyle gerçeği ortaya çıkarmak ve adil yargılama ilkesine uyarak adil yaptırımlara hükmedip uygulamaktır. Söz konusu stratejinin asıl ulaşmak istediği hedef, gerçeği meydana çıkarmaktır; ancak, gerçeğin adil yargılanma hakkına uyularak meydana çıkarılması temel koşuldur. Ceza adalet sistemi, bu denge üzerine kurulmalıdır. Dengeyi sağlayacak esas güvenceler bugün artık anayasalarda ve uluslararası hukuk metinlerinde yer almaktadır.

Yukarıda, tespit ve önerilere yönelik bölümde ayrıntıları belirtilen hususlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kadına yönelik şiddet ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarla etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi ve sıfır tolerans ilkesiyle hareket edilebilmesi amacıyla, bu konuya yönelik mevzuat içeriğinin ve uygulamasının son derece önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Buna göre, Ceza Muhakemesi Kanununda yer alan hükümlerin gözden geçirilmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi Kanun kapsamında yer alan tüm kavramların **kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçları ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar** bakımından ayırım yapılarak yeniden değerlendirilmesi, böylece toplumda "cezasızlık veya az ceza" algısına yol açacak uygulamaların engellenebilmesi amacıyla gerekli çalışmaların yapılması,

4.5. MAĞDURUN DESTEKLENMESİ

4.5.1. Tespitler

Mağdur haklarıyla ilgili olarak yürürlükte bulunan düzenlemeler ile önemli gelişmeler yaşanmış ve uluslararası mevzuat ile uyumlu hükümler hukuk sistemimize girmiştir. Bununla birlikte, suç sonrasında, şiddet mağduru kadınların sosyal, psikolojik ve özellikle adli süreçte hukuki açıdan desteklenmesi hayati önem arz etmektedir.

Şiddet mağduru kadına yönelik destek mekanizmaları kadın konukevleri, telefon yardım hatları ve danışma merkezleri arasında şekillenmektedir. Söz konusu birimlerde, belli hizmetlerin sunulması kadar bu hizmetlerin belli standartlara da sahip olması gerekmektedir. Yapılan incelemelerde, öncelikle şiddet mağdurunu güçlendirmeye yönelik terapi ve danışmanlık programlarının geliştirilmesi gerektiği görülmektedir. Öte yandan, kadın konukevlerinin sayı ve kapasitesinin artırılmasına ihtiyaç olduğu, bu kuruluşlarda farklı kadın profillerine hizmet sunmaya yönelik bir ihtisaslaşma olmadığı, kadın konukevlerinde şiddet riski düzeyine göre bir ayırıştırma yapılmayarak tek tip bir model benimsenmesinin kadın konukevlerinin gizliliğini ortadan kaldırdığı, bu bakımdan yeni bir model oluşturulması gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca telefon yardım hattının birden fazla alanda hizmet sunmasının profesyonelleşmeyi güçleştirerek şiddet mağduru kadınlara sunulan hizmet kalitesini etkilediği görülmüştür. Bunlara ek olarak, kadınlara yönelik destek mekanizmalarının önemli bir ayağını oluşturan kadının ekonomik olarak güçlendirilmesinin önemine binaen, kadınların işgücü/istihdama katılımını artıracak ve çalışma hayatından kopmalarını engelleyecek önlemlerin geliştirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

4.5.2. Öneriler:

1. Devlet Denetleme Kurulu Raporu'nda da yer aldığı üzere;

- Konukevinden ayrıldıktan sonra da kadınların izlenmesine hizmet edecek kayıt, takip ve izleme sisteminin oluşturulması,
- Kademeli risk anlayışına göre konukevlerinin sınıflandırılması ve buna göre, konukevlerinin gizliliklerinin yeniden düzenlenmesi, üst seviyede gizlilik kararı olan kadın konukevlerinin gizliliği konusunda gereken özenin gösterilmesi,
- Avrupa Konseyi üye ülkelerin konukevleriyle ilgili belirlemiş oldukları standarda göre konukevlerinin her 7.500-10.000 nüfusa karşılık bir “kalacak yer” ayrılacağı hususugözetilerek,

konukevi kapasitesinin belirlenmesinde şiddet mağduru kadınla birlikte beraberindeki çocuğun da dikkate alınması,

– Şiddete uğrayan ya da tanık olanlara özellikle çocuklara yönelik özel terapi ve rehabilitasyon programlarının uygulanması,

2. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nde belirtildiği gibi;

– Belediyelerde toplumsal cinsiyete dayalı bütçeleme yapılması ve kadın konukevleri ile danışma merkezlerinin bütçelerinin arttırılarak esnek bütçe oluşturulması,

– Kadına yönelik şiddet mağdurları için kriz, krize müdahale gibi temel konularda eğitimli uzman meslek elemanlarının görev yaptığı özel bir telefon yardım hattı oluşturulması, bu hattın kamuya açık alanlarda ve kamu spotları yoluyla halka duyurulması,

3. 2011/2 sayılı “Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi” konulu Başbakanlık Genelgesi uyarınca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde oluşturulmuş olan Psikolojik Tacize Mücadele Kurulu tarafından kadınların, kamu ve özel sektörde maruz kaldıkları psikolojik tacize (mobbing) ilişkin bilinçlendirme çalışmalarına devam edilmesi ve psikolojik taciz ile mücadele kapsamında uluslararası uygulamalar dikkate alınarak gerekli düzenlemelerin yapılması,

4. 2010/14 sayılı “Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması” konulu Başbakanlık Genelgesi kapsamında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde oluşturulmuş olan Kadın İstihdamı Ulusal İzleme ve Koordinasyon Kurulunu işler hale getirmek üzere alt çalışma gruplarının oluşturulması,

5. 5393 sayılı Belediye Kanununda belirtildiği üzere büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyelerin kadın konukevi açmaları ve açmayan belediyeler hakkında yaptırım uygulanması,

6. Belediyeler bünyesinde hizmet veren kadın konukevlerinde kalan kadınların ASPB’ye bağlı kadın konukevlerindeki kadınların yararlandığı harçlık ve sağlık sigortası haklarından faydalanmalarının sağlanması,

7. Kadına yönelik şiddetle mücadele faaliyetlerinin daha etkin yürüttüğü göz önüne alınarak 14 pilot ilde hizmet veren ŞÖNİM’lerin, 81 il ve nüfusu 100.000’den fazla ilçelerde yaygınlaştırılması,

8. Şiddet mağduru profili dikkate alınarak alkol ve madde bağımlılarına, fuhuş meslek edinmiş olanlara, göçmen/mülteci/sığınmacılara, çok çocuklu ve engeli olankadınlara yönelik farklı ihtiyaçlara göre ihtisaslaşmış kadın konukevleri oluşturulması,
9. Kadın konukevlerinden hizmet alan şiddet mağduru kadının beraberindeki çocuğun yaşı ve cinsiyeti ne olursa olsun beraber kalabilecekleri imkânların sağlanması,
10. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOB) ve İl Özel İdarebütçelerine, mülki idare amirleri tarafından kadınlara yönelik oluşturulacak mekanizmalara harcanmak üzere bütçe ayrılması,
11. Suç sonrası mağdurların sosyal, psikolojik ve özellikle adli süreçte hukuki açıdan desteklenmeleri böylece, mağdur haklarının güçlendirilebilmesi amacıyla mağdurlara yönelik mevzuat düzenlemesi yapılarak müdahale programlarının geliştirilmesi,
12. Aile içi şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi amacıyla psiko-sosyal destek programlarının geliştirilmesi,
13. Mağdurların şiddet sonrasında korunması ve rehabilitasyonuna ilişkin kurumlarda, gönüllülük esasına göre uzman kişilerin çalışmasının sağlanması,
14. Adliyelerde“Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu”, hastanelerde “Acil Krize Müdahale Birimi” ve EGMAsayış Dairesi Başkanlığı’nda “Aile İçi Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü” gibi mevcut olan birimlerinülke geneline yaygınlaştırılması,
15. Diyanet İşleri Başkanlığı’nın mağdurlarla çalışan ilgili kurumlarla işbirliğini artırarak özellikle sunulan psiko-sosyal desteğe ek olarak talep edilmesi halinde, dini rehberlik hizmetinin de sunulmasına ilişkin çalışmalar yürütmesi,
16. Şiddetin belirtileri, mağdurun bu durumla karşılaştığında izlemesi gereken yol haritası ve güvenlik planına ilişkin bilgilendirme içeren materyallerin; kadınların kolay erişim sağlayabileceği internet siteleri, sağlık kuruluşları, muhtarlıklar ileilediği ilgili kurum ve kuruluşlar aracılığıyla ulaştırılması,

17. Kadınlarayönelik mikro kredi uygulamaları, KOSGEB tarafından verilen hibe/kredi desteği ve istihdam garantili meslek edindirme kurslarından şiddet mağduru kadınların öncelikli olarak yararlandırılması,
18. Özel sektörün, İŞ-KUR işbirliği ile içerisinde iş arayan şiddet mağduru kadınların istihdamına öncelik vermesi ve kontenjan ayırması,
19. Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi ALO 170 hattı üzerinden mobbinge uğrayanlara verilmekte olan psikolojik desteğin yanı sıra mağdurlara yasal hakları konusunda bilgi vermek üzere psikolojik taciz konusunda uzman kişi ve hukukçuların istihdam edilmesi,
20. Çalışanların maruz kaldıkları ayrımcı uygulamaların yanı sıra psikolojik taciz olaylarını sonlandırmak, sorunlara çözüm getirmek, eğitim vermek, tavsiyelerde bulunmak, hukuki danışmanlık yapmak ve bilgi sağlamak amacıyla Kamu Denetçiliği Kurumu bünyesinde bir “Eşitlik veya Ayrımcılık Ombudmanı” oluşturulması,
21. Psikolojik tacizin kanıtlanmasında bireysel olarak elde edilecek bilgi, belge, kayıtlar ve tanık beyanlarının yanı sıra, bunun mağdurun fiziksel ve psikolojik sağlığında birtakım rahatsızlıklara yol açtığına ilişkin sağlık raporunun alınmasında, ulusal çaptaki tüm hastanelerin etkinleştirilmesi, sağlık personellerince psikolojik taciz teşhisinin yapılabilmesi amacıyla hastanelerin kapasitelerinin artırılması, hastanelerde psikolojik taciz teşhisi yapabilecek birimlerinin oluşturulması ve bu teşhisi yapacak sağlık personelinin psikolojik taciz konusunda yeterli donanım ve niteliğe kavuşturulması,
22. Mobbing merkezlerinin tüm üniversitelerde yaygınlaştırılması,
23. Kadın ve gençlerin istihdamını teşvik etmek amacıyla 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun Geçici 10 uncu maddesinde yer alan 31/12/2015 tarihine kadar işe alınan, her yaştaki kadınlar için belirlenen prime esas kazançları üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin, işveren hisselerine ait tutarının, işe alındıkları tarihten itibaren en az yirmi dört ay ve en fazla kırk sekiz ay süreyle İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması uygulamasına devam edilmesi,
24. ASPB ile ÇSGB arasında 12/02/2012 tarihinde imzalanan işbirliği protokolü çerçevesinde, kadın konukevlerinde kalan kadınların kimliklerinin açığa çıkmadan, İŞKUR hizmetlerinden yararlanmalarının sağlanması,

25. İŞKUR tarafından yürütülen toplum yararına çalışma programları kapsamında çalışmak isteyen şiddet mağduru kadınların belirlenmesinde liste (başvuranlar içinden mülakat ya da iş ve meslek danışmanlığı sonucu katılımları uygun görülenlerin belirlenmesi) yönteminin kullanılması,
26. Engelli ve eski hükümlü çalıştırmayan işverenlerden 22/05/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 101 inci maddesi uyarınca tahsil edilen idari para cezalarının kullanımı hakkında karar vermeye yetkili Komisyon tarafından yapılan değerlendirme sonucunda; projelerine hibe desteği sağlanacak engelli olan şiddet mağduru kadınların kendi işini kurmak istemesi durumunda girişimcilik eğitimlerine yönlendirilmeleri, proje hazırlamalarına destek sağlanması ve proje değerlendirmelerinde öncelik verilmesi,
27. Kadınların işgücüne katılımlarının teşvik edilmesi ve kadın istihdamının artırılmasına yönelik projelere ağırlık verilmesi,
28. Kadının ekonomik ve sosyal olarak güçlendirilmesi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda çalışmalar yürüten özel sektör firmalarının örnek uygulamalarının paylaşılması, bu firmalar arasında güçlü bir iletişim ağı kurularak yapılan faaliyetlerin basın ve sosyal medya yoluyla yaygınlaştırılması.

4.6. SAĞLIK HİZMETLERİ

4.6.1. Tespitler

Şiddet mağduru kadınların sağlık sisteminde karşılaştıkları güçlükler önemli bir sorun alanıdır. Sağlık kuruluşlarında, cinsel şiddet mağduru kadınlar için özel eğitimli personelin görev yaptığı bir kriz merkezi oluşturulmamıştır. Bu eksiklikcinsel şiddet mağduru kadınlar açısından ikincil örselenmeye yol açmaktadır. Öte yandan, mağdurların tedavi için beklemek zorunda kalmaları ve sağlık sisteminde bulunan açıklıklar bu kadınlara ilişkin gizliliğin sağlanmasında risk oluşturmaktadır.

4.6.2. Öneriler:

1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede İşbirliği Protokolü kapsamında;
  - Kadına yönelik şiddet kapsamındaki adli vakalarda ikincil mağduriyetin ve bulgu kaybının önlenmesi amacıyla üniversite hastaneleri dahil olmak üzere hastaneler bünyesinde

mevcut olan Krize Müdahale Birimi, Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi ve diğer ilgili birimlerin sayısı ve kapasitesiyle mevcut birimlerin konuya ilişkin bilgi ve duyarlılığının artırılması,

– Cinsel şiddet mağdurlarına yönelik özel hizmet modelleri oluşturulması için “Çocuk İzlem Merkezleri” (ÇİM) modeli örnek alınarak cinsel şiddet mağduru 18 yaş üzeri kadınlara hizmet vermek üzere; gerekli görülen acil tedavi hizmetlerinin sunulacağı ve sonrasında kolluk kuvvetleri, hukuk ve adalet sistemi tarafından diğer süreçlerin başlatılacağı “Kadın İzlem Merkezleri”nin (KİM) kurulması,

– Korunan kişinin kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi kararı varsa, sağlık hizmetlerine başvuru, yararlanma ve ilaç temini aşamalarında, kimlik ve ikamet bilgilerinin gizli tutulmasına yönelik önlem alınması,

– İlk kabul birimi veya konukevinden hizmet almaya başlayan, ancak kimliği yanında olmayan/kayıp olan kadınların, görevliler refakatinde ve görevliler tarafından iletilen belgelere veya söz konusu kuruluşların görevlilerinin beyanlarına istinaden sağlık hizmetlerinden yararlandırılmasının sağlanması,

2. Şiddet mağduru kadınların, özel psikiyatri kliniklerinde ücretsiz terapi almalarının sağlanması,

3. 2010/73 sayılı Sağlık Bakanlığı Genelgesi’nde hizmetten öncelikli yararlanacağı belirtilen kişiler kapsamına şiddet mağduru kadınların da öncelikli hasta olarak eklenmesi,

4. Merkezi Hekim Randevu Sistemi ALO 182 hattından kişiye verilen randevuya ilişkin bilgilerin üçüncü şahıslarla paylaşılmaması.

4.7. CEZA İNFAZ KURUMLARINDAKİ KADINLAR

4.7.1. Tespitler

Gördüğü şiddet nedeniyle suç işlemiş kadınların topluma yeniden kazandırılması, bu kadınların cezaevinden ayrıldıktan sonra tekrar şiddet döngüsüne girmemeleri ya da yeniden suça karışmamaları için özel olarak yürütülen çalışmalar bulunmamaktadır. Oysa bu kadınları suça sürükleyen ve toplumdaki dezavantajlı konumlarını arttıran önemli bir husus da bazı hak ve imkanlara erişimlerinin sınırlı olmasıdır. Diğer taraftan, bu kadınların ceza infaz kurumlarında çocukları ile kalmalarına ilişkin yaş aralığına dayanan standart uygulama sorunlara yol açmaktadır. Buna göre uygulamada 0-6 yaş arasındaki çocukların annesi ile birlikte cezaevinde

kalabilmesi bazı vakalar bakımından çocuğun gelişimini olumsuz etkileyen sonuçlar doğurabilmektedir. Bu uygulamanın her somut olay bakımından ayrıca ele alınması sağlıklı nesiller yetiştirilmesi açısından önem taşımaktadır.

4.7.2. Öneriler:

1. Ceza infaz kurumlarında bulunan, gördüğü şiddet nedeniyle suç işlemiş kadınlara yönelik ASPB ile Adalet Bakanlığı işbirliğinde tahliye sonrası kadınların ekonomik, sosyal hayata katılımlarının ve bireysel güvenliklerinin etkin bir şekilde izlenmesine yönelik çalışmaların yürütülmesi,
2. Ceza infaz kurumlarında kalmakta olan çocuklu kadınlara yönelik anne bebek birimleri oluşturulması,
3. Çocukların cezaevinde annesi ile kalmasına yönelik süre, koşul ve şartların kadının ceza infaz süresi, suçun niteliği ve çocukların durumuna göre özel olarak belirlenmesi.

4.8. ŞİDDET UYGULAYAN ERKEKLER

4.8.1. Tespitler

Bugüne kadar kadına yönelik şiddet çalışmalarının odağına şiddet mağdurları konulmuştur. Oysa sorunun çözümünün önemli bir öznesi şiddet uygulayan kişilerdir. Bu kişilere yönelik yürütülmesi gereken çalışmalar, kurumsal kapasite yetersizliğinden ve failin bu çalışmalara katılımının gönüllülük esasına göre yürütülmesinden dolayı bugüne kadar uygulanamamıştır. Öte yandan, cezaevi ziyaretlerinde kadına yönelik şiddet uyguladığı için cezaevine giren hükümlüler bakımından psiko-sosyal yardım programlarına katılımın gönüllülük esasına bağlı olması ve bu programı uygulayacak personel sayısının yetersiz olması nedeniyle gönüllü olan hükümlülerin bile programdan yararlanma ihtimalinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Oysa söz konusu faillere erişim ve rehabilitasyon programlarının uygulanması bakımından cezaevlerinden etkin olarak yararlanılabilir.

4.8.2. Öneriler:

1. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi’nde de öngörülen “Şiddet uygulayan bireylerin rehabilitasyona tabi tutulmaları konusunda gerekli bütün yasal ve kurumsal alt yapı oluşturulmalıdır” önerisi hatırdta tutularak;

- Şiddet uygulayanların öfke kontrolü ve stresle başa çıkma gibi konularda rehabilitasyonuna yönelik çalışmaların bir an önce başlatılması,
- Halk Sağlığı Müdürlükleri Ruh Sağlığı Programları Şubeleri tarafından yürütülmekte olan hizmet içi eğitimler ile halk eğitimlerinde özellikle erkeklerin yer aldığı gruplara, öfke kontrolü ve sağlıklı iletişim becerileri konusunda verilen eğitimlerin devam ettirilmesi,
- Şiddetin önlenmesine yönelik olarak hükümlülere verilen eğitim ve psiko-sosyal programların uygulanmasına ilişkin alt yapının güçlendirilmesi,
- Ceza infaz kurumlarında bulunan ve kadına karşı şiddet uygulamış hükümlüler için psiko-sosyal yardım programlarına katılımın zorunlu hale getirilmesine yönelik düzenleme yapılması,

2. ASPB ve Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede İşbirliği Protokolü’nde belirttiği şekilde, hâkim tarafından şiddet uygulayanın alkol ve madde bağımlılığının tespit edilmesi halinde bu kişilerin;tedavilerinde öncelik sağlanması, tedavi süreçlerinin izlenmesi ve tedaviyi reddetmesi veya sürdürmemesi halinde ivedilikle Cumhuriyet Başsavcılığı’nın ve ŞÖNİM/ASP İl Müdürlüğü’nün bilgilendirilmesi,

3. Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklulara yönelik din eğitimi müfredat programına; kadına yönelik şiddetle mücadele, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları, kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi ve kız çocuklarının okutulması konularının eklenmesi,

4. Ceza infaz kurumlarında görevli vaiz ve vaizelerin, eş ve yakın akrabayı öldürme suçundan gelen hükümlülere yönelik olarak bu kişilere özel bir çalışma yürütmelerinin sağlanması,

5. Alkol ve madde bağımlılığına yönelik tedavi merkezleri ile psikiyatri kliniklerinin yaygınlaştırılması ve kurumsal kapasitelerinin artırılması.

4.9. VERİ TOPLAMA VE ANALİZ

4.9.1. Tespitler

Kadına yönelik şiddetle mücadelede, araştırmalar yoluyla elde edilecek veriler ve bunların analizi şiddetle mücadele ve politikaların belirlenmesinde önem arz etmektedir. Ancak ülkemizde konuya ilişkin kurumsal bazda toplanan veriler nicelik ve nitelik olarak yetersiz olup, kurum ve kuruluşlar arası veri paylaşımı da zayıftır. Öte yandan bu araştırmaların sadece şiddet mağduruna odaklanarak belli sınırlılıklara hapsoldüğü görülmektedir.

Konuya ilişkin bir diğere veri kaynağı ise etki ve risk analizleridir. Bu analizler hem politikaların etkinliğinin değerlendirilmesi hem de şiddetin önlenmesinde önemli yer tutmasına rağmen, bu yöndeki çalışmaların sınırlı kaldığı tespit edilmiştir.

4.9.2. Öneriler:

1. 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nde benzer önerilere değinildiği üzere,

- Şüpheli kadın intiharları ile töre ve namus adı altında işlenen cinayetlerle ilgili araştırma yapılması,
- Kadına yönelik şiddetin bölgesel bazda sebepleri, kısa ve uzun vadede sonuçları ile ülke ekonomisi ve insan kaynaklarına getirdiği maliyetin belirlenmesi ve fail ile şiddet uygulamayan profiline karşılaştırılması amacıyla araştırma yapılması,
- Şiddete tanıklık eden çocuklara, şiddetin etkilerine dair kamu kurum ve kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği içerisinde ulusal ve yerel ölçekte araştırmalar yapılması ve bu çalışmalara ekonomik destek verilmesi,
- Kadına yönelik şiddetin sosyal, ekonomik ve toplumsal maliyetinin hesaplanarak, devlete ve topluma etkisinin ortaya konulması,

2. Devlet Denetleme Kurulu Raporu'nda vurgulandığı üzere; kadına yönelik şiddetin tanımı ve kapsamına ilişkin algıların doğru biçimde geliştirilmesini teminen toplumda şiddet ve kadına yönelik şiddet algısı konusunda araştırmalar yapılması, söz konusu algıya yönelik akademik çalışmaların artırılması ve yapılan araştırma sonuçlarının izlenmesi,

3. Aile ve Sosyal Politikalar, İçişleri, Sağlık ve Adalet Bakanlıkları ile Diyanet İşleri Başkanlığı gibi ilgili tüm kurum ve kuruluşların ortak kullanabileceği, kapsamlı istatistiki

verilerin elde edilebileceği bir veritabanı oluşturulması ve bu verilere yalnızca yetkilendirilmiş kullanıcıların erişiminin sağlanması,

4. Olası şiddet vakalarının önceden tespit edilmesi veya şiddetin yinelenmesinin önlenmesi amacı ile ASPB tarafından kişi ve aileler üzerinde risk analizleri yapılması,

5. Aile içi şiddetle mücadele konusunda öğretmenlere eğitim verilmesi, bu kapsamda öğretmenlerin sınıf/gruplarında bulunan her bir çocuğu tutum ve davranış farklılığı bakımından gözlemleyerek, konunun psikolojik danışman ve rehber öğretmenler tarafından takibinin sağlanması,

6. İşyerinde kadınların maruz kaldığı psikolojik tacizin (mobbing) ülke genelindeki yaygınlığının netleştirilebilmesi ve bu kapsamda alınacak önlemlerin belirlenebilmesi amacıyla geniş ölçekte bir araştırma yapılması,

7. Engelli kadınlara yönelik şiddet konusunda araştırma yapılarak, araştırma sonuçlarının yaygınlaştırılması ve engelli kadınların kadına yönelik şiddetle ilgili her türlü bilgi ve hizmete ulaşmalarının sağlanması,

8. Kolluk tarafından uygulanmakta olan aile içi şiddet kayıt formundaki risk değerlendirmesine ilişkin soruların, şiddet mağdurunun yanısıra şiddet uygulayan/uygulama ihtimali bulunana da yöneltmesi maksadı ile söz konusu formun güncellenmesi,

9. Cinsel suç faillerinin genel profilini kapsayan veri tabanı oluşturulması,

10. Üniversiteler bünyesinde oluşturulan Kadın Sorunları Araştırma Merkezlerinin, buldukları illere ilişkin var olan kadın sorunlarını analiz etmeye yönelik saha çalışması yapmalarının teşvik edilmesi,

11. Evde hasta, yaşlı, çocuk, engelli vb. bakımı, ev işleri, ücretsiz aile işçiliği gibi kadının görünmeyen emeğinin hesaplanması, GSMH'ya dâhil edilmesi ve bu tür çalışmaların kayıtlı hale getirilmesi,

12. Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmaları başlatılması ve koordine edilmesi,

13. Aile hekimlikleri ile hastanelere şiddet vakası nedeni ile başvurulduğunda, “Sağlıkla İlgili

Sorunların Uluslararası İstatistiksel Sınıflaması(ICD)” altında belirtilmiş olan, şiddete ilişkin kodun (T74.1 ve Y07.0) hekim tarafından sağlık bilgi sistemine girilmesinin zorunlu tutulması,

14. Aile hekimliklerinde uygulanan ÇPGD (0-6 Yaş Çocuğun Psiko-Sosyal Gelişimini Destekleme Programı) Formlarının risk tespiti ile hızlı müdahale imkânı sağlamak üzere Aile Hekimliği Performans Sistemine eklenerek daha sağlıklı ve dikkatli kayıt tutulması.

4.10. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

4.10.1 Tespitler

Ülkemizde kadına yönelik şiddet alanında yürütülen çalışmalarda sivil toplum kuruluşları önemli bir birikim kaynağıdır. Bu birikim daha çok şiddet mağdurunun desteklenmesi ve politika üretilmesi alanlarında yoğunlaşmaktadır. Ancak, bu kuruluşların önemli bir paydaş olarak sürece tam olarak dâhil olmadıkları görülmüştür. Öte yandan, STK’ların kadına yönelik şiddetin farklı alanlarında ihtisaslaşmasının sınırlı kaldığı, bugüne kadar kadına yönelik şiddetle mücadelede erkek katılımının sağlanmasına yönelik çalışmalarda da etkin rol oynayamadıkları, şiddet uygulayan erkeklere yönelik çalışmaların sınırlı kaldığı ve STK’lar ile uluslararası kuruluşların işbirliğinin zayıf olduğu tespit edilmiştir. Bu bakımdan STK’ların kapasitelerinin güçlendirilmesi, sayılan alanlarda teşvik edilmeleri ve kamu-STK işbirliğinin güçlendirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

4.10.2. Öneriler:

- 1.** STK’ların kadına yönelik şiddetle mücadelede farklı alanlarda (psikolojik destek, istihdam, hukuki danışmanlık vb) ihtisaslaşması yönünde teşvik edilmesi,
- 2.** Kadına yönelik şiddetle mücadele sürecine erkekleri de dâhil etmek amacıyla kadın odaklı çalışan sivil toplum kuruluşlarına erkeklerin de dâhil edilmesinin ve/veya üye olmalarının teşvik edilmesi,
- 3.** Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda şiddet uygulayan ve/veya uygulama ihtimali bulunan erkeklere yönelik STK’ların kurulması ve bunların;
  - Rehabilitasyonu kabul edenlere barınma hizmeti ve psikososyal destek sağlaması,

– Kadına yönelik şiddetin bireysel ve toplumsal sonuçları konusunda erkeklerin bilinçlendirilmesinde rol almaları ve bu konuda toplumun kanaat önderleri ve toplum tarafından kabul edilen tanınmış kişilerle birlikte çalışarak projeler üretmesi,

4. STK'ların küresel projeler ve fonlardan yararlanmaları ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmaları,

5. Kadınlara yönelik hizmet sunan STK'lara bağış yapılmasını sağlamak üzere tanıtım ve farkındalık kampanyalarının düzenlenmesi,

6. STK'lar arasında işbirliğinin sağlanması için iletişim ağı oluşturulması,

4.11. KURUMLAR ARASI İŞBİRLİĞİ

4.11.1. Tespitler

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusu ekonomik, sosyal, kültürel, hukuki ve tıbbi boyutu ile birçok kurum ve kuruluşun görev alanına girmekte olup, çok taraflı işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Ancak kadına yönelik şiddetle mücadelede kamu/özel kurum ve kuruluşları ile STK'lar ve mahalli idarelerle işbirliğinin zayıf kaldığı ve bu durumun mücadele sürecinin önünde büyük bir engel olduğu tespit edilmiştir.

4.11.2. Öneriler:

1. **2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi kapsamında** Valilikler bünyesinde oluşturulmuş olan koordinasyon kurullarının, Vali başkanlığında ilgili kurum ve kuruluşların üst düzey temsilcilerinin ve STK'ların katılımıyla en geç 6 ayda bir ve ihtiyaç duyulan hallerde toplanarak;

– Genel olarak koordinasyona ilişkin sorunların görüşülmesi,

– İl bazında meydana gelen kritik vakaların görüşülerek, alınması gereken acil önlemlere ilişkin sorumluluk paylaşımının yapılması,

– İl bazında kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin yapılacak çalışmalar hakkında karar alınması,

– Şiddet mağduru kadınların istihdam garantili kurslar yoluyla çalışma hayatına katılımını sağlamaya yönelik ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyon içinde gerekli durumlarda protokollerin düzenlenmesi,

2. **Devlet Denetleme Kurulu Raporu'nda da belirtildiği üzere;** kamu, özel sektör ve STK işbirliğiyle bir çalışma grubu oluşturularak; kadınların güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularında bilinçlendirme ve zihniyet dönüşümüne katkı sağlamak amacıyla, eğitim programı, seminer, konferans vb. faaliyetlerin kapsamlı olarak düzenlenmesi ve bu faaliyetleri düzenleyen kurum ve kuruluşlara katkı sağlanması,
3. Taşrada koordinasyon kurulları ve merkez birimleri vasıtasıyla belirlenen sorunların çözümünü sağlamak üzere, Bakanlıkların konuyla ilgili merkez birimleri içinde temas noktası görevlilerinin belirlenmesi ve sorunun çözümünde bu kişilerin Bakanlıklar arası iletişimi sağlaması,
4. Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yürütülen tüm program ve projelerin somut, uygulanabilir, sürdürülebilir ve sonuçlarının izlenebilir olması, bu sonuçların; web, basın aracılığı ve/veya taraflara bildirim yapılmak suretiyle ilgili kurum ve kamuoyuyla paylaşılması,
5. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015) ile Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planının (2008-2013) etki analizleri yapılması ve tüm tarafların katılımları ile bu planların güncellenmesi, bu planlara göre uygulanabilir hedefler belirlenmesi, bu hedeflerin uygulamaya konulması ve uygulamaların sonuçlarının paylaşılması,
6. Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi ile Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planlarının izlenmesinde, STK'lara gölge rapor hazırlama, bunu kamuoyuyla paylaşma sorumluluğu verilerek kamu politikalarının izlenmesi ve dış denetimin sağlanması yoluyla kurumlararası işbirliği ve eşgüdümün güçlendirilmesi,
7. Yerel yönetimlerin küresel projeler ve fonlardan yararlanmaları ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmalarına yönelik politikalar oluşturulması,
8. Belediyelerin stratejik planlarında, kadına yönelik yapılan veya yapılması planlanan faaliyetlere yer verip vermedikleri, belirledikleri hedeflere ne kadar ulaştıkları yönünde dış denetim ve rehberlik çalışmaları yapılması,
9. Valiliklerce, etkin bir şekilde uygulanan Gönül Elçileri Projesinin kadına yönelik hizmetleri de içerecek şekilde yaygınlaştırılması,

10. Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezleri arasında bir bilgi paylaşım ağı kurulması.

4.12. KAMU POLİTİKASININ KOORDİNASYONU

4.12.1. Tespitler

Kadın hakları ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda politikalar geliştirilmesi ve kurumlararası koordinasyonun sağlanması, yasalar çerçevesinde KSGM tarafından yürütülmektedir. Koordinasyon görevine ilişkin bugüne kadar atılan en önemli adım 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesidir. Ancak bu Genelge ile KSGM'ye verilen koordinasyon ve eşgüdümü sağlamaya yönelik düzenlemelerin, zaman içinde etkisiz kaldığı tespit edilmiştir. Örneğin Genelge ile öngörülen Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı tüm tarafları ilgilendiren ve kadın alanında yapılan çalışmalarını izleme ve analiz etmeye yönelik önemli eşgüdüm ve koordinasyon faaliyetleri olmasına rağmen etkinliklerini yitirdikleri görülmektedir. Söz konusu görev Genelge'nin yayımlandığı dönemde Başbakanlığa bağlı olarak faaliyet gösteren KSGM'ye verilmiştir. Bu eşgüdüm görevi Genel Müdürlüğün Başbakanlığa bağlı bir kuruluş olmasından dolayı etkin bir şekilde yürütülmekte iken, günümüzde söz konusu Genel Müdürlüğün ASPB içinde yeniden yapılandırılması nedeniyle kadın politikasının yürütülmesindeki etkinliği zayıflamıştır. Bu yeni yapılanmanın Bakanlıklar arasındaki eşgüdümü zayıflatması, önceden beri yürütülen faaliyetlerin devamının izlenememesine ve kadın hakları alanındaki politika geliştirme faaliyetlerinin geri planda kalarak konunun bu haklara erişememenin bir sonucu olan şiddete ilişkin hizmetlere indirgenmesine yol açmıştır.

Ülkemiz tarafından da kabul edilen Birleşmiş Milletler Nairobi Kadının İlerlemesi İçin İleriye Dönük Stratejileri'nde, kadınların durumunu izleyecek ve geliştirecek kurumsal mekanizmanın hükümet politikalarında etkili olabilmesi için, hükümette üst seviyede yapılandırılması, yeterli kaynağın ayrılması ve gereken otorite ile donatılması öngörülmüştür. Ayrıca, CEDAW'ın 2 nci maddesi ile taraf devletlere, kadınların haklarını erkeklerle eşit biçimde koruyacak hukuki mekanizmalar kurmak ve yetkili ulusal yargı yerleri ile diğer kamu kurumları vasıtasıyla herhangi bir ayrımcılık karşısında kadınların etkili bir biçimde korunmasını sağlamak konusunda yükümlülük getirilmiştir. Son olarak, İstanbul Sözleşmesi'nde de ifadesini bulan kadına yönelik şiddeti önleme ve bu fiillere karşı mücadele adına geliştirilen politikaların ve

alınan önlemlerin eşgüdümü, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesinden sorumlu olmak üzere bir koordinasyon birimi tayin edilmesi gereği vurgulanmıştır.

4.12.2. Öneriler:

1. Uluslararası yükümlülüklere uygun bir şekilde, kadına yönelik şiddetle mücadele politikasının etkin bir biçimde yürütülmesini teminen, kadınların durumunun izlenmesi ve geliştirilmesine yönelik olarak, KSGM'nin daha etkin bir şekilde yapılandırılmasının, yeterli kaynağın ayrılmasının ve kurumlararası eşgüdümün sağlanması amacıyla gereken otorite ile donatılmasının kadın haklarının geliştirilmesine ve dolayısıyla kadına karşı şiddetle mücadeleye önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir.

SONSÖZ

Çok boyutlu bir sorun alanı olan kadına yönelik şiddet, bir insan hakkı ihlali olup, dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de ciddi bir toplumsal sorundur. Bu sorunun farklı sosyo-ekonomik düzeyler, farklı geleneklerin yaşandığı kültürel yapılar ve farklı coğrafi sınırlar içinde uzun yıllardır devam ediyor olması, sorunun nedenin bir noktada birleştiğini göstermektedir. Bu ortak nokta, tüm dünyada kadınların bazı hak ve imkânlarla erkeklere oranla daha sınırlı erişebilmelerinin neden olduğu, kadınla erkek arasındaki eşitsiz gelişmiş güç ilişkileridir. Bu sebeple, Komisyonumuzca hazırlanan bu Rapor'da; sosyo-ekonomik olarak kadınının güçlendirilmesi ve böylece aile kurumu ve toplumun güçlendirilmesi temelinde öneriler geliştirilmiştir.

Komisyonumuzca ilk aşamada, TBMM tarafından kadına yönelik şiddet konusunda önceki yasama dönemlerinde yapılan çalışmalar neticesinde hazırlanan Araştırma Raporlarının gereklerinin yerine getirilip, getirilmediğinin tespitine yönelik olarak ilgili kurum ve kuruluşlar ile yazışmalar yapılarak, bu konudaki takip süreci neticesinde, yerine getirilmeyen hususların düzenlenmesine dair önerilere de Raporumuzda yer almıştır.

Kadına karşı şiddetin önlenmesi ve yürütülen çalışmaların başarıya ulaşması için; toplumun anlayabileceği bir dil ile bu sorunun anlatılması ve kadına yönelik şiddetin bir insan hakkı ihlali olduğu konusunda ortak bir anlayış geliştirilmesi önem taşımaktadır. Bu çerçevede mağdurun şiddete uğradığında başvuru mekanizmaları ve hakları; potansiyel faillerin ise kadına yönelik şiddetin yaptırımı konusunda bilgilendirilmelerinin şiddetle mücadeleye katkı sağlayacak hususlar olduğu değerlendirilmektedir.

Öte yandan, kadına karşı şiddetle mücadele kapsamında yürütülen tüm program ve projelerin; somut, uygulanabilir, sürdürülebilir ve sonuçlarının izlenebilir olması, bu sonuçların ilgili kurumlarla ve kamuoyuyla web, basın ve taraflara bildirim yapılarak paylaşılması, konunun sahiplenilmesinin sağlanması ve başarısı açısından önemlidir.

Gerek 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesinde ve gerekse 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da koordinasyon konusuna vurgu yapılarak, bu konuda yapılacak çalışmalar belirtilmesine rağmen, kadına karşı şiddetin önlenmesi kapsamında yürütülen çalışmalar konusunda koordinasyon hala önemli bir sorun olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Özellikle, birçok kurumun, 6284 sayılı Kanuna göre mevzuatlarını uyarlamamış olmaları nedeniyle net olmayan görev tanımları, koordinasyonda aksamalara yol açmaktadır. Halbuki, kadına karşı şiddetle mücadelenin sürdürülebilirliği, farklı aktörlerle işbirliği ve koordinasyon içinde yürütülecek çalışmalarla mümkün olabilecektir. Bu çerçevede kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmak, ancak toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesi ve bütüncül bir yaklaşımla mümkün olabilecektir. Bu sebeple, kadının güçlendirilmesinde paydaş olarak özel sektör, STK'lar ve gönüllü kişilerin de yoğun bir şekilde sürece dahil edilmesi mücadeleye yeni bir soluk getirecektir. Ayrıca, son günlerde Cumhurbaşkanlığı Makamı tarafından yürütülen çalışmalar önemlidir ve sorunun çözümüne ivme kazandıracaktır.

Kadının güçlendirilmesini teminen 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nde şiddete uğrayan kadınları ekonomik olarak güçlendirmek ve yeniden ev kurmalarını sağlamak amacıyla "Kadın Destek Fonu" oluşturulması ve kadınların uygun işlere yerleştirilmesinin sağlanması yönünde bir düzenleme getirilmiş olmasına karşın, bu güne kadar söz konusu yükümlülük yerine getirilememiştir. Bu çerçevede, bahse konu Fonun oluşturulması ve kullanılmasına ilişkin esasların, konuyla ilgili tüm kurum ve kuruluşların katılımıyla belirlenmesi faydalı olacaktır.

Yine, şiddet mağduru kadınların korunmasında elektronik destek sistemlerinden olan, elektronik kelepçe uygulaması da bir an evvel hayata geçirilmesi gereken bir uygulama olup, Bakanlıklar tarafından yürütülen çalışmaların ivedilikle sonuçlandırılarak, uygulamanın başlatılmasının yeni mağduriyetleri önleyeceği düşünülmektedir.

Ayrıca her yıl, kadına yönelik şiddet konusundaki sosyal mesaj ve olayları, toplumun anlayacağı ve kavrayacağı bir dilde anlatan, toplum üzerinde etkisi olan ve yaptıkları toplum tarafından benimsenerek kabul gören bir ulusal iyiniyet elçisinin belirlenerek toplumsal bilinçlendirme faaliyetlerinde, bu kişinin etkisinden yararlanılmasının ve önümüzdeki herhangi bir yılın "Kadın Yılı" olarak belirlenmesi ve bu kapsamda yürütülecek faaliyetlerle, konuya ilişkin farkındalık çalışmalarının artırılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Yeni Yasama döneminde, kurulacak olan komisyon marifetiyle; yurtiçi ve yurtdışı iyi uygulama örneklerinin yerinde görülmesi sürecini de içeren daha kapsamlı araştırmalar yapılması suretiyle, kadına yönelik şiddetin önlenmesinde başarıya ulaşılması temennimizdir.

Alev DEDEGİL
İstanbul Milletvekili
Komisyon Başkanı

BEŞİNCİ BÖLÜM
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN ÖNERİLERİN KURUMSAL EYLEM PLANI
TABLÖSÜ

A. FARKINDALIK VE ZİHNİYET DÖNÜŞÜMÜ		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
Aileler için asgari şartlarda da olsa aile mahremiyetine uygun, hijyenik ve sağlıklı ortamlarda yaşama imkanı sağlanması	Sağlık Bakanlığı ASPB	Yerel Yönetimler STK Maliye Bakanlığı
Çocuklara küçük yaşlardan itibaren profesyoneller tarafından güvenli ilişkiler konusunda bilinç artırıcı eğitimler verilmesi	MEB	ASPB STK
Kamu hizmetlerinde çalışanların, suç oluşmadan önceki riskleri fark ettikleri durumda başvurabilecekleri ve harekete geçirebilecekleri önleyici mekanizmaların oluşturulması	ASPB Mülki İdareler	Kamu kurum ve kuruluşları
Okul öncesi eğitimden itibaren; sağlıklı iletişim, öfke kontrolü, stresle baş etme, davranış değişikliği eğitimlerinin verilmesi, ders müfredatına toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına	MEB ASPB Sağlık Bakanlığı	Okul Öncesi Eğitim Kurumları İlk ve Orta Dereceli Okullar Üniversiteler STK

yönelik şiddet, aile içi şiddet ve çocuk hakları konularının ünite olarak eklenmesi			
Yerel yönetimlerin, o bölgeye has özellikleri göz önüne alarak, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında ki uygulamalarda etkin rol almaları	Yerel Yönetimler Mülki İdareler	ASPB STK İçişleri Bakanlığı	
Açıköğretim dahil tüm fakülte ve yükseköğulların eğitim müfredatına toplumsal cinsiyet eşitliği, insan hakları ve kadına yönelik şiddet dersinin dahil edilmesi	YÖK Üniversiteler	ASPB STK	
Sosyal çalışmacı ve psikologların lisans, yüksek lisans ve hizmetiçi eğitimlerine kadına yönelik şiddet konusunda uygulama becerilerini geliştirecek derslerin dahil edilmesi	YÖK Üniversiteler	ASPB STK	
Çeşitli üniversitelerde açılan Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans Programlarının işleve uygun hale gelecek şekilde içeriğinin zenginleştirilmesi	YÖK Üniversiteler	ASPB STK	
Tüm tarafların katkısıyla eğitimin bütün düzeyleri için cinsiyete dayalı klişelerden bağımsız, ayrıntılı önerilerin yer aldığı kılavuz metinlerin hazırlanması	MEB YÖK Üniversiteler	ASPB STK Uluslararası Kuruluşlar	
Türk Dil Kurumu ile ASPB işbirliğinde,	Türk Dil Kurumu	MEB	

dilimizde yer alan ve kadınlar aleyhine ayrımcılık, şiddet ve cinsiyetçi ifadeler içeren sözcük ve deyimlerin sözlüklerden ayıklanması	ASPB	Üniversiteler
Kadın ve çocuğa yönelik şiddetin, töre/namus adı altında işlenen cinayetlerin önlenmesi konusunda; Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hutbe ve vaaz metinleri ile yazılı ve görsel yayınların hazırlanması	Diyanet İşleri Başkanlığı	ASPB STK
Erkeklerin yoğun olarak bulunduğu mekânlarda kadına yönelik şiddet konusunda zihniyet dönüşümünü sağlayacak eğitim programlarının etkinliğinin artırılarak sürdürülmesi,	İçişleri Bakanlığı Milli Savunma Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı ASPB	Yerel Yönetimler STK
Şiddete uğrayan kadınların başvurabilecekleri, rehberlik ve danışmanlık hizmeti alabilecekleri merkezlerin tanıtımı, kadınlara yönelik bilinç yükseltme ve eğitim çalışmalarını konusunda ulusal bilgilendirme kampanyalarının etkinliğinin artırılması	ASPB	Yerel Yönetimler Barolar STK Yazılı ve görsel - işitsel medya kuruluşları
Evlenme ehliyetini edinmenin koşulları arasına; kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği vb. eğitim ve bilgilendirme programlarına katılımın zorunlu tutulmasının eklenmesi	İçişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler	ASPB Adalet Bakanlığı
Okul öncesi eğitimden itibaren kız ve erkek çocuklarına yönelik; eşitlik, işbirliği vb. konularda eğitim modüllerinin oluşturulması	MEB ASPB	Özel/Kamu Kşeş, Gündüz Bakımevi ve Çocuk Kulüpleri

<p>Çocukların, kadın erkek eşitliğini destekleyen bir anlayışla oluşturulmuş programlar çerçevesinde ve ayrımcılık içermeyen materyaller kullanılarak eğitileceği bir anaokulu modeli için pilot uygulama başlatılması</p>	<p>MEB</p>	<p>ASPB Üniversiteler STK</p>
<p>Kadına karşı şiddetin, ağır cezaları olan bir suç olduğunun genç nesillere anlatılarak bilinçlenmenin sağlanması için;</p>	<p>MEB</p>	<p>ASPB STK</p>
<p>Üniversiteye yeni başlayan gençlere yönelik tanıtım broşürlerine, kadına karşı şiddetin ağır cezaları olan bir suç olduğu hususunun eklenmesi</p>	<p>YÖK Üniversiteler</p>	<p>ASPB</p>
<p>Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda toplumda farkındalık yaratmak amacıyla tüm üniversitelerde ortak bir temada tasarlanmış afişler, broşürler ve el ilanları kullanılması,</p>	<p>YÖK Üniversiteler</p>	<p>ASPB STK</p>
<p>Hukuk fakültesinde okuyan öğrencilerin, kadına yönelik şiddet konusunda ihtiyacı olan kesimlere hukuki yardımda buldukları uygulamaların yaygınlaştırılması</p>	<p>YÖK Üniversiteler</p>	<p>ASPB Adalet Bakanlığı Barolar</p>
<p>Özellikle eğitim fakültelerinde uygulanan “Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi”nin yaygınlaştırılması ve kadına karşı şiddet konusunun da bu ders içeriğine eklenmesi</p>	<p>YÖK Üniversiteler</p>	<p>ASPB</p>

<p>Üniversitelerin sosyal hizmet, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi ve eğitimi, rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümlerinde kadına karşı şiddetle mücadele ile ilgili “Zorunlu Staj” uygulamalarının yaygınlaştırılması,</p>	<p>YÖK Üniversiteler</p>	<p>ASPB MEB STK</p>
<p>Halk eğitim kursları ile öğretmenler, muhtarlar, sağlık görevlileri, kolluk ve din görevlileri gibi kamu çalışanları öncülüğünde sağlıklı iletişim, öfke kontrolü gibi konularda eğitim verilmesi, kadına yönelik şiddetin suç olduğunun ve ihbar yükümlüğünün öneminin anlatılması</p>	<p>MEB Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Yerel Yönetimler Mülki İdareler</p>	<p>ASPB STK</p>
<p>Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı koordinesinde; kadınların, kamu ve özel sektörde maruz kaldıkları psikolojik tacize (mobbing) ilişkin bilinçlendirme çalışmalarının yapılması,</p>	<p>ÇSGB</p>	<p>ASPB Özel Sektör, Kamu kurum ve kuruluşları,</p>
<p>Kamudaki aday memur eğitimlerine; toplumsal cinsiyet eşitliği ile 6284 sayılı Kanunun kamu görevlilerine getirdiği ihbar yükümlülüğünü içerecek şekilde, kadına ve çocuğa yönelik şiddet konularının da dahil edilmesi</p>	<p>Devlet Personel Başkanlığı</p>	<p>Tüm kamu kurum ve kuruluşları</p>
<p>Öğretmen ve eğitimciler için toplumsal cinsiyete duyarlı öğretim yöntemleri konusunda eğitim programları ile materyaller geliştirilmesi</p>	<p>MEB</p>	<p>ASPB Üniversiteler</p>

<p>Şiddeti özendiren oyun ve oyuncakların kullanımını önlemeye yönelik tedbirler alınması, ebeveynlerin bu konuda bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması</p>	<p>ASPB Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı</p>	<p>MEB Özel Sektör, Yazılı ve görsel-işitsel medya kuruluşları</p>
<p>Boşanma aşamasına gelinmeden önce sorunların tespiti ve telifesine yönelik aile danışmanlığı hizmetlerinin erişilebilirliğinin sağlanması ve boşanma sonrası ebeveynlerin birbirleri ve çocukları ile sağlıklı iletişimlerini sürdürmelerine yönelik çalışmalar yapılması</p>	<p>ASPB MEB</p>	<p>Yerel Yönetimler Sağlık Bakanlığı STK Üniversiteler</p>
<p>Toplumun sosyo-kültürel yapısı da göz önünde bulundurularak kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik yapılan farkındalık çalışmalarında ortak bir dil kullanılması</p>	<p>ASPB MEB Diyaret İşleri Başkanlığı Sağlık Bakanlığı İçişleri Bakanlığı</p>	<p>STK Üniversiteler</p>
<p>Önemli gün ve haftalarda aile, kadın ve çocuk konusunda, toplum liderleri ve rol model kişilerin yer aldığı çeşitli faaliyetlere ve kampanyalara yer verilmesi</p>	<p>ASPB</p>	<p>Yerel Yönetimler Mülki İdareler STK Üniversiteler Özel Sektör Yazılı ve görsel-işitsel medya kuruluşları</p>
<p>Kadına yönelik her türlü ayrımcılıkla dinin ilişkilendirilmesini önlemek üzere; ilmiyal,</p>		

meal ve tefsirlerdeki ayrımcılık ve şiddeti meşrulaştıran ifadeler ve dine atfedilen sahipsiz olaylar hadislerle mücadele etmeye yönelik kampanyaların ve farkındalık çalışmalarının yürütülmesine devam edilmesi	Diyanet İşleri Başkanlığı	Yazılı ve görsel-işitsel medya kuruluşları
Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından çıkarılan dini yayınlar ile kadın, aile ve çocuk ile ilgili yayınların tanıtımına yönelik kampanyalar yürütülmesi	Diyanet İşleri Başkanlığı	STK Yazılı ve görsel-işitsel medya kuruluşları
Erken yaşta ve/veya zorla evlendirmelerin önlenmesine dair ulusal ve yerel düzeyde yürütülen çalışma ve projelerin arttırılması	ASPB	Yerel Yönetimler Mülki İdareler STK Üniversiteler Diyanet İşleri Başkanlığı
Dini gün ve gecelerde, basın ve yayın organlarının yapıldığı dini içerikli programlarda aile birliği, kadına karşı şiddet, kadının toplum içindeki yeri ve önemi konularına daha çok yer verilmesi; ayrıca önemli gün ve haftalarda aile, kadın ve çocuk konularında çeşitli faaliyetlerin düzenlenmesi	Diyanet İşleri Başkanlığı ASPB Yazılı ve görsel-işitsel medya kuruluşları	Yerel Yönetimler Mülki İdareler STK
Aile İrşat ve Rehberlik Bürolarının kapasitelerinin arttırılması, Bürolarda eğitici eğitimi almış personel tarafından gerekli bilgilendirme, eğitim programları ve yönlendirmelerin yapılması, yürütülen faaliyetlerde ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliğinin arttırılması	Diyanet İşleri Başkanlığı	İlgili Kurum ve Kuruluşlar

Bazı il müftülüklerinde evlilik öncesi uygulanan evlilik okulu ve aile okulu uygulamalarının yaygınlaştırılması	Diyamet İşleri Başkanlığı	İlgili Kurum ve Kuruluşlar STK
Kuran kurslarında çocukların anlayacağı dilde kadın erkek eşitliği, kadına yönelik şiddet ve mahremiyet eğitimlerinin verilmesi	Diyamet İşleri Başkanlığı	ASPB
İl müftülüklerinin, STK'lar ile işbirliğini arttırmaya yönelik çalışmalar yapması	Diyamet İşleri Başkanlığı	STK
Sosyal hizmet ve ceza infaz gibi kurumlarda görevli personele yönelik olarak değerler eğitimi, bilgilendirme ve farkındalık artırma seminerlerinin din görevlileri tarafından verilmesinin sağlanması	Adalet Bakanlığı	Diyamet İşleri Başkanlığı
Gençler tarafından çok tercih edilen özel sektöre ait markalara kadına yönelik şiddetle ilgili temalar tanımlanması ve ürünlerinde bu temaların kullanılması	Özel Sektör	ASPB STK
B. MEDYA		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
Kadın ve medya konusundaki farkındalığın artırılması amacıyla geniş kapsamlı bir "Medya ve Kadın Kampanyası" gerçekleştirilmesi	ASPB Yazılı ve Görsel, İşitsel Medya Haber Ajansları	Üniversiteler Yerel Yönetimler STK

<p>Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında kamu spotu hazırlamak isteyen STK'larla ve bu talepleri değerlendiren RTÜK ile KSGM arasında bir işbirliği kurulması, konuya ilişkin kamu spotlarının devamlı olarak yayınlanması,</p>	<p>ASPB RTÜK STK</p>	<p>Yazılı ve Görsel, İştisel Medya Kuruluşları Haber Ajansları Uluslararası Kuruluşlar</p>
<p>Özellikle gazete ve televizyonlar için hem medya içeriğine hem de medyada çalışan kadın profesyonellere yönelik nicel/nitel araştırmaların yapılması</p>	<p>ASPB</p>	<p>Üniversiteler, Yazılı ve Görsel-İştisel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>
<p>Akademisyenler, araştırmacılar ve öğrencilerin, yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarında ve bilgilendirme faaliyetlerinde medyada kadına karşı şiddete ilişkin izleyicilerin tutum ve davranışlarına yönelik çalışmalara yer verilmesi</p>	<p>YÖK Üniversiteler</p>	<p>ASPB RTÜK STK</p>
<p>Türkiye'de kadın ve medya başta olmak üzere kadına yönelik çalışmalarının birbirinden kopuk ilerlemesi ve çalışmalardan haberdar olunamaması sorununun çözüme amacıyla, bir online bibliyografya projesi gerçekleştirilmesi</p>	<p>ASPB Üniversiteler STK'lar</p>	<p>RTÜK İlgili Kamu/Özel Kurum ve Kuruluşlar Yerel Yönetimler Uluslararası Kuruluşlar</p>
<p>İnternet üzerinden istismanın önlenmesi amacıyla çocuklar, aileler ve eğitimcilerin internetin kullanımını, kişisel bilgilerinin ve görüntülerinin internete paylaşılacağı riski, internet üzerinden diğer bireylerle (özellikle yabancılarla) ne derecede irtibat kurulabileceği</p>	<p>ASPB İçişleri Bakanlığı Üniversiteler</p>	<p>MEB Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Yazılı ve Görsel-İştisel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>

ve iletişim sağlanması gerektiği gibi konularda bilgilendirilmesi	STK		
Çocukların internet üzerinden ve diğer şekillerde pornografik ve şiddet içerikli yayınlara maruz kalmalarının engellenmesi	ASPB Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	RTÜK	MEB Üniversiteler İlgili Kamu/Özel Kurum ve Kuruluşları
Çocukların siber zorbalıktan korunması “güvenli internet” uygulamasının yaygınlaştırılması ve bu konuda kamuoyunun bilinçlenmesini sağlayacak medya çalışmaları (kamu spotları vb.) yapılması	RTÜK Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları		
Haberlerin Sunumunda ve Görsellerin Kullanımında Dikkat Edilmesi Önerilen Hususlar			
Haberlerin kamuoyu tarafından beklenen tarafsızlıkla ve herhangi bir yorum eklenmeksizin sunulması esas olup, ıstırap ve üzüntü içeren haberlerin eksiksiz ve doğru biçimde duyurulmasındaki kamu yararı ile bireyin özel yaşamına ve insanlık onuruna saygı duyulması ilkesinin dengelenmesi	Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları	RTÜK	
İnsanların ölümleri gibi durumların, duygu sömürüsüne yol açacak, korku ve çelişkili duygulara sebep olacak biçimde yayınlanmaması	Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları,	RTÜK STK	
Kaza, felaket ve trajedilerde yaralının ve mağdurun korunmasının, kamunun bilgileneceği hakkından önce gelmesi	Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları,	RTÜK STK	

<p>Şiddet haberlerinde özellikle cinsel saldırılarla ilgili durumlarda çocukların kimliklerinin açıklanmaması ve çocuğun kimliğini açığa çıkarabilecek detayların verilmesinden kaçınılması</p>	<p>Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları,</p>	<p>RTÜK STK</p>
<p>Kadına yönelik şiddet haberleri yapılırken kişilik haklarını ihlal etmemek adına hukuk bilgisine sahip uzman kişilerle bilgi alış veriş yapılabilecek platformlar oluşturulması</p>	<p>Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>Adalet Bakanlığı, Barolar Üniversiteler, STK</p>
<p>Şiddet mağdurlarının isimlerinin yayınlanmaması, kimliği açığa çıkacak ölçüde ayrıntı (görsel, adres, yerel odaklı haberler için yerleşim birimi vb.) verilmemesi ve olayla ilgili bulunmayan akrabaların kişisel haklarına da saygı duyulması</p>	<p>RTÜK Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>Adalet Bakanlığı STK</p>
<p>Konuşulacak kişinin rızası önceden alınarak, kişinin konuşması sonrasında karşılaşılabileceği olası riskler konusunda bilgilendirilmesi ve bu bilgilendirme çerçevesinde mağdura teşhis edilip edilmemeye karar verme hakkı tanınması</p>	<p>RTÜK Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>Adalet Bakanlığı STK</p>
<p>Şiddete uğrayan ya da risk altında olanların, çözüm yolları ve yöntemleri konusunda bilgilendirilmesi amacıyla var olan kuruluş ve yardım hatlarının erişim bilgilerinin haberlerde yer almasının zorunlu olması</p>	<p>RTÜK Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>ASPB STK</p>
<p>Kadınların sürekli olarak kurban ya da mağdur konumunda ya da çaresiz bireyler olarak temsil edilmemesi</p>	<p>Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları RTÜK Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya</p>	<p>RTÜK STK</p>
<p>Şiddet suçlarında saldırganın ifadesinden yararlanılarak hazırlanan metinlerin; mağdur</p>	<p>RTÜK Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya</p>	<p>İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı</p>

<p>açısından yaralayıcı, suçlu sıradanlaştıran, potansiyel faili kıskırtıcı ve suçun önemini azaltıcı nitelikte oluşturulmaması ve bu metinlerde sansasyonel kullanımlardan kaçınılması</p>	<p>Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>ASPB STK</p>
<p>Namusun sadece kadını içeren ve kadına ait bir kavram olarak görülmesini engelleyecek ifadelerin kullanılması</p>	<p>RTÜK Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>ASPB STK Üniversiteler</p>
<p>Saldırganların, olay sonrasında yasal olarak hangi yaptırımlar ile karşılaşacaklarını, manevi olarak kayıplarının, bu sürecin faili açısından pişmanlık doğuran bir süreç olduğunun ve bu şekilde yapılan saldırının cezasız kalmadığının hatırlatılması</p>	<p>Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK ASPB İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı</p>
<p>Şiddet gören kadınların bir süre sonra hayata nasıl devam ettiklerini gösteren haberler yapılarak, şiddete “dur” diyen kadının mağdur olmayacağını gösterilmesi/vurgulanması,</p>	<p>Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK ASPB</p>
<p>Kadının, şiddet karşısında yasal korunma ve çözüm yollarının yalnız bir içerikle anlatılması ve bu haberlerde mevzuatın mağdurun anlayacağı bir dille anlatılması</p>	<p>Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK ASPB İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı</p>
<p>Şiddet mağduru kadınlara destek veren kuruluş ve gönüllülerle röportajlar yapılarak buralardan destek alanların kazanımlarının sergilenmesi</p>	<p>Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK ASPB STK Özel Sektör Kuruluşları</p>

<p>Konukvevlerinin sayılarının artırılması ve buraların geliştirilmesi için özellikle STK'ları ve özel sektörlü teşvik eden haberler yapılması</p>	<p>Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>ASPB Yerel Yönetimler STK Özel Sektör Kuruluşları</p>
<p>“Namus cinayeti”, “namusun temizlenmesi”, “namusun kirlenmesi”, “namus/töre kurbani”, “aile meclisi”, “töre infazi”, “çalgın koca”, “gönlünü kaptıran” vb. ifadeler yerine örneğin; “töre adı altında işlenen cinayetler”, “sözde namus cinayetleri”, “erken yaşta evlenmeye zorlananlar” gibi ifadeler kullanılması</p>	<p>Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK ASPB STK</p>
<p>“Karı”, “eşi”, “sevğilisi”, “aşığı” gibi kelimeler, kadını erkek ile aile birlikteliğı ya da gönül bağı içerisinde gösterdiğinden ve erkeğin kadın üzerindeki tasarrufunu doğallastırdığından; şiddete maruz kalan kadın ayrılmış, evi terk etmiş, boşanma sürecinde olan bir kimse ise, haberlerde erkek ile olan bağının vurgulanmadan verilmesi,</p>	<p>Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK ASPB STK</p>
<p>Şiddetin bahane, mazeret veya gerekçesi olmayacağına vurgu yapan bir anlatım dili kullanılması</p>	<p>Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları,</p>	<p>RTÜK ASPB STK</p>
<p>Suçla herhangi bir ilişkisi olan (mağdur, fail, tamk vb.) çocukların görüntülerinin, ondan sorumlu ailesinin veya vasiinin rızası olması durumunda dahi, çocuğun yüksek yararı ilkesi gereğince yayınlanmaması,</p>	<p>RTÜK Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>ASPB İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı</p>

<p>Şiddet görüntülerinin flulaştırılması veya mozaikleme tekniği ile verilmesinin zorunlu olması,</p>	<p>Yazılı ve Görsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK ASPB STK</p>
<p>Şiddet haberleri ile ilgili canlandırma yapılmasının yasaklanması</p>	<p>RTÜK Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK</p>
<p>Yayınlarda şiddeti olumlayan ve özendirilen görüntülere yer verilmemesi</p>	<p>Yazılı ve Görsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK</p>
<p>Mağduru küçük düşürücü, yanlış temsil eden, yaralayıcı görüntülerin yayınlanmasına izin verilmemesi</p>	<p>Yazılı ve Görsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK</p>
<p>Taciz ve tecavüz gibi cinsel suçların habereştirilmesinde kullanılan görsel malzeme ile anlatım biçiminin pornografik, şiddetli özendirici ve mağduru suçlayıcı çağrışımlar yaratmasına dikkat edilmesi</p>	<p>Yazılı ve Görsel, İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK STK</p>
<p>İntihar etmiş mağdurun fotoğrafının kullanılmaması</p>	<p>Yazılı ve Görsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK</p>
<p>Sözde töre/ namus cinayet haberleri için, kadının fotoğrafının diğer fotoğraflardan daha büyük ve ağırlıklı olmaması, kadının cazibesine, başına buyrukluğuna vurgu yapılmaması</p>	<p>Yazılı ve Görsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK</p>
<p>Saldırgan erkeğin fotoğrafının kadının görüntüsü olmaksızın tek başına faili öne çıkaracak şekilde verilmesi</p>	<p>Yazılı ve Görsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK</p>

Televizyon Programlarının İçeriğinde Dikkat Edilmesi Gereken Öneriler		
Cinsiyet ayrımcılığına dayalı şiddeti meşru gösteren, şiddetin önemini azaltacak sansasyonel kullanımlardan ve mizah malzemesine dönüştürme eğilimlerinden uzak durulması	Yazılı ve Görsel, İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları	ASPB RTÜK Adalet Bakanlığı STK
Şiddeti olumlayan ve özendiren yorum ve ifadelere yer verilmemesi	Yazılı ve Görsel, İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları	ASPB RTÜK STK
Şiddetin, programın ana unsuru olmaması, sıkça ve uzun sahnelerde yer almaması ve teşvik edilmemesi,	Yazılı ve Görsel, İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları	ASPB RTÜK STK
Özellikle reklamlarda kadının cinsel obje olarak metalaştırılmaması,	Yazılı ve Görsel, İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları,	ASPB RTÜK STK
Şiddet içeren programların duyuruları/ön tanıtımlarının yapılmaması,	Yazılı ve Görsel, İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları	RTÜK ASPB STK
Kadına yönelik şiddeti ve cinsel saldırıyı meşullaştırıp ve özendiren görüntü ve mesajlara yer verilmemesi	Yazılı ve Görsel, İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları	RTÜK ASPB STK
Konuya ilişkin özel temalı dizi ve film senaryoları yazılması ve bu yapımlarda toplumun beğensini kazanmış sanatçılara yer verilmesi	Kültür ve Turizm Bakanlığı Yazılı ve Görsel, İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları	ASPB Yerel Yönetimler Özel Sektör Kuruluşları STK
Dizi, film ve reklamlarda kadınların güçsüz, kurban, aciz, şiddeti hak etmiş vb. şekillerde sunulmaması	Yazılı ve Görsel, İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları	RTÜK ASPB STK

<p>Toplumda cinsiyet ayrımcılığı konusundaki her türlü ihlalin izlenerek önlenmesi, haber ve diğer içerikler yoluyla topluma yansıtılması yönünde medyanın öncülük yapması</p>	<p>RTÜK Yazılı ve Görsel, İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>ASPB Üniversiteler STK</p>
<p>Medyanın yönetim kademelerinde kadın bakış açısına sahip yönetici sayısının artırılması,</p>	<p>Yazılı ve Görsel, İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>	<p>RTÜK</p>
<p>Medyada, ifade özgürlüğüne ve bağımsızlığına gerekli saygı gösterilerek, kadına yönelik şiddeti önlemek ve kadın haklarına yönelik politikaları gerçekleştirmek amacıyla standartlar belirlenmesi ve bu standartların anlatıldığı kılavuzlar oluşturulması</p>	<p>ASPB RTÜK</p>	<p>Üniversiteler Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları STK</p>
<p>STK'lar aracılığıyla aileler için televizyon rehberleri ve toplumsal farkındalık artırma çalışmaları yapılması</p>	<p>ASPB RTÜK STK</p>	<p>Üniversiteler Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları</p>
<p>TV'lerde şiddet ve cinsellik içeren programların çocuklar ve gençler tarafından izlenmesini engelleyecek teknolojinin aygıt/yazılımlarla birlikte satılmasına yönelik tedbirler alınması</p>	<p>Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı</p>	<p>ASPB RTÜK Özel Sektör Kuruluşları</p>
<p>Kadına yönelik şiddet vakalarında doğru medya dilinin oluşturulması amacıyla medya kuruluşlarının kendine özgü düzenetim politikaları ve kurum içi izleme mekanizmaları oluşturması, mevcut basın konseyinin yeniden yapılandırılması ya da her gazeteye özdenetim</p>	<p>Basın Konseyi Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları İlgili Meslek Birlikleri</p>	<p>RTÜK STK Uluslararası Kuruluşlar</p>

yapan bir medya derneğine/konseyna üye olma zorunluluğu getirilmesi			
ASPB bünyesinde kurulacak bir Medya İzleme Merkezi'nin ilgili düzenlemeler çerçevesinde medyayı toplumsal cinsiyet eşitliği, ailenin korunması ile kadın ve çocuk hakları bağlamında etik ilkeler çerçevesinde izlemesi, raporlar hazırlaması ve bu raporları da ilgili STK'lara gönderecek bir ağ oluşturarak kamuoyuna cinsiyetçi hak ihlallerin duyurulması	ASPB	RTÜK STK Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları	
TRT bünyesinde eşitliği sağlamaya yönelik bir özdenetim mekanizması kurularak, TRT'nin programlarının takip edilmesi	TRT	ASPB Üniversiteler STK	
STK'ların "Medya İzleme Grupları" oluşturması,	STK	Üniversiteler Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları	
İletişim fakültelerinde "toplumsal cinsiyet eşitliği" vb. derslerin zorunlu olması ve bu fakültelerde eğitim gören öğrencilere yönelik toplumsal cinsiyet ve medya atölyelerinin sayısı ve yaygınlığının artırılması	YÖK Üniversiteler	ASPB STK	
Medya okuryazarlığı ders içeriğinin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı hale getirilmesi, dersi veren öğretmenlere yönelik	RTÜK MEB YÖK	ASPB Üniversiteler	

toplumsal cinsiyet konusunda atölye çalışmalarını gerçekleştirmesi			
RTÜK'ün, STK'lar tarafından oluşturulacak "Medya İzleme Grupları" ile düzenli toplantılar düzenlemesi ve STK'lar tarafından getirilen önerileri değerlendirmesi	RTÜK STK		Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları
Medyanın, sürekli olarak izlenen ve özellikle kadın ve çocuklara karşı şiddeti teşvik edici programlar konusunda uyarılması ve bu yayınların engellenmesi	RTÜK		STK Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları
Sigaraya karşı gösterilen sansür uygulamasına benzer bir uygulamanın silaha karşı da gösterilmesi	Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları		RTÜK
RTÜK'ün şiddet konusuna ilişkin cezalarının caydırıcı olacak şekilde yeniden düzenlenmesi	RTÜK		STK Üniversiteler
Birçok Avrupa ülkesinde olduğu gibi "Cinsiyetçilik" ve ayrımcılık kategorisinin yayınlardan önce uyarıcı mahiyette kullanılan "akıllı işaretler" içinde ayrıca yer alması ve RTÜK'e yapılacak şikâyet başvurularında söz konusu kategorilerin alt başlık olarak eklenmesi	RTÜK		Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları
Şiddet içerikli görüntülerin, çocukların ekran karşısında olduğu saat dilimleri içerisinde ekrana getirilmemesi	RTÜK		Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları

Çocukların İçeren Video Oyunları'na (ŞİVO) erişiminin engellenmesi,	Bilgi Teknolojileri İletişim Kurumu (BTİK)	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
ŞİVO'nun içerdiği şiddetin belirlenmesine yönelik şiddet ve cinsel içerik miktarını gösteren bir derecelendirme (reyting) sistemi oluşturulması	Bilgi Teknolojileri İletişim Kurumu (BTİK)	ASPB Gümrük ve Ticaret Bakanlığı STK Üniversiteler
Ülke genelini temsil edecek şekilde ŞİVO oynanma sıklığı, bu oyunlara ilişkin sosyal değişkenler ve bu oyunların meydana getirdiği genel etkilerinin yanı sıra, şiddet, saldırganlık ve suç üzerine etkilerine ve ailelerin bu konudaki farkındalığı üzerine bilimsel çalışmalar yapılması	Üniversiteler STK Uluslararası Kuruluşlar	ASPB MEB Bilgi Teknoloji ve İletişim Kurumu Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı
ŞİVO'nun uluslararası ölçülerde lisanslandırılması ve ŞİVO'ya erişiminin caydırıcı olacak şekilde ücretlendirmesi	Bilgi Teknolojileri İletişim Kurumu (BTİK)	ASPB STK Uluslararası Kuruluşlar
Medya çalışanları için toplumsal cinsiyet duyarlılığını artırmayı hedefleyen kurum içi eğitim programları oluşturulması ve mevcut olanların geliştirilerek yaygınlaştırılması	ASPB RTÜK Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları Haber Ajansları	Üniversiteler STK
Dizi, film, çizgi film vb. yapımlardaki olumlu ve olumsuz örnek oluşturan rollerin izleyiciler üzerindeki etkilerinin araştırılması	RTÜK	Üniversiteler STK Uluslararası Kuruluşlar

RTÜK tarafından yayınlar ile ilgili “Kadına Yönelik Şiddet” ve “Aile İçi Şiddet” konuları özelinde Kurul’a yapılan şikâyetler, şikâyetler ve Kurul denetimi sonucu yapılan tespitler ve bu tespitler sonucu uygulanan cezalara ilişkin ayrı bir istatistiki çalışma yapılması	RTÜK	ASP TÜİK
C. İNSAN KAYNAĞI		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
Hizmet kuruluşlarında görevli meslek elemanları dışındaki personelin de yaptıkları işin hassasiyetinin farkına varmalarını sağlayacak hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi	ASP	İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları Üniversiteler
Şiddet mağduru kadınlar ile beraberindeki çocuklara hizmet veren kuruluşların gerekli hassasiyet içerisinde denetlenmesinin sağlanması amacıyla yeterli donanımına sahip denetim elemanı sayısının artırılması ve daha çok sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimi uzmanı gibi meslek elemanlarının denetim elemanı olarak istihdam edilmesi	ASP	Devlet Personel Başkanlığı
Kadına yönelik şiddet mağdurlarına mesleki müdahale sürecinde vaka yönetimi (case management) anlayışını benimsemiş, müdahale	ASP Sağlık Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	Devlet Personel Başkanlığı

sürecini iyi bilen, yeterli sayıda psikolog ve sosyal çalışmacı gibi meslek elemanı istihdam edilmesi	Adalet Bakanlığı	
6284 sayılı Kanunun uygulanmasında görev alan kişilerin mesleki danışmanlık ile yaşadıkları mesleki tükenmişliklerini gidermeye yönelik psikolojik destek almalarının sağlanması, özlük haklarının iyileştirilmesi ve bu yönde gerekli bütçenin ayrılması	ASPB Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	Maliye Bakanlığı STK
Kadına yönelik şiddet konusunda görevli hakim, savcı, yardımcı yargı personeli, kolluk, din ve sağlık görevlilerine yönelik devam eden/tamamlanan eğitimlerin, eğitici eğitimleri yoluyla sürekli hale getirilmesi	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı	ASPB Üniversiteler STK Yerel Yönetimler
Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde din hizmetlerinin yerine getirilmesinde özellikle kadın din görevlisi sayısının artırılması,	Diyanet İşleri Başkanlığı	Devlet Personel Başkanlığı
Din görevlilerine toplumla çalışma becerilerinin geliştirilmesini sağlayacak eğitimler verilmesi	Diyanet İşleri Başkanlığı	ASPB STK
Mülki amirlerin performans değerlendirilmesine ilişkin puanlama kriterlerinde, kadın hakları ve kadının güçlendirilmesine yönelik aldıkları tedbirlere ve oluşturdukları mekanizmalara da yer verilmesi,	İçişleri Bakanlığı	ASPB

Vali yardımcılarını ile belediye başkan yardımcılardan en az birinin kadın olmasını sağlanması	İçişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler	ASPB
Üniversitede görev yapan kadın akademisyenlerin yönetim kadrolarında sayısının artırılması	YÖK	Üniversiteler
D. MEVZUAT ALT YAPISI		
6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Uygulama Yönetmeliğine İlişkin Öneriler		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında; koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmayacağı, önleyici tedbir kararlarının geciktirilmeksizin verileceği belirtilmiştir. Kanunun genel amacına uygun olması ve anlam bütünlüğünün sağlanabilmesi bakımından hem koruyucu hem de önleyici tedbir kararları için delil ve belge aranmaması hususunda ilgili maddeye “koruyucu ve önleyici tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmayacağı” ifadesinin eklenmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması	ASPB	TBMM Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı

<p>Hakim tarafından verilen aile konutu şerhi, işyeri değişikliği, kimlik değişikliği gibi koruyucu tedbir kararlarında, isabetli uygulamaların çoğaltılabilmesi ve telafisi güç sonuçlara yol açmaması amacıyla, hayati tehlikeye içeren durumlar hariç olmak üzere, delil ve belge aranması suretiyle araştırma yapılarak karar verilebilmesi için gerekli mevzuat değişikliğinin yapılması</p>	<p>ASPB</p>	<p>TBMM Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı</p>
<p>Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine göre, korunan kişinin hayati tehlikesinin bulunması halinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınmasına karar verilebileceği, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasına göre de korunan kişinin ne şekilde koruma altına alınacağı, şiddet mağduruna yönelik muhtemel tehdit ve risk göz önüne alınarak şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın durumunun değerlendirilmesi suretiyle Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerde Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte yer alan fiziki koruma tedbirlerinin hakim veya mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından belirleneceği öngörülmüştür.</p> <p>Anılan yönetmeliğin 14 üncü maddesinin</p>	<p>ASPB</p>	<p>TBMM Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı</p>

üçüncü fıkrasında, koruma tedbirinin, yakın koruma, konutta koruma, işyerinde koruma, motorize veya yaya devriyesiyle koruma, çağrı üzerine koruma usullerinden bir veya birkaç tanesinin aynı anda uygulanmak suretiyle yerine getirileceği belirtilmiştir. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2014 yılında hakkında geçici koruma kararı bulunan kadınlardan yirmi üç tanesinin öldürüldüğü, yine 2014 tarihinde Çağlayan Adliyesi çıkışında bir kadının korumasıyla birlikte öldürüldüğü dikkate alındığında, anılan tedbir türünün beklenen faydayı sağlayamadığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda **geçici koruma tedbirinin, şiddet mağduruna yönelik temel koruma prensibi olarak değerlendirilemeyeceği, bunun yerine şiddete uğrayan, şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlara, çocuklara, aile bireylerine ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olanlara daha etkin bir koruma sağlayabilmek amacıyla, şiddet uygulayan veya şiddet uygulama ihtimali bulunanlara yönelik olarak elektronik takip yöntemlerinin benimsenerek derhal uygulamaya geçirilmesinin gerektiği,** geçici koruma tedbiri kararının sadece özel ve istisnai durumlarda verilebilmesine yönelik mevzuat değişikliği yapılmasının daha doğru olacağı; bununla birlikte geçici koruma tedbirine yönelik olarak uygulamadaki tereddütlerin giderilebilmesi için anılan yönetmelikte sayılan koruma türlerinin tanımlanması ve geçici koruma uygulamasının ne şekilde yapılacağına ilişkin olarak Kanunun uygulama yönetmeliğine hüküm konulması

<p>Kanunun mülki amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararlarına ilişkin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde düzenlenen ve kişinin çocukları varsa, çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması halinde ise iki aylık kreş imkanının sağlanmasına yönelik tedbir süresinin, diğer tedbir kararları için öngörülen altı aylık süreyle aynı olması için gerekli mevzuat değişikliğinin yapılması</p>	<p>ASPB</p>	<p>TBMM Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı</p>
<p>Kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen hakim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararlarının arasına “okul değişikliği” tedbirinin eklenmesi yönünde mevzuat değişikliği yapılarak, şiddet mağduru öğrenciler ile şiddet mağdurunun beraberindeki çocuklarının da korunmasının sağlanması</p>	<p>ASPB</p>	<p>TBMM MEB Adalet Bakanlığı</p>
<p>Kanunun 4 üncü maddesi uyarınca verilen “İşyerinin değiştirilmesi”, “ 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tamk Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi” gibi tedbirler doğası gereği süreye tabi olmayacağından bu tedbirlere ilişkin süre sınırının kaldırılması yönünde mevzuat değişikliğinin yapılması</p>	<p>ASPB</p>	<p>TBMM Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı</p>

<p>ASPB</p>	<p>Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca, hakim tarafından verilebilecek koruyucu tedbir kararları arasında sayılan, korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağını anlaşılmaması halinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre, kimlik ve diğer ilgili bilgi ve belgelerin değiştirilmesine yönelik tedbir kararları verilmeden önce;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması, -Bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olup olmayacağına yönelik araştırma yapılması, -Bu araştırmanın kapsamının belirlenmesi, araştırmanın hangi kurum tarafından ve ne şekilde yapılacağı, -”Aydınlatılmış rıza” kavramının tanımı ve bu rızanın kim tarafından ve ne şekilde açıklığa kavuşturulacağı, -Var ise mağdurun çocuklarının durumu, diğer ebeveyn ile şahsi ilişkisinin ne şekilde düzenleneceği, -Mağdura ait tüm resmi kayıtlardaki (tapu kaydı, diploma, pasaport vb) değişikliklerin ne şekilde ve hangi kurum tarafından yapılacağı, -İşlemlere ait harç ve masrafların hangi bütçeden karşılanacağı, -5726 sayılı Tanık Koruma Kanununa yapılan atfın içeriği,
<p>TBMM Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı</p>	

<p>-Kimliği değiştirilen mağdurun, sonuçları ağır olan bu yeni duruma psikolojik olarak uyum sağlamasına y6nelik destek hizmetlerinin ne şekilde gerçekeştirileceği, -Ő6NİM'lerin bu maddeye ilişkin olarak g6rev kapsamının belirlenmesine y6nelik uygulamadaki teredd6tlerin giderilmesi amacıyla bir y6netmelik 7ıkarılması</p>		
<p>Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde belirtilen, korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisindeyken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığın olması halinde hastaneye yatmak dahil muayene ve tedavisinin sağlanması ile, (ı) bendinde belirtilen bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi i7in başvurması ve tedavisinin sağlanmasına y6nelik 6nleyici tedbir kararlarına uyulmaması halinde bu durumun tedbir kararının ihlali olarak değerlendirilerek yaptırım uygulanması y6n6nde mevzuat değişikliği yapılması, Ayrıca tedaviye y6nelik olarak verilen tedbir kararının ne şekilde ve hangi kurum tarafından uygulanacağı, takibinin nasıl yapılacağına y6nelik olarak da mevzuatta d6zenleme yapılması</p>	<p>ASPB</p>	<p>TBMM Adalet Bakanlığı İ7işleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı</p>

<p>Kanunun 5 inci maddesine göre, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından verilen ve en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hakimnin onayına sunulan önleyici tedbir kararlarının süresine yönelik olarak; uygulamada bazı kararlarda sürenin hakim tarafından tayin edildiği, bazı kararlarda ise süre tayininin kolluğa bırakıldığı anlaşılmaktadır. Uygulama birliğinin sağlanması amacıyla tedbir süresinin onay makamı olan ve dosyayı değerlendiren hakim tarafından belirlenmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	ASPB	TBMM Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı
<p>Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde, şiddet uygulayan hakkında, çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılmasına yönelik olarak hakim tarafından önleyici tedbir kararı verilebileceğinin belirtildiği, uygulamada hakında evden uzaklaştırma kararı verilen şiddet uygulayanın çocukları ile kişisel ilişkinin ne şekilde sağlanacağına yönelik tereddütler bulunduğundan bu yönde mevzuatta düzenleme yapılması (örneğin, aile mahkemelerinde veya ŞÖNİM’lerde görev yapan uzmanlardan destek alınması, refakatçi eşliğinde kişisel ilişkinin sağlanması vb.)</p>	ASPB	TBMM Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı

<p>Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre, bulundurulması ve taşınmasına kanunen izin verilen silahın kollağa teslim edilmesi; aynı fıkranın (ğ) bendine göre ise, şiddet uygulayan hakkında hakim tarafından, silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmethinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi yönünde hakim tarafından önleyici tedbir kararı verilebileceği belirtilmektedir. Bu tedbire yönelik olarak uygulamadaki tereddütlerin ortadan kaldırılması ve kararların etkinliğinin artırılması amacıyla, uygulamamın ne şekilde yapılacağı; özellikle silahın teslim ve muhafaza edileceği yerin belirlenmesi;</p>	<p>ASPB</p>	<p>TBMM Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İçişleri Bakanlığı</p>
<p>Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendine göre, bulundurulması ve taşınmasına kanunen izin verilen silahın kollağa teslim edilmesi; aynı fıkranın (ğ) bendine göre ise, şiddet uygulayan hakkında hakim tarafından, silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmethinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi yönünde hakim tarafından önleyici tedbir kararı verilebileceği belirtilmektedir. Bu tedbire yönelik olarak uygulamadaki tereddütlerin ortadan kaldırılması ve kararların etkinliğinin artırılması amacıyla, uygulamamın ne şekilde yapılacağı; özellikle silahın teslim ve muhafaza edileceği yerin belirlenmesi;</p>	<p>ASPB</p>	<p>Tedbir süresinin bitiminde, hakkında tedbir kararı verilen kişinin silah taşınmasında veya bulundurulmasında psikolojik veya nörolojik bakımdan sakınca bulunup bulunmadığına dair tam teşekküllü devlet hastanesinden sağlık raporu talep edilmesi, hakim tarafından araştırma yapılarak ve sağlık raporu göz önünde bulundularak; gerektiğinde şiddet uygulayan adına kayıtlı ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun ve 2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ile Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanuna göre verilen bulundurma ve taşıma ruhsatlarının iptali veya zimmethinde bulunun silahın bağlı bulunduğu kuruma iadesi yönünde yasal düzenleme yapılması,</p>

<p>Silah teslimi yalnızca hakim tarafından verilebilen önleyici tedbir kararları arasında sayılmaktadır. Kadınlara daha etkin korunabilmesi amacıyla Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, sonradan hakimini onayına sunulması kaydıyla kolluk amiri tarafından alınabilecek tedbir kararlarının arasına, (g) ve (ğ) bendlerinde sayılan “silah teslimi” tedbirinin de eklenmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması, böylece, somut olayda kolluk kullanılmadığına bakılmaksızın şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişi tarafından taşınan, bulundurulmuş veya zimmetinde bulunan silahın ivedi olarak kolluk tarafından geçici muhafaza altına alınmasının sağlanması,</p> <p>Yukarıdaki bend kapsamında belirtilen değişiklik doğrultusunda, gerektiğinde “kolluk tarafından geçici muhafaza altına alma” kenar başlıklı bir tanım uygulama yönetmeliğine eklenmesi, bu doğrultuda uygulamanın ne şekilde yapılacağına ilişkin aynı yönetmelikte düzenleme yapılması</p>		TBM Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı
ASP	Kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrasında tedbir kararlarının en çabuk ve en kolay ulaştırılacak yer hakiminden, mülki amirden ya da kolluk biriminden talep edilebileceği düzenlenmiştir. Kanunun amacı ve temel ilkeleri göz önüne alındığında, etkili ve	

<p>süratli bir usul izlenmesi amacıyla tedbir kararlarının aynı zamanda soruşturma yetkisi bulunan Cumhuriyet savcısından da talep edilebilmesine yönelik gerekli mevzuat değişikliğinin yapılması</p>	<p>Kanunun 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, bu Kanunda belirtilen koruyucu ve önleyici tedbirlerle birlikte hakimin, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirleri ve 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkili olduğu belirtilmiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 406 ncı maddesinde de; savurganlığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı veya malvarlığını kötü yönetmesi sebebiyle kendisini veya ailesini darlık veya yoksulluğa düşürme tehlikesine yol açan ve bu yüzden devamlı korunmaya ve bakıma muhtaç olan ya da başkalarının güvenliğini tehdit eden her erginin kısıtlanacağı belirtilmektedir. Uygulamada 6284 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde tedbir kararları verilirken alkol ve uyuşturucu madde bağımlılarının gerektiğinde vesayet altına da alınmalarına ihtiyaç duyulabildiği anlaşıldığından etkili bir koruma sağlanabilmesi amacıyla maddenin üçüncü fıkrasına hakimin "vesayet" altına alınmasına ilişkin karar verilebilmesi yönünde mevzuat değişikliği yapılması</p>
<p>ASP B</p>	<p>TBMM Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı</p>

<p>Kanunun 7 nci maddesine göre, şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkesin bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebileceği, ihbarı alan kamu görevlilerinin bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlü oldukları belirtilmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun 278 inci maddesinde her ne kadar işlenmekte olan bir suç yetkili makamlara bildirmemek suçtu düzenlenmiş ise de “şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı halinde” ihbar yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmadığından, bu eksikliğin giderilmesi yönünde Türk Ceza Kanunu'nun da gerekli değişikliğin yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB İçişleri Bakanlığı</p>
<p>Kanunun 8 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, tedbir kararlarının, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edileceği öngörülmüştür. Kimlik değişikliği, işyeri değişikliği, kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi gibi, doğrudan şiddet uygulayana yönelik olmayan, yalnızca mağduru korumaya yönelik olan tedbir kararlarının etkinliğimin sağlanması amacıyla şiddet uygulayana bildirilmemesinin gerektiği, bu nedenlerle tedbir kararlarının tebliğine ilişkin olarak ikili bir ayırma gidilmesine yönelik mevzuatta düzenleme yapılması,</p>	<p>ASPB Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM İçişleri Bakanlığı</p>

<p>Kanunun 7 nci maddesine göre, şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkesin bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebileceği, ihbarı alan kamu görevlilerinin bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlerle ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlü oldukları belirtilmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun 278 inci maddesinde her ne kadar işlenmekte olan bir suç yetkili makamlara bildirmemek suç düzenlenmiş ise de “şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı halinde” ihbar yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmadığından, bu eksikliğin giderilmesi yönünde Türk Ceza Kanunu'nun da gerekli değişikliğin yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB İçişleri Bakanlığı</p>
<p>Kanunun 8 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, tedbir kararlarının, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edileceği öngörülmüştür. Kimlik değişikliği, işyeri değişikliği, kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi gibi, doğrudan şiddet uygulayana yönelik olmayan, yalnızca mağduru korumaya yönelik olan tedbir kararlarının etkinliğinin sağlanması amacıyla şiddet uygulayana bildirilmemesinin gerektiği, bu nedenlerle tedbir kararlarının tebliğine ilişkin olarak ikili bir ayırma gidilmesine yönelik mevzuatta düzenleme yapılması,</p>	<p>ASPB Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM İçişleri Bakanlığı</p>

<p>Önleyici tedbir olarak müşteriye konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılan şiddet uygulayana, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'na göre yapılan tebligat işlemleriyle ilgili olarak uygulamada tereddütler meydana geldiği, bir kısım tebligatların muhataba ulaşmadığı anlaşılmaktadır.</p> <p>Tedbir kararlarının şiddet uygulayana tebliğ edilmesi, şiddet uygulayanın itiraz hakkı, tedbir kararının ihlali halinde zorlama hapsinin uygulanabilmesi ve tedbirlerin etkinliğinin artırılabilmesi açısından önem arz etmektedir. Özellikle müşteriye konuttan veya bulunduğu yerden derhal uzaklaştırılan şiddet uygulayana, 6284 sayılı Kanun uyarınca verilen kararların zaman kaybetmeksizin kolaylıkla tebliğ edilmesini sağlayan etkili ve süratli, özel bir usul getirilmesine ilişkin olarak mevzuatta düzenleme yapılması (elektronik posta, mobil telefon mesajları gibi)</p>	<p>ASPB</p> <p>Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı</p>
<p>Kanunun 8 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararının şiddet uygulayana bir tutanakla derhal tebliğ edileceği belirtilmektedir. Ancak kolluk tarafından verilen tedbir kararlarının mahkeme tarafından onaylanmaması veya değiştirilmesinin söz konusu olduğu durumlarda, uygulamadaki tereddütlerin ortadan kaldırılabilmesi amacıyla, sürecin bu aşamasında şiddet uygulayana tebligat yapılmasının</p>	

<p>gerekliliğine ilişkin uygulama yönetmeliğinde düzenleme yapılması</p>	<p>Kanunun 8 inci maddesinin altıncı fıkrası kapsamında, haklarında “adres ile kimlik bilgi ve belgelerinin gizlenmesi” kararı verilen şiddet mağduru kadınlar ile beraberindeki çocukların ve diğer aile bireylerinin tüm kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların (okul, adliye, hastane, cezane, banka vb.) kayıtlarında gizliliklerinin etkin bir şekilde sağlanabilmesi amacıyla İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan kimlik paylaşım sisteminden kimliği gizlenen kişiler için gönderilen uyarı sonrasında ilgili kurum, kuruluşlar tarafından ara yüz oluşturulmak suretiyle, geçmişte alınan hizmet bilgilerinin özellikle adres, telefon kaydı, muayene olunan hastane adı, sigorta prim kaydı, kredi kartı bilgileri, okul kaydı vb. görülmeyeceği sadece hizmet için gereken bilgilerin ulaşılabileceği veri sistemi düzenlenmesinin yapılması</p>	<p>ASPB İçişleri Bakanlığı</p>	<p>TBMM Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı MEB Üniversiteler</p>
<p>Kanunun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre, bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebileceği belirtilmiştir. Kanunda yer alan önleyici ve koruyucu tedbirlerin etkili ve süratli</p>	<p>ASPB</p>	<p>TBMM Adalet Bakanlığı</p>	

<p>uygulanmasının önem taşınması nedeniyle, madde kapsamındaki iki haftalık itiraz süresinin kısaltılarak yedi gün olarak düzenlenmesi yönünde mevzuatta değişiklik yapılması</p>			
<p>Kanunun hakim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosyanın gönderileceği mahkemenin belirlendiği 9 uncu maddesinde; aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde dosyanın en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderileceği düzenlenmiştir. Ancak bu itiraz yönünden en yakın yerdeki aile mahkemesinin görevli kalınmasının daha uygun olacağı değerlendirildiğinden bu yönde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	ASPB	TBMM HSYK Adalet Bakanlığı	
<p>Kanunun tedbir kararlarının bildirimi ve uygulanmasının düzenlendiği 10 uncu maddesinin altıncı fıkrasında, hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen şiddet mağdurlarının, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait veya bu Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirileceğinin belirtildiği, aynı maddenin, rehabilitasyonu kabul etmesi halinde, uzaklaştırma tedbiri verilen şiddet uygulayan hakkında da uygulanabilmesi amacıyla mevzuatta düzenleme yapılması</p>	ASPB	TBMM Adalet Bakanlığı	

<p>Kanunun itiraz kenar başlıklı 9 uncu maddesinde; bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim ve tebliğ tarihlerinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebileceği, itiraz mercimin kararını bir hafta içinde vereceği ve itiraz üzerine verilen kararların kesin olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme ile, Kanun kapsamında verilen kararlara karşı tenyiz yolu kapatılmıştır. Böylelikle, tedbir kararlarının süratle verilerek mağdurun korunması amaçlanmıştır. Ancak tenyiz yolunun kapalı olması, içtihat oluşmasını önlemekte ve uygulama birliğinin sağlanmasına engel olmaktadır. Bu durumun önüne geçilebilmesi için, 6284 sayılı Kanun ve uygulaması hakkında hakim ve Cumhuriyet savcısı adaylarına meslek öncesi eğitim verilmesi, halen meslekte bulunan hakim ve Cumhuriyet savcularına ise meslek içi eğitim verilmesi</p>	<p>ASPB</p>	<p>Adalet Bakanlığı Türkiye Adalet Akademisi</p>
<p>Kanunun 12 nci maddesinde, bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hakim kararı ile teknik araç ve yöntemlerin kullanılabileceği, teknik takibe yönelik usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Amlan yönetmelik çalışmalarının tamamlanarak yönetmeliğin yürürlüğe konulması</p>	<p>ASPB</p>	<p>Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı</p>

<p>ASPB</p>	<p>Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca, bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayanın, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi halinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hakim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulacağı belirtilmiştir.</p> <p>Ancak bu maddeye yönelik uygulamadaki tereddütlerin giderilebilmesi ve zorlama hapsinin etkin olarak uygulanabilmesi amacıyla;</p> <p>-Zorlama hapsine ilişkin karar verilmeden önce şiddet uygulayanın mahkeme huzurunda savunmasının alınmaması alınmayacağı,</p> <p>-Bu kararın hangi süre içerisinde alınacağı, özellikle tedbir süresi bittikten sonra zorlama hapsine yönelik karar verilip verilemeyeceği,</p> <p>-İnfaz için kararın kesinleşmesinin beklenip beklenilmeyeceği,</p> <p>-İnfaz zamanlarını süresinin ne kadar olduğu hususlarında mevzuatta düzenleme yapılması</p>
<p>TBMM Adalet Bakanlığı</p>	<p>Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı</p>
<p>ASPB</p>	<p>ASPB</p>

<p>izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmi dört saat esasa göre yürüten, şiddet önleme ve izleme merkezlerinin (ŞÖNİM) kurulacağı belirtilmiştir. Bu merkezlerin çalışma usul ve esaslarının yönetmelikle belirlenmesi öngörüldüğünden anılan yönetmelik çalışmalarının tamamlanarak yürürlüğe konulması</p>		
<p>Kanunun harçlar ve masraflardan, vergilerden muafiyeti ve davaya katılmayı düzenleyen 20 nci maddesinde, bu Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınamayacağı belirtilmiştir. Uygulamadaki tereddütlerin giderilebilmesi için değerli kağıt bedelinin de madde kapsamına dahil edilmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>ASPB</p>	<p>TBMM Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Maliye Bakanlığı</p>
<p>Kanun kapsamında, hakkında tedbir kararı verilmesi istenilen şiddet uygulayanın, on sekiz yaşından küçük veya yabancı uyruklu olması halinde; ne şekilde işlem yapılacağına yönelik düzenleme yapılması ve bu kişiler hakkında uygulanabilecek önleyici tedbir türlerinin mevzuat kapsamında ayrıca düzenlenmesi, Ayrıca, Kanunun uygulama yönetmeliğinin 3 üncü maddesinin birinci</p>	<p>ASPB</p>	<p>TBMM Adalet Bakanlığı</p>

<p>fikrasının (n) bendinde, “Şiddet mağduru: Mütekabiliyet ilkesi çerçevesinde uyuşuna bakılmaksızın Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalan ya da kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenmesi tehlikesi bulunan kişi” olarak tanımlanmıştır. Ülkemizin taraf olduğu ve çekincesiz olarak onayladığı İstanbul Sözleşmesinin temel haklar, eşitlik ve ayırım gözetmeme başlıklı 4 üncü maddesinin üçüncü fıkrasına göre; bireylerin cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi görüş veya farklı görüşe sahip olma, ulusal veya sosyal menşe, herhangi bir etnik azınlık, mülkiyet, doğum, cinsel tercih/yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, yaş, sağlık durumu, medeni durum, göçmen ya da mülteci olma, yaş veya engelinin ve diğer bir durumunun bulunmasına bakılmaksızın özellikle mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirler başta olmak üzere işbu Sözleşme hükümlerinin Taraflar tarafından uygulanması güvence altına alınmış olduğundan, ayrıca Ülkemizdeki şiddet mağduru sığınmacı kadınların korunması açısından tanım kapsamında yer alan “mütekabiliyet” ifadesinin bend kapsamında çıkarılması yönünde yasal düzenleme yapılması</p>		
<p>Kanunun uygulamasında; taraflar arasında şiddetin karşılıklı olması veya her iki taraf hakkında da tedbir kararı verilmesi ya</p>	<p>ASPB Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM</p>

<p>da aynı mağdur hakkında farklı mahkemelerce birden fazla tedbir kararı verilmesi veya aynı anda tarafların her ikisinin de farklı mahkemelerden tedbir kararı verilmesini talep etmeleri hallerinde uygulamadaki tereddütlerin giderilmesi amacıyla, ne şekilde işlem yapılacağına ilişkin yol gösterici nitelikte mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>ASPBB Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM</p>
<p>5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa İlişkin Öneriler</p>		
<p>5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "haksız tahrik kenar" başlıklı 29 uncu maddesinde; haksız bir fiilin meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>

işleyen kimseye Kanunda belirtilen oranlarda ceza indirimi uygulanacağı belirtilmiştir. Zaman zaman haksız tahrik nedeniyle yapılan indirimlerin toplamda infiale yol açarak kamu vicdanını yaraladığı, bu durumun, Kanununun 3 üncü maddesinde belirtilen, suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenacağı ilkesine de ayrırlılık teşkil ettiği değerlendirilmektedir. Bu nedenlerle; cezada orantılılık ilkesinin **haksız tahrik nedeniyle yapılan ceza indirimlerine de uygulanması hakkaniyete daha uygun olacağından mevzuatta yer alan haksız tahrik oranlarının değiştirilerek azaltılması,**

Uygulamada kadıma yönelik işlenen şiddet ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda, şiddet uygulayana yönelik mağdurdan kaynaklanan herhangi bir haksız fiil olmadığı halde, kadının basit, olağan, gündelik olarak nitelendirilebilecek bazı davranışlarının “tahrik fiili” olarak sayılabildiği, bu durumun kamu vicdanını zedeleyerek adalet duygusunun örselenmesine neden olduğu anlaşılmaktadır. Açıklanan nedenlerle, **haksız fiil nedeni sayılabilecek olan durumların Kanunda sınırlandırılması; ayrıca cinsiyet temelli bir ayrımcılık sonucu sosyal olarak inşa edilen rol, davranış, eylem ve niteliklerden doğan fiiller nedeniyle haksız tahrik indirimi yapılmamasına yönelik mevzuatta düzenleme yapılması**

<p>Kanunun "azmettirme" kenar başlıklı 38 inci maddesinde; "üstsoy ve altsoy ilişkisinden doğan nüfuz kullanılmak suretiyle suça azmettirme halinde, azmettirenin cezası üçte birden yarısına kadar artırılır. Çocukların suça azmettirilmesi halinde, bu fıkra hükmüne göre cezanın artırılabilmesi için üstsoy ve altsoy ilişkisinin varlığı aranmaz." hükmü bulunmaktadır. Ancak uygulamada eş, amca, dayı, kardeş gibi kayın ve kan hısımlarının, kişileri aile içi şiddete yönelik suçlar ile kan gütime ve töre saikiyle adam öldürmeye kolaylıkla azmettirdikleri görülmektedir. Suç işlenmesinin önlenmesi ve cezaların caydırıcılığının sağlanması amacıyla eş, yansoy ve kayın hısımlarının da madde kapsamına alınması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>
<p>Kanunun 43 üncü maddesinin birinci fıkrasında; bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun, birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedileceği, ancak bu cezanın artırılacağı düzenlendiği, maddenin üçüncü fıkrasında ise bu madde hükümlerinin; kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında uygulanmayacağı belirtilmiştir.</p> <p>Ülkemizin taraf olduğu ve çekincesiz olarak kabul ettiği İstanbul Sözleşmesi'nin ağırlaştırıcı sebepler başlıklı 46 ncı maddesinin</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>

		<p>(b) bendinde; suçun veya ilgili suçların defalarca işlenmesinin ağırlaştırıcı sebep olarak düzenlendiği ve maddenin birinci fıkrasında; taraf devletlerin, ihdas edilen suçlara istinaden, cezaların belirlenmesindeki ağırlaştırıcı sebeplerin, göz önünde bulundurulabilmesini sağlamak amacıyla, gerekli hukuki ve diğer tedbirleri almakla yükümlü oldukları anlaşıldığından bu nedenle kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında, cezaların caydırıcı olması gerekliliğinden hareketle, maddenin üçüncü fıkrasına, cinsel dokunulmazlığa karşı suçların da dahil edilmesi suretiyle bu suçların da bir kişiye karşı farklı zamanlarda işlenmesi halinde, her bir fiil için ayrı ayrı cezalandırılmasının sağlanması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>
TBMİM ASPB	Adalet Bakanlığı	<p>Kanunun takdiri indirim nedenleri düzenleyen 62 nci maddesinde; fail yararına cezaı hafifletecek takdiri nedenlerin varlığı halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, müebbet hapis; müebbet hapis cezası yerine, yirmi beş yıl hapis cezası verileceği, diğer cezaların altında birine kadarının indirileceği belirtilmiştir.</p> <p>Ayrıca, takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususların göz önünde bulundurulabileceği, takdiri indirim nedenlerinin kararda gösterileceği</p>

<p>düzenlenmiştir.</p> <p>Ancak, uygulamada, kadına yönelik işlenen şiddet suçlarında, genel hükümlere göre değerlendirilen nedenlerle cezada takdiri indirim yapılabildiği, bu durumun kamuoyunda “cezasızlık veya az ceza” gibi yanlış algıya yol açarak kamu vicdanını zedelediği anlaşıldığından cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, adam öldürme, işkence, hayati tehlike geçirecek şekilde ağır yaralama gibi suçlarda cezaların caydırıcı olması amacıyla ve yukarıda sayılan nedenlerle takdiri indirim nedenlerinin uygulanmamasına yönelik mevzuatta düzenleme yapılması</p>	
	<p>Adalet Bakanlığı</p>
<p>Kanunun “af” kenar başlıklı 65 inci maddesinde “genel af halinde, kamu davası düşer, hükümlenilen cezalar bütün neticeleri ile birlikte ortadan kalkar.” hükmü yer almaktadır. Af yetkisinin kullanılması ceza hukuku emir ve yasaklarının ciddiyetinin kaybolmasına ve ceza kovuşturmasının sakatlanmasına sebep olmaktadır. Genel af istisnai bir durumdur. Bu müessesenin Türk Ceza Kanunu kapsamında düzenlenmiş olması kamuoyunda da yanlış algıya sebebiyet vermektedir. Özellikle kadına yönelik şiddet ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarda bu hassasiyet daha yüksektir. Açıklanan nedenlerle genel af müessesesinin Kanundan çıkarılması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>TBMM ASPB</p>

<p>Kanunun 84 üncü maddesinde düzenlenen intihara yönlendirme, 97 nci maddesinde düzenlenen terk, 99 uncu maddesinde düzenlenen çocuk düşürme, 101 inci maddesinde düzenlenen kısırlaştırma, 106 nci maddesinde düzenlenen tehdit, 107 nci maddesinde düzenlenen şantaj, 108 inci maddesinde düzenlenen cebir, 116 nci maddesinde düzenlenen konut dokunulmazlığının ihlali, 117 nci maddesinde düzenlenen iş ve çalışma hürriyetimin ihlali, 123 üncü maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma suçlarının, Kanunun diğer maddeleriyle uyumlu hale getirilerek üstsoy, altsoy, eşe veya kardeşe karşı işlenmesi halinde, fail ile mağdur arasındaki ilişki dikkate alındığında işlenmesinin kolay olması ve mağdur üzerindeki ağır etkileri nedenleriyle, verilecek olan cezada artırım nedeni olarak kabul edilmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMİM ASPB</p>
<p>Kanunun 82 nci maddesinde kasten öldürme suçunun nitelikli halleri sayılmış olup, kan gütmeye ve töre saiki bu haller arasında yer almıştır. Ülkemizde namus bahanesiyle, mağduru hiçbir haksız davranışı bulunmaksızın öldürme olayları yaşanmaktadır. İstanbul Sözleşmesi'nin “genel yükümlülükler” kenar başlıklı 12 nci maddesinde, tarafların; kültür, örf ve adet, gelenek, din veya sözde “namus”un bu Sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMİM ASPB</p>

eylemi için mazeret oluşturmamasını sağlayacağı belirtilmiştir. Yine Sözleşmenin sözde “namus” adına işlenen suçlar dahil olmak üzere kabul edilemez gerekçeler” kenar başlıklı 42 inci maddesinde; taraf devletlerin, Sözleşme kapsamındaki herhangi bir şiddet eyleminin gerçekleştirilmesini müteakiben başlatılan cezai işlemlerde; kültür, gelenek, din, görenek veya sözde “namus”un bu eylemlerin gerekçesi olarak kabul edilmemesini sağlamak üzere gereken hukuki ve diğer tedbirleri almakla yükümlü oldukları, bu durumun özellikle mağdurların kültürel, dini, sosyal veya geleneksel olarak kabul gören uygun davranış normlarını veya törelerini ihlal ettiği iddialarını da içereceği belirtilmiştir.

Uygulamada, töre saikinin; namus saiki ile işlenen suçları bütünüyle kapsamadığı, sözde “namus” kavramının adam öldürme suçunun nitelikli halleri arasında sayılmadığı, bu durumun; haksız tahrik kabul edilerek ceza indirimine neden olabildiği, ceza hukukunun genel ilkelerine göre aynı “sebebe” ceza tayini yapılırken, hem artırım hem de indirim nedeni olmayacağından ve uygulamadaki tereddütlerin de giderilebilmesi amacıyla; Ülkemizin anılan Sözleşmeyi çekincesiz olarak onaylamış olması da göz önüne alınarak, sözde “namus” saikinin **adam öldürme suçunun nitelikli halleri arasında sayılmasına yönelik Türk Ceza Kanunu’nda düzenleme yapılması**

<p>Kanunun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında, cinsel saldırının eşe karşı işlenmesi halinde soruşturma ve kovuşturmanın mağdurun şikayetine bağlı olduğunun belirtildiği, ancak Kanunun “kasten yaralama” kenar başlıklı 86 nci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde, kasten yaralama suçunun üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı işlenmesi halinde şikayet aranmayacağına ifade edildiği, her iki madde karşılaştırıldığında birbirleriyle çelişki oluşturduğu anlaşıldığından ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele kapsamında, Kanunun 102 nci maddesinde belirtilen eşe karşı cinsel saldırı suçunun da şikayete bağlı olmaktan çıkartılarak re’sen soruşturma ve kovuşturmaya tabi olması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>
<p>Kanunun “şahsi cezasızlık sebebi veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebep” kenar başlıklı 167 nci maddesinin birinci fıkrasında; “malvarlığına karşı suçlar” bölümünde yer alan yağma ve nitelikli yağma hariç, diğer suçların, haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin, üst soy veya alt soyu veya bu derecede kayın hisimlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin zararına işlenmesi halinde ilgili akraba hakkında cezaya hükümlenmeyeceği belirtilmiştir. Ayrıca maddenin ikinci fıkrasında; bu suçların</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>

haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına veya işlenmesi halinde ilgili akraba hakkında şikayet üzerine verilecek cezanın yarısı oranında indirileceği öngörülmüştür.

Ülkemizin taraf olduğu ve çekincesiz olarak onayladığı İstanbul Sözleşmesi'nin tanımlar başlıklı 3 üncü maddesinin (a) bendinde kadınlara yönelik şiddetin ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin, kadınlara zarar veya isturap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem ve bu eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma olarak tanımlandığı, maddenin (b) bendinde ise; aile içi şiddetin tanımlanarak aile içerisinde veya hanede veya mağdur faille aynı evi paylaşmasa da eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet olarak tanımlandığı, Sözleşmenin genel yükümlülükler kenar başlıklı 12 nci maddesinin ikinci fıkrasında da; taraf devletlerin iş bu sözleşme kapsamındaki her türlü şiddeti önlemek amacıyla gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacağı yönünde hüküm bulunduğundan, Türk Ceza Kanunu'ndaki anılan hükmün Sözleşme ile uyumlu hale getirilmesi bakımından, **eşler arasındaki şahsi cezazırlık sebebinin kaldırılması yönünde mevzuatta düzenleme** yapılması

<p>Kanunun “banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması” kenar başlıklı 245 inci maddesinde; başkasına ait bir banka veya kredi kartını, her ne suretle olursa olsun ele geçiren veya elinde bulunduran kimsenin, kart sahibinin veya kartın kendisine verilmesi gereken kişinin rızası olmaksızın bunu kullanarak veya kullandırarak kendisine veya başkasına yarar sağlaması halinde cezalandırılacağı belirtilmiş, maddenin dördüncü fıkrasının (a) bendinde de; birinci fıkrada yer alan suçun; haklarında ayrılık kararı verilmiş eşlerden birinin, ... zararına olarak işlenmesi hâlinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükümlenemeyeceği düzenlenmiştir. Uygulamada özellikle kadınlara, eşleri tarafından yaygın şekilde kendi adlarına banka kredileri çekilmek suretiyle yüksek miktarlarda borçlandırıldığı, kredi kartının rızası dışında elinden alınarak kullanıldığı veya kadının rızası olsa bile yüksek miktarlarda kredi kartlarından harcama yapılarak borçlanılmasına sebep olduğu anlaşıldığından anılan maddede öngörülen eşler arasındaki şahsi cezasızlık sebebinin kaldırılmasına yönelik mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>
<p>6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun “işçinin kişiliğinin korunması” kenar başlıklı 417 nci maddesinde; işverenin hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı</p>

işyerinde dürtüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlü olduğu belirtilmiştir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun "**eşit davranma**" kenar başlıklı 5 inci maddesinde de; iş ilişkisinde dil, ırk, cinsiyet, engellilik, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamayacağı, işverenin esaslı sebepler olmadıkça tam süreli çalışan işçi karşısında kısmi süreli çalışan işçiyeye, belirsiz süreli çalışan işçi karşısında belirli süreli çalışan işçiyeye farklı işlem yapamayacağı, işverenin biyolojik veya işin niteliğine ilişkin sebepler zorunlu kılımadıkça, bir işçiyeye iş sözleşmesinin yapılmasında, şartların oluşturulmasında, uygulanmasında ve sona ermesinde, cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapamayacağı, aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırılmayacağı, işçinin cinsiyeti nedeniyle özel koruyucu hükümlerin uygulanmasının, daha düşük bir ücretin uygulanmasını haklı kılmayacağı öngörülmüştür.

Diğer yandan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 8 inci maddesinde; devlet memurlarının işbirliği içinde çalışmalarının esas olduğu, aynı Kanunun 10 uncu maddesinde ise, amirnin mahiyetindeki memurlara hakkaniyet ve eşitlik içinde davranacağı hüküm altına alınmıştır.

Bu çerçevede; İşyerlerinde Psikolojik

Tacizin (Mobbing) Önlenmesi konulu 2011/2 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile, kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör işyerlerinde gerçekleşen psikolojik tacizin, çalışanların itibarını ve onurunu zedelediği, verimliliğini azalttığı ve sağlığını kaybetmesine neden olarak çalışma hayatını olumsuz etkilediği, kasıtlı ve sistematik olarak belirli bir süre çalışanın sağlanmaması, küçümsemesi, dışlanması, kişiliğinin ve saygılığının zedeleneceği, kötü muameleyle tabii tutulması, yıldırılması ve benzeri şekillerde ortaya çıkan psikolojik tacizin önlenmesinin gerek iş sağlığı ve güvenliği gerekse çalışma barışının geliştirilmesi açısından çok önemli olduğu, bu doğrultuda, çalışanların psikolojik tacizden korunması amacıyla genelgede sıralanan tedbirlerin alınmasının uygun görüldüğü anlaşılmıştır.

İşyerinde psikolojik taciz (**mobbing**) olarak adlandırılan eylemler, muhatabının vücut dokunulmazlığı ile kişilik haklarına saldırı niteliğinde olup bu eylemler kişinin beden ve ruh sağlığının bozulmasına neden olduğu gibi, işyerindeki huzurunu yok etmekte ve çalışma hayatını tamamen olumsuz etkilemektedir. Böylece mağdurun iş ve çalışma hürriyeti zedelenmekte ve ülke açısından da istihdam sorununa neden olmaktadır.

Yukarıda sayılan yasal düzenlemeler de dikkate alınarak; **işyerinde psikolojik tacizin (mobbing) Türk Ceza Kanunu'nda açık tanımının yapılarak ayrı bir başlık altında suç olarak sayılması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması**

	<p>Ülkemizin taraf olduğu İstanbul Sözleşmesi'nin "ısrarlı takip" kenar başlıklı 34 üncü maddesinde; taraf devletlerin, başka bir kişiye hedef alan ve kişinin kendi güvenliği için korku duymasına neden olacak şekilde tekrar eden, kasıtlı ve tehditkar davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alacağı belirtilmiştir. "İsrarlı takip" kavramı henüz yeni olup, hukuki nitelik kazanması da yakın tarihtir. 6284 sayılı Kanun, tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunmasını ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesini kapsamına almıştır. Ancak ısrarlı takip olarak nitelendirilebilecek olan davranışların Türk Ceza Kanunu'nda birbirinden farklı suç kapsamı içerisinde değerlendirilmesi, eylemin tam karşılığının bulunmaması nedeniyle verilen cezaların caydırıcı olmadığını ve yetersiz kaldığı anlaşıldığından, ayrıca kadınların tüm şiddet türlerinden korunabilmesi amacı da göz önünde bulundurularak "ısrarlı takip" kavramının Türk Ceza Kanunu kapsamına alınarak ayrı bir başlık altında suç olarak sayılması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	TBMM ASPB
Adalet Bakanlığı		TBMM ASPB
	Adalet Bakanlığı	TBMM ASPB

<p>çocuğu, evlenmeye zorlayan kasıtlı davranışların suç sayılması sağlamak üzere hukuki veya diğer tedbirleri alacağı hükmü yer aldığından, “zorla evlendirme” nin Türk Ceza Kanunu kapsamında bir suç olarak düzenlenmesi, böylece evlenme yaşına ulaşmış bir kimseye evlenmesi yönünde cebir veya tehdit kullanan kişinin cezalandırılması, ayrıca cebir ve tehdit sonucunda evlenmenin gerçekleşmesi veya mağdurun intihara teşebbüs etmesi, yaralanması veya sağlığının bozulması, intihar etmesi, suçun failinin altsoy, üstsoy, kardeş olması halinde verilecek cezanın artırılması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p> <p>TBMM ASPB</p>
<p>çocuğu, evlenmeye zorlayan kasıtlı davranışların suç sayılması sağlamak üzere hukuki veya diğer tedbirleri alacağı hükmü yer aldığından, “zorla evlendirme” nin Türk Ceza Kanunu kapsamında bir suç olarak düzenlenmesi, böylece evlenme yaşına ulaşmış bir kimseye evlenmesi yönünde cebir veya tehdit kullanan kişinin cezalandırılması, ayrıca cebir ve tehdit sonucunda evlenmenin gerçekleşmesi veya mağdurun intihara teşebbüs etmesi, yaralanması veya sağlığının bozulması, intihar etmesi, suçun failinin altsoy, üstsoy, kardeş olması halinde verilecek cezanın artırılması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p> <p>TBMM ASPB</p>

<p>toplumsal ahlaka aykırı olması göz önüne alınarak, bu nedenin cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda artırım nedeni olarak değil, Türk Ceza Kanunu kapsamında ayrı bir başlık altında suç olarak düzenlenmesi;</p> <p>-”Ensest”in varlığı halinde mağdurun bu duruma katılanmasının “rıza” olarak değerlendirilmemesi, ayrıca bu suçun re’sen soruşturma ve kovuşturmayaya tabi kılınması</p>			
275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna İlişkin Öneriler			
<p>Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkelerin yeniden değerlendirilerek suçun niteliğine göre özel bir infaz rejiminin benimsenmesi</p>	Adalet Bakanlığı	TBMM ASPB	
<p>Özellikle cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkum olanların kendi aralarında ayrı bir tasnife tabi tutularak infaz rejimi kurallarının belirlenmesi</p>	Adalet Bakanlığı	TBMM ASPB	
<p>Hapis cezalarının infazının kapalı ceza infaz kurumunda yerine getirilmesi, doğrudan açık kuruma alınma ile kapalı kurumdan açık kuruma ayrılma koşullarının sınırlandırılması, açık kuruma ayrılamayacak hükümlü kapsamının genişletilmesi</p>	Adalet Bakanlığı	TBMM ASPB	
<p>Hükümetün istemiyle infazın ertelenmesi koşullarının sınırlandırılması</p>	Adalet Bakanlığı	TBMM ASPB	

Hükümlülerin gözlem, sınıflandırma ve gruplandırılmaları sırasında “kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçları” ve “cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar” yönünden özel değerlendirme yapılması	Adalet Bakanlığı	TBMM ASPB
Kurum dışında çalıştırma ve kurum hizmetinde çalıştırılabilme koşullarının sınırlandırılması	Adalet Bakanlığı	TBMM ASPB
Bireyselleştirme ve iyileştirme programlarının belirlenmesi sırasında, bu suçlara özel önem atfedilerek değerlendirme yapılması	Adalet Bakanlığı	ASPB
Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazı ilkelerinin bu suçların özelliğine uygun şekilde değiştirilerek sınırlandırma ve yükümlülükler getirilmesi	Adalet Bakanlığı	TBMM ASPB
Koşullu salıverme hükümlerinin uygulanamayacağı suç kapsamının genişletilmesi ve koşullu salıverme sürelerinin uzatılması	Adalet Bakanlığı	TBMM ASPB
Belirtilen suçlardan mahkum olanlara yönelik olarak iyileştirme ve eğitim programları hazırlanması, bu hükümlülerin anılan programlara katılmalarının zorunlu tutulması	Adalet Bakanlığı	ASPB Universiteler

<p>Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan mahkum olanların, yeniden suç işlemlerinin önlenmesi için, işlenen suç ile orantılı olarak cezalandırılmalarının yanında, hapis cezasının infazı sırasında, kendilerine uygun tedavi programlarına katılmalarının da zorunlu hale getirilmesi</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB Sağlık Bakanlığı</p>
<p>Bu mahkumların hüküm giydikten sonra süreklilik içeren bir tedavi ve gözetim sistemi içerisinde takip edilmeleri, bu takip sisteminin de kamuoyu tarafından bilinmesinin sağlanması, yeniden suç işlenmesinin önüne geçilebilmesi yönünden değerlendirilerek bu yönde mevzuat çalışması yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı</p>
<p>5275 sayılı Kanunun 108 inci maddesinin on birinci fıkrasında, aynı maddenin dokuzuncu fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esasların, Sağlık Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanacak olan yönetmelikle düzenleneceği belirtildiğinden, anılan yönetmelik çalışmalarının başlatılarak tamamlanarak yürürlüğe konulması</p>	<p>Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>

721 Sayılı Türk Medeni Kanununa Yönelik Öneriler		
<p>Türk Medeni Kanunu'nun 124 üncü maddesinde; erkek veya kadının on yedi yaşını doldurmada evlenemeyeceği, ancak, hakimin olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verileceği belirtilmiştir.</p> <p>Ülkemizin taraf olduğu Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 1 inci maddesinde, on sekiz yaşına kadar her insanın çocuk sayılacağı belirtilmiştir; Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme'nin (CEDAW) 16 nci maddesinin ikinci fıkrasında, çocuğun nişanlandırılması ve evlendirilmesinin hiçbir hukuki sonuç doğurmayacağı, aşgari evlenme yaşını tespit etmek ve evliliklerin resmi sicile kaydının zorunlu hale getirilmesi için yasama tedbirleri de dahil gerekli tüm işlemlerin yapılacağı belirtilmiştir; İstanbul Sözleşmesinin 37 nci maddesinin birinci fıkrasında da; tarafların, yetişkin bir bireyi veya çocuğu evlenmeye zorlayan kasıtlı davranışların cezalandırılmasını sağlamak üzere hukuki veya diğer tedbirleri alacağı belirtilmiştir, üst normlarla uyumlu hale getirilmesi açısından Türk Medeni Kanunu'ndaki evlenme yaşının on sekiz olarak değiştirilmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	Adalet Bakanlığı	TBMM ASPB

<p>Türk Medeni Kanunu'nun "evlilik birliğinin sarsılması" kenar başlıklı 166 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında; boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi halinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliğinin temelden sarsılmış sayılacağı ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verileceği belirtilmiştir. Ancak hükümden geçen üç yıllık bekleme süresinin günümüzde son derece uzun olduğu, dava ve temyiz sürelerinin tamamı göz önüne alındığında uygulamada mağduriyetlere, taraflar arasındaki uyuşmazlığın artmasına ve hatta çatışmanın devamına yol açtığından bu sürenin bir yıl olarak değiştirilmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>
<p>Türk Medeni Kanununun "boşanmada yargılama usulü" kenar başlıklı 184 üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) nolu bendinde; hakimnin taraflardan birinin istemi üzerine duruşmanın gizli yapılmasına karar verebileceği belirtilmiştir. Aile mahremiyetinin ve kişilik haklarının korunması açısından aile hukukuna ilişkin tüm davalarda duruşmaların gizli yapılmasına yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>

<p>Türk Medeni Kanunu'nun 187 nci maddesinde; kadının, evlenmekle kocasının soyadını alacağı, ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruyla kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabileceğinin belirtildiği, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşmenin (CEDAW) “evlenme ve aile ilişkileri alanındaki haklar” kenar başlıklı 16 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde; soyadı, meslek ve iş seçme hakları da dahil, eşlerin aynı kişisel haklara sahip olmalarının öngörüldüğü; ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile Anayasa Mahkemesi kararları da dikkate alınarak mevzuatın üst normlarla uyumlu hale getirilmesi açısından kadının evlendikten sonra tek başına kendi soyadını kullanabilmesi veya eşlerin ortak bir soyadı seçebilmeleri yönünde Türk Medeni Kanunu'nda düzenleme yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>
<p>Türk Medeni Kanunu'nun 336 nci maddesinde; evlilik devam ettiği sürece ana ve babanın velayeti birlikte kullanacakları, ortak hayata son verilmiş veya ayrılık hali gerçekleşmişse hakimin, velayeti eşlerden birine verebileceği, velayet, ana ve babadan birinin ölümü halinde sağ kalan, boşanmada ise çocuk kendisine bırakılan tarafa ait olduğu belirtilmiştir. Uygulamada çocuğun yüksek</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>

<p>yararı göz önünde bulundurularak, müşterek çocuk hakkında, çocuğun taraflardan birine fiilen teslim edildiği anlaşılmaktadır. Ancak, çocukla ilgili olağanüstü ve çok önemli kararlar alınırken iki tarafın da rızasının arandığı “ortak velayet” kararı verilebilmesi veya taraflar bakımından “ortak velayet” in seçimlik hak olarak öngörülmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	
<p>6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa İlişkin Öneriler</p>	
<p>TBMM ASPB</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>
<p>TBMM ASPB</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>

<p>geçen sürenin uzunluğu ve bu süreçte tarafların mağduriyeti göz önüne alınarak yargılamanın daha kısa sürede sonuçlanması bakımından aile hukukundan kaynaklanan tüm davaların basit yargılama usulüne tabi kılınması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>		
<p>6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun ve ilgili diğer mevzuatta belirtilen "14/01/1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun..." ifadesinin, "20/03/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun..." olarak güncellenmesi yönünde mevzuatta değişiklik yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>
<p>Diğer İlgili Mevzuata Yönelik Öneriler</p>		
<p>6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında; bu Kanun hükümlerine aykırı olarak ateşli silahlarla bunlara ait mermileri satın alan veya taşıyan veya bulunduranlar hakkında 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve otuz günden yüz güne kadar adli para cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir. Diğer yandan; İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2014 yılında,</p>	<p>İçişleri Bakanlığı</p>	<p>TBMM Adalet Bakanlığı</p>

<p>hakkında geçici koruma kararı bulunan yirmi üç mağdur kadından sekiz tanesinin ruhsatsız tabanca ile öldürüldüğü anlaşılmaktadır. Ruhsatsız silah edinilmesinin önüne geçilmesi, böylece silahla işlenen şiddet olaylarının ortadan kaldırılması amacıyla 6136 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasında öngörülen hapis ve adli para cezalarının alt ve üst sınırlarının artırılmasına yönelik mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>2521 sayılı Avda ve Sporda Kullanılan Tüfekler, Nişan Tabancaları ve Av Bıçaklarının Yapımı, Alımı, Satımı ve Bulundurulmasına Dair Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca, mülkiyetinin kendisine ait olup olmadığına bakılmaksızın, yivsiz tüfek ruhsatnamesi olmadan yivsiz av tüfeği bulunduran kişi ile, ruhsatlı yivsiz av tüfeğini, bu Kanun hükümlerine aykırı olarak başkasına veren kişinin idari para cezası ile cezalandırılacağı öngörülmüştür.</p> <p>İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2014 yılında, hakkında geçici koruma kararı bulunan yirmi üç mağdur kadından dört tanesinin ruhsatsız av tüfeği ile öldürüldüğü anlaşıldığından, ruhsatsız av tüfeği edinilmesinin önüne geçilmesi, böylece av tüfeği ile işlenen şiddet olaylarının ortadan kaldırılması amacıyla 2521 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinde öngörülen fiilin suç olarak düzenlenmesi ve karşılığında yaptırım olarak</p>
	İçişleri Bakanlığı
	TBMM Adalet Bakanlığı

<p>hapis ve/veya adli para cezası öngörülmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>		
<p>İşyerinde psikolojik tacizin (mobbing) Türk Ceza Kanununda açık tanımının yapılması ve ayrı bir başlık altında suç olarak düzenlenmesi yönünde mevzuata hüküm konulması yukarıda önerilmiştir.</p> <p>Her ne kadar 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "işçinin kişiliğinin korunması" kenar başlıklı 417 nci maddesinde; işverenin hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlü olduğunun belirtilmiş isede, bu hükümün "mobbing" kavramının tanımını tam olarak karşılamadığı anlaşıldığından konunun önemi, bu eylemlerin kişinin işyerindeki huzurunu yok etmesi ve çalışma hayatını tamamen olumsuz etkilemesi, böylece mağdurun iş ve çalışma hürriyetinin zedelemesi nedeniyle Türk Borçlar Kanunu'ndaki düzenlemenin genişletilmesi, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında</p>	<p>Adalet Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Devlet Personel Başkanlığı</p>	<p>TBMM ASPB</p>

<p>“mobbing” kavramının ayrı bir başlık altında düzenlenerek hüküm altına alınması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması, böylece kadına yönelik şiddet türlerinden olan işyerinde psikolojik tacizle daha etkin mücadele edilmesinin sağlanması</p>	<p>Çocuk teslimi ile çocukla şahsi münasebet tesisi, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun “İflaın icrası” başlıklı ikinci babında, 25, 25/a ve 25/b maddelerinde düzenlenmiştir.</p> <p>Uygulamada, boşanma ya da velayet davası devam ederken ve bu davalar sona erdikten sonra, çocuk teslimi ve çocukla şahsi ilişki tesisine yönelik mahkeme kararlarının yerine getirilmesinin icra müdürlükleri aracılığıyla yapılmasının taraflar arasındaki gerginliği artırdığı, çocuğun ve tarafların manevi olarak zarar görmesine neden olduğu anlaşılmaktadır.</p> <p>Yukarıda belirtilen nedenlerle, çocuğun yüksek menfaati de göz önüne alınarak çocuk teslimi ve çocukla şahsi ilişki tesisine yönelik mahkeme kararlarının infazının icra dairelerinin görev alından çıkartılması, bu amaçla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bünyesinde oluşturulacak, içerisinde sosyal hizmet uzmanlarının yer aldığı, teslim ve kişisel ilişki sağlanması sürecinin her aşamasında çocuğun ve tarafların zarar görmesine engel olacak, mahkemelerce verilen kararların uygulanması ve</p>
	<p>Adalet Bakanlığı</p> <p>TBMM ASPB</p>

<p>takibini sağlamak üzere kamu gücüne sahip bir idari birim içerisinde bu işlemlerin gerçekleştirilmesi, ayrıca bu işlemlerin tamamının harçtan ve diğer ücretlerden muaf olması yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>		
<p>Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ile Özel Çocuk Kulüpleri Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmeliğin 27 inci maddesinin birinci fıkrasında il müdürlüğü kuruluşların kapasitelerine göre en az iki çocuk olmak üzere %5 ücretsiz kontenjan kullanılacağı, bu kontenjandan hangi çocukların faydalanacağına madde kapsamında sayıldığı anlaşılmıştır.</p> <p>Şiddet mağduru kadınların istihdamının kolaylaştırılması amacıyla, maddenin birinci fıkrasında belirtilen ücretsiz kontenjan oranının artırılarak, bu kontenjandan yararlanacak olan çocuklar arasında, şiddet mağduru kadınların çocuklarının da sayılması için mevzuatta düzenleme yapılması</p>	ASPB	MEB
<p>07/11/1985 tarihli ve 18921 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Evlendirme Yönetmeliğinin 20 nci maddesinin birinci fıkrasında; evlenme dosyasına konulacak belgeler sayılmıştır. Bireylerin kendilerini en çok güvende hissettikleri alan olan ailenin içinde şiddetin önüne geçilebilmesi, evlenecek olan tarafların menfaati bakımından, bu belgeler</p>	İçişleri Bakanlığı	ASPB Yerel Yönetimler

<p>arasına, “sabıka kaydı”nın da eklenmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmeliğin “eş görüşmesi ödülü” kenar başlıklı 11 inci maddesinde; kapalı ceza infaz kurumundaki hükümlü ve tutuklulara, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde eş görüşmesi ödülü verilebileceği, aynı yönetmeliğin “eş görüşmesinde alınacak güvenlik tedbirleri” kenar başlıklı 14 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında da; görüşme odası ve eklentilerinde, Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’te belirtilenler dışında başka eşya bulundurulamayacağı hüküm altına alınmıştır.</p> <p>Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik’in “yeme ve içmede kullanılan araç ve gereçler” kenar başlıklı 6 ncı maddesinde ise; koğuş, oda ve eklentilerinde, her hükümlü için kantinden temin edilmek şartıyla bir adet uç kısmı sivri olmayan on santimetre uzunluğunda bıçak, plastik veya yumuşak metalden imal edilmiş çatal, yemek ve çay kaşığı, 0.50 mm. kalınlığında iki adet metal yemek tabağı ve ikişer adet cam su bardağı ile çay bardağı ve tabağı bulundurulabileceği belirtilmektedir.</p>
	<p>Adalet Bakanlığı</p>
	<p>ASPB</p>

<p>Ancak; uygulamada kadımlar aleyhine meydana gelebilecek telafisi imkansız sonuçlarla karşılaşılması, kadına yönelik şiddetle mücadelelen etkin bir şekilde sürdürülebilmesi ve kadımların güvenliklerinin sağlanabilmesi amacıyla; tarafların yalnız kaldıkları ve koğuşlara göre müdahalenin sınırlı olduğu bölümlerde gerçekleştirilen eş görüşmesi ödtülütün “kadına yönelik olarak işlenen şiddet suçları” ile “cinsel dokumalmazlığa karşı işlenen suçlar” dan mahkum olanlar yönünden kaldırılmasına ilişkin mevzuatta düzenleme yapılması</p>		
<p>Yukarıdaki düzenlemelerin kapsamından, görüşme odaları ile koğuşların aynı düzenlemelere tabi tutulduğu anlaşılmalı, eş görüşme odalarının, tarafların yalnız kaldıkları ve koğuşlara göre ceza infaz kurumu görevlilerinin denetim ve müdahalelerinin daha sınırlı yerler olduğu dikkate alınarak, eş görüşme odalarında bulundurulacak eşyaların kesici ve delici olmayan ya da bu hale getirilemeyenler arasında seçilmesi, ayrıca oda ve eklentileri içerisinde bulunan yatak, sandalye, televizyon, duş başlığı gibi eşyaların buldukları yere sabit olarak yerleştirilmesi yönünde mevzuatta düzenleme yapılması</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>ASPB</p>

<p>6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında aile mahkemesi hakimi tarafından koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının verilebileceği hüküm altına alınmıştır. Söz konusu Kanun bir tedbir kanunu olup, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunmasına ilişkin düzenlemeler içermektedir. Bu çerçevede şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenmesi temel ilke olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, koruyucu ve destekleyici tedbirlere yönelik kararların ivedilikle ve somut olaya uygunluk değerlendirilmesini yapılarak verilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, tedbir kararlarından beklenen etkinin görülebilmesi bakımından olayın ağırlığına göre orantılı bir tedbire hükmedilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Aynı zamanda mağdurun içinde bulunduğu şartlar ile karşılaşacağı muhtemel riskler de dikkate alınmalıdır.</p>	<p>Adalet Bakanlığı</p>	<p>TBMM HSYK ASPB</p>
		<p>Aile mahkemesi hakimleri, 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun gereğince, aile hukukundan doğan dava ve işlere bakmakta olup görevleri Kanunda sayılmıştır. Ailenin toplum içindeki hassasiyeti, görülmekte olan davalarda</p>

<p>verilen kararların toplumun temeli olan aileyi ve kişileri fazlasıyla etkileyen kararlar olması ve derinlemesine inceleme ve araştırma yapılmasını gerektirmesi nedeniyle, münhasıran 6284 sayılı Kanun gereğince karar vermeye yetkili ve görevli mahkemelerin kurulması veya bu konuda özel görevlendirme yapılması</p>	<p>ASPB</p> <p>Son yıllarda boşanmaların çoğaldığı ve bu süreçte yaşanan anlaşmazlıkların taraflarda ve çocuklarında derin yaralar açtığı göz önüne alınarak; aile içi uyuşmazlığın ortaya çıkması halinde; adli süreç öncesi veya adli sürecin devamı sırasında, tarafların sağlıklı iletişim kurabilmeleri amacıyla, uyuşmazlığın giderilmesinin mümkün olup olmadığının değerlendirildiği, problemlerin çözümlenmesinde aileye danışmanlık ve destek hizmetlerinin verildiği, mevcut uyuşmazlığın giderilemeyecek boyutta olması halinde ise; tarafların, hakları konusunda bilgilendirildiği, ilgili mercilere yönlendirilmek suretiyle; tarafların süreci birbirlerine zarar vermeden, mağduriyet yaşamadan ve çatışmaya girmeden atlatılmelerinin sağlandığı, özellikle her iki tarafın da haklarını elde edebileceği bir yol olarak, serbest iradeleri ile başvurabilecekleri, aile kurumunu destekleyen, onarcı adalete hizmet eden etkili, süratli ve işlevsel bir "mekanizma"nın oluşturulması</p>	<p>Adalet Bakanlığı Üniversiteler STK</p>
--	--	---

<p>5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "kanunun kapsamı" kenar başlıklı 1 inci maddesinde, bu Kanunun, ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kuralları ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerini düzenlediği belirtilmiştir.</p> <p>Gerçekten, çağdaş hukukta ve ceza muhakemeleri usulü hukukuna egemen olan temel strateji, sosyal düzenin korunması ile bireyin temel hak ve özgürlüklerine saygı arasında bir denge kurulması suretiyle gerçeği ortaya çıkarmak ve adil yargılama ilkesine uyarak adil yaptırımlara hükmedip uygulamaktır. Söz konusu stratejinin asıl ulaşmak istediği hedef, gerçeği meydana çıkarmaktır; ancak, gerçeğin adil yargılanma hakkına uyularak meydana çıkarılması temel koşuldur. Ceza adalet sistemi, bu denge üzerine kurulmalıdır. Dengeyi sağlayacak esas güvenceler bugün artık anayasalarda ve uluslararası hukuk metinlerinde yer almaktadır.</p> <p>Yukarıda, tespit ve önerilere yönelik bölümde ayrıntıları belirtilen hususlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kadına yönelik şiddet ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarla etkin bir şekilde mücadele edilebilmesi ve sıfır tolerans ilkesiyle hareket edilebilmesi amacıyla, bu konuya yönelik mevzuat içeriğinin ve uygulamasının son derece önemli olduğu değerlendirilmektedir.</p> <p>Buna göre, Ceza Muhakemesi Kanununda yer alan hükümlerin gözden geçirilmesi, hükümün açıklanmasının geri bırakılması gibi Kanun kapsamında yer alan tüm</p>	<p>Adelet Bakanlığı</p> <p>Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İşleri Bakanlığı, ilgili tüm kamu/özel kurum ve kuruluşları</p>
---	--

E. MAĞDURUN DESTEKLENMESİ		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
<p>kavramların kadıma yönelik olarak işlenen şiddet suçları ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar bakımından ayırım yapılarak yeniden değerlendirilmesi, böylece toplumdaki "cezazırlık veya az ceza" algısına yol açacak uygulamaların engellenebilmesi amacıyla gerekli çalışmaların yapılması,</p>		
<p>Konukevinden ayrıldıktan sonra da kadınların izlenmesine hizmet edecek kayıt, takip ve izleme sisteminin oluşturulması</p>	<p>ASPB Yerel Yönetimler STK</p>	<p>İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları Üniversiteler</p>
<p>Kademeli risk anlayışına göre konukevlerin sınıflandırılması ve buna göre, konukevlerinin gizliliklerinin yeniden düzenlenmesi, üst seviyede gizlilik kararı olan kadın konukevlerinin gizliliği konusunda gereken önemin gösterilmesi</p>	<p>ASPB İçişleri Bakanlığı</p>	<p>Yerel Yönetimler STK</p>
<p>Avrupa Konseyi üye ülkelerin konukevleriyle ilgili belirlemiş oldukları standartlara göre konukevlerinin her 7.500-10.000 nüfusa karşılık bir "kalacak yer" ayrılacağı hususu gözetilerek, konukevi kapasitesinin belirlenmesinde şiddet mağduru kadımla birlikte beraberindeki çocuğun da dikkate alınması</p>	<p>ASPB</p>	<p>Yerel Yönetimler STK</p>

			STK Yerel Yönetimler Sağlık Bakanlığı
Şiddete uğrayan ya da tanık olanlara özellikle çocuklara yönelik özel terapi ve rehabilitasyon programlarının uygulanması	ASPB		
Belediyelerde toplumsal cinsiyete dayalı bütçeleme yapılması ve kadın konukevleri ile danışma merkezlerinin bütçelerinin arttırılarak esnek bütçe oluşturulması	Yerel Yönetimler Maliye Bakanlığı		ASPB
Kadına yönelik şiddet mağdurları için kriz, krize müdahale gibi temel konularda eğitimli uzman meslek elemanlarının görev yaptığı özel bir telefon yardım hattı oluşturulması, bu hatton kamuya açık alanlarda ve kamu spotları yoluyla halka duyurulması	ASPB		Yazılı ve görsel-işitsel medya kuruluşları Yerel Yönetimler STK
2011/2 sayılı “Psikolojik Tacizin (Mobbing) Önlenmesi” konulu Başbakanlık Genelgesi uyarınca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde oluşturulmuş olan Psikolojik Tacize Mücadele Kurulu tarafından kadınlara, kamu ve özel sektörde maruz kaldıkları psikolojik tacize (mobbing) ilişkin bilinçlendirme çalışmalarına devam edilmesi ve psikolojik taciz ile mücadele kapsamında uluslararası uygulamalar dikkate alınarak gerekli düzenlemelerin yapılması,	ÇSGB		İnsan Hakları Kurumu Devlet Personel Başkanlığı Adalet Bakanlığı İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları STK Uluslararası Kuruluşlar

<p>2010/14 sayılı “Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması” konulu Başbakanlık Genelgesi kapsamında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde oluşturulmuş olan Kadın İstihdamı Ulusal İzleme ve Koordinasyon Kurulunu işler hale getirmek üzere alt çalışma gruplarının oluşturulması</p>	<p>ÇSGB</p>	<p>İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları Üniversiteler STK</p>
<p>5393 sayılı Belediye Kanununda belirtildiği üzere büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000’in üzerindeki belediyelerin kadın konukevi açmaları ve açmayan belediyeler hakkında yaptırım uygulanması</p>	<p>Yerel Yönetimler İçişleri Bakanlığı</p>	<p>ASPB STK</p>
<p>Belediyeler bünyesinde hizmet veren kadın konukevlerinde kalan kadınların ASPB’ye bağlı kadın konukevlerindeki kadınların yararlandığı harçlık ve sağlık sigortası haklarından faydalanmalarının sağlanması</p>	<p>SGK Yerel Yönetimler</p>	<p>İçişleri Bakanlığı ÇSGB Maliye Bakanlığı</p>
<p>Kadına yönelik şiddetle mücadele faaliyetlerinin daha etkin yürütüldüğü göz önüne alınarak 14 pilot ilde hizmet veren ŞÖNİM’lerin, 81 il ve nüfusu 100.000’den fazla ilçelerde yaygınlaştırılması</p>	<p>ASPB</p>	<p>Yerel Yönetimler Maliye Bakanlığı</p>
<p>Şiddet mağduru profili dikkate alınarak alkol ve madde bağımlılarına, fuhsu meslek</p>	<p>ASPB</p>	<p>Yerel Yönetimler</p>

edinmiş olanlara, göçmen/mülteci/sığınmacılara, çok çocuklu ve engeli olan kadınlara yönelik farklı ihtiyaçlara göre ihtisaslaşmış kadın konukevleri oluşturulması	STK	
Kadın konukevlerinden hizmet alan şiddet mağduru kadının beraberindeki çocuğun yaşı ve cinsiyeti ne olursa olsun beraber kalabilecekleri imkânların sağlanması,	ASPB	Yerel Yönetimler STK
Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOB) ve İl Özel İdare bütçelerine, mülki idare amirleri tarafından kadınlara yönelik oluşturulacak mekanizmalara harcanmak üzere bütçe ayrılması	Valilikler İçişleri Bakanlığı	Maliye Bakanlığı
Aile içi şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi amacıyla psiko-sosyal destek programlarının geliştirilmesi	ASPB STK Yerel Yönetimler	İlgi Kamu/Özel Sektör kurum ve kuruluşları Üniversiteler
Mağdurların şiddet sonrasında korunması ve rehabilitasyonuna ilişkin kurumlarda, göntüllük esasına göre uzman kişilerin çalışmasının sağlanması,	ASPB STK Yerel Yönetimler	İlgi Kamu/Özel Sektör kurum ve kuruluşları Üniversiteler Uluslararası Kuruluşlar
Adliyelerde “Aile İçi Şiddet Suçları Soruşturma Bürosu”, hastanelerde “Acil Krize Müdahale Birimi” ve EGM Asayiş Dairesi Başkanlığı’nda “Aile İçi Şiddetle Mücadele Şube Müdürlüğü” gibi mevcut olan birimlerin ülke	Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Özel/Üniversite Hastaneleri İçişleri Bakanlığı	Maliye Bakanlığı

geneline yaygınlaştırılması		
<p>Diyanet İşleri Başkanlığı'nın mağdurlarla çalışan ilgili kurumlarla işbirliğini artırarak özellikle sunulan psiko-sosyal desteğe ek olarak talep edilmesi halinde, dini rehberlik hizmetiminin de sunulmasına ilişkin çalışmalar yürütmesi</p> <p>Şiddetin belirtileri, mağdurun bu durumla karşılaştığında izlemesi gereken yol haritası ve güvenlik planına ilişkin bilgilendirme içeren materyallerin; kadınların kolay erişim sağlayabileceği internet siteleri, sağlık kuruluşları, muhtarlıklar ile diğer ilgili kurum ve kuruluşlar aracılığıyla ulaştırılması</p>	<p>Diyanet İşleri Başkanlığı</p> <p>ASPB</p>	<p>ASPB Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı STK'lar</p> <p>İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Adalet Bakanlığı Yerel Yönetimler STK</p>
<p>Kadınlara yönelik mikro kredi uygulamaları, KOSGEB tarafından verilen hibe/kredi desteği ve istihdam garantili meslek edindirme kurslarından şiddet mağduru kadınların öncelikli olarak yararlandırılması</p>	<p>KOSGEB İŞKUR ÇSGB</p>	<p>ASPB</p>
<p>Özel sektörde, İŞ-KUR işbirliği ile içerisinde iş arayan şiddet mağduru kadınların istihdamına öncelik vermesi ve kontenjan ayırması</p>	<p>Özel Sektör Kuruluşları İŞKUR</p>	<p>ASPB STK</p>
<p>Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi ALO 170 hattı üzerinden mobbinge uğrayanlara verilmekte olan psikolojik desteğin</p>	<p>ÇSGB</p>	<p>İşçi ve İşveren Konfederasyonları STK</p>

<p>yanı sıra mağdurlara yasal hakları konusunda bilgi vermek üzere psikolojik taciz konusunda uzman kişi ve hukukçuların istihdam edilmesi</p>		
<p>Çalışanların maruz kaldıkları ayrımcı uygulamaların yanı sıra psikolojik taciz olaylarını sonlandırmak, sorunlara çözüm getirmek, eğitim vermek, tavsiyelerde bulunmak, hukuki danışmanlık yapmak ve bilgi sağlamak amacıyla Kamu Denetçiliği Kurumu bünyesinde bir "Eşitlik veya Ayrımcılık Ombudmanı" oluşturulması</p>	<p>Kamu Denetçiliği Kurumu TBMM</p>	<p>ASPB STK Üniversiteler</p>
<p>Psikolojik tacizin kanıtlanmasında bireysel olarak elde edilecek bilgi, belge, kayıtlar ve tanık beyanlarının yanı sıra, bunun mağdurun fiziksel ve psikolojik sağlığında birtakım rahatsızlıklara yol açtığına ilişkin sağlık raporunun alınmasında, ulusal çaptaki tüm hastanelerin etkinleştirilmesi, sağlık personellerince psikolojik taciz teşhisinin yapılabilmesi amacıyla hastanelerin kapasitelerinin artırılması, hastanelerde psikolojik taciz teşhisi yapabilecek birimlerinin oluşturulması ve bu teşhisi yapacak sağlık personelinin psikolojik taciz konusunda yeterli donanım ve niteliğe kavuşturulması</p>	<p>Sağlık Bakanlığı Özel/Üniversite Hastaneleri</p>	<p>Maliye Bakanlığı Üniversiteler STK'lar ÇSGB İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları</p>
<p>Mobbing merkezlerinin tüm üniversitelerde yaygınlaştırılması,</p>	<p>YÖK</p>	<p>Üniversiteler</p>

<p>Kadın ve gençlerin istihdamını teşvik etmek amacıyla 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun Geçici 10 uncu maddesinde yer alan 31/12/2015 tarihine kadar işe alınan, her yaşta kadınlar için belirlenen prime esas kazançları üzerinden hesaplanan sigorta primlerinin, işveren hisselerine ait tutarının, işe alındıkları tarihten itibaren en az yirmi dört ay ve en fazla kırk sekiz ay süreyle İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanması uygulamasına devam edilmesi</p>	<p>İŞKUR</p>	<p>TBMM ÇSGB</p>
<p>ASPB ile ÇSGB arasında 12/02/2012 tarihinde imzalanan işbirliği protokolü çerçevesinde, kadın konukevlerinde kalan kadınların kimliklerinin açığa çıkmadan, İŞKUR hizmetlerinden yararlanmalarının sağlanması</p>	<p>İŞKUR</p>	<p>ASPB ÇSGB</p>
<p>İŞKUR tarafından yürütülen toplum yararına çalışma programları kapsamında çalışmak isteyen şiddet mağduru kadınların belirlenmesinde liste (başvuranlar) içinden mülakat ya da iş ve meslek danışmanlığı sonucu katılımları uygun görülenlerin belirlenmesi) yönteminin kullanılması</p>	<p>İŞKUR</p>	<p>ASPB Mülki İdareler</p>
<p>Engelli ve eski hükümlü çalıştırmayan işverenlerden 22/05/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 101 inci maddesi uyarınca tahsil</p>		

<p>edilen idari para cezalarının kullanımı hakkında karar vermeye yetkili Komisyon tarafından yapılan değerlendirme sonucunda; projelerine hibe desteği sağlanacak engelli olan şiddet mağduru kadınların kendi işini kurmak istemesi durumunda girişimcilik eğitimlerine yönlendirilmeleri, proje hazırlamalarına destek sağlanması ve proje değerlendirmelerinde öncelik verilmesi</p>	<p>İŞKUR</p>	<p>ASPB KOSGEB ÇSGB</p>
<p>Kadınların işgücüne katılımının teşvik edilmesi ve kadın istihdamının artırılmasına yönelik projelere ağırlık verilmesi</p>	<p>ÇSGB İŞKUR</p>	<p>KOSGEB STK'lar Özel Sektör Kuruluşları İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları</p>
<p>İşyerinde psikolojik taciz olaylarının ispat edilmesindeki güçlükler göz önüne alınarak, ispat yükünün ters çevrilmesi ve psikolojik taciz davranışlarına maruz kalan çalışanın sadece tanık beyanları, işyeri hekiminden alınan rapor, çeşitli yazışma, belgeler gibi psikolojik taciz davranışlarının varlığına karine oluşturabilecek unsurları sunmasının yeterli görülmesi</p>	<p>ÇSGB</p>	<p>TBMM İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları STK İlgili Kamu kurum ve kuruluşları</p>
<p>Psikolojik taciz olgusunun birçok AB ülkesinde olduğu gibi meslek hastalığı olarak Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamına alınması</p>	<p>ÇSGB TBMM</p>	<p>Adalet Bakanlığı İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları</p>

<p>İş Kanununa mağdur ve tanıkları iş güvencesi kapsamında koruyan hükümler getirilmesi</p>	<p>TBMM ÇSGB</p>	<p>İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları</p>
<p>Kadının ekonomik ve sosyal olarak güçlendirilmesi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda çalışmalar yürüten özel sektör firmalarının örnek uygulamalarının paylaşılması, bu firmalar arasında güçlü bir iletişim ağı kurularak yapılan faaliyetlerin basın ve sosyal medya yoluyla yaygınlaştırılması</p>	<p>Özel sektör Kuruluşları</p>	<p>İlgili Kurum ve Kuruluşlar Yazılı ve görsel-ışitsel medya kuruluşları (Kamu-Özel, Ulusal-Bölgesel ve Yerel) Yazılı Basın, Bilgi Hizmetleri Haber Ajansları</p>
SAĞLIK HİZMETLERİ		
<p>ÖNERİLER</p>	<p>SORUMLU KURUM</p>	<p>İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ</p>
<p>Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede İşbirliği Protokolü kapsamında; kadına yönelik şiddet kapsamındaki adli vakalarda ikincil mağduriyetin ve bulgu kaybının önlenmesi amacıyla üniversite hastaneleri dahil olmak üzere hastaneler bünyesinde mevcut olan Krize Müdahale Birimi, Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi ve diğer ilgili birimlerin sayısı ve kapasitesi ile mevcut birimlerin konuya ilişkin bilgi ve duyarlılığının artırılması</p>	<p>Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Kurumu Özel Sağlık Kuruluşları Üniversite Hastaneleri</p>	<p>Adalet Bakanlığı ASPB İçişleri Bakanlığı</p>
<p>Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede İşbirliği Protokolü kapsamında; cinsel şiddet</p>		

<p>mağdurlarına yönelik özel hizmet modelleri oluşturulması için “Çocuk İzlem Merkezleri” (ÇİM) modeli örnek alınarak cinsel şiddet mağduru 18 yaş üzeri kadınlara hizmet vermek üzere; gerekli görülen acil tedavi hizmetlerinin sunulacağı ve sonrasında kolluk kuvvetleri, hukuk ve adalet sistemi tarafından diğer süreçlerin başlatılacağı “Kadın İzlem Merkezleri”nin (KİM) kurulması</p>	<p>Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Kurumu Özel Sağlık Kuruluşları Üniversite Hastaneleri</p>	<p>Adalet Bakanlığı ASPB İçişleri Bakanlığı</p>
<p>Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede İşbirliği Protokolü kapsamında; korunan kişinin kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi kararı varsa, sağlık hizmetlerine başvuru, yararlanma ve ilaç temini aşamalarında, kimlik ve ikamet bilgilerinin gizli tutulmasına yönelik önlem alınması,</p>	<p>Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Kurumu Özel Sağlık Kuruluşları Üniversite Hastaneleri</p>	<p>ASPB Adalet Bakanlığı</p>
<p>Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede İşbirliği Protokolü kapsamında; ilk kabul birimi veya konukevinden hizmet almaya başlayan, ancak kimliği yanında olmayan/kayıp olan kadınlara, görevliler refakatinde ve görevliler tarafından iletilen belgelere veya söz konusu kuruluşların görevlilerinin beyanlarına istinaden sağlık hizmetlerinden yararlanılmasının sağlanması,</p>	<p>Sağlık Bakanlığı Özel Sağlık Kuruluşları Üniversite Hastaneleri</p>	<p>ASPB İçişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler STK'lar</p>
<p>Şiddet mağduru kadınların, özel psikiyatri kliniklerinde ücretsiz tedavi almalarının sağlanması,</p>	<p>Sağlık Bakanlığı Özel Sağlık Kuruluşları Üniversite Hastaneleri</p>	<p>ASPB SGK Yerel Yönetimler STK'lar</p>

2010/73 sayılı Sağlık Bakanlığı Genelgesi'nde hizmetten öncelikli yararlanacağı belirtilen kişiler kapsamına şiddet mağduru kadınların da öncelikli hasta olarak eklenmesi	Sağlık Bakanlığı	ASPB SGK Özel Sağlık Kuruluşları Üniversite Hastaneleri Yerel Yönetimler STK'lar
Merkezi Hekim Randevu Sistemi ALO 182 hattından kişiye verilen randevuya ilişkin bilgilerin üçüncü şahıslarla paylaşılmaması.	Sağlık Bakanlığı	İlgili Kurum ve Kuruluşlar
F. CEZA İNFAZ KURUMLARINDAKİ KADINLAR		
Ceza infaz kurumlarında bulunan, gördüğü şiddet nedeniyle suç işlemiş kadınlara yönelik ASPB ile Adalet Bakanlığı işbirliğinde tahliye sonrası kadınların ekonomik, sosyal hayata katılımlarının ve bireysel güvenliklerinin etkin bir şekilde izlenmesine yönelik çalışmaların yürütülmesi	Adalet Bakanlığı	ASPB İçişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler STK
Ceza infaz kurumlarında kalmakta olan çocuklu kadınlara yönelik anne bebek birimleri oluşturulması	Adalet Bakanlığı	ASPB Maliye Bakanlığı Yerel Yönetimler STK'lar
Çocukların cezaevinde annesi ile kalmasına yönelik süre, koşul ve şartların kadının ceza infaz süresi, suçun niteliği ve		TBMM ASPB Sağlık Bakanlığı

çocukların durumuna göre özel olarak belirlenmesi	Adalet Bakanlığı	Yerel Yönetimler STK'lar Üniversiteler
Şiddet uygulayanların öfke kontrolü ve stresle başa çıkma gibi konularda rehabilitasyonuna yönelik çalışmaların bir an önce başlatılması	ASPB	MEB Sağlık Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler STK'lar Üniversiteler
Halk Sağlığı Müdürlükleri Ruh Sağlığı Programları Şubeleri tarafından yürütülmekte olan hizmet içi eğitimler ile halk eğitimlerinde özellikle erkeklerin yer aldığı gruplara, öfke kontrolü ve sağlıklı iletişim becerileri konusunda verilen eğitimlerin devam ettirilmesi	Sağlık Bakanlığı	MEB ASPB Diyanet İşleri Başkanlığı İçişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler Üniversiteler STK'lar
Şiddetin önlenmesine yönelik olarak hükümlülere verilen eğitim ve psiko-sosyal programların uygulanmasına ilişkin alt yapının güçlendirilmesi	Adalet Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı ASPB Maliye Bakanlığı Yerel Yönetimler Üniversiteler STK'lar
Ceza infaz kurumlarında bulunan ve kadına karşı şiddet uygulamış hükümlüler için psiko-sosyal yardım programlarına katılımın	Adalet Bakanlığı	ASPB Sağlık Bakanlığı

zorunlu hale getirilmesine yönelik düzenleme yapılması			
ASPB ve Sağlık Bakanlığı arasında imzalanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede İşbirliği Protokolü'nde belirtildiği şekilde, hâkim tarafından şiddet uygulayanın alkol ve madde bağımlılığının tespit edilmesi halinde bu kişilerin; tedavilerinin öncelik sağlanması, tedavi süreçlerinin izlenmesi ve tedaviyi reddetmesi veya sürdürmemesi halinde ivedilikle Cumhuriyet Başsavcılığı'nın ve ŞÖNİM/ASP İİ Müdürlüğü'nün bilgilendirilmesi	Sağlık Bakanlığı Özel Sağlık Kuruluşları Üniversite Hastaneleri	Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı ASPB	
Ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklulara yönelik din eğitimi müfredat programına; kadına yönelik şiddetle mücadele, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları, kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi ve kız çocuklarının okutulması konularının eklenmesi	Adalet Bakanlığı	Diyanet İşleri Başkanlığı ASPB Üniversiteler STK'lar	
Ceza infaz kurumlarında görevli vaiz ve vaizelerin, eş ve yakın akrabayı öldürme suçundan gelen hükümlülere yönelik olarak bu kişilere özel bir çalışma yürütmeleminin sağlanması	Adalet Bakanlığı	Diyanet İşleri Başkanlığı Üniversiteler STK'lar	

G. VERİ TOPLAMA VE ANALİZ		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
<p>Alkol ve madde bağımlılığına yönelik tedavi merkezleri ile psikiyatri kliniklerinin yaygınlaştırılması ve kurumsal kapasitelerinin artırılması</p>	<p>Sağlık Bakanlığı Üniversite Hastaneleri, Özel Sağlık Kuruluşları</p>	<p>Maliye Bakanlığı Yerel Yönetimler Üniversiteler STK'lar</p>
<p>Şüpheli kadın intiharları ile töre ve namus adı altında işlenen cinayetlerle ilgili araştırma yapılması</p>	<p>İçişleri Bakanlığı ASPB İnsan Hakları Kurumu Üniversiteler</p>	<p>Adalet Bakanlığı Maliye Bakanlığı TÜİK Yerel Yönetimler STK'lar Uluslararası Kuruluşlar</p>
<p>Kadına yönelik şiddetin bölgesel bazda sebepleri, kısa ve uzun vadede sonuçları ile ülke ekonomisi ve insan kaynaklarına getirdiği maliyetin belirlenmesi ve fail ile şiddet uygulamayan profilinin karşılaştırılması amacıyla araştırma yapılması</p>	<p>ASPB Üniversiteler İnsan Hakları Kurumu</p>	<p>Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Maliye Bakanlığı TÜİK Yerel Yönetimler Uluslararası Kuruluşlar STK'lar</p>
<p>Şiddete tanıklık eden çocuklara, şiddetin etkilerine dair kamu kurum ve kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği içerisinde ulusal ve yerel ölçekte araştırmalar yapılması ve bu çalışmalara ekonomik destek verilmesi</p>	<p>ASPB Sağlık Bakanlığı MEB</p>	<p>Maliye Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı TÜİK Yerel Yönetimler Üniversiteler</p>

<p>Kadına yönelik şiddetin sosyal, ekonomik ve toplumsal maliyetinin hesaplanarak, devlete ve topluma etkisinin ortaya konulması</p>	<p>ASPB Üniversiteler</p>	<p>Özel Eğitim Kurumları Uluslararası Kuruluşlar STK'lar</p>
<p>Kadına yönelik şiddetin tanımı ve kapsamına ilişkin algıların doğru biçimde geliştirilmesini teminen toplumda şiddet ve kadına yönelik şiddet algısı konusunda araştırmalar yapılması, söz konusu algıya yönelik akademik çalışmaların artırılması ve yapılan araştırma sonuçlarının izlenmesi</p>	<p>ASPB YÖK Üniversiteler</p>	<p>Maliye Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı TÜİK Yerel Yönetimler Uluslararası Kuruluşlar STK'lar Diğer İlgili Kurum ve Kuruluşlar</p>
<p>Aile ve Sosyal Politikalar, İçişleri, Sağlık ve Adalet Bakanlıkları ile Diyanet İşleri Başkanlığı gibi ilgili tüm kurum ve kuruluşların ortak kullanabileceği, kapsamlı istatistikî verilerin elde edilebileceği bir veri tabanı oluşturulması ve bu verilere yalnızca yetkilendirilmiş kullanıcıların erişiminin</p>	<p>ASPB Sağlık Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı TÜİK İlgili Diğer Kurum ve</p>	<p>Maliye Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı TÜİK Yerel Yönetimler Üniversiteler Uluslararası Kuruluşlar STK'lar</p> <p>TÜBİTAK Üniversiteler</p>

sağlanması	Kuruluşlar	
<p>Olası şiddet vakalarının önceden tespit edilmesi veya şiddetin yinelenmesinin önlenmesi amacı ile ASPB tarafından kişi ve aileler üzerinde risk analizleri yapılması</p>	<p>ASPB</p>	<p>MEB Sağlık Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Yerel Yönetimler Üniversiteler STK'lar</p>
<p>Aile içi şiddetle mücadele konusunda öğretmenlere eğitim verilmesi, bu kapsamda öğretmenlerin sınıf/gruplarında bulunan her bir çocuğu tutum ve davranış farklılığı bakımından gözlemleyerek, konunun psikolojik danışman ve rehber öğretmenler tarafından takibinin sağlanması,</p>	<p>MEB Özel Eğitim Kurumları</p>	<p>İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı ASPB Yerel Yönetimler Üniversiteler STK'lar</p>
<p>İşyerinde kadınların maruz kaldığı psikolojik tacizin (mobbing) ülke genelindeki yaygınlığının netleştirilebilmesi ve bu kapsamda alınacak önlemlerin belirlenebilmesi amacıyla geniş ölçekte bir araştırma yapılması</p>	<p>ÇSGB ASPB</p>	<p>İnsan Hakları Kurumu İşçi ve İşveren Sendikaları Konfederasyonları Yerel Yönetimler Üniversiteler Uluslararası Kuruluşlar STK'lar</p>
<p>Engelli kadınlara yönelik şiddet konusunda araştırma yapılarak, araştırma</p>		<p>İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı</p>

sonuçlarının yaygınlaştırılması ve engelli kadınların kadına yönelik şiddetle ilgili her türlü bilgi ve hizmete ulaşmalarının sağlanması	ASPB	Sağlık Bakanlığı İŞKUR TÜİK İnsan Hakları Kurumu Yerel Yönetimler Üniversiteler Uluslararası Kuruluşlar STK'lar
Kolluk tarafından uygulanmakta olan aile içi şiddet kayıt formundaki risk değerlendirmesine ilişkin soruların, şiddet mağdurunun yansırıra şiddet uygulayan/uygulama ihtimali bulunana da yöneltilmesi maksadı ile söz konusu formun güncellenmesi	İçişleri Bakanlığı	ASPB
Cinsel suç faillerinin genel profilini kapsayan veri tabanı oluşturulması	İçişleri Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı ASPB TÜİK Yerel Yönetimler Üniversiteler Uluslararası Kuruluşlar STK'lar
Üniversiteler bünyesinde oluşturulan Kadın Sorunları Araştırma Merkezlerinin, buldukları illere ilişkin var olan kadın sorunlarını analiz etmeye yönelik saha çalışması yapmalarının teşvik edilmesi	YÖK Üniversiteler	Yerel Yönetimler Uluslararası Kuruluşlar STK'lar

<p>Eyde hasta, yaşlı, çocuk, engelli vb. bakımı, ev işleri, ücretsiz aile işçiliği gibi kadının görünmeyen emeğinin hesaplanması, GSMH'ya dâhil edilmesi ve bu tür çalışmaların kayıtlı hale getirilmesi</p>	<p>Ekonomi Bakanlığı Maliye Bakanlığı ÇSGB</p>	<p>ASPB Kalkınma Bakanlığı Üniversiteler STK'lar Uluslararası Kuruluşlar</p>
<p>Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme çalışmaları başlatılması ve koordine edilmesi</p>	<p>ASPB Maliye Bakanlığı</p>	<p>Yerel Yönetimler Üniversiteler STK'lar Uluslararası Kuruluşlar</p>
<p>Aile hekimlikleri ile hastanelere şiddet vakası nedeni ile başvurulduğunda, "Sağlıkla İlgili Sorunların Uluslararası İstatistiksel Sınıflaması (ICD)" altında belirtilmiş olan, şiddete ilişkin kodun (T74.1 ve Y07.0) hekim tarafından sağlık bilgi sistemine girilmesinin zorunlu tutulması</p>	<p>Sağlık Bakanlığı Üniversite Hastaneleri Özel Sağlık Kuruluşları</p>	<p>TÜİK</p>
<p>Aile hekimliklerinde uygulanan ÇPGD (0-6 Yaş Çocuğun Psiko-Sosyal Gelişimini Destekleme Programı) Formlarının risk tespiti ile hızlı müdahale imkânı sağlamak üzere Aile Hekimliği Performans Sistemine eklenerek daha sağlıklı ve dikkatli kayıt tutulması</p>	<p>Sağlık Bakanlığı</p>	<p>İçişleri Bakanlığı ASPB Yerel Yönetimler</p>

H. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
<p>STK'ların kadına yönelik şiddetle mücadelede farklı alanlarda (psikolojik destek, istihdam, hukuki danışmanlık vb) ihtisaslaşması yönünde teşvik edilmesi</p>	<p>ASPB Barolar Yerel Yönetimler STK</p>	<p>ÇSGB Sağlık Bakanlığı Adalet Bakanlığı Uluslararası Kuruluşlar</p>
<p>Kadına yönelik şiddetle mücadele sürecine erkekleri de dâhil etmek amacıyla kadın odaklı çalışan sivil toplum kuruluşlarına erkeklerin de dâhil edilmesinin ve/veya üye olmalarının teşvik edilmesi</p>	<p>STK</p>	<p>Tüm kamu/özel sektör kurum/kuruluşları</p>
<p>Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda şiddet uygulayan ve/veya uygulama ihtimali bulunan erkeklerle yönelik STK'ların kurulması ve bunların;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Rehabilitasyonu kabul edenlere barınma hizmeti ve psikososyal destek sağlanması, - Kadına yönelik şiddetin bireysel ve toplumsal sonuçları konusunda erkeklerin bilinçlendirilmesinde rol almaları ve bu konuda toplumun kanaat önderleri ve toplum tarafından kabul edilen tanınmış kişilerle birlikte çalışılarak projeler üretmesi,	<p>STK</p>	<p>ASPB Sağlık Bakanlığı Diyaret İşleri Başkanlığı İçişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler İlgili Kurum ve Kuruluşlar Yazılı ve görsel-ışitsel medya kuruluşları (Kamu-Özel, Ulusal-Bölgesel ve Yerel) Yazılı Basın, Bilgi Hizmetleri Haber Ajansları Üniversiteler Uluslararası Kuruluşlar İlgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar</p>

STK'ların küresel projeler ve fonlardan yararlanmaları ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmaları	STK	ASPB AB Bakanlığı Yerel Yönetimler Üniversiteler Uluslararası Kuruluşlar
Kadınlara yönelik hizmet sunan STK'lara bağış yapılmasını sağlamak üzere tanıtım ve farkındalık kampanyalarının düzenlenmesi	STK	ASPB Yerel Yönetimler Üniversiteler Uluslararası Kuruluşlar Yazılı ve görsel-ışitsel medya kuruluşları (Kamu-Özel, Ulusal Bölgesel ve Yerel) Yazılı Basın, Bilgi Hizmetleri Haber Ajansları
STK'lar arasında işbirliğinin sağlanması için iletişim ağı oluşturulması	STK	Üniversiteler Uluslararası Kuruluşlar
I. KURUMLAR ARASI İŞBİRLİĞİ		
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ
2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi kapsamında Valilikler bünyesinde oluşturulmuş olan koordinasyon kurullarının, Vali başkanlığında ilgili kurum ve kuruluşların üst düzey temsilcilerinin ve STK'ların katılımıyla en	Valilikler	İlgili Kamu/Özel Kurum ve Kuruluşları Üniversiteler Yerel Yönetimler Sektör

<p>geç 6 ayda bir ve ihtiyaç duyulan hallerde toplanarak;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Genel olarak koordinasyona ilişkin sorunların görüülmesi, -II bazında meydana gelen kritik vakaların görüülerek, alınması gereken acil önlemlere ilişkin sorumluluk paylaşımının yapılması, -II bazında kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin yapılacak çalışmalar hakkında karar alınması, -Şiddet mağduru kadınların istihdam garantili kurslar yoluyla çalışma hayatına katılımını sağlamaya yönelik ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği ve koordinasyon içinde gerekli durumlarda protokollerin düzenlenmesi		STK'lar
<p>Kamu, özel sektör ve STK işbirliğiyle bir çalışma grubu oluşturularak; kadınların güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele konularında bilinçlendirme ve zihniyet dönüşümüne katkı sağlamak amacıyla, eğitim programı, seminer, konferans vb. faaliyetlerin kapsamlı olarak düzenlenmesi ve bu faaliyetleri düzenleyen kurum ve kuruluşlara katkı sağlanması</p>	ASPB	İlgili Kamu ve Özel Sektör Kurum ve Kuruluşları Yerel Yönetimler Üniversiteler Uluslararası Kuruluşlar STK'lar Yazılı ve görsel-ışitsel medya kuruluşları Yazılı Basın, Bilgi Hizmetleri Haber Ajansları
<p>Taşrada koordinasyon kurulları ve merkez birimleri vastasıyla belirlenen sorunların çözümünü sağlamak üzere, Bakanlıkların</p>	İçişleri Bakanlığı	İlgili Kamu Kurum ve

konuyla ilgili merkez birimleri içinde temas noktası görevlerinin belirlenmesi ve sorunun çözümünde bu kişilerin Bakanlıklar arası iletişimi sağlaması		Kuruluşları
Kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında yürütülen tüm program ve projelerin somut, uygulanabilir, sürdürülebilir ve sonuçlarının izlenebilir olması, bu sonuçların; web, basın aracılığı ve/veya taraflara bildirim yapılmak suretiyle ilgili kurum ve kamuoyuyla paylaşılması	ASPB İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Adalet Bakanlığı STK Üniversiteler Yerel Yönetimler	Yazılı ve görsel-ışitsel medya kuruluşları Yazılı Basın, Bilgi Hizmetleri Haber Ajansları
Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015) ile Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planının (2008-2013) etki analizleri yapılması ve tüm tarafların katılımları ile bu planların güncellenmesi, bu planlara göre uygulanabilir hedefler belirlenmesi, bu hedeflerin uygulamaya konulması ve uygulamaların sonuçlarının paylaşılması	ASPB	Yerel Yönetimler Üniversiteler STK Uluslararası Kuruluşlar Yazılı ve görsel-ışitsel medya kuruluşları Yazılı Basın Bilgi Hizmetleri Haber Ajansları
Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi ile Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planlarının izlenmesinde, STK'lara gölge rapor hazırlama, bunu kamuoyuyla paylaşma sorumluluğu verilerek kamu politikalarının izlenmesi ve dış denetimin sağlanması yoluyla kurumlararası işbirliği ve eşgüdümün	ASPB STK	İlgili Kurum ve Kuruluşlar Yerel Yönetimler Yazılı ve görsel-ışitsel medya kuruluşları Yazılı Basın Bilgi Hizmetleri Haber Ajansları

güçlendirilmesi,			
Yerel yönetimlerin küresel projeler ve fonlardan yararlanmaları ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmalarına yönelik politikalar oluşturulması	ASPB AB Bakanlığı Yerel Yönetimler		STK Üniversiteler Uluslararası Kuruluşlar
Belediyelerin stratejik planlarında, kadına yönelik yapılan veya yapılması planlanan faaliyetlere yer verip vermedikleri, belirledikleri hedeflere ne kadar ulaştıkları yönünde dış denetim ve rehberlik çalışmalarını yapılıması	İçişleri Bakanlığı		ASPB Yerel Yönetimler Valilikler STK Üniversiteler
Valiliklerce, etkin bir şekilde uygulanan Gönül Elçileri Projesinin kadına yönelik hizmetleri de içerecek şekilde yaygınlaştırılması	Valilikler		ASPB STK Yerel Yönetimler Uluslararası Kuruluşlar İlgili Diğer Kurum ve Kuruluşlar
Kadın Sorunlarını Araştırma ve Uygulama Merkezleri arasında bir bilgi paylaşım ağı kurulması	Üniversiteler		STK İlgili Kurum ve Kuruluşlar
J. KAMU POLİTİKASININ KOORDİNASYONU			
ÖNERİLER	SORUMLU KURUM	İŞBİRLİĞİ YAPILACAK KURUM/KURULUŞ	
Uluslararası yükümlülüklerle uygun bir şekilde, kadınların durumunu izleyecek ve geliştirecek birimin etkili olabilmesi için KSGM'nin daha üst bir yapılanma içinde organize olması, yeterli kaynağın ayrılması ve	TBMM Başbakanlık	Maliye Bakanlığı ASPB	

gereken otorite ile donatılmasının kadın haklarının geliştirilmesine ve dolayısıyla kadıma karşı şiddetle mücadelede önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir		
--	--	--

ALTINCI BÖLÜM

RAPORA EK DOKÜMANLAR VE LİSTESİ

6.1. KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ 2014 YILI FAALİYET RAPORU

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
I- GENEL BİLGİLER	1
A - MİSYON VE VİZYON.....	1
B - YETKİ, GÖREV VE SORUMLULUKLAR	1
C - İDAREYE İLİŞKİN BİLGİLER	2
1. Fiziksel Yapı.....	2
2- Örgüt Yapısı.....	3
3- Bilgi ve Teknolojik Kaynaklar.....	3
4- İnsan Kaynakları	4
5-Genel Müdürlük Tarafından Sunulan Hizmetler.....	6
6- Yönetim ve İç Kontrol Sistemi	11
II- AMAÇ VE HEDEFLER	13
A- GENEL MÜDÜRLÜĞÜN AMAÇ VE HEDEFLERİ	13
B- TEMEL POLİTİKA VE ÖNCELİKLER	13
III- FAALİYETLERE İLİŞKİN BİLGİ VE DEĞERLENDİRMELER	15
A- MALİ BİLGİLER.....	15
1- Bütçe Uygulama Sonuçları.....	15
2- Temel Mali Tablolara İlişkin Açıklamalar	17
3- Mali Denetim Sonuçları.....	18
B- PERFORMANS BİLGİLERİ	19
1-Faaliyet ve Proje Bilgileri	19
a. Hizmetler.....	19
b. Mevzuat Düzenlemeleri	21
c. Eylem Planları	21
d. İşbirliği ve Protokoller.....	22
e. Araştırmalar.....	25
f. Raporlar	25
g. Projeler	26
h. Eğitimler.....	33
i. Çalıştay, Seminer ve Toplantılar	34
j. Diğer Faaliyetler.....	43

I- GENEL BİLGİLER

A - MİSYON VE VİZYON

Misyonumuz

Ülkemizde kadın erkek eşitliğinin sağlanması, toplumsal yaşamın tüm alanlarında kadınların konumlarının güçlendirilmesi ve kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi için politikalar üretmek, strateji geliştirmek, tüm paydaşlarla işbirliği yapmak ve koordinasyonu sağlamak.

Vizyonumuz

Kadın erkek fırsat eşitliğinin gerçekleştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında ürettiği politika ve geliştirdiği stratejilerle etkin ve başarılı bir kurum olmak.

B - YETKİ, GÖREV VE SORUMLULUKLAR

633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesinde Genel Müdürlüğümüzün görevleri tanımlanmıştır. Bu kapsamda Genel Müdürlüğün görevleri aşağıda belirtildiği gibidir.

a)Bakanlığın kadınlara yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek ve koordine etmek.

b)Kadına karşı ayrımcılığın önlenmesi, kadının insan haklarının ve toplumsal statüsünün korunması ve geliştirilmesi, kadının toplumsal hayatın tüm alanlarında etkin hâle getirilmesine yönelik ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesi çalışmalarını koordine etmek, belirlenen politika ve stratejileri uygulamak, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek.

c)Kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişilerce kadınlara yönelik yürütülen sosyal hizmetlere ilişkin ilke, usûl ve standartları belirlemek ve bunlara uyulmasını sağlamak.

ç)Kadına karşı her türlü ayrımcılığı önlemek ve kadının insan haklarını geliştirmek amacıyla faaliyet ve projeler yürütmek, bu alanda yapılan çalışmalara destek vermek.

d) Kadının insan hakları konusunda kamuoyunu bilgilendirmek ve aydınlatmak suretiyle toplumsal bilinçlenmeyi geliştirmek.

e) Kadına yönelik her türlü şiddet, taciz ve istismarın önlenmesi için çalışmalarda bulunmak, kadının aile ve sosyal yaşamdan kaynaklanan sorunlarının çözümüne destek oluşturmak.

f) Sağlık, eğitim, kültür, çalışma ve sosyal güvenlik başta olmak üzere bütün alanlarda kadınların ilerlemesini sağlayıcı ve karar mekanizmalarına katılımını artırıcı çalışmalarda bulunmak.

g) Ulusal ve uluslararası düzeyde bilimsel etkinlikler düzenlemek, toplumu aydınlatıcı yayınlar hazırlamak, eğitsel faaliyet ve projeler yürütmek, ulusal ve uluslararası kongre, seminer, şûra ve benzeri etkinlikler düzenlemek.

ğ) Kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sosyal amaçlı vakıf, dernek ve diğer sivil toplum kuruluşları ve özel sektör arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak, müşterek projeler hazırlamak ve uygulamak.

h) Uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak, proje geliştirmek ve yürütmek, gerçekleştirilecek çalışma ve etkinliklere katılmak; ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ile kararların ulusal düzeyde uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek.

ı) İnceleme ve araştırma alanlarında elde edilen bilgileri değerlendirmek ve bunları uygulayıcı kurum ve kuruluşlara aktararak hizmetlerin geliştirilmesini ve yeni hizmet modellerinin oluşturulmasını sağlamak.

i) Görev alanına giren konulara ilişkin mevzuatı ve uygulanmasını izlemek, bu konuda yürütülen mevzuat yenileme çalışmalarına katkıda bulunmak.

j) Sorumluluk alanına ilişkin sorunlar ve yürütülen sosyal hizmet faaliyetlerine ilişkin bilgileri veri tabanı aracılığıyla izlemek, güncellemek ve yapılacak çalışmalarda değerlendirmek.

k) Kadın haklarına ilişkin konularda ülkemizin taraf olduğu uluslararası antlaşmalar uyarınca Bakanlık temsilcileri, diğer bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum

kuruluşları ile konuyla ilgili uzmanlardan teşkil edilecek ulusal takip ve danışma kurullarının sekretarya işlerini yürütmek.

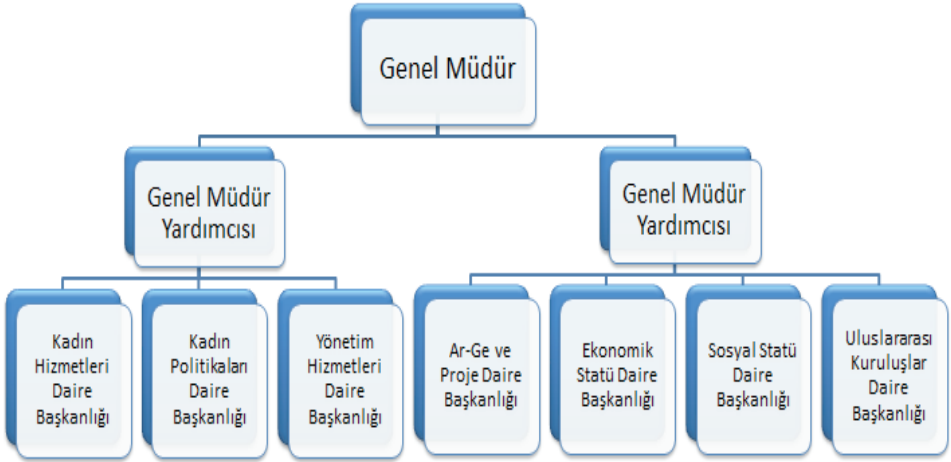
l)Bakan tarafından verilen benzeri görevleri yapmak.

C - İDAREYE İLİŞKİN BİLGİLER

1. Fiziksel Yapı

Genel Müdürlüğümüz, Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/A 06510 Çankaya/ ANKARA adresinde bulunan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı hizmet binasının 20. ve 21. katlarında hizmet vermektedir.

2- Örgüt Yapısı

3- Bilgi ve Teknolojik Kaynaklar

Genel Müdürlüğün işlem ve karar süreçlerinin hızlandırılmasında, etkinlik ve verimliliğin artırılmasında bilişim teknolojileri önemli rol oynamakta, gelişen teknolojiye ayak uydurabilmek ve çağın gerisinde kalmamak için teknolojik yenilikler yakından takip edilmekte ve gerekli güncellemeler yapılmaktadır. Bu kapsamda Bakanlığın Bilgi İşlem Dairesi ile işbirliği ve koordinasyon içinde çalışılmaktadır.

Elektronik Belge ve Yönetim Sistemi (EBYS), Ortak Erişime Açık Dosyalama Sistemi, Taşınır Mal Kayıt ve Kontrol Bilgi Sistemi, Genel Müdürlük hizmetlerinin yürütülmesinde kullanılan önemli bilgi sistemlerindedir.

Kadın konukevlerinde kayıt, kabul, nakil ve tertip işlemleri ile tüm mali işlemler YBS üzerinden gerçekleştirilebilmektedir. Bununla birlikte 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen kararlara ilişkin verilerin girildiği “WEB Tabanlı Yazılım Modülü” ile ŞÖNİM’den hizmet alanlara ilişkin verilerin girildiği “ŞÖNİM Veri Sistemi” kullanılmakta olup bu sistemlerin birleştirilmesi yönünde çalışmalar devam edilmektedir. Diğer taraftan 6284 WEB Tabanlı Yazılım Modülü ile Adalet Bakanlığı UYAP sistemi arasında veri akışını sağlamak üzere işbirliği çalışmaları sürdürülmektedir.

Ayrıca diğer kamu kurumlarının sağladığı, e-Bütçe, Kamu Hesapları Bilgi Sistemi (KBS), Harcama Yönetim Sistemi (HYS) gibi sistemler de kullanılmaktadır. Yeni açılan kadın konukevleri de dahil olmak üzere tüm bağlı kuruluşların internet bağlantısı bulunmaktadır.

4- İnsan Kaynakları

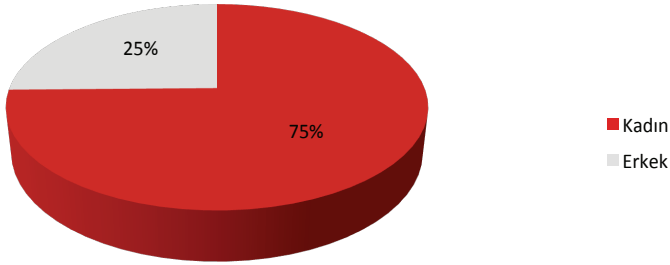
Tablo 1: Genel Müdürlüğümüz 2014 Yılı Personel Durumu

SINIF	UNVAN	KADROLU ÇALIŞAN	VEKALET VE GÖREVLENDİRME İLE ÇALIŞAN	TOPLAM
GİH	Genel Müdür	-	1	1
GİH	Genel Müdür Yrd.	1	1	2
GİH	Daire Başkanı	5	2	7
GİH	Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanı	26	-	26
GİH	Aile ve Sosyal Politikalar Uzm.Yrd.	19	-	19
GİH	Araştırmacı	7	-	7
SH	Psikolog	3	-	3
SH	Sosyal Çalışmacı	8	1	9
SH	Çocuk Gelişimcisi	1	-	1
EÖH	Öğretmen	2	-	2
GİH	Mütercim	2	-	2
GİH	Şube Müdürü	1	-	1

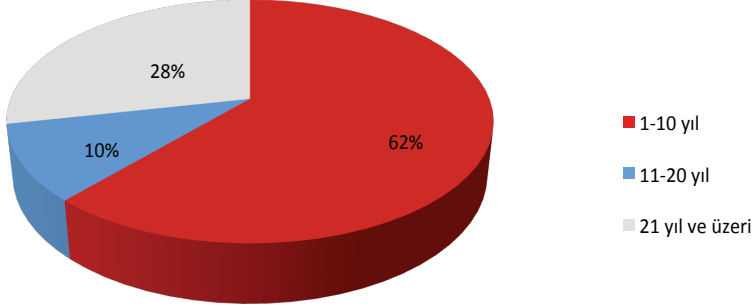
TH	Kütüphaneci	2	-	2
GİH	Bilgisayar İşletmeni	9	-	9
GİH	Veri Hazırlama Kontrol İşl.	1	-	1
GİH	Memur	3	-	3
GİH	Sekreter	0	-	0
TH	Sosyolog	1	-	1
TH	İstatistikçi	2	-	2
GİH	Hizmetli	1	-	1
TOPLAM		94	5	99

Genel Müdürlükte 2014 yılında görev yapan 99 personelin 74'ü kadın, 25'i erkektir. Personelin hizmet yıllarına bakıldığında 61 personel 01-10 yıl, 10 personelin 11-20 yıl, 28 personelin ise 21 yıl ve üzeri hizmet süresi olduğu; eğitim durumuna bakıldığında ise, 5 Doktora, 7 lisansüstü, 77 lisans, 5 ön lisans, 5 lise ve mezunu olduğu görülmektedir.

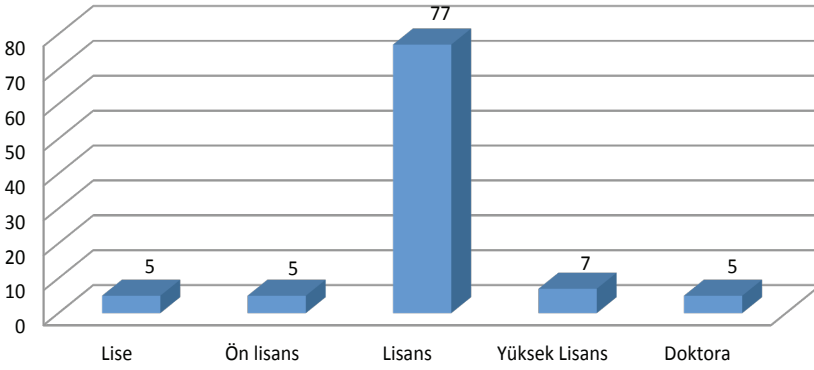
Grafik 1: Personelin Cinsiyet Durumuna Göre Dağılımı

Grafik 2: Personelin Hizmet Yılı Durumuna Göre Dağılımı

Grafik 3: Personelin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Personel Hareketleri

633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamındaki yapılanma çerçevesinde Genel Müdürlüğümüzde “**Ar-Ge ve Proje Daire Başkanlığı, Kadın Hizmetleri Daire Başkanlığı, Sosyal Statü Daire Başkanlığı, Ekonomik Statü Daire Başkanlığı ve Yönetim Hizmetleri Daire Başkanlığı**” olmak üzere toplam (5) Daire Başkanlığı oluşturulmuştur. Ayrıca 13.06.2013 tarih ve 219 sayılı Bakanlık Makamı Oluru ile “**Kadın Politikaları Daire Başkanlığı ile Uluslararası Kuruluşlar Daire Başkanlığı** olmak üzere 2 (iki) Daire Başkanlığı daha

oluşturulmuştur. Bu kapsamda Genel Müdürlüğümüzdeki Daire Başkanlığı sayısı 7 (yedi)'ye ulaşmıştır.

2014 yılında Genel Müdürlüğümüzde görev yapan 99 personelin birimler bazındaki dağılımı aşağıda gösterildiği şekilde gerçekleşmiştir.

- Genel Müdürlük Makamı: 5 personel
- Ar-Ge ve Proje Daire Başkanlığı: 16 personel
- Kadın Hizmetleri Daire Başkanlığı: 18 personel
- Sosyal Statü Daire Başkanlığı: 15 personel
- Ekonomik Statü Daire Başkanlığı: 11 personel
- Yönetim Hizmetleri Daire Başkanlığı: 11 personel
- Kadın Politikaları Daire Başkanlığı: 13 personel
- Uluslararası Kuruluşlar Daire Başkanlığı: 10 personel

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne 2014 yılında açıktan ve naklen olmak üzere, 8 ASP Uzman Yardımcısı alımı gerçekleştirilmiştir. Buna mukabil 2014 yılında Genel Müdürlüğümüzden emekli, nakil ve ölüm nedeniyle 5 personel ayrılmıştır.

Ayrıca, Genel Müdürlüğümüzde, Genel Müdür ve bir Genel Müdür Yardımcısı ile iki Daire Başkanı görevlerini vekaleten yürütmektedir.

Genel Müdürlüğümüzde Sosyal çalışmacı kadrosunda görevlendirme ile 2 personel görev yapmaktadır.

5-Genel Müdürlük Tarafından Sunulan Hizmetler

Genel Müdürlüğümüz birimleri tarafından sunulan hizmetler aşağıda yer almaktadır:

a) Ana Hizmet Birimleri Tarafından Sunulan Hizmetler

Ekonomik Statü Daire Başkanlığı

- a) Kadının ekonomik statüsünün güçlenmesine ilişkin oluşturulan politika, plan ve programları izlemek ve değerlendirmek,
- b) Kadın istihdamının artırılması ve kadınların sosyal güvenlik sistemine dâhil edilmelerinin sağlanmasına yönelik olarak ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak,
- c) Kadın girişimciliğinin teşvik edilmesine yönelik ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak,
- ç) Kadın istihdamı ve işgücüne katılımının artırılması bakış açısıyla iş ve aile yaşamının uyumlaştırılması konusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak,
- d) Kadının kalkınma sürecine, çalışma hayatına etkin katılımı ile kalkınmanın fırsat ve imkânlarından eşit biçimde yararlanmasını sağlayacak çalışmalar yapmak,
- e) Çalışma hayatında kadın erkek eşitliğini sağlamak, cinsiyet ayrımcılığını engellemek, kadının iş yaşamındaki konumunu güçlendirmek, mobbingi önlemek ve karar alma mekanizmalarında yer almasını sağlamak amacıyla ilgili tüm taraflarla birlikte projeler geliştirmek ve uygulamak,
- f) Kadın yoksulluğu ile mücadele edilmesine yönelik faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak,
- g) Toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme konusunda çalışmalar yapmak.

Sosyal Statü Daire Başkanlığı

- a) Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinç artırmak, farkındalık yaratmak ve toplumsal cinsiyet bakış açısını tüm plan ve programlara yerleştirmek amacıyla çalışmalar yapmak, değerlendirme, izleme ve takibini sağlamak,

b) Kadın ve kız çocuklarının sağlık hizmetleri ile örgün ve yaygın eğitime tam ve etkin bir şekilde erişimin sağlanmak üzere politikalar oluşturulmasına destek vermek, politikaların hayata geçirilmesini sağlamak için ilgili kurumlarla işbirliği yapmak ve eğitim programlarının fırsat eşitliği sağlayacak şekilde hazırlanmasına katkıda bulunmak,

c) Kadının karar alma mekanizmalarına katılımını artırmaya yönelik çalışmalar yürütmek ve gerçekleştirilen çalışmaları desteklemek,

ç) Genel Müdürlüğün internet sitesini zamanında ve düzenli olarak güncellemek, bilgi ve verilerin yeterlilik ve doğruluğunu aylık periyodlar halinde kontrol ederek Genel Müdürü bilgilendirmek,

d) Medya ve kadın konusunda çalışmalar yapmak,

e) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eylem Planlarını hazırlamak, gerektiği takdirde düzeltmek ve yayımlanmasını temin etmek, ilgili birimlerle işbirliği içerisinde uygulanmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak, takibini yapmak.

f) Genel Müdürlüğün görev alanı kapsamında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının güncel listesi ile söz konusu kuruluşlarla yapılan faaliyetlere ait güncel bilgiyi ilgili daireler ile işbirliği halinde tutmak.

Kadın Hizmetleri Daire Başkanlığı

a) Şiddet mağduruna yönelik koruyucu, önleyici ve şiddet uygulayana rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerini ilgili daire ile işbirliği ve koordinasyon halinde yürütmek ve koordine etmek,

b) Yatılı hizmet kuruluşları ile ilgili mevcut durum ve hizmet analizlerini yapmak, elde edilecek sonuçları değerlendirmek ve sunulacak hizmeti geliştirmek amacıyla yeni hizmet modellerinin oluşturulmasını sağlamak,

c) Yatılı hizmet kuruluşlarının sosyal hizmet faaliyetlerine ilişkin bilgileri veri tabanı aracılığıyla izlemek, güncellenmesini sağlamak, yapılacak çalışmalarda değerlendirmek ve bilgi paylaşımında bulunmak,

ç) Genel Müdürlüğe bağlı yatılı hizmet kuruluşlarında görev yapan personele yönelik görev yaptıkları alanda gelişimlerini sağlamaya, yeni mevzuat ve uygulamalar hakkında bilgilendirmeye ve mesleki kapasitelerini geliştirmeye yönelik hizmet içi eğitim ve toplantılar düzenlemek veya düzenlenmesini sağlamak,

d) İl müdürlüklerinden gelen talepleri değerlendirerek yatılı hizmet kuruluşlarından hizmet alanların nakil ve tertip işlemlerini değerlendirmek, karar vermek ve takip etmek,

e) Yatılı hizmet kuruluşlarının hizmet standartlarını belirlemek, söz konusu kuruluşları açmak isteyen il müdürlüklerine, yerel yönetimlere ve sivil toplum kuruluşlarına konuyla ilgili rehberlik ve danışmanlık yapmak, yürütülen hizmetlerin takibini sağlamak,

f) Yatılı hizmet kuruluşlarında incelemelerde bulunmak ve gerekli görülen hallerde denetimlerin yapılmasını temin etmek, sonuçlarını takip etmek,

g) Yatılı hizmet kuruluşlarına yönelik bütçenin hazırlanması ve ödenek gönderilmesine karar verilmesi konularında ilgili daire ile işbirliği içerisinde çalışmalarda bulunmak,

ğ) Yatılı hizmet kuruluşlarının ek ders karşılığı görevlendirme ve özel hizmet alımı konularındaki taleplerini değerlendirmek gerektiği takdirde onay verilmesine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.

Araştırma-Geliştirme ve Proje Daire Başkanlığı

a) Genel Müdürlüğün görev alanını ilgilendiren konularda araştırmalar yapmak, yaptırmak, yapılan araştırmaların çıktı ve sonuçları hakkında izleme ve değerlendirmeye ilişkin işlemleri ilgili dairelerle işbirliği içerisinde yürütmek,

b) Genel Müdürlüğün görev alanı kapsamında stratejik plan, program ve eylemleri ilgili dairelerle işbirliği içinde hazırlamak,

c) Genel Müdürlüğün kurumsal kapasitesinin geliştirilmesine yönelik proje geliştirmek ve uygulamak,

ç) Genel Müdürlüğün görev alanını ilgilendiren konularda ilgili daire ile işbirliği içerisinde Avrupa Birliği (AB) projelerini geliştirmek, proje ihale sürecini ve uygulamasını koordine etmek,

d) Genel Müdürlüğün faaliyet raporlarını hazırlamak,

e) Genel Müdürlüğün görev alanı kapsamındaki faaliyetlerine ilişkin istatistiki verinin ilgili daireler ile işbirliği içerisinde oluşturulmasını ve paylaşılmasını sağlamak,

f) Bakanlık veya Genel Müdürlüğün imzalamış olduğu tüm protokollerin takibini sağlamak ve raporlamak,

g) Genel Müdürlüğün ortak alan kullanımını koordine etmek,

h) Genel Müdürlüğe gelen soru önergelerinin cevaplarının ilgili dairelerce hazırlanmasını koordine etmek ve Strateji Geliştirme Başkanlığına iletmek.

Kadın Politikaları Daire Başkanlığı

a) Erken yaşta evliliklerin önlenmesi konusunda politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak, gerçekleştirilen çalışmaları desteklemek, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek,

b) Kadına yönelik her türlü ayrımcılık, şiddet, taciz ve istismarın önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına ilişkin politika ve stratejilerin belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak, gerçekleştirilen çalışmalara destek vermek, uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek,

c) Aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesine ilişkin çalışmaları yürütmek ve koordine etmek,

ç) Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Plânını hazırlamak, gerektiği takdirde düzeltmek ve yayımlanmasını temin etmek, ilgili birimlerle işbirliği içerisinde uygulanmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak, takibini yapmak,

d) Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddet mağduruna yönelik koruyucu, önleyici ve şiddet uygulayana yönelik rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerine ilişkin hizmet analizlerini

yapmak, elde edilecek sonuçları değerlendirmek, yeni hizmet modelleri geliştirmek, gerçekleştirilen çalışmalara katkı sağlamak,

e) Şiddet nleme ve İzleme Merkezleri'nin kuruluş ve işleyişine ilişkin işlemleri yrrtmek,

f) Şiddet nleme ve İzleme Merkezleri'nin yönelik bütçenin hazırlanması ve denek gönderilmesine karar verilmesi konularında ilgili daire ile işbirliği içerisinde çalışmalarda bulunmak,

g) Şiddet nleme ve İzleme Merkezleri'nin faaliyetlerine ilişkin bilgileri veri tabanı aracılığıyla izlemek, güncellenmesini sağlamak, yapılacak çalışmalarda değerlendirmek ve bilgi paylaşımında bulunmak,

h) Şiddet nleme ve izleme merkezi açmak isteyen il müdürlüklerinde görevlendirilecek personelle ilgili olarak ek ders karşılığı görevlendirme, özel hizmet alımı konularındaki talepleri değerlendirmek gerektiği takdirde onay verilmesini temin etmek,

ı) Kadına yönelik Şiddetin nlenmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde teknik takip sistemleri oluşturmak ve uygulamak,

Uluslararası Kuruluşlar Daire Başkanlığı

a) Genel Müdürlüğün görev alanı ile ilgili uluslararası kuruluşlar ve ülkelerle işbirliğine ilişkin iş ve işlemler ile uluslararası konularda talep edilen görüşleri Genel Müdürlüğün veya Bakanlığın ilgili birimleri ile koordineli olarak yrrtmek,

b) Genel Müdürlüğün görev alanına giren konularda uluslararası gelişmeleri ve yayımlanan raporları takip etmek, uluslararası toplantılara katılım sağlanmasını temin etmek ve uluslararası toplantılar düzenlemek,

c) Genel Müdürlüğün görev alanına giren konularda ülkemizin taraf olduğu sözleşmelerin takibine yönelik iş ve işlemleri yapmak,

d) Genel Müdürlüğün görev alanına giren konularla ilgili olarak yurt dışında yaşayan vatandaşlar ve soydaşlara yönelik çalışmalar yapmak,

e) Genel Müdürlüğün tercüme iş ve işlemlerini koordine etmek ve yapılmasını sağlamak.

b) Yardımcı Hizmet Birimleri Tarafından Sunulan Hizmetler

Yönetim Hizmetleri Daire Başkanlığı

a) Genel Müdürlüğün insan gücü planlaması ve personel ihtiyacı ile ilgili çalışmaların yapılmasını sağlamak.

b) Genel Müdürlük personelinin özlük ve kadro işlemleri ile ilgili; yıllık izin, ücretsiz izin, mazeret izini, hastalık izni ile, kadro derece yükselmeleri işlemlerinin takip ve kontrol edilmesini sağlamak.

c) Personel görevlendirilmeleri ile ilgili gerekli yazışmaların yapılmasını ve onayların alınmasını sağlamak.

ç) Personel görevlendirmelerinde yurt dışı geçici görev onaylarının alınarak yolluklarının yapılmasını sağlamak.

d) Genel Müdürlük personelinin hizmet içi eğitimleri konusunda iş ve işlemleri yürütmek.

e) Genel Müdürlüğün bütçe teklifini hazırlamak, ve 5018 sayılı Kamu Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre bütçe, kesin hesap, raporlama ve benzeri görevleri Strateji Başkanlığı ile eşgüdüm içerisinde yürütmek

f) Daire Başkanlıklarının taleplerini bütçe tekniklerine ve kanun teklifi hazırlıklarına uygun olarak incelenmesini ve serbest bırakma oranlarına göre harcamaların gerçekleşmesini sağlamak.

g) Genel Müdürlüğün ihtiyaç duyduğu mal ve hizmet alımlarının piyasadan temini ve tedariki için gerekli işlemleri yapmak.

ğ) İlgili mevzuat çerçevesinde taşınır mallarla ilgili işleri yürütmek.

h) Genel Müdürlüğün temizlik, güvenlik, aydınlatma ısınma, haberleşme, taşıma ve benzeri hizmetleri Bakanlığın Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ile koordineli olarak yürütmek.

ı) Genel Müdürlüğün gelen-giden evrak, arşiv hizmet ve faaliyetlerini ilgili yönetmelik çerçevesinde düzenlemek ve yürütülmesini sağlamak.

i) Genel Müdürlük personelinin şikâyet ve müracaat konularına ilişkin işlemleri yürütmek.

j) Bilgi Edinme Kanunu kapsamında gelen başvuruların cevaplanmasını koordine etmek.

k) Genelgelerin duyurulmasını sağlamak.

l) Genel Müdürlük personeli ile ilgili verilerin güncelleme işlemlerini yürütmek ve ilgili birimlere ve Personel Dairesi Başkanlığına bildirmek.

m) Genel Müdürlük personelinin sözleşme, maaş, ek ders ücreti, görev yolluğu, kişi borçları ve benzeri ödemeleri ile sendika üyeliğine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek.

n) Bakanlığın sivil savunma hizmetlerini yürüten birimle koordineli olarak Genel Müdürlüğün sivil savunma hizmetlerini yürütmek.

6- Yönetim ve İç Kontrol Sistemi

Genel Müdürlük görevleri birim amirlerinin sorumluluğunda yürütülmektedir. Birim amirleri hizmetlerin yürütülmesi sürecinde Genel Müdür ve Genel Müdür Yardımcıları ile sürekli iletişim içerisinde bulunmakta, Genel Müdürün başkanlığında haftalık değerlendirme toplantıları yapılmakta olup makama raporlanmaktadır.

Genel Müdürlüğümüzde etkili ve etkin bir yönetim için; karar verme sürecinde konuyla ilgili personelin görüş ve düşünceleri alınmakta, planlama, organize etme ve yönlendirme sürecinde ilgili personelle sürekli iletişim sağlanmaktadır. Hızlı bilgi akışı ve sağlıklı iletişim ile birimde oluşan sorunlar tespit edilerek, alanında uzman personelin görüşleri, düşünceleri ve yorumları alınarak, bilgi alışverişi sağlanmakta, çözüm için yol ve yöntemler ortaya konulmakta ve en uygun olan planlanarak ekip çalışması ile sorunlar çözülmektedir.

Mali saydamlık, hesap verilebilirlik, kamu kaynaklarının etkili, verimli ve ekonomik kullanımı gibi mali yönetim ilkelerini esas alan 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu çerçevesinde mali işlemler gerçekleştirme görevlisi tarafından gerçekleştirilmekte ve harcama yetkilisi tarafından mevzuata uygunluk açısından kontrol edilmektedir.

Diğer taraftan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda öngörüldüğü üzere Genel Müdürlüğümüz iç kontrol sisteminin oluşturulmasına ilişkin çalışmalar devam etmektedir.

II- AMAÇ VE HEDEFLER

A- GENEL MÜDÜRLÜĞÜN AMAÇ VE HEDEFLERİ

İnsan haklarının bir gereği olan kadın erkek eşitliği; demokrasinin temel bir ilkesi, sosyal adaletin, sürdürülebilir kalkınmanın da önemli bir koşulu olarak değerlendirilmektedir. Bu anlayış, uluslararası insan hakları belgelerinde, uluslararası sözleşmelerde, ülkelerin yasalarında yer almasına rağmen, kadınlar için hala ülkelerinin gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun hayatın temel alanları olan eğitim, sağlık, çalışma hayatı, siyaset ve karar alma mekanizmalarına katılım açısından fırsat eşitliğinin sağlanamadığı ve kadına yönelik şiddetin varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Ülkemizde bu alanda önemli kazanımlar elde edilmiş olmakla birlikte çözüm bekleyen sorunlar da mevcudiyetini korumaktadır.

Günümüzde, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, kadına yönelik şiddetle mücadele etmek ve kadının insan haklarının korunması ile ekonomik ve sosyal hayata katılımlarının artırılmasına yönelik çalışmalar yapmak devletlerin sorumluluğunda kabul edilmektedir.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün temel hedefi, toplumsal yaşamın her alanında fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla, kadınların konumlarının güçlendirilmesini ve ayrımcılık içeren tüm uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamaktır. Bu kapsamda, kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın istihdamı ve girişimciliği, kadınların eğitime katılımı, sağlık hizmetlerinden yararlanmaları, siyasal ve karar alma süreçlerine katılımlarının artırılmasına yönelik politika oluşturulmakta ve kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ile işbirliği yapılmakta, eğitim faaliyetlerinde bulunulmakta ve koordinasyon sağlanmaktadır.

B- TEMEL POLİTİKA VE ÖNCELİKLER

Genel Müdürlük çalışmalarını Kalkınma Plan ve Programları, Orta Vadeli Program, Orta Vadeli Mali Plan, Yıllık Programlar gibi üst politika belgelerinde yer alan politika ve önceliklere uygun olarak gerçekleştirmektedir. Bu üst politika belgelerinin yanı sıra Türkiye'nin 1985 yılında taraf olduğu ve 1986 yılında yürürlüğe giren Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), 1 Ağustos 2014'te yürürlüğe giren Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), Binyıl Kalkınma Hedefleri (Milenyum Deklarasyonu), Dördüncü Dünya Kadın Konferansında kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, Genel Müdürlük Politika ve önceliklerinin belirlenmesine temel oluşturmaktadır.

Genel Müdürlük çalışmalarında, kadına yönelik şiddetle mücadele, kadın istihdamı, toplumsal cinsiyet eşitliği alanından eğitim ve farkındalık artırmayı öncelikli politika olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte uluslararası kuruluşlar ve diğer ülkeler ile işbirliği de Genel Müdürlük çalışmalar arasında ağırlıklı olarak yer almaktadır.

Genel Müdürlük, kadına karşı şiddetle mücadele konusunda duyarlılığın artırılması, kız çocukların örgün eğitimin her kademesinde okullaşma oranlarının artırılması, kadınların yaygın eğitim kapsamında mesleki eğitime erişimlerinin sağlanması, kadınların sağlık hizmetlerinden eşit bireyler olarak yararlanabilmelerini, siyasal ve karar alma süreçlerine eşit katılımları ve temsil düzeylerinin artırılması ile kadının çalışma yaşamına katılım oranının artırılması için iş ve aile yaşamının uyumlaştırılması, kadın girişimciliğinin özendirilmesi, kadın yoksulluğu ile mücadele edilmesini öncelikli konular olarak belirlemiş ve bu doğrultuda çalışmalarını yoğunlaştırmış bulunmaktadır. Ayrıca şiddet mağduru kadınlara yönelik hizmet sunan Bakanlığımıza bağlı kuruluşların kapasitelerinin ve hizmet kalitesinin geliştirilerek kurumsal hizmetlerin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

III- FAALİYETLERE İLİŞKİN BİLGİ VE DEĞERLENDİRMELER

A- MALİ BİLGİLER

Genel Müdürlüğün 2014 yılına ait bütçe uygulama sonuçları ve temel mali tablolara ilişkin açıklamalar aşağıda sunulmaktadır.

1- Bütçe Uygulama Sonuçları

Genel Müdürlüğe tahsis edilen ödeneğin tamamı fonksiyonel sınıflandırma bazına göre “Genel Kamu Hizmetleri” sınıfında yer almaktadır. 2014 yılında Genel Müdürlüğe ekonomik sınıflandırma bazında tahsis edilen ödenek miktarları ve harcama tutarları ile harcamaların yılsonu ödeneğine göre gerçekleşme oranı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2014 Yılı Merkez Teşkilatı Ekonomik Bazda Ödenek ve Harcama Bilgileri

Kod	Açıklama	Bütçe Ödeneği (TL)	Yılsonu Ödeneği (TL)	Yılsonu Harcama (TL)	Gerçekleşme Oranı (%)
01	Personel Gideri	3.686.000	4.186.000	4.058.068	96,94
02	Sos. Güv. Kur. Dev. Primi Giderleri	494.000	614.000	559.461	91,11
03	Mal ve Hizmet Alımı Gideri	1.931.000	1.931.000	1.096.580	56,78
05	Cari Transferler	0	0	0	0
06	Sermaye Gideri	1.835.000	1.435.000	1.407.890	98,11
07	Ulusal Fon	1.715.000	1.715.000	1.696.892	98,94
GENEL TOPLAM		9.661.000	9.881.000	8.818.891	89,25

Tablo 3: 2014 Yılı Kadın Konukevi ve ŞÖNİM Ekonomik Bazda Ödenek ve Harcama Bilgileri

Kod	Açıklama	Bütçe Ödeneği (TL)	Yılsonu Ödeneği (TL)	Yılsonu Harcama (TL)	Gerçekleşme Oranı (%)
01	Personel Gideri	7.455.000	17.677.000	15.571.125	88,08
02	Sos. Güv. Kur. Dev. Primi Giderleri	1.291.000	2.976.000	2.517.786	84,60
03	Mal ve Hizmet Alımı Gideri	96.444.500	40.809.500	34.816.438	85,31
05	Cari Transferler	14.000.000	3.800.000	3.131.838	82,42
06	Sermaye Gideri	4.300.000	2.871.717	2.817.834	98,12
GENEL TOPLAM		123.490.500	68.134.217	58.855.021	86,38

Genel Müdürlük ve Taşra Teşkilatı harcama birimlerinin ödenek ve harcama bilgileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: Ödenek ve Harcama Bilgileri

Kurumsal Kod	Birimler	Bütçe Ödeneği	Yılsonu Ödeneği	Ödenek Farkı	Yılsonu Harcama
	KSGM Merkez	9.661.000	9.881.000	-220.000	8.818.891

24.01.00.62	KSGM Taşra	123.490.500	68.134.217	55.356.283	58.855.021,
	MERKEZ +TAŞRA	133.151.500	78.015.217	55.136.283	67.673.912

2- Temel Mali Tablolara İlişkin Açıklamalar

Genel Müdürlüğümüz merkez ve taşra teşkilatı 2014 yılı yılsonu bütçe ödeneği ile yılsonu harcamaları karşılaştırıldığında gerçekleşme oranının merkezde % 89.25, taşrada % 86.38 olduğu görülmektedir. Ekonomik sınıflandırma bazında bakıldığında gerçekleşme oranlarının Personel Giderlerinde merkez % 96,94 taşra % 88.08, Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderlerinde merkez % 91.11 taşra % 84.60 Mal ve Hizmet Alımlarında merkez % 56.78 taşra % 85.31, Cari Transferlerde merkez % 0, taşra % 82.42, Sermaye Giderlerinde merkez % 98.11 taşra % 98.12 olduğu görülmektedir.

Genel Müdürlüğün 2013 yılsonu harcamaları ile 2014 yılsonu harcamaları karşılaştırıldığında yaklaşık olarak % 12,95'lik bir azalış olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tabloda 2013 ve 2014 yılı yılsonu ödenek, harcama ve yüzde değişim verileri gösterilmiştir.

Tablo 5: 2013 ve 2014 Yıllarına Ait Merkez Ödenek ve Harcama Bilgiler

Gider Türleri	2013		2014		Yüzde Değişim	
	Yılsonu Ödeneği	Yılsonu Harcama	Yılsonu Ödeneği	Yılsonu Harcama	Yılsonu Ödeneği	Yılsonu Harcama
Personel Gideri	3.463.000	3.462.070	4.186.000	4.058.068	20,88	17,22
Sos. Güv. Kur. Dev. Primi Gid.	470.400	469.395	614.000	599.461	30,53	27,71

Mal ve Hizmet Alımı Giderleri	2.614.600	2.281.103	1.931.000	1.096.580	-26,15	-51,93
Cari Transferler	0	0	0	0	0	0
Sermaye Giderleri	4.210.000	3.514.149	1.435.000	1.407.890	-65,91	-59,94
Ulusal Fon	405.000	403.728	1.715.000	1.696.892	323,46	320,31
GENEL TOPLAM	11.163.000	10.130.445	9.881.000	8.818.891	-11,48	-12,95

Genel Müdürlüğümüz taşra teşkilatının 2013 yılsonu harcamaları ile 2014 yılsonu harcamaları karşılaştırıldığında yaklaşık olarak % 42,11'lik bir artış olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tabloda Taşra Teşkilatının 2013 ve 2014 yılı yılsonu ödenek, harcama ve yüzde değişim verileri gösterilmiştir.

2013 ve 2014 Yıllarına Ait Taşra Ödenek ve Harcama Bilgileri

Gider Türleri	2013		2014		Yüzde Değişim	
	Yılsonu Ödeneği	Yılsonu Harcama	Yılsonu Ödeneği	Yılsonu Harcama	Yılsonu Ödeneği	Yılsonu Harcama
Personel Gideri	6.578.000	6.559.386	17.677.000	15.571.125	168,73	137,39

Sos. Güv. Kur. Dev. Primi Gid.	1.154.200	1.001.603	2.976.000	2.517.786	157,84	151,38
Mal ve Hizmet Alımı Giderleri	29.807.940	26.088.306	40.809.500	34.816.438	36,91	33,46
Cari Transferler	2.500.668	1.813.792	3.800.000	3.131.838	51,96	72,67
Sermaye Giderleri	6.000.000	5.951.497	2.871.717	2.817.834	-52,14	-52,65
GENEL TOPLAM	46.040.808	41.414.584	68.134.217	58.855.021	47,99	42,11

3- Mali Denetim Sonuçları

Genel Müdürlüğümüz, Sayıştay'ın dış denetimine tabi olup 2014 yılı maaş ve harcırah konularında iç denetime tabi tutulmuştur.

B- PERFORMANS BİLGİLERİ

1-Faaliyet ve Proje Bilgileri

a. Hizmetler

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında 14 pilot ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Malatya, Diyarbakır, Şanlıurfa, Gaziantep, Samsun, Antalya, Trabzon, Adana, Bursa, Mersin, Denizli) açılan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) hizmetine devam etmiştir.

ŞÖNİM’lerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik olarak, şiddete uğramış ya da şiddete uğrama riski bulunan kadınların başvurabileceği, danışmanlık, rehberlik ve yönlendirme hizmetleriyle, ihtiyaç duydukları konularda güçlendirici ve destekleyici hizmetler verilmiştir. 2014 yılı içerisinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine başvuran kişi sayısı 19.274 olarak gerçekleşmiştir.

2014 yılında Genel Müdürlüğümüze bağlı 95 Kadın Konukevi 2.585 kapasite ile hizmet vermiş olup, 25 İlk kabul birimi hizmetlerini sürdürmüştür. 2014 yılında 14.123 kadın, 5.742 çocuk olmak üzere toplam 19.865 kişi hizmet almıştır.

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde “Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak” amacıyla “Web Tabanlı Yazılım Modülü” oluşturulmuştur. Bu kapsamda 2014 yılında 100.079 önleyici tedbir kararı ile 18.544 koruyucu tedbir kararının girişi yapılmıştır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 12. Maddesi kapsamında 2012 yılı içerisinde Adana ve Bursa illerinde başlatılan “Elektronik Destek Sistemi Pilot Uygulaması” 2014 yılı içerisinde de sürdürülmüştür.

6284 Sayılı Kanununun 19 uncu maddesinde “... hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar; bu hallerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.” hükmü yer almaktadır. Bu bağlamda, Genel Müdürlüğümüz tarafından Sosyal Güvenlik Kurumu ile işbirliği sağlanarak hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden söz konusu kanun maddesinde belirtilen koşulları sağlayanların sağlık hizmetinden faydalanması amacıyla oluşturulan GSS Tescil ve Aktivasyon Programı takip çalışmaları devam ettirilmektedir. Ayrıca 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı

maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (7) numaralı alt bendi kapsamında kadın konukevleri ve ilk kabul birimlerinde kalan kadınların sağlık sistemi ile ilgili veri girişleri yapılmaktadır

Tertip-Nakil İşlemleri

Aile içi şiddet, can güvenliği riski vb. sebeplerle Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerine veya ŞÖNİM'lere müracaat eden ya da ihbar edilen kadınlarla İl Müdürlüklerinde görev yapan meslek elemanları tarafından mesleki görüşme yapılarak haklarında sosyal inceleme raporu düzenlenmekte olup görüşmenin yapıldığı ilde kadın konukevi bulunmaması ve uygun görülmesi durumunda ilgili rapor Genel Müdürlüğümüze gönderilerek kadın konukevi bulunan bir ile şiddet mağduru kadının tertibi talep edilmektedir. İllerden gelen raporlar Genel Müdürlüğümüzdeki meslek elemanlarınca değerlendirilmekte, şiddet uygulayandan ve şiddet ortamından uzak olması, hayati güvencesinin üst seviyede olması, hamile olup olmaması, eğitim durumu, iş bulma imkânı vb. gibi değişkenler de göz önünde bulundurularak sığınma talebinde bulunan kadının Genel Müdürlüğümüzce kadın konukevi bulunan bir İl'e, Yönetim Bilgi Sisteminden (YBS) kadın konukevlerinin kapasite ve doluluk oranları da değerlendirilmek ve yapılan işlemler işlenmek suretiyle, tertibi yapılmaktadır.

Aranan Kadınlar

Eşleri ya da yakınları tarafından aranan kadınlar hakkında Genel Müdürlüğümüze yoğun bir şekilde dilekçeler ve telefonlar gelmektedir. Aranan kadınlarla ilgili bir meslek elemanı görevlendirilmiş olup gelen dilekçeler incelenerek ilgili meslek elemanı tarafından aranan kadın hakkında YBS sisteminden sorgulama yapılmaktadır. Yapılan sorgulama sonucunda aranan kadının Genel Müdürlüğümüze bağlı bir kadın konukevinde kalması durumunda ve eşinin/yakınlarının görüşme talebi bulunması halinde ilgili dilekçe resmi yazı ile konukevinde bulunan kadına ulaştırılmakta, kadının görüşme talebine olumlu yanıt vermesi durumunda ilgili İl Müdürlüğünce gerekli güvenlik koşulları sağlanarak görüşme talebinde bulunan eşi ve/veya yakınları ile görüştürülmektedir. Kadının görüşme talebine olumsuz yanıt vermesi durumunda bu konuda ilgili İl Müdürlüğünce yazılı beyanı alınarak Genel Müdürlüğümüze ulaştırılmakta ve görüşme talebinde bulunan kişiye talebine olumsuz yanıt verildiği yazılı olarak bildirilmektedir.

Kuruluş Açılış-Kapanış ve Özel Hizmet Alımı İşlemleri

Taşra teşkilatımızda açılacak olan Kadın Konukevi ve İlk Kabul Birimlerinin, açılış-kapanış onayları, bina değişiklikleri ve kiralama işlemleri takip edilmekte, bunlar için gerekli makam onayları alınarak yazışmaları yapılmaktadır. Gerek duyulması halinde meslek elemanlarınca yerinde incelemelerde bulunularak hizmete açılması planlanan binalar yerinde görülmekte, taşra personeline rehberlik ve danışmanlık yapılmaktadır.

Yine İl Müdürlükleri tarafından özel hizmet alımı kapsamında gelen personel talepleri değerlendirilerek uygun görülmesi halinde gerekli onaylar alınarak il müdürlüklerimize gönderilmektedir.

Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

Gerek yazılı dilekçe yolu ile gerek elektronik ortamda ve gerekse BİMER'den gelen şikâyetler ilgili meslek elemanları tarafından titizlikle değerlendirilmekte, yine aynı şekilde şikâyet sahiplerinin sorunlarına çözüm aranarak kendilerine cevap verilmektedir. Gerekli görülmesi halinde müracaatçılara rehberlik ve danışmanlık yapılmakta gerekirse müracaatları ilgili kamu kurumlarına iletilmekte ve sonucu takip edilmektedir.

b. Mevzuat Düzenlemeleri

Ülkemizde yaşlanma eğiliminde olan nüfusun dinamik yapısının korunması kadın istihdamının artırılması için aile ve iş yaşamının uyumlaştırılması konularını içeren önemli çalışmalar yürütülmektedir. Bakanlığımız koordinasyonunda, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü sekreteryasında ilgili kurumların önerileri de dikkate alınarak taslak bir mevzuat çalışması hazırlanmıştır. Son olarak Taslakta yer verilen öneriler “Onuncu Kalkınma Planı Ailenin ve Dinamik Nüfus Yapısının Korunması Programı” kapsamında Başbakan Sayın Ahmet Davutoğlu tarafından 8 Ocak 2015 tarihinde Ankara Palas'da” gerçekleştirdiği lansman toplantısında paylaşmıştır.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin yapısı, kurumsal hizmetlerimizin yeniden yapılandırılması temelinde şiddet mağduru kadınlara ve çocuklarına yönelik hizmetlerin etkinlik ve verimliliğinin artırılmasını sağlamak amacıyla, ilk kabulbirimi hizmetlerini de içine alacak şekilde tek bir çatı altında toplanmasını sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmektedir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri ile İlk Kabul Hizmetlerinin bir arada 7/24 saat çalışma esasına göre hizmet vermesi temelinde sürdürülen yeniden yapılanma çalışmalarına ilişkin mevzuat hazırlama çalışmaları devam etmektedir.

c. Eylem Planları

2008-2013 yıllarında yürürlükte olan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı” Genel Müdürlüğümüzün koordinasyonunda ilgili tüm tarafların katkı ve katılımıyla güncelleme çalışmaları devam etmektedir.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planına (2012-2015) ilişkin olarak uygulamaların periyodik olarak izleme ve değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir.

d. İşbirliği ve Protokoller

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Milli Savunma Bakanlığı arasında “Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanması ve Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi, İşbirliği ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokolü” 3 Temmuz 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Protokol kapsamında dört aşamada gerçekleştirilmesi planlanan eğitim programlarının ilk aşaması olan “Uzman Eğitici Yetiştirme Programı” 10 Mart-28 Mart 2014 tarihleri arasında 32 Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

2014 yılında söz konusu uzman eğitimciler tarafından eğitim programlarının ikinci aşaması olan “Eğitici Eğitimleri” 100 kişinin katılımı ile üçüncü aşaması olan “Birlik Eğitici Eğitimleri” 1.000 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Dördüncü aşama eğitimleri ise 2014 yılında başlatılmış olup eğitimlerin, her yıl silahaltına alınan yaklaşık 450.000 erbaş ve ere uygulanmaya devam etmesi planlanmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İle Başbakanlık Diyanet İşleri Başkanlığı arasında “Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Din Görevlilerinin Katkısının Sağlanması İşbirliği Protokolü” 22 Ağustos 2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Protokol ile Diyanet İşleri Başkanlığı personeline yönelik, dinin şiddeti önleme konusundaki olumlu rolünü ön plana çıkarılarak aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddet, şiddet mağdurlarına yaklaşım tarzı, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin

Önlenmesine Dair Kanun ve ilgili diğer kanunların uygulanması konularında farkındalık ve duyarlılığı artırmak amaçlı hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenleyerek din görevlilerimizin (vaiz, imam-hatip, müezzin-kayyım ve Kur'an kursu öğreticileri) cami ve cami dışı mekânlarda halka ulaşarak doğru bilgiler aktarmaları hedeflenmiştir. Bu kapsamda, 5-9 Mayıs 2014'te Mardin'de ve 2-6 Haziran 2014'te Gaziantep'te eğitici eğitimleri verilmiştir. Söz konusu eğitimler kapsamında 130 kişi eğitici eğitimi almıştır. Protokol kapsamında 2014 yılı Aralık ayı itibariyle toplamda yaklaşık 47.000 din görevlisine ulaşılmıştır. Eğitimlerin 2015 yılı sonuna kadar sürdürülmesi ve Türkiye'de görev yapan 100.000 civarındaki din görevlisine ulaşılması hedeflenmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Jandarma Genel Komutanlığı arasında 12 Nisan 2012 tarihinde "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Sunulan Hizmetlerde Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesine, İşbirliği Yapılmasına ve Eşgüdümün Artırılmasına Dair Protokol" imzalanmıştır. Protokol çerçevesinde; Komutanlık personelinin "toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet" konularına ilişkin duyarlılık ve farkındalığının artırılması ve Komutanlık bünyesindeki okulların müfredatına bu konularının dahil edilmesi, şiddet mağduru kadınlara yönelik hizmet kapasitesinin geliştirilmesi ve standardizasyonun sağlanması ve bu kapsamda yeterli personelin yetiştirilmesi yönünde çalışmalar devam etmektedir. Protokol kapsamında Jandarma Okullar Komutanlığında 2013/2014 öğretim yılında "Kadına Yönelik Şiddet"le ilgili konuların müfredata yerleştirilmesini teminen "Kadına Yönelik Şiddet Mücadele" ders kitabı hazırlanmış olup, kitabın basımı Jandarma Okullar Komutanlığı tarafından gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde İl Jandarma, İlçe Jandarma ve Jandarma Karakol Komutanlıkları ile Çocuk ve Kadın Kısım Amirliklerinde görevli personele yönelik olarak gerçekleştirilen "Çocuk Suçlarının ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kursu" kapsamında 24 Şubat 2014 ve 22 Eylül 2014 tarihlerinde, "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi" konularında 1'er günlük kurs verilmiştir.

"Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) Türkiye Ülke Ofisi Arasında İşbirliği Protokolü" 14 Şubat 2014 tarihinde imzalanmıştır. İşbirliği Protokolü kapsamında düzenlenen "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitici Eğitimi" programı İl Müdürlüklerimizde çalışan sosyal çalışmacılara yönelik olarak 16-19/17-20/23-26/24-27 Haziran 2014 tarihleri arasında 4 farklı grupta Ankara'da

gerçekleştirilmiştir. 27 Haziran 2014 tarihinde sona ermiş olan dört günlük eğitici eğitimlerine, 81 ilden yaklaşık 100 kişi katılım sağlamıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı ve Genç Hayat Vakfı arasında “Toplumsal Cinsiyet İle Hayata ve İstihdama Katılıma İlişkin Öğretmen Eğitimlerinin Desteklenmesine Yönelik İşbirliği Protokolü”16 Aralık 2013 tarihinde imzalanmıştır. Protokol kapsamında, belirlenen pilot illerde; ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlere ve öğrenciler ile velilerine yönelik, karma ve erkek liseleri için “Yurtta Genç Var”, Kız meslek liseleri için “Ben De Varım” başlıklı projeler yürütülmektedir. 2014 yılı için proje illeri olarak belirlenen Ankara, İstanbul, İzmir ve Adana’da yürütülen öğretmen eğitimleri ile eğitim alan öğretmenler tarafından öğrencilerine yönelik düzenlenen programların izleme değerlendirme çalışmaları sürdürülmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve Düzce Üniversitesi işbirliğinde 22-24 Ekim 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilen “Yükseköğretimde Kadın Liderliğini Geliştirme ve Güçlendirme Eğitim ve Mentorluk Programı” kapsamında protokol imzalanmıştır. Söz konusu Protokol kapsamında proje raporu hazırlanmıştır. Program kapsamında Türkiye üniversitelerinde liderlik anlayışını geliştirmede kadın kişilik ve dönüşümsel liderlik özelliklerinin avantajlarından daha fazla faydalanmasının, yönetici konumundaki kadın akademisyenlerin oranının artırılmasının ve kadın akademisyenlerin yetki ve karar alma mekanizmalarında daha fazla yer almasının desteklenmesi amaçlanmıştır.

24 Ekim 2014 tarihinde sona ermiş olan dört günlük eğitim programına 17 il ve 26 üniversitesinden 35 kadın Doçent ve Profesör, Pakistan üniversitelerinden ise 2 kadın profesör olmak üzere toplam 43 kişi katılım sağlamıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında "Kadınlar, Engelliler, Gazi ve Şehit Yakınlarına Yönelik Girişimcilik Faaliyetlerinin Geliştirilmesi ve Kadın İstihdamının Arttırılmasını Öngören İşbirliği Protokolü" 10 Şubat 2012 tarihinde imzalanmıştır. Protokol kapsamında kadın girişimciliğini desteklemeye yönelik stratejiler belirlenmiş bununla birlikte iş ve aile yaşamının uzlaştırılmasına yönelik önlemler çerçevesinde organize sanayi bölgelerinde çalışan kadınların çocuklarını bırakabilecekleri

kreşlerin açılmasının teşvik edilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması öngörülmektedir. Bu çerçevede 2014 yılında Gaziantep ve Osmaniye OSB’lerde kreşler işletmeye açılmıştır.

Organize Sanayi Bölgelerinde kreş sayısının artırılması için Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Bilim Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Borusan Holding arasında “Annemin İşi Benim Geleceğim” Projesinin hayata geçirilmesi için 21 Ocak 2013 tarihinde işbirliği Protokolü imzalanmıştır. Protokol kapsamında, 2013-2019 yılları arasında 10 farklı ildeki (Adıyaman, Afyonkarahisar, Malatya, Şanlıurfa, Ordu-Fatsa, Karaman, Balıkesir, Çorum, Mardin, Diyarbakır) organize sanayi bölgesinde kreş yapılması planlanmaktadır. Bu amaçla, Proje çerçevesinde Adıyaman OSB’de kreş yapımı tamamlanmış ve resmi açılışı gerçekleştirilmiştir. Afyonkarahisar OSB’de kreş yapımı tamamlanmış ve faaliyete girmiştir. 2014 yılı içerisinde Malatya OSB’de kreş temeli atılmış olup 2015 yılı içerisinde açılması, ayrıca yine 2015 yılı içerisinde Balıkesir ve Şanlıurfa OSB’lerde kreşlerin temellerinin atılması planlanmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Intel Teknoloji Hizmetleri Limitet Şirketi ve Türkiye Kadın Girişimciler Derneği arasında 27 Aralık 2012 “Genç Fikirler Güçlü Kadınlar” Projesi işbirliği Protokolü imzalanmıştır. Türkiye’de kadınların konumlarının güçlendirilmesi ve bölgesel ekonomik kalkınmaya katılımlarına yönelik bilinç ve fırsat yaratmayı amaçlayan proje kapsamında; 18-30 yaş arası kadınlar aracılığıyla özellikle kaynaklara erişimin sınırlı olduğu kesimlerde kadınların konumlarının güçlendirilmesi ve kadına karşı ayrımcılığın önlenmesine yönelik olarak teknoloji kullanımı ile yenilikçi çözümler önerileri ve/veya sosyal girişimcilik projelerinin üretilmesi öngörülmektedir. Proje kapsamında Kütahya, Erzurum, Gaziantep, Sakarya, Trabzon ve Adana’da 18-30 yaş arası gençlerin katılımı ile “Fikir Kampları” gerçekleştirilmiştir. 10-21 Mart 2014 tarihleri arasında ABD / New York’ta düzenlenen Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu'nun 58. Oturumu kapsamında 11 Mart 2014 tarihinde “Genç Fikirler, Güçlü Kadınlar-Türkiye’den Örnek Uygulama” başlıklı yan etkinlikte proje iyi uygulama örneği olarak sunulmuştur.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İle Türkiye Ziraat Odaları Birliği Arasında 14 Mayıs 2012 tarihinde imzalanan “Kadın Çiftçi Eğitimi İşbirliği Protokolü” kapsamında Kayseri, İzmir, Diyarbakır, Gaziantep ve Sakarya’da yaklaşık 771 kadın çiftçi eğitilmiştir. Söz konusu eğitimler 2014 yılında da devam etmiş olup 2015 yılı sonuna kadar

81 ilde yaygınlaştırılmış olacaktır. Eğitimlerin yaygınlaştırılması amacıyla Bakanlık bünyesinde 100 meslek elemanına yönelik eğitici eğitimi verilmiştir.

e. Araştırmalar

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün faydalanıcı kurum olduğu ve ilki 2008 yılında gerçekleştirilen “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, 2014 yılında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından tekrarlanmıştır. Söz konusu Araştırma ile son 5 yıl içerisinde yürütülen politika ve programların etkilerinin değerlendirilmesi yoluyla şiddet yaygınlığındaki farklılaşmanın anlaşılması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçları, 30 Aralık 2014 tarihinde gerçekleştirilen kapanış toplantısı ile kamuoyuyla paylaşılmıştır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun şiddet mağduru kadınlara, şiddet uygulayanlara ve bu kişilerin çocukları ve yakınlarına nasıl yansdığına ortaya çıkarılması ve Kanunun aile içi ve kadına yönelik şiddet olaylarının önlenmesinde ve şiddet mağdurlarının korunmasında etkili olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla “6284 sayılı Kanunun Uygulanmasına Yönelik Etki Analizi Araştırması” yürütülmektedir.

f. Raporlar

BM'nin temel insan hakları sözleşmeleri arasında yer alan ve kadın hakları konusunda uluslararası standartları belirleyen ilk sözleşme olan CEDAW Sözleşmesi kapsamında hazırlanan 7. Ülke Raporumuz Kasım 2014'te CEDAW Komitesi'ne sunulmuştur.

Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler konulu 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi kapsamında; sorumlu/ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne iletilen otuz ikinci ve otuz üçüncü üç aylık döneme ilişkin faaliyet raporları tamamlanarak Başbakanlığa sunulmuştur.

Ayrıca 10 Aralık 2014 tarihinde gerçekleştirilen Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi Toplantısına ilişkin rapor hazırlanmıştır.

Ülkemizin BM Evrensel Periyodik İnceleme Mekanizması (EPİM) ikinci incelemesi kapsamında hazırlanan Ülke Raporu’na ve söz konusu inceleme kapsamında 27 Ocak 2015 tarihinde gerçekleştirilecek Ülke savunmasında kullanılmak üzere katkılarımız Dışişleri Bakanlığı’na sunulmuştur.

Pekin+20 izleme süreci kapsamında UN ESCAP (BM Asya Pasifik Ekonomik ve Sosyal Konseyi) ve UNECE (BM Avrupa Ekonomik Konseyi) tarafından yürütülen bölgesel izleme çerçevesinde talep edilen raporlar hazırlanmıştır.

Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015) İzleme ve Değerlendirme Toplantısı Birleşik Raporu Temmuz 2012- Aralık 2013 hazırlanmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu merkezi ve yerel kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları “Kadın ve Çocuklara Yönelik Şiddetle Mücadele Kapasite ve İmkanların Değerlendirilmesi Kapsamında Araştırma ve İnceleme Raporu”na ilişkin Genel Müdürlüğümüz 2013 yılı ve 2014 yılı Ocak-Şubat-Mart, Nisan-Mayıs-Haziran ve Temmuz-Ağustos- Eylül aylarına ait faaliyet raporları hazırlamıştır.

Elektronik Destek Sistemi Pilot Uygulaması kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar, pilot uygulamaya ilişkin mevcut durum, yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında Adana ve Bursa illerinden talep edilen Süreç Değerlendirme Raporları değerlendirilerek ortak bir rapor hazırlanmıştır.

g. Projeler

- **2009 IPA- I “Aile İçi Şiddetle Mücadele İçin Kadın Sığınma Evleri Projesi**

Şiddete maruz kalan kadınlar için 26 ilde merkezi ve yerel yönetim kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliğinin artırılması, koruma hizmetlerinin yönetim yapısının güçlendirilmesi, kapasitelerinin artırılması amacıyla Genel Müdürlüğümüzce yürütülen 2009 IPA- I “Aile İçi Şiddetle Mücadele İçin Kadın Sığınma Evleri Projesi” kapsamında; Kadın Konukevleri, İlk Kabul Birimleri, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri ve kadına karşı şiddetle mücadele eden diğer kamu kurum ve kuruluşlarında (Belediyeler, Valilikler, Türkiye Adalet Akademisi, İç İşleri Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı vb.) görevli personelle bir dizi eğitim

yapılması planlanmaktadır. Uygulama süresi 3 yıl olan proje “teknik destek” ve “hibe” olmak üzere 2 temel bileşenden oluşmaktadır.

Teknik destek kapsamında;

400 ŞÖNİM ve Kadın Konukevi çalışanına, 500 Polise, 350 Adalet Bakanlığı personeline, 200 Sağlık çalışanına, 100 STK ve Yerel Yönetim çalışanına, yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği ve KYS farkındalık eğitimleri 26 ili kapsayacak şekilde verilecektir.

Ayrıca, 26 ili kapsayan mevcut durum analizleri ile eğitim ihtiyacı analizleri hazırlanma çalışmaları sürdürülmektedir. Bu çalışma raporlama aşamasında olup söz konusu analizler sonucunda ŞÖNİM’ler, sığınma evleri ve sığınma evi öncesi mekanizmaları iş akış şemaları ve çalışma standartları tanımlanacaktır. Daha etkili yönlendirme ve bakım olanağı sağlamak için, sığınmaevlerine ilişkin koordinasyon, denetim ve izleme sistemleri geliştirilecektir. Bu çalışmalarla, şiddet mağdurlarına yönelik verilecek hizmetlerde standartlaşma sağlanacaktır.

2014 yılında proje kapsamında şu faaliyetler gerçekleştirilmiştir:

- ✓ Proje ve ekibi tarafından Şubat ayında ön saha ziyaretleri gerçekleştirilmiştir.
- ✓ 7 Mayıs 2014 tarihinde Sayın Bakanımızın da katılımıyla Proje başlangıç toplantısı gerçekleştirilmiştir. Aynı gün 26 proje ilinden gelen ilgili kurum personelinin katıldığı atölye çalışmaları düzenlenmiştir.
- ✓ Proje İletişim Stratejisi taslak olarak hazırlanmıştır. Durum Analizi çalışmasının tamamlanmasının ardından nihai hale getirilecektir.
- ✓ 24 Haziran 2014 tarihinde ilk Yönlendirme Komitesi toplantısı düzenlenmiştir.
- ✓ Aylık Proje Yönetim Toplantıları düzenlenmiştir. (9 kez)
- ✓ Durum ve Eğitim İhtiyaç Analizi yapacak Merkez Araştırma ekibi oluşturularak pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Ardından saha çalışması tamamlanmıştır. Ancak Analiz sonuçları neticesinde rapor 26 Ocak 2015 tarihinde tamamlanacaktır.
- ✓ Proje web sitesi yayına girmiştir.

✓ Proje kapsamında düzenlenecek eğitimlere ilişkin ekip ve materyal oluşturma çalışmaları başlamıştır.

✓ ŞONİM/Kadın konukevi standardizasyonu çalışmaları başlamıştır.

Projenin Hibe bileşeni kapsamında;

Yerel ve ulusal düzeyde sivil toplum kuruluşlarının kadına karşı şiddete yönelik kapasitelerinin güçlendirilmesi için 11 ilde 19 projeye hibe verilmektedir. Hibe Projelerinin bütçesi toplam yaklaşık 3.100.000 Avro'dur.

Projeler devam etmekte olup her bir projeye yönelik olarak 2014 yılında 2 adet olmak üzere toplam 38 adet izleme ziyareti gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından gerçekleştirilen 2 adet izleme ziyaretine eşlik edilmiştir.

Ayrıca Ankara'da proje temsilcilerine yönelik olarak iki eğitim programı düzenlenmiştir.

• 2010 IPA- I Şiddete Maruz Kalan Kadınların Güçlendirilmesi: Elektronik Takip ve Mal Alımı Projesi

Şiddet mağduru ve risk altında olan kadınların etkin bir şekilde korunması amacıyla kadın konukevlerinin hizmet sunum kapasitesinin artırılması ve elektronik destek sistemleri kullanılarak şiddet mağdurlarının daha etkin şekilde korunması amacıyla gerçekleştirilmesi planlanan **2010 IPA- I “Şiddete Maruz Kalan Kadınların Güçlendirilmesi: Elektronik Takip ve Mal Alımı Projesi”nin** hazırlık çalışmaları 2013 yılında tamamlanmıştır. Proje “teknik destek” ve “mal alımı” olmak üzere 2 temel bileşenden oluşmaktadır.

Teknik Destek Kapsamında:

- ✓ Elektronik takip sistemi pilot uygulamasının değerlendirilmesi,
- ✓ Türkiye için model oluşturulması
- ✓ Teknik Destek sistemi modeli için gerekli olan alt yapı ve cihaz alımının belirlenmesi çalışmaları yürütülecektir.

Teknik Destek Bileşeni kapsamında 2014 yılında şu faaliyetler gerçekleştirilmiştir:

Elektronik İzleme ve Destek Sistemi Pilot Uygulamasının Değerlendirilmesi ve Türkiye Geneline Yaygınlaştırılması İçin Teknik Yardım Projesi 13 Ekim 2014 tarihi itibariyle başlamıştır. Proje kapsamında ülkelerdeki iyi uygulama örneklerinin değerlendirildiği bir rapor hazırlanmış, Bursa ve Adana'ya saha ziyaretleri, Adalet Bakanlığı Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı'na ve İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü'ne kurum ziyaretleri gerçekleştirilmiş bu ziyaretler kapsamında Durum Analiz Raporu oluşturulmuştur. 2014 yılı sonu itibariyle model önerisi geliştirilmiştir.

Mal Alımı Kapsamında;Şiddet mağduru kadınlara yönelik hizmet kalitesinin artırılması amacı ile Bakanlığımıza bağlı kadın konukevlerine ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine 135 adet 14+1 minibüs alınmıştır.

77 ildaki kadın konukevlerine ve şiddet önleme ve izleme merkezleri için alınan 135 adet minibüsün teslimine ilişkin olarak 11 Eylül 2014 tarihinde Sayın Bakanımızın katılımlarıyla 7 ilimize temsili araç teslim töreni gerçekleştirilmiştir. Araçların 77 ile dağıtımı ve geçici kabul işlemleri tamamlanmıştır. Trafik tescil işlemlerini tamamlayan illerimizde araçlar hali hazırda kullanılmakta olup trafik tescil işlemleri devam etmekte olan illerimiz bu sürecin tamamlanmasıyla araçlarını kullanmaya başlayacaklardır.

Mahkum Kadınlar İçin Kariyer Planlama Merkezleri Projesi

Proje ile kadın cezaevlerinde Ön Öğrenmelerin Değerlendirilmesi (APL), yani resmi olmayan eğitimler ve yaşam tecrübesiyle kazanılmış yetenek, bilgi ve becerilerin tanınması için yapılan işlemlere dair sistemin kullanıldığı Kariyer Planlama Merkezleri ile Adalet Bakanlığı bünyesinde bu merkezleri yönlendirecek bir Yeterlilik Ajansı'nın oluşturulmasına ilişkin bir model tasarlanmaktadır.

Proje kapsamında 2014 yılında Portekiz APL Rehber Kitabı ve Almanya Yeterlilik Ajansı Rehber Kitabı hazırlanmıştır. 6-9 Ocak 2014 tarihlerinde Almanya'ya gidilerek Yeterlilik Ajansı konusunda bir çalışma ziyareti gerçekleştirilmiştir. Yetişkin eğitimi ve yeterliliklerin belirlenmesi konusunda Türkiye Durum Raporu hazırlanmıştır. Model oluşturma çalışmaları çerçevesinde ceza infaz kurumlarında Kariyer Planlama Merkezlerinin kurulmasına yönelik bir etüt çalışma

yapılmıştır. Bu kapsamda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Ankara Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda bir ön çalışma ve Kocaeli Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda bir pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamanın sonuçlarının analizi çerçevesinde Kariyer Planlama Merkezleri ve Yeterlik Ajansı yapısına ilişkin modeli ve merkezlerde mahkûm kadınlara yönelik olarak uygulanacak ölçekleri içeren bir rehber kitap hazırlanmıştır.

• **Türkiye’de Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Elverişli Ortamın Teşvik Edilmesi Birleşmiş Milletler Ortak Programı**

Bakanlığımızın uygulayıcı ortak olduğu ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadınların Güçlendirilmesi Birimi (UN Women) ve TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK) tarafından 2011-2014 yılları arasında yürütülen Türkiye’de Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Elverişli Ortamın Teşvik Edilmesi Birleşmiş Milletler Ortak Programı kapsamında yasa taramaları yapılmış, bölge toplantıları düzenlenmiş, Türkiye’de toplumsal cinsiyet mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik bir tavsiye raporu, farklı sorun alanlarında mevcut durum analizini ve önerilerini içeren raporlar hazırlanmıştır. Haziran 2014 tarihinde gerçekleştirilen kapanış toplantısı ile Proje tamamlanmıştır.

• **Yurt Dışında Yaşayan Türk Vatandaşlarına Yönelik Materyal Geliştirilme ve Eğitim Projesi**

“Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşlarına Yönelik Materyal Geliştirme ve Eğitim Projesi” KSGM tarafından 2014 yılında Fransa ve Hollanda’da yaşayan vatandaşlarımıza yönelik olarak yürütülmek üzere hazırlanmıştır. Proje kapsamında Paris’te 26 Nisan 2014 tarihinde, Rotterdam’da ise 27 Nisan 2014 tarihinde birer ön çalışma toplantısı düzenlenmiştir. Toplantılar ile konusunda uzman avukat, psikolog, sosyolog, akademisyen ve sivil toplum kuruluşu temsilcileri ile bir araya gelerek materyal ve eğitim içeriği hakkında fikir alışverişi yapılmıştır. Toplantı sonucunda ilgili ülkelerde materyal hazırlama komiteleri oluşturulmuş, ayrıca eğitimlerde yer alacak panelist önerileri değerlendirilmiştir.

Söz konusu materyal hazırlama komitesi üyeleri tarafından vize, aile birleşimi prosedürü, oturum hakkı, evlilik ve boşanma, aile içi şiddet, sosyal yardım/destek mekanizmaları

girişimcilik vb. konularda Fransa ve Hollanda’da yaşayan vatandaşlarımıza yönelik Fransızca, Türkçe ve Hollanda dilinde kitapçık hazırlanmış ve 13.000 adet kitapçığın (Hollanda için 5.600, Fransa için 7.400 adet) basımı gerçekleştirilmiştir.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ve Dışişleri Bakanlığı ile işbirliği içerisinde eğitim toplantıları 17-27 Eylül 2014 tarihleri arasında Hollanda’nın 5 şehrinde (Arnhem, Amsterdam, Rotterdam, Lahey, Utrecht) ve Fransa’nın 6 şehrinde (Paris, Strazburg, Lyon, Nant, Bordo, Marsilya) düzenlenmiştir. Şehirlerin seçiminde Türklerin yoğun olarak yaşadığı yerler, Konsolosluk bölgeleri ve daha önce bu kapsamda bir eğitimin bölgede düzenlenmemiş olması gibi hususlar dikkate alınmıştır. Söz konusu eğitim toplantılarında, hazırlanan kitapçıklar vatandaşlarımıza dağıtılmıştır. Eğitim programları kitapçıkta yer alan konuları içermiştir. Eğitimler, alanında uzman psikolog, avukat ve sosyal danışman panelistler tarafından gerçekleştirilmiş ve vatandaşların soruları cevaplanmıştır. Basımı gerçekleştirilen kitapçıklar gerek Fransa ve Hollanda’daki Konsolosluklarımıza, gerekse Ankara’da bulunan Fransa ve Hollanda Büyükelçiliklerine ulaştırılmıştır.

• **Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetle Mücadele ve Müdahale İnsani Yardım Programı**

KSGM ve UNFPA işbirliğinde yürütülen ‘‘Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetle Mücadele ve Müdahale İnsani Yardım Programı’’ çerçevesinde, göç/afet gibi acil durumlarda yardım sunumunda çalışan ulusal insan kaynağının kadına yönelik şiddet konusunda bilinçlendirilmesi amacıyla Suriyeli mültecilerin kaldığı 4 kampta çeşitli eğitimler düzenlenmesi planlanmıştır. Program kapsamında pilot kamp olarak seçilen Gaziantep Nizip-1’de kamp personeline yönelik 29 Haziran 2013 tarihinde başlayan "Yardım Edenlere Yardım" eğitimleri Aralık 2013’te tamamlanmış olup toplam 37 eğitim gerçekleştirilmiştir. Eğitimlere katılan 125 kişiye Ocak 2014 itibarıyla sertifika verilmiştir. Ayrıca Suriyelilere yönelik olarak kadına yönelik şiddet, evlilik yaşı, resmi nikah ve kadın haklarıyla ilgili temel bilgilendirici bir broşür hazırlanarak kamp bulunan illerde dağıtımı gerçekleştirilmiştir. Broşürler Türkçe ve Arapça hazırlanmış olup 500.000’er adet dağıtılmıştır.

• **Türkiye’de Kadınların Ekonomik Fırsatlara Erişiminin Artırılması Projesi**

İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Ajansı” (SIDA) fon kaynağı, Dünya Bankası aracılığı ile kullanılarak kadınların işgücü piyasasına erişimini artırmaya yönelik olan proje 2012-2017 yılları arasında devam edecek olup “Kanıt temelli politika oluşturmanın güçlendirilmesi”, “Bilgi Paylaşımı ve Farkındalık Artırma” ve “Kadın Kooperatiflerinin Desteklenmesi” olmak üzere 3 bileşenden oluşmaktadır. Proje kapsamında; Kadın girişimciliğinin yaygınlaştırılması ve güçlendirilmesi amacıyla bilinçlendirme ve farkındalık yaratmak, bilgiye ve finansmana kolay erişimin sağlanması, kadınlara daha iyi iş ve meslek olanaklarının sunulmasını sağlayacak politikaların üretilmesi için gerekli bilgi ve verileri sağlamayı ve bunların yaygınlaştırması, kadınların kooperatifçilik marifetiyle örgütlenerek ekonomik ve sosyal olarak güçlenmelerinin sağlanması ve kadın kooperatifçiliğinin yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Proje kapsamında 2014 yılı gelişmeleri aşağıda belirtildiği üzere gerçekleşmiştir.

Kanıtı dayalı politika gelişimine imkan ve bilgi sağlamak için 13 akademik araştırma desteklenmektedir. Araştırmaların 2015 yılı sonuna kadar tamamlanması planlanmaktadır.

Türkiye’de Çocuk Bakım ve Erken Çocukluk Eğitim Hizmetlerinin Arz ve Talebi ile ilgili Araştırma yapılmıştır. Araştırmanın veri toplama ve analiz bölümü tamamlanmış olup, taslak rapor Ekim ayı içinde ilgili taraflar ile paylaşmıştır. Nihai rapor İngilizce olarak hazırlanmış olup, raporun Türkçeye çevrilmesi çalışmalarının 2015 yılı Ocak ayı içerisinde bitirilmesi planlanmaktadır.

Araştırmanın yanında, geliştirilecek modelde kullanılması muhtemel kreş standartların belirlenmesi için gerek ulusal gerekse uluslararası standartlar incelenmektedir. Geliştirilecek model için yasal altyapının oluşturulmasına yönelik bir çalışma yapılacaktır.

Kadın Kooperatiflerinin Desteklenmesi kapsamında Ülkemizde kadın kooperatiflerinin durumu, karşılaştıkları engeller, çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve kadın kooperatiflerine yönelik olarak sunulan fırsatları içeren bir araştırma projesi yürütülmekte olup, proje sonunda oluşturulacak rapor doğrultusunda pilot kooperatiflerin proje kapsamında desteklenmesi öngörülmektedir.

Kadın Girişimciliği alanında yürütülen kapsamlı niceliksel ve niteliksel araştırmalar ile kadın girişimci profilinin, girişimcilik alanında yaşanan sorunların, formel ve informal sektördeki

kadınların gelir ve ücret farklılıklarının incelenmesi, girişimcilik destek programlarının analizi ile kredi kullanma, yatırım yapma, hesap açma gibi konularda erkeklerle olan farklılıkları kıyaslama çalışmaları tamamlanmış olup raporlara nihai halinin verilmesi faaliyetleri sürdürülmektedir. Bununla birlikte, şirketlerdeki erkek/kadın karar vericilerinin ve yöneticilerinin karakteristik özelliklerinin belirlenmesi ve girişimcilik süreçlerinin analizi çalışmaları sürdürülmektedir. Çalışmaların 2015 yılı Mart ayı sonunda tamamlanması ve sonrasında ilgili taraflarla paylaşılması planlanmaktadır

- **İş'te Eşitlik Platformu**

İstanbul'da 4-6 Haziran 2012 tarihinde gerçekleşen Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Avrasya konulu Dünya Ekonomik Forumu kapsamında; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı himayesinde, Sabancı Holding ve Doğu Holding eş-liderliğinde kurulan "Türkiye Cinsiyet Eşitliği Görev Gücü Grubu", Türkiye'nin Ekonomik Katılım ve Fırsatlar alandaki cinsiyet eşitliği uçurumunun önümüzdeki 3 yıl içerisinde %10'a kadar kapatılmasını amaçlamaktadır. Görev Gücü, 15 Ocak 2013 tarihinde yapılan basın lansmanı ile İş'te Eşitlik Platformu'na dönüşmüştür. 2012 yılında 0,414 olan ülkemizdeki Ekonomik Katılım ve Fırsatlar alanındaki cinsiyet eşitliği uçurumu, 2014 yılında 0,453'e ulaşmış olup, ilk iki yıl içinde kapatılması gereken hedefin %9,4'ü gerçekleştirilmiştir.

2013 Nisan ayından itibaren platforma üyelik işlemleri www.isteesitlikplatformu.gov.tr adresinden online olarak gerçekleştirilmektedir. İş'te Eşitlik Platformuna üye olan şirket sayısı Ocak 2015 itibariyle 82'dir.

6 Mart 2014 tarihinde Kayseri'de İş'te Eşitlik Platformunun 2.lansmanı gerçekleştirilerek platformun Anadolu'ya yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Bu bağlamda, Kayseri merkezli 27 şirket, Platforma üyelik bildirgesine imza atmışlardır. 10-21 Mart 2014 tarihleri arasında New York'ta Birleşmiş Milletler 58. Kadının Statüsü Komisyonu (KSK) çalışmaları kapsamında gerçekleştirilen yan etkinlikler çerçevesinde 11 Mart 2014 tarihinde iyi uygulama örneği olarak İş'te Eşitlik Platformu ve bu konuda Türkiye'de yapılan çalışmalar BM üyeleriyle paylaşmıştır. Platforma üye şirketlerce "İşte Eşitlik Bildirgesi" imzalanmış, taraflara "Kurumlar İçinde Cinsiyet Eşitliğinin Tesisi El Kitabı" dağıtılmış ve daha çok şirkete ulaşmak amacıyla ulusal ve uluslararası pek çok toplantıda Platform hakkında bilgilendirmelerde bulunulmuştur.

Haksız tahrikin ancak haksız bir fiil sonucunda meydana gelmesi durumunda uygulanmasına imkan veren bu düzenlemeye göre cinsel saldırıya maruz kalmış kadına karşı babanın veya erkek kardeşin işlemiş olduğu öldürme fiilinde haksız tahrik indirimi yapılamayacaktır. Kanunun 86 ncı maddesinde kasten yaralama suçu düzenlenmiş ve bu suçun üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı işlenmesi suçun nitelikli hali olarak kabul edilmiş ve şikayete tabi bir suç olmaktan çıkarılmıştır. Kanunun 122 nci maddesinde cinsiyet farklılığı nedeniyle ve nefret saikiyle bazı hakların kullanılmasının engellenmesi suç olarak düzenlenmiştir. Kanunun 287 nci maddesinde hukuka aykırı biçimde genital muayene yapılması bağımsız bir suç olarak tanımlanmıştır.

Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık ve Kıyafetine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelikte, 8 Ekim 2013 tarihli Resmi Gazetede yapılan değişikliğiyle kadınların başörtülü olarak kamu kurum ve kuruluşlarında çalışılmasına imkân sağlanmıştır.

55. “4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un 1 inci maddesinde geçen “kusurlu eş” ibaresinin “şiddet uygulayan birey” şeklinde düzeltilmesi; hakimın anılan yasa kapsamında hükmedebileceği tedbirlere ilişkin olarak yasanın 1 inci maddesinin (f) bendinde geçen “ortak konut” ibaresinin yanına “veya şiddete maruz kalan bireyin işyerine gelmemesi”ibaresinin de eklenmesinin, ayrıca 4320 sayılı Kanunun korunma kapsamına mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan eşlerden birinin veya çocuklarının da dahil edilmesinin ve mahkemenin vermiş olduğu tedbir hükmünün infazına ilişkin icra işlemlerinin de harçtan muaf tutulması yönünde yasal düzenleme yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir” önerisinin uygulanmasında Adalet Bakanlığı sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, 14/1/1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 23 üncü maddesiyle 20/3/2012 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

2012 yılında yürürlüğe giren 6284 sayılı Kanun ile 4320 sayılı Kanuna göre daha geniş bir düzenlemeye gidilerek Kanunun kapsamı genişletilmiştir. Buna göre, Kanunun amacı, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek

tarafı ısrarlı takip mağduru kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Böylece, şiddet mağduru tüm kadınlar, çocuklar ve aile bireyleri Kanun kapsamına alınmıştır.

4320 sayılı Kanun'da yer alan “kusurlu eş” ifadesi yerine 6284 sayılı Kanun'da “şiddet uygulayan” ifadesi kullanılmaktadır. Kanunun “Tanımlar” kenar başlıklı 2 nci maddesinde “Şiddet uygulayan: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişileri, ifade eder.” şeklinde bir tanım bulunmakta olup, 5 inci maddede kabul edilen tedbir kararlarının da şiddet uygulayanlarla ilgili olarak verileceği kabul edilmiştir.

Mülga 4320 sayılı Kanunun ilk halinde bulunmayan, kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin, koruma altına alınan kişinin işyerine yaklaşmaması şeklindeki tedbir, 26/4/2007 tarihli ve 5636 sayılı Kanunla anılan Kanunun 1 inci maddesinde yapılmış olan değişiklikle temin edilerek bu yönde verilecek bir kararın ilgilinin işyerini kapsadığı da açıkça düzenlenmiştir. Ayrıca 6284 sayılı Kanunun “Hakim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları” kenar başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde şiddet uygulayanlarla ilgili olarak korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması şeklinde tedbir kararları verilebileceği öngörülmüştür.

5636 sayılı Kanunla 4320 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde yapılmış olan değişiklikle eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kalması durumunda Kanundaki tedbirlere hükmedebileceği düzenlenmiştir. 6284 sayılı Kanunda ise, sadece eş veya aile bireyleri hakkında uygulanabilme gibi bir ayrıma gidilmeden, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin de korunmasına yönelik hükümlere yer verilmiştir.

5636 sayılı Kanunla mülga 4320 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde yapılmış olan değişiklikle anılan Kanun kapsamındaki başvurular ve verilen kararın infazı için yapılan icraî işlemlerin harca tâbi olmaması kuralı benimsenmiştir. Aynı amaca hizmet edecek hatta daha ileri bir hüküm olarak 6284 sayılı Kanunun “ Harçlar ve masraflardan, vergilerden muafiyet ve

davaya katılma” kenar başlıklı 20 nci maddesinin birinci fıkrasında bu Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmayacağı, Kanunun 17 nci maddesi uyarınca yapılan ödemelerin gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtların ise damga vergisinden müstesna olduğu belirtilmiştir.

6284 sayılı Kanunun “Tedbir kararlarına aykırılık” kenar başlıklı 13 üncü maddesinde bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayanın, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre aile mahkemesi hâkiminin kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulacağı düzenlenmiştir.

6284 sayılı Kanunun 4 üncü ve 5 inci maddelerinde aile mahkemesi hâkimi tarafından verilecek önleyici ve koruyucu tedbir kararları gösterilmiş, ayrıca 3 üncü maddede mülkî amire de bir kısım koruyucu tedbirlerin verilmesi yetkisi verilmiş, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirine de barınma yeri sağlanması ve hukuki, sosyal, psikolojik açıdan rehberberlik ve danışmanlık hizmeti vermek şeklindeki tedbirleri alabilme yetkisi tanınmıştır. “Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik” kenar başlıklı 8 inci maddesinde tedbir kararının, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verileceği, tedbir kararlarının en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hakiminden, mülkî amirnden ya da kolluk biriminden talep edilebileceği öngörülmüştür.

6284 sayılı Kanunun “Tedbir Kararının Verilmesi, Tebliği ve Tefhimi” başlıklı 8 inci maddesinin 4 üncü fıkrasında “tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise, sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhal tebliğ edilir” hükmü yer almaktadır. Ayrıca aynı maddenin 5 inci fıkrasında “tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık halinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılr” hükmü düzenlenmiştir.

6284 sayılı Kanunun 8/2 nci maddesine göre “tedbir kararı ilk defasında en çok altı aylığına verilebilir. Ancak, şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hallerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi

üzerine tedbirlerinin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir” hükmü yer almaktadır.

Bununla birlikte İçişleri Bakanlığı’nca 26/03/2014 tarihli emir yazı ile 6284 sayılı Kanun kapsamında, koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması sırasında hazırlanan evrakların standart hale getirilmesi ve mağdurların tahkikat yürüten birimlerde uzun süre bekletilerek ikincil mağduriyet yaşamalarının önlenmesi amacıyla dijital ortamda maktu formlar oluşturulmuş, iş ve işlemlerin standart hale getirilmesi sağlanmıştır. Koruyucu ve Önleyici Tedbir Karar Formu bu formlardan biri olup, şiddet uygulayana tebliğ edilen bu formda, tedbir kararına aykırı davranması halinde hakkında ayrıca yasal işlem yapılacağı ve hakim tarafından zorlama hapsine tabi tutulabileceği ihtarında bulunmaktadır.

56. “Mevcut yasalarımızda halen kadın bedenini kontrol altında tutmayı amaçlayan, kadının insan haklarının ihlaline neden olan hukuki düzenlemeler ivedilikle yapılmalıdır” önerisinin uygulanmasında Adalet Bakanlığı sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, Türkiye’de kadına yönelik politikalarda yaşanan değişimin en önemli yansıması yasal alanda olmuştur. 2000’li yıllarla birlikte başta Anayasa olmak üzere yasalarımızda kadın-erkek eşitliği ilkesi daha da güçlendirilmiştir. Medeni Kanun, İş Kanunu ve Türk Ceza Kanunu gibi temel kanunlarda yapılan eşitlikçi reformlarla, Türkiye’de tüm mevzuat, kadın erkek eşitliği ilkesini gözetin ve kadına yönelik şiddete sıfır tolerans tanıyan bir yapıya kavuşturulmuştur. Kadın hakları konusunda yaşanan ilerlemelerin en önemli yansımasını Anayasa’da yapılan değişiklikler oluşturmaktadır. Türkiye’de kadın-erkek eşitliği ilkesi, Anayasa’nın 2001 yılında yapılan 41 inci maddesi, 2004 yılında yapılan 90 ıncı madde, 2004 ve 2010 yıllarında yapılan 10 uncu maddedeki değişikliklerle güçlendirilmiştir.

Anayasanın 10 uncu maddesine, 2004 yılında yapılan değişiklikle “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür” hükmü 2010 yılında yapılan değişiklikle “Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” hükmü eklenmiştir. 41’inci maddesine 2001 yılında “Aile Türk toplumunun temelidir” ifadesinden sonra gelmek üzere “ve eşler arasında eşitliğe dayanır.” hükmü eklenmiştir. 90’ıncı maddesine 2004 yılında “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla ulusal kanunların aynı konudaki farklı hükümler

içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır” hükmü eklenmiş, bu çerçevede CEDAW Sözleşmesi de ulusal düzenlemeler karşısında üstün konuma getirilmiştir.

6284 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin ikinci fıkrasının (c) alt bendinde şiddet önleme ve izleme merkezlerine, anılan Kanun kapsamına giren şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin; öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunma görevi verilmiştir.

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 108 inci maddesine 6545 sayılı Kanunla eklenen dokuzuncu fıkra ile, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan cinsel saldırı suçundan, 103 üncü maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismarı suçundan, 104 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçundan mahkum olanlar hakkında, cezanın infazı sırasında ve koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içinde tıbbi tedaviye tabi tutulmak, tedavi amaçlı programlara katılma, çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanma gibi tedavi veya yükümlülüklerden birine karar verileceği hükme bağlanmıştır.

01/06/2005 tarihinde yürürlüğe giren 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 75 inci maddesinin dördüncü fıkrasında, cinsel organlar veya anüs bölgesinde yapılan muayenenin de iç beden muayenesi sayılacağı hükme bağlanmıştır. Kanunun 75 inci maddesinin birinci fıkrasında şüpheli veya sanık üzerinde iç beden muayenesi yapılabilmesi için kural olarak hakim veya mahkeme kararı gerektiği, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde bu hususta Cumhuriyet savcısı tarafından da karar verilebileceği ancak bu durumda kararın 24 saat içinde hakim onayına sunulması ve hakim tarafından onaylanması gerektiği hükme bağlanmıştır.

Bununla birlikte anılan Kanunun 76 ncı maddesinin birinci fıkrasında bir suçun mağduru üzerinde iç beden muayenesi yapılması da hakim veya mahkeme kararı, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde bu yönde bir kararın hakim tarafından onaylanmak kaydıyla Cumhuriyet savcısı

tarafından verilebilmesi şartı getirilmiştir. Ancak bu maddenin ikinci fıkrasında mağdurun rızasının bulunması halinde iç beden muayenesi için hakim veya mahkeme kararı aranmayacağı hükme bağlanmıştır.

Kısaca ifade etmek gerekirse, şüpheli, sanık veya mağdur statüsünde bulunan kadın veya erkeğin cinsel organları veya anüs bölgesinde muayene yapılabilmesi hakim kararı veya acele hallerde savcı tarafından verilen kararın hâkim tarafından onaylanması halinde mümkün olabilmektedir. Kadın veya erkek, mağdur statüsünde ise rızasının bulunması halinde hâkim veya mahkeme kararı aranmamaktadır. Ayrıca, aynı Kanununun 77 nci maddesinde kadının muayenesinin, istemi halinde ve olanaklar elverdiğinde bir kadın hekim tarafından yapılması zorunluluğu hükme bağlanmıştır. Öte yandan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 287 nci maddesinde hukuka aykırı biçimde genital muayene yapılması bağımsız bir suç olarak tanımlanmış ve faile üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilmesi öngörülmüştür.

57. “Siyasi Partiler Yasasında kadınların siyasete katılımını destekleyen düzenlemeler yapılmalıdır” önerisinin uygulanmasında Adalet Bakanlığı sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda; siyasal karar alma mekanizmalarına kadınların katılımı demokrasinin en önemli unsurlarından biridir. Siyasal katılımın en temel aracı siyasi partilerdir. Siyasi partilerin genel başkanlık, parti meclisi, yönetim kurulları gibi karar organlarında daha fazla kadının yer alması, parti politikalarının toplumsal cinsiyete duyarlılığının sağlanması ve ulusal ve yerel siyasette kadınların temsilinin artması açısından son derece önemlidir. Bu kapsamda, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 83 üncü maddesinde “siyasal partilerin, herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu prensibine aykırı amaç güdemeyeceği” belirtilerek cinsiyet de dâhil olmak üzere ayrımcılık temelinde parti çalışmaları yapılması engellenmiştir.

58. ““Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü Ayni ve Nakdi Yardım Yönetmeliğinde “sivil toplum kuruluşları tarafından açılmış olan sığınma evlerinde kalan kadınlara kaldıkları süre içinde ayni ve maddi yardım konusunda gerekli düzenlemeler yapılmalıdır” önerisinin uygulanmasında (mülga) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, ASPB tarafından 05/01/2013 tarih ve 28519 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik'in 23 üncü maddesi 5 inci bendinde; “Harçlıklar, belediye, il özel idaresi ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı konukevlerinde kalan kadınlara ve beraberindeki çocuklara ise; Bakanlığa ait konukevlerinde Bakanlık bütçesinden, Belediyelere ait konukevlerinde belediye bütçesinden, İl özel idarelerine ait konukevlerinde il özel idaresi bütçesinden, Sivil toplum kuruluşlarına ait konukevlerinde ise Bakanlık bütçesinden karşılanır.” hükmü yer almaktadır.

Bu hüküm kapsamında KSGM tarafından açılış izni verilen ve talep eden sivil toplum kuruluşlarına bağlı sığınma evlerindeki kadınlara ve beraberindeki çocuklara, ilgili yönetmeliğin 23 üncü maddesinde belirtilen miktarlar üzerinden harçlık verilmektedir. Bahsi geçen yönetmeliğin ilgili maddesinde “6284 sayılı Kanunun 17 inci maddesinde belirtilen orana göre ödeneceği” hükmüne bağlanmıştır. Bu orana göre “günlük net asgari ücret tutarından asgari geçim indirimini de yapıldıktan sonra otuzda birine kadar olan miktar üzerinden yüzde elli azaltılarak” ödeme yapılmaktadır. Bu miktar günlük en fazla 14,31, aylık en fazla 430 TL’ye tekabül etmekte olup “...e kadar” ifadesi kapsamında harçlık miktarı ile ilgili nihai karar, kadının sosyal ve ekonomik durumu değerlendirilip sosyal inceleme raporuna bağlanmak suretiyle belirlenmektedir.

Buna ilaveten kadının beraberindeki her bir çocuğuna da yaş ve eğitim durumuna göre çocuk yuvaları/yetiştirme yurtlarından hizmet alan çocuklara verilen harçlık kadar harçlık ödemesi yapılmaktadır. Bunun yanı sıra kurum hizmetinden yararlanma sürecinden sonra kadının müracaat etmesi durumunda, beraberindeki çocukları için Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri tarafından durumu değerlendirilerek uygun koşulları taşıması halinde Sosyal ve Ekonomik Destek Yönetmeliği kapsamında maddi yardım yapılmaktadır.

Genelge'nin “Töre/Namus Cinayetleri Konusundaki Çözüm Önerilerinin Yaşama Geçirilmesinde Koordineli Çalışması Gereken Kurumlar” ana başlığı altında yer alan;

59. “Sistematik bir zihniyet dönüşümü için ders kitaplarında, günlük konuşmalarda, görsel ve yazılı basında, sinema filmlerinde hatta akademik çalışmalarda, vaaz ve hutbelerde kullanılan geleneksel cinsiyet rol ve kalıplarını erkek egemen zihniyetin hakim olduğu toplumsal yapının yarattığı olumsuzlukları vurgulayan bir söylem geliştirilmelidir”

önerisinin uygulanmasında Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk Dil Kurumu, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Yüksek Öğrenim Kurulu, Diyanet İşleri Başkanlığı sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, yapılan çalışmalar 1, 2, 42, 44, 45, 46 ve 60 ıncı önerilere ilişkin yapılan çalışmalarda belirtilmiştir.

60. “Diyanet İşleri Başkanlığı, töre/namus cinayetlerinin önlenmesi konusunda; toplumu bilinçlendirmek üzere hutbe ve vaazlar vermeli, yazılı ve görsel yayınlar yapmalı ve çeşitli etkinlikler düzenlemelidir. Bu etkinliklerinde Diyanet İşleri Başkanlığı geleneksel cinsiyet rol ve kalıplarını, ataerkil yapının yarattığı olumsuzlukları vurgulayan ahlaki söyleme sahip bir dil kullanmalıdır” önerisinin uygulanmasında Diyanet İşleri Başkanlığı sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, camilerde, kadına yönelik şiddet konusunda erkeklere yönelik zihniyet dönüşümünü sağlayacak eğitim programlarının düzenlenmesi, şiddete uğrayan kadınların başvurabilecekleri, rehberlik ve danışmanlık hizmeti alabilecekleri merkezlerin tanıtımı, kadınlara yönelik bilinç yükseltme ve eğitim çalışmaları konusunda ulusal bir bilgilendirme kampanyasının yürütülmesi gibi faaliyetler Başkanlığın sorumlulukları arasında yer almaktadır. 2006 yılı 4. döneminden itibaren, Aile İçi İletişim, Kadın Hakları, Kız Çocuklarının Eğitimi, Çocuk Hakları, Çocuk İhmali ve İstismarı, Töre ve Namus Cinayetleri, Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet, Aile İçi Şiddet konularında Başkanlık personeli tarafından toplam 11.504 vaaz verilmiş, 658 hutbe okutulmuştur. İslam ve Kadın, Aile İçi Şiddet, Kadın Hakları, Töre ve Namus Cinayetleri, Çocuk Hakları, Kadın Sorunları konularında ise toplam 2198 konferans, panel, seminer türü sosyal ve dini faaliyet gerçekleştirilmiştir.

61. “Töre/namus cinayetleri konusunda Devlet, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler ortak kampanyalar düzenlemelidir. Bu kampanyalarda kadınların yanı sıra erkeklerin de şiddete karşı bilinç yükseltici eğitim almaları sağlanmalıdır. Erkek ve kadınların alternatif davranış biçimleri geliştirmelerine destek veren programlar oluşturulmalı, kendini ifade yollarını bulmak ve iletişim kurma olanaklarını artırmak için sorun çözme tekniklerini anlatan programlar geliştirilmelidir”önerisinin uygulanmasında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

62. “Töre/namus cinayetlerinin önlenmesine yönelik bilgilendirici spot filmlerin üretilerek, görsel medyada sık aralıklarla gösterilmesi sağlanmalıdır” önerisinin uygulanmasında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve (mülga) Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü sorumlu kurum olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda,

63. “Töre ve namus konusunda toplumda yerleşik ön kabullerin veya geleneksel anlayışın tersine çevrilmesi sağlanmalıdır” önerisinin uygulanmasında İlgili Tüm Kamu Kurum ve Kuruluşları sorumlu kurum olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda,

61, 62 ve 63 üncü öneriler kapsamında, yapılan çalışmalar 42, 44, 45 ve 46 ıncı önerilere ilişkin yapılan çalışmalarda belirtilmiştir.

64. “Ülke çapında ilgili tüm sivil ve resmi kuruluşları kapsayacak “2006-2010 Töre/ Namus Cinayetlerinin önlenmesine Yönelik Eylem Planı” hazırlanmalı ve uygulamaları takip edilmelidir” önerisinin uygulanmasında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, töre ve namus cinayetleri özelinde Genel Müdürlük tarafından herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bununla birlikte, kadına yönelik her türlü şiddet eyleminin önlenmesi ve şiddetle mücadele kapsamında -2007-2010 yıllarını kapsayan “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı” ve “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2012-2015)” yürürlüğe girmiştir. Eylem planlarına ilişkin ayrıntılı bilgi 27 ve 28 inci öneriler kapsamında yapılan açıklamalarda yer almaktadır.

65. “Töre/namus cinayetlerinin önlenmesine yönelik olarak yerel düzeyde Valilik, Emniyet, Jandarma, Belediye, Müftülük, Üniversite, sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla komiteler oluşturulmalıdır” önerisinin uygulanmasında Valilikler sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, kadına yönelik hertürlü şiddetin önlenmesi amacıyla illerde koordinasyon çalışmaları yürütülmektedir. Ayrıca yürütülmekte olan “Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi” kapsamında koordinasyon kurullarının güçlendirilmesi ve etkinliğinin artırılması çalışmaları devam etmektedir.

66. “Töre/namus cinayetleri konusunda ulusal düzeyde veriler bulunmamaktadır. Mevcut veriler de sağlıklı ve yeterli değildir. Bu nedenle bu konularla ilgili Bakanlıkların sağlıklı veri oluşturabilmeleri için toplanacak verilere yönelik standart soru formları hazırlanarak sonuçları tek elde (Türkiye İstatistik Kurumu) toplanmalı ve kadına yönelik şiddet konusunda oluşturulacak veriler ulusal veri tabanına entegre edilmelidir” önerisinin uygulanmasında Türkiye İstatistik Kurumu sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

67. “Töre/namus cinayetlerinin nedenlerine, sonuçlarına, maliyetine ve önleme yöntemlerine ilişkin projelerin üretilmesi ve gerçekleştirilmesi yönünde ilgili kuruluşlara destek verilmelidir” önerisinin uygulanmasında (mülga) Devlet Planlama Teşkilatı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (mülga) Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü ile (mülga) Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Genelge'nin “Medya ve Şiddet Konusundaki Çözüm Önerilerinin Yaşama Geçirilmesinde Koordineli Çalışması Gereken Kurumlar” ana başlığı altında yer alan;

“Ülkemizde mevcut medya hukukunun öncelikle 3986 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınlarına İlişkin Kanunun ile bu Kanuna uygun olarak çıkarılan Yönetmeliklerin teknolojik gelişmelere uygun olarak güncelleştirilmesi “cinsiyet ayrımcılığı”, “çocuk istismarı” ve “şiddet” içerikli yayınlara uygulanan müeyyidelerin caydırıcılıktan uzak kaldığı göz önünde bulundurularak yaptırım gücünün artırılmasına ve güncelliklerini yitirmeden uygulanabilmelerine yönelik düzenlemelerin yapılması, uygulanabilir bir mevzuatın yaratılması” önerisinin uygulanmasında TBMM, İlgili Devlet Bakanlığı ve RTÜK sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun 03/03/2011 tarihli ve 27863 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 6112 sayılı Kanunda toplumsal cinsiyet eşitliği konularında aşağıdaki maddeler yeniden düzenlenmiştir. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un “Yayın hizmeti ilkeleri” başlıklı 8 inci maddesinin 1 inci fıkrasında şu ifadeler yer almaktadır:

Yayın hizmetleri;

- (ç) bendi “İnsan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesine aykırı olamaz, kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliğinde ifadeler içeremez.”,
- (e) bendi “İrk, renk, dil, din, tabiiyet, cinsiyet, engellilik, siyasi ve felsefi düşünce, mezhep ve benzeri nedenlerle ayrımcılık yapan ve bireyleri aşağılayan yayınları içeremez ve teşvik edemez.”,
- (f) bendi “Toplumun milli ve manevi değerlerine, genel ahlaka ve ailenin korunması ilkesine aykırı olamaz.”,
- (s) bendi “Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar içeremez.”
- (ş) bendi “Şiddeti özendirici ve kanıksatıcı olamaz”

6112 sayılı Kanunun “Yayın Hizmetlerinde Ticari İletişim” başlıklı 9 uncu maddesinin 6 ncı fıkrasında ise şu ifadeler yer almaktadır:

Ticari iletişim, 8 inci maddede belirlenen esas ve ilkeler saklı kalmak kaydıyla;

- (b) bendi “Cinsiyet, ırk, renk veya etnik köken, tabiiyet, din, felsefi inanç veya siyasi düşünce, engellilik, yaş ve herhangi bir ayrımcılığı içermemek veya teşvik etmemek zorundadır.”
- (d) bendi “Kadınların istismarına yönelik olmamak”.

6112 sayılı Kanun çerçevesinde konuya ilişkin olarak bugüne kadar uygulanan müeyyidelerin listesine aşağıda yer verilmektedir:

6112 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin 1 inci fıkrasının;

- (b) bendinde yer alan, yayın hizmetleri; “İrk, dil, din, cinsiyet, sınıf, bölge ve mezhep farkı gözeterek toplumu kin ve düşmanlığa tahrik edemez veya toplumda nefret duyguları oluşturamaz.” hükmünün ihlal edilmesi nedeniyle iki medya hizmet sağlayıcıya,
- (e) bendinde yer alan, “İrk, renk, dil, din, tabiiyet, cinsiyet, engellilik, siyasi ve felsefi düşünce, mezhep ve benzeri nedenlerle ayrımcılık yapan ve bireyleri aşağılayan yayınları içeremez ve teşvik edemez.” hükmünün ihlal edilmesi nedeniyle beş medya hizmet sağlayıcıya,

– (s) bendinde yer alan, “Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar içeremez.” hükmünün ihlal edilmesi nedeniyle yedi medya hizmet sağlayıcıya,

– (ş) bendinde yer alan, “Şiddeti özendirici ve kanıksatıcı olamaz.” hükmünün ihlal edilmesi nedeniyle onüç medya hizmet sağlayıcıya müeyyide uygulanmıştır.

6112 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin 6 ncı fıkrasının;

– (b) bendinde yer alan “Ticarî iletişim, 8 inci Maddede belirlenen esas ve ilkeler saklı kalmak kaydıyla; “Cinsiyet, ırk, renk veya etnik köken, tabiiyet, din, felsefî inanç veya siyasi düşünce, engellilik, yaş ve herhangi bir ayrımcılığı içermemek veya teşvik etmemek zorundadır.” hükmünün ihlal edilmesi nedeniyle onbeş medya hizmet sağlayıcıya,

– (d) bendinde yer alan “Kadınların istismarına yönelik olmamak” hükmünün ihlal edilmesi nedeniyle iki medya hizmet sağlayıcıya müeyyide uygulanmıştır.

68. “Avrupa Birliği Müktesebatının üstlenilmesine ilişkin (24 Temmuz 2003 tarih ve 25178 Mükerrer sayılı Resmi Gazete) Türkiye Ulusal Programında Kültür ve Görsel İşitsel Politikanın öncelikler bölümünde de yer alan; küçüklerin ve insan onurunun korunmasında güçlü ve etkili bir seviyenin elde edilmesine yönelik ulusal çerçeveleri geliştirerek Avrupa görsel-işitsel ve bilgi hizmetleri endüstrisinin rekabet edebilirliğinin geliştirilmesi hakkındaki 24 Eylül 1998 tarihli Konsey Tavsiye Kararı (31998H0560) Yeni medya hizmetlerinin gelişimi çerçevesinde öz-denetimin rolü hakkındaki 27 Eylül 1999 tarihli Konsey Sonuç Kararı (31999Y 1006(02) ilişkin olarak yayın kuruluşlarının kendi öz-denetim birimlerini kurarak bir an önce kamusal yayıncılığın gereği kendi sorumlu yayıncılık ilkelerini yerleştirmeleri” önerisinin uygulanmasında Yazılı ve Görsel-işitsel Medya Kuruluşları, (Kamu-Özel Ulusal Bölgesel ve Yerel), Yazılı Basın, Bilgi Hizmetleri ve Haber Ajansları sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

69. Yayın planlamasında, yayın genel akışı içinde, yayın içeriğinde, çocuk istismarı ile cinsiyet ayrımı, şiddet, pornografi, kadını küçültücü, incitici ve önyargılı yayınların yapılmaması için yayın kanallarının kendi “ETİK” değerlerini yerleştirmeleri ve yayın kimliğini öne çıkarmalarının sağlanması önerisinin uygulanmasında Yazılı ve Görsel-işitsel Medya Kuruluşları, (Kamu-Özel Ulusal Bölgesel ve Yerel), Yazılı Basın, Bilgi Hizmetleri ve Haber Ajansları sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

70. “Tüm yayın kanallarında, yayın içeriği ve planlamasında; evde ve çalışan kadına yönelik hedef kitlesi belirlenen, kadının toplumsal dönüşümünü sağlayacak, bilgilendirici programların öne çıkarılarak çok sayıda izleyiciye, kadına ulaşması için izlenebilirliği yüksek zaman diliminin belirlenmesi, uygulanması” önerisinin uygulanmasında Yazılı ve Görsel-işitsel Medya Kuruluşları, (Kamu-Özel Ulusal Bölgesel ve Yerel), Yazılı Basın, Bilgi Hizmetleri ve Haber Ajansları sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

71. “Mevcut Yasa kapsamında, televizyonlarda Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yayından kaldırılan programlar yerine şiddete karşı duyarlılığı artırıcı, kaliteli ve olumlu mesajlar veren eğitici ikame programların oluşturulması konusunda çalışmalar yapılması” önerisinin uygulanmasında RTÜK, Görsel Medya Kuruluşları, (Kamu-Özel Ulusal Bölgesel ve Yerel) ve Bilgi Hizmetleri sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, 03/03/2011 tarih ve 27863 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunda, toplumsal cinsiyet eşitliği konularında çeşitli düzenlemelere yer verilmiş söz konusu düzenlemelere aykırı yayınlar hakkında müeyyideler öngörülmüştür. Bunun yanı sıra Kanunun “Yayın hizmeti ilkeleri” başlıklı 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (s) bendi, Yayın hizmetleri; “Toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen, kadınlara yönelik baskıları teşvik eden ve kadını istismar eden programlar içeremez.” şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

RTÜK tarafından broşür ve kamu spotu hazırlanmamakta olup, erken yaşta yapılan ve zorla yapılan evliliklerin önlenmesi amacıyla kamu kurum ve kuruluşları ve STK’ların isteği üzerine kendilerince hazırlanan bilgilendirici ve eğitici kamu spotları niteliğindeki filmler için yayınlanmasında kamu yararı bulunduğu karar ihdas etmektedir. Bu kapsamda, Üst Kurulun 14/01/2015 tarih ve 2015/02 sayılı toplantısında; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından erken yaşta ve zorla yapılan evliliklerin önlenmesi için hazırlanan spot filmin, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan hüküm gereğince “zorunlu yayım” olarak yayın kuruluşlarında yayınlanmasının önerilmesine karar verilmiştir. Bu konuda ilgili kuruluşlar tarafından mevzuata uygun olarak hazırlanacak spot filmlerin Üst Kurula gönderilmesi durumunda gerekli tavsiye kararlarının alınmasına devam edilmektedir.

72. “Başta program yapım ve yöneticileri olmak üzere televizyon programlarının üretiminin her aşamasında yer alan medya çalışanlarının “şiddete” ilişkin duyarlılıklarını arttırıcı “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” eğitimi almalarının sağlanması” önerisinin uygulanmasında Yazılı ve Görsel Medya Kuruluşları (Kamu ve Özel Ulusal, Bölgesel ve Yerel) ve Yayın Kuruluşları, sorumlu kurum olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda,

6112 sayılı Kanun, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin yargı yetkisi altında, her türlü teknik, usul ve araçlarla ve her ne isim altında olursa olsun elektromanyetik dalgalar veya diğer yollarla yapılan radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetleriyle ilgili hususları kapsamaktadır. Üst Kurulca radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetleri için yayın lisansı verilen şirketler bu işlem öncesi her hangi bir eğitime tabi tutulmamakta, genel müdür, sorumlu müdür ve izleyici temsilcisi gibi görevlere atanacak kişi/kişilerin atanma kriterleri getirilmiştir. Ancak Üst Kurulca yayın lisansı verilen veya karasal yayın yapma izni verilen medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara yönelik “Üst Kurul mevzuatı”, “uluslararası mevzuat”, “yayın içeriği”, “yeni teknolojiler”, “medya okuryazarlığı”, “koruyucu sembol sistemi”, vb. farklı konularda eğitimler verilmekte, söz konusu eğitimlerde medya hizmet sağlayıcı kuruluşların temsilcilerine toplumsal cinsiyet eşitliğine hassasiyet gösterilmesi yönünde tavsiyelerde bulunulmaktadır.

KSGM tarafından kadın ve medya konusunda toplumu dönüştürücü çeşitli faaliyetler yürütülmektedir. Bunlar;

- Medya Atölyeleri: Geleceğin medya profesyonelleri olan İletişim Fakültesi öğrencileri ile yerel medya çalışanlarına yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konularında farkındalık kazandırmak amacıyla KSGM tarafından Medya Atölyeleri düzenlenmiştir. Bu kapsamda, 434 öğrenciye ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmaların sağladığı katkıyı tespit etmek amacıyla “Medya Eğitimleri Etki Analizi” çalışması da gerçekleştirilmiştir. Her iki atölye çalışmasının etki analizi sonuçlarına göre atölye çalışmaları ile büyük ölçüde hedeflenen çıktılar sağlanmıştır. Medya profesyonelleri ile geleceğin medya profesyonelleri olan iletişim fakültesi öğrencilerinin, atölye çalışmalarının sonucunda toplumsal cinsiyet farkındalıklarının arttığı bulgulanmıştır. Ayrıca raporda, her iki atölye çalışmasının etkilerinin artırılması, yaygınlaştırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik önerilere de yer verilmiştir.
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Medya Okuryazarlığının Rolü Toplantısı: Medya okuryazarlığı dersinin, medyada cinsiyetçilikle mücadele konusunda barındırdığı

potansiyel konusunda dersi veren öğretmenlere farkındalık kazandırılması amacıyla Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından Ankara’da toplantılar gerçekleştirilmiştir.

73. “İzleyiciye medya karşısında “farkındalık” kazandırılması ve bilinçli izleyiciler (öncelikle ebeveynler) oluşturulması konusunda çalışmalar yapılması ve izleyiciye medya okuryazarlığının kazandırılması için eğitim programlarının düzenlenmesi” önerisinin uygulanmasında RTÜK, Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları,(Kamu-Özel Ulusal Bölgesel ve Yerel), Bilgi Hizmetleri ve Haber Ajansları sorumlu kurum olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda,

Medya okuryazarlığı dersinin, medyada cinsiyetçilikle mücadele konusunda barındırdığı potansiyel konusunda dersi veren öğretmenlere farkındalık kazandırılması amacıyla Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) tarafından Ankara’da toplantılar gerçekleştirilmiştir.

RTÜK ve Milli Eğitim Bakanlığı işbirliği ile hazırlanan Medya Okuryazarlığı Öğretim Programı’nda derste ele alınacak temel konular yanında, “İnsan hakları, sorumluluk, etik, mahremiyet, kişisel güvenlik konularını dikkate alarak etkili ve özgün iletiler oluşturma” konusu da yer almaktadır. Ayrıca öğrencilerin medya çözümleme ve üretimi etkinliklerinde, cinsiyet ayrımcılığı ve kadın-erkek eşitliği gibi güncel konulara öncelik vermeye dikkat etmeleri gerekliliğine dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda cinsiyet ayrımcılığı ve kadın-erkek eşitliği, söz konusu ders işlenirken medya okuryazarlığının çözümleme, değerlendirme ve üretim aşamalarında üzerinde durulan konulardandır.

74. “Ülkemizde medyada karar mekanizmalarında cinsiyetçiliğin ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması” önerisinin uygulanmasında Yazılı ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları (Kamu-Özel Ulusal Bölgesel ve Yerel), Haber Ajansları ve Basın Meslek Örgütleri sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda,6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun ile radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesi ve denetlenmesi görevi Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’na verilmiştir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, programları yayımlandıktan sonra ilgili yasa hükümlerine uygunluk açısından denetlemektedir. Üst Kurulun medyada karar alma süreçlerine doğrudan müdahale yetkisi bulunmamakta olup, konu editoryal bağımsızlık kapsamında değerlendirilmektedir.

75. “Medyanın kadın ve çocuğa yönelik “şiddetin” pekiştirilmesi ve ortadan kaldırılmasına ilişkin etkisini araştıran ve günümüzde büyük eksiklik olan araştırmaların yapılması” önerisinin uygulanmasında RTÜK ve Görsel-İşitsel Medya Kuruluşları (Kamu-Özel Ulusal Bölgesel ve Yerel) sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda, medyanın toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştirme hedefine katkı sağlamak amacıyla TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu tarafından 2011 tarihinde kurulan Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü Konulu Alt Komisyon Haziran 2012’de raporunu tamamlamıştır.

76. “Sivil Toplum Kuruluşlarının “Medya İzleme Grupları” oluşturması ve medyanın günü gününe izlenmesi oto kontrolün sağlanması” önerisinin uygulanmasında basın meslek örgütleri, sivil toplum örgütleri sorumlu kurum olarak belirlenmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM

KOMİSYON TOPLANTI ÖZETLERİ VE ÇALIŞMA ZİYARETİ RAPORLARI

7.1. 14 OCAK 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Komisyon'un çalışma programı taslağının belirlenmesi, çalışma gün ve saatlerimizin kararlaştırılması, Komisyon'da dinlenecek kamu kurumları, STK'lar, sendikalar, meslek örgütleri, üniversiteler ile diğer ilgili kişilerin tespit edilmesi, yurt içi çalışma ziyaretlerinin tarihlerinin belirlenmesi, muhtemel yurt dışı çalışma ziyareti üzerinde bir değerlendirme ve Komisyon'da görevlendirilecek uzman ve danışmanların değerlendirilmesi konuları görüşülmüştür.

Komisyon üyeleri, Komisyon toplantılarına dinlenmek üzere davet edilmesi gereken kişi, kurum ve kuruluşlar ile Komisyonca inceleme ziyareti yapılması gereken yerler hakkında görüşlerini bildirmişlerdir.

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Daha önceki konu ile ilgili yapılmış çalışmalar hakkında bilgilenme yapılması
- Komisyon çalışmalarında daha önce yapılan çalışmalar ile tekrara düşülmemesi
- Şiddete evrensel tanımı dışında özgün bir tanım getirilmesi
- Ülkemizde kadına karşı şiddetin boyutlarının geldiği son noktanın saptanması
- Şiddetin azaltılması ve yok edilmesine dair çözüm önerilerinin tartışılması ve rapora konulması
- Şiddetlerin önlenmesi bakımından aile kurumunu güçlendirme, destekleme ve daha ileriye taşıma konusunda neler yapılabileceğinin öncelikli olarak gündeme alınması
- Toplumun hayata dair bütün alanlarda geliştirdikçe, eğitim seviyesini yükselttikçe, ekonomik düzeylerini yükselttikçe bu süreçlerin de azalacağı,
- Millî Eğitim Bakanlığı tarafından çocukların okul dışında yanlış yerlere gitmelerini önlemek amacı ile ve belirli bir disiplin çerçevesi içerisinde gözlenebilecekleri, dertlerini anlatabilecekleri, sorunlarına çözüm bulabilecekleri öğrenci evleri açılması
- Şiddet söz konusu olduğunda tayin gibi konularda bürokratik engellerin kaldırılması

- STK, karakol gibi kurum ya da kuruluşlara başvuran şiddet mağdurlarının kayıtlarının talep edilmesi
- Komisyonun Birleşmiş Milletler toplantısında temsil edilip, orada konuşma yapıp, çalışma çıktılarının paylaşması ve rapora da bunun bir ek olarak da dâhil edilmesi
- Kadın-erkek ayrımını ortadan kaldırarak şiddete yoğunlaşılması
- Komisyon raporunun uygulanmasını izleyecek sürekli bir komisyonun oluşması
- Dünyada bu konuyla mücadelede eden muhtelif örnekler bakıp kendi kültürümüze, bu ülkenin kendi sosyolojik, ekonomik ve manevi gerçeğine uygun olanların ele alınması
- Şiddetin, kadına karşı şiddetin, aile içi şiddetin devlete ve topluma maliyetinin hesaplanması
- “Tomografi” ve benzer araştırma çalışmalarının yapılması
- Genç erkeklerle çalışmalar yapılması
- 2016 yılının kadın yılı ilan edilmesi üzerine Meclis’e teklif verilmesi

7.2. 21 OCAK 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyesi ve 24. yasama dönemi ve 2. yasama yılında kurulan “Kadına ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddetin İncelenmesi Amacıyla Kurulan Alt Komisyon” Başkanı Ankara Milletvekili Ülker GÜZEL tarafından komisyona, alt komisyonun kuruluş amacı, komisyonda yapılan çalışmalar ve komisyon raporunda yer alan öneriler ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Komisyon üyelerin sorduğu sorulara cevaben;

- Gelişmiş ülkelerde, ekonomik yönden kalkınmış ülkelerde, şiddetin daha fazlaymış gibi görüldüğü, ancak az gelişmiş ülkelerde örf, adet, ekonomik vb. sebepler nedeni ile bildirim olmayabileceği için, konu hakkında kesin bilgi olmadığı,
- Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız arasında kadına şiddetin ne ölçüde olduğuna dair raporda herhangi bir bilginin olmadığı,
- Ülkemizde çok ciddi veri ve taban tespiti yapmalısı gerektiği ve
- Her sene yeni bir şey yapmak yerine bütün kurumlarıyla, bütün mekanizmalarıyla oturmuş bir müesseseyi çalıştırmak gerektiği ifade edilmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürü Gülser USTAĞLU, Bakanlığın kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacı ile yürüttüğü kamu politikası

hakkındaki sunumda, belirlenen politika ile ilgili KSGM'nün bugüne kadar yaptıkları ve bundan sonraki planları, politikanın bütçe boyutu, istatistiki veriler, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin (ŞÖNİM) çalışmaları, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un değerlendirmesi ile kadına yönelik şiddetin sebepleri, aile ve toplum üzerindeki etlikleri ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik çözüm önerileri yer almıştır.

Komisyon üyeleri tarafından sorulan sorulara binaen; 2014 yılında kadına yöneltilen şiddet ile ilgili bir çalışma yapıldığı, sonuçlarının sayısal veri sunulacağı; medyayı bu konuda kullanmada eksik oldukları ancak konuya yönelik eylem planlarının ve uygulamalarının olacağı; şiddetin ülkelerde çok farklı tanımlarının olduğu ancak Bakanlığın, Dünya Sağlık Örgütü'nün ve İstanbul Sözleşmesi'nin tanımları üzerinden hareket ettiği; kadın konuklelerinde ortak dil ve uygulamada eksiklerin olduğu ama buna yönelik standartların olacağı planların da olduğu, bu standartların 2016 yılında tüm kurumlarda uygulanmasının hedeflendiği; şuan ki etki değerlendirmesine bakıldığında buton uygulamasının doğru uygulama olmadığı bunun yerine elektronik takip sisteminin uygulanabileceği; Millî Eğitim Bakanlığı'nın bir Avrupa Birliği projesi kapsamında tüm plan ve politikaları ile kitaplarını toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısıyla gözden geçireceği; 2014 yılında gerçekleştirilen çalışmanın nihai raporunun henüz hazırlanmadığı, bu raporda yapılan anket çalışmalarının nasıl gerçekleştirildiği hususları bildirmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdür Yardımcıları İdris DENİZ ve Mehmet Mustafa NURUAN sunumlarında:

Genel Müdürlüğün 2014-2015 yılı plan ve programları çerçevesinde Genel Müdürlükçe verilen evlilik öncesi aile eğitim programı, bu kapsamda yapılan araştırmalar ve yayınlar, aile kurma ve boşanma süreçlerinde verilen danışmanlık hizmetleri ve kadına yönelik şiddet ile ilgili istatistiki verilere yer vermişlerdir. Sunum sonunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur;

- Mücadelenin yalnızca kadınlar üzerinden değil erkekler üzerinden de, çalışmaların da mağdurlar üzerinden değil failler üzerinden yapılması, farkındalık çalışmalarının da failler üzerinden sürdürülmesi gerektiği,
- Şiddetin ancak toplumun tüm kesimlerinin ortak ve kararlı mücadelesi ve bütüncül akış açısı ile sonlanabileceği, zihniyet dönüşümüne ihtiyaç olduğu

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Özellikle bilişim anlamındaki sosyal paylaşımlar, sosyal birtakım iletişimlerin şiddete etkisinin araştırılması,
- Raporda Acil Eylem Planının yapılmasının önerilmesi,
- Kadına karşı şiddetle mücadele yılı ilan edilmesi,
- Erkeklerin, özellikle genç erkeklerin konunun çözümüne dâhil edilmesi,
- İş i iyi bilen birtakım şirketlere ve sanat insanlarına posterler yaptırıp okullara, üniversitelere, otobüs duraklarına, metrolara vb. yerlere astırılması,
- Anasınıfından itibaren derslerde ve özellikle hukuk fakültelerinde interaktif olarak sınıf içinde ilgili konuların konuşulup tartışılması,
- Kamu spotları yolu ile medyadan yararlanılması,
- Devletin konu ile ilgili film, dizi vs. yapacaklara fon sağlayarak teşvik vermesi,
- Kadın-erkek ayrımının ortadan kaldırılması,
- Bakanlığın adının Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olmasının doğru olmadığı, isminde kadın geçmesi gerektiği,
- Komisyon’un da isminin değişmesi gerektiği, KEFEK değil de “toplumsal cinsiyet eşitsizliği komisyonu” veya buna benzer bir isim olabileceği,
- Türkiye’de bu konuda yapılmış çok ciddi istatistiksel bir çalışma yok. Komisyon’un raporunda bu konunun yer alması,
- “Şiddet nedir?” olgusunun çok iyi işlenmesi gerektiği,
- Çevrilen filmlerin, yazılan kitapların, okullardaki eğitim sisteminin bu tespitlere dokunabilecek noktalarının bir süzgeçten geçirilerek denetlenmesi gerektiği,
- Envanterlerde sadece batının değil, Orta Doğu, Orta Asya, Doğu Blok’u gibi dünyanın geri kalan kısmın da envanterlerine bakılması gerektiği,
- Konun kaynaklarının, insan eliyle değiştirilen kutsalların arındırılması gerektiği, Diyanet İşleri ile entegre ve dini grup ve cemaatlerin önderliğinde çözülmesi gerektiği,
- Mahallede, ilçede, çevrelerde ombudsman oluşturulması, butonlar yerine örnek aile ve kişilerin olması ve “mahallenin namusu” diye bir şey geliştirilmesi,
- Okullardaki kitaplarda çocuklara klasik aile modeli değil, demokratik aile modeli örnekleri sunulması,

- Şiddet uygulayanlara da istatistiki araştırma yapılması gerektiği,
- Statüsü olan kadınların ev hanımları üzerinde şiddet uyguladığı, bunun da kadının kadına şiddeti olduğu, bu sebeple kadınların da eğitilmesi gerektiği,
- Hedeflere ulaşmak için çalışma takvimi yapmanın önemi,
- KSGM'nin daha aktif olması gerektiği, bilinirliğinin az olduğu,
- Ailenin bir bütün olduğu, ev işlerinin de eşit paylaşım ile ortaklaşa yapılması gerektiği, bu işlerin kadının görevi gibi görülmemesi gerektiği

7.3. 22 OCAK 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Komisyonadalet Bakanlığı adına ilk olarak **Kanunlar Genel Müdürlüğü Tetkik Hâkimi Gülşah HACİÖMEROĞLU ATNUR** tarafından kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin Kanunlar Genel Müdürlüğü'nde yapılan mevzuat çalışmaları hakkında bilgi sunulmuştur. Ardından **Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Tetkik Hâkimi Mustafa AYDIN** tarafından ceza infaz kurumlarında gerçekleştirilen bilimsel çalışma verileri, Ceza İnfaz Kurumları'nda ve Denetimli Serbestlik Birimlerinde yürütülen çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir. **Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Eğitim İşleri Daire Başkanlığı Psikoloğu Serap GÖRÜCÜ** Bakanlık'ta yapılan bilimsel çalışmalara desteklerinden bahsedip, gün itibari ile infaz kurumundaki hükümlü ve tutuklu sayılarına ait bilgileri sunmuştur. Hükümlülere yönelik eğitim ve iyileştirme faaliyetleri anlatılmış, BİSİS (Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi) faaliyeti ve kimlere nasıl uygulandığı açıklanmıştır. GÖRÜCÜ tarafından son olarak, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği ve elektronik takip sistemi ile 13 kişinin takip edildiği bilgileri verilmiştir. **Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Konçü GENÇKAYA** tarafından Türkiye'de 2006 – 2013 yılları arasında 4320 ve 6284 Sayılı Kanunlara göre koruma kararı açılan ve karar bağlanan davalara ilişkin istatistiki bilgiler sunulmuş ve yorumlanmıştır. Adalet Bakanlığı adına yapılan son sunumda **Eğitim Dairesi Başkanlığı Tetkik Hakimi Figen BENEK** tarafından 6284 Sayılı Kanun öncesi ve sonrasında (2005-2015 yılları arasında) kadına karşı şiddetin önlemesi, bu konudaki farkındalığın artırılması ve bilgi ve deneyimlerin paylaşılmasını sağlamak amacıyla ilgili ulusal ve uluslararası mevzuatın anlatıldığı, toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı, aile içi şiddetin kapsamı ve boyutları, şiddete uğrayan kadına hizmet sunan kurum ve kuruluşlar hakkında hakim, Cumhuriyet savcısı, sosyal çalışma görevlileri, zabıt katipleri ve yardımcı yargı personeline yönelik düzenlenen eğitim faaliyetleri ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Adalet Bakanlığı

tarafından bundan sonra da ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde, bu konuda eğitim materyalleri ve modülleri oluşturularak eğitim çalışmalarının devam edeceği ifade edilmiştir. 6284 sayılı Yasa’da herhangi bir değişiklik yapılacak ise bunun uygulama sonuçlarının yapılan ve yapılacak istatistiki çalışmaların verileri ile iyi değerlendirilerek yapılması gerektiği; şiddetin sadece adalet değil sosyo-ekonomik boyutunun da olduğu, sadece kadına şiddet konusuna değil, tüm şiddet konulara bütün olarak bakılması gerektiği, olayların adalet sürecine gelmeden yani olaylar olmadan önce çözülmesi gerektiği önerileri sunulmuştur.

Komisyon Üyeleri tarafından sorulan sorular üzerine verilen bazı cevaplar; Mağdura yönelik bilgi toplanmadığı için mağdurun cinsiyeti, şiddetin türü gibi istatistiki verilen bulunmadığı; hâkimlik vasıflarına sahip kişilerin cinsiyetçi davranmayacağı; hâkim ve savcılara bu konuda eğitim verilmesinin önemli olduğu; anayasadan ve hâkimlik vasıflarından dolayı hiçbir hâkimin önce aileyi sonra kadını korumaya yönelik hareket etmeyeceği ve etmemesi gerektiği; veri ambarı çalışması yapıldığı, bu çalışma tamamlanınca istatistiki anlamda daha sağlıklı veriler sunabilecekleri, istatistiki verilerde eksiklikler olduğu bunun sebebinin de bugüne kadar bu verilere ihtiyaç olmayışı, sosyal hizmet uzmanlarının konuya daha çok dâhil edilmesi gerektiği, 6284 maddelerini ihlalden dolayı şuanda cezaevlerinde 77 erkek 1 kadın mahkûm olduğu

Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Daire Başkanı Esra ALATAŞ ve Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Daire Başkanı Fatma ŞAHİN tarafından Komisyon’a; kadına yönelik aile içi şiddet ile mücadele amacıyla hazırlanan eylem planı kapsamında başlatılan “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Programı”, bu program gereği personele verilen eğitimler, sağlık kuruluşlarına başvuran şiddet mağduru kadınlara sunulan sağlık hizmeti ve danışmanlık hizmetleri ile bu kadınlara ait istatistiki veriler hakkında bilgiler sunulmuştur.

Komisyon Üyelerinin yönelttikleri sorulara binaen verilen bazı cevaplar; Cinsel istismar ya da şiddet nedeni ile hastaneye başvuranlara mahremiyet gibi konularda daha hassas davranıldığı, bu konuda görevli personele verilen eğitimler ve prosedürler hakkında bilgiler verildiği; 100 ve üzeri yataklı hastanelerin sosyal hizmet uzmanı kadrosunun olduğu, ÇİM’lerin her ilde olması gerektiği ancak adli tıp uzmanı, çocuk psikiyatristi vb. personel olmayışından ve maddi kaynak darlığından sürecin yavaş ilerlediği, KİM’ler ile ilgili aktif olarak hiçbir şey olmadığı, ÇİM’lerden ayrılan çocuğun takibinin aileler için zorunlu olmadığından dolayı

yapılmadığı; aile hekimlerinin cinsel istismarın tespiti konusunda aktif rol alabileceği, bu çocukların takibinin ASPB üzerinden yapılması önerisi,

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü adına Asayiş Daire Başkanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele Şube Müdürü Tarıkhan ÇETİNER Komisyon'a; Şube Müdürlüğü'nün amacı ve kuruluşu, kolluk yetkileri, kolluk işlemleri, aile içi şiddet ve kadına karşı şiddet olayları kayıt formu, iş ve işlemlerin standart hale getirilmesi, geçici koruma tedbiri, kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belge değişimi, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM), güvenlik butonu pilot uygulaması, konu ile ilgili istatistiki veriler, kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla yürütülen kamu politikasının 2014 ve 2015 yılları için bütçe boyutu ve eğitim çalışmaları hakkında bilgiler ile kadına yönelik şiddetin sebepleri ve bu alanda alınması gereken önlemler hakkında önerilerini sunmuştur. Komisyon'a sunulan öneriler; tüm eğitim seviyelerinde toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı eğitim verilmesi, kadınların güçlendirilmesi, statülerinin artırılması ve kadının iş hayatına katılımının kadına yönelik şiddeti azaltacağı; Kanun ve yönetmeliklerin alt düzenlemelerinde sorunlar olduğu, kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması gerektiği, mağduru koruma yönelik değil, şiddet uygulayana yönelik önleyici tedbirler uygulanması gerektiği örneğinin failin rehabilitesi, evden uzaklaştırılan erkekler için de yer sağlanması gerektiği, elektronik kelepçe sisteminin uygulanabileceği; son yıllarda yapılan düzenlemeler ve eğitim ve bilgilendirme çalışmaları ile bilinç ve farkındalığın arttığı bu sebepten de şiddet konusunda müracaatların arttığı,

İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığına Asayiş Daire Başkanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürü Binbaşı Özlem YILMAZ, jandarma sorumluluk bölgesinde meydana gelen kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet olaylarına yönelik istatistiki veriler sunmuş, bu verilerin değerlendirmesini yapmıştır. Yapılan sunumda, Jandarma Genel Komutanlığı'nın 6284 sayılı Kanun kapsamındaki teşkilatlanması ve personele verilen eğitimler ile bu kapsamda verilen koruyucu ve önleyici tedbir kararlarına ilişkin istatistiki veriler yer almıştır. Sunum konuya ilişkin görüş ve öneriler ile sonlandırılmıştır.

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

– Aile mahkemelerinde her şeyin çok aleni olması özellikle aile mahremiyetini ortadan kaldıracak kadar aleni olmasından dolayı, mağduriyetlerin tam olarak anlatılmadığı bu nedenle,

aile mahkemelerinin özellikle boşanma ve velayet davalarında usulün yeniden değerlendirilmesi gerektiği,

- Şiddete maruz kalanların yaşına ve cinsiyetine ilişkin istatistiki bilgilerin uygulanacak tedbirler açısından önemli olduğu,
- Panik butonu gibi suç işlendikten sonra uygulanacak yöntemler ile ilgili ASPB'nın İçişleri ve Adalet Bakanlığı'ndan yardım alması gerektiği,
- Ailenin korunmasının, şiddetsiz bir şekilde ailenin devamlılığının sağlanmasının önemli hedeflerden biri olması,
- Kadın-erkek statüsünü eşitlemenin kadının aleyhinde bir durum olduğu çünkü kadının donanımları ve değerleri ile erkekten üstün olduğu,
- Kadın- erkek statüsünün eşitlenmesi ile ilgili araştırma yapılması gerektiği,
- Şiddet uygulanmadan önce alınması gereken tedbirlere, cinsel suçların hastalık belirtisi olup olmadığına ve aykırı cinsel tercihler ile ilgili yaşanmış olaylara dair yapılmış bir çalışma ve veri olmayışının eksikliği,
- Aykırı cinsel ilişkilerin önüne eğitim ile geçilebileceği,
- Kadına yönelik şiddetin namus, inanç, gelenek, görenek adı altında yapıldığı bu yüzden Diyanet'e büyük bir görev düştüğü, hurafelerin temizlenmesi gerektiği,
- Çocuğu yetiştirmede önceki nesillerin önemi,
- Erkeğe yönelik kadınların uyguladığı şiddet ile ilgili veri olmaması sorunu,
- 'Namus Cinayeti' kavramı, namus kavramının daha geniş anlamlı olması, toplumda uyandırdığı algı, hem de mağdur ve mağdurun ailesi üzerinde oluşturduğu baskı ve haksız itham yüzünden eleştirildi, kullanılmaması gerektiği savunuldu. Namus cinayeti yerine kiskançlık cinayeti ifadesinin kullanılabilmesi,
- Eğitimin önemi,
- -Aile mahkemelerinde hâkimin kadın olması; -Aile mahkemelerinde bir erkek bir kadın hâkim olması, ya da farklı cinsiyette bir hakim bir ombudsman olması, - Adalet olgusunu kaybetmemiş tek hakim olması,
- Mahkeme süreçlerine dair istatistiki verilen olmaması, kronik hale gelmiş vakaların boşanma süreçlerinin hızlandırılması gerektiği,
- Kişi madde bağımlıysa ve kadına şiddet söz konusu ise, madde bağımlılığı tedavisinin zorunlu olması,

- -Dava sürecinde faillerin psikolojik ve sosyolojik olarak değerlendirmeye alınarak, koruyucu önlemler alınması ve - faillerin psikolojik olarak değerlendirilmesinin yanlış olduğu görüşleri
- Mahkemelerdeki görevlilerin 3 yılda bir psikolojik destek alması,
- Velayet konusunun da şiddete sebep olduğu ve bu konuya yönelik çözümler getirilmesi gerektiği,
- Kadına şiddet ve cinsel istismar konusunda kanına yönelik ayrı bir sağlık birimi kurulması, buralarda görevli kolluk kuvvetleri ve diğer görevlilerin kadın olması,
- Cinsel istismara ya da şiddete uğramış çocuk ve kadınların evlerinden alınırken kolluk kuvveti ya da benzeri görevlilerin kendilerinin ve araçlarının sivil olması,
- Çocukların tek bir çatı altında, uzmanlar eşliğinde bir kez ifade vermesi, bu ifadenin kayıt altına alınıp, sonraki ihtiyaçlarda bu kayıtlardan yararlanılması, bu anlamda ÇİM'lerin desteklenmesi, ÇİM'lerin belirli bölgelerde kurulması ve buraların serbest bölge gibi değerlendirilip, savcılarının bu bölgeden gelen vakaları da almaları, ÇİM'den ayrılan çocukların takip edilmesi gerektiği,
- KİM'ler geliştirilmesi ve yayılması için çalışmalar yapılması,
- Komisyon'un çalışmaları için ayrı bir izleme komisyonu kurulması,
- Sağlık personeline konu ile ilgili eğitim vererek, sağlık merkezlerine gelen çocukların cinsel istismar yönünden de kontrol edilmesi,
- Cinsel istismar konusunda sürecin içinde din psikologlarının da olması gerektiği,
- Evden uzaklaştırılmış erkeklere konut sağlanması,
- Evlilik öncesi eş olma olgusunun okullarda kitaba konulması,
- Mahalle merkezli ombudsmanlar olması,
- Eşlere ve çocuklara iş ve evlerinin dışında gidebilecekleri 3.mekânlar geliştirilmesi,
- Jandarma ve emniyette doldurulan risk analizi formlarının can güvenliği olaylarında daha kapsamlı olması,
- Kolluk ve jandarmada sadece kadına yönelik şiddet ile ilgili birimlerin olması,
- ŞÖNİM'lerde şiddete uğramış kadınların gıda ve sağlık ihtiyacı için ayrı bir bütçe oluşturulması,
- Evlilik öncesi çiftlere eğitim verilmesi,

– Uzaklaştırma yerine kontrollü görüşmenin tartışılabileceği,

7.4. 28 OCAK 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Yapılması planlanan yurt içi inceleme ziyaretlerinin programı ve içerikleri hakkında Komisyon bilgilendirildi. Konu hakkında Komisyon Üyeleri görüş ve önerilerini sundular.

“Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu” Başkanı Aksaray Milletvekili İlknur İNCEÖZ’ün sunumu kadına yönelik şiddet konusunun boyutuna ve önemine ilişkin değerlendirmeler ile başlamış ve sunumunda mevzuata ilişkin değerlendirmeler, 2010 yılında kurulan Alt Komisyon’un faaliyetlerine ilişkin bilgiler, Alt Komisyon tarafından hazırlanan raporda yer alan çözüm önerilerinin daha çok hukuki düzenlemeler ile ilgili olmasının nedenleri, Komisyon’un yönelebileceği konulara dair öneriler, 6284 Sayılı Kanun’un eleştirisi ve konuya yönelik çözüm önerileri yer almıştır. Son olarak, 6284’n uygulamasının takip edilmesi ve denetimlerin yapılması gerektiği, kadına şiddetin toplumumuzun gelenek ve göreneklerinde olmadığı ve dinimizin gereği olmadığı gerçeğinin toplum anlatılması gerektiği, şiddetin bir insan hakkı ihlali olduğu ve bu konularda eğitimin ve medyanın da katkı sunacağı konularına vurgu yapılmıştır. Ayrıca, daha önce veri tutulmadığı, verilerin yeni tutulmaya başlandığı ayrıca yasalardaki değişiklik ile başvuruların da artmış olabileceği bu nedenlerle şiddetin artıp artmadığının şuan için sağlıklı olarak değerlendirilemeyeceği ifade edildi.

Kamu Denetçiliği Kurumu adına Kamu Denetçisi Serpil ÇAKIN sunumunda kadına yönelik şiddet konusunda Kurum’a şikayet iletilmesi durumunda Kurum’un görev, yetki ve sorumlulukları hakkında komisyona bilgi vermiştir. Sunumda Kurum’un bilinirliğinin artırılması için yapılan faaliyetler de anlatılmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı Aile ve Dini Rehberlik Dairesi Başkanı Sedide AKBULUT’un komisyona yaptığı sunumunda; dinin şiddete ve kadına şiddete bakış açısına, dine atfedilen ve hadismiş gibi topluma sunulan yanlış söylemler ile Başkanlığın bu konudaki çalışmalarına, kadına yönelik şiddet konusunda Başkanlık personeline verilen eğitimlere, Aile ve Dini Rehberlik Bürolarının çalışmalarına, 2014 yılında kadına yönelik şiddet konusu ile ilgili gerçekleştirilen faaliyetlere, konuya yönelik diğer kurumlar ile koordineli yapılan çalışmalara, konu ile ilgili basılan kitapçıklar, kitaplar, broşürler, dergiler ve makalelere, vaazlar, hutbeler ve konferanslarda konunun işlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

İnsan Hakları Kurumu adına Uzman Süreyya KAVAKLI, kurumun kısa faaliyet raporunun ardından kadına yönelik şiddetin önlenmesinde kurumun üstlendiği rol, yürüttüğü faaliyetler ve konu hakkındaki görüş ve önerilerini komisyona sunmuşlardır.

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Bazı siyasilere konuşmalarının kadına karşı şiddet içerikli olduğu ve toplumda bir infial yarattığı,
- Kadına karşı şiddet konusunda fetvalarda da olumsuz mesajlar verildiği,
- Konunun çözülmesi için toplumda zihniyet değişikliği yaratılması gerektiği,
- Tüm şiddet ve kadına karşı şiddet verilerin detaylı ve düzgün şekilde kurum ve kuruluşlar tarafından toplanması,
- Medyaya karşı yapılan eleştirilerin düşünme ve bilgi edinme özgürlüğünün önüne geçebileceği, medyanın dünyadaki savaşları ve şiddeti bütün açıklığı ile anlatması gerektiği, ancak kullandığı dili değiştirmesi gerektiği, özetle vakayı söyleyip cezayı teşhir etmesi gerektiği,
- Kurum ve kuruluşlarda kadına karşı mobbingin ayrı bir veri olarak değerlendirilmesi,
- Şiddetin tek taraflı düşünülmemesi gerektiği, kadınların da erkeklere şiddet uygulayabildiği,
- Birçok uydurma hadis olduğu ve bunlarda kadının aşağılandığı ve şiddetin önerildiği, Diyanet’in kendi yayınlarında doğru olmayan bilgiler ve uydurma hadisler olduğu, Diyanet’in bütün kaynakları arıtip durultması gerektiği, .Diyanet’in kurumsal bir dini temsil ettiği ve bu kurumsal dinin dışına çıkmasının zorunlu olduğu, Diyanet’teki özellikle kimi konuşmacıların ya da görevlendirilen imamların, Kur’an kursu hocalarının zihinlerinin hurafeler ile dolu olduğu, bunun için bir kaynak arıtımına gidilmesi gerektiği ve personelinin de eğitilmesi gerektiği,
- Camilerde dinin arındırılmış halinin iyi yetiştirilmiş din görevlileri tarafından anlatılması ile şiddet konusunun büyük oranda çözülebileceği,
- Kur’an-ı Kerim’in Diyanet tarafından ücretsiz dağıtılması,
- Camilerdeki din görevlilerine mahallenin sıkıntılı durumlarında gidebilmesi,
- Diyanetin poster bastırıp cami girişlerine astırması,
- Diyanetin yayınlarında yer alan kadınlara “merhamet” edilmesini isteyen yazılarda, ‘merhamet istemek’ ile kadınların zayıflaştırıldığı, eksik, güçsüz gösterildiği ve cinsiyetçi bir yaklaşım olduğu,

- Dine atfedilen, gerçek, dışı uydurma söylemlerin, hadislerin Diyanet tarafından güçlü bir şekilde yalanlanması,
- Diyanet’in kadına şiddet konusunda televizyonlar için kamu spotu hazırlaması,
- Çiftlere evlilik öncesi eğitim verilmesi,
- İnsan hakları konusunda, kadın konusunun çok yer almadığı bunun bir eksiklik olduğu
- Ülkemizde bulunan bütün inanç grupları, kanaat önderlerinin bu toplumsal şiddet konusunda ya da başka konularda ön çalışmalar yapıp kendilerini müracaat merci hâline koyabilmesi,

7.5. 29 OCAK 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Adalet Bakanlığı Ankara Aile Mahkemesi’nden Hâkim Zeynep ÖKSÜZOĞLU’nun sunumunda şiddetin insanlık suçu olduğu ve kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık yapılması gerektiği savunulmuştur. Şiddetin tanımı yapılmış ve mahkemede gelen bazı davalar üzerinden örnekler verilmiştir. Hâkimlerin tedbir kararlarına ilişkin başvuru ve karar süreçleri anlatılmıştır. Ankara Aile İçi Şiddet Bürosu ve bu büroda çalışan savcılar ve alınan kararlar ile ilgili kısa bir bilgilendirme yapılmıştır. Mülki amir ve hâkim tarafından verilen koruyucu tedbir kararlarının neler olabildiği ve farkları anlatılmıştır. Hâkimler tarafından verilen bazı tedbir kararlarının hayati önem taşıdığı ancak tartışmalı konular olduğu vurgulanmıştır. Bazı kararların kötüye kullanıma açık olduğu örnekler ile anlatılmıştır. Aile konutu şerhi konulması önerilmiştir. Kimlik değiştirme uygulamasında karşılaşılan sorunlar ve kötüye kullanıma ilişkin örnekler anlatılmıştır. Önleyici tedbir kararlarının neler olduğu ve dava örnekleri anlatılmıştır.

6284 sayılı Kanun’un uluslararası literatürün üzerinde iyi bir kanun olduğu belirtilmiştir. Madde, alkol bağımlılığı ya da psikolojik rahatsızlık söz konusu ise uygulanan prosedür anlatılmıştır. Kolluğun karar alması ve hâkimlerin kararı onaylama süreçleri ve bu süreçlerde karşılaşılan sorunlar anlatılmıştır. Çocuk ile ilgili olarak verilen koruma kararları hakkında bilgiler sunulmuştur. Elektronik takip konusu kısaca geçilip, adres ve kimlik gizleme kararları hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Kanununun 8. Maddesine eleştiri yapıp, kötüye kullanılmaya karşı hâkimlerin verecekleri kararlarda delil, belge aranması gerektiği önerilmiştir. Kolluktan gelen tedbir kararının onaylanma süresininin 24 saat olmasından kaynaklanan sorunlar dile getirildi. Tedbir kararlarına itiraz hususu açıklandı. Zorlama hapsi kararının uygulanması, uygulamada birlik olmaması ve uygulamadan kaynaklı sorunlar anlatılmıştır. 6284 sayılı Kanuna

yönelik Adalet Bakanlığı'nın çalışanlarına verdikleri eğitimler, düzenlenen seminerler ve projeler hakkında bilgiler sunulmuştur. Şikâyetten vazgeçme halinde tedbir kararının kaldırılıp kaldırılmama hususunda uygulama farklılıkları ve nedenleri anlatılmıştır. Basının şiddet gören kişiyi ifşaa etmesi konusu eleştirilmiştir.

Komisyon üyeleri tarafından yöneltilen sorulara binaen; Ankara'da yılda bine yakın koruma kararı verildiği, koruma kararlarının uygulanıp uygulanmadığının takibinin yapılamadığı, aile mahkemelerinde sosyal çalışmacı, psikolog ve pedagog bulunduğu ve psikolojik rahatsızlığı olan kişileri bu çalışanlar aracılığı ile tespit edebildikleri bazılarının da hâkimler tarafından tespit edilebilecek kadar açık olduğu, psikolojik sorunlar olduğunda tedavi kararı verebildikleri ancak imkânsızlıklardan dolayı taşranın bu kararı vermekte zorlanabileceği ve bu kararı vermemenin tecrübe de gerektirdiği, kadınların kendilerine şiddet uygulayan eşlerine onlarsız yapamayacaklarını düşündüklerinden geri dönebildikleri, aile içi şiddet mahkemelerinin kurulmasına yönelik görüş farklılıkları olduğu, Ankara'da polislin daha önce 'aile içi konudur' deyip talebi engellediği ancak artık Ankara'daki polislin bu konuyu benimsediği, kimlik değiştirme konusunda mevzuatta eksiklikler olduğu, hangi mevkiye unvanda olursa olsun koruma kararı verebildikleri, istatistiki bilgi tutulmadığı, aile mahkemelerinin basit usul olması gerektiği, şiddet mahkemelerin kurulmasının olumlu olabileceği, hâkimlerin adli kolluğa emir verememesinin büyük bir eksiklik olduğu, tedbir kararlarının işe yaradığı, kadınların artık bilinçlendiği içi şiddetin görünürlüğünün arttığı, verilen eğitimler ve imkânlar sayesinde hâkim ve savcılar arasında konuya ilişkin farkındalığın çok arttığı, talep edilmesi halinde mağdurun yakınlarına da koruma kararı verilebileceği, mağdur koruma kararı talebini geri çekmesi durumunda konuya göre değişik kararlar verebildikleri, 6284 sayılı Kanun gereğince şiddete tanıklık etmiş herkesin konuyla ilgili kolluk kuvvetlerine ihbar ve şikâyetle bulunabileceği, Kanun'a göre öfke kontrolü kararı verilebileceği ancak bunu uygulayacak merkezlerin olmamasının büyük bir sorun olduğu, olayın tekrarının önlenmesi için failin tedavi edilmesinin ve toplama kazandırılmasının (işsizse iş bulunması gibi) da çok önemli olduğu hususları belirtilmiştir.

Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Kurumu Numune Hastanesi Kriz Merkezi'nden Psikolog Ayça BALKANLI, sunumunda kadına yönelik şiddet söz konusu olduğunda kamu hastanelerine bağlı acil servislerde neler yapıldığı hakkında bilgilendirme yapmıştır. Şiddete

maruz kalan kadınların acil servislere gelmesi ya da getirilmesi kısaca anlatılış bu kadınlara öncelik verildiği belirtilmiştir. Hekiminin tedavi süreci kısaca anlatılmıştır. Raporlama, kadınlara doldurtulan formlar, formlarda yöneltilen sorular ve kriz müdahale birimine yönlendirme hakkında bilgiler verilmiştir. Şiddete uğramış kadınlara yapılan bilgilendirmelerin neler olduğu, mağdur takibi ve şiddetin devam etmesi halinde mağduru birimdeki uzmanlar aracılığı ile ASPB’na yönlendirilmesi hakkında bilgiler sunulmuştur.

Komisyon üyeleri tarafından yöneltilen sorulara cevaben; **Sağlık Bakanlığı Kamu Hastaneleri Kurumu Numune Hastanesi Kriz Merkezi’nden Psikolog Ayça BALKANLI** tarafından, formlardan elde edilen bilgilerin halk sağlığına gönderildiği, kadınların formları doldururken korkudan dolayı tedirgin oldukları, istemeyenleri form doldurmak konusunda zorlamadıkları ancak genelde kadınların formu doldurma taraftarı olduğu, şiddet uygulayan ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmadığı, erkeklerin şiddeti uyguladıklarını da tedaviyi de kabul etmedikleri, **Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Ruh Sağlığı Programları Daire Başkanlığı Temsilcisi Cemile ALEMDAR** tarafından, daire’nin veri akışı, kayıtlar ve eğitimlerden sorumlu olduğunu, şuanda elektronik sistemde veri akışında sorunlar olduğu, kamu hastanelerinden düzenli veri alınmadığı, mahkeme kararı ya da ŞÖNİM’den şiddet uygulayana yönelik tedavi isteği olursa tebliğ ettiklerini ama zorlayamadıklarını, eğer kişi tedaviyi almazsa bunu mahkeme ya da ŞÖNİM’e bildirdiklerini, verilerin gizliliğinin esas olduğu, şifresi olmayan hiçbir personelin bilgileri göremediği, verilerde şahsa ait özel bilgilere yer verilmediği, verileri TÜİK ve Sağlık Bakanlığı’nın üst yönetiminin istediği, ünya Sağlık Örgütü tarafından istendiği için belli verilerin bildiriminin zorunlu olduğu, **Doç. Dr. M. Evvah KARAKILIÇ** tarafından, kayıtların tam ve düzgün girilmemesi ile ilgili sorunlar yaşandığı, MEDULA elektronik sisteminde şifre olmadığı için bilgilere herhangi bir sağlık görevlisi tarafından ulaşılabilirdiği ve bilgilerin gizliliğinde sorun yaşandığı dolayısı ile MEDULA sistemine bilgilerin tam olarak girilmediği, gizlilik sorununun bir sistem sorunu değil sosyal bir açık (iş ahlakı) sorunu olduğu yani bilgilere kişiler vasıtası ile ulaşılabilirdiği, eczanelerden de aynı şekilde gizli bilgilere ulaşılabilirdiği, agresifliğin bazı bilim çevrelerinde normal bir tarz olarak tanımlandığı ve tedavi önerilmediği, verilerin eninde sonunda TÜİK’te toplandığı hususları sunulmuştur.

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Ankara Çankaya İlçe Emniyet Amirliği Cebeci Polis Merkezi Emniyet Amiri Nuğman DEMİRDİŞ, sunumunun ilk

bölümünde kolluk uygulamaları ile ilgili olarak; polis merkezine olayların intikal etme şekilleri; resen işlem yapabilme; mağdurun dinlenmesi, tedavisi, raporlamalar, savcılık talimatı, ŞÖNİM'e bildirim, tedbir kararı alma süreçleri; mağdur ve şüpheli için düzenlenen formlar, şiddet görenin konukevi vb. yerleştirilmesinde refakat; alınan tedbir kararının izlenmesinde olması gereken ve uygulanan yöntem; kadına şiddet söz konusu ise doldurulan form ve kayıt sistemi ile buna göre uygulanan risk değerlendirmesi ve alınan tedbir kararları anlatılmıştır. Kolluğun önleyici tedbir kararları alırken süreyi belirleyememesi sorunu ifade edilmiştir. (Ankara Aile Mahkemesi Hâkimi Zeynep ÖKSÜZOĞLU, süre belirlenmesinin mahkeme, hakim yetkisinde olduğu, süreyi kolluğun belirlememesi gerektiğini savunmuştur.) Sunumun ikinci bölümünde ASPİM ve ŞÖNİM'lerde yaşanan sıkıntılara yönelik; ŞÖNİM'den kişiye ilişkin bilgi edinememe, 183 hattının adli vaka olmasa da 155'e yönlendirilmesi, ŞÖNİM'in kolluktan zorunlu olarak doktor raporu ve GBT kaydı istemesi, bazı durumlarda kolluğun mağdur istemese dahi mağduru ŞÖNİM'e götürme zorunluluğu olması ve sistemin işleyememesi sorunları sunulmuştur. Sunumun üçüncü bölümünde ise mevzuat ve Kanun'un uygulamasından kaynaklı sorunları ile ilgili; 'gecikmesinde sakınca bulunan hal kapsamında' kolluğa tanınan yetkiden kaynaklı kolluğun sorumluluk almamak adına yaptığı uygulamalar anlatılmış 'gecikmesi sakıncalı hal' tanımının somutlaştırılması gerektiği önerilmiştir. Evden uzaklaştırılan şiddet uygulayanların gidecek yerlerinin olmamasının şiddeti körüklediği vurgulanmıştır. Kanun'dan kaynaklı uzlaştırmanın yasak olmasının sorunları büyüüttüğü, belirtilmiş, polisin ve jandarmanın değil ancak ŞÖNİM bünyesindeki uzmanların uzlaştırma yapması önerilmiştir. Mağdurların alınan tedbir kararın aykırı davranılmasının cezasının olmaması eleştirilmiştir. Kontrol için mağdurun ikametine polis gönderilmesinin mağduru rahatsız ettiği öne sürülerek elektronik takip sistemlerine geçilmesi gerektiği önerilmiştir. Cumhuriyet başsavcılıklarına direkt müracaatlarda kayıt formlarının doldurulamaması sorunu dile getirilmiştir. Aynı vaka ile ilgili mülkü amir ve mahkemeden farklı tedbir kararları istendiği söylenmiştir. Kayıt formlarındaki mağdura ve şüpheliye yöneltilen sorular ve bu soruların ŞÖNİM'deki uzmanlar değil de kolluk tarafından yöneltilmesi hususları eleştirilmiştir. Bazı durumlarda kolluğun refakat hizmetinin kötüye kullanılabildiği ifade edilmiştir. İl emniyet müdürlüğünde ayrı bir aile içi şiddetle mücadele şube müdürlüğü ya da asayiş şube müdürlükleri bünyesinde aile içi şiddetle mücadele büro amirlikleri kurularak özenle seçilecek personel tarafından bir uzmanlaşmanın sağlanması gerektiği önerilmiştir. Kolluğun sonrasında sorumluluğu olduğu için artık konuya daha önem verdiği ve

eskisi gibi karı koca ilişkisi deyip mağdurları göndermediği belirtilmiştir. 6284 sayılı Kanun ile ilgili kolluğa standart eğitimler verilmesi gerektiği vurgulandı.

İstanbul Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdür Yardımcısı Arzu GÜR, erkek konukevi hakkında bilgilendirme yapmıştır. Konukevlerine şiddet mağduru olan erkeklerin alındığı ifade edilmiştir. Konukevinin açılışı, kapasitesi ve fiziki koşulları hakkında bilgi verilmiştir. Psikolojik ve hukuki destek, mesleki eğitimler, maddi yardım gibi verilen hizmetler ve konuk evinin gizliliği kısaca anlatılmıştır. Konukevinde görevli olan personel hakkında bilgi verilmiştir. Konukevinden açıldığından bugüne kadar 15 kişinin yararlandığı, belirtilmiştir. Kalanların yaşları, gelir durumları, çocukları hakkında istatistiki bilgiler sunulmuştur.

Komisyon üyeleri tarafından yöneltilen sorulara cevaben; Konukevinden açıldığından bugüne kadar 15 kişinin yararlandığı, bunların bazılarının birkaç gün kaldığı, bazılarının 3-6 ay kaldığı şuanda yalnızca 2 kişinin kaldığı belirtilmiş ve konukevine ihtiyaç ile ilgili bir maliyet analizi yapılabileceği belirtilmiştir. Erkeklerin ekonomik gücü olduğundan süreci daha rahat yönetebildikleri, sorunları kendi imkânları ile çözebildikleri ve kadınlar kadar bu evlere ihtiyaç duymadıkları kişisel görüşünü dile getirmiştir. Erkeklerin genelde kan davası vb ciddi risklerden dolayı müracaat ettikleri ifade edilmiştir. Beyanın esas olduğu ve konukevinden çıkarma koşulları anlatıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ŞÖNİM'den Klinik Psikolog Nurdan IRMAK, sunumuna ŞÖNİM'lerin kanuni alt yapısı, Türkiye'de hizmet verdikleri yerler, hizmetleri, hizmet verirken uyguladıkları esaslar hakkında kısaca bilgi vererek başlamıştır. Şiddet mağdurlarının başvuru şekilleri anlatılmıştır. Merkeze ulaşan mağdurlara verilen tedavi, psikolojik destek, güvenlik hizmeti, bilgilendirme ve yönlendirmeler anlatılmıştır. Mağdur kendilerine ulaşmadan önce doldurulan formlar, alınan tedbir kararları ve kendilerine ulaştıktan sonra talep ettikleri tedbir kararları hakkında görüşler sunulmuştur. Avukatlık taleplerinde Gelincik merkezine yönlendirme yaptıkları belirtildi. İŞKUR ile ortak çalışmaları anlatılmıştır. Sağlık desteği konusunda bilgi verilmiştir. Kadınların konukevlerinden ayrıldıktan sonra takip süreci açıklanmıştır. Kendilerine diğer birimlerden iletilen formlar ve risk değerlendirmesi neticesine göre, kendilerine başvuru olmasa dahi ulaştıkları kadınlar ve yaptıkları bilgilendirmeler hakkında bilgi sunulmuştur. Tedbir kararlarının izlenmesi ile ilgili yapılan bilgilendirmeler anlatılmıştır. Eğitim ve farkındalık çalışmaları kısaca

anlatılmıştır. Şiddet uygulayana yönelik öfke kontrolü programı hakkında bilgiler sunulmuştur. İşbirliği yapılan bakanlıklar ve ilgili birimleri hakkında bilgi verilmiştir. İlk kabul birimleri anlatılmış ve önemi vurgulanmıştır. Barına ihtiyacı talebi ile de başvuruların olduğu belirtilmiştir. Alkol ve madde bağımlılarına yönelik tedavi kısaca aktarılmıştır.

Komisyon üyeleri tarafından yöneltilen sorulara cevaben; öfke kontrol programlarına mahkeme kararlarına göre faillerin gönderildiği, diğer başvurular için erkeklerin talebenin olması gerektiği; ŞÖNİM olmayan illerde görevlerin ASPB il müdürlükleri tarafından yürütüldüğü; madde ve alkol bağımlılığı olanları kabul ettikleri ve tedaviye ikna etmeye çalıştıkları, aksi takdirde konukevlerine yerleştiremeyecekleri hakkında bilgilendirme yapıldığı, tedaviyi kabul edenleri tedaviye yönlendirdikleri; ilk kabul birimlerinde kadınların hangi konukevlerine yerleştirileceğinin belirlendiği, 25 tane ilk kabul birimi olduğu; kadınların istihdamı ile ilgili İŞKUR ile çalışıldığı, sosyal sorumluluk olarak şikâyetlerin 183 ya da 155'e yapılabileceği, ilk kabul birimi ve ŞÖNİM'lerin birleştirilmesi konusunun hassas olduğu karar için detaylı düşünülmesi gerektiği, gizlilik kararlarının artık hızlı bir şekilde alınabildiği hususları sunulmuştur.

Ankara 1.Kadın Konukevi Müdürlüğü'nden çocuk gelişimcisi Aydan ÇİLİNGİR sunumda kadın konukevinin tanımı ile başlamıştır. Ankara 1. Kadın Konukevi kuruluşu, fiziksel imkânları ve görevli personeli kapsamında tanıtılmıştır. Konukevinden kimlerin yararlanabildiği açıklanmıştır. Konukevinde sunulan danışmanlık ve yönlendirme, psikolojik, tıbbi, hukuki ve ekonomik destek hizmetleri anlatılmıştır. İş ve meslek edinmeye yönlendirme, sosyal ve kültürel etkinlikler, eğitim ve bilgilendirme çalışmaları ile barınma hizmeti hakkında bilgiler sunulmuştur. Çocuklara özel olarak verilen hizmetler anlatılmıştır. Verilen tüm bu hizmetlerin iş akışı açıklanmıştır. Bağımsız yaşama geçmeye hazır olan kadınlara sunulan destek ve hizmetler aktarılmıştır. 1. Konukevi'ne gelen kadınlara ilişkin istatistiki bilgiler sunulmuştur.

Ankara Barosu Gelincik Merkezi Temsilcisi Avukat Ülkeran ÖZBEY İLHAN'ın sunumda Gelincik Merkezini tanıtılmıştır. Merkezde gönüllü hizmet veren avukatlardan, 444 43 06 numaralı telefondan ve telefona avukatların cevap vermesinden, 7/24 hizmet verildiğinden, gönüllü avukat atamalarından bahsedilmiştir. Gelen başvurulara göre yapılan işlemler anlatılmıştır. Adalet Bakanlığı'nın fonundan desteklendikleri ancak bunun çok yetersiz olduğu belirtilmiştir. Başvurulara ve avukat atamalarına ilişkin sayılar bilgiler sunulmuştur. Ankara

dışından gelen başvurular hakkında bilgi verilmiştir. Hangi durumlarda başvuranın maddi durumuna bakılıp bakılmadığı açıklanmıştır. ŞÖNİM'den gelen kadınların koruma kararı olup olmadığı konusunda bilgilendirilmedikleri hususu eleştirilmiş ve ŞÖNİM'lerde karar alınmadan kendilerine gönderilmesi önerilmiştir. Süreci aynı avukatın takip etmesinin önemli olduğu ve Merkez'de de bu şekilde yapıldığı ifade edilmiştir. Adliye tevzi bürolarında gizlilik konusunda ihlaller olabildiği vurgulanmıştır. Şiddet uygulayanın tedaviye zorlanamamasının büyük bir sorun olduğu belirtilmiştir. MEB'in sisteminde gizlilikler ile ilgili sorunlar olduğu söylenip e-okul sisteminde gizlilik olması gerektiği önerilmiştir. Kimlik bilgilerinin gizli tutulmasının süresiz olması gerektiği ifade edilmiştir. Talebinden vazgeçenlerin hem yeniden şiddet görüp tekrar başvurduğu hem de Merkezin bütçesi açısından sorun oluşturduğu belirtildi. Zorlama hapsine itirazın mümkün olmaması Anayasa'ya da aykırı olması gerekçesi ile eleştirildi. Adli raporlarının çok basit şeylerden de verilebildiği, failerin de bu durumu kullandığı dolayısı ile bu raporların hâkimler tarafından bu kadar ön planda tutulmaması gerektiği savunulmuştur. Koruma kararlarının süresi bir gün dahi geçse mahkemenin dosyadan el çektiği dolayısı ile bunun da yeniden süre ve bütçe sıkıntısı yarattığı. Son olarak; 6284 sayılı Kanun'un yukarıda sayılan eksiklikler dışında mükemmele yakın bir Kanun olduğu ancak uygulamada sıkıntılar olduğu, kadının evine geri dönmesinin sebebinin öğrenilmiş çaresizlikten kaynaklı olduğu, delil aranmaksızın zorlama hapsi uygulamasının yanlış olduğu (zorlama hapsi ile ilgili yönetmelikte düzenleme olduğu ifade edilmiştir), erkek tarafından itirazın duruşmalı yapılması gerektiği ve karar süresinin uzatılması gerektiği, sığınma evi sayılarının yetersiz olduğu, sığınma evlerinin koşullarının iyileştirilmesi gerektiği hususları dile getirilmiştir.

Mamak Belediyesi Kadın Danışma Merkezi'nden Sosyal Hizmet Uzmanı Hilal GÜRPINAR'ın sunumunda Merkez'in Bakanlık denetiminde olduğu ancak içişlerin ve ekonomik desteğin belediye tarafından yürütüldüğü belirtilmiştir. Merkezin personel ve kapasite eksiğinden bahsedilmiştir. Merkezden yararlanalar hakkında sayısal bilgiler sunulmuştur. Kadınların merkeze kabul ve giriş aşamaları bu sırada yapılan bilgilendirmeler anlatılmıştır. İlk müdahale odası ve kadınların yerleştirilmeleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Şiddetin tanımını yapılmış ve kadınların bu konuda bilgilendirilmesi için yapılan farkındalık çalışmalarından bahsedilmiştir. Güvenlik, danışmanlık, tıbbi ve ekonomik destek, mesleki eğitim kursları gibi verilen hizmetler açıklanmıştır. Kurumun bağışlar ile ayakta durduğu vurgulanmıştır. İŞKUR'un şiddet gören kadınlara vasıfsız işler bulduğu belirtilmiş bunun yerine

belediyenin çalıştığı firmalardan yararlanıldığı ifade edilmiştir. Sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler kısaca anlatılmış, halk eğitim ile ortak çalışma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Öneri olarak, devletin şiddet gören kadınlara tazminat/destek vermesi, KOSGEB tarzı projeler ile kadınların desteklenmesi, görsel ve yazılı basın şiddete dair ithamlardan kurtarılması, toplumun şiddet algısının mağdur kadın üzerinden oluşturulmasına engel olunması gerektiği, aile danışmanlığı hizmeti verilmesi, bazı boşanma davalarının tek celsede olması, belediyelerin konukevi açma görevlerinin denetlenmesi, TOKİ'nin 1+1 evlerinden şiddet gören ve maddi surumu yetersiz kadınların duruma göre süresiz ya da belirli süreli olarak faydalanması gerektiği hususları dile getirilmiş diğer öneriler yazılı olarak sunulmuştur.

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Medyanın konuya yönelik dilinin değişmesi gerektiği,
- Şiddet konusuna bakan aile mahkemelerinin ayrılması gerektiği,
- Mevzuattaki boşlukların uygulamada hâkimlerin karar alması sırasında sorunlar yarattığı,
- Tank koruma programının sahipsiz olduğu, kimin yapacağı nasıl uygulanacağı konusunda mevzuattan kaynaklı sıkıntılar olduğu,
- Koruma için gelen polisin ücretinin mağdurdan istendiği,
- STK hüviyetinde, Türkiye’de ve dünyada konu ile ilgilenen özellikle de medeniyet değerlerinden bir hamuru oluşturacak bir ekip, toplumdaki negatif olaylar olmadan önce tedbirleri geliştirecek ve uygulamaya sokacak. Böyle bir ekibin mahalle, belediye ve şehirlerde yaygın hale getirilmesi, böylece mahallerde olumsuz şeylerin önlenebileceği,
- Ailelerin sosyal olgular ile ilgili eğitilmesi gerektiği (gelinlikle çıktın evden kefenle girersin gibi olumsuz örneklerle karşı)
- Genç erkekler ve yetiştirilmeleri konusunda farkındalık çalışmaları yapılması gerektiği,
- Tedbir kararı konusundaki mevzuattan kaynaklı aksaklıkların yeniden ele alınması gerektiği,
- Aile İç Şiddet İnfaz Kurumu’nun Türkiye’ye genellenebilecek bir model haline dönüştürülmesi,
- Tedbir kararlarının ne kadar vakayı önlediğine dair saha çalışması yapılmasının faydalı olacağı,

- Mahallenin bir birine yardım etmesinin destek olmasının iyi bir şey olduğu ancak mahallenin bir otorite olduğu, mahalle baskısı kalkınca bireyinde özgürlük kazandığı, ‘töre/namus cinayetlerinin’ de mahalle baskısından kaynaklı olabildiği,
- Mahallenin herhangi bir şiddete tanıklık etmesi durumunda 6284 sayılı Kanun’dan doğan sorumluluğunu yerine getirerek konuya müdahil olması gerektiği, Devletin de buna göre önlemleri alması gerektiği,
- Eğitim ve kamu spotları ile kadına karşı şiddetin ‘ailenin iç meselesi, aile içi mesele’ olmadığı, toplumun sorumluluğunun topluma öğretilmesi gerektiği, devletin ve toplumun konuya ilişkin sorumlulukları olduğu,
- ‘Mahalle namusu’ kavramının kullanılmasının doğru olmadığı, namus kavramının herkese göre değişebileceği ve birçok kadının bu nedenle öldürüldüğü,
- Mahallenin namusu kavramındaki namusun cinsellikle ilgili olmadığı, örneğin yetim çocuğun başını okşamak ya da aç birine yardım etmek gibi kavramlara karşılık geldiği,
- Bu sosyal konunun çözülmesi için cami okul, mahalle, adliye vb. tüm üçüncü mekânların devreye sokulması gerektiği,
- Mahkeme kararlarının takip ve kontrol edilmesi gerektiği, bu takibin hangi bakanlık ve kimler tarafından yapılmasının belirlenmesi gerektiği,
- Kadına yönelik şiddete yönelik kurumların tuttuğu istatistiki bilgilerin internette herkes tarafından ulaşılabilir olması gerektiği,
- Şiddet uygulayanın tedavi görmesi gerektiği,
- Vakalar meydana geldikten sonra vakaların meydana geldiği ortamlarda Sağlık Bakanlığı tarafından tarama yapılması, son durumun ne olduğu ve alınacak tedbirlerin belirlenmesi gerektiği,
- Sağlık sisteminde doldurulan formların güvenliği ile ilgili sorunların çözülmesi gerektiği,
- Her kurumun verilerinin toplandığı bir veri toplama merkezi oluşturulması, burada verilerin gizlilik esasına göre toplanması,
- Bakanlıkların en üst kuruluşlarına dahi kişi bilgilerinin verilmemesi gerektiği, yalnızca verilerin istatistiki olarak verilmesi gerektiği,
- Bazı yerlerde kolluğun bu iş ‘karı-koca’ meselesidir deyip işi ciddiye almadığı,
- Erkek konukevlerine müracaatın çok az olmasından dolayı bu evlere ihtiyaç olmadığı,

- Şiddete uğrayan kadının 12 yaşından büyük erkek çocuğu varsa çocuğun konukevine kabul edilmeyerek yurda gönderilmesinin büyük bir sorun olduğu,
- Yerel yönetimlere konukevi açmaları ile ilgili çağrı yapılması
- Özel sektörün şiddet gören kadınlar ile ilgili bir istihdam kotasının olabileceği, bu konuda teşvikler olabileceği, - bu durumunun istismar edilebileceği,

7.6. 05 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) Hukuk Komisyonu Başkanı Avukat Betül ALTINSOY YANILMAZ Komisyon'a sunumuna kısaca derneğin tanıtımı ve derneğin yaptığı faaliyetler hakkında bilgi sunarak başladı. Derneğin uygulamaya yönelik önerileri; tedbir kararlarının sadece mağduru korumaya değil, faili cezalandırmaya ve rehabilitesine de yönelik olması, koruma tedbiri verilmesi aşamasında işlenen suçlarda, failer için denetimli serbestlik, cezanın paraya çevrilmesi ya da ertelenmesi gibi uygulamaların kaldırılması, konuya ilişkin psikolog, sosyolog, sosyal araştırmacı gibi uzmanların da çalıştığı, hukuki ve caza yargılamasının birlikte yapıldığı ayrı 'şiddet mahkemeleri' açılması ve olaya ve kişiye göre tedbir kararlarının verilmesi, şiddetin adli bir vaka olmadığı toplumsal bir sorun olduğu, bunun için konuya ilişkin her kurumun sorumluluklarını yerine getirmesi ve bu yönde politikalar geliştirilmesi, konuyla görevli kamu görevlilerine görevlerine ilişkin mesleki eğitim verilmesi, şiddet mağdurlarının müracaat ettikleri her kurumda STK'lardan da destek alınarak hukuki ve psiko-sosyal desteğin sağlanabileceği alt birimler oluşturulması, mağdurlara yönelik aksiyonların eylem planı şeklinde olması ve bağlayıcı ve denetlenebilir olması gerektiği, ALO 183 hattının şiddet mağdurlarına özgü olmamasının sorun olduğu ve hatta farklı dillerde de hizmet verilmesi gerektiği, kamu kurumlarında aile terapisi uygulayabilecek birimlerin kurulması gerektiği şeklindedir. Mevzuata yönelik öneriler ile ilgili; 'tek taraflı ısrarlı takip' ifadesinden 'tek taraflı' ibaresinin çıkartılması ve ısrarlı takibin ceza kanunda suç olarak tanımlanması, 6284 Sayılı Kanun'da destekleyici tedbir olarak kreşleri ile ilgili yalnızca asgari ücretin sınırlandırıcı olması, diğer sınırlandırıcı hükümlerin kaldırılması, İstanbul Sözleşmesi ile 6284 Sayılı Kanun'un 6. Maddesinin çeliştiği ve koruma tedbirleri sırasında denetimli serbestlik vb. başvuruların engellenmesi gerektiği, yine İstanbul Sözleşmesi'nden dolayı 6284'te uzlaştırma ya da arabuluculuk önerilmeyeceği hükmünün ayrıca bulunması gerektiği, sözde "namus saiki"nin kasten öldürme suçunda ve kasten yaralamada ağırlaştırıcı hâl olarak düzenlenmesi, ısrarlı takibin suç olarak düzenlenmesi,

mevzuatta belediyelerin konuk evi açar yerine açmak zorundadır şekilde düzenleme yapılması ve konukevi açmayan belediyelere yaptım uygulanması gerektiği, bu konuda 50.000 olan nüfusun 100.000'e çıkarılmasının gerileme olduğu, ceza kanunda kadına ve çocuğa yönelik şiddetin ayrı kanunlarının olması gerektiği sunulmuştur. ŞÖNİM'ler ile ilgili; ŞÖNİM'lerin lokasyonlarının ulaşımına uygun olması, buralarda uzman çalıştırılması ve kurulma hedefleri olan 'tek kapı' sisteminin hayata geçmesi, personeline mesleki eğitim verilmesi ve psiko-sosyal desteğin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Son olarak kadın ve erkeğin insanlık onurunda birleşmesi, eşitliğin ve adaletin inşası ile şiddet ile mücadele edilebileceği vurgulanmıştır.

Komisyon üyeleri tarafından sorulan sorular doğrultusunda özetle aşağıdaki bilgi, görüş ve öneriler sunulmuştur; her ekonomik düzeyden kadının şiddet görebildiği, ekonomik düzeyi yüksek olanların genellikle sözlü ya da psikolojik şiddete maruz kaldığı, şiddet ve toplumsal cinsiyet rolleri hakkında çocukluktan itibaren eğitim verilmesi gerektiği, kadına yönelik mobingin çok fazla olduğu, kadınların koruma mekanizmalarını çok fazlama bilmedikleri, 6284'ten değil uygulanmasından dolayı sorunlar yaşandığı, eşler arasındaki iletişimsizliğin büyük bir sorun olduğu, şiddet faillerinin kadın da olabildiği, psikolojik ve ekonomik şiddetin de çok yoğun olduğu bunun için kadının statüsünün geliştirilmesi ve kadınların karar mercilerinde görev almasının çözüm için önemli olduğu, konukevlerinden sonra çok az sayıda kadının arkadaşlarıyla ortak evce çıkma, yeni bir hayat kurma cesareti gösterebildiği bunun da süreç boyunca desteklerden uzak kalan kadının yalnızlaştırılması ile ilgili de olduğu, birey odaklı çözümlerle yaklaşılması gerektiği, rehabilitasyonun zorunlu olmasının rehabilitasyonun doğasına ters olduğu, sonuç alınması için hastanın da iştirakinin ve isteğinin şart olduğu, alkol ve madde bağımlılığının önemli bir sorun olduğu, toplumsal baskının şiddet ile mücadelede önemli bir rolü olduğu düşüncesinde oldukları, adaletin eşitlikten daha üst bir kavram olduğu düşüncesi ile "toplumsal cinsiyet adaletini" savundukları

Boşanmış Mağdur Babalar Derneği Başkanı Muhammet ÖZEN ve Eş Başkan Mustafa Murat ERCAN, sunumlarına derneğin kurulma amacı ve tanıtımı ile başladılar. Adalet Bakanlığı'na sunulan çalışmalarından bahsedildi. Katıldıkları konferans ve seminerler ile yapılan kampanyalar anlatıldı. Elleri silahları olan ve karısını vurma peşinde olan mağdur babaların telefon ile dernekten yarım istediği ve derneğin bu babalara hukuki ve psikolojik olarak yardım edip ellerinden silahları aldığı ifade edildi. Mağdur babalara ekonomik, çocukları görme

konusunda da duysal şiddet uygulandığı, çocuklara ebeveynlerin yabancılaştırıldığı, çiftler boşandıktan sonra çocukların babaya gösterilmesi ile ilgili çocukların duygusal olarak istismar edildiği, ekonomik sıkıntılar sebebiyle nafakasını ödeyemeyen, icra parası yüzünden hırsızlık yapan babaların hapse düştükleri, babaların boşandıktan sonra çocuklarını icra ile görmek istemedikleri bunun çocuk ticareti olduğu, çocukların icra arabasında beyaz eşya vb. eşyalarda taşındığı bunun çocuk ve babalar için travma olduğu, 6284 Sayılı Yasa'dan dolayı daha çok kadının öldürüleceği, bu yasanın erkekleri ekonomik, duygusal ve psikolojik olarak istismar ettiği, yasanın 8.3.b maddesinin (delil ve belge aranmadan) yanlış olduğu, bu maddenin erkekleri ve çocukları mağdur ettiği, evden uzaklaştırılan erkeğin evin giderlerini ödemesinin de ekonomik şiddet olduğu, mahkeme tebliğlerinin erkeklerin uzaklaştırıldığı evin adresine gönderilmesinin de ayrı bir mağduriyet yarattığı, uzaklaştırma kararlarında erkeğin işyerinin konutuna yakın olması durumunda erkeğin işine gidemediği, bu durumda nafakasını da ödeyemediği, karar olmasına rağmen çocukların babalara gösterilmediği, ASPB'daki pedagogların vasıfsız olduğu, çocuk bakım evlerinde hapisane düzeni olduğu ve çocukların ve babaların bu düzenden dolayı mağduriyet yaşadığı, babaların asılsız olarak cinsel istismar ile suçlanarak yıllarca mağdur edildiği, çocuklarını yıllarca göremediği ve dava sonucunda karşı tarafın Anayasal hakkını kullanmış olması gerekçesi ile iftira suçundan dava açamadıkları, UNFPA'nın kadın derneklerine para yatırmasının sorun olduğu, görüş ve sorunları dile getirilmiştir. Çözüm olarak; ömür boyu nafakanın kaldırılması, nafakanın miktarının devlet tarafından belirlenmesi gerektiği, babaların çocuklarını görmesinin icra yolu ile olmaması, bu konulardan dolayı ebeveynlerin hapse atılmaması, çocuk iki defa gösterilmezse velayetin alınmasına gidilmesi, çocuklar ile ebeveynlerin bağlarını koparmayan çözümler olması gerektiği, velayet durumunda çocukların evlerinden değil okullarından rehber öğretmenleri eşlinde teslim alınması, aile kanunu çıkarılması, ataerkil yapısı olan bir devlette devletin ailenin reisinin sözünü dinlemesi, zinanın suç olması, nafakanın miktarının TÜİK tarafından belirlenmesi, nafaka, malların bölüşülmesi ve avukatlara para verilmemesi konuları için uzlaştırıcı kurum olması gerektiği hususları sunulmuştur.

Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu Başkanı Canan GÜLLÜ'nün sunumunda, İstanbul Sözleşmesi'nin ve 6284'ün ve ilgili diğer mevzuatların uygulanması gerektiği belirtildi. Hürriyet Aile İçi Şiddet Hattına gelen telefonlardan ve 2014 yılında ASPB ve Hacettepe Üniversitesi ile yapılan çalışmadan elde edilen istatistiki veriler sunulmuş ve yorumlanmıştır. Alo 183 hattının hizmet sunmadığı, kadınların şiddete maruz kaldıklarında nereye başvurmaları

gerektiğini bilmedikleri, erken evliliklerde şiddetin daha da arttığı, cinsel istismardan dolayı çocuk yaşta anne olanların ellerinden çocuklarının alınıp çocuk bakım evlerine yerleştirilmesinin de şiddet olduğu, ısrarlı takibin sıklıkla karşılaşılan bir şiddet türü olduğu, medyada mağdurun ifşaa edildiği ama suçlunun cezasına yönelik haber dahi yapılmadığı, kadınların işsizlik sorunu olduğu, sığınma evlerinden ayrıldıktan sonra evsiz ve işsiz kaldıkları, kadın derneklerinde erkek üye ve çalışanların da olduğu ve öncelik kadınlara verilmek kaydı ile sorunları yüzünden dernekten yardım isteyen erkeklere de yardım edildiği, kadın dernekleri tarafından kadınların erkeklere karşı kışkırtıldığının doğru olmadığı, koruma kararlarının personel yetersizliğinden dolayı uygulanmadığı hususları ifade edildi. İstanbul Sözleşmesi gereği, MEB'nin müfredatına Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin dâhil edilmesi, çalışmalara sahada deneyimi olan STK'ların dâhil edilmesi gerektiği, ulusal ve uluslar arası sözleşmelerin uygulanması, 6284 sayılı Yasa'nın yönetmeliğinin çıkması, erken evlilik konusunun üzerinde durulması, ceza yasasında ensestini tanımlanması gerektiği, cinsel istismara uğramış çocuklar için sığınma evlerinde ayrı bölümler olması ve bu mağdurlara psikolog vb. profesyonel desteklerin sunulması, şiddet cinayetlerinde ceza indiriminin kaldırılması, medyada konuyla ilgili algı yönetimi yapılması, sığınma evlerinin sayılarının artırılması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin toplumsal cinsiyet adaletine dönmemesi, taraflara öke kontrolü, rehabilitasyon gibi eğitimlerin verilmesi, İstanbul Sözleşmesi gereği devletin STK'lara maddi destek sağlaması, şiddet söz konusu olduğunda arabuluculuk yapılmaması gerektiği öneri olarak sunuldu.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu Genel Temsilcisi Gülsüm ÖNAL sunumuna kadınların öldürülmesinin gerekçesi olamayacağı, bunun lanetlenmesi gerektiğini belirterek başladı. Aljazeera Turk'ün hazırladığı ASPB'nin istatistiki verilerinden oluşan bir infograik sunuldu ve bu verilere göre mağdurların %92'sinin hiçbir yere başvurmadağı, ifade edildi. 2008-2014 yılları arası kadın cinayetleri istatistikleri, 2014 yılında kadın cinayetlerinin illere göre dağılımı, kadın cinayetlerinde öne sürülen nedenler ve kadın cinayetlerinde failleri hakkında istatistiki bilgiler sunuldu. Bazı davalar ile ilgili bilgiler aktarıldı. Şiddetinin sonuçlarının ömür notu sürdüğü dolayısı ile bunun anlık bir mesel olmadığı, hem kadın cinayetlerinin hem de görünürlüğünün arttığı, kadın ölümlerinin erkek ölümlerinden çok yüksek oranda arttığı, bakanlıklardan verilerin istendiği ancak sağlıklı ulaşılmadağı, kadınların boşanma ile ilgili haklarını aradıklarında şiddet ile karşılaştıkları, ataerkil ve egemen sistemin şiddetin sebebi olduğu, kadınların haklarını aramalarına erkeklerin ayak dirediği, ataerkil sistemden

dolayı konunun aslında organize olduğu, sistem içinde kadının işine gitmesinden dolayı kendini kötü hissetmesi gibi içselleşme ya da dünyada da şiddet çok diyerek dışsallaşma şiddetin normalleştirildiği, son dönemlerde davalara müdahil olma taleplerinin reddedildiği, çözümde siyasi tutumun ve iradenin çok önemli olduğu, idamın insan haklarına aykırı bir düzenleme olduğu için ceza olarak istenmediği, kadının görünmez kılınarak ailenin korunamaması gerektiği hususları dile getirildi. Silah alımı ve ruhsata yönelik çözümler getirilmesi, aşk, kıskançlık, tutku ya da namus cinayetleri kavramlarının kullanılmaması, kadın cinayeti denmesi, davalara ASPD'den yetkililerin katılması, cinsiyetçi karşıtı eğitimlerin verilmesi, cezaların caydırıcı olması gerektiği, kadın cinayetlerinin nitelikli halden sayılması, işkenceye sıfır tolerans gibi kadına şiddete de sıfır tolerans gösterilmesi, Cumhurbaşkanı ve tüm siyasi liderlerin 'cinayet işleyen erkeği kınıyoruz' diyerek açıklama yapmaları, 6284'ün tam olarak uygulanması, kadın bakanlığı kurulması, cinsiyet ve cinsel yönelim eşitliğini esas alan yeni bir anayasa oluşturulması gerektiği önerileri sunuldu.

Türkiye Kadın Muhtarlar Derneği Başkanı Serpil ERENOĞLU ve Genel Sekreteri Hale EKMEKÇİ EMRE'nin sunumlarında dernek tanıtılmış, derneğin kuruluş amacı açıklanmıştır. Siyasi parti liderleri, bakanlar, belediye başkanları ve valilere yapılan ziyaretler ile meclis ziyaretleri, düzenlenen ve katılım sağlanan paneller, basın açıklamaları, yapılan etkinlikler hakkında bilgiler sunulmuştur. İstanbul Sözleşmesi'nin ve 6284 Sayılı Yasa'nın değerlendirmesi yapılmıştır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın yaptığı olumlu çalışmalardan bahsedilmiştir. Muhtarların kadın olmasının önemi anlatılmıştır. Kendilerinin mahalleli tarafından seçilmiş olması nedeni ile güvenilir oldukları dolayısı ile kadına şiddet konusunda görev almak üzere konuya talip oldukları ancak bu konuda standart bir eğitimden geçirilmeleri gerektiği, böylece konuda ilk başvuru mercii olabilecekleri ifade edildi. Ayrıca, muhtarların aile hekimleri ve toplum polisleri ile eşgüdümlü çalışarak mahalle bazlı taramalar yapıp çözüm üretebileceği, aile hekimliklerinde psiko-sosyal desteğin sağlanması gerektiği önerileri sunulmuştur.

Kadın Merkezi Vakfı (KAMER) Temsilcisi Hayriye AŞÇIOĞLU sunumuna kendi çalışmalarında ASPB ve İŞKUR yetkililerinin, valilerin, kaymakamların, muhtarların, öğretmenlerin, sağlık görevlilerin, imamların vb. ile o alanda güç anlamında kimler varsa ortak çalıştıklarını ve bu çalışmalarda 6284'ün de anlatıldığını da ifade ederek başladı. Muhtarların kadına yönelik şiddetin engellenmesinde çok önemli rol oynadıkları anlatıldı. Kurdukları bu

koordinasyon ekibine ulaşılabilirse cinayetlerin engellenebileceği ifade edildi. İstanbul Sözleşmesinin ve 6284 sayılı yasanın uygulanmasından kaynaklı sorunlar olduğu, aynı ile de dahi farklı uygulamalar ile karşılaşıldığı, sosyal yardımlaşma fonundaki tüm dosyaların erkek adına açıldığı, yardımlaşma vakıflarında kadınların birebir konuşabileceği odaların olmaması, tedbir kararlarında rutin kontroller için kadının evine polisın gitmesinin gizlenen adresi ortaya çıkardığı, eğitimsiz kadınların yaşadıkları sorunların çok daha ciddi olduğu, eğitimli kadınların çözüm aramada çok daha başarılı oldukları, namus adına işlene cinayetlerde eşler isteme dahi aile kararı ile eşe cinayet konusunda yoğun baskı yapıldığı ayrıca toplum baskısının da yoğun olduğu, bu gibi sorunların eğer eşler istiyorsa çözülebileceği (konuya ilişkin örnekler anlatılmıştır), bu gibi aile meclisinin kara verdiği konularda daha önce belirtilen koordinasyondaki kurumların çalışmasının özellikle imamların çok etkin olduğu, kadınların artık dayanamayacakları noktada boşanmaya karar verdikleri, derneğin yardım edebilmesi için kadının yardımı talep etmesinin çok önemli olduğu hususları dile getirildi. Sosyal yardım vakıflarında kadınlar ile yalnız görüşülebilecek odaların olması, Komisyon aracılığı ile bir grubun yerellere gidip, ilin ASPB, kadın kuruluşları vb. ile görüşüp

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Toplumda şiddet uygulayana bakış açısının değişmesinin, şiddet uygulayanın ayıplanmasının da çözümlerden biri olduğu,
- Konukevlerinden sonra çocukların eğitimi ve kadınların istihdamı konusunun çok önemli olduğu, aksi takdir de kadının tekrar şiddet gördüğü yere dönmek zorunda kaldığı,
- Psikolojik sorunlarının, alkol ve madde bağımlılıklarının önemli sorunlar olduğu,
- Şiddet konusunun kadına özel olarak değil topyekûn olarak ele alınması gerektiği,
- Medya, çevre, kültür ve eğitim ile kadın ve erkeğin birbirine rakip haline getirildiği, toplumsal cinsiyet tabirinden çıkılması gerektiği,
- Kadın erkek ayrımının nefret suçu haline getirilmesi,
- Aile mahkemelerinde sorumlu çalışanların kişiler ile bizzat ilgilenmesi gerektiği,
- Aile desteklenmesi ve korunması üzerinde çalışılması gerektiği,
- Mahallelerde danışma merkezleri yaptırılması,
- Aile ve/veya aşiretin kararı ile alınan öldürme kararlarının organize suç olarak ele alınması gerektiği,

- Evlenme ehliyeti getirilmesi,
- Toplumun genelinin ruh sağlığı konusunda analizlerin olmayışı,
- Çevresel faktörlerin üzerinde durulması gerektiği,
- Medyanın mağduru ifşa ettiği ancak faili gizlediği, şiddet uygulayanın dışlanması, kınaması gerektiği,
- Ailenin merkeze alınması konusunda; kadınların ailelerindeki erkeler tarafından öldürüldüğü, dolayısı ile kadına ailenin bir ferdi değil de birey olarak bakılmadığı sürece sorunun çözülemeyeceği,
- STK’lardan yararlanmanın önemli olduğu,
- Başörtülü kadınlara yapılan ayrımcılığında şiddet olduğu,
- Konuya yönelik çözümlerde erken yaşlardan itibaren eğitimin çok önemli olduğu,
- Medyada çizgi filmlerde ve dizilerde şiddetin çok rahat işlendiği ve bunların cezası kaldığı, şiddetin, tecavüzün normalleştirildiği,
- Konu ile ilgili kamu spotlarının çok yetersiz olduğu,
- Kadınların ekonomik bağımsızlıklarını, eğitim haklarını elde edememe gibi temel sorunları olduğu,
- Karar alma organlarında yeterince kadın temsilcinin olmadığı,
- Kadınların zayıf olmadığı, zayıflatıldığı, kadınları zayıf kabul ederek sonuca gidilemeyeceği,
- Eşitliğin olmadığı yerde adaletin de sağlanamayacağı, - Eşitliğin adaletin alt kavramı olduğu,
- Sansürün doğru olmadığı, şiddetin de hayatın bir gerçeği olduğu ve sansürün yaratıcılığı engelleyeceği, çizgi filmlerin de yaş gruplarına göre ayrımının yapılabileceği,
- Şiddette yönelik özel film, dizi ya da kamu spotlarının yapılabilmesi,
- Kadına yönelik mobing ile ilgili çalışma yapılması gerektiği,
- Mağdur babalar derneğinin boşanmış annelerin yaşantılarına yönelik yaptıkları genellemelerin, kadınların ömürlerine garantiye almak için boşanıp nafaka talep ettikleri görüşlerinin yanlış olduğu, nafakanın devlet tarafından belirlenemeyeceği duruma göre hâkimlerin buna karar verebileceği, mahkemelerin para karşılığı çocuğu görebilirsin şeklinde kararlar vermeyeceği, derneğin görüşlerinde cinayetlere sebepler bulunduğu ve bunun kabul edilemez olduğu, dolayısı ile derneğin görüşlerinin sağlıklı olmadığı,

- Öldürmenin gerekçesi olamayacağı ve hak olamayacağı,
- Babaların da annelerin de çocuklarının görmesi gerektiği, her konunun kendi özelinde değerlendirilmesinin önemli olduğu,
- Boşanmış ailelerde boşanma sonrası kadına yönelik şiddetin araştırılması gerektiği,
- Boşanma ve velayet durumlarında risk değerlendirmesi yapılması gerektiği, ebeveynler risk gruplarında değilse velayetin ortak verilmesi gerektiği,
- Boşanırken ‘boşanma okulunu’ tamamlanması, mahkemelerde boşanan çiftlere eğitim verilmesi,
- Kadınların yaklaşık yarısının boşanma sürecinde öldürüldüğü, bu konunun üzerinde durulması gerektiği,
- Kadın derneklerinin toplumu kültüründen, örf ve âdetinden sıyrılmaya çalışan bir yaklaşım görüldüğü bunun da doğru olmadığı,
- Ensest konusunun üzerinde durulması, ensestini sadece erkeler tarafından kadınlara değil, kadınlar tarafından erkeklere de uygulandığı,
- ASPB’nin istatistiki veriler toplaması ve konuyu net bir şekilde ortaya koyması gerektiği, bu tür çalışmalara STK’ların da destek vermesi gerektiği,
- Bürokratların da konu ile ilgili eğitim alması gerektiği,
- STK’ların, muhtarların mahallelerde ya da mekânlarında iyi örgütleyerek, okulun pedagoglarıyla, mahallenin önde gelenleriyle, imamlarıyla, kanaat önderleriyle, tecrübe sahipleriyle, güngörmüşleriyle, bir organizasyonla, bu olaylar vuku bulmadan önce çözüme katkı sağlayabileceği,
- Yasa dışında da çok fazla değişken olduğu için 6284 sayılı yasa öncesinin ve sonrasının karşılaştırmasına yönelik çalışmaların yapılamayacağı,
- Caydırıcılık noktasında örneğin 30 ile 36 yıl arasında çok büyük fark olmadığı dolayısı ile farklı bir şeyin lazım olduğu,
- İnsan psikolojide şiddetin nedenlerine bakılması gerektiği,
- Bakanlık sayısını arttırmaktansa mevcut bakanlıkta ilgili bölümleri etkinleştirmek gerektiği,
- ‘Töre cinayetleri’ ifadesinin kullanılmaması gerektiği,

- Devletin kendine işlenen suçlarda toleranslı olması ancak bireye işlenen suçlarda tutucu olması ve cezanın bireye sorulması, - insanların kin ve nefret hissi üzerinden bir cezalandırma sisteminin doğru olmadığı bu yüzden cezalandırmanın bireylere bırakılmayacağı,
- Boşanmak isteyen taraf hakkında karşı tarafın yanlış fikirler oluşturmamasının sağlanması, bunun bir hak talebi olduğunun farkına varmasının önemli olduğu,
- Ruhsatsız silahların teminini kimlerin yaptığının takip edilmesi gerektiği,
- Aile kurumunun güçlendirilmesi gerektiği,
- Küçük yaştaki çocukların seks köle olarak çalıştırılması konusunun üstüne gidilmesi,
- Mahalle ölçekli risk haritalarının çıkarılmasında muhtarlardan yararlanılabileceği,
- Muhtarlara standart eğitimler vererek konuya dahil edilebilecekleri,
- Psikolojisi bozuk erkeklerin arayabileceği bir çağrı merkezi olması gerektiği,

7.7. 10 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Radio ve Televizyon Üst Kurulu İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkan Yardımcısı Murat ELLİALTI sunumunda, kadına yönelik şiddette dair haberlerin ve reklamların 6112 Sayılı Kanun kapsamında değerlendirildiği belirtilip, Kanun'un ilgili maddeleri hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Şiddetin ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi için kurulan komisyonun kısaca çalışmalarından bahsedilmiştir. Yayıncılar ile belli aralıklarda toplantılar yapıldığı, yayıncıları bilgilendirmek için kurul tarafından Yayın Hizmet Rehberi hazırlandığı belirtilmiştir. Bu rehber kapsamında yayıncılara konu ile ilgili yapılan önerilerden bahsedilmiştir.

Komisyon üyeleri tarafından sorulan sorular doğrultusunda; Kadına yönelik şiddet nedeni ile son zamanlarda verilen cezalardan örnekler sunulmuş, mağdurun ifşaa edilmesi durumunda ceza verildiği, bir kamu spotu geldiğinde bunun yayınlanması ve denetlenmesi aşamaları anlatılmış, 2011-2012 yıllarında gelen spotlarda daha çok şiddet mağdurunun teşhir edildiği, ancak 2014 yılında gelen kamu spotlarının özellikle kadını mağdur eden kişinin toplumdan dışlanmasına yönelik olduğu, spotlar ancak kadına şiddetin önlenmesine yönelik olumlu mesajlar içerirse yayınlanmasına izin verildiği, cezaların hem şikâyet hem de 24 saat takip üzerine verildiği, çizgi filmlerde de yaş ve saat uygulaması olduğu, ASPB çatısı altında 3 ayda bir toplanılarak konu ile ilgili faaliyet raporlarının sunulduğu ifade edilmiş, yayın sembolleri ve yayın saatlerine ilişkin bilgi verilmiş, RTÜK'ün kadrosunun uzmanlardan oluştuğu, cezaların

uyarı, aylık reklam gelirinin %1’i, %2’si ve %3’ü ve program durdurma olarak arttığı, Kanun gereğince yayınların yayın öncesinde değil, sonrasında denetlenmesi nedeni ile sansür uygulanmadığı, en çok şikâyet alan programların en çok izlenen programlar olduğu, şikâyetçilerin de bu programları çok detaylı takip ettiği bilgileri sunulmuştur.

Türkiye Radyo Televizyon Kurulu Genel Sekreteri Sibel Arzu YILMAZ VAROL sunumunda, TRT’nin kadına yönelik şiddet konusunda intikal eden kamu spotları ile bilinçlendirme ve tartışma programlarını sık sık yayınladığını ifade etmiş, programların mevzuata uygun olarak yayınlandığını ve TRT’de yayınlanan hiçbir dizi ve filmin kadına yönelik şiddet içerikli olmadığını vurgulamıştır. Kadına yönelik şiddet konusuna medyanın konuyu reyting malzemesi olarak gördüğü, izlenilirliğinin uzun süreli olması için olayların senaryolaştırıldığı ve bölümler halinde sunulduğu, haberin dolgu malzemesi olarak verildiği ve bu şekilde şiddetin sıradanlaştırıldığı, haber görsellerinde ahlak ve etik kuralları ihlallerinin olduğu, şiddet olaylarının erkek bakış açısı ve dili ile anlatıldığı, haberin anlatımı ile şiddete özendirildiği, haber dilinde faili mazur gösteren ifadelerin yer aldığı, kullanılan dil ve görseller ile konun toplumsal bir vaka değil adli bir vaka olarak aktarıldığı, haberlerin “yine” diye verilmesinin olayları normalleştirdiği ifade edilmiştir. Görsellere özen gösterilmesi, ataerkil dilin götürülerinin hesaplanması, haberler sunulurken bunların toplumsal bir sorun olduğunun yansıtılması, rencide etmeyen, ikincilleştirmeyen haber sunumu yapılması, etik değerlere önem verilmesi, haberlerde ve kamu spotlarında toplumca kabul görmüş kadınların yer alması ve bunların kadın bakış açısı ile sunulması, cinayet haberlerinin ayrıntıya girilmeden verilmesi, failleri küçültücü, kınayıcı sıfatların kullanılması, “namus davası”, “talihsiz kadın”, “cinnet anı” gibi kavramların kullanılmaması, kadını aşağılayan, namusu sorgulayan dilden vazgeçilmesi, erkeklerin kadına yönelik şiddet konularında haksız tahrik indirimi almaması ve bunu bilmeleri, kamuda konuyla ilgili uzmanların çalıştırılması, okullarda farklı derslerin kitaplarında konunun işlenmesi, erkek öğrencilerin örnek alabileceği rol modeller geliştirilmesi, öğretmenlerin cinsiyet ayrımı yapmaması, gazete ve dergilerde çocuk yetiştirmede cinsiyet ayrımının yarattığı sorunların ele alınması, kız çocukların eğitime devamlarının sağlanması, ders kitaplarından cinsiyet ayrımcılığının arındırılması, herkesin iyi bir eğitim almasının sağlanması, kadınlara öz güven ve mesleki eğitim verilmesi, ana-baba eğitim programları yapılması, konuya ilişkin sürekli kampanyalar yapılması, toplumda eşitlikçi düşüncenin güçlendirilmesi, yetişkin eğitim merkezleri açılması, kadınların iş hayatına katılımının sağlanması, kadın istihdamında zorunlu

kota uygulanması, ücretsiz kreşler açılması, kadınların çalışırken erkekler ile eşit haklar almasının sağlanması, şiddete uğrayan kadınlar için başvuru ve sığınma evlerinin açılması, yasaların ve uygulamaların cinsiyet ayrımcılığı yapmayacak şekilde oluşturulması, kadın örgütlerinden yararlanılması, kadına karşı şiddet için caydırıcı yasal tedbirler getirilmesi, medyanın konu ile ilgili oto-kontrol getirmesi gerektiği önerileri sunulmuştur.

Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü Türkiye Haberleri Yayın Yönetmeni Ertuğrul CİNGİL Komisyon'a yaptığı sunumda, kadına yönelik şiddetin toplumsal sorunların başında geldiği, medyanın bizzat ürettiği içeriklerde kadına yönelik şiddetin işlendiği, çocuklar için yapılan programlarının çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olduğu, çocukların televizyon aracılığı ile çok fazla şiddet sahnesi izlediği ve bunun ileriki yaşlarda kadına yönelik şiddet olarak ortaya çıktığı, medyanın kadına yönelik şiddet ile ilgili haberleri yaparken kullandığı dil ile sorunu etkilediği, bu dilin toplumun hafızasında derin izler bıraktığı, hak ihlallerine sebep olduğu ve çocukları olumsuz etkilediği, medyanın bu dil ile şiddeti normalleştirildiği, magazinleştirildiği, kadını nesnelleştirdiği, şiddet uygulayanı mazur gösterdiği, şiddet haberlerin yapılmasının bir yandan farkındalık yarattığı bir yandan da olumsuz rol modeller yarattığı, bu tür haberlere kamuoyunun da çok fazla ilgi göstermesi, kadına şiddet konusunda toplumsal zihniyet dönüşümünde medyanın çok önemli bir rolü olduğu, Anadolu Ajansı'nın konuya yönelik 13 maddelik etik ilkeler yayınladığı ve buna uygun davrandığı, kurumun bu tür vakaları detaylandırmadan yayınlamaya çalıştığı, mağdurun deşifre etmediği, olaylarla ilgili adli ve idari sürecin takip edilerek olayların cezasız kalmadığının da yayımlandığı, haberlerin konun uzmanları ile yapılmaya çalışıldığı, mağdurdan ziyade faile odaklanan bir haber dili kullanılmaya çalışıldığı, kurulan haber analiz ekibinde haberlerin değerlendirilerek iç denetim sağlandığı ve ilgili kişi ve ekiplerin bilgilendirildiği, bilgi ve görüşlerini sunulmuştur. Son olarak; tüm medya için ortak platformda etik ilkelerin belirlenmesi ve ilan edilmesinin sağlanması ve bu kurallara medyadaki her kademenin uyması, habercilerin konun uzmanları ile iletişim içinde olabileceği platformların oluşturulması, medya çalışanlarına eğitim verilmesi, izlenme oranı yüksek programlarda kadına yönelik şiddet konusunun işlenmesi, siyasilerin medyanın ve STK'ların işbirliğinde bulunması gerektiği önerileri sunulmuştur.

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Kadına yönelik şiddet konusunda RTÜK'ün çok iyi bir süzgeci olması gerektiği,

- Şiddet konularının haber olarak verilmesi gerektiği, bunun duyarlılığı artırdığı, RTÜK tarafından verilen bu cezaların basını baskı altına almaması gerektiği,
- RTÜK’ün denetimsizliği ve kendini yukarıda görüyor olmasının toplumda rahatsızlık yarattığı,
- RTÜK’ün uzman kadrosunun olması gerektiği,
- Yayınlarında ihlali alışkanlık haline getiren kurumlara ayrı bir yaptırım getirilmesi,
- Şiddete kadın erkek profilinden öte insan profilinden de bakılması gerektiği,
- Türk aile yapısı kavramının herkese göre değişeceği, birilerine göre yanlış gelen kavramın başkalarına göre normal olabileceği, dolayısı ile bunu belirleyebilecek bir uzman kuruluş olmadığı, bu nedenle bu kavram üzerinden sansüre gidilmesinin doğru olmadığı,
- Sansürün doğru olmadığı, özgürlüklerin devletleri geliştirdiğini, RTÜK’ün olmaması gerektiği, yayınların sınıflandırıp, kişilerin bu sınıflandırmalara göre tercihlerini yapmaları gerektiği,
- Medyanın toplum üzerinde büyük etkisi olduğu,
- Aile içi şiddet haberlerinin 3. sayfalarda diğer adi suçlarla bir arada verilmesinin yanlış olduğu,
- Bu sorunun Kanunlar ile çözülemeyeceği, teknoloji ile dünyanın çok küçüldüğü, iletişim, teknoloji ve kültür yönetimi ile bu sorunun çözülebileceği,
- Yapılan çalışmalarda TRT’nin en maskülen televizyon olduğu ve çocuk kanallarında dahi erkek temsilinin kadın temsilinin 2 katı olduğu,
- Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda TRT’nin başarılı olmadığı,
- Kadına yönelik şiddetin aile, kabile, aşiret kararıyla işlenmesi durumunda bunların örgütlü ve organize suç kapsamına alınması gerektiği,
- Kadına yönelik şiddet konusunda tepki göstermeyen ya da tarafsız kalan medyaya kanalı izlemeyerek ya da ürünlerini almayarak toplumun tepki göstermesi gerektiği,
- Çocuk gelinlerin, kadın ticaretinin, genç kızların seks kölesi olarak kullanılmasının ve genelevlerin tamamının kadına şiddet olduğu, bu durumda bulunan kişilere 3 ayda bir bu işi kendi iradeleri ile yapmak isteyip istemediklerini sormak ve istemiyorlarsa alternatif imkânları sunmak,
- Üniversite yıllarında özgür ve kendi talebiyle güç yetiremediği için evlenemeyen gençlerden ihtiyaç sahiplerine, iş hayatına başlayınca bu fonu geri ödemeleri kaydı ile “evlilik kredisi” adı altında ya da başka isimler altında ev tutulması,

- Gençleri zorla pazarlayan örgütlerin tamamının çökertilmesi gerektiği, bunların terör örgütü olduğu ve suçun örgütlü organize suç olduğu, bu konuda güvenlik güçlerine ve istihbarat teşkilatına görevler düştüğü,
- Bazı bilgisayar oyunlarının çok fazla şiddet içerdiği, bunların satışında bir sınıflandırma yapıp yapılmadığının ve bu oyunlar ile internet kafelerin denetlenip denetlenmediğinin araştırılması gerektiği

7.8. 11 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Radikal Gazetesi Yazarı Oral ÇALIŞLAR, erkeklerin bilinçlendirilmesi ve sürece dâhil edilmesinin önemi, İsveç'teki Eşitlikten Sorumlu Kadın Bakan örneği, mecliste kadın milletvekili oranının en az %30 olması gerektiği, gazeteciler cemiyetinde kadın üyelerin olması için yaptığı çalışmalar, yönetimde kadınların olmasının önemi, RTÜK'te ve medyada kadınların temsil edilmesi gerektiği ve RTÜK'ün üyelerinin kadınlardan oluşması gerektiği, medyanın dilini ve haberleri sunuşlarındaki üslubunu değiştirmesi gerektiği, 2006 Başbakanlık Genelgesi'nin takip edilmesi gerektiği, polislerin eğitilmesi gerektiği, konuyla ilgili savcıların kadın olması gerektiği şeklindeki görüş ve önerilerini Komisyon'a sunmuştur.

Milliyet Gazetesi Yazarı Belma AKÇURA Komisyon'a; birkaç haber üzerinde de örneklendirerek; haberlerde şiddetin kendisine dikkat çekilmesi gerektiği, yapılan haberlerin çoğunda cinayetin gerekçelendirildiği bunun yanlış olduğu, sorunun haberin sunumu ve yarattığı algı olduğu, haberlerde hak ihlalleri yapıldığı, işkenceye 0 tolerans nasıl hayata geçirildiyse bu konuda da aynı tutumun sergilenmesi gerektiği, haberlerin peşinin bırakılmaması ve failerin nasıl cezalandırıldığına da haber yapılması gerektiği, Türk medyasının işi magazin haline getirmeye çalıştığı, bazı kadına yönelik şiddet haberlerinde pornografik bir dil kullanılarak mağdura karşı hak ihlali yapıldığı, mağdurun haberlerde teşhir edildiği ancak faile yer verilmediği, hak ihlali ile yapılan ve hatalı dil kullanılan haberlerin geride kalan çocuklarında travma yarattığı, siyasilerin tutumunun da çok önemli olduğu, tahrik vb. gerekçeler ile ceza indirimlerinin olmaması gerektiği görüş ve önerilerini sunmuştur.

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Çiler DURSUN, Bakanlıklar ile STK'ların ortak çalışmalar yapması gerektiği, önceki kayıtlara göre kadın şiddetin %1400 arttığı, şiddetin bir hak ihlali olduğu ve toplumda başka hak ihlalleri varsa bunun diğer konulara da yöneleceği, kadına yönelik sembolik şiddetin nasıl üstesinden gelineceğinin

araştırılması gerektiği, siyasi liderlerin, din adamlarının sanatçıların yani göz önünde olan kişilerin söylemlerine dikkat etmesi gerektiği, çünkü insanların kendilerini güçlü ile özdeşleştirdiği, makro aktörlerin dikkate alınması gerektiği, şiddetin dilinde medyanın belirleyici olduğu, haberlerde çalışan kadınların zor koşullardan dolayı ilerleyemediği, ilerleyerek haber yapan kadınların da olaylara erkek gözüyle bakmaya başladığı, kadınlara ciddi konularda değil moda, sağlık gibi daha az ciddi konularda haber yaptırıldığı, kadınların medyada tutunma stratejileri, haberlerde eril anlatımlı haberlerin yer aldığı, medyada kadınların fiziki özelliklerinin vurgulandığı, kadının zayıf ve bağımlı bir figür olarak gösterildiği, şiddetin nesnesi olarak vb. şekillerde yansıtıldığı, fail ve mağdur için etken ve edilgen dilden hangisinin kullanılması gerektiği, alternatif haber dilinin kadına yönelik şiddeti azaltacak ya da üstesinden gelecek bir dil olmadığı ancak toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin söylemini azaltabileceği, zayıflatabileceği, kadınların zayıf olmadığı ancak zayıf bırakıldığı görüş ve önerilerini Komisyon’a sunmuştur.

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Töre cinayetlerinin organize suç sayılması,
- Kadın-erkek ayrımını ortadan kaldırarak, insan merkezli bir yaklaşımın hayata geçirilmesi,
- Konya erkelerin de sahip çıkması gerektiği,
- Medyanın kadın konularını sürekli olarak köşe yazılarında, tartışma programlarında gündeme getirmesi,
- Medyanın şiddet ve kadınlar ile ilgili konularda diline oto-sansür getirmesi,
- Televizyonlarda kamu spotlarının yer alması,
- Çok izlenen dizilerde bu konulara yer verilebilir,
- Medyanın dilinin değişmesi gerektiği, kadına şiddeti ve cinayetleri dili ile meşrulaştırdığı, haberler verilirken suçun öğretildiği, haberlerin veriliş biçimi nedeni ile suçun sıradanlaştırıldığı, haberin verme biçiminin kişilik haklarını ihlal edildiği,
- Polisin, kolluğun, savcılarının, hâkimlerin eğitilmesi, ‘karı-koca’dır, barışlılar’ bakış açısının değiştirilmesi,
- ‘Namus Cinayeti’ ifadesinin kullanılmaması,
- Medyanın kendi örgütlerinin bir araya gelip, uygun olmayan dille ve yapılması gerekenler ile ilgili kendi içlerinde bir manifesto yayınlaması, Gazeteciler Cemiyeti’nin konuyu takip etmesi,

- Dünyanın her yerinden iyi tecrübelerin alınması,
- Kurum ve kuruluşlarda ve yönetimde kadın temsilinin artırılmasının önemi,
- Ekonomik özgürlük ve mülkiyet konusunun da önemli bir sorun olduğu,
- Kadın cinayetinin ya da şiddetinin işlendiği bölgelerde “Bu topraklarda, bu bölgede, bu ülkede çok değerli ‘insan’ denilen bir varlığa yönelik şiddet uygulanmıştır, yas ilan ediyoruz.” denilmesi ve kaymakamlıklar, valilikler tarafından ya da ulusal yas ilan edilmesi,
- Bu sorunu çözmek için medya, STK ve hükümetin iş birliği yapması,
- Taraflar arasındaki durumun, psikolojik, sosyolojik, değerlendirmelere tabi tutularak adım atılması,
- Siyasi liderlerin, sanatçıların, din adamlarının, toplumun rol model aldığı kişilerin dilinin çok önemli olduğu,
  - Konunun özünün “insanlık onuru” olduğu, herkesin eşitliğinin savunulması gerektiği,

7.9. 12 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Turgut Özal Üniversitesi Öğretim Üyesi Doçent Doktor Gülsüm ÇAMUR DUYAN, kadına yönelik şiddet ilgili yapılmış çalışmalarda şiddetin nedenleri ve üniversitelerin kadına yönelik şiddetle ilgili çözüm önerileri ve ne tür sorumlulukları olabilir konusundaki araştırma sonuçları ve görüşlerini sunmuştur. Sunumda; çocukluk yaşamında şiddete tanıklık etmiş ya da maruz kalmış olmanın, aile içindeki iş bölümünün, psikolojik sebeplerin, kadınların sosyal destek sistemlerinin olmayışının ya da zayıf oluşunun, kadınların erkeklerden daha eğitilmiş olmasının (erkeklerin de eğitimlerinin artırılması gerektiği), kadınların daha çok kazanmasının, sosyalleşme süreçlerindeki farklılıkların şiddetin nedenlerinden olduğu, kalabalık ailelerde şiddetin daha fazla görüldüğü, eğitilmiş kadınların gördükleri şiddeti paylaşmadığı, evli kadınların daha çok şiddete maruz kaldığı, kadına yönelik şiddetin her sosyo-ekonomik kültüre sahip kesimde olduğu ve düşünüldüğünden daha yaygın olduğu, kadınların hizmet alabileceği merkezlerin artırılması gerektiğini belirtmiştir, Kadın Dayanışma ve Destekleme Derneği ile yapmış olduğu aile yaşam döngüsü eğitimleri hakkında bilgi verilmiş, üniversitelerin konu ile ilgili araştırmalar yapıp, STK’lar ile iş birliği yapmak, halka eğitim vermek ve bilgileri diğer üniversite, kurum ve kuruluşlar ile paylaşmak, şiddete maruz kalan ya da tanıklı eden çocuklara ilgili bölümlerde yardımcı olmak sorumluluklarının olduğu, erkeklerin çözüm için muhakkak konunun içine dâhil edilmesi gerektiği, üniversitelerin konu ile ilgili çalışma yapabileceği, askerlikte erkeklere

eğimler verilebileceği, üniversitelerde iletişim, insan hakları, kadın hakları, stres yönetimi vb. konular ile ilgili seçmeli ders olabileceği, ilgili kamu kurum ve kuruluşlara üniversitelerin danışmanlık yapması, gerektiği, medyanın önemi, ulusal veri tabanı olması gerektiği görüş ve önerileri sunulmuştur.

Adalet Bakanlığı Aile İçi Şiddetle Mücadele Bürosu Cumhuriyet Savcısı Özlem ŞİMŞEK, büronun kuruluş süreci, amacı ve uygulamalar hakkında bilgiler sundu. Büronun kuruluşundaki amacın gecikmeleri engellemek olduğu, 6284 Sayılı Kanun’un kötü bir kanun olmadığı ancak uygulamalarda sorunlar yaşandığı, büroda uzmanların olmasının talep edildiği ama sağlanmadığı, konun eğitim, psikolojik destek ve sosyal çalışmalar ile çözülebileceği, sayılarının çok az olduğu ve dosya sayısının çok olduğu, madde bağımlılığının şiddetin sebeplerinden biri olduğu, sorun olduğunda kimin nereye başvurması gerektiğini bilmediği, kurum ve kuruluşların bilinmediği, ilçelerde emniyet bünyesinde şiddet merkezlerinin olması gerektiği, polislerle birlikte psikolog ve uzmanların bulunması gerektiği, emniyetteki polislerin bilinçli ve eğitilmiş olması gerektiği, elektronik kelepçe ve yakın korumanın halka duyurulduğu ancak sağlanmadığı için sorunlar yaşandığı, Kanun’daki bazı eksiklikler ve yarattığı sorunlardan örnekler, öfke kontrolü merkezleri gibi tedavi merkezlerinin olmaması, uzaklaştırma tedbirlerinin daha büyük sorunlar yarattığı, Kanundaki “delil aranmaksızın” ifadesinin gerekli, uygun bir uygulama olduğu, ancak kötüye de kullanılabilirdiği, ancak TCK’daki iftira suçunun bu durum için kullanılabilirdiği bilgi, görüş ve önerileri sunuldu.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’ndan Zeynep BAŞARAN ve Meltem AĞDUK sunumlarında; kadınlara yönelik şiddetin toplumun her kesimde görüldüğü belirtmiş, diğer ülkelerdeki ve ülkemizdeki şiddete oranı sunmuşlardır. Kurumun ‘üreme sağlığı’ adı altındaki çalışmaları, mevsimlik tarım işçileri ile ilgili yapılan çalışmalar, Kadın Dostu Kentler Programı ve nüfus ve kalkınma politikaları ile ilgili yapılan çalışmalar hakkında bilgiler sunuldu. Kurumun destek aldığı sözleşme ve yasalar belirtildi. Hangi kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapıldığı anlatıldı. 2009 yılında yapılan ‘Kadına Şiddete Son’ kampanyası hakkında bilgiler sunuldu ve bu kampanya kapsamında yapılan çalışmalar ve etkinlikler anlatıldı. 2000 yılında veri üretmeye ve araştırma yapılmaya başlandığı belirtilerek yapılan çalışmalar sıralandı. Çeşitli bakanlık, kurum ve kuruluşların çalışanlarına kadına yönelik şiddet konusunda eğitim verildiği ifade edildi ve bu eğitimlerin sonuçları hakkında veriler ve yaşanan sorunlar paylaşıldı. Eylem planları ve mevzuat

hazırlanmasındaki çalışmaları, önem amaçlı yapılan bilgilendirme çalışmaları hakkında kısa bilgiler sunuldu. Bu eğitimler ve çalışmalar sonucu ihtisaslaşan kişilerin, kurumlarda yapılan değişikliklerden dolayı başka alanlara kaydırılması neticesinde kurum hafızasının yok olması sorun olarak dile getirildi. Politik kararlılığın olmasının önemi vurgulandı. Mevzuatın uygulamasında sorunlar olduğu ifade edildi. ŞÖNİM yönetmeliği olmayışı, ilk adım merkezleri ve sığınma evlerinde hizmet kalitesinin düşük olması, hizmet sağlayıcılara tükenmişliğe karşı süper vizyonluk olmayışı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorunları dile getirildi. Uzun soluklu, tüm toplumu kapsayacak medya kampanyalarının yapılması, medyanın çok eril olduğu, bu eril zihniyetin değişmesi gerektiği, eylem planlarına bütçe ayrılması, tüm çalışma ve kampanyalara erkeklerin, erkek çocukların dâhil edilmesi gerektiği, STK'lar dahil kurumların profesyonel olması gerektiği, kurumların arasında koordinasyon olması gerektiği, araştırma yapan ciddi kuruluşlardan destek alınması gerektiği, sadece kadından sorumlu bir bakanlığın olması gerektiği önerileri sunuldu.

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Aile danışmanlığının kişilere götürülmesi,
- Pedagojik, psikolojik aile danışmanlıklarının kendi kültür kodlarımızın psikolojiye, pedagojiye kattığı unsurları da içerecek şekilde sokulması,
- Danışma merkezlerimizde ve fakültelerde din psikoloğu olması,
- Toplumsal grup çalışmalarının örgütlenmesi,
- Aile bireyleri için iş ve ev dışında 3. mekânların oluşturulması,
- Kadınların güçlendirilmeli,
- Aile içi üslup dersleri olması, resim, müzik, beden derslerine önem verilmesi, sanat alanında kişilere kabiliyet kazandırılması,
- Medya konusuna önem verilmesi, medyanın dilinin değiştirilmesi,
- Modern, sekter seküler hayatın kadın tanımı, bir kadını ihya, inşa etme yöntemiyle sahici vahiylerin, kalıp yargılardan arındırılmış vahiylerin inşa etmek istediği kadın mukayeseli incelenmeli,
- Hiçbir belge ve bilgi aranmaksızın tedbir kararı verilmesinin ve bunun maktuen bütün olaylara uygulanmasının çok büyük bir sıkıntı olduğu, ama bundan geri durmanın da daha büyük

hadiselere meydan vereceği için daha büyük bir sıkıntı yaratacağı, bu nedenle burada uzman uygulayıcılara ihtiyaç olduğu,

- Kadının mağduriyetini ispatlamasının zor olduğu,
- Uygulayıcıların iyi seçilmesi, uzmanlarla ilgili sosyal inceleme konusunun ve şikâyete tabi yakın koruma talepleri ile ilgili güçlendirme gerektiği,
- Kurumlar arasında koordinasyon konusunda sorunlar yaşandığı,
- Aile mahkemelerine bakan hâkim ve savcılarının pedagojik ve psikolojik formasyon sertifikaları olması gerektiği,
- Alkol ve madde kullanımı ile mücadele edilmesi gerektiği,
- Her ailenin bir aile danışma merkezine kayıtlı olması, buraların ombudsmanlık görevi de yapması,
- Velayet konusunun yeniden düzenlenmesi gerektiğini, babanın da çocuğunu görmesi gerektiği,
- Aile mahkemelerine intikal edecek adli vakalarda kadın polis görevlendirilmesi,
- Konu ile ilgili çalışmalara, kampanyalara erkeklerin dâhil edilmesi,
- Kadına cinayetlerinde iyi hal indirimi uygulanmaması,

7.10. 18 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Kadına yönelik şiddet olaylarının tarafı kadın mahkûmların sorunlarını ve bu sorunların çözüm önerileri üzerine; Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Ankara L 1 Kapalı Ceza İnfaz Kurumu adına yapılan sunumda;

Kurum MüdürüKadir AVARA; Kurumdaki tutuklulara ait sayısal bilgiler, kurumda gerçekleştirilen sosyal faaliyetler, eğitim-öğretim teşvikleri, iş ve meslek edindirme kursları ve sertifika programları, psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarının destekleri hakkında bilgiler sundu. Sunum infaz kurumdaki mahkûmların psiko-sosyal analizi, kapalı alanda kalmalarından dolayı perçinlenen sorunları ve tahliye sonrası için; tanık koruma programlarından yararlanma, estetik ameliyat, kimlik değiştirme, ekonomik destek önerileri ile tamamlandı.

Kurum psikoloğu Nesil SAĞIN KÜÇÜK'ün sunumunda, kuruma yeni gelen kadınlara uygulanan ilk müdahale ve ilk tanıma yöntemleri ve bu yöntemler doğrultusunda uygulanan

bireysel iyileştirme ve yönlendirme programları hakkında kısaca bilgiler sunuldu. Uygulanan programlarda çocuk esirgeme kurumu gibi kurumlardan alınan desteklerden bahsedildi.

Kurum sosyal hizmet uzmanı Özlem TANIŞMAN, kadınlara bilinç kazandırıp farkındalıklarını arttırmak adına kurumdan gerçekleştirilen sosyal ve kültürel faaliyetler (meslek edindirme kursları, hukuki destek, eğlenceler, kreş vb.) ve bu faaliyetlerde üniversiteler ile yapılan iş birliği hakkında bilgiler sundu.

Kurum sosyal hizmet uzmanı Mevhibe Nurşah AYDOĞAN, kurumda mahkûmlara yönelik uygulanan ilk tanıma programları, bu programa çerçevesinde yapılan yönlendirmeler ve uygulanan programlar, tahliye sürecine yönelik çalışmalar ve öfke kontrolü, madde bağımlılığı ile mücadele ve ailevi sorunlara yönelik çözümler için uygulana grup çalışmaları hakkında bilgiler verdi.

Kurum psikoloğu Ayşen ACAR, 18 -21 ile 21 ve üstü yaştaki erkek mahkûmlara uygulana ilk tanıma formları ve bu formlardan elde edilen verilere göre yapılan yönlendirmeler ile kurumda yapılan bireysel ve grup çalışmaları hakkında kısaca bilgiler sundu.

Komisyon üyeleri tarafından sorulan sorular doğrultusunda kurum temsilcileri tarafından özetle aşağıdaki bilgi, görüş ve öneriler sunulmuştur;

- 0-6 yaş grubu çocukların annelerinden dolayı kurumda kalmaları ve olumsuz örnekler ile kalabalık bir ortamda birlikte bulunmalarından kaynaklı sorunlar dile getirildi ve konu ile ilgili aşağıdaki öneriler sunuldu;
- Çocukların 0-3 yaşlarını annenin yanında geçirmesi, sonrasında kurumdan çıkarılması,
- Kurumlarda aile üniteleri oluşturulması, çocukların yaşam alanlarının genişletilmesi,
- Erkek model olabilmesi için erkek uzmanların da çalıştırılması,
- Anne- baba okullarının açılması gerektiği
- Kadınlarda temel sorunun anne ve baba sevgisizliği ve ilgisizliğinden kaynaklı olduğu,
- Mükerrer suçların genellikle hırsızlık ve uyuşturucuya ilişkin suçlar olduğu,
- Bağımlılığın şiddeti de getirebildiği, şiddetin öz güven eksikliğinden kaynaklandığı,
- Kurumda bazı teknikler ile mahkûmlara suç işlemeye sebeplerinin anlatıldığı ve yardımcı etmelerinin talep etmelerinin sağlandığı
- İnfaz kurumdan mahkûm çıktıktan sonra herhangi bir konuda takibinin yapılmadığı,

- Kadının daha çok evde oturması gereken kişi olarak görüldüğü, ve kadının statüsü arttıkça erkeğin kadın üzerindeki baskıyı arttırdığı,
- Aile içi şiddetin normalleştiği ailelerin fertlerinde ileri de yine şiddetin görüldüğü,
- Anne ve kız çocuklara uygulanan şiddette erkeklerde genellikle pişmanlık olduğu ancak eşe uygulanan şiddette failer tarafından genellikle gerekçeler sunulduğu,
- Kadınların eşlerinden tehdit aldığı ya da kurumlarda uzlaştırılma yoluna gidilmeye çalışıldığı için şiddetle ilgili müracaata gitmedikleri,
- Kurum içinde büyüyen çocukların suçu ve ceza evi ortamını normalleştirdiği,
- Aile içi şiddetin takibi için psikolog, sosyolog gibi uzmanların da dâhil edildiği, aile hekimliğine benzer bir sistem getirilmesi gerektiği,
- Mahkûmun saldırganlık dürtüsü devam ediyorsa şartlı salıverme olmamalı ya da çocuğunun yanında kalıp kalmaması buna göre belirlenmeli, şartlı Salı verme için bağımlılık tedavisi, okur-yazarlık, iş ve meslek edindirme kursları gibi kurslara katılım şartı da gerilmeli,
- Kurumların fiziksel koşullarının ıslah için yetersiz olduğu,
- Ceza evlerinde kreş olduğu ancak çocuğun gelişimi için uzman personelin çalışmadığı,
- Çocuk sahibi olunmadan önce dürtüsellik ile ilgili testlerin yapılması gerektiği,
- Çocuk suç işliyorsa anne ve babanın ceza alması gerektiği,

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Özgecan ARSLAN'a uygulanan şiddet kınandı, ailesine, yakınlarına ve herkese başsağlığı ve sabır dilendi. Komisyon olarak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na taziye, olayı ortaya çıkaran jandarmaya takdir ve tebrik yazısı gönderilmesi önerildi.
- Kurumda çalışan personelin yıpranmasına yönelik bir yardım programı ile bilgi ve tecrübelerin paylaşılmasına yönelik programların olması gerektiği,
- Toplumun şiddet konusunu sahiplenmesi gerektiği ve ailenin güçlendirilmesi gerektiği,
- Toplumun değer yargılarına uygun bireyler yetiştirilmesi gerektiği,
- Risk gruplarının haritasının çıkarılması gerektiği,
- Evlilik akdinde bulunan kişiler risk gruplarındaysa evlilik öncesi tedavi edilmeleri gerektiği,
- Medyaya sorumluluklarının hatırlatılması gerektiği,

- Okul önlerindeki uyuşturucu satıcılarından, örf, din adet, gelenek adı altında kadınların öldürülmesine karar veren grupların organize suç örgütü sayılması gerektiği,
- Şartlı tahliye, iyi hal vb. uygulamaların istinasız uygulanmasının doğru olmadığı,
- Statü sahibi kadınların diğer kadınlara psikolojik şiddet uygulayabildiği, anneliğin ve ev hanımlığının yüceltilmesi gerektiği,

7.11. 19 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Mor Çatı Kadın Sığınma Vakıfı temsilcisi Gülsen ÜLKER sunumunu, Şiddette Son Kadın Platformu'nun 70 imzalayıcı bileşini adına yaptığını belirterek ve Komisyon'un çalışma düzenine ilişkin yapılan bazı eleştiriler ile sunumuna başlamıştır. Özetle aşağıdaki bilgi, görüş ve önerileri sunmuşlardır;

- Kadına yönelik şiddet konusunda Komisyonun çalışmalarının sürekli olması ve Meclis dışından, kadın örgütlerinin oluşturduğu bağımsız bir izleme komitesinin denetimine ve sözüne yer açılması gerektiği,
- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemi,
- Erkek şiddeti tanımı ve tahlillerine bakılması gerektiği,
- Mevcut yasaların uygulanması ve iç hukukla uluslar arası sözleşmeler arasındaki tutarsızlıkların uluslar arası sözleşmeler baz alınarak yeniden düzenlenmesi gerektiği,
- Kadına yönelik şiddetin koşulsuz suç olarak kabul edilmesi gerektiği,
- Yargı pratiklerinde cinsiyetçi ayrımların yapıldı, haksız tahrik indirimleri uygulandığı,
- Kolluk kuvvetleri ve devletin başka diğer kurum ve kuruluşlarında şiddete uğramış kadının arabuluculuğa yönlendirildiği, bunun mevzuatımıza göre de yapılmaması gerektiği,
- 6284'ün iyi bir yasa olduğu ancak uygulamasından kaynaklanan sorunlar olduğu,
- İdam ve hadım tartışmalarının doğru olmadığı, yargılama faaliyetlerine yönelik düzenlemeler getirilmesi gerektiği,
- Kadının beyanın esas olması gerektiği, ispat yükünün erkeğe getirilmesi gerektiği,
- İstanbul Sözleşmesi uyarınca şiddetle mücadelede kriz ve sevk merkezlerinin açılması, kadın dayanışma ve danışma merkezlerinin kurulması, ŞÖNİM'lerin sayının ve personelinin artırılması gerektiği
- Bakanlıkların acil olarak bir eylem planı oluşturması gerektiği, ulusal eylem planlarının yenilenmesi, aile içi şiddet araştırma (2014) sonuçlarının paylaşılması,

- Kadın Bakanlığı kurulması, KSGM’nın görev alanı ve bütçesinin genişletilmesi,
- Tüm kamu kurum ve kuruluşlarında kadına yönelik şiddet ile ilgili çalışanlara görevleri uyarınca standart eğitimler verilmesi, bu kurumlarda kadın çalışanların olması gerektiği,
- Arbuluculuğun suç olduğu ve arbuluculuğa hizmet eden kurum ve protokollerin kaldırılması gerektiği,
- Haksız tahrik indirimlerinin kaldırılması ve kadına şiddetin ağırlaştırıcı neden sayılması, davalara kadın örgütlerinin dâhil edilmesi, ASPB’nin müdahilliğinin kabul edilmemesi,
- Şiddeti önleyici ve koruyucu tedbirlerin göçmen, seks işçisi, mülteci, sığınmacıları da kapsamaması,
- Kadın konuk evi ifadesinin sığınak olarak değiştirilmesi, yönetmeliğin adının da bunu göre değiştirilmesi gerektiği, konukevlerinin sayılarının artırılması, konuk evi açmayan belediyelere yasal yaptırım uygulanması, buradaki kadınlara maddi destek sağlanması, var olan konuk evlerinin çocuk ve engelliler gözetilerek iyileştirilmesi,
- Konuk evlerinde çocuklar için uzman personel çalıştırılması, kreş sayısının artırılması,
- Gizlilik kararında kadınların iş ve işlemlerin tek elden yapılması, e-okul, merkezi hastane randevu sistemi gibi sistemlerde gizlilik kaydının aktif hale getirilmesi,
- 12 ve üstünde erkek çocuğu olan kadınlar bağımsız ev kiralanması,
- Koruma kararı olduğunda çocukların baba ile görüşmesinin uzman refakatinde olması,
- İllerde ve ilçelerde koordinasyon komiteleri kurulması ve raporlarının kamuoyu ile paylaşılması,

Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneğiadına Selen DOĞAN sunumuna Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı’nın sunumda imzalarının olduğunu belirterek başladı. Kurumun paylaştığı, bilgi, görüş ve önerilerin özeti aşağıda sıralanmıştır;

- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemi,
- Zorla evlilik ve erken evliliğin de şiddet biçimleri arasında olduğu,
- Kadına şiddet konusunun bütün bakanlıkların ortak konusu olduğu, devletin politikası olması gerektiği,
- Kadın Bakanlığı kurulması, Bakanlığın illerde ve ilçelerde yapılması ve KSGM’nün yerelde örgütlenmesi gerektiği,

- Sığınakların sayılarının ve imkânlarının artırılması, buralarda uzmanların çalışması gerektiği,
- Kamu görevlilerinin aileyi korumak adına görevlerini yerine getirmediği,
- 6284’ün tüm taraflara ve görevlilere anlatılması gerektiği,
- 6284 Sayılı Kanun’un TCK’daki cezaların gözden geçirilerek desteklenmesi gerektiği, eşitlikçi bir anayasaya ve yasalara ihtiyaç olduğu,
- Kadınların ve kadın örgütlerinin deneyim, bilgi ve tecrübelerinin önemi ve bunlardan yararlanılması gerektiği,
- Evlilik yaşının 18 ve üzeri olması gerektiği,
- Medyanın kadına yönelik şiddet konusundaki rolü, medyanın neler yapmaması gerektiği anlaşılmış, medyanın sürekli izlenmesi, denetlenmesi, şiddet içerikli yayınların engellenmesi ve silahlara sansür getirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
- Bakanlığın şiddet araştırması verileri paylaşılmıştır.
- Erken/zorla evlilikler ya da çocuk evlilikleri konusunda görüşler sunulmuş ve konuya ilişkin BM Ekonomik ve Sosyal Konsey Genel Sekreteriyasının 2008 yılında dile getirdiği öneriler bildirilmiştir.
- 2010- 2014 yılları arasındaki AB ilerleme raporunda Türkiye hakkında yer alan hususlar dile getirilmiştir.

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden Prof. Dr. Gülriz UYGUR, Mor Çatı ve Uçan Süpürge’nin sunumlarındaki önerilere katıldığını belirtti ve şiddetin toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayandığını vurguladı. Eğitim, medya, politika ve hukukçuların tutumları ile şiddetin normalleştirildiği ifade edildi. İstanbul Sözleşmesi, CEDAW ve 6284 Sayılı Yasa’nın önemi vurgulandı. 6284’ün iyi bir yasa olduğu ancak tek başına yeterli olmadığı, bu yasa da ara kurumlara yer veren düzenlemelerin olmamasının eksiklik olduğu ve kanunun uygulanmasında sorunlar olduğu belirtildi. Hukukçularda bilinç yaratılmasının önemi ve hukuk fakültelerinin müfredatında CEDAW, İstanbul Sözleşmesi ve 6284’ün olmasının gerekliliğini bahsedildi. Aile ve Aliye Hukuk Mahkemelerindeki hâkimlere, avukatlara ve kolluk kuvvetleri gibi konu ile ilgili görevli herkese bu anlaşmalar ve kanun hakkında görevleri uyarınca eğitimler verilmesi gerektiği ifade edildi.

Komisyon üyeleri tarafından yöneltilen sorulara binaen UYGUR; toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddet konusunun sancılı süreçler olduğu ve kazanımların zaman gerektirdiği, bu süreçlerde kadınların hak arama taleplerinin de şiddet ile sonuçlandığı, şiddet ile ilgili sayısal verilere ileri analizler ile ulaşılması gerektiği, şiddetin artmasının ya da azalmasının 6284'e bağlanamayacağı, 6284'ün çözümün yalnızca bir parçası olduğu, tüm kurum ve kuruluşlar ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması gerektiği, şiddetin uygulayanın çevresi ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği hususlarını bildirmiştir.

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Hadım ve idam uygulamalarının ceza yöntemi olarak doğru olmadığı,
- Kadına yönelik şiddet ile ilgili daimi ve izleme komisyonları olması gerektiği,
- Aile birliğine önem verilmesi gerektiği,
- Arabulucunun yararlı olabileceği,
- Kadına yönelik erkek şiddetinin değil, tüm şiddet türlerinin tek edilmesi gerektiği, kadının kadına ve çocuğun kadına da şiddet uyguladığı,
- Yerlerin engellilere uygun olacak şekilde dönüştürülme çalışmalarının olduğu,
- Aile bireylerine iletişim eğitimi verilmesi gerektiği,
- Ülkenin psikologlara ihtiyacı olduğu,
- Okullarda, askerlikte bireylere konuya yönelik eğitim verilmesi gerektiği, sınavlarda da konuyla ilgili soru sorulabileceği,
- TRT ve Kültür Bakanlığı'nın TV için filmler ve kamu spotları yapması,
- Suçların yaptırımlarının caydırıcı olmadığı,
- Ülkemizin yapısına uygun çözümler getirilmesi gerektiği

7.12. 25 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsünden Doç. Dr. İlnur YÜKSEL KAPTANOĞLU tarafından Komisyon'a yapılan sunumda, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün desteği ile Hacettepe Üniversitesi tarafından yürütülen ve 2014 yılında gerçekleştirilen “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” özet raporu ve sonuçları hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Öncelikle araştırmanın amacı ve hedefleri anlatılmış, araştırmada Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilen etik kurallara bağlı

kalındığından bahsedilmiştir. Nicel araştırma yöntemi ve yöneltilen sorular hakkında bilgilendirme yapıp; eş/birlikte olunan erkek ve eş/birlikte olunan erkek dışındaki kişiler tarafından uygulana fiziksel, cinsel, duygusal şiddet, çalışmanın ve eğitimin engellenmesi, çocuklukta cinsel istismar, erken evlilik, ısrarlı takip, gebelikte fiziksel şiddet konularında yapılan bazı araştırmaların sonuçları paylaşılmıştır. Ayrıca sağlık kurumlarında verilen hizmetin niteliği, hayata son vermeyi düşünme/deneme, şiddetin kuşaklar arasında aktarımı, fiziksel şiddetin kadınlara göre nedenleri, kadınların şiddeti anlatmaması, kurum ve kuruluşlara başvurma, kural ve kanunlardan haberdar olma konularındaki nicel araştırma sonuçları da verilmiştir. 2008 -2014 yıllarının sonuçlarının karşılaştırması yapılmıştır. Sonrasında nitel araştırma yöntemleri anlatılmış ve kadınlar açısından kurumsal başvuru süreçleri, erkeklerin bakışından kadına yönelik şiddetin nedenleri ve ŞÖNİM görüşmelerinin öne çıkardıkları başlıkları altında yapılan nitel çalışmaların sonuçları sunulmuştur. Şiddet ile mücadele için yapılması gereken araştırmalara yönelik öneriler sunulmuştur. Genel bir bakış ile sonuçlar; kadına yönelik şiddetin; çok yaygın olduğu ve her kesimde olduğu, en yakınındaki kişiler tarafından uygulandığı, kuşaktan kuşağa aktarıldığı, kadınların haklarını bildiği ama kullanmaktan çekindikleri şeklinde açıklanmıştır. Şiddetin “toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden” kaynaklandığı bu konu da tüm kesimin eğitilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Komisyon üyeleri tarafından sorulan sorular doğrultusunda özetle aşağıdaki bilgi, görüş ve öneriler sunulmuştur; 6284 Sayılı Kanun’un kadınların güvenliğini arttırdığı ama erkekler tarafından kadına çok fazla hak verildiğinin ve suiistimal edilebileceğinin düşünüldüğü; 2008-2014 yılları arasında yapılan çalışmalarda ortaya çıkan bölgeler arasındaki şiddet oranının değişmesinin sebebinin, bu konuya yönelik bir araştırma yapılmadığı için bilinmediği ancak göç, yaşlı nüfus yerine geç nüfusun örnekleme girmesi, işsizlik, kadınların haklarını öğrenmeleri, STK’ların bölgelerdeki çalışmaları ve/veya şiddet algısının değişmesi olabileceği; erkeklerin güç ilişkisinden dolayı genelde şiddet uyguladığı ve infazda indirim almak için tahrik vb. savunmalar yaptığı; evlerde silah bulundurulması sorunun altının çizilmesi gerektiği; Medya’nın şiddete etkisinin çok olduğu, failleri kahramanlaştırdığı, kullandığı dil ile şiddeti normalleştirdiği, kadınları zayıf, acınması gereken insanlar olarak gösterdiği; Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması gerektiği, yasal olarak kadınlara acımadan demokrasinin sağlanması gerektiği, tüm siyasilere ‘kadın-erkek eşittir’ söyleminde bulunması gerektiği, şiddettense kadına yönelik şiddetin araştırılmasının sebebinin bunun bir toplumsal sorun olmasından kaynaklı olduğu,

eskiden şiddetin ayıplanmadığı, kötü olarak görülen bir şey olmadı ama şuan bu bilincin değiştiği, kadının haklarını aramasının da şiddeti arttırdığı bunun da olumlu olduğu, çözüm getirilebilmesi için bu araştırmaların yapılması gerektiği, ‘erkek neden dövdü?’ sorusunun şiddeti haklı gösteren bir soru olduğundan sorulmayacağı, ataerkil ideolojinin şiddeti hak gördüğü ve bu ideolojiden herkesin sorumlu olduğu,

Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Mağdur Hakları Daire Başkanı Hakim Muhittin ÖZDEMİR sunumuna belirtilen görüşlerin Bakanlığın değil şahsının ve Başkanlığı’nın görüşleri olduğunu belirterek başladı. Kadına yönelik şiddetin önlenmesine yönelik uluslararası düzenlemelerden kısaca bahsedildi ve CEDAW’ın ve İstanbul Sözleşmesi’nin önemi vurgulandı. TCK’daki ceza miktarlarının uygun olduğu ancak tahrik indirimlerinin uygulanmasına yönelik sorunlar olduğu vurgulandı. Stajyer hâkimler için yapılan çalışmalardan özetle bahsedildi. Konu hakkında DDK’nın raporunda yer alan; sistemde çok başlılık olduğu, bütüncül bir sistemin olmadığı ve mağdura ilişkin sistemdeki aksaklıkların anlatıldığı bir bölüm sunuldu. Buna binaen ‘Mağdur Destek Hizmetleri’ birimi kurulmasının uygun olacağı belirtildi. Kadına karşı şiddet olaylarında ceza yargılaması hakkında bilgiler sunuldu. Sunumun sonraki bölümünde; Diğer bakanlıklar ve mahalli idarelerce yapılması gerekenlere dair öneriler yazılı olarak sunuldu. Adalet Bakanlığı tarafından yapılan çalışmalar ve yapılması gerekenler; Adalet Bakanlığı merkez teşkilatından mağdurlara yönelik bir birim kurulması gerektiği bu bağlamda; aile, çocuk ve ağır ceza mahkemelerinde uzmanların çalıştırılması, Mağdur Hakları Daire Başkanlığı’nın taşra teşkilatının kurulması, buralarda bilgilendirme, psiko-sosyal destek, maddi yardım hizmeti ve mağdur destek hatlarının bulunması gerektiği; Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda farkındalık çalışmaları yapılması gerektiği; Yasal mevzuatın uygulanmasında yaşanan sorunların çözümü için Adalet Akademisi’ndeki ders içeriklerinin ve eğitimlerinin düzenlenmesi gerektiği ve bu konuda yapılanlar ve planlar; Mağdur Hakları Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan müdahale programlarının kısaca anlatılması şeklinde özetlendi.

Sunumun son bölümünde; İstanbul Sözleşmesi’nin etkin bir şekilde uygulanması gerektiği, 6284 Sayılı Kanun’un iyi bir Kanun olduğu ancak uygulamadan kaynaklı sorunlar olduğu, Nasıl işkenceye 0 tolerans uygulaması başarılı olduysa aynı uygulamanın kadına şiddet konusunda da yapılması gerektiği, İstanbul Sözleşmesi ışığında müstakil bir Mağdur Hakları

Yasası çıkartılması gerektiği, konu ile ilgili kolluk ve adliye ayağında etkin bir birim kurulması gerektiği, ŞÖNİM'lere adli süreçten sonra gidildiği, adli süreç öncesi aile içi şiddet mağdurlarına hizmet verecek birimler oluşturulması gerektiği, İstanbul Sözleşmesi'ne uygun olarak mağdurların korunması ve bunlara yardım edilmesine yönelik politikalar ve tedbirler geliştirilmesi gerektiği bu kapsamda; bilgilendirme hizmeti ve soruşturma yargılama aşamasında psiko-sosyal destek sağlanması, UYAP üzerinden kadın mağdurlara ilişkin kayıtlar tutulması ve diğer kurumlar ile entegrasyon sağlanması, mağdurlara ücretsiz hukuksal destek sağlanması, uygulayıcılara farklılığın azalması için eğitim verilmesi gerektiği, kurumlar arası çok başlığın ortadan kaldırılması, mağdurlara ilişkin işlemlerin tek dosyadan yürütülmesi, Mağdur Destek Hizmetleri birimi kurulması (gerekli yatırım ve bütçe ile Mağdur Hakları Daire Başkanlığı'nın bu görevi yapabileceği), Kolluk ve diğer kamu görevlileri için 'Mağdura Yaklaşım Kılavuzu', Mağdurlar için 'Mağdur Hakları Kılavuzu' oluşturulması, hizmetleri arasında koordinasyon sağlanması gerektiği, Cinsel suç mağduru kadınlara yönelik ÇİM benzeri merkezler oluşturulması, ASPB tarafından; konuya 0 tolerans politikası oluşturulması, uygulayıcılara eğitim politikası uygulanması, ŞÖNİM'lerin yaygınlaştırılması, küçük yaşta evlilikler ve toplumsal kültürün değiştirilmesi için programlar geliştirilmesi, Türkiye çapında etkin ve yaygın sığınmaevi ağı olması, Belediyelerin sığınmaevi açma zorunluluklarının takip edilmesi, elektronik kelepçe vb. sistemlerin uygulanması gerektiği, Çok yönlü toplumsal eğitim programları geliştirilmesi, bu kapsamda; kadın-erkek eşitliği eğitiminin her kademedeki eğitim müfredatına dahil edilmesi, ilkokuldan başlayarak sorun çözme eğitimi verilmesi, kız çocuklarının eğitime devam etmelerinin sağlanması, kitapların cinsiyet ayrımcılığından arındırılması, risk gruplarında yer alan kadınlara özgüven, meslek vb. eğitimlerin verilmesi, Kamu görevlilerine yönelik meslek içi eğitimlerde toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konularını içeren dersler verilmesi, ana-baba eğitim programları düzenlenmesi, sürekli kampanyalar yapılması, yetişkin eğitim merkezleri kurulması gerektiği, STK'ların etkinliğinin artırılması, kamu odaklı hizmetin zamanla STK'lar devrinin sağlanması, medyanın konuya ilişkin oto kontrolün olması gerektiği, medyanın sürekli izlenip denetlenmesi gerektiği, tedbir kararlarının kişiye ve olaya göre verilmesi gerektiği bunun için alt yapının olmadığı ASPB'nin bu konuya bütçe ayırması gerektiği, Adalet Bakanlığı'na bütçe sağlanarak ya da Cumhurbaşkanlığı veya Başbakanlık çatı altında koordinasyonun sağlanması gerektiği, ASPB'nin koordinasyon için uygun Bakanlık olmadığı görüş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Cumhuriyet Savcısı Ahmet Gökay AKTAŞ tarafından yapılan sunuma 4320 Sayılı Yasa'nın çıkmazlarından bahsedilerek başlandı. 6284 Sayılı Yasa'ya ait uygulamalardan bahsedildi. Bu yasaya göre alınan yakın koruma, tanık koruma gibi tedbir kararlarının evrak düzeyinde verilmesinde sorun olmadığı, ancak uygulamada yaşanan sorunlar ve sebepleri örnekler ile anlatıldı. Kimlik değiştirme konusunda yaşanan sorunlar anlatıldı. Alkol, uyuşturucu kullanımı ve psikolojik rahatsızlık varsa şiddetin eziyete ve işkenceye dönüştüğü ve bu durumlarda tedbir kararlarının etkili olmadığı ifade edildi. Çözüm olarak; elektronik takip sistemlerinin kullanılması, İspanya'da Vodafone işbirliği yapılan bir uygulamadan bahsedilerek benzer uygulamaların kullanılması, konu hakkında istikrarlı ve kararlı olunması, eğitimin çok önemli olduğu vurgulanarak ilkokulda aile içi şiddet konusunun işlenmesi, kolluk kuvvetlerinin uzmanlaşması, işlerin tek elden yürütülmesi, mağdur ailelere ekonomik destek verilmesi, aile danışma merkezlerinin artırılması ve faaliyet alanlarının güçlendirilmesi, aile içi şiddetin suç olduğu ve cezalandırılacağına toplumca bilinirliğinin artırılması bunun için spot, dizi film vb. medya unsurlarının kullanılabilmesi, Kanun'daki şekli eksiklerin düzeltilmesi, tedbir kararlarına muhalefet edilmesi halinde durumun aile mahkemelerine bildirilmesi ve aile hâkimlerinin ceza vermesi gerektiği önerileri sunuldu.

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Risk analizi yapılarak bazı şiddet türlerinin engellenebileceği,
- 2008-2014 yılları arasında yapılan çalışmalarda bölgelerde meydana gelen şiddet oranlarına ilişkin farkın araştırılması gerektiği,
- Basın üzerinden film veya diziler ile mesajlar verilebileceği,
- Basına dili konusunda büyük sorumluluk düştüğü,
- Kadına şiddetin değil, şiddetin merkeze alınması gerektiği,
- Kendi kültürel kodlarımıza uygun çözümler üretilmesi gerektiği,
- Konu ile ilgili cezai müeyyidelerin artırılması gerektiği,
- Yapılan bu araştırmalara göre sonuç alınmaya çalışılırsa kadın ve erkeğin rakip olacağı,
- 2008-2014 çalışma sonuçlarında ortaya çıkan bölgelerdeki farklılığın sebebinin göç olabileceği, göç konusunun araştırılması gerektiği,
- Türkiye'nin risk haritasının çıkartılması gerektiği,

- Şiddet meydana gelmeden önce ne gibi tedbirler alınması gerektiğine dair araştırmalara yapılması gerektiği,
- Ailelerin çocukların eğitimini neden engellediklerinin araştırılması gerektiği,
- Erkekler ile ilgili detaylı bir araştırma yapılması gerektiği,
- Doğu bölgelerinde kahvelerde ve benzeri ortamlarda kadına yönelik şiddet ile ilgili bilgilendirme çalışmaları yapıldığı, şiddet uygulayan erkeğin maaşının kesilerek eşine verildiği, bu çalışmaların da 2008 ile 2014 yılları arasındaki farka katkı sağlamış olabileceği,
- Kadına yönelik şiddet konusunda televizyonlara bilgilendirici programlar yapılması,
- Yerel yönetimlerin bilinçlendirmede katkı sunmalarının olumlu olduğu,
- Toplumsal değişim, zihinsel dönüşüm ve ortak hareket etmenin önemli olduğu,
- Siyasilerin söylemlerine dikkat etmesi gerektiği,
- KİM’ler ve ÇİM’ler için gerekli hukuki düzenlemelerin yapılması gerektiği,
- Uzlaşma hizmetinin ne kadarının işe yaradığı ne kadarının sorunu daha da arttırdığının izlenemediği,
- Kişileri suça teşvik eden kişilerin bulunup cezalandırılması gerektiği,

7.13. 26 ŞUBAT 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Kadın Sağlıkçılar Dayanışma Derneği’nden (KASAD-D) Psikiyatrist Doktor Esra KOCA ve Kadın Sağlıkçılar Eğitim ve Dayanışma Vakfı’ndan (KASAV)Uzman Doktor Mehtap ARSLAN DELİCE, sunumlarına derneğin tanıtımı ve bugüne kadar gerçekleştirilen bazı sempozyum ve projelerden bahsedilerek başlamışlardır. Şiddetin varoluşsal bir olgu olduğu ancak sağlıklı psiko-sosyal ve psiko-seksüel gelişim ile kontrol edilebildiği, sınırlanabildiği ve denetlenebildiği ifade edilmiştir. ‘Kadına yönelik şiddet’ kavramının da yine toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklı bir söylem olarak ortaya çıktığı, bunu yok saymadan şiddetin asıl sebebinin üzerinde durulması gerektiği önerilmiştir. Şiddetin beynsel gelişim, sosyal etkiler, anne baba ilişkileri vb. birçok faktörün ürünü olabileceği bu nedenle tek bir hipotezle açıklanamayacağı vurgulanmıştır. Konuya yönelik dünyadan ve Türkiye’den istatistikî bilgiler sunulmuş, Türkiye’de durumun dünyadan çok farklı olmadığı ifade edilmiş ve şiddet sorununun toplumsal bir sağlık sorun olduğu ortaya konulmuştur. Bireyselleşimin, medyanın, büyükşehirlerde sosyal çevrenin olmamasının, yalnızlaşmanın, aile içi iletişimsizliğin ve olumsuz ekonomik durumunun etkilerinden bahsedilmiştir. Anti-sosyal kişilik bozuklukları, madde

kullanımı, işsizlik, daha önce şiddete maruz kalma gibi bireysel risk faktörleri sırlanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkan diğer risk faktörleri örneklendirilmiştir. Risk faktörlerinin şiddeti ne ölçüde yordadığı ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçları hakkında bilgiler sunulmuştur. Benzer şekilde Türkiye’de yapılan bir çalışmanın sonuçları sunulmuştur. Genel olarak alkol ve yoksulluğun şiddetin en önemli iki ana nedeni olduğu belirtilmiştir. ASPB’nin tarafsız bir veri analizi yapması, 6284 sayılı Kanun’daki şiddet tanımının sübjektif olduğu ve şiddetin derecelendirilmesini de kapsayan bir tanım olması, şiddet konusunun cinsiyetler arasında gerginliği arttırmadan daha geniş perspektifte ele alınması, genel refahın yükseltilmesi ve gelir adaletsizliğinin ortadan kaldırılması, alkol, madde ve silaha erişimin kısıtlanması, ilkokuldan başlamak üzere okulların her kademesinde ve camilerde, askerlikte, ana-baba okullarında başkalarının haklarına saygı gibi konuları içeren değerler eğitiminin verilmesi, tüm katmanlarda şiddete neden olan sözlü ya da sözsüz mesajlarının verilmesine önüne geçilmesi, eşler arası iletişim becerilerini artırmak için mekanizmalar kurulması, faillere öfke kontrolü, iletişim becerileri gibi programlar sunulması, evde ciddi bir risk varsa ön değerlendirme yapılarak evliliğin bitirilmesi için destek olunması, evlenmeden önce kişilere eğitim verilmesi, şiddet eyleminde bulunan kişilere zorunlu risk değerlendirmesi yapılması, rehabilitasyon sunulması, töre ve namus cinayetleri konularında din görevlilerinin eğitilmesi ve seferber edilmesi, bu cinayetlere ‘töre’ denerek hafifletilmemesi, cinayetlerin cezalarında indirim uygulanmaması, planlanarak işlenen suçlarda ceza artırılması, medyanın dilinin değiştirilmesi, insan ve kadın hakları kodlarının çizgi film ve diğer programlarda kodlanması, kılavuz aileler oluşturulması, mağdurlar için sığınma evleri ve programları oluşturulması, kreş gibi çalışan kadının çocuğu ile iletişimi arttıracak tedbirler alınması, işyerlerinde kadına yönelik mobbingin önüne geçilmesi gerektiği önerileri getirilmiştir.

Komisyon üyeleri tarafından sorulan sorular doğrultusunda özetle aşağıdaki bilgi, görüş ve öneriler sunulmuştur; ‘kılavuz aile’ olarak şiddet gören kadına sahip çıkıp, şiddet uygulayan erkeği ikaz eden, hatalı olduğu söyleyen komşu örneği verişmiştir, depresyon, şizofreni gibi Eksen I hastalıklarda Türkiye ve dünya arasında belirgin farklılıklar olmadığı, kuzey ülkelerinde güneşi az görmeye bağlı intihar eğiliminin fazla olduğu, zeka geriliği, kişilik bozukluğu gibi Eksen II hastalıklarının hastanın talebi ve iradesi ile psikoterapi yöntemleri ile tedavi edilebileceği, kendi görüşüne göre; Eksen II hastalıklara iletişim araçlarının bu denli artmasının ve bireyselleşmeye neden olduğu için kapitalizmin etkisi olduğu, çocuk yetiştirirken kendi

sınırlarının ve toplumun sınırlarının öğretilmesi gerektiği, gelişim basamaklarını iyi yaşamış olanların şiddet dürtülerini kontrol edebildiği, şiddet türlerinin bir birine göre değil (psikolojik, fiziksel vb şiddete göre değil), aynı türde şiddet türlerinin kendi içinde derecelendirilmesi gerektiği (günlük tartışmada sesini yükseltme ve sürekli küfür etme vb. gibi), konun mahkemeye ya da kolluğu başvurduktan sonra geri alınamaması durumunu olumlu bulmadığı, şiddet uygulayanlara bir risk değerlendirmesi yapılarak tedavi uygulanabileceği, tedavilerin sürekli olması gerektiği, sosyal medyanın gerçek bir iletişim mecrası olmadığı bu ortamın insanları yalnızlaştırmak suretiyle şiddete neden olduğu düşüncesinde olduğu, bu konuda araştırmalar yapılması gerektiği, anne ile çocuğun iletişimin iyi olmasının önemli olduğu.

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nden Prof. Dr. Mine GENCEL BEK sunumuna konu hakkında önceki yıllarda yaptıkları çalışmalar hakkında bilgiler sunarak başlamıştır. Çalışmaları ile ilgili karşılaşılan zorluklar ifade edilmiştir. Kadına yönelik şiddetin nedeninin ataerkil, eril cinsiyet rejimi olduğu belirtilmiştir. Medyanın konuda etkili olduğu açıklanmış ancak fikir özgürlüğün de olması gerektiği vurgulanmıştır. Dünyanın birçok yerinde şiddet olduğunun doğru olduğu ancak ülke vatandaşı olarak kendi ülkemizdeki sorunun daha çok canını yaktığı, bu yüzden de Türkiye üzerine daha çok konuşacağı belirtildi. Şiddetin psikolojik, fiziksel, ekonomik, cinsel gibi birçok çeşidi olduğu, ekonomik şiddetin de çok yoğun olduğu ifade edildi. Yalnızca fiziksel şiddetin haber yapıldığı diğer şiddet türlerinin haber yapılmadığı, haberlerde kadına yönelik şiddetin 3. sayfalarda yer alarak adli vaka olarak görüldüğü ve toplumsal bir sorun olarak ele alınmadığı, haberlerde şiddet uygulayanın ifadelerine yer verilerek şiddetin nedenlerinin yazılmak suretiyle şiddetin meşrulaştırılması, şiddetin seyirlik hale getirilmesi ve kadının acınası olarak gösterilmesi, ölen kadınların ardından namus nedeni ile öldürüldü gerekçesi sunulması hususları eleştirilmiştir. 'Toplumun değerleri' ifadesinin çok göreceli bir ifade olduğu kişilere ve zaman göre değişeceği vurgulanmıştır. Medyada şiddetin çok sattığı, konuyla ilgili bir arz talep dengesinin olduğu ifade edilmiştir. İş garantisi olmadığından dolayı medyada olumlu bakış açısı olan kişilerin de konuya isteseler de olumlu katkı veremedikleri vurgulanmıştır. Televizyonlarda yalnız olumsuz örneklerle değil ayakları üzerinde duran kadın tiplerine de yer verilerek umut verilmesi gerektiği önerilmiştir. Namus cinayeti, öfke nöbeti, kıskançlık krizi gibi tanımların konunun toplumsal yönünü gizlediği savunulmuştur. Dizilerde çok yanlış mesajlar verildiği, toplumun buna göre şiddeti uygulayanın yanında konumlandığı ifade edildi. Erkeklik tanımının sorgulanması ve bunun üzerinde çalışılması gerektiği

önerildi. Şiddetin her türlü kesimde olduğu belirtilmiş dolayısı ile belirli etnik kimliklerin, ekonomik sınıfların ya da alkol tüketenlerin sorunu olmadığı ifade edilmiştir. Din adamları ile yaptıkları çalışmalar ile anlatılmıştır. Hazırladıkları ‘medya ve Çeşitlilik Kılavuzu’ hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Medyada şiddetin mizahlaştırılması eleştirilmiştir. Medyadaki güç ilişkilerine bakılması gerektiği, yaygın meslek anlayışın sorgulanması gerektiği, ataerkil dil ile ilgili medya çalışanlarına eğitim verilmesi gerektiği, şiddet haberlerinin birinci sayfadan verilmesi tüm şiddet türlerinin haber yapılması gerektiği, şiddetin mizahlaştırılmadan, hikayeleştirilmeden ayrıntılarına girilmeden sunulması gerektiği, haber yapanların mağdurlara ‘bilgilendirici rıza’ uygulaması gerektiği, mağdurların ifşaa edilmemesi gerektiği, sadece haber yazarlarının değil köşe yazarlarının da konu hakkında eğitilmesi gerektiği, okur temsilciliğinin geliştirilmesi gerektiği, toplumdaki ayrışmanın ortadan kalkması gerektiği, milletvekillerine de eğitim verilmesi gerektiği, medyanın şiddet üzerinde büyük etkisi olduğu ancak bir yandan da toplumun medyadan şiddet içeren ürünler talep ettiği, bunun bir kısır döngü olduğu ve kırılmadığı, medyanın kamu görevini yerine getirmediği, medyanın konuyla ilgili oto kontrolünün olması gerektiği, danışma kurulunun olması gerektiği (bunun raporda nasıl yer alması, medyaya nasıl önerilmesi gerektiği örneklendirilmiştir) – bunun siyاسiler tarafından söylenmemesinin faydalı olmayacağı, karar mekanizmalarına kadınların da dâhil olması gerektiği,

Hazar Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği Temsilcisi Aşlı CİNGİL’insunumunda derneğin yakın zamanda tamamladığı ‘Human for Human’ projesinin amacından bahsedildi. Proje katkı sunanlar tanıtıldı. Hazar kısaca anlatıldı. Şiddetin şiddeti uygulayan da dâhil geniş bir kesimi etkiledi belirtildi, özellikle çocuklar üzerindeki etkisinden bahsedildi. Projenin nasıl gerçekleştirildiği anlatıldı. Çalışmanın verileri sunuldu ve yorumlandı. Kadınların çok uzun yıllar boyunca şiddet gördükleri, bireysel mücadeleleri sürdükçe de âcizi yet duygusu geliştirildiği, öz saygılarının azaldığı, şiddet ve baskıdan dolayı kendilerini ifade edemedikleri belirtildi. Proje kapsamında kanaat önderleri ile yaptıkları çalışmalar ve verdikleri eğitimler hakkında bilgiler sunuldu. Belçika modeli anlatıldı. Travma geçirenlere uygulana EMDR (Eye Movement Desensitization and Reprocessing”) uygulamasından kısaca açıklandı. Kadınlarının hukuksal ve psikolojik anlamada destek alabilecekleri, uzmanların çalıştığı aile dayanışma merkezlerinin aktif ve yaygın hale getirilmesi, danışmalık merkezlerinden erkeklerin de yararlanması, bu merkezler de çiftlere öfke kontrolü, çatışma çözme, iletişim vb. eğitimlerin verilmesi, bu merkezlerin

mahallelerde kurulması, çocuklara yaş gruplarına göre eğitimler verilmesi, ayrıca bu merkezlerin ücretsiz olması, namus cinayetleri ile ilgili bölgesel araştırmalar yapılması, ana okulda kişilik bozukluklarının öğretmenler tarafından teşhis edilmesi, 'kızını dövmeyen dizini döver' gibi söylemlere karşı farkındalık oluşturulması, konuyla ilgili eğitim materyalleri geliştirilmesi, çalışmaların STK'lar ile işbirliği içinde yapılması, okullarda ve cami vb. yerlerde sağlıklı din eğitimi verilmesi, bu eğitimlerin herkese verilmesi, alkol ve madde bağımlılığı mücadelesine yönelik kampanyalar yapılması, medya aracılığı ile farkındalığın artırılması, okullarda konular ile ilgili eğitim verilmesi, polis ve kolluğun aile içi şiddet yönelik eğitim alması gerektiği önerileri sunulmuştur.

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Şiddette merkezi insanı koymak ve kimden gelirse gelsin şiddet sorunun çözülmesi gerektiği,
- İnsanın fitratı neye yakınsa onun üzerinde çalışmak ve ona göre eğitmek ve istihdam etmek,
- Bölgelere göre risk haritaları çıkarılması ve bölgelere göre farklı tedbirler uygulanabileceği,
- Kadın ve erkeğin rakip haline getirilmemesi gerektiği,
- Kılavuz aile modeli, mahallelerde riskli aileleri başka bir aileye zimmetlemek gibi örneklerin uygulanabileceği,
- Bizim kültürümüzde kadına saygının olduğu Batı'da ise bunun olmadığı dolayısı ile bu konuda Batı'dan öğrenilecek çok bir şey olmadığı,
- Evden uzaklaştırma gibi tedbir kararlarından sonra yapılması gerekenler konusunda eksiklikler olduğu,
- Erkeklerin birbirlerini öldürme nedenleri ile erkeklerin kadınları öldürme nedenlerinin farklı olduğu, erkekler de kadınlar da öldürülüyor karşılaştırmasının yanlış olduğu,
- Şiddeti derecelendirmenin, şiddeti uygulayanlar açısından bir alan açmış olmak olacağından bu derecelendirmenin doğru olmayacağı, şiddetin tüm türlerine topyekûn karşı çıkılması gerektiği yoksa zihinsel dönüşümün yaşanamayacağı,
- Ne eski kalıp yargılarla ne de modernitenin kadına emtia haline algılar ile konun çözülemeyeceği, üçüncü bir bakış açısı gerektiği,

- Şiddete ilişkin dürtülerin herkeste olduğu, bunlarla başa çıkmanın, bunları başkalarına yansıtmanın yollarının öğretilmesi gerektiği,
- Tedavisi olan durumlarda şiddet uygulayanların tedavi edilmesi gerektiği,
- Toplumun gerçek yaşantısı ile sosyal medyadaki uygulamaları arasında farklılıklar olduğu ve ikisi arasında geçişin sağlanamayışının sorunlar yarattığı, sosyal medyanın kullanımını daha gerçekçi platformlara oturtmak konusunda çözüm üretmenin gerekli olduğu,
- Tüm siyasi partilerin ve tüm erklerin şiddetten arındırılmış bir dile sahip olması gerektiği,

7.14. 04 MART 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Üsküdar Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Nevzat TARHAN sunumuna Einstein üzerinden örnek vererek IQ'sü çok yüksek bir dehanın dahi kadınları konumlandığı yere vurgu yaparak başladı. Sunumda kadın ve erkek beyni arasındaki farklar belirtildi. Anti-sosyal ve normal insanların beyin yapıları karşılaştırılarak, anti-sosyal kişilerin tedavi edilmeden topluma bırakılması durumunda aynı suçu işlemeye devam edeceği ifade edildi. Uyuşturucu alan bir kişinin beyin yapısı hakkında bilgi verilerek uyuşturucu ile şiddet arasında büyük bir nedensellik bağı olduğu vurgulandı. Anti-sosyal kişilik özellikleri anlatıldı. Kötülük tanımının yapılması gerektiği ve sebepleri aktarıldı. ABD ve Fransa'da aile içi şiddet oranları verildi. Aile içi şiddetin bazı sebepleri (alkol kullanımı, gizli depresyon, maganda erkek tipi, mazohistik kadın kişiliği, şiddeti onaylayan alt kültür ve güveni zayıflatan popüler kültür) açıklandı. Şiddet türleri sayıldı. Şiddetin en çok canlı modelden, anne ve babadan, öğrenildiği canlı modelin çok önemli olduğu vurgulandı. Öfke hakkında bilgi verilerek başa çıkma yöntemi olarak itfaiyeci modeli açıklandı. Aile içi demokrasinin öneminden bahsedildi. Ahlaki akıl yürütme gelişimi anlatıldı. Duchenne gülümsemesi hakkında bilgi verildi. Barışçıl olmayan rekabetin şiddeti beslediği vurgulandı. Rehabilitasyon ve takibi hakkında bilgi verildi. Ayrıca, kötülüğün tanımın yapılması gerektiği, eğitimin önemi, komşulara güvenme, paylaşma, yardımlaşma gibi değer yargıların topluma öğretilmesi gerektiği, öfkenin bastırılmasının tehlikeli olduğu, öfkeyi nesneye yönelterek şiddet ile ifade etmenin öfkenden zevk almaya neden olduğu öfke kontrolünün öğrenilmesi gerektiği, aile içinde eleştiriye açık olmak, otokrat olmamak, totaliter olmamak ve katılımcı olmamak gerektiği, demokrasi kültürü ve sorun çözmeye yönelik eğitimlerin okullarda verilmesi gerektiği, fedakâr olma, başkaları için çile çekme, iyiliği besleme gibi yüksek değerlere göre düşünmenin toplumda yaygınlaşması gerektiği, kadınları özgürleştiren feminizmin olumlu ancak rekabetçi

feminizmin olumsuz olduğu, kadınların özgürleşme hareketine geleneksel eğitim alan erkelerin tepki gösterdikleri, elektronik kelepçe ve kimyasal kısırlaştırmanın kısır faydaları olduğu, kabul istasyonları ve kadın sığınma evlerinin yaygınlaştırılması gerektiği hususları sunulmuştur.

Komisyon üyeleri tarafından sorulan sorular doğrultusunda; hastalıklı bir durum olması halinde medikal tedavinin yararlı olduğu ancak yasal zorunluluk olmadıkça erkeklerin buna direndiği, eskiden komşuların, aile büyüklerinin sosyal çalışmacı gibi çalıştığı bunun tekrar geliştirilmesi gerektiği, eğitimcilere de eğitim verilmesi gerektiği, koruma tedbirlerinin bir süreliğine şiddeti azalttığı ama ölümü arttırdığı, kadın sığınma evlerinin sonuçları düzelteceği ama sebepleri ortadan kaldıramadığı, MEB’de mutlaka pozitif psikoloji, mutluluk eğitimi verilmesi gerektiği, aile hekimliklerinde aile danışmanlarının olması gerektiği, şiddet suçlarında psikolojik tedavi veya rehabilitasyonda denetimli serbestliğin uygulanabileceği, medikal tedavide Türkiye’nin mevcut alt yapısının yetersiz olduğu, rehabilitasyon için de yeniden yapılanmaya gerek olduğu, annelik babalık pratikleri iyi olan anne babaların çocuklarında olumsuzlukları fark edebileceği ve bu çocukların tedavi edilebileceği, anne babaların çok iyi gözlemci (işgalci ve kontrolcü değil) olması gerektiği ve eğitimli olması gerektiği, okullarda anne babalık pratiği öğretilmesi gerektiği, BSRM’de mağdur ve suçluların aynı yerde bulunmasının yanlış olduğu, mozahistik kişilerin ancak talep ederlerse tedavi edilebileceği, öfke kontrolünün küçük yaşta öğretilmesi gerektiği ve yollarının kişiye göre değiştirdiği, ABD’de suçluların belirli olduğu akıllı kentlerin çok yaygın olduğu ve bunun iyi bir uygulama olduğu, kısa vadede; suçu işleyen cezasını yaşamaması gerektiği için cezalandırılması gerektiği, orta vadede; risk grupları belirlenerek sosyal kontrol sistemleri kurulması, uzun vadede; okullarda pozitif psikoloji dersleri okutulması, mutluluk bilimi ve iyi insan olmanın öğretilmesi, liselerde 6, 7 hafta rastgele iyilik projeleri yapılması çözüm önerileri, bilgi ve görüşleri sunulmuştur.

Medya İzleme Grubu (MEDİZ) temsilcisi Hatice KAPUSUZ, Komisyon’a yapılan sunumda kadına yönelik şiddet olaylarında medyanın yaklaşımı, kadına yönelik şiddet haberlerinin sunumunda medyada kullanılan dil ve medyanın konunun çözümüne sunabileceği katkılar ile ilgili görüş ve önerilerini ifade etmiştir. Haberlerin sunumuna, mağdurun ifşaa edildiği, kadının giydiği, yediği, içtiği sorgulanarak şiddete gerekçeler sunulduğu, suçun cezasının yansıtılmadığı gibi eleştiriler getirilmiştir. Şiddetin sadece medyada değil yargıda da gerekçelendirilmeye çalışıldığı bu nedenle suçluya ceza indirimleri uygulandığına vurgu

yapılmıştır. Cezasızlığın kendisinin şiddeti yaygınlaştırdığı belirtilmiştir. Konuya ilişkin istatistiki veriler sunulmuş, çözüm için kök sebeplere gidilmesi ve kadınlığın ve erkeklığın nasıl üretildiğinin irdelenmesi gerektiği önerilmiştir. Ulusal ve uluslararası sözleşmelerin uygun olduğu ancak uygulanması uygulamadan kaynaklı sorunlar olduğu ifade edilmiştir. 2008 tarihinde yapılan araştırmanın bazı sonuçları paylaşılmıştır. Kadının medyada nasıl prototipleştirildiği anlatılmıştır. Konuya ilişkin Tv, radyo ve ana haber bültenlerine dair veriler sunulmuştur. Medyada kadın temsili olması, haber dilinin değiştirilmesi, kadının medyada görsel malzeme olarak kullanılmaması, özel hayatın teşhir edilmemesi, mağduru suçlayan – suçlu koruyan dilin kaldırılması, kadının nesneleştirilmemesi, araç haline getirilmemesi, nesnel dil kullanılması, şiddet pornografisi yapılmaması, medyanın STK’ların da dâhil olduğu bağımsız bir göz ile izlenmesi, bunlar yapılırken sansüre gidilmemesi ancak bireyin korunmasına dikkat edilmesi gerektiği önerileri sunulmuştur. Sorulan sorulara cevaben; Türkiye’de istatistiki veri tutulmasında sorun yaşandığı, sistem içinde kimin cezalandırıldığı önemli olduğu örneğin Türkiye’de seks işçisi cezalandırılırken, kuzeyde satın alınan cezalandırıldığı vurgulanmıştır.

Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu Başkanvekili, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Üyesi İstanbul Milletvekili Prof. Dr. Türkan DAĞOĞLU, sunumuna dünyada ve Türkiye’deki şiddete yönelik istatistiki veriler sunarak başlamış ve kadına yönelik şiddet sorununun tüm dünyada olduğunu belirtmiştir. Tarihsel gelişimi anlatılarak dünyanın bu konuya çok geç eğildiği vurgulanmıştır. Kısa, orta ve uzun vadede neler yapılması gerektiğinin belirlenmesi gerektiği, bu konun bir zihinsel dönüşüm gerektirdiği, kanunların olduğu ancak uygulanmadığı bu nedenle kanun uygulayıcılarının eğitimden geçmesi gerektiği ifade edilmiştir

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Suç işleyenlerin dahi psikolojik tedavi görmediği, anti-sosyal kişiliklerin tedavi edilmesi gerektiği,
- İlk şiddete neden olan hususun nedenin araştırılması gerektiği,
- Kadın ve erkeğin rakip haline getirilmemesi, fitratların yarıştırmaması gerektiği, bireysel farklılıkların psikolog ve sosyologlar tarafından araştırılması gerektiği,
- Kalıp yargılar ve modern kalıplar ile sorunun çözülemeyeceği,
- Risk haritaları ve biyolojik risk haritaları çıkartılması gerektiği,
- Değer yargıların insanı mutlu kılmamanın araçları olduğu,

- Aklı kapatan her şeyin sınırlandırılması gerektiği, alkolün sınırlandırılması ve uyuşturucunun organize suç sayılması gerektiği,
- Gelir düzeyi, arasında farklılıkların şiddet sebep olduğu, tüketim hırsının sınırlandırılması gerektiği,
- Biyolojik nedenlerin tedavi ile çözülebileceği, Sosyal nedenlere STK ve siyasetin destek vermesi gerektiği. Konu ile ilgili uzmanların çalıştırılması gerektiği,
- Erkeklerin bütün dünyayı yönetmek istediği kadının ise ev ise çocuk arasında kaldığı, bu konularda eğitimin şart olduğu,
- Dünyadaki savaşlar bitmediği sürece bu şiddetin de bitmeyeceği,
- Şiddete uğrayan kadının ne yapması gerektiğinin bilimsel olarak araştırılması ve halka bundan sonra durulması gerektiği,
- Kadın kuruluşlarının medya üzerinde baskı oluşturması gerektiği,
- Medyanın kendi kendini eleştirmesi gerektiği,
- Medyanın konuyla ilgili ciddi sorumlulukları olduğu,

7.15. 24 MART 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanı Prof. Dr. Emin KARİP, tarafından Komisyon'a yapılandırılmasında Kurul'un öğretim programları, ders kitapları ve eğitim araçları ile ilgili çalışmaları ve hayat boyu öğrenme kapsamında gerçekleştirilen çalışmalar kısaca anlatılmıştır. Öğretim programında kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadın hakları ile ilgili kazanımların; kadın erkek eşitliği, toplumsal cinsiyet rolleri, karşılıklı saygı ve kişisel ilişkilerde şiddet içermeyen çatışma çözümleri olduğu belirtilmiştir. Bu konuların ayrı derslerde değil bütün derslerde yeri geldiğinde bir sistematik ve bütünlük arz edecek şekilde işlendiği, 'Hayat Bilgisi' dersinde iletişim becerisiyle ilgili dinleme, davranışsal incelemeler sergileme, açık fikirli olma, itiraz ettiği zaman dahi bunu nezaketle ifade etme, kendini ifade edebilme, hayır diyebilme gibi birtakım becerilerin ele alındığı ve bir sonraki yılda dördüncü sınıflarda 'Yurttaşlık', 'Demokrasi ve İnsan Hakları' derslerinin okutulacağı belirtilmiştir. Etik davranma ve duygularını doğru bir şekilde ifade edebilmenin de kazanımlar arasında olduğu vurgulanmıştır. Bu derslerde insan olmanın önemi ve canın dokunulmazlığı konularının asıl vurgulanan noktalar olduğu belirtilmiştir. Belirtilen derslerin dışında ayrıca 'Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi' dersinde ve seçmeli olan 'Halk Kültürü', 'Hazreti Muhammed'in Hayatı' ve 'Temel Dinî Bilgiler' derslerinde

eşitlik konularının detaylı olarak ele alındığı ifade edilmiştir. 12 Eylül 2012’de yayınlanan yönetmeliğe göre kitapların incelendiği ve bu yönetmeliğe göre kitapların içerikleri ve görsellerinde bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek unsurlar bulunamayacağı, insan haklarına aykırı, ayrımcılık ve önyargı niteliği taşıyan ifadeler kullanılmayacağı belirtilmiş, konuya ilişkin bir takım örnekler sunulmuştur. Kız çocuklarının okullaşma oranların ve kız yatılı bölge okullarına ilişkin istatistiki veriler sunulmuş, durumun geçmiş yıllara göre daha iyi olduğu ifade edilmiştir. Hayat boyu öğrenmeye yönelik; programın yetişkinlere verildiği, eğitim programları arasında aile içi iletişim ve internet bilinci seminerleri, aile içi iletişimin geliştirilmesi ve aile eğitimleri programları olduğu, bu programların 80 ilde devam ettiği ayrıca bu kapsamda eğitimcilerin eğitimi çalışmaları olduğu ve bu eğitimin ceza ve tevkifevlerindeki meslek elemanlarına da verildiği ifade edilmiş, hayat boyu öğrenme programı dâhilinde verilen eğitimlere ilişkin sayısal bilgiler sunulmuştur. Son olarak öğretmenlerin yetiştirilmesine yönelik öğretmen eğitimlerinde demokrasi, yurttaşlık, insan hakları eğitimiyle ilgili çalışmalar olduğu belirtilip konu hakkında kısaca bilgiler sunulmuştur. Komisyon toplantısı neticesinde 6284 sayılı Kanun’un tanıtılması için MEB’nin da çalışmalar yapacağı ifade edilmiştir.

Komisyon üyeleri tarafından sorulan sorular doğrultusunda; Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği’ne göre konukevlerindeki kadınların çocuklarının okul öncesi eğitimden ücretsiz yararlanmalarının mümkün olduğu, Mesleki Becerilerin Geliştirilmesi Projesi (MESGEP) kapsamında şiddet görmüş kadınlara da eğitimler verildiği ve bu eğitimlerin konukevlerinde de verilebileceği, sunumda belirtilen derslerde değerlerin çocuklara masallar ile de anlatılacağı, öğretmen alımında ya da öğretmenlerin görevlerini yürütürken bu öğretmenlerin şiddete eğilimleri olup olmadığı yönünde bir test uygulamadığı ancak Bakanlık olarak eğer böyle bir problemle karşılaşırsa yapılan rutin işlemler olduğu, bir sonraki sene uygulamaya konulacak bir proje kapsamında; öğrencileri tanıma ve değerlendirmeleriyle ilgili çalışmalar yapılacağı, bu çalışmada öğrencilerin okula devamsızlıklarından, öğrencilerin velilerinin okula olan tutumlarına, öğrencinin bir gün dahi okula gelmediği andan itibaren risk oluşturabilecek bütün faktörlere ve etkenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalara yer verileceği, olumsuz bir durum olduğunda hem öğretmenlere hem okul yöneticilerine bazı sorumluluklar getirileceği bilgi, görüş ve önerileri sunulmuştur.

Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlık temsilcilerinden YÖK Başkan Danışmanı Prof. Dr. Mustafa SAFRAN Komisyon'a yapılan sunuma, kendilerinin konuya kadına şiddet boyutunda değil daha makro bir bakış açısıyla 'kadın sorunları' olarak ele aldıklarını belirterek başlamışlardır. Dünyanın çeşitli ülkelerine ve ülkemizi ait kadın öğretim üyesi ve öğrenci sayılarına ve öğretim üyesi ücretlerine ilişkin istatistiki bilgiler kıyaslamalı olarak sunulmuş, sonuç olarak Türkiye'nin bulunduğu nokta olumlu olarak değerlendirilmiştir. 176 devlet ve vakıf üniversitesinin 62'sinde kadın sorunlarını araştırma merkezlerinin çok aktif bir şekilde çalıştığı belirtilip, merkezlerin çalışmaları ve ortak amaçları belirtilerek merkez tanıtılmıştır. Bir ay içerisinde YÖK'ün, özellikle üniversitelerde ve toplumdaki kadın sorunlarıyla ilgili olarak şimdiye kadar üniversitelerin yaptığı veya yapmaya çalışıp da başaramadığı konular ile YÖK'ün bu konulardaki duyarlılıklarının neler olması gerektiğinin tartışacağı bir kadın çalıştay düzenleyeceği bilgisi verilmiştir. Çalıştaya katılacak kişi, kurum ve kuruluşlar ile çalıştay sonucu ulaşılmaması hedeflenen amaçlar anlatılmıştır. Üniversite yönetim kadrolarında kadın sayısının azlığı ile ilgili cam tavan etkisinden bahsedilmiş ve konu hakkında çalışmalar yapmayı planladıkları ifade edilmiştir. Kız öğrencilerin karşılaşmış oldukları sorunları çözmede sosyal, sağlık, kültür, spor merkezlerindeki psikolojik danışma merkezlerine gitmek yerine sorunlarını kendi arkadaşlarıyla paylaşarak çözme yolunu seçtikleri belirtilmiş ve kız öğrencilerin tedavi olması gereken kurum veya kişileri tespit etme noktasında sıkıntıya düşüyor olmaları sorunu dile getirilmiştir. Üniversitelerde kız ve erkek öğrencilerdeki sorun değerlendirmesinde cinsiyetle ilgili sorunun 6'ncı sırada yer aldığı belirtilmiştir.

Komisyon üyeleri tarafından sorulan sorular doğrultusunda; toplum ile üniversitenin kaynaşmıyor olmasının bilimsel bir tespit olduğu, akademisyenlerin lojmanlarda yaşıyor olmasının da bunun bir sebebi olduğu dolayısı ile lojmanların satılmasının taraftarı olduğu, projelerin akademisyenler için ciddi bir ekonomik kaynak olduğu ancak alıcının da Devlet olduğu dolayısı ile Devlet'in hayata geçirilebilecek projeleri alması gerektiği, üniversitede okuyan kız öğrencilerden seks işçisi olarak çalışanlar için ASPB'nin çalışmalar yaptığı ve ciddi kaynaklar harcadığı ancak çalışmaların sonucunun ne olduğunu bilmediği, bazı üniversitelerde mobbing merkezleri olduğu yapılacak çalıştay sonrası bunların yararlı olup olmadığına göre diğer üniversitelerde de zorunlu kılınabileceği, sağlık personeli eğitimi ile ilgili; 132 bin ön lisans mezunu sağlık çalışanına bu konular öncelikli olmak üzere lisans tamamlama programı açılıyor olduğu, önümüzdeki yıl eylül ayından itibaren bu konuyla ilgili çalışma başlanacağı, tıp

fakülteleri ve sağlık bilimleri güçlü olan 20'ye yakın üniversitenin bu sistemin içine dahil edileceği, üniversitelerin devletin hassasiyet duyduğu konular ile ilgili öğrencilere tez konularında tavsiyelerde bulunduğu bu bağlamda 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nden sonra da öğrencilerin tez çalışmalarını kadına yönelik şiddet konusunda yapmaları konusunda tavsiyelerde bulunulduğu, Türkiye'de kadın sorunları ile ilgili 129 tez yazıldığı (bazı tez konuları sunulmuştur), akademik çalışma yapanlara çeşitli proje ve programlar kapsamında ekonomik destek verildiği (örneklendirilmiştir), üniversitelerde araştırma merkezlerinin ayrı bütçesi olmadığı ancak araştırma merkezi rektörlüğe bir proje, bir seminer, bir çalıştay, bir faaliyet, bir yayın gösteriyorsa rektörlüğün o araştırma merkezine para aktarmasının zorunlu olduğu, özellikle PDR bölümlerindeki ve özel eğitim bölümlerindeki öğrencilerin stajları son derece duyarlı yapıldığı, üniversitelerin tıp fakültesi hastanelerinin Sağlık Bakanlığı'nın genelgelerine uymak zorunda olduğu, 6284 sayılı Kanun'un üniversitelerde bilinirliğinin artırılması için yapılacak çalışmaların neler olabileceği konusunun çalışmaya da taşıyacakları (bu tanıtım için oryantasyon sürecinin çok uygun olmadığını düşündüğü) görüş, bilgi ve önerileri sunulmuştur.

Komisyon Üyeleri Tarafından Getirilen Bazı Diğer Görüşler:

- Zihinsel değişimin gerekli olduğu bunun için de kutsal kitapların arındırılması gerektiği,
- Özellikle okul öncesi eğitimde olmak üzere öğretmen alımında ya da öğretmenler görevlerini yürütürken şiddete eğilimleri olup olmadığı yönünde belli aralıklarla, öğretmenlerin onuru incitilmeden testler uygulanması gerektiği,
- Okullarda yaşanan şiddet, taciz ve benzeri hususlara ilişkin olayın gerçekleştiği bölge, okul, olayda yer alan kişilerin görevleri vb. bilgilerin yer aldığı istatistiki veriler tutulması, veri tabanları oluşturulması ve bunların nedenleri üzerinde sosyolojik, psikolojik ve felsefi değerlendirmeler yapılması gerektiği,
- Her 10 öğrenciye onlarla sürekli ilgilenecek ve onların psikolojik, sosyolojik bütün süreçlerini takip edecek 1 yaşam koçu sağlanması, böyle imkân yoksa rehberlik öğretmenleri aracılığıyla ortaokullarda ve liselerde çocuklar neler yaşıyor diye ayda bir anket çalışması yapılması,
- Türkiye'de okul eğer tam günse öğlen arasında ev yakınsa çocukların eve gittiğinden emin olacak bir kontrol sistemi, değilse de okulda kalmaları ve okulda olmaları konusunda bir kontrol sistemi olması gerektiği,
- Üniversitelerde şiddet gösterenlere yönelik çalışmalar yapılması gerektiği,

- Üniversitelerin olumlu çağrışımlar uyandıracak şekilde tanıtımlarının yapılması, insanların üniversiteler hakkındaki olumsuz algılarının değiştirilmesi gerektiği,
- Üniversitelerin topluma inemediği, buralardaki akademisyenlerin bir süre sonra proje satmaya yönelik çalışmalara eğildikleri, bunların denetlenmesi gerektiği,
- Kadınların çalışma hayatında yönetim kadrolarında yer almamasının bir nedeninin de üç büyük semavi dinin saptırılmış rivayetlerinden kaynaklandığı, bu nedenle bu kaynakların arındırılması gerektiği,
- Üniversitelerin, seks işçisi olarak çalışan kız öğrencileri hayatla bütünleştirmek için bu kızlara ev tahsis etme, iş hayatına katılmalarını sağlama gibi çalışmalar yapması gerektiği,
- Mobbinge karşı tüm öğretim elemanlarının odalarının şeffaf olması gerektiği,
- Üniversitelerde sağlık görevlilerinin, hemşirelerin, yargı mensuplarının, kolluk görevlilerinin, öğretmenlerin, psikologların, çocuk gelişim uzmanlarının vb. kadına yönelik şiddet konusunda eğitim alması gerektiği,
- KASAUM’ların olduğu üniversitelerde bu merkezler için bir bütçe ayrılması gerektiği ve bu merkezde çalışanların saha çalışmalarına ağırlık vermesi gerektiği,
- Kadın araştırma merkezleri arasında bir bilgi paylaşım ağı kurulması,
- 6284 sayılı Kanun’un üniversite öğrencileri ve çalışanları tarafından bilinirliğinin artırılması için üniversitelerin (derslerde, oryantasyon programlarında vb. anlatılması, broşür hazırlanması, seminer, konferans vb. düzenlenmesi gibi) çalışmalar yapması gerektiği,
- Farkındalık çalışmalarının çok önemli olduğu,
- Konuyla ilgili ulusal boyutta üretilmiş bir tasarım ile metinler, el broşürleri ve büyük afişlerin yapılabileceği böylece tüm farkındalık kampanyalarına tüm kurum ve kuruluşların aynı renk, aynı tasarım, aynı sloganla çıkacağı, bu bağlamda belki ASPB’nin üretilmiş olduğu birtakım materyallerinden de istifade ederek YÖK’ün bu alanda bir yarışma düzenleyebileceği,

7.16. 02 NİSAN 2015 TARİHLİ TOPLANTI ÖZETİ

Kadına yönelik şiddetin önlemesi konusundaki Bakanlık Politikaları hakkında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Komisyonla bilgi paylaşımında bulunmuştur.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sayın Ayşenur İSLAM sunuşlarına; kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda yürütülen çalışmaları değerlendiren ve bundan sonra izlenecek yol haritasının belirlenmesine imkân sağlayacak olan Komisyonun çalışmalarının çok değerli

olduğunu ifade ederek başlamıştır. Kadın ile erkek arasında çağlardır devam eden ve eşit olmayan güç ilişkilerinin bir yansıması olarak kabul edilen kadına yönelik şiddetin, ağır bir insan hakları ihlali ve ciddi bir toplumsal sorun olduğunu, bu sorunun ise kültürel, ekonomik ve coğrafi sınır tanımaksızın tüm dünyada ve ülkemizde de varlığını sürdürdüğünü, kadına yönelik şiddetin ortaya çıkardığı olumsuz sonuçların ise çok katmanlı olduğunu belirterek devam etmiştir.

Sayın Ayşenur İSLAM, yapılan çalışmalarda, toplumsal şiddet ile kadına yönelik şiddetin birbiriyle paralel devam ettiği sonucuna ulaşıldığını ve çözüm arayışlarının da bu doğrultuda şekillenmesi gerektiğini ifade ederek, ülkemizde, genel anlamda toplumsal şiddetle ilgili istatistik çalışmalarının bulunmadığını belirtmiştir. 2010-2013 yılları arasında ülkemizdeki toplam cinayet sayısının;

- 1.083'ten 1.301'e yükseldiğini ve yüzde 20'lik bir artış bulunduğunu,
- 2010-2013 yılları arasında öldürülen erkek sayısının 867'den 1.074'e yükseldiğini ve yüzde 23'lük bir artış bulunduğunu,
- Aynı süreçte ise öldürülen kadın sayısının 216'den 227'ye yükseldiğini ve yüzde 5'lik bir artış bulunduğunu belirtmiştir.

Bu kapsamda ise, cinayet sayılarının arttığı yıllarda, kadın cinayet sayılarının da arttığını, cinayet sayılarının düştüğü yıllarda ise kadın cinayet sayılarının da düştüğünü vurgulamıştır. Ülkemizde kadına yönelik şiddete ilişkin güvenilir verilerin ise, 2008 ve 2014 yıllarında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılan Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Araştırması'ndan elde edilen veriler olduğunu ifade ederek, söz konusu araştırmanın sonuçlarından bahsetmiştir. Bu kapsamda; 2009'dan 2014'e kadar geçen altı yıllık süre içerisinde ülke genelinde,

- Hayatının herhangi bir döneminde eşi veya eski eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranının yüzde 39'dan yüzde 36'ya düştüğünü,
- Cinsel şiddete maruz kalanların oranının ise, yüzde 15'ten yüzde 12'ye düştüğünü belirtmiştir.

Ayrıca, fiziksel ve cinsel şiddetin birlikte görüldüğü vakalarda ise, altı yıl içerisinde bir düşüş bulunduğunu ifade etmiştir. Kentte yaşanan fiziksel şiddet oranı ile kırsalda yaşanan fiziksel şiddet oranında da yine bir düşüşün söz konusu olduğunu belirterek, eğitilmiş kadınlar ile eğitimi düşük olan kadınlar arasında da fark bulunduğunu belirtmiştir. Daha az eğitilmiş

kadınların, daha çok şiddete maruz kaldığını ifade ederek, söz konusu şiddet oranlarının da yine 2008-2014 yılları arasında nispi oranda düştüğünü belirtmiştir. Bahse konu azalmanın ise alınan tedbirler ve uygulanan politikaların etkisiyle olabileceğini ifade ederek, daha fazla düşüş için, uygulanan politikalarla ilgili yeni çalışmalara ihtiyaç bulunduğunu vurgulamıştır. Ülkemizde gerçekleştirilen Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Araştırmasının ön analiz sonuçları doğrultusunda, şiddetle mücadele konusunda bir zihniyet dönüşümüne ihtiyaç duyulduğu, şiddet uygulayanlarında söz konusu mücadele çalışmalarının odak noktasına alınması ile toplumsal şiddet araştırmalarının yapılması gerektiğinin ortaya çıktığından bahsetmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olarak, kadına yönelik şiddetin kabul edilemez olduğu inancıyla, çalışmalarını, kadına yönelik şiddetle mücadele anlamında sürdürdüklerini, bu kapsamda ise yasal, eğitim ve farkındalık artırma, kurumlar arası iş birliği ve koordinasyon çalışmalarını gerçekleştirdiklerini, şiddet mağduru kadınların korunması ve desteklenmesine yönelik kurumsal mekanizmaların güçlendirilmesine yönelik çalışmaların, çok boyutlu ve tüm tarafların katkısını alacak şekilde kararlılıkla sürdürüldüğünü vurgulamıştır. Bu bağlamda ise, 2012 yılından bu yana, Bakanlık tarafından hazırlanan Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planlarının üçüncüsünün hazırlıklarına, 2014 yılında başladığını ifade etmiştir. 2016-2019 Eylem Planı kapsamında ise; kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetle mücadele konularında 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun başta olmak üzere, tüm mevzuatın etki analizi ve yasal mevzuattaki iyileştirmelerin yapılmasını, ikincil mevzuatı tamamlayarak, uygulamadaki aksaklıkları ortadan kaldırmayı hedeflediklerini vurgulamıştır. Ayrıca, şiddete uğrayan kadın ve çocuklarına yönelik hizmet sunumunu gerçekleştirmek üzere, ilgili kurum, kuruluş ve sektörler ile iş birliği mekanizmalarını güçlendirme hedefleri bulunduğu da bahsetmiştir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Adalet ve İçişleri Bakanlıkları arasında imzalanan protokol çerçevesinde, ısrarlı takip ve şiddet mağdurlarını korumak amacıyla elektronik takip sistemini uygulamaya koymayı, şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik başta öfke kontrolü olmak üzere rehabilitasyona ilişkin tedbir kararlarının uygulanmasını zorunlu kılmayı hedeflediklerini ifade etmiştir. Kadına yönelik şiddetin ulusal düzeyde izlenebilmesini, kurumlar arası veri paylaşımının sağlanmasını, bilgiye dayalı politika üretilmesini, ulusal ve uluslararası düzenlemelerdeki yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlamak üzere, kadına yönelik şiddet verilerinin toplanacağı ortak bir veri tabanı oluşturmak üzere de çalışmalara başladığını vurgulamıştır.

2016-2019 Eylem Planının tüm kamu kurum ve kuruluşlarının sorumluluklarını yerine getirmesini sağlayacak etkin bir izleme ve değerlendirme mekanizmasını içerecek şekilde, toplumsal şiddet ve özellikle kadına yönelik şiddet konusunda topyekûn bir seferberlik başlatılmasında öncü rol oynayacak bir strateji belgesi niteliğinde olduğunu değerlendirmiştir. Söz konusu Ulusal Eylem Planının pek çok maddesinin Sayın Başbakanımız tarafından ilan edilen ve Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından himaye altına alınan kadına yönelik şiddete karşı ulusal seferberlik kapsamında, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve ilgili diğer Bakanlıklar tarafından, geçtiğimiz 8 Mart tarihinden itibaren uygulanmaya başlandığını ifade ederek, sözlerine devam etmiştir.

Bakanlık olarak, 2012 yılında yürürlüğe giren ve uluslararası bir sözleşme olan İstanbul Sözleşmesine dayanılarak hazırlanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun etki analizi çalışmalarına başlandığını belirtmiştir. Bu kapsamda ise bahse konu etki analizi çalışması ile Kanunun getirdiği yeniliklerin neler olduğunu, Kanunun uygulanmasında herhangi bir sorun bulunup bulunmadığının belirlenmesi ile karşılaşılan sorunların giderilmesine yönelik kapsamlı bir yol haritası hazırlanmaya çalışıldığını belirtmiştir. Bununla birlikte, ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği çerçevesinde, söz konusu aksaklıkların giderilmesine yönelik çalışmaların yapılmasının planladığını vurgulamıştır. Etki analizine ilişkin ön raporun tamamlanmak üzere olduğunu belirterek, söz konusu ön raporda ortaya çıkan bazı hususlar kapsamında ise, Eylem Planını beklemeden uygulamaya koymak üzere çalışmalarda bulunulacağını ifade etmiştir. Bahse konusu çalışmaları ise;

–6284 sayılı Kanunda yer alan ve çeşitli yükümlülükleri üstlenen paydaş kurumların, Kanunla uyumlu bir şekilde hukuki düzenlemelerini yaparak, yasal mevzuatlarını, 6284 sayılı Kanunla uyumlaştırmalarını sağlamak,

–Kurumsal koordinasyonun oluşturulması ve tüm sürecin daha etkin yönetilmesi açısından Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının ŞÖNİM (Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi) Yönetmeliğinin haziran ayı sonu itibarıyla tamamlanmasını sağlamak,

- ŞÖNİM’lerin koordinatör rolünü aktif olarak üstlenmesini gerçekleştirmek,
- 81 il düzeyinde ilgili tüm kurumların katılımıyla koordinasyon toplantılarının sürekli ve etkin bir şekilde yapılmasını sağlamak,
- ŞÖNİM, kadın konukevleri ve ilgili diğer kurumsal hizmet birimlerinin sayı ve hizmet kapasitelerini artırmak,

- Kadına yönelik şiddet konusunda çalışan hâkim ve mahkeme uzmanlarının da yer aldığı bir ihtisas komitesi oluşturmak,
- Şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik başta öfke kontrolü olmak üzere kişinin rehabilitasyonuna ilişkin tedbir kararlarının uygulanmasının zorunlu tutulması için mevzuat düzenlemesi yapmak
- Şiddet uygulayana yönelik hizmetleri daha etkin hâle getirmek olarak sıralamıştır.

Ayrıca, pilot uygulaması tamamlanmak üzere olan, mağdurun elektronik takip sistemiyle korunması çalışmalarını bir üst boyuta taşımaya çalıştıklarını vurgulamıştır. Bu anlamda ise, Adalet Bakanlığının denetimli serbestlik kapsamındaki çok daha gelişmiş bir uygulaması olan izleme sisteminin, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında, hem failin hem de mağdurun izlenmesine yönelik olarak geliştirilmeye başlandığını ifade etmiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede ilerleme sağlanabilmesinde konuya ilişkin bilinç ve duyarlılığın artırılmasının, toplumsal farkındalık sağlanmasının büyük önem arz ettiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda ise Bakanlık olarak, şiddete maruz kalan kadınlara hizmet sunan kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan personele yönelik eğitim çalışmaları düzenlediklerinden bahsetmiştir. Bu kapsamda ise, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Millî Savunma Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığıyla kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında imzalanan protokoller çerçevesinde;

- 71 bin polis, 65 bin sağlık personeli, 47.600 din görevlisinin eğitimlerinin gerçekleştirildiğini,
- 326 aile mahkemesi hâkimi ve cumhuriyet savcısının katılımıyla çeşitli seminerler düzenlendiğini,
- 450 bin erbaş ve ere yönelik eğitimlere başlandığını ve bu eğitimlerin devam ettiğini belirtmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca, 2009 yılından bu yana kamu görevlilerine yönelik düzenlenmekte olan kadın-erkek eşitliği ve kadına yönelik şiddeti önleme eğitimlerinin etkinliğini değerlendirmek, eğitim içeriğinin düzenlenmesi konusunda alternatifler üretebilmek ve etkin sosyal politikalar tasarlamak amacıyla verilen eğitim sisteminin, materyallerin ve yöntemlerin üzerinde de etki analizi çalışmalarına başlandığını ifade etmiştir. Önümüzdeki

dönemde ise eğitim çalışmalarının sürdürülmesinin yanı sıra, söz konusu etki analizlerinin sonucunda ulaşılan verilerle, ihtiyaç duyulan revizyonları gerçekleştireceklerini vurgulamıştır.

Ayrıca, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca yürütülmesi sağlanan Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi kapsamında, şiddet mağduru kadınlara sağlanacak destek hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla, 26 ilde kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmalarının güçlendirilmesini hedeflediklerini, projenin eğitim faaliyetleri çerçevesinde ise;

- 200 sağlık personeli,
- 150 aile mahkemesi kayıt görevlisi,
- 200 adli hizmet uzmanı,
- 500 emniyet personeli,
- 400 kadın konukevi ve ŞÖNİM çalışanı,
- Proje illerindeki STK’lar ve yerel yönetimlere ait merkezlerde çalışan 100 personel olmak üzere toplam 1.550 kişiye eğitici eğitimi verileceğini ifade etmiştir.

Yine söz konusu proje kapsamında, kadına karşı şiddetin önlenmesi, kadınların güçlendirilmesi ve haklarının korunması, kadın-erkek eşitliğinin geliştirilmesi gibi konularda sivil toplum kuruluşlarınca hazırlanan 19 projeye de hibe desteği verildiğini, eğitici eğitimlerinin devamlılığının sağlanması için Adalet, İçişleri ve Sağlık Bakanlıkları ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında gerek duyulduğu takdirde yeni protokoller imzalamaya da hazırlandıklarını belirtmiştir.

Bakanlık olarak, şiddetle mücadelede, kanaat önderleri, din görevlileri, muhtarlar, öğretmenler, aile hâkimleri ve ilgili kurum, kuruluş yetkilileri ve çalışanlarıyla iş birliği içinde, toplumda farkındalık ve duyarlılık artırıcı çalışmalar yapılmasını sağlamak üzere dört pilot ilde uygulanmaya başlanılan Aile Sosyal Destek Programının (ASDEP) uyumlaştırılmaya çalışıldığını ifade etmiştir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı arasında imzalanan iş birliği protokolünün etkinliğini arttırmayı planladıklarını, kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda duyarlılık arttırmak amacıyla öğrenci, öğretim elamanı ve halka yönelik eğitim, seminer, konferans, panel, açık oturum gibi etkinliklerin düzenlenmesinin YÖK

tarafından sağlanmasını amaçladıklarını, ayrıca lisans ve lisansüstü öğrencilerde kadına ve çocuğa yönelik şiddet konularında belirli bir bilinç oluşturulması için öncelikle siyasal bilgiler, eğitim, hukuk, iletişim, tıp fakülteleri ve diğer sağlık personeli yetiştiren fakülte ve yüksekokullar başta olmak üzere, ilgili tüm alanlardaki ders müfredatı programlarında gerekli düzenlemelerin yapılmasını da sağlayacaklarını vurgulamıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından teşvik etme politikası kapsamında, kadına yönelik şiddetle mücadelede farkındalık oluşturan haber, reklam, dizi, film ve benzeri iyi örneklerin ödüllendireceğini belirtmiştir. Bakanlık Basın Konseyinin, TRT ve Anadolu Ajansı gibi kurum ve kuruluşlarla imzalayacağı protokoller çerçevesinde her statüde ve konumdaki medya çalışanları için, kadın erkek eşitliği ve kadına yönelik şiddetle mücadele eğitim programları hazırlamaya da hazır olduklarını; televizyon, gazete, internet gibi mecralarının temsilcileri ve toplumsal şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda sorumluluk almaya hazır olan tüm basın mensuplarını da ayrıca sorumluluk almaya davet ederek, konuyla ilgili her türlü çalışmayı yapmaya hazır olduklarını ifade etmiştir. Bununla birlikte, 8 Mart 2015 tarihinde sosyal medyada başlatılan “Kadına Yönelik Şiddete Birlikte Dur Diyelim” isimli bir kampanya bulunduğunu, söz konusu kampanya çerçevesinde ise konu hakkında duyarlı vatandaşların video çekimlerini, Bakanlığın web sitesinde yayınladıklarını, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Ben De Varım” diyen herkesle işbirliğine hazır olduklarını vurgulamıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından koruyucu hizmetlerin sunumu ve şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi amacıyla da önemli çalışmalar gerçekleştirildiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda ise; kadın konukevi hizmetlerinin başta ASPB olmak üzere sivil toplum kuruluşları ve belediyeler tarafından yürütüldüğünü, 2014 yılı sonu itibarıyla toplam 131 kadın konukevinin yaklaşık 3.400 kapasiteyle hizmet verdiğini, kadın konukevlerinin sayısının yüzde 95, kapasitesinin ise yüzde 150’lik bir artış gösterdiğini vurgulamıştır. Kadın konukevlerinin engelli erişimine uygun hâle getirilmesi için çalışmaların devam ettiğini, bununla birlikte, fiziksel engelli kadınlara hizmet vermek üzere, Bakanlığa bağlı bir kadın konukevinin de hizmete açıldığı konusunda bilgi vermiştir.

Şiddet mağduru kadınların sosyal ve ekonomik hayata katılımlarının sağlanması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşlarıyla yürütülen

çalışmalar ve projeler bulunduğunu, bunların sonucunda; 2013 ve 2014 yıllarında kadın konukevlerinde kalan kadınların

- 14.800’ünün farkındalık eğitimleri aldığını,
- 1.400’ünün okuma yazma kursları ile,
- 10.900’ünün sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetlere katıldığını,
- 4.800 kadına Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Vakıfları ve belediye yardımıyla ekonomik destek sağlandığını,
- 5.500 kadının meslek edindirme kurslarından yararlandığını ve bunlardan 1.725 kadın işe yerleştirildiğini,
- Kadın konukevlerinde anneleriyle birlikte kalan 5.286 çocuğun kreş ve çocuk kulüplerinden faydalandırıldığını,
- Hukuki destek ve yardıma ihtiyaç duyan 9.300 kadına da Barolarla yapılan protokoller çerçevesinde hukuki destek ve adli yardım sağlandığını vurgulamıştır.

Ayrıca Bakanlık olarak, şiddet mağduru kadınlara hizmet veren kadın konukevlerinin standardizasyon çalışmalarının devam ettiğini, söz konusu kuruluşların nitelik ve nicelik olarak güçlendirilmeye çalışıldığını, ihtisaslaşmış kadın konukevi modeline geçme yönünde adımlar atıldığını, konukevi öncesi ve konukevi sonrası izleme mekanizmalarının etkinliğini artırmayı hedeflediklerini ifade etmiştir. Yerel yönetimlere bağlı 33 kadın konukevinin, 761 kapasiteyle hizmet verdiğini vurgulayarak, Belediyeler Kanunu’nda nüfusu 100 binin üzerindeki belediyelere kadın konukevi açma zorunluluğu getirildiğini, söz konusu Kanun kapsamında belediyelerin, sosyal ve ekonomik yoksunluk nedeniyle barınma ihtiyacı bulunan ve şiddet mağduru kadınlar için kadın konukevleri, misafirhaneler açmasını Bakanlık olarak takip edeceklerini ve 2015 yılı sonu itibariyle yerel yönetimlere bağlı kadın konukevlerinin sayısının yüzde 100 artırılmasını hedeflediklerini belirtmiştir. Bununla birlikte, Türkçe dışında Kürtçe, Arapça, işaret dili ve SMS’le hizmet veren Alo 183 Kadın, Aile, Çocuk, Engelli ve Sosyal Hizmet Danışma Hattı’nın kapasitesini Nisan 2015 tarihi itibariyle arttırdıklarını da vurgulayarak, ayrıca Dışişleri Bakanlığıyla birlikte, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza da “Alo 183” danışma hizmeti verme konusunda çalışma başlattıklarını ifade etmiştir.

2015 yılından itibaren uygulamaya geçirilenve 2014 yılında dört ilde ilk uygulaması başlatılan ASDEP Projesinin, koruyucu hizmet sunumu ve şiddet mağdurlarının güçlendirilmesi

çalışmalarından da bahsetmek gerektiğini, bu anlamda ise Proje kapsamında şiddet failve mağdurlarının erken teşhisi konusunda ciddi bir mesafe almayı planladıklarını, olay öncesi ve sonrası müdahalelerin daha çabuk ve daha etkin bir biçimde hayata geçirileceğini, ASDEP Programının amacının olay meydana gelmeden önce müdahale edebilmek olduğunu belirtmiştir.

Bakanlık olarak, şiddet olgusunun varlığı, sebepleri ve sonuçlarıyla tek elden ve çok yönlü mücadele edebilmek amacıyla, 2012 yılında hizmete açılan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin, 81 ilde daha etkin bir biçimde hizmet vermesi için çalışmalar yürüttüklerini, böylece şiddetle mücadelede koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının, tüm kurumların koordinasyonu ile sağlanacağını ve etkin bir şekilde izleneceğini ifade etmiştir.

Sağlık Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı arasında, kadına yönelik şiddetle mücadele kapsamında, sağlık hizmetlerinin sunumunun geliştirilmesi amacıyla, bir iş birliği protokolünün imzalandığını, söz konusu protokol kapsamında ise, İstanbul Sözleşmesi gereğince, cinsel şiddet mağdurları için özel hizmet birimleri oluşturulacağını, burada görev alacak kişilere konuya özgü eğitimler verileceğini, başta aile hekimleri, tıbbi sosyal hizmet birimleri, krize müdahale birimleri çalışanları olmak üzere, sağlık çalışanlarının aile içi şiddet, cinsel taciz, tecavüz gibi adli vakaların tespiti ile mağdura doğru yönlendirmeyi yapabilmesi, doğru bir yaklaşımla mesleki kapasitelerinin geliştirilmesi amacıyla uzaktan eğitimler verilmesinin planlandığından bahsetmiştir. Ayrıca, hastanelerde hizmet vermekte olan tıbbi sosyal hizmet birimlerinin sayı ve kapasitelerini artırmayı planladıklarını ifade etmiştir. Aile hekimlerinin, şiddetle mücadelede yerine getirebilecekleri tespit, yönlendirme, kayıt ve izleme hizmetleri kapsamında, performanslarının artırılması için de birtakım düzenlemeler öngörüldüğünü, bununla birlikte Sağlık Bakanlığı tarafından kadına yönelik şiddetle ilgili ortak bilgi sisteminin kullanılması için altyapı oluşturulacağını, 6284 sayılı Kanun kapsamında verilecek önleyici tedbir kararlarına ilişkin olarak şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişiye yönelik, başta öfke kontrolü olmak üzere, rehabilitasyona ilişkin tedbir kararlarının uygulanmasının zorunlu tutulması için mevzuat düzenlemesi yapılacağını ifade etmiştir. Alkol, uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanımı veya bağımlılığı olan kişilere hizmet veren kuruluşların sayı ve hizmet kapasitelerinin de bu anlamda artırılacağından bahsetmiştir.

Ayrıca, kadına yönelik şiddeti önleme de geliştirilecek tedbirlerin etkili olabilmesi için, fail davranışları konusunda bilgi sahibi olabilmek amacıyla, fail prototipleri üzerinde

durmaya planladıklarını, erkekler tarafından kadına yönelik şiddetin nasıl algılandığını tespit edebilmek amacıyla kapsamlı bir araştırma yapılacağını, araştırmanın etüt çalışmasının ise 2015 yılında tamamlanacağını ifade etmiştir. Şiddet uygulayan ve uygulamayan erkeklerin farklılaştığı noktaları ortaya çıkarmayı amaçladıklarını, ölümle sonuçlanan kadına yönelik şiddet vakalarının derinlemesine analiz edilerek, şiddetin önlenmesinde alınacak tedbirlerin tespitine yönelikte ayrıca bir araştırma planladıklarını belirtmiştir.

Tüm bunlarla birlikte, 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün koordinasyonunda oluşturulan Kadına Yönelik Şiddeti İzleme Komitesinin daha etkin hâle getirilmesi için, ilgili kurumların söz konusu Komitede en üst seviyede temsil edilmesinin sağlanmaya çalışacağı konusunda bilgi vermiştir. Daha önce belirtilen ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca yürütülen Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi kapsamında, proje illerindeki yerel yönetim, sivil toplum kuruluşu ile kamu kurum ve kuruluşlarının iş birliğiyle, kadına yönelik şiddetle etkin bir şekilde mücadele edilmesine yönelik il eylem planlarının hazırlanacağını, ayrıca kadına yönelik şiddetin ulusal düzeyde izlenebilmesi, kurumlar arası veri paylaşımının sağlanabilmesi, bilgiye dayalı politika üretilmesi, ulusal ve uluslararası düzenlemelerdeki yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlamak üzere kadına yönelik şiddet verilerinin toplanacağı ortak bir veri tabanı için de çalışmaların başlatıldığını vurgulamıştır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sayın Ayşenur İSLAM, kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasının çok taraflı, uzun soluklu bir mücadeleyi gerektirdiğini, bir insan hakları ihlali olan kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için, şiddete karşı sıfır tolerans anlayışı içinde, Bakanlık olarak yürüttükleri çalışmaları bundan sonra da aynı kararlılıkla sürdüreceklarını, bu anlamda Komisyonun çok önemli bir yerde durduğunu vurgulamıştır. Komisyonun, kadına yönelik şiddetle mücadelede Bakanlık olarak kendilerine sunacağı tavsiyelerin çok önemli ve yol gösterici olacağını düşündüğünü, bu nedenle Komisyonda yer alan ve emeği geçen herkese teşekkür ettiğini ifade ederek, kadının insan haklarının korunduğu ve geliştirildiği, toplumsal hayatın her alanında konumlarının güçlendirildiği, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlendiği ve kadınların tüm kalkınma süreçlerinde fırsatlardan tam olarak yararlandığı bir Türkiye temennisiyle sunuşlarını sonlandırmıştır.

7.15. ÇALIŞMA VE İNCELEME ZİYARETLERİ

7.15.1. 06.02.2015 Tarihli Çalışma Ziyareti

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu tarafından 06 Şubat 2015 tarihinde T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu Ankara 1 No.lu L Tipi Erkek Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na yapılan ziyarette iki kadın ve iki erkek olmak üzere dört hükümlü ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Söz konusu görüşmelerde; kadına yönelik şiddetin nedenleri ve bunun önlenmesine yönelik çözüm önerileri olayın failleri tarafından dile getirilmiştir. Erkek hükümlülerden bir tanesi; “sürekli olarak alkol kullandığını olay anında da alkollü olduğunu, şayet alkollü olmasaydı, eşini belki öldürmeyeceğini, ek olarak, eşiyse zaten aralarının bir süredir kötü olduğunu, bu konuda danışmanlık hizmeti veren bir kurumun bulunması halinde, alacağı danışmanlık hizmeti sonrasında belki boşanacaklarını ve bu sayede eşini öldürmeyeceğini” beyan etmiştir.

Akabinde, Komisyon, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un “Teknik Yöntemlerle Takip” başlıklı 12'nci maddesinde yer alan; “Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir.” şeklinde ki hükmün uygulama alanını görmek üzere Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı'na giderek, “Elektronik İzleme Sistemi yöntemlerinden Elektronik Kelepçenin kadına yönelik şiddetin önlenmesindeki rolü” hakkında bilgi almış, Elektronik Kelepçenin bu alanda uygulanabilirliği tartışılmıştır.

Aynı gün, T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu-Ankara Numune Hastanesi Başhekimliği “Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi ile Kriz Müdahale Merkezine” yapılan çalışma ziyaretinde, şiddet mağduru kadınlara ilişkin verilen sağlık hizmetleri hakkında incelemelerde bulunulmuştur.

Son olarak, Komisyon üyeleri ve uzmanlardan oluşan heyet, T.C. Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Ankara Aile ve Sosyal Politikalar İl

Müdürlüğü Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne (ŞÖNİM) ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaret esnasında, şiddet mağduru kadınlara yönelik söz konusu Merkez tarafından verilen barınma ve sair hizmetler hakkında bilgilendirmeler yapılmıştır. Sonrasında, Komisyon üyesi kadın milletvekillerimiz tarafından görevliler eşliğinde “Kadın Konukevi Müdürlüğü ve Kadın İlk Kabul Birimine” ziyaret gerçekleştirilerek, şiddet mağduru kadınlara verilen barınma hizmetinin ne şekilde olduğu yerinde görülmüş, burada bulunan şiddet mağduru kadınlar ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş, sorunlar ve çözüm önerileri hakkında gözlemlerde bulunulmuştur.

7.15.2. 25 Mart 2015 Tarihli Çalışma Ziyareti Raporu

25.03.2015 tarihinde aile içi şiddet suçu nedeni ile ceza infaz kurumunda bulunan mahkûmlar ile görüşme yapmak ve ceza infaz kurumlarının koşullarını incelemek amacı ile Ankara 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na inceleme ziyaretlerinde bulunulmuştur.

1. Ankara 1 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda;

Ceza infaz kurumu 2. Müdürleri Rüştü SAKA ve Suat ALIÇ ile kurum psikoloğu Ömer ŞAHİNGÖZ Komisyon'u bilgilendirmişlerdir. Genç ve yetişkin mahkûmların bulunduğu kurumda inceleme ziyareti tarihi itibari ile 401'i tutuklu, 1177'si hükümlü ve 181'i hükmen tutuklu olmak üzere toplam 1759 mahkûm bulunmaktadır.

Kurumda kısa adı SAMBA olan ‘Sigara Alkol ve Madde Bağımlılığını Önleme Programı’, iletişim, öfke kontrolü, problem çözme becerileri, stres yönetimi ve kendine güven gibi grup çalışmaları düzenlendiği, iş ve meslek edinme kursları verildiği bilgileri verilmiştir.

Gelen hükümlüler ile ilk önce psiko-sosyal yardım servisinde görevli psikolog ve sosyal çalışmacılar tarafından bireysel görüşmeler yapıldığı, yapılan bu görüşmelere göre mahkûmların belirlenen ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli terapi programlarına yönlendirildiği, bu programlarda program kitapçıklarının içeriğine göre mahkûmlara bireysel ya da grup terapileri uygulandığı ifade edilmiştir. Terapilerin kurumda yaşanan/yaşanabilecek sorunlara yönelik olduğu ve kadına şiddet, aile içi şiddet gibi belirli suç gruplarına özel olarak hazırlanmış çalışmaların olmadığı belirtilmiştir. Bunun bir nedeni olarak kurumdaki uzman sayısının yetersizliği gösterilmiştir, kurumda 1759 mahkûm için yalnızca 3-4 uzman bulunduğu ifade edilmiştir. Ancak mahkûmların

özel bir konu için kendi talepleri ve rızaları olursa o konu hakkında terapi uygulanabileceği belirtilmiştir.

Birkaç senedir üzerinde çalışılan ve çok yeni olarak uygulamaya konulan ‘Bireyselleştirilmiş İyileştirme Sistemi’ (BİSİS) hakkında kısa bir bilgilendirme yapılmıştır. BİSİS ile mahkûmlara kuruma girdiği andan tahliye olacağı ana kadar geçen ceza süresi boyunca ihtiyaç duyulan eğitim ve iyileştirme programlarının uygulanması ve uygulanan programların yaratmış olduğu değişikliklerin ölçülmesi ve değerlendirilmesinin amaçlandığı, bu program ile her hükümlü için ayrı bir durum saptaması ve risk değerlendirmesi yapılabildiği, ceza infaz kurumunda yürütülecek iyileştirme sürecini planlayan ve uygulayan, hükümlüye özel programın yürütülmesi için gerekli iyileştirici ortamın oluşturulmasını sağlayan, sürekli ölçme ve değerlendirme ile kendini denetleyen bir yönetim modeli olduğu ifade edilmiştir. Programın bireysel ve grup çalışmalarını, aileler ile görüşmeleri ve ilgili kurum, kuruluş ve STK’lar ile işbirliğini kapsadığı belirtilmiştir.

Kurumda aile içi şiddet suçu sebebi ile hükümlü veya tutuklu olan 8 erkek mahkûm ile görüşülmüştür. Yapılan görüşmede mahkumlardan alınan bilgiler çerçevesinde Tablo 13 hazırlanmıştır.

Tablo 13: 25.03.2015 Tarihli Ankara 1 Nolu L Tipi Kapalı İnfaz Kurumu Mahkûm Görüşmeleri

	1. Mahkûm	2. Mahkûm	3. Mahkûm	4. Mahkûm	5. Mahkûm	6. Mahkûm	7. Mahkûm
Mahkûmiyet Nedeni	Eşi ve Çocuğunu Öldürme	Annesini Öldürme	Dede ve babaannesini öldürme	Yaralama	Eşini öldürme	Yakın akrabayı öldürme	Babasını öldürme
Yıl							
Evliliğin Kaçınç Yılında							
Silah	Tabanca				Tüfek		
Çocukların Tanıklığı	Eşi ve 2 kızını evde öldürme						
Mahkûmun Ailevi Durum							
Anne ve Babası İle Bağları	Bilgi yok	Annesi ile sorunlar yaşadığını ve onu öldürmek zorunda kaldığını ifade etti.	Zaman zaman dede ve babaannesinin yanına kalmaya gidirmiş, onları yalnız bırakmamak için		Bilgi yok		Babasının annesine ve kendisi ve kardeşine sürekli şiddet uyguladığını belirtti
Erken Yaşta Evlilik	Eşi ile severek evlendiğini, mutlu bir evlilikleri olduğunu, bu olayı nasıl yaptığını bilmediğini, hatırlamadığını söyledi.			Bilgi yok	Bilgi yok		

1. Mahkûm	2. Mahkûm	3. Mahkûm	4. Mahkûm	5. Mahkûm	6. Mahkûm	7. Mahkûm
Aile İsteği İle Evlenme	Bilgi yok			Bilgi yok		
Evlilik Sayısı	1					
Evlilik Dışı İlişki	Bilgi yok					
Çocuk Sayısı	2					
Çocuklar Şuanda Nerede						
Mahkûmun Gördüğü Şiddet Türü						
Fiziksel	Bilgi yok					Var
Cinsel	Bilgi yok					
Ensest						
Tecavüz						
Ticaret						
Sözlü						Var
Psikolojik						Var
Ekonomik						Var
Çocuklara						Var
Annesine Babası Tarafından						
Anne						
Babasından						
Kayınlardan						

	1. Mahküm	2. Mahküm	3. Mahküm	4. Mahküm	5. Mahküm	6. Mahküm	7. Mahküm
Bağımlılık							
Madde (Kendi)		Var	Var	Bilgi yok	Bilgi yok		
Alkol (Kendi)		Var	Var	Bilgi yok	Bilgi yok		
Madde (Eş)	Bilgi yok			Bilgi yok	Bilmiyor		
Alkol (Eş)				Bilgi yok	Bilmiyor		
Kumar (Eş)							
Diğer							
Daha Önce Çalışmış Mı?	Evet	Çok farklı işlerde kısa ve uzun süreli çalışmış	Lise öğrencisiymiş, bir çalışma deneyimi olduğundan bahsetmedi	Vardiyalı bir işte çalışıyormuş	Gelirinin son derece iyi olduğunu belirtti		Hayır
Cezaevinin Getirileri	Bu olaydan dolayı çok acı çektiğini, uyku esnasında gerçeğe geçtiğini, kendisinin olayı hatırlamadığını, hayatının zaten bittiğini bundan sonraki hayatında da bir değişiklik olmayacağını belirtti.		Hayatın gerçeklerini anlamaya başladım			Uzun zamanda edemeyeceğim tecrübeyi edindim	
	1. Mahküm	2. Mahküm	3. Mahküm	4. Mahküm	5. Mahküm	6. Mahküm	7. Mahküm

Çıkınca Nerede Kalmayı Planlıyor	Yok	Yok	Ailesi ziyaretine geliyormuş, ailesinin yanına dönmeyi planlıyor	Ailesinin yanında				
Çıkınca Geliri Olacak Mı?	Yok	Yok	Madde kullanıyormuş ve madde etkisi altundayken bu olay gerçekleşmiş.		Eşimi kendisinin değil uyuşturucu ve fuhuş örgütünün öldürdüğünü söyledi	Cezaların yaptırım gücü artırılmalı	Annem babamdan boşanmış olsaydı bu olay gerçekleşmezdi, babamın psikolojik sorunları vardı, hepimize şiddet uyguluyordu, daha önce önlem alınmış olsaydı bu olay yaşanmazdı	
Görüş:								
İstek								
Kapalı Duruşma								

*Yukarıdaki tablo mahkûmların Komisyon'a görüşme sırasında ilettikleri bilgiler ile sınırlıdır. Cevaplamak istemedikleri sorular ya da anlatmak istemedikleri hususlar için ısrar edilmemiştir. Bu nedenle her bir mahkûm için her satırın karşılığı bulunmamaktadır.

2. Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda;

Kurum 1. Müdürü Kadir AVARA ve sosyal çalışmacı Özlem TANIŞMAN Komisyon'u bilgilendirmişlerdir.

Mahkûm kadınların ceza infaz kurumunda bulunduğu zaman zarfında başkalarına muhtaç olmadan hayatlarını devam ettirmelerini sağlamak amacı ile kurum müdürlüğü bünyesinde 'iş yurtları faaliyetleri' kapsamında faaliyet gösteren mutfak ziyaret edilmiştir. Burada kadın mahkûmların özel bir mağazada satılmak üzere mantı ve sarma yaptıkları görülmüştür. 'İş yurtları faaliyetleri' kapsamında üretim yapan kadınların sigortalı olarak günlük ücret karşılığında çalıştıkları, sigortadan kadınların ailelerinin de yararlanabildiği, yıllık kâr payının %25'inin üretim yapan mahkûm kadınlara dağıtıldığı beyan edilmiştir.

Çocukları ile birlikte olan ağırlaştırılmış müebbet mahkûmu kadınlar, çocuklarının sağlıklı gelişimi için, mahkûmiyetin fiziksel koşullarının iyileştirilmesi için diğer müebbet suçlarına göre istisnai uygulamalar talep etmişlerdir.

Kurumda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen "0-18 Yaş Aile Eğitim Programı"nın uygulandığını, bu program kapsamında 0-3, 3-6, 7-11 ve 12-18 yaşları arasında çocuğu bulunan tüm kadın hükümlülerin bu programa katılabildiği, programın 14 oturumdan oluştuğu ve program sonunda Halk Eğitim merkezi onaylı sertifika verildiği, bu program için Halk Eğitim, üniversiteler ve çocuk gelişimciler ile ortak çalışıldığı beyan edilmiştir.

Bebekler için uyku odası ve 0-6 yaş grubu çocukların yararlandığı kreş ziyaret edilmiştir. Kreşte çalışan personelin uzmanlığı mevcut değildir. Bina içindeki spor salonu ve mahkûmların açık görüş alanı görülmüştür. 'Eş Görüş Odası' incelenmiş, Kurum Müdürü tarafından oda, odayı kullanma koşulları ve konu ile ilgili güvenlik tedbirleri anlatılmıştır.

Kurumda aile içi şiddet suçu sebebi ile hükümlü veya tutuklu olan 7 kadın mahkûm ile görüşülmüştür. Yapılan görüşme sonucunda elde edilen bilgiler Tablo 14'e işlenmiştir.

Tablo 14: 25.03.2015 Tarihli Ankara Kadın Kapalı İnfaz Kurumu Mahkûm Görüşmeleri

	1. Mahkûm	2. Mahkûm	3. Mahkûm	4. Mahkûm	5. Mahkûm	6. Mahkûm	7. Mahkûm
Mahkûmiyet Nedeni	Eşini öldürme	Hırsızlık	Eşini öldürmeyi azmettirme	Eşini öldürme	Eşini öldürme	Eşini öldürme	Eşini öldürmeyi azmettirme
Yıl			2011	2010	2004	2005	
Evliliğin Kaçınıcı Yılında			12				9
Silah	Tabanca ve bıçak			Tüfek	Taş	Bıçak	
Çocukların Tanıklığı	Tamık olmuşlar	Tamık olmuşlar		Tamık olmuşlar			
Mahkûmun Ailevi Durum							
Anne ve Babası İle Bağları	Zayıf	Zayıf	İyi	İyi	Zayıf	İyi	İyi
Erken Yaşta Evlilik	Bilgi yok	Erken yaşta evlilik olduğunu belirtti.	Bilgi yok	Bilgi yok	Bilgi yok	Erken yaşta evlilik olduğunu ve eşi ile aralarında 13 yaş fark olduğunu belirtti.	Erken yaşta evlilik olduğunu ve eşi ile aralarında 17 yaş fark olduğunu belirtti.
Aile İsteği İle Evlenme	Bilgi yok	Aile isteği ile evlenmiş	Bilgi yok	Aile isteği ile evlenmiş	Bilgi yok		Aile isteği ile evlenmiş
Evlilik Sayısı	2	Belirsiz					
Evlilik Dışı İlişki	Bilgi yok	Var	Var				Var
Çocuk Sayısı	2	5		5	2	3	3
Çocuklar Şuanda Nerde	Akrabada	Yuvada	Akrabada	Akrabada		Yetişkinler	Akrabada

	1. Mahküm	2. Mahküm	3. Mahküm	4. Mahküm	5. Mahküm	6. Mahküm	7. Mahküm
Mahkümün Gördüğü Şiddet Türü							
Fiziksel	Var		Var	Var	Var	Var	Bilgi yok
Cinsel	Bilgi yok	Var	Var	Var		Var	Var
Ensest		Var					
Tecavüz		Var					
Ticaret		Var				Var	
Sözlü	Var (en baskın)			Var	Var	Var	Var
Psikolojik	Var			Var		Var	Var
Ekonomik	Var	Var	Var			Var	Var
Çocuklara	Var		Var				Var
Annesine Babası Tarafından		Var					
Anne Babasından		Var				Bilgi yok	
Kayınlardan	Var	Bilgi yok	Var				
Bağımlılık							
Madde (Kendi)	Var	Var	Var	Bilgi yok	Bilgi yok		Bilgi yok
Alkol (Kendi)	Var		Var	Bilgi yok	Bilgi yok		Bilgi yok
Madde (Eş)	Bilgi yok		Var	Bilgi yok	Bilmiyor		Bilgi yok
Alkol (Eş)	Var		Var	Bilgi yok	Bilmiyor	Var	Bilgi yok
Kumar (Eş)	Var		Var			Var	

	1. Mahkûm	2. Mahkûm	3. Mahkûm	4. Mahkûm	5. Mahkûm	6. Mahkûm	7. Mahkûm
Şikâyet/Paylaşma							
Kuruma Bildirme	Hayır		Evet 2 Kez (Karı-koca ilişkisi denip geri çevrilmiş, karakolda şiddet görmüş, avukat talebi de geri çevrilmiş) İstemiş	Evet 2 Kez (kari-koca ilişkisi denip geri çevrilmiş)	Hayır	Hayır	Hayır
Kolluk							
Boşanma			İstemiş	İstemiş		Evet (Prosedürlere dolaylı alınmamış, daha sonra tekrar gitmemiş)	
Konukeyi			Hayır (Daha önce arkadaşları öldürüldüğü için korkmuş)				
Kuruma Bildirdiği İçin Şiddet			Evet				
Bildirmiyse Sebebi							
Ölüm Tehdidini	Almış				Almış Almış		Almış
Çocukları Göstermeme Tehdidini			Almış	Almış			
Sonuç Alamayacağını Düşünme	Var		Var (Konukeyi için)			Var (Korku)	

	1. Mahkûm	2. Mahkûm	3. Mahkûm	4. Mahkûm	5. Mahkûm	6. Mahkûm	7. Mahkûm
Yakınları/Ailesi ile Paylaşma	Hayır		Evet		Hayır	Hayır	Hayır
Nedeni/Sonucu	Aile yaşlı ve aile bağları zayıf		Çocuklarını bırakıp gel denince kabul etmemiş		Yardım alabileceği kimse yok	Paylaşabileceği kimsenin olmayışı, korku, bastırılmışlık	Aile tüzülmesin diye
Diğer							
Daha Önce Çalışmış Mı?	Evet	Hayır		Hayır/Hırsızlık	Düşük gelir ile	Hayır	Hayır
Cezaevinin Getirileri	-Alkol ve madde bağımlılığını bırakma -Sabrı öğrenme -Kuran-ı Kerim'e başlama -İnancından dolayı hayata tutunma	-2 ay önce intiharı düşünüyormuş ancak burada hayatta ilk kez dimlendiğini düşündüğü için hayata bağlanmış -okuma yazma kursuna gitmiş ancak öğrenememiş					
Çıkınca Nerede Kalmayı Planlıyor	Yok	Yok		Ailesinin yanında	Yok	Çocuklarının yanında	
Çıkınca Geliri Olacak Mı?	Kuran hocalığı yapmak istiyor	Yok		Yok		Yok	
İstek	Çocuğunu görmek	Çocuğunu görmek	Çocuğunu görmek		Çıkınca kalacak yer ve maddi destek		Çocuğunu Görmek

1. Mahküm	2. Mahküm	3. Mahküm	4. Mahküm	5. Mahküm	6. Mahküm	7. Mahküm
Görüş: Şuan olsa ayrılır, çocuklarını alıp kaçar	Parası ve kalacak yeri olsa yapmazdı	Kadınlarda korku ve özgüven eksikliğinin önemini vurguladı		Şuan olsa ayrılır, Kadımların çalışması gerektiği	Şuan olsa ayrılırdı. Polise bildirirdi. Herkes hakkını arasın. Ailelerinden şiddet gördüklerini gizlemesinler	Bu kişi ile evlenmemesi gerekiyordu. Kadımların özgüven ve cesarete ihtiyacı var. Evlilikte saygının olması gerekiyor. Kadımların ekonomik imkânlarının olması gerekli. Ailenin sahip çıkmasının önemini vurguluyor.
Kapalı Duruşma					Çocukları nedenini bilmesin diye mahkemede savunma vermemiş	Mahkemede kendi ailesi ve eşinin ailesi olduğundan mağduriyetini anlatamamış, -Kapalı duruşma talebi de reddedilmiş

*Yukarıdaki tablo mahkûmların Komisyon'a görüşme sırasında ilettikleri bilgiler ile sınırlıdır. Cevaplamak istemedikleri sorular ya da anlatılmak istemedikleri hususlar için ısrar edilmemiştir. Bu nedenle her bir mahkûm için her satırın karşılığı bulunmamaktadır.

7.15.3. 27 Mart 2015 Tarihli Çalışma Ziyareti Raporu

27.03.2015 tarihinde, kadına yönelik şiddet konusunda yapılan çalışmalarını yerinde görmek ve kurum yetkilileri ve çalışanlarından kuruma ilişkin bilgi almak için Ankara ŞÖNİM'e ve 'Elektronik Takip Sistemi' hakkında bilgilenmek ve sistemi yerinde görmek için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı'na inceleme ziyaretlerinde bulunulmuştur.

1. Ankara ŞÖNİM inceleme ziyaretinde;

Ankara ASP İl Müdürü Selim ÇELENK, İl Müdür Yardımcısı Samiye KORKMAZ, ŞÖNİM Müdürü Nurdan IRMAK ve diğer kurum çalışanları Komisyon'u bilgilendirmişlerdir.

Ziyarete; Ankara ASP İl Müdürlüğü'nün yaklaşık 3900 personel ile hizmet verdiği, Müdürlük'te hizmetlerden yararlanan 250 kadın ve 1500 çocuğun mevcut olduğu, Türkiye'de 193 koruyucu aileye karşılık 215 çocuk olduğu bilgileri sunulmuştur. Kadın konukevlerinde İŞ-KUR işbirliği ile iş ve meslek edindirme kursları verildiği, bu kapsamda 6 ay süreli, günlük yevmiyeli ve iş garantisi olan bir eğitim çalışması yapıldığı ancak 'işyerinde zarar görür müyüm' gibi endişeler nedeni ile bu eğitime çok talep olmadığı da belirtilmiştir.

Kurum ziyareti sırasında verilen bilgiler arasında yalnızca mağdura yönelik hizmet veren (mağdur ve failinin bir arada bulunmasının hem kurum personeli hem de mağdur açısından güvenlik yönünden risk oluşturacağı için birimlerin ayrıldığı bilgisi verilmiştir.) bu Kurum'un 365 gün 24 saat, açık kapı sistemi ile hizmet verdiği, kurumda psikolog, sosyolog, sosyal çalışmacı gibi meslek elemanlarının yanı sıra güvenlik konusu çok önemli olduğu için polisin de çalıştırıldığı, Kurum'a daha çok (yaklaşık %80) 183 hattı ve kolluk aracılığı ile mağdurların geldiği, bazı destekleyici tedbir kararlarının alt yapı yetersizliğinden dolayı uygulama sahası olmadığı, ŞÖNİM'in Sağlık Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, AFAD, STK'lar ve daha bir çok kurum/kuruluş ile koordinasyon toplantısı yaptığı, ancak diğer kurumlarda 6284 sayılı Kanun'un alt yapısı olmadığından ŞÖNİM'lerin diğer kurumlar ile koordinasyonunda sıkıntılar yaşayabildiği hususları da mevcuttur. Kurum ismi olarak hem ŞÖNİM hem de KOZA isminin kullandığı tespit edilmiştir.

Kurum ziyaretinde kurumun ilgili birimleri görülmüş ve bu birimlerde ne tür hizmetler verildiği yerinde, kurum yetkilileri ve çalışanları tarafından anlatılmıştır. Kurum’da iş akışının aşağıdaki şekilde olduğu ifade edilmiştir;

Ön Görüşme Odası: Kuruma polis tarafından teslim edilen mağdur öncelikle ön görüşme odasına alınmakta ve buradaki görevli hemşire tarafından mağdurun sağlık durumu kontrol edilip, mağdurdan çocukları vb. konular ile ilgili bilgiler alınmakta ve bu bilgiler ile polisten gelen diğer bilgiler doğrultusunda standart bir form doldurulmaktadır. Daha sonra mağdur bu birimden meslek elemanlarına yönlendirilmektedir.

Emniyet Birimi: Bu birimde kadın ile ilgili herhangi bir arama olup olmadığının kontrolünün yapılması, evde kalan çocukların durumu ve polis merkezinden ek bilgi alınması için (örn.: GBT kayıtları lazım olursa) polis merkezi ile irtibattan sorumlu bir çalışan bulunmaktadır. Bu birim tanıtılırken, mağdurun ilk kabul birimine gidinceye kadar polis refaketinde bulundurulduğu ile mağdurunun eşinin ŞÖNİM’e gelmesi durumunda, eşin içeri alınmadığı ve derhal 155’e haber verildiği, erkeğin ısrarcı olduğu ve risk oluşturan durumlar karşısında da Kurum’da polis çalıştırıldığı bilgileri sunulmuştur.

Çağrı Merkezi: 183 hattından konuya yönelik gelen çağrılara bu birimde cevap verilmektedir. Birim de ayrıca polis ile ilk irtibat da kurulmaktadır. Mağdurun birimi direkt aradığı durumlarda ise mağdura genel bilgiler verildiği, hukuki destek istenmesi durumunda mağdurun Gelincik Projesi kapsamında Türkiye Barolar Birliği’nde gönüllü olarak görev alan avukatlara yönlendirildiği, ancak konun detayları için mağdurun ASPB’ye yönlendirildiği, eğer telefondaki mağdur kötü durumdaysa evinden kolluk tarafından alınmaya kadar mağdur ile konuşulmaya devam edildiği bilgileri sunulmuştur. Komşu vb. şikâyeti durumunda polis mağdurun bulunduğu yere gitse dahi eğer mağdurun rızası yoksa mağdurun polis tarafından alınmadığı, ancak bu gibi durumlarda mağdurun birkaç gün sonra uzmanlar tarafından aranmak veya mağdurun evine gitmek veya mağduru kuruma davet etmek suretiyle mağdurun durumunun takip edildiği de ayrıca belirtilmiştir.

Mesleki Görüşme Odası: Bu odada kadının eşi ile yaşadığı sorunlara ve maruz kaldığı şiddete ilişkin bilgiler alınmaktadır. Diğer odalara göre daha konforlu ve korunaklı olduğu

belirtilen bu odada sosyal hizmet uzmanları ve psikologlar tarafından mağdurun hikâyesi, ihtiyaç ve istekleri dinlenmektedir.

Hukuki Destek Birimi: Hukuki desteğe ihtiyacı olan kadınların Gelincik Projesi kapsamında Türkiye Barolar Birliği'nde gönüllü olarak görev alan avukatlara yönlendirildiği, avukatların daha önce kurum içinde hizmet verirken son zamanlarda mağdurların TBB'ye götürüldüğü ifade edilmiştir.

Psiko_Sosyal Destek Birimi: Psikolog vb. meslek elemanlarının bulunduğu bu birimde mağdurların takipleri yapılmaktadır. 1. Konukevinden ayrılanların formları bu birime iletilmekte ve bu mağdurların takipleri yapılmakta 2. Mağdurlara tedbir kararlarının süresinin bitmesine yakın bilgilendirme yapılmakta 3. Mağdur başvurmasa dahi polis formlarındaki bilgilere göre takibi yapılması uygun görülenlerin takibi yapılmaktadır. Takip periyodları kişiye ve risk grubuna göre değişmektedir. Mağdurları takibinin aynı meslek elemanı ile yapılmasına dikkat edilmektedir. Görüşmelerde kriz durumları tespit edilip bilgilendirme ve yönlendirme de yapılmaktadır. Meslek elemanlarında kişi başı 500-600 civarı dosya olduğu bunlardan 50-60'ının aktif aylık olarak takip edildiği bilgisi sunulmuştur.

Büro Hizmetleri Odası: Tüm tedbir kararları ŞÖNİM'e bildirilmektedir. Bu birimde bu kararların arşivlenmesi yapılmaktadır. Kayıtların dosya üzerinden değil UYAP üzerinden paylaşılması yönünde yapılan çalışmanın sonlarına yaklaşıldığı bilgisi verilmiş ve gelen kayıtların ağ üzerinden nasıl sisteme aktarıldığı uygulamalı olarak gösterilmiştir.

Çocuk Oyun Odası gezilmiş, bu odada aile görüşmelerinin de yapılabildiği bilgisi verilmiştir.

Ankara ŞÖNİM Merkezi'ne Aralık 2012-Mart 2015 döneminde ulaşan koruyucu tedbir kararı sayısının 4704, önleyici tedbir kararı sayısının 20034, toplam sayının 24738, öfke kontrolüne yönelik tedbir kararı verilen kişi sayısının ise 240 olduğu bilgileri verilerek birim bilgilendirmeleri sonrası, öfke kontrolü yönünde karar verilen kişilere yönelik gerçekleştirilen bir proje ve bu projenin sonuçları hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Projenin Ankara Valiliği SYDV tarafından finansa edildiği ve çalışma öncesi SABEV'in (Sosyal Hizmetler Araştırma Belgeleme Eğitim Vakfı) eğitimci desteği alınarak meslek elemanlarına yönelik 2 haftalık bir hizmet içi eğitim programı oluşturulduğu, programa 25 (15 erkek, 10 kadın) meslek elemanının

(psikolog, sosyal çalışmacı ve çocuk gelişimci) katıldığı bilgileri ile program sonrasında hakkında öfke kontrolü yönünde karar verilen kişiler hakkındaki ön görüşmenin kişinin eş veya aile bireyleri ile kadın meslek elemanları tarafından gerçekleştirildiği bilgileri sunulmuştur.

Sunumda;

- Projenin amacının;kişinin şiddet davranışının etkileri, kontrol ve istismar davranışı ve şiddet davranışının sorumluluğunu almak üzerine anlayış ve farkındalık geliştirmek olduğu,
- Çalışma yönteminde:ilk görüşme, sosyal öykü, program bilgisi, kontrat yapma kişinin tercihi ve/veya meslek elemanın değerlendirmesine göre bireysel görüşme/grup çalışmasına katılıma karar verme, kadın meslek elemanları tarafından eşler ile görüşme yer aldığı,
- Oturumlarda yaş, eğitim, gelir, aile birliği durumlarına göre heterojen bir dağılım yapıldığı,
- Program uygulamaya 2014 Haziran ayında başlandığı; 240 kişiye davet yazısı gönderildiği, 127 kişinin sosyal öyküsünün alındığı, 34 kişi ile bireysel görüşme gerçekleştirildiği, bireysel görüşmelere 13 kişi ile devam edildiği, 60 kişi ile grup çalışması tamamlandığı, 20 kişi ile 2 grup çalışmasının devam ettiği, davet edilen 31 kişiden yanıt beklendiği ve 82 kişiye ikamet de olmaması vb. nedenlerle ulaşılamadığı,
- Görüşmelerde; 1- Şiddete yönelik yasal düzenlemeler, 2- Şiddeti tanımlama, kişiler üzerinde kısa ve uzun vade de etkileri hakkında farkındalık geliştirme, 3-Şiddet döngüsünü fark etme 4-Erken uyarı sinyalleri ve mola verme stratejisi geliştirme, 5-İletişim, empati ve kendini ifade etme, 6-Duygu, düşünce ve davranış ilişkisini anlama, 7-Kızgınlık ve kıskançlık duygularının davranışa etkisini fark etme, 8-Kontrol ve tehdit davranışlarına neden olan düşünceleri fark etme, 9-Değişimin mümkün olduğunu fark etme, 10-Toplumsal cinsiyet rolleri ve erkeklik kavramı, gücün anlamını fark etme 11-Toplumun şiddete karşı tepkisi ile ilgili farkındalığı artırma konuları işlendiği,
  - Eğitim programı kapsamında 127kişinin sosyal öyküsü üzerinden yapılan fail profilleri incelendiğinde;
  - 18-20 yaş arasında 2 kişi, 20- 30 yaş arasında 31 kişi, **30- 40 yaş arasında 54 kişi (%42)** ve 40-50 yaş arasında 40 kişi bulunduğu,
  - **89 kişinin (%70) ilkokul**, 18 kişin ortaokul, 10 kişin lise, 5 kişinin yüksekokul ve 5 kişinin üniversite mezunu olduğu,

- **67'sinin işçi (%52)**, 15'inin memur, 17'sinin esnaf, 15'inin emekli ve 13'ünün işsiz olduğu,
- Geliri dağılımına göre 18 kişi 0-999 TL, **64 kişinin (%50) 1000-1999 TL**, 24 kişinin 2000-2999 TL, 11 kişinin 3000- + TL aylık gelirin olduğu,
- **61 kişinin (%48) evli**, 19 kişinin boşanmış, **43 kişinin (%33) ayrı yaşayan/boşanma aşamasında**, 4 kişinin bekâr olduğu,
- 15 kişinin çocuğu olmadığı, 19 kişinin 1 çocuğu olduğu, 30 kişinin 2 çocuğu, **63 kişinin (%49) 3+ çocuğu olduğu**,
- **105 (%82) kişinin şiddet deyince fiziksel şiddeti algıladı**, 22 kişinin diğer şiddet türlerini (sözel, psikolojik, cinsel) algıladı,
- **144 kişinin (%89) şiddeti evde**, 13 kişinin sokak/okul/işyerinde uyguladığı,
- 6 kişide silah olduğu
istatistiki bilgilerine ulaşıldığı,
- Çalışma sonuçlarında; 'Erkek/erkeklik' kavramının; güçlü, kadının ve çocuğun koruyucusu, evinin ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılayan, sahip çıkan, kontrol eden gibi kavramlarla açıklanmakta olduğu, 'kadının namusunu mutlaka erkek korumalıdır' ve 'seven insan kıskanır' düşüncelerinin yaygın olarak kabul gördüğü, erkeklerin kadını kontrol etme aracı olarak cep telefonunu, parayı ve erkeğe yüklenen toplumsal rollerini (güç, sahip olma) yaygın olarak kullandıkları tespitlerinin yer aldığı,
- Eğitim sonrası erkeklerin; -Bağırmadan konuşmayı öğrendim, -Haklı haksız kendimi karşıdakinin yerine koyarak sorunları çözmek gerektiğini öğrendim, -Küfrün şiddet olduğunu öğrendim, -Korkunun duygu olduğunu anladım, -Sakin olmak gerektiğini anladım, -Kendimi ifade etme şansım oldu, -Hareketlerimi sınırlamam gerektiğini öğrendim, -Bu eğitimi başka erkeklerinde almasını isterim. -Bu eğitimi eşimin de almasını isterim. -Ani çıkışlarımı engelledim, -Gergin ve sıkıntılı anlarda ortamdaki uzaklaşmayı öğrendim, -Bir yol bulmayı öğrendim, -Çevremdeki erkeleri şiddet yapmamaları konusunda uyardımaya başladım, -Çevremdeki kadınlara kibar davranmaya başladım ifadelerinde buldukları,
- Öfke kontrol eğitimi sonrası eşleri ile birlikte yaşayan 30 mağdur kadın ile yapılan görüşmede, -21 kadının eşinin davranışlarında değişim olduğunu hissettiğini/gördüğünü, -5 kadın fazla bir değişim görmediğini/hissetmediğini, -4 kadın eşinin davranışlarında hiç değişiklik olmadığını/hissetmediğini belirttiği,

- Mağdur kadınların çoğunluğunun -eğitimin başladığı andan itibaren eşlerinin kendilerine fiziksel şiddet uygulamadığını, bağırma gibi sözel şiddet sonrası eşlerinin kendilerini kontrol ettiklerini -eşlerinin eğitim programında öğrendiği konuları evde kendi sormaları halinde ile paylaştıklarını -eşinin davranışları ile ilgili sorun yaşayan bir arkadaşına öfke kontrolü eğitim programını katılmasını önereceğini ve bundan fayda görececeklerini -öfke kontrol eğitim programının eşine yarar sağladığını ve bunun olumlu sonuçlarını gördüğünü belirttiği,
- Başlangıçta genelde çalışmalara mahkeme kararı olduğu için gelindiği sonlarına doğrusu ise kendileri istedikleri için gelindiği, çalışmalara katılmayanların mahkemeye bildirildiği, İngiltere’de çalışmalara katılmayanlara çocuklarının gösterilmediği, ABD ve Kanada’da failin polis nezaretinde eğitime getirildiği,
- Grup çalışmalarına kendi rızası olmayan ya da grubun geri kalanı olumsuz etkileyerek grup çalışmasına zarar verebilecek kişilerin dâhil edilmediği,
- Bu tür çalışmaların dünyada 1 yıldan az sürede tamamlanmadığı,
- Halen iki erkek meslek elemanı üzerinden eğitim programının yürütüldüğü ve grup çalışmalarına bir kadın meslek elemanı da dâhil edildiği,
bilgileri sunulmuştur.

Öneriler: Önleyici tedbir kararlarının yanında destekleyici tedbir kararlarının da verilmesi gerektiği, evden uzaklaştırma gibi tedbir kararlarında kararın tekrar mağdura fail tarafından öfke olarak döndüğü bu nedenle elektronik takibin de çözüm yollarından biri olduğu ve faillere yönelik destekleyici çalışmaların yapılmasının önemli olduğu, personelin güvenliği için Kurum’da panik butonu kullanılması gerektiği, öfke kontrolü ve şiddetin olumsuz etkilerine yönelik şiddet uygulayan kişiler için; bilimsel geçerliliği olan standart programların ve eğitim kitlerinin hazırlanması ve yaygın olarak uygulanması, bu çalışmaların sürelerinin uluslararası ölçülerde olması, bu eğitimlerin içeriğinde ‘eş olma’ ve ‘çocuk yetiştirme’ konularının da dâhil edilmesi gerektiği önerileri sunulmuştur.

2. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığında;

Genel Müdür Yardımcısı Hâkim Ali YILDIZ ve 1. Daire Başkanı Hâkim Esat IŞIK Komisyon’u bilgilendirmişlerdir. Kurum yetkilileri tarafından yapılan sunumda;

Elektronik izlemenin; şüpheli, sanık ve hükümlülerin elektronik haberleşme yöntemleri ile toplum içinde izlenmesi ve gözetim altında tutulmasını sağlayan bir sistem olduğu, sistemin birçok gelişmiş ülkede kullanıldığı, sistemin hüküm öncesinde, hüküm sonrasında ve salıverme sonrasında kullanılabilirdiği,

Sistemin şüpheli, sanık ve hükümlülerini toplum içinde izlemeye izin verdiği, bazı uygulamalarıyla hapse yakın sonuçlar doğurduğu ve hükümlülerin kurallara uyma becerilerini güçlendirdiği bunun yanı sıra sistemin kullanılması ile evden uzaklaştırılan erkeğin çocuklarını görememe, kalacak yerinin olmaması ve maddi sorunlarının önüne geçilebildiği,

Elektronik Takip Sisteminde, sistemin risk ve ihtiyaç durumuna göre 1-Konuttan çıkmama (ev hapsi) 2-Bir mekana girememe (örn.: stadyum, okul vb. bölgelere girememe), 3-Alkollü eve gelmeme (eş zamanlı çalışan konum takibi, yüz tanıma sistem ve nefes analizi sisteminden oluşmaktadır.) 4-Mağdura yaklaşmama kararlarında kullanılabilmekte olduğu,

Elektronik Takip Sistemlerinin GPS (uydu takip sistemi) ve RF (radyo frekansı) ile çalıştığı, sistemde ev hapsi, GPS, mağdur ve alkol izleme üniteleri bulunduğu, fail tarafından ilgili karardaki durum ihlal edildiğinde ya da sistem çalışmadığında faille uyarı yapıldığı, uzaklaşma kararlarında ise mağdura ve failde bulunan cihazlar ile her ikisine de ikaz yapıldığı, ihlalin devamı halinde kolluğa haber verilip faille müdahale edildiği,

Elektronik İzleme Merkezi'nin 2 yıl önce kurulduğu, merkezin yılın 365 günü, günün 24 saati çalıştığı, sistemin 10 milyon Dolar'a ihale edildiği ancak; ceza evlerinde mahkûmun günlük maliyetinin kişi başı 50 TL iken bu sistemde 17 TL olduğu, kullanılan cihazların özel sektörden kiralandığı, sistemin 5000 kişiyi izleme kapasitesine sahip olduğu, 2 yıl içerisinde toplam 6.889 kişinin, şuan 1.887 kişinin bu sistem ile takibinin yapıldığı, denetimli serbestlik ile şuan 250.000 kişinin takibinin yapıldığı, izlemenin Ankara'da bulunan tek merkezden yapıldığı, kelepçe takılma, sökülme işlemlerinin ise taşrada eğitim almış personel tarafından yapıldığı, taşrada 81 il ve 50 ilçede denetimli serbestlik birimleri kurulduğu, 6 tane daha kurulacağı, failer tarafından karar ihlalleri olduğunda öncelikli olarak bu birimlerden müdahale yapıldığı, yasal dayanağı olduğu için (CMK 109/3, CGTİHK 105A, CGTİHK 110/2, CK 50/1 ve CMK 231/8) sistemin kullanılmasının insan hakları ihlali olmadığı,

İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) arasında pilot proje için protokol imzalandığı, imzalan protokol gereği; ASPB'ye sistem ile ilgili eğitim verileceği, Merkez'de ASPB'ye yer verileceği, ASPB'nin Merkez'de sistemi ve mekânı kullanacağı, eğer sistem uygun bulunursa ASPB'nin sistemi daha sonra kendi bünyesinde uygulayacağı,

ifade edilmiş, ayrıca bugüne kadar kullanılan mağdur ünitelerinin kanun maddelerine ve suça göre dağılımları ile aktif izlenen yükümlülerin kanun maddesine, yaşa, karar türlerine ve suç türlerine göre dağılımlarını gösteren grafikler sunulmuştur.

Öneri: Sonuç alınması için sistemin tek başına yeterli olmadığı sağlıklı bir sistem için sistemin sıralanan maddeler ile desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. 1. Kadına barınma imkânı sağlanması 2. Failin daha gelişmiş bir kelepçe sistemi ile takip edilmesi (şuanda kullanılan kelepçe plastik), bu uygulamamın ASPB veya İçişleri Bakanlığı tarafından yapılması 3. Mağdura ve faile psiko-sosyal destek verilmesi gerektiği, 4.Yüksek riskli durumlar için yakın koruma

olması,

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi
Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu
(10 / 124, 226, 320, 321, 336, 601, 637, 958, 1055, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133,
1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148)

Karar No : 5

02/04/2015

KARAR

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan 10 / 124, 226, 320, 321, 336, 601, 637, 958, 1055, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148 Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonunun yaptığı araştırma ve incelemeler sonucu düzenlemiş olduğu bu Rapor, Genel Kurula sunulmak üzere Yüce Başkanlığa saygıyla arz olunur.

BAŞKAN

Alev DEDEGİL
İstanbul Milletvekili

ÜYE

Ahmet Duran BULUT
Balıkesir Milletvekili

ÜYE

Sermin BALIK
Elazığ Milletvekili

ÜYE

İsmet UÇMA
İstanbul Milletvekili

ÜYE

Gülşen ÖRMAN
Van Milletvekili

BAŞKANVEKİLİ

Vural KAVUNCU
Kütahya Milletvekili

ÜYE

Nedret AKOVA
Balıkesir Milletvekili

ÜYE

Ruhsar DEMİREL
Eskişehir Milletvekili

ÜYE

Hülya GÜVEN
İzmir Milletvekili

SÖZCÜ

Sevdâ BAYAZIT KAÇAR
Kahramanmaraş Milletvekili

ÜYE

Nurcan DALBUDAK
Denizli Milletvekili

ÜYE

Derya DAKBAK
Gaziantep Milletvekili

ÜYE

Murat GÖKTÜRK
Neşehir Milletvekili

KÂTİP

Mehmet Korim YILDIZ
Ağrı Milletvekili

ÜYE

Nursel AYDOĞAN
Diyarbakır Milletvekili

ÜYE

Binnaz TOPRAK
İstanbul Milletvekili

ÜYE

Candan YÜCEER
Tekirdağ Milletvekili

RAPORA İLİŞKİN KARAR İMZA CETVELİ

MUHALEFET ŞERHLERİ

MUHALEFET ŞERHİ 1

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi
Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığına

TBMM’de kurulan, Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun çalışmaları ile ilgili hazırladığım Muhalefet Şerh’i ekte’dir.

Saygılarımla.

MUHALEFET ŞERHİ

2009 yılında verilen son resmi rakama göre her gün neredeyse beş kadının katledildiği ülkemizde kadına yönelik şiddet, taciz Türkiye’de de önemli bir sorun olarak varlığını devam ettirmektedir. Kadına yönelik şiddet, kadınları en temel insan haklarından mahrum etmekte önemli bir toplumsal sorun oluşturmaktadır.

12 yıllık AKP iktidarı boyunca kadın hakları konusunda şiddet, cinayet, taciz, tecavüz başta olmak üzere, sürekli kötüye gidüş olmuştur. Kadınlar her an ölümle yüz yüze, korunmadan uzak, yaşam ve ölüm arasında bir hayat sürmeye çalışmaktadır.

En açık tanımıyla İstanbul Sözleşmesi, aile içi şiddeti “mağdurun faille aynı ikameti paylaşıyor veya paylaşmış olmasına bakılmaksızın aile içerisinde veya hanede ya da eski veya şimdiki eşler veya partnerler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemi” olarak tanımlamaktadır. Yani kadına yönelik şiddet fiziksel olarak görülebileceği gibi ekonomik, sosyal, sözel, psikolojik ve cinsel olarak da farklı şekillerde de görülebilmektedir.

Türkiye’de kadınlar ekonomide, eğitimde, istihdamda, toplumda, siyasette eşitsiz konumdadır. Kadınların eğitim olanağından mahrum bırakılmaları, emekleri karşılığında ücret almamaları, şiddete uğramalarını arttırmaktadır. Kadınlar için bu durum, en temel insan hakkı olan yaşam hakkına tam olarak sahip olamamaya varan bir dizi sorun yaratmaktadır.

Ülkemizde aile kavramı erkek egemen bir şekilde tanımlanmakta, kadının ailedeki, toplum içindeki görevi çocuk doğurmak, yemek yapmak ile sınırlandırılmaktadır. Kadınlarla erkeklerin eşit olamayacağı yönündeki zihniyet bu şiddeti körüklemektedir.

2014 yılında, sadece basına yansıdığı kadarıyla (gerçek rakam bunu çok üzerindedir) 294 kadının katledildiği ve 20.000 kadının sığınma evlerine müracaat ettiği ülkemizde, kadına yönelik politikalar ve izlenen rota şiddetle mücadelede yetersiz kalmaktadır. Kadına yönelik şiddeti önlemeye ilişkin uluslararası sözleşmelere imza koymuş olmamıza rağmen bu sözleşmelerin gereği yapılmamakta, yasal mevzuatta yapılan düzenlemelerin yaşama geçirilmesinde gereken ilgi, çaba ve samimiyet gösterilmemektedir.

Bu yaşamsal sorunun önlenmesi için muhalefet partilerinin, kadına yönelik şiddetin ve cinayetlerin araştırılması, çözümün saptanması için verdiği onlarca Meclis Araştırma Önergesi, kanun teklifi, kadın milletvekillerinin de içinde olduğu iktidar grubu tarafından defalarca reddedilmiştir.

Kadına şiddetin engellenmesine yönelik gerek muhalefetin, gerekse kadın örgütleri ve STÖ'lerin yıllardır süren bu mücadele ve çağrılarının sonucunda 2015 Genel Seçimlerine kısa bir süre kala TBMM çatısı altında “Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu” adıyla bir komisyon kurulmuştur.

Muhalefet, yol haritasını belirlemek için ilk toplantısını gerçekleştiren Komisyona, alanda deneyimli, kadın hakları için yıllarca mücadele veren kadın örgütleri ve STÖ'lerin isimlerini yazılı olarak bildirmiş ve dinlenmesini talep etmiştir. Ancak muhalefetin iradesi Komisyon tarafından yok sayılmış, kadına yönelik şiddet alanında yıllardır mücadele eden bağımsız kadın örgütlerinin büyük bir çoğunluğunu toplantılara davet edilmeyip, bir nevi dışlanmış.

Komisyonun bu süreçte gerçekleştirdiği toplantılarda sendikalardan derneklere, akademisyenlerden gazetecilere kadar çok farklı kesime kadına şiddete ilişkin gözlemleri, sebeplerine ve çözüm önerilerine ilişkin rapor hazırlamak üzere görüşleri alınmıştır.

Davet edilen bir kaç örgüt dışında konuyla ilgili yeterli birikimi olmayan, iktidarın siyasi görüşüne yakın, toplumsal cinsiyet eşitliği yerine, kadın-erkek eşitliğinde adaleti savunan kadın dernekleri ve STÖ'ler dinlenmiştir. Davet edilen sivil toplum örgütlerinin ve kişilerin hangi kriterlere göre seçildiği bilinmemektedir.

Muhalefet olarak toplantılarda defalarca dile getirmemize rağmen, Komisyon kendisine muhalefet etme ihtimali olduğunu düşündüğü örgütlerin davet edilme çağrılarını kulak asmamıştır. “Onlardan sonrasında yazılı görüş alacağız” demekle yetinilmiştir.

Kadına yönelik şiddetin sonlanması için bu alanda yıllardır mücadele eden kadın örgütlerinin bilgi ve deneyimlerinin dâhil olduğu bir çalışmanın yapılmamış olması eksik olmakla beraber, söz konusu durum AKP iktidarının kendi görüşlerine aykırı hiçbir sese tahammülü olmayan otoriter yönetiminin göstergesi olarak bir kez daha ortaya çıkmıştır.

1 Ağustos 2014 tarihinden itibaren ülkemizde geçerli olan İstanbul Sözleşmesi'nin gereği üzerine düşeni yapmayan bir hükümet vardır. Aslında zaten bugün içinde bulunduğumuz durum Hükümetin uygulamaları yapmaktan kaçınmasından kaynaklanmaktadır. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa ve şiddet mağduru kadınlara önemli koruyucu haklar sağlayan İstanbul Sözleşmesi'nin hükümleri tam olarak hayata geçirilmediği için kadınlar şiddetle mücadelelerinde yalnız kalmaktadır. Kadın cinayetlerinin çoğu uygulama kaynaklıdır. Tedbirler sadece kağıt üzerinde kalmaktadır.

Türkiye maalesef yürürlükte olan yasaları uygulamamakta, Devlet kadınları korumak konusunda üzerine düşenleri yerine getirmemektedir. Kadına şiddeti önlemek için gerekli kaynak ayrılmamakta, koordinasyonlu kurumsal mekanizmalar oluşturulmamaktadır. Kadına yönelik şiddetle ilgili sağlıklı istatistiki verilere ulaşılamamakta, ilgili kurumlarda sağlık istatistiki veri verilmemekte, verilen istatistikler de birbiriyle çelişmektedir.

TBMM çatısı altında daha önce de var olan şiddet komisyonu ile işbirliği içinde bulunan başta kadın örgütleri olmak üzere çeşitli STÖ'lerin öngörüsünde 250'den fazla örgütün onayı ile hazırlanmış 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Yasa ve İstanbul Sözleşmesi durum tespitini ortaya koymuş çözüm önerileri ile alan tecrübesini paylaşmıştır. Hükümet bu önerileri dikkate almak yerine kadın üzerinden siyaset yapmaya devam etmiştir.

Bu konuda, toplumsal muhalefeti bastırmak ve dikkatleri başka yöne çekmek amacıyla da yeniden bir komisyon kurulmuş ve bu komisyondan bir sonuç alma amacını gütmeyen konunun uzmanı kadın örgütlerinin çağırılmamasından belli olmuştur. Amaç üzüm yemek yerine bağıcı dövmek olmuştur. Komisyonun her toplantısında basına malzeme olacak konuların gündeme getirilmesi, kadın ölümlerinin bu süre zarfında artmasına sebep olmuştur.. İstanbul Sözleşmesi'nin 12 Maddesi'nde, "Taraflar Devletler, kadınların aşağı bir cins olduğu veya erkekler ile kadınlar için alışılmış rollerin bulunduğu düşüncesine dayanan önyargıları, örf ve adetleri, gelenekleri ve her türlü uygulamaları yok etmek amacıyla kadınların ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarının değiştirilmesi için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür" ibaresine rağmen komisyonda sürekli olarak ülkemizin geleneklerine vurgu yapan ve bunları toplum gözünde meşrulaştıran açıklamalar yapılmıştır. Bu da söylem dilinin değişmesi gerektiğini göstermektedir.

İktidar ve sözcülerinin özellikle Cumhurbaşkanı'nın, "Üç çocuk sahibi olsunlar, kürtaj yaptırmasınlar, daha çok evinde otursunlar, anne olsunlar, Kadınla erkeğin eşit değildir, fitratları farklıdır" yönündeki söylemleri kadına şiddet olarak topluma yansımaktadır. Şiddetle mücadele etmek için bütün siyasi kademelerde toplumsal cinsiyet eşitliğinin dile getirilmesine ihtiyaç vardır.

Rapor da son konuşmacı olarak yer alan Bakan Ayşenur İslam ülkemizde tüm sorunlar hallolmuş gibi bir konuşma yapmıştır. Soyut kavramlar kullandığı şiddet olayları karşısında "elleri kırılınsın" ya da "tecavüzlerde çığlık atın" diyen Bakan'ın bu konuşması inandırıcılıktan uzaktır.

İktidarda 12 yılını tamamlayan partinin çoğunluk milletvekilinin söylemleri ve önerileri ile rapor sayfalarının doldurulmasını uygulamada bir beklenti olarak görmemekteyiz. Öte yandan bugün itibariyle 89 kadının öldürüldüğü ülkemizde uygulayıcı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın bu konudaki yetersizliğinin dikkate alınmayışı nedeniyle hazırlanan bu rapora şerh koyuyorum.

Candan YÜCEER
Tekirdağ Milletvekili

MUHALEFET ŞERHİ 2

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi
Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığına

“Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu” raporu hususundaki ek görüşlerim ve muhalefet şerhim aşağıda yer almaktadır.

GİRİŞ

Yaş, eğitim, sınıf, etnik grup ve sosyo-ekonomik düzeyleri farklı olsalar dahi, kadınların karşılaştıkları ortak sorun, kasıtlı olarak fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik olarak sırf kadın oldukları için şiddet görmeleri, insanca yaşama haklarının ve özgürlüklerinin ellerinden alınması ve hatta sonlandırılmak istenmesidir. Kadına yönelik şiddet toplum sağlığını etkileyen, kadın erkek eşitsizliğini sürdüren, toplumsal travmalara yol açan, sağlıksız nesiller yetişmesine neden olan çok önemli bir sorundur.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) raporuna göre, 2008 yılında yapılan araştırma ile 2014 yılında yapılan araştırma birlikte değerlendirildiğinde, kadına yönelik şiddet ülkemiz genelinde halen yaygın olarak yaşanmaya devam etmektedir.

Yerleşim Yerine Göre Fiziksel ve/veya Cinsel Şiddet ile Duygusal Şiddet/İstismar Yaygınlığı (%)

	Yaşamın herhangi bir döneminde fiziksel şiddet	Yaşamın herhangi bir döneminde cinsel şiddet	Yaşamın herhangi bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddet	Yaşamın herhangi bir döneminde duygusal şiddet/istismar
Türkiye	36	12	38	44
Kent	35	12	37	45
Kır	38	12	39	41

Kaynak: Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor, 2014

“Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” raporuna göre, ülkemizde kadınların %38’i yaşamının herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu erkekler tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmıştır. Ülkemizde kadınların %44’ü yaşamının herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu erkekler tarafından duygusal

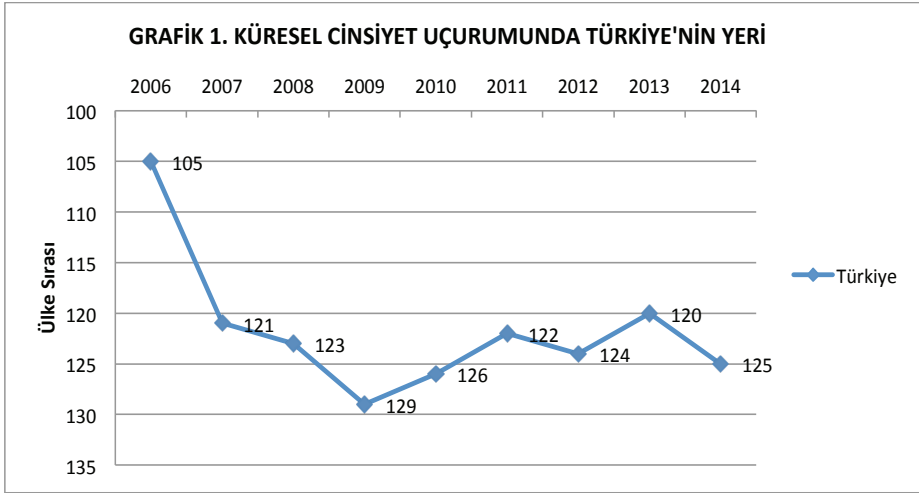
şiddete/istismara maruz kalmıştır. Türkiye’de kadına yönelik şiddet biçimleri arasında en yaygın olan şiddet türü duygusal şiddet/istismardır. Ülkemizde kadınların yarıya yakını yaşamının herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu erkekler tarafından duygusal şiddet/istismara maruz kalmıştır.

Türkiye’de kadına yönelik şiddet oranının yüksekliği, “Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu”nun önemini daha net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Genellikle en yakınında bulunan kişilerden şiddet gören 10 kadından 6’sı maruz kaldıkları şiddet sonucu 3 kez veya daha fazla sayıda yaralanması şiddetin kadınların sağlığını da olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Kadının şiddet görmesi toplum sağlığını da olumsuz etkilemekte; şiddete şahit olan çocuklarda sorunlu davranışlar sergilemektedir.

Dünya Ekonomi Forumu, Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu “eğitime ulaşım”, “iş yaşamına katılım ve fırsat eşitliği”, “siyasi hayatta yer alma”, “sağlık ve hayatta kalma” gibi çeşitli başlıklarda hazırlanarak, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından küresel bir değerlendirme yapmaktadır. 2014 yılı raporuna göre küresel cinsiyet uçurumunda Türkiye 142 ülke arasında 125. sıradadır (Grafik 1). Rapora göre toplumsal cinsiyet eşitliği açısından çeşitli düzeylerde Türkiye diğer ülkelerle kıyaslandığında:

- İş yaşamında fırsat eşitliği alanında 132. sıradadır.
- İşgücüne katılım alanında 128. sıradadır.
- Eğitim düzeyinde 105. sıradadır.
- Siyasi katılımında 98. sıradadır.
- Ücret eşitliğinde 87. sıradadır.
- Bakanlık pozisyonunda kadın oranı açısından 133. sıradadır.

AKP hükümeti döneminde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde hiçbir iyileşme olmamış hatta artmıştır. Kadının toplum içerisindeki güçsüz konumunu gösteren bu göstergeler, ülkemizde kadının iş yaşamından politik yaşama birçok alanda haksızlığa uğradığını, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin çok yüksek olduğunu, kadının güçlenmesi açısından alınması gereken çok mesafe olduğunu göstermektedir.

Türkiye’de aile kavramı içerisinde hapsedilen kadın, işsizdir, şiddet görmektedir; devlet kadını korumada, ekonomik ve siyasal açıdan güçlendirmede yetersizdir; kadının bedeni üzerindeki haklarının kısıtlanmasına yönelik yasalar çıkarılmaktadır; kaç çocuk yapacağı baskısı yanında, doğumu bile nasıl yapacağı yönünde kısıtlanmaktadır. Bunun yanı sıra kadının siyasal anlamda güçlenmesi ve kamu karar alma mekanizmalarında daha fazla yer alması beklenirken, her siyasi adayın açıklanmasında üç, üç diye bağırılarak, mahrem konular seçime malzeme yapılarak kadın devlet yönetimi eliyle en üst düzeyde şiddete maruz bırakılmaktadır.

Türkiye’de nüfusun yarısını oluşturan kadınlara yönelik şiddetin sebeplerinin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi yukarıda açıklanan nedenlerle çok önemlidir. Ancak bu amaçla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu’nun çalışmaları yetersiz olmuştur. Meclis Araştırması Komisyonunun raporuna yönelik kritikler çeşitli başlıklar altında ele alınacaktır.

MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYON ÇALIŞMALARI

Meclis Araştırması Komisyonu Çalışma süresinin seçim takvimi ile kesişmesi, TBMM Genel Kurulu’nun kapanması ve 24. Yasama döneminin bitmesi nedeniyle, Komisyon Raporunun Genel Görüşmeye açılmaması, baştan Komisyon çalışmalarının amacına ulaşmasını sakatlamış; yapılan çalışmalara gölge düşürmüştü; çalışmalar batıl kalmıştır. Sıkıştırılan bir çalışma takvimi ile Komisyon çalışmalarının gerçekleştirilmesi çalışmanın verimliliğini ve etkinliğini azaltmış; amaçlanan hedeflere ulaşmak için uygun araçların seçilmesini zorlaştırmıştır.

KURUMSAL MEKANİZMALARIN KAPASİTESİ, İŞLEVSELLİĞİ, ETKİNLİĞİ

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) raporuna göre, Türkiye genelinde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmış kadınların %89’u kurum ya da kuruluşlara başvurmamışlardır. Şiddete maruz kalmış kadınların en fazla başvurduğu kurum polistir. Şiddete uğrayan kadınların sadece %7’si polise başvururken; bu başvuruların %13’üne polisin bir işlem yapmaması, %29 civarındaki başvurunun da kadının eşiyile uzlaştırılmasıyla sonuçlanması kadına yönelik şiddetle mücadelede kurumsal kapasitenin işlevselliği ve etkinliğinin ciddi olarak sorgulanmasını gerektirmektedir.

Şiddete maruz kalan kadınların %44’ünün gördükleri şiddeti kimseye anlatmamaları, şiddetle tek başına mücadele ettiklerini göstermektedir. Kadının maruz kaldığı şiddet yüzünden kurumsal mekanizmalara başvuru oranının sadece %11 olması ciddi bir sorundur. Dolayısıyla 6284 sayılı Kanun’un tanıtılmasında ciddi eksiklikler bulunmaktadır. Üstelik 6284 sayılı Kanun’un uygulayıcılarının şiddet gören kadın tarafından bu Kanun’un suistimal edileceğini düşünceleri ve bu önyargı ile hareket etmeleri, uygulama ayağında da çok ciddi eksiklikler olduğunu göstermektedir.

Kurumsal mekanizmaların kapasitesinin yetersizliği, işlevsizliği, ön yargıları ve eksiklikleri kadına yönelik şiddetle mücadelede çok önemli bir unsurun bulunmaması sonucunu doğurmaktadır.

ATAERKİL EGEMEN SİSTEMLE MÜCADELE: ZİHNİYET DEĞİŞİMİ

Kadına yönelik şiddetle mücadelenin en önemli ayağı toplumun, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda bilinçlenmesi ve duyarlı olmasıdır. Toplumun bu konuda farkındalığının ve duyarlılığının artırılması için de zihniyet dönüşümü zorunludur.

Kusursuz bir Anayasa ve kurumlar oluşturulsa, uluslararası ve ulusal bütün yasalar kadın-erkek eşitliği, kadın ve çocuğun korunması ve güçlenmesi için mükemmel bir şekilde düzenlense dahi, demokrasiye uygun bir siyasal kültür ortamı olmadan ve kadını aşağılayan, eve kapatıp, en az üç çocuk doğurmakla yükümlü kılan, güçsüzleştirilen, kocanın yanından sesini çıkarmadan oturmasını nasihat eden toplumsal zihniyette değişim olmadan, kadın ve çocuklarımız hususunda var olan sorunlar giderek ağırlaşır, devam edecektir.

Ataerki tutum ve davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik olarak zihniyet dönüşümü ve bilinçlendirme çalışmalarında en önemli engeli toplum liderleri ve rol modellerinin olumsuz söylemleri ve yarattıkları algı oluşturmaktadır.

TOPLUM LİDERLERİ VE ROL MODELLERİNİN KADINA YÖNELİK EŞİTSİZLİĞİ VE ŞİDDETİ ARTIRICI SÖYLEMLERİ VE YARATTIKLARI ALGI

Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), “her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıların, geleneksel ve diğer bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranış kalıplarını değiştirmek” için taraf devletleri önlem almakla sorumlu tutmuştur. Ancak Türkiye’de, taraf olunan bu açık hükme rağmen bizzat iktidar ve devlet yöneticileri kadına geleneksel bir rol yükleyip, kadının bu rolün dışına çıkmasını, hak arama mücadelesini, çalışmasını engellemektedir.

En üst yönetim kademesini temsilen Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın kadına yönelik algısı ve söylemi ile ilgili örnekler şunlardır:

- Kadın ile erkeği eşit konuma getiremezsiniz, o fitrata terstir.
- Kadın erkek eşitliği doğaya aykırıdır.
- Kadının öncelikli olarak rolü annedir.
- Her kadın üç çocuk doğurmalı.
- Feministler, İslam’da kadına atfedilen annelik statüsünü anlayamıyor
- Kürtaj bir cinayettir.
- Her kürtaj bir Uludere’dir
- Banklarda kızılı-erkekli oturmayı saygıyla karşılamam.
- Nasibiniz çıkınca çok seçici olmayın, gülistandan boş çıkarsınız.
- Çocuğu yok, aile nedir bilmez.

- Kadına şiddet abartılıyor.
- Bir tane kız mıdır, kadın mıdır bilemem.

Devlet yönetiminde söz sahibi olan üst düzey yetkililerin bazılarının kadına yönelik dili ve söylemleride hayli tartışmalıdır:

- Bülent Arınç: “Kadın, herkesin içerisinde kahkaha atmayacak. Bütün hareketlerinde cazibedar olmayacak, iffetini koruyacak”.
- Sağlık Bakanı Mehmet Müezzinoğlu “Anneler, annelik kariyerinin dışında bir başka kariyeri merkeze almamaları gerekir”; “...avukat olacağım diye, doktor olacağım diye, mühendis olacağım diye anneliği itersen o zaman yanlış yapmış olursun. Kendine de haksızlık yapmış olursun. Toplumda da haksızlık yapmış olursun. Analığa da haksızlık yapmış olursun. Dolayısıyla ana demek bir kariyer sahibi olmaktan vazgeçmek demek değildir”.
- Devlet Bakanı iken Mehmet Şimşek: “İşsizlik oranı niye artıyor biliyor musunuz? Çünkü kriz dönemlerinde daha çok iş aranıyor. Özellikle kadınlar arasında kriz döneminde işgücüne katılım oranı daha artıyor.”
- AK Parti Tokat Milletvekili Zeyid Aslan kadın gazetecilere: “Ben de sizin bacak aranızı çekip gazeteye bastırırsam ‘Bunların doğal hali bu’ diye...”
- TBMM İnsan Hakları Komisyonu Başkanı ve Sakarya Milletvekili Ayhan Sefer Üstün: “Tecavüze uğrayan kadınlar doğurmalı, tecavüze uğrayıp kürtaj yaptıran kadınlar, tecavüzcülerden daha büyük suçlu”“Biz müslümanız diyorsanız kürtajdan uzak durun, kürtaj yasaklanmalı ve ceza yaptırımı gelmelidir. Anne yaşarken çocuğunu öldürmemeli. Tecavüze uğrayan kişi kürtaj yaptıracağına tecavüzü gerçekleştiren kişiyi öldürsün ikisi de cinayettir.”
- TBMM Başkan yardımcısı Sadık Yakut: “Kızlı erkekli eğitime karşıyım”.
- Sağlık Bakanı Recep Akdağ: “Tecavüze uğrayan doğursun gerekirse devlet bakar”.
- Milli Savunma Bakanı Vecdi Gönül: “Türk hanımları evinin süsüdür”.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin’e göre kadına şiddeti medya abartıyor: “Biraz algıda seçicilik var. Medya, yapılan çalışmalardan çok, negatif bir haberi manşet yaparak, toplumda, sanki çok büyük şekilde olaylar büyüyormuş gibi bir algıya neden oluyor.”
- Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Binali Yıldırım’ın üniversite sınavının ardından tercihler için arada kaldığını belirterek: “Boğaziçi Üniversitesi’ni ziyaret ettim. Bir baktım farklı bir dünya. Değişik binalar, surlarla çevrilmiş alan. Sonra bahçesinde gençler kızlı, erkekli oturuyor. Ben çok şaşırđım. Burada yoldan çıkarım dedim”
- Orman ve Su İşleri Bakanı Veysel Eroğlu iş isteyen kadınlara: “Evdeki işler yetmiyor mu?”
- AKP’li Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Melih Gökçek: “Kadın ahlaklı olsun, kürtaj yapmak zorunda kalmasın”.
- Bingöl’ün AKP’li Belediye Başkanı Yücel Barakgazi: “Belediye başkan yardımcılığına ve belediye başkan vekilliğine bayanları getirmeyi düşünmüyoruz. Dinen ve örfen de bu uygun değil”.
- İstanbul Eski Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah erkek arkadaşı tarafından hunharca öldürülen kızın, anne-babasını suçlayıp :”kızlarına sahip çıksalarmış” demesi gibi verilebilecek bir çok söylem ve kadına yönelik iktidar ve devlet yöneticilerinin dili bizzat kadına yönelik şiddetin çözümlenmesinde bir engel oluşturmaktadır.

İktidar ve devleti yöneten yöneticiler tarafından yaratılan algı, söylemler ile kadına atfedilen rolün dışına çıkan kadınlar marjinal kabul edilip, itibarsızlaştırma kampanyaları ile etkisizleştirilmekte, toplu bir linç kampanyasının ana ögesi yapılarak, ataerkil aile yapısının dışında kadına yaşam alanı tanınmamaktadır.

Kamu karar alma mekanizmalarına seçilmiş ya da atanmış görevliler, “her iki cinsten birinin aşağılığı veya üstünlüğü fikrine veya kadın ile erkeğin kalıplaşmış rollerine dayalı önyargıları” pekiştirmekte; “geleneksel rollerin devamı ve çağdışı sosyal ve kültürel davranış kalıplarının” değişmemesi için çabalayarak kadına yönelik açık suç işlemektedirler. Toplum liderlerinin ve rol modellerinin bu yanlı tavır ve söylemleri kadına yönelik şiddetle mücadelede çok önemli bir engel oluşturmaktadır.

EKONOMİK GÜÇLENDİRME / İSTİHDAM

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) raporuna göre, kadına yönelik şiddetle mücadelede kadınların güçlenmesi için kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarının çok önemli olduğu, konunun paydaşları tarafından dile getirilmektedir.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) raporuna göre, “kadının ev dışında çalışmak için eşinden izin almak zorunda olmadığını” kadınların sadece %43’ü bilmektedir. Diğer bir deyişle her 10 kadından yaklaşık 6’sı kadının çalışmak için eşinden izin almasının gerekmediğine ilişkin hükmü duymadığını beyan etmiştir. Bu durum kadının ekonomik açıdan güçsüz konumunun sürdürülmesinde bir etken olarak, kadının işgücü piyasasına katılımını da engellemektedir.

Kadının aile içindeki güçsüz konumunun değiştirilmesi, kadın yoksulluğunun azaltılması ve kadının ekonomik olarak güçlendirilmesi için uygulanacak makro ekonomik politikalar kadına yönelik şiddetle mücadelede de çok önemli araçlar olacaktır. Ancak kadın istihdamının artırılması için daha etkili araçlar geliştirilmesi gerekirken, kadının doğurganlığının artırılması amacına yönelik politikalar geliştirilmesi, kalkınmada kadın faktörünün öneminin halen görmezden gelinmeye devam edilmesi, kadına yönelik şiddetle mücadelede de önemli bir engel oluşturmaktadır.

Meclis Araştırması Komisyon raporunda Türkiye’de kadın işgücünün durumu sağlıklı veriler ile tespit edilmemiştir. Kadın işgücünün durumu ve karşılaştırmalı görünümü verilerle ortaya konulduktan sonra, kadına yönelik şiddetle mücadelede kadının ekonomik güçsüzlüğünün doğurduğu sorunun büyüklüğü daha net olarak anlaşılıp, daha iddialı araçlarla gerçekçi çözümlere ulaşmak mümkün olabilecektir.

Türkiye’de kadının işsizlik oranını olduğundan küçük göstermek için, kadın işgücünün istihdama katılım oranları düşük gösterilmektedir. Ülkemizde 2014 yılı için erkeklerin işgücüne katılma oranı %71,3 iken, kadınların işgücüne katılma oranı, %30’3’dür. OECD ülkelerinde kadının işgücüne katılma oranı %65’dir. OECD ülke ortalaması olan kadının işgücü katılım oranı %65 seviyesine göre Türkiye’de kadının işgücüne katılım oranı hesaplanırsa Türkiye’de kadın işsizliğin gerçek boyutu ortaya çıkacak ve ona göre de daha yaptırım gücü yüksek önlemlere gereksinim olduğu anlaşılacaktır.

2014 yılı için Türkiye’de kadının işgücüne katılım oranı %65 olarak alınıp, hesaplamalar yapılırsa, Türkiye’de kadın işsizliğin %59 olduğu gibi çok acı bir tablo ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda kadının işgücüne katılım oranını daha gerçekçi olarak hesaplanması, sorunun boyutunun önemini daha iyi göstermektedir.

Ülkemizde 2014 yılında 18.244.000 erkek istihdam edilirken, 7.689.000 kadın istihdam edilmiştir. Ülkemizde çalışabilecek yaşta kadın sayısı 28.841.000 kişi olarak tespit edilirken, kadın iş gücü düşük gösterilerek 8.729.000 kişi olduğu hesaplanmış, dolayısıyla kadın işsiz sayısının 1.040.000 olduğu hesaplanmıştır. Çalışma çağındaki kadın nüfusa göre, kadın işgücü sayısı az gösterildiğinden kadın işsizliği tam olarak istatistiklere yansımamaktadır. 2014 yılında kadınların işsizlik oranı %11,9 iken, erkeklerin işsizlik oranı %9’dur. Kadınların işgücü durumunun sağlıklı verilerle tespit edilmeyişi kadının ekonomik anlamda ne kadar güçsüz olduğunu gizlemektedir.

Raporda 2023 yılı hedefi olarak kadının işgücüne katılma oranının %41 düzeyine çıkartılacağı belirtilmesi, soruna gerçekçi yaklaşmadığını göstermektedir. Kadının işgücüne katılma oranının %41 düzeyine çıkarılması hedefi yetersizdir; dolayısıyla bu hedefle elde edilebilecek kazanımlar da yetersiz olacaktır.

Kadını doğum yapmaya teşvik ile kadın istihdamını artırma arasında hiçbir korelasyon olmamasına rağmen, kadına annelik rolü haricinde bir yaşam alanı tanınmaması, söylemlerin hep bu düzeysizlikte kalması, toplumsal zihniyeti de olumsuz etkilemekte, kadına yönelik şiddetle mücadelede gittikçe zorlaşmaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede en önemli araç olacak kadının ekonomik anlamda güçlenmesi, sorunun boyutunun gizlenmesi yüzünden mümkün gözükmemektedir. Kadın işgücü durumunun gerçekçi olarak tespit edilmesi ve buna göre hedeflerin belirlenmesi kadına yönelik şiddetle mücadelede çok önemli bir adım olacaktır.

Kadın istihdamının doğrudan ayrı öneriler ve tespitler bölümü olarak ele alınıp, değerlendirilmesi gereklidir.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Demokratik düzenin vazgeçilmez unsuru olan katılımcı yapıyı sağlayan sivil toplum kuruluşları, sivil toplumun örgütlenmiş yapısı olarak toplumsal sorunların çözümünde çok önemli bir fonksiyona sahiptirler. Kadın sorunları üzerine uzmanlaşmış STK’ların Komisyona çağrılmasında gözlemlenen adaletsizlik, deneyimlerinin dikkate alınmaması ve STK’ların işlevlerine, uzun zamandır bu alanda yaptıkları çalışmalara, birikime ve bu konudaki dengelere dikkat edilmemesi, Komisyon çalışmalarına ciddi bir gölge düşürmüştür. İtirazlar üzerine bir denge oluşturulmaya çalışılmış ise de, komisyonun çalışma amacına göre hareket edilmediğinin temel bir göstergesi olmuştur. Erkek egemen toplumun kadın-erkek eşitsizliğini hem doğurmasına hem de normalleştirilmesine, STK’lara gösterilen ilgisizlik ile de katkı da bulunulmuştur. Meclis Araştırması Komisyonu’nun ilgili taraflarının dengeli ve tam katılımı ile çalışmaması elde edilecek başarıyı engellemiştir.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede kamu-STK işbirliğinin güçlendirilmesi tespitinin raporda yer alması oldukça ironik bir durumdur. Bizzat Komisyon Başkanlığının metodolojik

olarak STK'lar arasında ayrımcı bir yaklaşım sürdürmesi, uzun yılların bilgi ve deneyimine sahip STK'ların görmezden gelinmesi, iktidara yakın olan-olmayan STK anlayışının Komisyon faaliyetlerine egemen olması, oldukça sorunlu bir çalışma ortamı yaratmıştır. Komisyon Başkanlığının bile mesafeli durduğu ve söz hakkı vermek istemediği STK'larla ilgili böyle bir tespit ve öneriler kümesinin bulunması gerçekçi değildir.

KADININ STATÜSÜ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KSGM ülkemizde kadın erkek eşitliğinin sağlanması, toplumsal yaşamın tüm alanlarında kadınların konumlarının güçlendirilmesi ve kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi için politikalar üretmek, strateji geliştirmek, tüm paydaşlarla işbirliği yapmak ve koordinasyonu sağlamak misyonu ile toplumsal cinsiyet eşitliğinin gerçekleştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında en önemli resmi kurumsal mekanizmadır. Ancak KSGM'nin yapılanmasının Bakanlık içinde olmasının getirdiği otorite problemleri, kaynağının yeterli olmaması, eşgüdüm ve koordinasyondaki yetersizlikleri kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir sorundur. Bu bağlamda KSGM'nin kurumsal yapısındaki problemler ve etkinliğini yitirdiği Komisyon raporunda da tespit edildiğinden, Komisyon raporunun diğer tespit ve önerilerin yerine getirilmesi mümkün gözükmemektedir. KSGM'nin kadına yönelik şiddetle mücadelede en önemli kurumsal mekanizma olması nedeniyle, etkinliğini ve gücünü yitirmesi, bu komisyonun şiddetle mücadele için öneri ve tespitlerinin hayata geçirilmeyeceğini, yine uygulama ayağının eksik kalacağını göstermektedir.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un uygulanmasından sorumlu Bakanlık olarak içinde kadın ismi geçmeyen bir Bakanlığın tespit edilmesiyle, baştan kadın aile kavramı içerisine hapsedilerek, tek başına yaşayabileceği ve birey olabileceği kabul edilmemiş; kadın aile kavramı içinde değilse dikkate alınmayacağı ve korunmayacağı mesajı verilerek şiddete örtülü destek verilmiştir.

Kadına yönelik şiddetin boyutu, yaygınlığı ve önemine dikkat edildiğinde, ASPB'ye çok fazla görev ve sorumluk verilmesi, kadına karşı şiddetle mücadeleyle ilgili tek sorumlu bakanlık görülmesi, tartışılması gereken bir konu olmaktadır. ASPB'nin yaşlı, çocuk, engelli, gazi, şehit gibi toplumun en korunmaya muhtaç kesimleriyle ilgilenmesi ve politikalar üretmesi gerektiği göz önüne alındığında kadına yönelik şiddetle mücadelede etkinliğinin yeterli olamayacağı anlaşılabacaktır. Üstelik ASPB'nin bütçesinin büyük bölümü sosyal yardımlar için kullanılmaktadır.

Bu bağlamda kadına yönelik şiddetle mücadele için dünyadaki Bakanlık örgütlenmelerinin, işbirliği ve koordinasyonunun ve iyi örnek uygulamalarının incelenmemiş olması, Komisyon raporunda çok önemli bir eksikliklerdir. Örneğin İç İşleri Bakanlığı'nın ülkenin her noktasında örgütlü olduğu için daha etkin ve başarılı çalışmalar yürüttüğü gibi örnek ülke uygulamalarının dikkatle incelenmesine gerek görülmemeliydi. Aslında iyi örnek ülke uygulamaları incelenseydi, sorunun etkili ve köklü çözümü için doğrudan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakanlığı'nın kurulması gerektiği anlaşılabilirdi.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Ayşenur İslam'ın, "Aile içi şiddet nedeniyle Türkiye'de 170 kadın öldürülmüş, Almanya'da ise 303, Almanya'daki durumu hiç duymuyoruz ama Türkiye'dekini sağır sultan bile duyuyor" diyerek konuya yaklaşımları; konuyla en üst düzeyde sorumlu kurumun başının, daha başlangıçta ülkemizdeki kadın cinayetlerini önemsizleştirici yaklaşımı, çözüme ulaşılmasında ne ölçüde başarılı olunacağına da önemli bir göstergesidir.

Yine benzer şekilde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı İslam'ın, koruma altında öldürülen kadın olmadığını savunması; korumasıyla öldürülen bir kadının hatırlatılması üzerine ise, "Bakanlık değil, emniyet koruyordu, o farklı" demesi, Bakanlığının konuyu ne ölçüde sahiplendiğinin çok kötü bir örneğidir. ASPB'nin her kadın cinayetinde müdahil olması beklenirken, sorumluluğa dahi yanaşmaması çok ciddi bir sorun oluşturmaktadır. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un uygulanmasında sorumluluğun Kanun'la ASPB'ye verildiğinin ve bu konuda ki her türlü olayın Bakanlığın sorumluluk alanına girdiğinin farkında olunmaması, kadına yönelik şiddetle mücadelede ne kadar etkisiz, koordinasyonsuz ve eşgüdümsüz çalışıldığının bir göstergesidir. Dolayısıyla kadına yönelik şiddetle mücadelede ve toplumsal cinsiyet eşitliği hususunda tartışmasız sorumluluk alacak, doğrudan bir kadın bakanlığının kurulması gerekmektedir.

EĞİTİM PROGRAMLARININ HEDEFE ULAŞMADAKİ ETKİSİ VE EĞİTİMİN TEK ELDEN PROGRAMLANMASI

Kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir ayak olan toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet hususundaki eğitimin çok farklı kamu kurumları tarafından uygulamaya konulmasına rağmen, bu konuda etki analizlerinin yapılmaması, bu eğitimin istenilen hedefe ulaşmada ne kadar etkili olduğunun anlaşılmasını ve yeniden hedef odaklı düzeltmeleri engellemektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet konusundaki eğitim programlarının tek elden yeniden ele alınıp, düzenlenmesi ve etki analizlerinin yapılması gerekmektedir.

Şiddet olgusu ortaya çıkmadan yürürlüğe konulacak uygulamalar ile toplumda şiddete ilişkin farkındalık çalışmaları yapmak ve toplumu bilinçlendirmek, şiddeti önlemek açısından çok önemlidir. Bu bağlamda eğitim ön plana çıkmaktadır. Ancak kadına yönelik şiddetle mücadelede amaç eğitim vermek değildir; eğitim vermek hedefe ulaşmak için bir araçtır. Hedef kadına karşı şiddeti azaltmak ve önlemek olduğuna göre, verilen eğitimler ile kadına karşı şiddetle mücadelede amaca ne kadar ulaşıldığının her kurumda aynı nesnel ölçüm teknikleriyle ölçülmesi gerekmektedir.

Kamu kurumlarında personele verilen toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddeti önleme ve kadının şiddetten korunması için alınması gereken tedbirlerle ilgili farkındalık ve bilinçlenme yaratma amaçlarına hangi düzeyde ulaşıldığı belirsizdir. Şiddet gören kadının adli süreçlere ulaşmasında, korunmasında, önleyici tedbirden yararlanmasında eğitim gören personelin ne ölçüde faydalı olacağı ile ilgili etki analizinin olmayışı, verilen eğitimlerin, geliştirilen eğitim modüllerinin faydalı olup olmadığının bilinmesini de engellemektedir. Her kurumda verilen eğitimlerin amaca ulaşmada ne derecede etkili olduğunun tespiti ve buna göre eğitim modüllerinin yeniden programlanması gerekmektedir.

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) raporuna göre, Türkiye genelinde kadınların yarıya yakını, “kadın, herhangi bir konuda eşiyile aynı fikirde değilse tartışmamalı ve susmalıdır” ve “bir kadının tavır ve davranışlarından ailenin erkekleri sorumludur” gibi geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini onaylamaktadırlar. Üstelik geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini kırsal yerleşim yerlerinde onaylayan kadın sayısı daha fazladır. Kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili eğitime tabii tutulması gerektiği çok açık bir gerçektir. Kadının geleneksel toplumsal cinsiyet rolünü kabul etmemesi ve öğrenilmiş çaresizlikten kurtulabilmesi için bir seçeneği olduğunun gösterilmesi gerekmektedir.

ŞÖNİM

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2014) raporuna göre, ŞÖNİM’lerde bürokratik süreç yoğun olup, diğer kurumlar ile yapılan resmi yazışmalar şiddet mağdurlarına verilecek hizmetleri yavaşlatmaktadır. Kadına karşı şiddetle mücadelede bürokratik süreci kolaylaştırmak, yargı sürecini doğru bilgilendirmek ve hizmet sunumunun kalitesini artırmak için belge türlerinin standart hale getirilmesi; raporlama sürecinde şiddet biçimleri, mekan ve tutum gibi özelliklerin değer yargısı içermeyecek biçimde tanımlanabilmesine olanak verecek düzenlemeler gerekmektedir. Kadınların tek bir kurumla muhatap olması beklenirken, uygulamada ŞÖNİM’lerden karakola yönlendirme yapılması “tek elden müdahale” anlayışında önemli aksaklıklardandır.

Bu bağlamda ele alınacak diğer konuda kadın sığınma evlerinin işlevselliği ve yaygınlığı konusundaki tartışmalardır. Kadın sığınma evlerinin yaygın olmamasının yanı sıra, var olanlarında ne kadar işlevsel olduğu çok önemlidir. En önemli konuda ŞÖNİM’lere başvuran kadınlara ne kadar istihdam olanağı yaratıldığıнын belirsiz olmasıdır. Kadına işe girmesi ya da iş sahibi olması içineğitim verilmesi ile istihdam edilmesi ayrı bir durumdur.

DİĞER KONULAR

- Kadına yönelik şiddetin boyutunun ve öneminin anlaşılmasını sağlayacak veri seti yoksunluğu konuyla ilgili çalışmalarda hedef ve araç belirlenmesinde ciddi bir engel oluşturmaktadır.
- 2006/17 tarihli “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler” konulu Başbakanlık Genelgesinde, TÜİK aile içi şiddet ile ilgili toplanacak verilere yönelik standart soru formlarının hazırlanması ve sonuçların tek elde (TÜİK) toplanarak ulusal veri tabanı oluşturulması konusunda sorumlu kurum olarak TÜİK’in tespit edilmesine rağmen, henüz kadına yönelik şiddet veri tabanı/sistemi oluşturulmaması; bu konuda kurumlar arasında eşgüdüm sağlayacak ve bu konuya işlerlik kazandıracak ciddi bir adım atılmaması önemli bir sorundur.
- ALO 183 hattının kadına yönelik şiddetle ilgili işlevselliği yeterli değildir. ALO 183 hattının kadına yönelik şiddeti engellemekte nasıl bir rol oynadığı belli değildir. Bu hat aile, kadın, çocuk ve engelli danışma hattı olarak tanımlandığından, doğrudan ALO ŞİDDET hattı kurulmalıdır.

- Toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bütçeleme çalışmaları ile, kadının yoksulluğunun azaltılmasına, statüsünün güçlendirilmesine, istihdamının artırılmasına yönelik kaynak yaratılması ile ilgili yaptırımların yasal boyutunun tamamlanması gerekmektedir.
- Ceza infaz kurumu istatistikleri içerisinde kadına yönelik şiddet veya aile içi şiddet başlıkları bulunmalıdır.
- “Geçici koruma tedbiri” kapsamında “çağrı üzerine koruma” usulü ile korunurken öldürülen kadınların olmasından dolayı, koruma tedbirini uygulanmasında ki eksikliklerin tespit edilmesi gerekmektedir.
- Medyada şiddetle ilgili kadını itibarsızlaştırılan ve faili haklı gösteren dil kullanılması, şiddeti normalleştiren ve meşrulaştıran algı yaratılması hususunda yasal mevzuatta engeller konulmalıdır.
- Ayrıca kadına yönelik şiddetle mücadele için, erken yaşta evlendiren din adamlarına cezai müeyyide uygulanarak, sorumluluk almaları sağlanmalıdır. Erken yaşta evliliklerin dini nikâh adı altında gerçekleştirildiği bilindiğine göre; dini nikâhı kıyan kişilere karşı cezai yaptırım uygulanması, kadına yönelik şiddetle mücadelede gerekli adımlardandır.
- Şiddete karşı kadını koruyucu ve önleyici tedbirlerle korumakla görevli kişiler, aldıkları sorumlulukları yerine getirmezlerse, görevlerini ciddiye almazlarsa ve bu nedenle mağdur daha fazla zarar görürse, mağdurun gördüğü zararın derecesine göre, cezai yaptırım düzenlenmesi gereklidir.
- KSGM koordinatörlüğünde, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin katılımı ile oluşturulan “Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi”nin yılda bir kere toplanması yeterli değildir.
- Kolluk güçlerinin şiddet gören kadına yönelik, Kanun’u suistimal edebilir ön yargısıyla hareket etmesine karşı mücadele edilmelidir. Kadına şiddete karşı korumada önemli bir rolü olan kolluk güçlerinin ön yargılı ya da uzlaştırmaya, arabuluculuğa yakın tutum ve davranışları kadının ikinci kez şiddete uğraması sonucunu doğurmaktadır.
- Şiddet gören kadına iş verilmesi veya delil aranmaması gibi tedbirlerin suistimal edileceği ön yargısı ile hareket edilmesi, çözümsüzlüğün sürdürülmesi ve kadına karşı şiddet döngüsünün devam etmesinin de nedenseli olmaktadır.

Yukarıda açıkladığım çeşitli başlıklar altındaki hususlara değinilmediğinden ya da gerekli önem verilmediğinden dolayı, “Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu” raporuna muhalefet şerhi vermisi bulunmaktayım.

Av. Ayşe Nedret AKOVA

Balıkesir Milletvekili

MUHALEFET ŞERHİ 3

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığına

TBMM’de kurulan, Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun çalışmaları ile ilgili hazırladığım Muhalefet Şerh’i ekte’dir.

Saygılarımla.

MUHALEFET ŞERHİ

Kadına yönelik şiddetin, aslında toplumsal bir sorun olduğu bilinmekte ve önlenmesi amacıyla, bu güne kadar çıkarılan kanunlara ve alındığı belirtilen önlemlere rağmen kadın cinayetlerinin ve kadına karşı şiddetin durdurulmadığı hatta giderek arttığı görülmektedir. Önlem olarak kadınlara panik butonu dağıtılmış, ihbar mekanizmalarının işleyişi hızlandırılmış, şiddet mağduru kadının ikametinin değiştirilmesi kolaylaştırılmış, kadına yönelik şiddete yataklık edenlerin cezalandırılması benimsenmiş, mağdurların faillerden tazminat talep etmeleri için de düzenlemeler yapılmıştı. Ancak alınan önlemlerin hiçbir işe yaramadığı görülmektedir. Kadına şiddetin nedenleri ve önlenmesi ile ilgili olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinde 22 nci dönemde beş ve 23 üncü Dönemde de iki araştırma komisyonu kurulmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 18/5/2005 tarihli 100 üncü birleşiminde, “Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu”nun sonuç raporunda önerilen çözümler ile kadın cinayetlerinin önlenmediği bir gerçektir.

8/3/2012 tarihli ve 28227 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanarak Bakanlar Kurulunca onaylanan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”nin amacının;

Kadınları her türlü şiddetten korumak, kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddeti önlemek, kovuşturmak ve ortadan kaldırmak,

Kadına yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yolu dahil kadın ve erkek arasındaki temel eşitliği teşvik etmek,

Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet mağdurlarının korunması ve bu mağdurlara yardım edilmesi için kapsamlı bir çerçeve, politikalar ve tedbirler geliştirmek,

Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti ortadan kaldırmak üzere bütüncül bir yaklaşım benimsemek amacıyla etkili işbirliğini sağlamak için kuruluşlara ve kolluk kuvvetlerine destek ve yardım yapmak,

olduğu belirtilmektedir.

8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı “Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” da şiddet mağdurlarının kapsamı açısından, gerek şiddetin önlenmesi, koruma kararı verilmesi ve kurumlar arası koordinasyon kurulması açılarından ve mağdura geçici maddi yardım desteği bakımından kapsamlı düzenlemeler yer almaktadır.

Buna karşın, resmi verilere göre 2009 yılında 171, 2010 yılında 177, 2011 yılında 163, İstanbul Sözleşmesinin ve 6284 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği yılda 155 ve 2013 yılında 136 cinayet işlendiği belirtilmektedir. 2014 yılında işlenen kadın cinayeti sayısının 294 olduğu bir sivil toplum kuruluşu tarafından açıklanmıştır.

Bu güne kadar getirilen tüm öneriler, kabul edilen uluslararası mevzuatlar, kanunlar ve diğer düzenlemeler, ülkemizde kadın cinayetlerini azaltmamış, aksine kadın cinayetleri sayısında büyük artışa yol açtığı görülmüştür. Tüm bu raporlarda yer alan önerilerin uygulanıp uygulanmadığının izlenmesi yerine, yeni bir araştırma komisyonu kurulması tercih edilmiştir. Son olarak da Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin 13 Ocak 2015 tarihli ve 41 inci birleşiminde, genel seçimlere 6 aydan az bir süre kala kurulmuştur. Komisyonun faaliyet gösterdiği ilk aylarda Meclis gündeminin yoğunluğu, ardından da siyasi partilerin aday seçim/belirleme süreçleri ve genel seçim hazırlıkları Komisyona katılım ve katkısı sınırlamıştır. Ayrıca TBMM'nin tatile girmesi nedeniyle de elde edilen sonuçların uygulanabilirliği ortadan kalkmıştır.

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu’nun bütününe bakıldığında getirilen önerilerin kadına yönelik şiddeti sonlandırmaktan uzak olduğu görülmektedir.

Komisyon Rapor’unda kadınların, eşlerinin ekonomik sıkıntılarının şiddet uygulamaya yönelttiği belirtilmektedir. Ancak raporda önerilen önlemlerde ailelerin ekonomik sıkıntılarının giderilmesi için önerileri kapsamadığı görülmektedir.

Mekanizmaların oluşturulamamasından kaynaklanan sorunlar arasında, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un 4 üncü maddesinde yer alan şiddet mağduruna gereken hallerde işyeri değişikliği tedbirinin uygulanmasına yönelik alt yapının hazır olmadığından bahsedilmektedir.

Oysa işyeri değişikliği tedbirinin, şiddet mağdurunun tercihini gözeterek şekilde düzenlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. İşyeri değişikliği gereken hallerde, şiddet mağduru işyerini değiştirmeyi kabul etmezse, şiddet uygulayan kişinin işyerinin değiştirilmesini sağlayacak mekanizmayı oluşturacak bir düzenleme önerisinin yapılması gerekmektedir.

Rapor’da erken yaşta evliliklerin, temel insan hakları ihlallerinden biri olarak kabul edildiği, kadın erkek arasındaki güç eşitsizliğinin, kadına yönelik şiddette en tahrip edici

alanlardan olduğu belirtilmektedir. Ancak erken yaşta evliliklerin önlenmesinin eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri düzeyinde tedbirlerle ele alındığı, erken yaşta evliliğin önlenmesi için evlenme yaşının istisnasız 18 yaş olarak düzenlenmesinin önerilmediği görölmüştür.

26/9/2004 sayılı ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 77 nci maddesinde düzenlenen ve insanlığa karşı suçlar arasında sayılan zorla fuhuşa sevk etme fiiline karşın 2013 yılında Taksim Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezi'nde cinsel istismara uğramış 10-17 yaş arası kız çocuklar hakkında İstanbul Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne ihbar kapsamında 1 yıldır teknik takip ve istihbarat çalışması yapıldığı belirtildiği hafızalardadır. Bu tip insanlığa karşı işlenen suçlara yönelik Rapor'da tedbirler önerilmediği görölmektedir.

Yine Rapor'un 5237 sayılı Kanunu'nun "haksız tahrik" başlıklı 29 uncu maddesine ilişkin önerisinde mevzuatta yer alan haksız tahrik oranlarının değiştirilerek azaltılması önerilmiştir. Ancak haksız fiil nedeniyle suç işlenmesi neticesinde verilecek cezada indirim gidilmesinin tamamen kaldırılması gerektiği düşünölmektedir.

Yukarıda sayılan gerekçelerle Rapor'un bütününe ve yukarıda özellikle vurguladığım olumsuz önerilerine muhalif olduğumu belirtirim.

23.04.2015

Prof. Dr. Hülya Güven

İzmir Milletvekili

MUHALEFET ŞERHİ 4

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi
Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Başkanlığına

TBMM’de kurulan, Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunun çalışmaları ile ilgili hazırladığım Muhalefet Şerh’i ekte’dir.

Saygılarımla.

GENEL GÖRÜŞ VE ÖNERİLER:

“Şiddet”in tanımı onu tanımlayan kişi yada kişilerin amaçları doğrultusunda farklılıklar gösterse de Dünya Sağlık Örgütü “şiddet”i şu şekilde tanımlamaktadır:

“Fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı bir şekilde kendine, başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel zarara ya da fiziksel zararlarla sonuçlanma ihtimalini artırmasına, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici biçimde ya da gerçekten kullanılmasıdır”

Birleşmiş Milletler Kadına Karşı Şiddetin Engellenmesi Bildirisi’nde (CEDAW) (1992), genel anlamda kadına yönelik şiddet “ister özel, ister toplumsal yaşamda olsun tehdit,cebre ya da keyfi olarak özgürlükten alıkoymak da dahil olmak üzere kadına fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar ve acı veren ya da verebilecek, cinsiyete dayalı her türlü şiddet hareketi” olarak tanımlanmaktadır.

“İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi:

Madde 3 -Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

Madde 5- Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza verilemez.”

şeklinde tanımlamış olmasına rağmen; Kadına yönelik ayrımcılık ve şiddet tüm dünyada ve tüm toplumlarda devam etmektedir. Kadınlar, bazen evleri de dahil olmak üzere, tacize ve tecavüze uğramakta hatta öldürülmektedir.

Yakın zamanda AİHM, verdiği bir kararla da, bu tespiti güçlendirirken, ülkemizdeki yargının kadına yönelik ayrımcılık ve şiddete karşı duyarsızlığına hükmetmiş ve ülkemiz Avrupa’da kadını korumadığı için mahkûm olan ilk ülke olmuştur. Bu karar da göstermiştir ki,

dünyanın her yerinde yaşanan kadın cinayetleri, kadına yönelik şiddet ve ayrımcılık, ülkemizde de vahim bir boyuta ulaşmıştır.

Kadınlara yönelik şiddetin giderek artması; yasal sürecin iyi işlememesinden mi, toplumsal eğitimin yeterince yapılamamasından mı, ekonomik sıkıntıların bireyler üzerindeki baskılarından mı, şiddet mağdurlarının korunamamasından mı, yasalarımızın yeteri kadar yaptırım gücüne sahip olamamasından mı, yanlış yorumlanmış dini ve toplumsal değerler mi, kültürel dejenerasyon mu, çok yönlü araştırılmalıdır.

Ve kadına yönelik şiddete karşı mücadelede kalıcı bir çözüme ulaşabilmek için tüm resmi ve sivil kurum ve kuruluşların bu konuda seferber edilebilmesinin yollarının ve yönteminin belirlenmesi gerekmektedir.

Bu konuda Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne büyük sorumluluk düşmektedir.

Bu gerekçelerle konuyla ilgili Meclis Araştırmasının bir an önce gündeme alınmasının sadece kadınlarımız açısından değil toplumsal sağlığımız açısından önemli olması sebebiyle Anayasanın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca, konuya ilişkin önergelerin, 25.11.2014 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafından kabul edilmesiyle “ Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Meclis Araştırması Komisyonu” kurulmuştur.

Bu çerçevede şiddet ve mağduru birlikte değerlendirmek uygun olacaktır.

Kriminolojide mağdur veya suç kurbanı, yani başka bir kişinin eyleminden dolayı zarar görmüş, acı çekmiş ya da ölmüş olan kişi anlamına gelir

Bunlardan en dikkat çekenler cinsel suç mağdurları, aile içi şiddet mağdurları, çocuk istismarı mağdurları, yaşlı mağdurlar, işsiz mağdurlar ve adam öldürme suçu mağdurlarının yakınlarıdır.

Bir suçun mağduru ve/veya sanığı olan kişinin fiziksel ve psikolojik pek çok sıkıntısı olabilmektedir.

Bir suçun mağduru olma, ve/veya sanığı olma, o kişinin yaşamının bir bölümüdür. Mağdurun ve/veya sanığın yaşadığı olay, taşıdığı kişilik özellikleri de dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Mağdurlar ve/veya sanıklar hakkında, aynen hastalar gibi, klinik teşhis verileri ayrıntılı bir şekilde toplanmalıdır.

Özellikle suçun mağdur ve/veya sanık üzerinde yarattığı sosyal, hukuki ve psikolojik etkiler tüm suç türleri için ayrıntılı olarak belirlenmelidir. Bu konular ile ilgili mükerrer soru önergeleri verdik /verildi. Özellikle sanık veya suçluların, kadın cinayeti veya kadın şiddeti uygulayanların kişisel özellikleri, madde bağımlılığı, işsizlik ve eğitim durumuna dair sorular yanıtız kaldı. Gelen cevabi metinler hep aynı oldu.

Adalet Bakanı değişti ama cevap değişmedi. “Böyle bir çalışmamız yoktur, böyle bir veri yoktur.” Diyen cevabi metinler. Öyle ise 2006 dan bu yana Avrupa Birliği uyum çalışmaları çerçevesinde yapılan mevzuat düzenlemeleri dahilinde hazırlanan istatistikler neden eksik?

AB’ye uyacağız diye istatistiklere başlandı ama hâlâ **soru önergelerine cevap olarak yollanan metinlerden biliyoruz ki soruların cevabı yok.**

Günümüzde suçluluğun ürkütücü boyutlara ulaşmış olması tüm dünyada hukukçuları çeşitli tedbirler almaya zorlamaktadır, zira **ne kadar suç varsa, o kadar da mağdur vardır.**

Türkiye gerçekleriyle yüzleşmek gerekirse; TÜİK Toplumsal Cinsiyet istatistikleri verilerine göre ceza infaz kurumlarına giren hükümlü, 2013 yılı itibari ile 156184 erkek ve 5527 kadın olmak üzere toplamda 161711 kişidir. Rakamlardan da anlaşılacağı üzere **öncelikle suçun önlenmesi amaçlanmalıdır** ki suçluların ve mağdurların sayısı azalsın.

Bu itibar ile eğitim, sosyal çalışmalar, psikolojik destek gibi rehabilitasyon çalışmalarının yapılmış olduğu komisyona sunulan mevcut rapordan anlaşılma ile birlikte; **suçu önlemeye yönelik yapılan çalışmaların yetersiz olduğu** da ortaya çıkmaktadır.

Suç işlendikten ve mağdurlar oluştuktan sonra yapılan çalışmaların toplumsal fayda analizine eldeki verilere bakarak cevap arandığında “olumsuz” , “başarısız” cevabına ulaşılmaktadır.

Çünkü, 2011 yılında toplamda 80096 hükümlü oldu halde, 2013 yılı itibari ile 161711 hükümlü var.

Rapor içeriğindeki bahsedilen düzenlemelerin ve kamu kurumlarının yapmış olduğu çalışmaların yeterliliği konusunda somut veri olarak ortaya çıkan bu tablo vahimdir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda birçok yasal düzenleme yapılmış ve önlemler alınmış olmasına rağmen, şiddet olgusu hâlen toplumun ciddi tehdidi olmasından kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin önlenememiş olmasının nedenlerinin araştırılması amacı ile Komisyon, çalışma takvimi içerisinde TBMM’de 16 toplantı yapmıştır. Bu toplantılarda kurum, kuruluş, üniversite ve STK’lardan toplam 69 kişi dinlenmiştir.

Ancak YÖK bünyesinde 62 üniversitenin “kadın çalışmaları”, “kadın sorunları”, "kadın ve toplum", “kadın ve aile”, “kadın ve çocuk”, "toplumsal cinsiyet sorunları” ve "kadın araştırmaları” gibi isimlerle Uygulama ve Araştırma Merkezlerinden yönetici kademeleri katılımı olmadığı için bu merkezlerin çalışmaları hakkında bilgiye ulaşılammıştır.

Ayrıca, Komisyon tarafından Ankara ilinde bulunan bazı kurumlara 06 Şubat ve 25-27 Mart 2015 tarihlerinde inceleme ziyaretlerinde bulunulmuştur. Bu ziyaretler sırasında yapılmış olan görüşme ve değerlendirmelerin raporları son derece yetersiz ve sonuç odaklı olmaktan uzak kalmıştır. Bu haliyle komisyon amacına ulaşamamış, toplumda kadına karşı artan şiddete yönelik uygulamalarla ilgili toplumsal tepkileri gidermeye yönelik bir çalışma olduğu kanısı oluşmuştur.

Rapor içeriklerinden anlaşılacağı üzere ,sorunları kalıcı olarak çözüme konusunda herhangi bir öneriye ulaşılamamıştır. Güncel bilgiler paylaşılmış -bilinenler tekrarlanmış – bazı gerçekler yerinde görülmüş; ancak bu ziyaretler çözüm odaklı olamamıştır.

Komisyonun sunulan dokümanlar 59 adettir. Bu dokümanlar; bilgi talebi (rapor) ,vatandaş dilekçesi, toplantı daveti görevlendirme, STK görüş ve önerileri, araştırma, mevzuat, şiddet konusunda yapılan eğitim çalışmalarını gibi birçok konu içermektedir.

Komisyon, ilgili kurum/kuruluş temsilcisi çağırırken kimin, ne amaçla çağırıldığı konusunda habersiz olduğu görülmüştür.

Kamu kurumları adına katılanlar kurum örgüt şeması, eğitim ya da bilgilendirme amaçlı sunumlar yapmışlardır. Bu sunumlar ile eksikleri tespit edebilmek mümkün olamamıştır.

Ayrıca yapılan sunumlardan anlaşıldığı üzere çalışmalarda **şiddet oluştuktan ve mağduriyet oluştuktan sonra yapılacaklar ön plana alınmıştır.**

Oysaki amaç; mevzuattaki, işleyişteki ve kurumlar arası iletişimde yaşanan sıkıntıların anlatılması ve çözüm önerilerinin paylaşılması olmalıydı. Bireysel olarak ya da farklı sebeplerle bizlere iletilen bu şiddet ve şiddet sonrası uygulamalarla ilgili meselelerde erişememe sorunu vardır. Mesela boşanma için mahkemeye başvurular diyor ki: ‘‘Biz sosyal çalışmacılara, danışmanlık hizmetlerini verenlere mahkemeye başvurmadan ulaşamıyoruz. Hâlbuki daha öncesinde biz bu danışmanlık hizmetine erişebilirsek mahkemeye gelmeyiz’’ ama mahkemeye geldiğinizde zaten gemiyi yakmış oluyorsunuz.

Örneğin, Adalet Bakanlığı İç Denetim Birimi Başkanlığı Ceza Adalet Sisteminde Mağdur Hakları/İnceleme Raporu talep edilmemiş veya komisyona ulaşmadığı için gündeme alınmamıştır. Kurumların iç denetim raporlarının paylaşılmasının konuya çözüm olması açısından önemi yok sayılmıştır. Raporda mevzuattaki eksikler ile ilgili ciddi tespitler vardır. Ancak komisyona ulaştırılmadığı için rapordaki güncel öneriler değerlendirilememiş ve yapılabilir durumdaki birçok düzenleme görmezden gelinmiştir.

TÜİK’in(2014) illere göre cinsiyet temelli konut satışı rakamları incelendiğinde toplamda 1165381 konutun 343209 adedinin kadınlara ait olduğunu, 695727 adedinin ise erkek mülkiyetinde olduğu görülmektedir. Benzer konular komisyon toplantılarında yüzeysel görüşmeler ile geçiştirilmiştir. Bu durumda komisyon raporundan anlaşıldığı üzere toplumsal önemi büyük olan ‘‘kadına karşı ekonomik şiddet’’ gerçeği ise yeterince değerlendirilmemiştir.

Teknolojik Şiddet (Dijital Şiddet): Son 10 yılda teknolojinin de gelişmesiyle birlikte yeni şiddet kavramları ortaya çıkmış olmakla birlikte yabancı literatürde siber taciz (cyber harassment), siber sarkıntılık (cyber stalking), siber pornografi (cyber pornography) ve siber hakaret (cyber defamation) gibi yeni kavramlar belirmeye başlamıştır.

Günümüzde çok fazla olarak kullanılan bu şiddet türü ise sadece kadınlara yönelik tehlike olmaktan çıkmış toplumsal, siyasal ve güncel bir sorun haline gelmiştir. Teknolojik şiddetin, rapora kadına/çocuğa yönelik şiddet olarak yansıtılması yeterli ve gerçekçi olmamıştır.

Teknolojik Şiddet (Dijital Şiddet) sadece kadın ve çocuk için değil, toplumun tamamını ilgilendiren şiddet olarak değerlendirilmelidir.

Yabancı ülkelerde ki Türk kadınlarının yaşamış oldukları şiddete ilişkin çalışmalar oldukça az, yetersiz ve niteliksizdir. **Yurtdışında yaşayan Türk kadınlara yönelik şiddetin yaygınlığı ile ilgili güncel, reel veriler ve önlemler ile ilgili sonuç odaklı çalışmalar yapılması önem arz etmektedir.**

Medyada ise kadın tacizi, çocuk tacizi konuları sıklıkla yer almaktadır. Kadına şiddeti engellemek adına kamu spotları yapılıyor, spotun içinde kadın zaten fiilen şiddete uğruyor. Aslında bir çok reklamda da şiddet var. **Reklamların birincil öznesi kadın olmaktan çıkarılarak** insan olma boyutuna taşınmasının önemi komisyon toplantıları sırasında tarafımızca dile getirilmiştir. Ama RTÜK'ün, denetimsizlik durumu önlenerek bu konunun önüne geçilmesi için gerekli tedbirlerin ivedilikle alması gerekmektedir. RTÜK, başta kamu spotlarını olmak üzere yayınlamadan önce gerekli denetimi yaptıktan sonra yayın izni vermeli ve şiddet içeren kamu spotlarını ne olursa olsun kabul etmemelidir.

Kadına şiddet konusunda RTÜK'ün çok iyi bir süzgeci olmadığı herkesin malumudur. Bunun farklı sebepleri olabilir. Reklamlar dâhil buna. Televizyonlardaki diziler, filmler, reklamlar. O bakımdan, **umuyor ve diliyoruz ki atamalar siyasi olsa bile duruşun kadın/çocuk ve insan üzerine olmasıdır.**

Hazırlanan raporda, konuya ilişkin yapılan çalışmalarda genel kabul gören hususun ise kadına yönelik şiddetin en temel nedeninin ataerkil yapı olduğundan bahsedilmektedir.

Oysa ki "Eski Türk toplumlarında, "Hatun-Hakan" yönetimden sorumludur. Emirnameleri beraber imzalarlar. Öyle ki kamu yetkisi hakan ile hatunun her ikisinde ortak olarak toplandığı için "hakan ve hatun buyuruyor ki" sözleri ile bir buyruğa itaat edilir, şölenlerde, kurultaylarda ve törenlerde elçilerin kabulünde, savaş ve barış kurullarında hatun da hakan ile birlikte olurdu.

Türk toplumu her geçen gün biraz daha kendi öz benliğinden uzaklaşıyor ki bu durum aile yapısının bozulmasını da beraberinde getiriyor. Gelenek ve modernlik arasında geçişken toplum yapısı ile Türk toplumunun yapısını bozan olay ve durumların sonucunda oluşan; **kadına karşı şiddeti "ataerkil tutum" olarak değerlendirmek ise tarafımızca uygun bulunmamıştır.**

Bireyin içinde yaşadığı toplumun kültürü; bir kadın ve erkeğin nasıl davranacağı, nasıl düşüneceği ve nasıl hareket edeceğine ilişkin beklentileri ortaya koyan, yani kadın ve erkeği sosyal olarak yapılandıran özellikleri belirlemektedir.

Bir başka deyişle, insanlar kadın veya erkek cinsiyeti ile doğarlar ancak yetiştirilirken toplumun cinsiyetlerine özgü beklediği roller çerçevesinde büyürler.

Ailenin, içerisine girdiği toplumsal çevrenin ve alınan eğitimin etkisiyle, kız ve oğlan çocuklar cinsiyetlerine uygun roller kazanmakta ve toplumsal cinsiyet kimliğini edinmektedirler.

Toplumsal cinsiyet kadınlarla erkekler arasındaki toplumsal ilişkileri düzenlemek için kullanılan bir kavramdır. Ancak toplumsal cinsiyet anlamında rolünü korumaya çalışan kadının, anne,eş,çalışan,meslek mensubu olarak birçok rolü daha olduğu unutulmamalıdır.

TÜİK 2014 Toplumsal Cinsiyet İstatistikleri: yaş gruplarına göre incelendiğinde kadınların eğitim ihtiyacı daha net görülmektedir. Ülkemizde hala okuma –yazma eksikliği konusu gündemdedir.

Oysa ki **eğitim her alanda toplumsal düzenin ilk şartıdır.** “Bir erkeği eğitirseniz bir kişiyi, bir kadını eğitirseniz bir kuşağı eğitmiş olursunuz.” O yüzden kadın üzerinden eğitimi artırmak ve özellikle ortaöğretime kadar olan eğitim süreçlerinde “**şiddet ve şiddeti yönetmek**” **‘müfredat konusu olarak eğitimdeki yerini bilimsel olarak almalıdır.** Mevcut eğitim sistemi içerisinde bu konuların ele alınışında, herhangi bir ders olarak değil ama bütün derslerin içinde disiplinlerarası bir yaklaşımla uygulanması yeterli değildir.

Okullardaki mevcut uygulamanın, bütün derslerde, yeri geldiğinde, konusu geldiğinde bu konular anlatılmaya çalışıldığını ,komisyon çalışmaları sırasında öğrendik.

Halihazırdaki şekliyle yapılan okul çalışmaları yetersiz ve verimsizdir. Temel bilinçlenme ve temel eğitimin oluşacağı dönem olan orta öğretime kadar olan okullarda, kadın -erkek toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili bilgileri içeren, saygı, iletişim yolları, kişisel ilişkilerde şiddet içermeyen çatışma çözümleri vb konuların işleneceği ders saatleri ve ders kitapları olmalıdır. Öğretmenler ayrıca konu ile ilgili sertifikalı eğitim sürecine alınmalıdır.

Kanaat önderleriSTK’lar ile aile içi iletişim-şiddet-toplumsal şiddet gibi konularda işbirliği yapılmalıdır.

KONUyla İLGİLİ VERMiŞ OLDUĞUMUZ KANUN TEKLİFLERİ:

Konuya ilişkin mevzuat çerçevesinde toplumsal ihtiyaca göre vermiş olduğumuz kanun teklifleri ise halihazırda komisyonlarda bekletilmektedir.

Konunun önemi dikkate alındığında vermiş olduğumuz kanun tekliflerinin ivedi olarak yasalaşması önem arz etmektedir.

1)6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna eklenecek “azmettiriciler” ile ilgili teklifi ve gerekçesi:

Aile yapısının sıklıkla şiddet içeren davranışların ortaya çıkmasında etkili olduğu bilinen bir gerçektir. Aile üyelerinin rollerinin iyi tanımlanmamış olması, birlikte geçirilen zaman, ailenin kendine özel yapısı, duygusal paylaşımın yoğunluğu, ailede stres ve çatışma yaratan olayların varlığı, aile içi şiddetin ortaya çıkması veya artmasında önemlidir.

Kadına yönelik fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddetin aileler, akrabalar, arkadaşlar ve hatta komşular tarafından teşvik edildiği; eş dışındaki kişilerin tehdit, baskı ve kontrol içeren söz ve davranışlarının, kadına yönelik şiddet olarak karşımıza çıktığı her gün basında yer alan haberler arasındadır.

Anayasamızın 17. Maddesinde: “Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.” hükümleri yer almaktadır.

Türk Ceza Kanunu 38. Maddesinde ise; “(1) Başkasını suç işlemeye azmettiren kişi, işlenen suçun cezası ile cezalandırılır” ifadesi yer alır.

Bu Kanun Teklifi ile;

-Şiddet uygulama ihtimali olan ya da uygulayan kişilerin doğrudan ve ya dolaylı olarak etkilenmesinin ve şiddete teşvik edilmesinin önlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 1: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un 2 inci Maddesine aşağıdaki h) bendi eklenmiştir.

Ek:h) Azmettirici: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlar yönünde, şiddet uygulama ihtimali olan ya da şiddet uygulayan kişileri doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen veya şiddete teşvik eden kişileri.

Madde 2: 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un 23 üncü Maddesine aşağıdaki (4) üncü fıkra eklenmiştir.

Ek: (4) Şiddet uygulama ihtimali bulunan veya şiddet uygulayan kişiye uygulanacak kanun hükümleri, bu Kanun’da şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları azmettirenler için de uygulanacaktır.

2)26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve Gerekçesi :

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yol açtığı önemli bir sorun olan reşit olmadan yapılan evlilikler, fırsat eşitliğinin önündeki en büyük engellerden biridir ve temel olarak kadınları etkilemektedir. Reşit olmadan yapılan evlilik ya da diğer bir ifadeyle çocuk yaşta evlilik 18 yaşından küçük olan bir kişinin, resmi ya da resmi olmayan bir şekilde evlilik bağıyla bağlanması anlamına gelmektedir.

Türk Medeni Kanununun 143 üncü maddesinde, resmi nikâh kıyılmadan dini nikâhın kıyılmasına kanunen izin verilmemesine ve Türk Ceza Kanununun 230 uncu Maddesinin (6) ıncı fıkrasında, evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında iki aydan altı aya kadar hapis cezası verilmesi öngörülmesine rağmen her evlilik resmi nikahla yapılmamakta, öngörülen cezai yaptırım caydırıcı olamamaktadır. Resmi nikah yapılmadan, yalnız dini nikah kıyılarak yapılan evliliklerkadını hukuki güvenceden yoksun bırakmaktadır.

Birleşmiş Milletler Nüfus Vakfı (UNFPA) 2012 Türkiye verilerine göre, Türkiye'deki her 3 evlilikten biri “çocuk yaşta” yapılmıştır. UNFPA araştırma verilerine göre 2011 yılında Türkiye'de 20 bin aile, 16 yaşından küçük kızlarını evlendirebilmek için yargıya müracaat etmiştir. Yine aynı verilere göre, Türkiye genelinde 181 bin 36 çocuk gelin bulunmaktadır.

Dini nikahların kayıt altına alınmaması doğru istatistiksel verilere ulaşmayı mümkün kılmamakla birlikte, Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) açıkladığı, “İstatistiklerle Aile 2012” bülteninde; Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yalnız dini nikah kıyılarak evlenenlerin sayısı % 8.6’dır.

Çocuk yaşta evlenen kadınlar çocuk bakımı ve ev sorumluluğu üstlendiklerinde, öğrenim hayatlarına son vermekte ve böylece bu çocukların öğrenim hakları ellerinden alınmaktadır. TÜİK’in verilerine göre 2013-2014 öğretim yılında kadınlarda okullaşma oranının, ortaöğretimde %76,1 olması da bunu doğrulamaktadır.

Adelösan doğurganlık hızı 2009 yılında binde37 iken 2013 yılında binde 28 olarak hala çok yüksek orandadır.(TÜİK 2014 toplumsal cinsiyet istatistikleri)

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2008 verilerine göre;

- Türkiye’de kadınların yüzde 24’ü 18 yaşından daha küçük yaşta evlenmiştir.
- 1000 bebekte 17 olan bebek ölüm hızı, 20 yaş altındaki annelerin bebeklerinde,1000 bebekte 33’tür.
- Ülkemizde gebeliğe bağlı anne ölümlerinin %5.9’u, 15–19 yaş grubundadır.
- Dünya Sağlık Örgütüne (WHO) göre ise, 20 yaş altındaki anneler ve bebeklerinde, perinatal bebek ölüm oranı, 20 yaş üstü annelerin bebeklerine göre %50 daha fazladır.

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 3 üncü maddesine göre; “Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi...ifade eder.” hükmü ile çocukluğun sınırları kanunla 18 yaş olarak belirlenmiştir.

Bu Kanun Teklifi ile; Türk Ceza Kanununun 230 uncu Maddesinin (5) inci fıkrasında yer alan; aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlara verilecek iki aydan altı aya kadar hapis cezası, “en az üç yıl hapis cezası”, (6) ncı fıkrasında yer alan evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapanlara verilecek iki aydan altı aya kadar hapis cezası “en az üç yıl hapsi cezası” olarak değiştirilmiş ve resmi nikah yapılmadan dini nikahın yapılamaması için cezai yaptırımın etkinliğinin artırılabilmesi, dolayısıyla resmi nikah gerçekleşmeden dini nikahla yapılan çocuk yaşta evliliklerin ortadan kaldırılabilmesi amaçlanmıştır.

TÜRK CEZA KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 230 uncu Maddesinin (5) inci fıkrasının birinci cümlesi ile (6) ncı fıkrasında yer alan “iki aydan altı aya kadar” ibaresi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(5) Aralarında evlenme olmaksızın, evlenmenin dinsel törenini yaptıranlar hakkında en az üç yıl hapis cezası verilir.”

(6) Evlenme akdinin kanuna göre yapılmış olduğunu gösteren belgeyi görmeden bir evlenme için dinsel tören yapan kimse hakkında en az üç yıl hapis cezası verilir.”

3) Çocuk Hakları İzleme Komisyonu Kanun Teklifi ve Gerekçesi :

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından ilgili tüm sektörlerin katılımıyla hazırlanmış olan, “Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı”nda; çocukların cinsel istismarının önlenmesine ve mağdur çocuk ve ailesinin korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınmasına ilişkin somut stratejik amaç, hedef ve eylemler düzenlenmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2013 yılında 76 milyon 667 bin 864 olan nüfusumuzun, 22 milyon 761 bin 702’sini 0-17 yaş grubu çocuk nüfusu oluşturmaktadır.

Her gün basına yansıyan olaylarda görüldüğü gibi ülkemizde çocuklar; her türlü ihmal ve istismara maruz kalmakta, çocuk suçluluğu ve çocuk işçiliği sürekli artmakta, bağımlılık yapan madde kullanımı yaygınlaşmakta, erken yaşta evlilikler ile kayıp, cinayet ve intihar olayları gündemdeki sıcak yerini korumaktadır. Türk toplumu için hayal edilmesi bile mümkün olmayan suçlar, hiç de küçümsenmeyecek istatistiki bilgiler halinde gözler önüne serilmektedir.

2012 yılında toplam 245 bin 80 çocuk çeşitli suçlar isnat edilerek güvenlik birimlerine gelmiş veya getirilmiştir. Bu çocuklardan 12 bin 474’üne kayıp işlemi yapılmıştır. Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, satmak, satın almak suçları isnat edilen çocuk sayısı 5 bin 809’dur (TÜİK).

Ülkemizde 2013 yılında gerçekleşen toplam 600 bin 138 evlilikte, 16-17 yaş grubunda bin 866 erkek çocuk ve 37 bin 481 kız çocuk evlenmiştir. 2013 yılında doğum yapan toplam 1 milyon 283 bin 62 kadından 20 bin 700’ünü çocuk anneler oluşturmaktadır. Çocuk annelerinin 326’sı 15 yaşından küçük, 20 bin 374’ü 15-17 yaş arasındadır.

Gelecek kuşakların fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı olması, kendi değerlerinin farkında olarak yetişmesi ve bu değerleri insanlığın yararına kullanabilmesi onlara sağlanacak koşullarla yakından ilgilidir.

TÜİK 2013-2014 eğitim öğretim dönemi okullaşma oranını; ilkokulda 99,6, ortaokulda 94,5, ortaöğretimde 76,7 olarak açıklamıştır. Yoksulluğun getirdiği zorunluluklar çocukları eğitim kurumlarından uzaklaştırıp iş hayatına yönlendirmektedir. 2012 yılında 6-17 yaş arasındaki 15 milyon 247 bin çocuktan 893 bininin çalıştığı belirtilmektedir.

Anayasamızın 10, 41, 42, 50, 58 ve 61 inci maddelerinde yer alan hükümler, devletin çocuklar ve gençler için alması gereken tedbirleri açıkça ifade etmektedir. Ancak gerek imzalanan ve taraf olunan uluslararası anlaşmaların şartlarının, gerekse ülkemizdeki mevcut yasal düzenlemelerin uygulama aşamasında etkinliğinin ve konu ile ilgili toplumsal farkındalığın artırılması gerekmektedir.

Ülkemizde çocuk haklarının korunmasının Türkiye Büyük Millet Meclisi güvencesi altına alınması, çocuklara yönelik mevcut yasal düzenlemelerimizin, imzalanan ve taraf olunan uluslararası anlaşmaların koşullarının yerine getirilmesinde izlenebilirliğin etkinliğinin

artırılması, her türlü riske karşı savunmasız durumda bulunan çocukların sağlıklı olarak doğup büyümelerinin, korunmalarının, kız-erkek ayrımı yapılmadan eğitim almalarının, her türlü barınma sorunlarının multidisipliner bir yaklaşımla çözülerek çocukların huzurlu bir ortamda yetişmelerinin sağlanması gerekmektedir.

Bu Kanun Teklifi ile ;

- Çocuk nüfusun genel nüfusa oranının %29.7 olduğu ülkemizde mevcut yasal düzenlemeler ile imzalanan ve taraf olunan sözleşmeler gereğince, çocuklara tanınan hakların uygulanabilirliği, tanınan haklara aykırı tutum ve davranışların öngörülen yaptırımlar neticesinde cezalandırılabilirliğinin sağlanması yönünde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na bağlı bir komisyonun oluşturulması için gerekli düzenlemenin yapılması amaçlanmıştır.

ÇOCUK HAKLARI İZLEME KOMİSYONU KANUN TEKLİFİ

Amaç :

Madde 1- Bu kanunun amacı; Dünya'da ve ülkemizde çocuk hakları konusundaki gelişmeleri izlemek, uygulamaların bu gelişmelere uyumunu değerlendirmek ve alınacak önlem ve tedbirler hakkında çalışmalar yapmak, çocuk haklarına aykırı davranışlarla ilgili başvuruları incelemek üzere TBMM'nde bir Çocuk Hakları İzleme Komisyonunun kuruluş, görev, yetki, çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Komisyon Kuruluşu :

Madde 2- Üye sayısı Danışma Kurulu'nun teklifi üzerine TBMM'nce belirlenecek Çocuk Hakları İzleme Komisyonu'nda, siyasi parti grupları ile bağımsızlar, TBMM'ndeki sayılarının üye tam sayısına oranı ölçüsünde temsil edilirler.

Komisyon üyelikleri için bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk devre için seçilenlerin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi iki yıldır.

Komisyon bir başkan, iki başkanvekili, bir sözcü ve bir katibi, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla yapacağı toplantıda, katılanların salt çoğunluğuyla ve gizli oyla seçer.

Komisyon Görevleri :

Madde 3- Çocuk Hakları İzleme Komisyonu'nun görevleri şunlardır.

- a) Çocuk Hakları konusunda uluslararası alanda genel kabul gören gelişmeleri izlemek,
- b) Türkiye'de Çocuk Haklarının, Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu uluslararası anlaşmalara, T.C. Anayasası'na ve kanunlara ne ölçüde uygun olarak uygulandığını incelemek, bu amaçla araştırmalar yapmak, bu alanda çözüm bulmak

- c) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların çocuk hakları konusundaki hükümleri ile T.C. Anayasası ve diğer ulusal mevzuat arasında uyum sağlamak için yapılması gereken değişlikleri ve düzenlemeleri belirlemek
- d) TBMM Komisyonlarının gündemindeki konular hakkında istek üzerine görüş bildirmek
- e) TBMM Başkanlığınca havale edilen çocuk haklarının ihlaline dayalı ayrımcılığa dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek ve gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek,
- f) Her yıl yaptığı çalışmalarını, elde edilen verilere ilişkin rapor hazırlamak

Komisyon yetkileri:

Madde 4- Çocuk Hakları İzleme Komisyonu görevleri ile ilgili olarak; Bakanlıklarla Genel ve Katma Bütçeli Dairelerden, mahalli idarelerde muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi istemek ve buralarda inceleme yapmak, ilgilileri çağırıp bilgi almak yetkisine sahiptir.

Komisyon gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgisine başvurabilir ve Ankara dışında da çalışabilir.

Komisyon Çalışma Usul ve Esasları:

Madde 5- Çocuk Hakları İzleme Komisyonu, üye tamsayının en az üçte biri ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir, ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz.

Komisyon incelemelerini alt komisyonlar kurmak suretiyle de yapabilir.

Komisyon görevleri ile ilgili olarak hazırladığı raporları TBMM Başkanlığı'na sunar. Bu raporlar Danışma Kurulu'nun görüş ve önerisi ile Genel Kurul gündemine alınabilir ve okunmak sureti ile veya üzerinde görüşme açılarak bilgi edinilir.

Komisyon raporları Başbakanlık ile ilgili bakanlıklara da, TBMM Başkanlığınca gönderilir.

Komisyon gerekli görmesi halinde, inceleme konusunun sorumluları hakkında genel hükümlere göre kovuşturma veya işlem yapılabilmesi için kurul raporu ile ilgili mercie bildirilir.

Komisyon çalışmaları ile ilgili olarak, yurtiçi ve yurtdışı görevlendirmelere ait giderler, kurul kararı ve TBMM Başkanı 'nın onayı ile 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre, TBMM Bütçesinden karşılanır.

İnceleme ve Sonucun Bildirilmesi:

Madde 6- Çocuk Hakları İzleme Komisyonu, TBMM Başkanlığı'nca havale olunan başvurular ile ilgili konuları inceler.

Komisyon başvuru sahibine, başvurunun sonucu ve yapılan işlem hakkında, başvurunun Komisyona havale tarihinden itibaren başlayarak en geç üç ay içinde bilgi verir.

Komisyon Çalışmalarında Uygulanacak Hükümler ve Denetim:

Madde 7-Çocuk Hakları İzleme Komisyonu'nun çalışmalarında, bu Kanunda açıklık bulunmayan hallerde TBMM içtüzüğü hükümleri uygulanır.

TBMM Başkanı'nın, TBMM içtüzüğü gereğince komisyonlar üzerindeki denetleme yetkisi, bu Komisyon içinde geçerlidir.

SONUÇ:

“Kuruluş amacı suçla mücadelede bir nebze olsun daha katkı sağlayabilir miyiz, engellenmesi üzerine acaba görünmeyi görebilir miyiz, alınmamış bir tedbirin alınmasını sağlayabilir miyiz “ düşüncesi ve söylemleri ile kurulmuş olan “ Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu “amacına ulaşamamış ve sadece siyasal ve kamusal alanda yapılan seçilmiş çalışmaların seçim öncesi tanıtımından öteye gidememiştir.

24. dönemde kurulmuş olan:

- Ceza Ve İnfaz Kurumları Ve Tutukevleri İnceleme Alt Komisyonu
- İnsan Hakları Alt Komisyonu
- Kadına Ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddetin İncelenmesi Amacıyla Kurulan Alt Komisyon
- Mağdur Hakları Konusunda Araştırmalar Yapmak Üzere Kurulan Alt Komisyon
- Terör Ve Şiddet Olayları Kapsamında Yaşam Hakkı İhlallerinin İncelenmesine Yönelik Kurulan Alt Komisyon
- Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanunu Tasarısı Alt komisyonu
- Her Alandaki Kadın İstihdamının Arttırılması Ve Çözüm Önerileri” Konulu Alt Komisyon
- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Ve Anayasa Konulu Alt Komisyon
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Medyanın Rolü Konulu Alt Komisyon
- Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme Konulu Alt Komisyon

gibi kurulmuş komisyonların, bir çok çalışmanın yasal, kamusal ve toplumsal karşılığı olmadığı gibi bu çalışmada kamusal, toplumsal karşılık anlamında yetersiz kalmıştır.

Sonuç; bu komisyon çalışmasının daha sonraki çalışmalara yön veremeyeceğidir.

Hükümet edenler, Türkiye'de 600 bin kadının meslek edinmesi konusu ile siyasi rant elde etmeye çalışsalar da; dünya dönüyor ve tüm ülkeler ilerliyor, yani 18. yüzyıldan 19. yüzyıla geçerken dünyada okuryazar sayısı arttı. 19. yüzyıldan 20. yüzyıla geçerken iş sahibi sayısı arttı. 20. yüzyıldan 21. yüzyıla geçerken teknoloji sahipliği arttı, eğitim farkındalığı oluştu. Artık tabii ki Türkiye'de de bazı şeylerin değişiyor olması çok reeldir.

“Türkiye’deki değil, dünyada da, insanın olduğu her yerde fitrat aynı, o yüzden genel olarak şiddet eğilimlerinin sebepleri üç aşağı beş yukarı belli. Bizim muradımız, Türkiye’de buna en elverişli, en kolay ulaşılabilir, erişilebilir çözüm metodolojisi ne olur, bunun paydaşları kimlerdir diye, parti olarak bu Meclis araştırma önergesini vermiştik.” Ancak komisyon çalışmaları sonucu gelinen nokta, başlangıç noktası ile aynı olmuştur.

CEDAW ‘1. Maddesinde “kadınlara karşı ayırım” deyimini kadınların, medeni durumlarına bakılmaksızın ve kadın ile erkek eşitliğine dayalı olarak politik, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer sahalardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelecektir.” hükmünden anlaşıldığı üzere ;

Kadının toplumdaki yeri, değeri ve önemi tartışmaya açılmış olmasına rağmen, KADIN ve ERKEK kendine ait özellikleri ile toplumsal hayatta belli bir konumda bir arada yer almakta. Toplumsal düzen ve işleyişe katkı sağlarken başta yaşam hakları olmak üzere, sıkıntı yaşamadan yaşamlarını idame ettirmelerine yönelik problemler sorun olmaktan çıkarılmalıdır.

Ruhsar DEMİREL
Eskişehir Milletvekili

MUHALEFET ŞERHİ 5

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi
Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporuna İlişkin sunmuş
olduğumuz Muhalefet Şerhi ektedir.

TBMM Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu Raporuna İlişkin sunmuş olduğumuz Muhalefet Şerhi ektedir.

MUHALEFET ŞERHİ

Toplumsal cinsiyet kavramı tam anlamı ile kadın ve erkeği iki farklı toplumsal grup olarak tanımlar. Bu tanımlama üzerinden, hem iki grubun birbiriyle olan ilişkilerini, hem de bu iki cinsin toplumla olan ilişkilerini belirler. Fakat kurulan veyahut belirlenen bu toplumsal ilişkiler, kadın ve erkek cinsiyetlerini eşitsiz roller ve işbölümü üzerinden tanımladığı için, her şeyden önce cinsiyetler arasında üretilen hiyerarşik bir ilişkiye dayanır; yani bu ilişki tam anlamıyla bir iktidar/ egemenlik ilişkisidir.

Mevcut hali ile toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların birey olarak sosyalleşme sürecinden başlayıp toplumsal yaşamın tüm alanlarında kadın hak ve özgürlüklerinden yararlanmasını engellemekte ve bu durum aynı zamanda kamuoyunun haberdar olabildiği hali ile her gün en az 1 kadının erkekler tarafından katledildiği Türkiye gibi az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde kadına yönelik ayrımcı devlet politikalarını besleyen bir olguya dönüşmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği evrensel bir sorun olmanın yanında temel bir demokrasi sorunudur. Demokrasinin güçlü olduğu gelişmiş ülkelerde, toplumsal cinsiyet eşitsizliği tümüyle giderilmemiş ise de, cinsiyet eşitliği sağlanmadan gerçek bir demokrasinin sağlanamayacağı bilinciyle, cinsiyetler arası eşitliği sağlamada önemli gelişmeler yaşanmıştır. Dolayısıyla cinsiyet eşitliği ve demokrasi birbiri ile doğrudan bağlantılı iki kavram olarak karşımızda durmaktadır.

Kadınlara yönelik cinsiyet ayrımcılığı birçok toplumda görülmekte, ayrımcılığın türü ve düzeyi farklı olmaktadır. Var olan bu farklılıklar aynı zamanda o ülkenin demokratik anlayışı ve gelişmişliğiyle doğrudan ilişkilidir.

Türkiye, cinsiyet ayrımcılığından kaynaklı kadınlara yönelik şiddetin, ayrımcılığın, dışlanmanın ve bir bütün olarak hak ihlallerinin en yoğun olduğu, bu ayrımcılığın gün geçtikçe derinleştiği ve bu durumun toplumsal alanda büyük tahribatlara yol açtığı ülkelerin başında gelmektedir. Dünya Ekonomik Forumu'nun ekonomik katılım ve fırsatlar, eğitime erişim, siyasal güçlenme, sağlık ve hayatta kalabilme olmak üzere dört temel ölçütü esas alarak her yıl hazırladığı Küresel Toplumsal Cinsiyet Uçurumu Rapor'larına göre Türkiye, dünyada toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin belirgin olarak yaşandığı ülkelerin başında gelmektedir. Bu durumun yanı sıra yine Türkiye İnsan Hakları Vakfı ve İnsan Hakları Derneği'nin öncülüğünde açıklanan Türkiye'nin 2014 yılı Hak İhlalleri Raporu'nda yer alan verilere göre yalnızca 2014 yılında 6'sı 'namus' gerekçesi ile olmak üzere 302 kadın katledilmiş, 39 kadın intihar etmiş ve yine 13 kadın da kuşkuyla bir şekilde yaşamına son vermiştir. Kadınların 44'ünün polis korumasındayken öldürülmesi, kadınların temel insan hakkı olan, yaşam hakkının dahi korunmadığını açık bir şekilde ortaya koymuştur.

Hükümet üyeleri tarafından sık sık kullanıldığı kamuoyuna yansıyan ve cinsiyet eşitsizliğini adeta meşru gösteren söylemler zamanla kendisine toplumsal yaşamda bir karşılık bulmakta ve bu durum Türkiye'de cinsiyet ayrımcılığını besleyen ve meşru gösteren eril anlayışın bizzat siyasilerce sahip olunan bir anlayış olarak devam ettirilmeye çalışıldığını ortaya koymaktadır. Yine Türkiye'de cinsiyet ayrımcılığının en belirgin görüldüğü alanlardan biri de istihdam alanıdır. Kadınlar temel bir insan hakkı olan çalışma hakkından mahrum bırakılmakta ve istihdam alanından dışlanmaktadır. Türkiye'de istihdam oranı erkeklerde %71 iken, bu oran kadınlarda %29 civarındadır. Çalışan kadınların büyük bir kısmı ise sosyal güvenceden yoksun, ucuz ve esnek iş kollarında istihdam edilmektedir.

Siyasi yaşama katılım noktasında da benzer bir tablo söz konusudur. Parlamentoda yer alan kadın sayısı, Türkiye tarihinin en yüksek oranlarından birine sahip olmasına rağmen, 550 milletvekilinin 471'i (%86) erkek, sadece 79'u (%14) kadındır. Yerel yönetimlerde ise kadın temsiliyeti çok daha düşük oranlarda kalmaktadır.

Toplumsal özgürlüğün kadın özgürlüğünden geçtiğini kendine ilke edinen ve politikalarını bu bağlamda üreten HDP Grubu olarak tarafımızca kadın katliamına dönuşen kadın cinayetleri başta olmak üzere kadına yönelik her türlü cinsel ve fiziksel şiddetin nedenlerinin araştırılarak, bu konuda mevcut hukuksal düzenlemelere ve imzalanan uluslararası sözleşmelere işlerlik kazandıracak, gerekli mekanizmaların oluşturulması yönündeki hususların tespit edilip bu yönlü tedbir alınması ve bu konuda kamuoyunun ve meclisin bilgilendirilmesi amacıyla Anayasanın 98. ve İç Tüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince bir Meclis Araştırma Komisyonunun kurulmasını talep edildi.

Yine söz konusu araştırma önergesinde kurulacak komisyonda tüm kadın örgütlerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve bu konuda çalışan ilgili tüm kurumların dâhil edilmesi, bu kurumların katılımıyla yürütülecek tartışmalar sonucu, kadın cinayetlerinin vardığı boyutlar göz önünde bulundurularak alınacak tüm önlemlerin belirlenmesine ve uygulanması amacıyla ülke genelinde kadın cinayetlerini önlemeye dönük bir eylem planı oluşturulması gerektiğine dair taleplerimiz de yer aldı. Bu anlamda 2014 yılının Kasım ayı içerisinde Kadına Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Bir Meclis Araştırması Komisyonu Kurulmasına İlişkin Karar'ın 1077 Karar No ile 25.11.2014 tarihli Resmi gazetede yayınlanması ile bu komisyon resmen kurulmuş ve bir süre sonra çalışmalarına başlamıştır. Ancak kurulan komisyon başlangıç aşamasından itibaren amacından uzaklaşacak ve işlevsiz kalacak bir şekilde çalışmaya başlamıştır. HDP Grubu olarak kurulacak komisyonun sadece meclisten üyeler ile değil aksine meclis dışından kadın ve yine LGBTİ örgütlerinden oluşan bir izleme komitesi eşliğinde daimi biçimde yürütülmesi gerektiğini birçok kez dile getirdik. HDP olarak kaygımız bu komisyonun hem geçici olması hem de komisyonda, iktidar çoğunluğunu elinde bulunduran AKP'nin vermiş olduğı üye sayısının çokluğu itibarıyla objektif bir sonuç alınmasının zorlaşması, yine önceki dönemlerde yaşandığı üzere muhalefet partilerinin baskısıyla kurulan eski araştırma komisyonlarının çalışmaları gibi bu komisyondan çıkacak sonuçların da tozlu raflarda yerini almasıdır.

Komisyonda bulunan AKP'li üyeler, çalışmalar boyunca kadına yönelik şiddetin nedenlerinin araştırılmasına yönelik tartışmalarda kadını bir cins olarak bireysel varoluşu açısından değil aksine 'annelik' bağlamında ele almış ve hatta kimi zaman kadına yönelik şiddeti önlemek amacıyla demokratik ve kadın özgürlükçü toplumsal bir dönüşümün önünde büyük bir

engel olan ‘namus’ kavramından hareketle ‘mahallenin namusu’ gibi son derece cinsiyetçi ve ilkel önerilerde bulunmuş ya da ‘kadın ve erkeğin fitratında eşitlik yok’ gibi eşitliği yalnızca biyolojik süreçlere bağlayan ve hiçbir bilimsel temeli olmayan sığ yaklaşımlar referans alınarak kimi değerlendirmelerde bulunmuştur. Yine özellikle kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla kurulan bir komisyona iktidar partisi erkek üye vererek kadına yönelik şiddetin birincil dereceden faili olan erkeklerin bir çözüm getirmesini beklemiş, başka bir deyişle sorunun faili olanların veya en azından sorunun bir parçası olanların soruna çözüm üretmesini bekleyecek şekilde beyhude bir yönetime başvurmuştur.

Özellikle biz kadın üyelere düşen kadına yönelik şiddetin bir kadın katliamına dönüştüğü bu dönemde 7 Haziran 2015 Milletvekili seçimlerini beklemeden bir an önce çeşitli yasal girişimlerde bulunmaktadır. Aksi bir durum özellikle toplumun yarısını oluşturan kadınlara yönelik politikalarda AKP iktidarının seçime endeksli olacak şekilde popülist bir anlayış ile hareket ettiğini göstermiş olacaktır. Hazırlanan sayfalarca komisyon raporunda yer alan öneriler bizlere devrimsel nitelikteki çözüm önerileri gibi gözüke de ‘Kadın Bakanlığı’ gibi bir öneri içermediği için geçerliliğini özellikle kadın ölümlerinin bir kırma dönüştüğü böyle bir dönemde yitirmiştir.

Görüldüğü üzere kadına yönelik şiddet, nihai olarak öncelikle erk olanın sahip olduğu zihniyet ile doğrudan ilişkilidir. AKP iktidarının, kendi demokratik ve zihinsel dönüşümünü gerçekleştirmeden toplumsal bir yaraya ve tam anlamı ile bir kadın kırımına dönüşen kadın katliamlarına, kadına yönelik şiddete karşı alacağı "önleyici" önlemlerin hiçbir anlamı ve sonuç alıcı niteliği olmayacaktır. Türkiye’nin kadınların yaşam hakkının korunması, kadınlara karşı her türlü şiddeti önleme ve bununla mücadele başta olmak üzere bir bütün olarak cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik acil olarak, kapsamlı, etkin ve uygulanabilir bir politika belirlemesi gerekmektedir. Bu politikanın belirlenmesi, uygulanması ve sonuç alınması açısından, İsveç, Norveç, Lüksemburg, Danimarka, İspanya gibi dünya örneklerinde görüldüğü, sadece kadın sorunlarıyla ilgilenen ve asıl görev ve yetki alanı toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak olan bir Kadın Bakanlığı’nın kurulmasıyla ancak mümkün olabilecektir.

Bu önlemlerin neler olabileceği, nasıl uygulanacağı konusunda kapsamlı bir politikanın ilk adımı olarak; Türkiye’de bir Kadın Bakanlığı’nın kurulması gerekmektedir. Kadın Bakanlığı’nın kurulması, kadınların bu yönlü ihtiyaçlarının ve ısrarlı taleplerinin karşılanmasının yanında, Türkiye’nin 185 ülkeyle birlikte tarafı olduğu BM Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın

Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), 1995 Dördüncü Dünya Kadın Konferansına katılan ülkelerce benimsenen Beijing Deklarasyonu ve Eylem Platformu (PFA), BM Güvenlik Konseyinin 2000 yılında aldığı Kadınlar, Barış ve Güvenlik üzerine 1325 sayılı karar ile buna ek 1820, 1888, 1889, 1960, 2106 ve 2122 sayılı kararları, 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe giren ve Türkiye'nin de, çekincesiz olarak, taraf olduğu İstanbul Sözleşmesi'nin (Avrupa Konseyi Ev İçi Şiddet ve Kadına Yönelik Her Türlü Şiddetin Önlenmesine Dair Sözleşme) ve bütün BM üyesi ülkelere benimsenen Binyıl Kalkınma Hedefleri'nin de gereğidir.

Bu anlamda komisyon raporu, bu konudaki en acil ihtiyaca yani Kadın Bakanlığı'nın kurulması önerisine yer vermediği için kadına yönelik şiddeti önlemede samimi adımların atılmayacağını ve bu sebeple de yetersiz ve bir çok çalışma gibi kağıt üzerinde kalmaktan öteye gidemeyeceğini tüm kamuoyuna deklare etmiştir.

Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Amacıyla Alınması Gereken Önlemler

- Kadınların doğrudan kendileri için politikalar üretecek ve bu politikaları hayata geçirecek bir Kadın Bakanlığı'na ihtiyaçları bulunmaktadır. Bu bağlamda bir an önce bir Kadın Bakanlığı kurulmalı ve tüm mevcut Bakanlıklar bu bakanlık ile koordineli bir şekilde kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği giderici reformlar gerçekleştirmelidir.
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün görev alanı genişletilmeli ve bütçesi yeterli düzeyde arttırılmalı, kadın sorunlarıyla ilgilenen tek kurum olarak daha etkin biçimde çalışması kolaylaştırılmalı ve kurulacak olan Kadın Bakanlığına bağlı bir birim haline getirilmelidir.
- Şiddete uğrayan kadınların can güvenliğini sağlamak, onları geleceğe hazırlamak ve kadınlar için özgür yaşam alanları (ara istasyon, sığınak, meslek edinme ve iş olanakları) geliştirilmelidir.
- Kadın dayanışması sayesinde 6284 Sayılı yasa ile kadınların elde etmiş olduğu haklar, altyapı eksiklikleri ve uygulayıcıların sahip olduğu eril zihniyet nedeniyle kullanılamamakta, gasp edilmektedir. Bu hakların kullanımın önündeki en büyük engellerden olan eril zihniyet yapısının değişmesi için toplumsal cinsiyet eşitliğini merkeze alan hizmet içi eğitimler gerçekleştirilmeli ve bu hizmet içi eğitimler daimi ve zorunlu hale getirilmelidir.
- Kadınların şiddete karşı mücadele ederken destek aldıkları kurumlarda karşılaştıkları personelin, kadından yana olmayan, yargılayıcı bir yaklaşım sergilemesi kadınları güçsüzleştirmektedir. Kamu kurumlarında, kadına yönelik şiddet alanında çalışan her kademe

personelin kadının beyanını esas alan, yargılayıcı olmayan ve bu alanda yeterli donanımı olan kadın çalışanlar istihdam edilmelidir. Yine buna bağlı olarak kadına yönelik şiddet alanında çalışan kadınların ikincil travma ve tükenmişlik belirtileriyle baş etmesi için, sistematik destek uygulamalarının yapılması, yaygınlaştırılması ve örgütlenmesi gerçekleştirilmelidir.

– Kadın sorunlarına ve kadına yönelik şiddete bakacak İhtisas Mahkemeleri'nin kurulması gerekmektedir. Bu mahkemelerde görev alacak tüm hakim, savcı ve avukatların hizmet içi eğitimlerinin bir parçası olarak Toplumsal Cinsiyet Eşitliği eğitimi zorunlu hale getirilmeli ve Yargıtay'da da toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimini almış ve sadece bu mahkemelerin aldığı kararları denetleyecek, onaylayacak bir kurulun oluşturulması sağlanmalıdır.

– 6284 Sayılı yasa ve İstanbul Sözleşmesi çerçevesinde arabuluculuk yapmak suçtur. Fakat Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Diyanet ile yaptığı protokol ve boşanma ombudsmanlığı/kamu denetçiliği uygulamaları ile arabuluculuk devlet eliyle fiilen gerçekleşmektedir. Kadını şiddet gördüğü yere dönmeye mecbur bırakan hiçbir uygulama ve arabuluculuk kabul edilemez. Arabuluculuğa hizmet eden kurum ve protokoller kaldırılmalıdır.

– İstanbul Sözleşmesi kapsamında erkek şiddeti ile mücadelede devletin yükümlülüğü olarak düzenlenen, kadına karşı şiddeti önlemek, korumak, kovuşturmak ve kadınlar için destek mekanizmalarını oluşturmak için gerekli politikalara dair tüm hukuki ve idari yapının derhal kurulması ve hayata geçirilmesi; bu süreçte kadına yönelik şiddet alanında çalışan kadın örgütleriyle işbirliği yapılmalıdır.

– Haksız Tahrik indirimi “erkeklik” indirimidir. Kadın cinayeti davalarında haksız tahrik indirimi kaldırılmalıdır. İstanbul Sözleşmesi'nde tarif edildiği biçimiyle, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılığı nedeniyle kadın cinayeti işleminin ağırlaştırıcı neden sayılmalıdır.

– Kadın cinayetleri davalarına kadın örgütlerinin müdahilliğinin kabul edilmesi gerekmektedir. Kadın cinayetlerini önlemekle yükümlü olan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) kadına yönelik erkek şiddetine karşı yasa ve uygulamaların takipçisi olmadığı, kadınların şiddetten uzak hayat kurmalarını destekleyici mekanizmalar kurmadığı için sorumluluk sahibidir. Bu sebeple ASPB, davalarda müdahil değil, fail olarak görülmelidir.

– Şiddetten uzaklaşmak için destek almak isteyen ve/veya sığınmakta kalan her kadına ana dilinde destek verilmelidir. Şiddeti önleyici ve koruyucu tedbirlerin, İstanbul Sözleşmesi'nde tariflendiği biçimiyle; dil, din, etnisite, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığı

yapılmaksızın, göçmen, sığınmacı, mülteci ve seks işçisi kadınları da kapsayacak şekilde sunulmalıdır.

– Mecliste kadın cinayetleri ile ilgili daimi bir komisyon ve bu alanda çalışan kadın örgütlerinin oluşturacağı bir izleme komisyonu kurulmalıdır.

– Nüfusu elli bini geçen her kentte Kadın Bakanlığı’na ya da yerel yönetimlere bağlı kadın “sığınmağı” açılmalı ve açmayanlar hakkında hukuki yaptırımlar uygulanmalı.

– Varolan sığınaklar engelli kadınlar ve çocukları gözeterek iyileştirilmeli, yeni açılacak sığınaklar bu ilkelere göre kurulmalı; sığınaklarda şiddete maruz kalan ya da tanıklık etmiş çocuklarla çalışacak yetkinlikte personel istihdam edilmeli ve sığınakta çocuklarla ilgili çalışan birim yalnızca bir kreş olmayıp, ihmal ve istismar konularında çalışmış deneyimli kadınların çalıştığı bir çocuk birimi haline dönüşmelidir.

– 6284 Sayılı yasada yer aldığı şekliyle belediye sığınaklarında kalan kadınlara ve çocuklara maddi destek verilmeli, belediyelerin yıllık mali planlarında bu destekler için bütçe ayrılmalıdır;

– Kadınların, varsa beraberindeki çocukların buldukları yerlere ilişkin gizlilik kararları çıktığı andan itibaren, tek elden Nüfus Müdürlüğü, Milli Eğitim, SGK gibi ilgili kurumlara ulaştırılmalı. Kadınların her bir kuruma tek tek başvuru yapmasına gerek kalmadan kayıtları gizlenmelidir.

– Merkezi Hastane Randevu Sistemi, E-okul gibi merkezi sistemlerde, kadınların ve çocukların bilgilerine ilişkin gizlilik kararına rağmen şiddet uygulayan erkeklerin bilgilere kolayca ulaşabildiği görülmektedir. Sistemde gizlilik kaydını aktif hale getirecek altyapı eksikliklerinin giderilmesini ve bu kurumlarda çalışan görevlileri bilgilendirme amaçlı genelge hazırlanıp gönderilmelidir.

– 12 ve 12 yaş üstünde erkek çocuğu olan kadın ve çocuklar için, Kadın Konukevi Yönetmeliği’nde yer aldığı şekli ile giderleri devlet tarafından karşılanan, “bağımsız bir ev kiralanmak suretiyle”, kadın ve çocukların sığınak ihtiyaçları giderilmelidir.

– 6284 Sayılı yasada yer alan kreş desteğinden kadınların büyük bir kısmı halen yararlanamamaktadır. 0-3 ve 3-6 yaş arasındaki çocuklar için kreş sayısı artırılmalı ve kadınların çalışma saatleri dikkate alınarak gereken düzenlemeler yapılmalı, Sığınaklarda çocukları “oyalama” bakış açısından ziyade bütüncül bir destek sistemi içerecek çocuk birimleri

oluşturulmalı, sığınaklarda çocuklarla çalışma yapacak sosyal hizmet çalışanlarının olmalı ve pedagojik destek sunulmalıdır.

– Hükümet, başta kadınlar ve yargı mensupları, mülki amirlikler ve kolluk güçleri olmak üzere, kadına yönelik şiddet alanında görevli olan tüm personele toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet ve 6284 sayılı yasaya ilişkin eğitim verilmesi yönünde çalışmalar başlatmalıdır.

– Kadın ve Aileden Sorumlu Bakanlık ve SHÇEK 2011 yılında kapatılmadan önce resmi bir protokol kapsamında 1998-2012 arasında binlerce kadına ulaşan Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı (KİHEP), hükümetin yaptığı köklü değişiklikler sonucunda ASPB ile uygulanamaz bir noktaya gelmiştir. Hâlihazırda yaklaşık 50 ilde ASPB personeli olarak çalışmakta olan 130'dan fazla KİHEP eğiticisi pasifize edilerek atıl bırakılmış durumdadır. Oysa ki bakanlıktan beklenen, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama konusunda kritik bir önem arzeden kadınların yasal hak bilinci edinmesi, bireysel olarak güçlenmeleri ve erkek şiddetine karşı önleyici ve koruyucu, yani bütüncül bir yaklaşımla hazırlanmış KİHEP gibi bir programı personeli konumundaki eğiticiler aracılığıyla daha yaygın ve etkin uygulamasıdır. Bakanlık bunun yerine son 3 yıldır kendi bünyesinde geliştirdiği ve yaygın olarak uygulamakta olduğu Aile Eğitim Programına öncelik vermektedir. Kadına yönelik şiddete karşı etkin ve kalıcı çözümler üretmek bakımından çok önemli olan eğitim kapsamında hükümetin ve komisyonunuzun aile odaklı değil kadınları güçlendiren eğitimleri geliştirmesi ve KİHEP gibi mevcut programların uygulanmasını kolaylaştırmalıdır.

Komisyon Üyesi
Nursel AYDOĞAN
HDP Diyarbakır Milletvekili

